Bundel van de Verenigde Vergadering van 18 mei 2017

00 Opening

Oproepbrief Verenigde Vergadering 18 mei 2017

01 Vaststellen agenda

Definitieve agenda VV 18 mei 2017

02 Lijst van besluiten en toezeggingen VV 6 en 18 april 2017 (bijlage audiotranscript)

1. Concept lijst van besluiten en toezeggingen VV 6 april 2017

2. Audiotranscript VV 6 april 2017

3. Concept lijst van besluiten en toezeggingen VV 18 april 2017

4. Audiotranscript VV 18 april 2017

03 Mededelingen

04 Inspreker

05 Vragenrondje

06 Stukken ter kennisname

06.01 Conceptnotulen commissies Bestuur, Organisatie en Bedrijfsvoering (nazending), Stedelijk Water en Watersysteem en Gezond, Schoon en Gezuiverd Water d.d. 2 mei 2017

2. Conceptnotulen commissie SWW 2 mei 2017

3. Conceptnotulen commissie GSG 2 mei 2017

4. VERZAMELFORMULIER v2

5. Bijlage 1. Kopie van analyse vanaf begroting.

6. Bijlage 2. Kopie van overzicht belastingeenheden 2009-2016.

7. Bijlage 3. Kopie van overzicht belastingtarieven 2000-2016.

B Bespreekstukken

B.01 Ontwerp Jaarverslag 2016 inclusief financiele jaarrekening

Voorstel_54779.doc

1. Concept Jaarverslag 2016 VV 18 mei 2017 (002).

1.a Overzicht behandeling jaarrekening 2016 programma's en onderdelen in commissies vs 1.0 .

2. Goedkeurende controleverklaring jaarrekening 2016 - Hoogheemraadschap van Delfland ...

3. Accountantsverslag 2016 - HH Delfland d.d. 6-4-2017

4. Controleverklaring 2016 RBG

5. Belastingverantwoording 2016 RBG.

6.a Waterschapsspiegel 2016 1.0.

6.b Waterschapsspiegel 2016 (vergelijkingsrapportage Delfland)

7. Projectenoverzicht programmalijn waterveiligheid.

8. Brief inzake pps

8.a Bijlage brief vormen egalisatiereserve PPS

B.01.a Bevindingen Rekeningcommissie bij het Jaarverslag 2016

Voorstel_53653.doc

Advies van de rekeningcommissie bij de jaarrekening 2016 definitief

Reactie van het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden op het advies van de Rekeningcommissie inzake jaarstukken 2016

B.02 Actualisatie Delegatiebesluit Delfland

Voorstel_51187.doc

Bijlage 1 Delegatiebesluit Delfland 2017

Bijlage 2 - Delegatiebesluit 2006 met advies - voorstel voor aanpassing

Bijlage 3 - Overzicht bevoegdheden VV en D&H

Bijlage 4 - Overzicht bevoegdheden VV en D&H na actualisatie Delegatiebesluit

H Hamerstukken

H.03 Normenkader en controleplan 2017

Voorstel_56765.doc

1. Normenkader 2017

2. Controleplan 2017

H.04 Begrotingswijziging 2017 en ontwerpbegroting 2018 GR HWH

Voorstel_57599.doc

Bijlage 1: Aanbiedingsbrief zienswijzeprocedure 20170331

Bijlage 2: Concept AB-voorstel actualisatie begroting 2017 versie 20170331

Bijlage 3: HWH Actualisatie Begroting 2017 versie 20170406 tbv zienswijze

Bijlage 4: Concept AB-voorstel ontwerp-begroting 2018 versie 20170331

Bijlage 5: HWH Ontwerpbegroting 2018 versie 20170406 tbv zienswijze

Bijlage 6: Zienswijze begrotingswijziging 2017 en ontwerpbegroting 2018 GR HWH

H.05 Investeringsplan en uitvoeringskrediet nieuw financieel systeem

Voorstel_57671.doc

2. Uitgangspunten samenwerking met Delfland

H.06 Conceptbegroting 2018 Regionale Belasting Groep

Voorstel_57751.doc

1. Concept Begroting 2018 RBG vs 26-04

2. Zienswijze op begroting 2018 Regionale Belasting Groep

H.08 Vaststellen beleidsvisie Muskusrattenbeheer West en Midden Nederland 2017-2020

Voorstel_57616.doc

Beleidsvisie muskusrattenbeheer 2017-2020

Nieuwe_overeenkomst_MRB samenwerking

H.09 Aanpak Klimaatadaptatie Delfland

Voorstel_57655.doc

Bijlage 1. Delflandse aanpak klimaatadaptatie; op weg naar een klimaatbewuste regio.

H.10 Ontwerpbegroting 2018, Kadernota 2018 en Jaarrekening 2016 van de GR Slibverwerking 2009

Voorstel_57656.doc

1_ Jaarstukken 2016

2_ Kadernota 2018

3_Ontwerpbegroting 2018_v2

Bijlage 4 DMSP-#1301057-v2-Ontwerpbegroting_2018_Gemeenschappelijke_Regeling_Slibverwerking_2009_ (3)

H.11 Herziening waterakkoord KWA

Voorstel_57346.doc

Waterakkoord KWA 2005

Waterakkoord KWA 2017

S Sluiting

Hoogheemraadschap van
Delfland

Aan de leden van de verenigde vergadering

ONS KENMERK
1304398
DELFT
20 april 2017

ONDERWERP
oproepbrief verenigde vergadering 18 mei 2017

Geachte leden,

Hiermee roep ik u namens de Voorzitter op voor de bijeenkomst van de Verenigde Vergadering die zal worden gehouden op **donderdag 18 mei 2017** in de **VV-zaal** van de locatie Brashof, Brassersplein 2 te Delft, aanvang **9.00 uur**.

De agenda van de Verenigde Vergadering, en de daarbij behorende stukken zijn in de loop van 21 april raadpleegbaar op uw iPad.

Indien u verhinderd bent de Verenigde Vergadering bij te wonen, verzoek ik u vriendelijk daarvan kennis te geven aan Linda Leemborg, telefoon (015) 260 82 23. U kunt uw bericht ook sturen naar: verenigdevergadering@hhdelfland.nl.

Met vriendelijke groet,
de Griffier van Delfland,

drs. H.K.B. Fobler

BIJLAGE(N) -
CONTACT mevrouw L. Leemborg • T (015) 260 82 23• E lleemborg@hhdelfland.nl
POSTADRES Postbus 3061, 2601 DB Delft • WEBSITE www.hhdelfland.nl
SECTOR Bestuur, Beleid en Communicatie • TEAM Bestuur

DEFINTIEVE AGENDA
1301477

VV: donderdag 18 mei 2017

09.00 uur

Agenda-punt	Onderwerp	Informatie/ versie	Commissies		
			BOB	**SWW**	**GSG**
00.	Opening				
01.	Vaststellen agenda				
02.	Lijst van besluiten en toezeggingen VV 6 april 2017 (bijlage audiotranscript)				
03.	Mededelingen				
04.	Inspreker				
05.	Vragenrondje				
06.	Stukken ter kennisname				
B.	**Bespreekstukken**				
B.01.	Ontwerp Jaarverslag 2016 inclusief financiele jaarrekening		X	X	X
B.01.a	Bevindingen Rekeningcommissie bij het Jaarverslag 2016		X	X	X
B.02.	Actualisatie Delegatiebesluit Delfland		X		
H.	**Hamerstukken**				
H.03.	Normenkader en controleplan 2017		X		
H.04.	Begrotingswijziging 2017 en ontwerpbegroting 2018 Gr HWH		X		
H.05.	Investeringsplan en uitvoeringskrediet nieuw financieel systeem		X		
H.06.	Conceptbegroting 2018 Regionale Belasting Groep		X		
H.08.	Vaststellen beleidsvisie Muskusrattenbeheer West en Midden Nederland 2017-2020			X	
H.09.	Aanpak Klimaatadaptatie Delfland			X	
H.10.	Ontwerpbegroting 2018, Kadernota 2018 en Jaarrekening 2016 van de GR Slibverwerking 2009				X

H.11. S.	Herziening waterakkoord KWA Sluiting				X

CONCEPT

Lijst van besluiten en toezeggingen van de openbare Verenigde Vergadering, bijeen op 6 april 2017

Agendapunt	Onderwerp	Besluit	Toezegging	Trekker
01.	Vaststelling agenda	Vastgesteld	Over de volgende agendapunten worden opmerkingen gemaakt / stemverklaringen uitgebracht: H.04 H.05 H.07 H.08 H.06 wordt bespreekstuk PvdA motie ´Manifest politieke jongeren´ wordt aan het einde van de vergadering een extra agendapunt toegevoegd.	
02.	Lijst van besluiten en toezeggingen V.V. 16 februari 2017	Vastgesteld		
03.	Mededelingen	Afwezig de leden H.Schouffoer mw. Th. Eekhout		
04.	Inspraakronde	Ingesproken door de heren L.J. Ursem en L. Hoogerbrugge	De door hen ingebrachte opmerkingen worden ter bespreking ingebracht bij punt H.06 (leggerwijziging)	
05.	Vragenrondje			
06.01	Conceptnotulen commissies Bestuur, Organisatie en Bedrijfsvoering, Waterveiligheid en Waterkwaliteit van 21 maart 2017	Vastgesteld		

07.	Lijst van ingekomen stukken	Vastgesteld		
B.19	Overdracht Monstersche sluis	Conform voorstel besloten Mevrouw M.Koop stemt niet mee over dit voorstel	<u>Toezegging</u> Verwijzingen in de tekst naar de eerder toegezonden, vorige versie van het besluit worden verwerkt in het voorstel.	Hoogheemraad Middendorp
H.03	Investeringsplan en aanvraag uitvoeringskrediet voor de verwerving en plaatsing van nieuwe pc's in het verbouwde Gemeenlandshuis	Conform voorstel besloten		
H.04	NWB Bank: Borgtochtverklaring geldlening verstrekt aan Unie van Waterschappen	Conform voorstel besloten Fractie AWPD legt stemverklaring af (exacte tekst in audiotranscript) Categorie Bedrijfsgebouwd legt stemverklaring af (exacte tekst in audiotranscript)		
H.05	Inkoop en aanbestedingsbeleid	Conform voorstel besloten Fractie PvdA legt stemverklaring af (exacte tekst in audiotranscript)		
H.06	Vaststelling leggers Wateren, Polderkaden en Regionale waterkeringen	Conform voorstel besloten Categorie Ongebouwd stemt tegen voor het deel waarvoor is ingesproken	<u>Toezegging</u> Als er lopende het traject nog partiële leggerwijzigingen nodig zijn of als er geen afspraak mogelijk blijkt, komt het college terug bij de VV.	Dijkgraaf
H.07	Oude polder van Pijnacker	Conform voorstel besloten Categorie Ongebouwd legt stemverklaring af (exacte tekst in audiotranscript)		

H.08	Wijziging Procesaanpak intensiveren chemische waterkwaliteit	Conform voorstel besloten	<u>Toezegging</u> De VV wordt van de ontwikkelingen op de hoogte gehouden via een informatieve brief of via een informatieve VV. De VV zal de resultaten van het 'prikkelonderzoek' van LTO Glaskracht toegestuurd krijgen (zodra deze beschikbaar zijn).	Hoogheemraad Ter Woorst Hoogheemraad Ter Woorst
H.20	Investeringsplan en aanvraag uitvoeringskrediet e-HRM-systeem	Conform voorstel besloten		
Motie	Manifest politieke jongeren,	Ingediend door PvdA. ondertekend door PvdD, CDA, AWPD, WN, 50Plus, CU-SGP, Bedrijfsgebouwd, Ongebouwd.	<u>Toezegging</u> De motie wordt overgenomen door het college. Het college zal de motie gebruiken als inspiratiebron voor het handelen rond duurzaamheid.	Hoogheemraad Smits
	Sluiting	11.00 uur		

Versie 6 april 2017

TRANSCRIPT VAN DE VERENIGDE VERGADERING VAN HOOGHEEMRAADSHAP DELFLAND
d.d. 6 april 2017

---

00 Opening

De voorzitter: Een goedemorgen. Het is bijna 9 uur dus als iedereen langzamerhand zijn plek wil innemen dan gaat de vergadering bijna beginnen. Er zijn nog stoelen in de zaal hiernaast, geen scherm dus voor … Dank. De vergadering is hierbij geopend.

01 Vaststellen agenda

De voorzitter: Dan gaan we eens even naar de vaststelling van de agenda kijken. En ik heb… De handen vliegen al overeind voordat ik bijna mijn zin heb uitgesproken, want er zijn wel een aantal punten die we even van tevoren vertellen voor we die vaststelling doen zodat iedereen even weet wat er nog aan wijzigingen gister rondgestuurd is. Dat wou ik eerst maar even langslopen. En straks bij de mededelingen heb ik nog een paar andere mededelingen. Allereerst bij het onderwerp van de Monstersche Sluis is gister een nieuw dekkingsvoorstel rondgestuurd. Dat zit in die stukken en u kunt als u niet op iBabs zet had u hem uit en aan moeten zetten. Dus dat is wat er gister gemeld is, dat is gewoon netjes gedaan staat er allemaal keurig in. Dus een andere dekking. Dat is de eerste. En die andere dekking is, geef ik gelijk even mee, een voorstel dat het gedekt wordt uit twee programma's, zijnde de simpelheid van het verhaal over de kaden- en dijkenprogramma en het watersysteemprogramma. Het tweede is dat er is eerder gesproken over het stuk wat gaat over de chemische waterkwaliteit over een stukje besluit om de Romeinse drie..voormalig moet ik nu zeggen, waar door mijnheer Van Kretschmar een aantal opmerkingen zijn gemaakt in de commissie. Er is in de agendacommissie ook nog aandacht besteed van laten we dat nou proberen de techniek op te lossen en daar is nog weer overleg over geweest omdat de mijnheer Van Kretschmar dacht dit is nog niet zoals ik het gevraagd had of hoe het bedoeld had moeten zijn. Dus daar is gister ook nog een wijziging op doorgevoerd in dezelfde systematiek. En de derde is, maar dat had niks te maken met overleg, dat ging over de leggers. En u weet we hebben een systeem dat heet BIS, dat gaat verdwijnen en dan gaan we gelijk rechtstreeks in de iBabs en bij het afschalen en bouwen van het BIS systeem gaat er nog weleens… Is het ingewikkeld laat ik het maar zo zeggen. Dus het was niet helemaal goed verwerkt in BIS waardoor de besluiten tussen de tekst en wat er op lag niet goed waren. Mijnheer Fekkes heeft daar met dank, en misschien was hij daar wat geïrriteerd over dat het niet goed, nee maar dat zeg ik maar even. Het is een aardige meneer, doet dat niet. Maar het was natuurlijk jammer dat, en dat kan gebeuren, gelukkig wisten we dat voortijdig dus hebben we dat ook aangevoerd. Dus op drie stukken is even de tekst aangepast, ik wou dat even vertellen. Dus kon u die niet vinden op iBabs moet u even uw iPad uitzetten en weer opladen en kijk de techniek staat voor niks, het is er weer. Voor de tribune nog even voor degenen die voor de Monstersche Sluis komen, maakt u zich geen zorgen het voorstel staat nog steeds om enthousiast te worden, dus denk niet dat we het geld nu in een keer hebben weggetoverd. We hebben alleen een technische operatie anders willen dekken. Ik krijg allemaal applaus hier via de buitenkant. Nou dat even voor de stukken. En dan gaan we nu even kijken welke stukken u wil behandelen want we hebben een aantal mails gehad van de stukken. Mijnheer Hombergen.

De heer Hombergen: Dank u wel mijnheer de voorzitter. We hebben inderdaad per email kunnen zien dat er wat heen en weer is gecorrespondeerd over de procesaanpak voor de chemische waterkwaliteit. Wij willen dat toch bespreken dat stuk. Namens mijn fractie zal ik ook een stemverklaring indienen over het inkoop- en aanbestedingsbeleid.

De voorzitter: Dat is H.05.

De heer Hombergen: Dat is H.05. En wij hebben een motie in voorbereiding en wellicht dat dat aan het eind van de vergadering afgehandeld kan worden of besproken kan worden.

De voorzitter: Nou voor het laatste dat betekent dat een extra agendapunt wordt toegevoegd, dat zullen we aan het eind doen. Dat gaan we… En mag ik even weten hoe de motie heet want dan kan ik er nog iets van maken.

De heer Hombergen: De motie heet 'Motie manifest politieke jongeren'.

De voorzitter: Op dat moment viel de microfoon uit dus dat is niet opgenomen. Wilt u even herhalen gezien uw achterban?

De heer Hombergen: Wij noemen hem intern 'De motie Jan Terlouw', ik weet niet hoe het gekomen is.

De voorzitter: Nee, dat is die boekenschrijver hè. Dank. Mevrouw Jans.

Mevrouw Jans: Dank u wel voorzitter. We hebben al aangekondigd ook per mail dat wij hamerstuk H.04 Nederlandse Waterschapsbank een borgtochtverklaring. En hamerstuk H.08 wijziging in procesaanpak chemische waterkwaliteit dat wij daarbij een stemverklaring af willen leggen. Dank u wel.

De voorzitter: Helder. Ik kijk nog even langs. Ja, mevrouw Hilders.

Mevrouw Hilders: Ja, dank u wel voorzitter. Wacht even. Ja hij doet het. Wij willen, de VVD fractie die wil graag een korte opmerking maken bij H.08 over de chemische waterkwaliteit. En ja het gaat niet over de agenda, maar kan ik misschien op dit moment ook mevrouw Eekhout even ziekmelden?

De voorzitter: Dank. Maar nog… Ik wou nog even vragen, bij dat stuk van H. 8, u wil een stemverklaring of een opmerking, ik heb niet gehoord precies…

Mevrouw Hilders: Wij willen een korte opmerking maken. Dank u wel.

De voorzitter: Ja mijnheer Van Den Berg.

De heer Van Den Berg: Ja voorzitter. Dank voor uw aanpassingen bij het voorstel wijziging procesaanpak intensiveren chemische waterkwaliteit. Het spreekt vanzelf dat wij nu geen behoefte meer hebben om daar een bespreekstuk van te maken. Daarnaast wilden wij nog wel graag een stemverklaring afgeven bij H.04 over de borgtochtverklaring.

De voorzitter: Dat is ook genoteerd. Mijnheer Van Den Berg, J.

De heer Van Den Berg (Jan): Dank u wel voorzitter. Fractie Omgebouwd wil een aantal opmerkingen en een stemverklaring afgeven bij agendastuk H.07.

De voorzitter: Het is doorgekomen. Goed. Dat is de oogst van de vaststelling van de agenda.

02 Lijst van besluiten en toezeggingen V.V. 16 februari 2017 (bijlage audiotranscript)

De voorzitter: De lijst van besluiten en toezeggingen is verder afgehandeld en vastgesteld.

03 Mededelingen

De voorzitter: Ik heb een paar mededelingen. Op 11 april om half 8 begint een sessie bij de firma Beekenkamp, ik hoop dat ik het goed zeg. Ja. En daar zal over waterkwaliteit tussen LTO en Delfland samen met de gemeentes waterkwaliteit, het samenwerken worden gesproken. U hebt een uitnodiging gekregen als het goed is en het lijkt aardig als u kunt in ieder geval aanwezig te zijn 11 april, en uiteraard is onze Hoogheemraad Ter Woorst aanwezig. En u ook. Dan is de mededeling dat al gemeld mevrouw Eekhout zich vanmorgen afgemeld heeft wegens ziek zijn. Dan nog even speciaal ter gelegenheid van mijn verjaardag is er een extra VV op 18 april om half 5. Ik heb geen kleine kinderen meer hoor dus … Maar goed om half 5, dat gaat dus over de benoeming van de nieuwe SD als opvolger Paul van den Wijngaart. Dus om half 5. Als u niet kan meld het wel want we hebben wel een quorum nodig. Het zou raar zijn en u kunt zeggen waarom die 18 april? Dat is dus in overleg met elkaar gekozen. Daarna is de tafeltjesavond over de rekening 2016 technische toelichting. Dus het is allemaal zo ingepland om te proberen het zo effectief mogelijk met elkaar te doen. Dan hebt u ook nog een mail gehad dat op 6 juli is er gewoon een VV vergadering ’s morgens en wordt dus ieder geval uw agenda voor die dag vrij te houden want later op de dag begint een buitengewone vergadering voor het afscheid van de huidige SD. Dus dat was de mail, dat was een vraag. En als nou, kwam nou een van u vroeg mij, als nou die VV vergadering snel klaar is? Nou Delft biedt u voldoende aantrekkelijkheden om tussen die vergadering en de nog uit te schrijven buitengewone vergadering die om, of drie uur, half vier, uur begint ergens, in Delft te vertreden. Zo niet, dan bent u zelf in staat om die tijd op te vullen. Nou dat even nog voor de mededelingen. Ik ga even kijken of ik er nog meer had. Ik heb van alles binnengekregen. Er is nog een vraag gesteld door mijnheer Hombergen naar aanleiding van het verslag van de commissie BOB maar wordt gewoon meegenomen in het verslag. Dus dat gaat gewoon lopen. Er is nog een vraag door mijnheer Hombergen gesteld over hoe het nu zit zoals bijvoorbeeld bij Nutricia die gaat aansluiten op de zuivering hoe dat nou zit? Is dat de bevoegdheid van het college of van de VV? En daar zal collega Van Olphen nu even een reactie op geven en dan is dat ook helder.

De heer Van Olphen: Nu?

De voorzitter: Ja. Ja.

De heer Van Olphen: Dan gaan we dat ook nu doen. De vraag is duidelijk. Even voor de, om misverstanden te voorkomen. Nutricia haakt niet af, haakt aan. Maar in principe zaten ze gewoon al op het riool dus qua kubieke meters verandert er niks, alleen het water wat ze nu naar de Harnaspolder sturen is wat viezer dan het was. Maar goed, even om op de vraag van mijnheer Hombergen terug te komen. Heel kort en krachtig, er is geen nodig van de VV, dan zult u zeggen dat wist ik al misschien. En ik zal dat toelichten. Om rechtstreeks op het afvalwatersysteem van Delfland te mogen aansluiten is een aansluitvergunning vereist en die wordt verstrekt door D & H. De meeste bedrijven lozen op het gemeentelijk rioolstelsel dat aantakt op het afvalwatertransportsysteem van Delfland. Er is dan sprake van een indirecte lozing waarvoor de gemeente het bevoegd gezag is en Delfland adviesrecht geeft. Advies wordt ambtelijk afgehandeld. Voor het afhaken is geen vergunning nodig. Evenmin, of in dit geval aanhaken, evenmin ben je verplicht om gebruik te maken van een verleende vergunning. Weggaan mag dus altijd zonder toestemming. Goed dat is het antwoord. Dank.

De voorzitter: Voor nadere vragen kunt u zich altijd in de commissie verstaan. Dat zijn de mededelingen. Dat is de commissie GSG overigens.

04 Insprekers

De voorzitter: Er zijn insprekers. En daar gaan we nu mee beginnen. U doet dit namens uw beiden of u doet dit allebei… Ja. Als u even zegt wie u bent dan weet iedereen dat. Even wat gegevens… U bent vrij lang dus ja het moet in de micro…

De heer Ursem: Dat gaat wel lukken denk ik.

De voorzitter: Gaat wel lukken.

De heer Ursem: Goedemorgen mijn naam is Leendert Ursem. Ik ben een bewoner van Hofweg 63, Rotterdam, net over de grens van Delft. Dank u wel dijkgraaf, dames en heren, voor de mogelijkheid om hier te mogen en kunnen spreken. Wij hebben een schrijven gehad van het hoogheemraadschap Delft voor een herziening van de legger, dat is punt H.06 op jullie agenda. En dit gaat onder andere over de polderkaden in de Schieveensepolder. Afgelopen dinsdag hebben wij een onderhoud gehad omdat wij een bezwaar had ingediend voor de herziening van die legger omdat dat invloed heeft op onze bedrijfsvoering. En dat overleg heeft plaatsgevonden op 4 april en daar hebben we een aantal dingen uitgevonden. Er is ons verteld dat de zienswijze van het hoogheemraadschap is dat er een gunst wordt verleend eigenlijk. Daar was de vraag of het verantwoord was om het onderhoud bij de eigenaren te laten of neemt het hoogheemraadschap het onderhoud van die polderkaden in eigen hand? Waarna het onderhoud dus wat nu bij de eigenaar ligt bij het hoogheemraadschap zal komen. Maar dat bij het herbenoemen van die waterkering tot de polderkaden dat er ook bijbehorende beperkingen zijn voor de gebruikers, de huidige gebruikers. Een daarvan is dat er geen hoefdieren meer in de buurt van de sloot mogen komen, éénhoef-dieren. En in mijn geval hebben we een paardenbedrijf is dat een behoorlijke beperking. En dat gebruik dat is niet nader gedefinieerd en daar zit hem nu net de knijp. Er zijn geen afspraken over gemaakt. En u als democratisch gekozen orgaan moet vandaag dus gaan stemmen over iets wat eigenlijk nog niet volledig is afgesproken met de eigenaren. En wij hebben zelfs begrepen dat het een hamerstuk betrof hier en toen gingen de alarmbelletjes afgelopen dinsdag toch wel even af, van hoe kan het zijn dat iets wat nog niet volledig is behandeld dat het wel als een hamerstuk in de zitting wordt behandeld? En ik geloof dat ik hoorde in het begin dat er ook heel veel al stemrechten afgegeven zijn voor deze hamerstukken dus mijn zorgen zitten nu eigenlijk nog iets hoger. En ik vind dat een enigszins, ja, vreemde situatie want we hebben wel heel duidelijk bezwaar aangetekend. En in dat besluit wordt dus de huidige eigenaren rechten van gebruik ontnomen. Er mogen in een bepaald gebied, mogen daar geen paarden meer staan op dat gebied dichtbij die sloten. En daarvoor wordt vooralsnog geen compensatie aangeboden. Dus in plaats van dat u te gast bent op onze grond, neemt u nu het recht in handen en zijn er geen afspraken over hoe dat dan geregeld moet zijn. En dat vinden wij vreemd. Dus er is overleg gepleegd maar afgelopen dinsdag, maar er werd gezegd het wordt een hamerstuk. Nou we zijn dus nu donderdag om 9 uur en ik vind dat eigenlijk geen democratisch proces en ik vind dat vreemd. En ik denk dat er eerst afspraken gemaakt moeten worden met de eigenaren wat de beperkingen zijn en wat de compensatie van deze verandering dan inhoudt voor dat u hierover gaat stemmen. Want anders weet u eigenlijk niet waarom u over stemt. En we hebben hier wel een brief voor gekregen want we hebben dus bezwaren ingediend schriftelijk en daar is een antwoord op ontvangen. En ik citeer even uit deze brief de enige zin waar wij over het gebruik dan zeg maar informatie hebben ontvangen en dat is het volgende: gezien het bestaand gebruik zullen wij contact met u opnemen over het gebruik van de gronden. Het is een belofte in de toekomst terwijl jullie nu over iets stemmen waar bij ons beperkingen worden opgelegd. En ik begrijp dat het een hamerstuk is, ik begrijp dat het

belangrijk is voor de polder, wij begrijpen ook zeer goed als bedrijfsvoerenden dat het belangrijk is om een goed hoogheemraadschap en een goeie situatie te hebben in onze polder. Maar precies op dit punt daar hebben we heel veel moeite mee. En ik kan me haast niet voorstellen dat u daar als democratisch gekozen bestuur er geen moeite mee heeft en dit zomaar als een hamerstuk laat doorgaan. Dus mijn vraag is, ja, gaat u dit zo meteen goedkeuren of moeten er eerst dingen vooraf geregeld worden? Ik zal even een klein voorbeeld geven, ik weet dat het vaak niet zinvol is maar hele individuele voorbeelden te schetsen. Maar wij hebben een bedrijf met paarden en die moeten geweid worden. En hier ziet u, en het is vast niet makkelijk te zien, maar globaal is dit het stuk waar paarden geweid worden en de helft van dat stuk is nu een beperking opgelegd voor éénhoevige dieren. Dus 50% van dat land wordt weggenomen. Ik weet dat deze legger gaat over een heel groot gebied, en dit is natuurlijk maar 1 ha in de Schieveensepolder. Maar ik wil van deze mogelijkheid toch gebruik maken om hier te zeggen van ja, u gaat mij iets opleggen, u gaat mij een beperking opleggen over 50% van mijn grond waar ik mijn bedrijfsvoering doe. En dat is van tevoren niet afgestemd, daar is geen compensatie over. En het enige zinnetje waarin u als hoogheemraadschap hier naar refereert is de zin: gezien het bestaand gebruik zullen wij contact met u opnemen over het gebruik van de gronden. Achteraf. Ik geloof dat ik me binnen de 5 minuten heb gehouden maar ik ben blij dat hier notulen van gemaakt worden. Wij willen dit graag even aan de orde brengen.

De voorzitter: Techniek hè. Het is goed dat we maar weer een keer terugverhuizen, wie weet hebben we dan weer spullen die het doen. Met z'n allen proberen we het. Dank, hij doet het weer. Ik stel gewoon voor, misschien is dat goed om straks, het is een hamerstuk, maar dat we toch even stilstaan bij wat nu de inspreker heeft ingebracht en kunnen we daar nog even bij dat hamerstuk er toch nog even over praten, want ik denk dat het goed is dat we even dat doen. Want anders wordt het wel erg merkwaardig. Zullen we dat gewoon zo doen?

Mevrouw De Zoete: Ik wilde graag een vraag stellen aan de inspreker.

De voorzitter: Ja dat kan.

Mevrouw De Zoete: Dank u. U heeft gezegd dat u, deze week is dat geweest, 4 april een gesprek heeft gehad hier. Hoe is dat gesprek verlopen? Want u zegt er verder niets over.

De heer Ursem: Nou dat gesprek was een informatief gesprek waarbij we dus dingen hebben kunnen horen. Maar over de beperkingen en hoe dat ingevuld werd is geen informatie over en dat moet achteraf geregeld worden. Dus het gesprek was op zich duidelijk maar niet over hoe worden er dingen gecompenseerd, hoe worden dingen geregeld, welke exacte beperkende maatregelen zijn er behalve dat het hele gebied wordt afgesloten voor gebruik van de eigenaren.

Mevrouw De Zoete: Er is niet op gewezen dat er wettelijke compensatiemogelijkheden zijn?

De heer Ursem: *geluid valt weg.*

Mevrouw De Zoete: Dank u wel.

De voorzitter: Goed. Dus we praten straks over het stuk van de leggerwijziging. Dan kan ik ook even toelichting geven over wat we gister naar aanleiding van het gesprek ook weer in huis hebben besproken. Die informatie hebt u ook even nodig om te kijken hoe we dit doen. Dan ga ik terug, dank u wel, blijf rustig, ja. Over hetzelfde onderwerp?

De heer Hoogerbrugge: Ik zal kort zijn. Mijn naam Lenno Hoogerbrugge. Woonachtig en werkzaam in polder Schieveen. Wat mijnheer Ursem net heeft verteld onderstreept hetzelfde dus ik heb daar weinig aan toe te voegen. Onze bezwaren zijn hetzelfde als wat mijnheer Ursem heeft verteld dus dank.

De voorzitter: Misschien voor de vergadering. Uw perceel, ik weet waar het is maar dat is wat anders, dat u nog even zegt waar ligt het perceel.

De heer Hoogerbrugge: Nou een gedeelte waar de polderkaden wordt geactualiseerd en wordt geadviseerd is daar hebben wij ook een deel van onze grond aan de Stolpweg dus het treft ons ook zeg maar.

De voorzitter: Als u nog even uw adres noemt dat is ook voor de notulist.

De heer Hoogerbrugge: Dat is Hofweg 93.

De voorzitter: We praten over de Hofweg en de polder Schieveen even voor de geografische plaatsbepaling. Dank. Ja? Goed dat is agendapunt insprekers.

05 Vragenrondje

De voorzitter: Van de kant van VV leden zijn geen onderwerpen voor het vragenrondje aangebracht.

06 Stukken ter kennisname

06.01 Conceptnotulen commissies Bestuur, Organisatie en Bedrijfsvoering, Stedelijk Water en Watersysteem en Gezond, Schoon en Gezuiverd Water d.d. 21 maart 2017

De voorzitter: Stukken ter kennisname, nou die zijn een stuk kleiner dan gebruikelijk. Reden is bekend. Ik heb al mededeling gedaan over de notulen van de commissie BOB maar dat is een opmerking van mijnheer Hombergen maar die komt erbij in het verslag voor de volgende commissie.

B Bespreekstukken

B.19 Overdracht Monstersche Sluis

De voorzitter: Dan zijn we bij de bespreekstukken. Dat is B.19, Overdracht Monstersche Sluis. Ik meld nog een keer dat het een gewijzigd voorstel is. En ik meld ook nog dat mevrouw Koop niet aan de discussie deelneemt omdat ze in het Comité van Vrienden of Aanbeveling zit. Aanbeveling. Dus zij zal niet het woord voeren maar dat zal als het nodig is mijnheer … *geluid valt weg*

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg: Dank u wel voorzitter. Wij hebben begrepen dat de dekking gewijzigd is. Dat lijkt mij, dat lijkt ons een betere oplossing. Blijft het punt dat weliswaar nu eigendom en beheertaak is overgedragen naar een stichting maar dat wij ons afvragen hoe de toegezegde middelen en voor welke termijn die toereikend zullen zijn voor dat onderhoud. Dus wij wensen die stichting zeer veel succes daarmee en we hopen dat er geen na-ijlende problemen uit voortkomen. We gaan er ook vanuit dat de gemeente, gezien het feit dat het een rijksmonument is, voldoende toezicht zal uitoefenen op het opdrachtgeverschap voor het onderhoud en restauratie. Dus met die aantekeningen gaan wij akkoord met het voorstel.

De voorzitter: Dank. Mijnheer Nanninga.

De heer Nanninga: Ja voorzitter, dank u wel. Het einde van de kleikist. Ik heb even in de archieven gedoken en ik zag tot mijn schrik dat wij al hierover bakkeleien sinds 1997. Ik hoop dat dat niet al die jaren op hetzelfde projectnummer heeft gestaan want dan komt er nog waarschijnlijk een flink bedrag achteraan ijlen. In 2011 hebben we dit uitgebreid besproken met hoogheemraad meester Bom. De stelling was toen heel scherp: Delfland zorgt voor schoon en voldoende water en voor droge voeten. De renovatie van de Monstersche Sluis tot een operationele sluis past niet in de doel- en taakstelling van Delfland. Recreatie en promotie van de stad is bij uitstek een taakveld van de gemeente Maassluis. Daarop kwamen een paar woorden van mijn illustere voorganger Ben van der Velden: Tegen het herstel van het trekpadbruggetje langs de Schie bestond veel weerstand. Maar er is binnen de begroting een oplossing voor gevonden. Uiteindelijk waren ook hier alleen winnaars. Water Natuurlijk viert het succes van harte mee. Bij elke begrotingsbehandeling komt Water Natuurlijk terug op het historisch erfgoed. En Water Natuurlijk wil graag een van de vaders van het succes van de openstelling van de Monstersche Sluis in Maassluis zijn. Vervolgens begint de discussie over dat de sluis helemaal niet van ons is. Kortom, verwarring alom. Enfin, 6 jaar later. Hoogheemraad Middendorp heeft met verve de natte handschoen opgepakt en links en rechts met de poetslap gewapperd. Collega Houtzager voorkomt net voor de finish een struikelpartij. Hulde voor deze financiële verbroedering. Nog een paar laatste vragen voorzitter. Delfland kan altijd ingrijpen bij veiligheidsproblemen en zal blijven samenwerken op het gebied van vismigratie en schutten. Hoe is de technische samenwerking gewaarborgd? En hoe is de financiële samenwerking georganiseerd? De stichting krijgt bij elkaar 1 miljoen aan overheidsgeld in handen. En hoe zien partijen erop toe hoe dit geldt juist wordt gebruikt? Dank u wel.

De voorzitter: … wel om dat ding aan te krijgen. Maar het lukt weer. Ja mijnheer Boekesteijn.

De heer Boekesteijn: Dank u wel voorzitter. Waterschaphistorie is de geschiedenis van het polderen, de identiteit van Nederland. Historische waterschapswerken zoals bijvoorbeeld de Monstersche Sluis, die blijft het best behouden als het functionele gebruik wordt verzekerd. De Algemene Waterschapspartij wil dat de geschiedenis van Delfland zichtbaar blijft bijvoorbeeld door historisch erfgoed over te dragen aan een speciale stichting of door incidenteel bij te dragen aan de kosten van bijzonder onderhoud. Een voorstel van die strekking ligt nu voor ons, daar zijn we uiteraard blij mee. Dank voor de inspanning van allen om alle partijen op één lijn te krijgen. En we wensen de stichting succes met het behalen van hun doelstellingen. En wat betreft de financiering van het aandeel Delfland steunen wij het gewijzigde voorstel van het college.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk verder. Ja mevrouw De Zoete.

Mevrouw De Zoete: Dank u wel voorzitter. Ik wil in ieder geval van de gelegenheid gebruik maken om het plezier in te stemmen met dit voorstel. Ik wist dat er lang over gesproken was maar nu weet ik pas hoe lang. Het is heel erg fijn dat hier historisch erfgoed en waterbelang toch samen konden werken, hoewel het twee jaar geleden leek alsof dat niet het geval zou zijn. Het gaat inderdaad om heel veel geld maar zo iets is dat ook waard. En er zijn heel veel mensen die daar veel energie in hebben gestoken, zij verdienen ook dit succes. Dus dank u wel.

De heer Simon: Dank u wel voorzitter. Ik vind nog steeds een verwarrend voorstel. Er wordt hier heel veel over financiering gesproken. Ik zie op het scherm staat heel netjes uitgelegd van waarvoor we stemmen, maar in de toelichting staat daarna weer een verwijzing naar een bijlage en dan zie ik weer iets heel anders hoe de financiering geregeld is. Dus ik zou daar graag nog wel effetjes een harde statement over hebben. Daarnaast als civiel ingenieur, ik vind waterschapswerken ongelooflijk gaaf. Ik steun dit voorstel absoluut. Misschien kan de portefeuillehouder nog iets meer zeggen over dat er misschien nog wel is visbaar, vispasseerbaarheid criterium kan voldoen. Dat zouden wij heel erg interessant vinden.

De voorzitter: Ja mijnheer Van Adrichem.

De heer Van Adrichem: Ja voorzitter, wij willen graag de stichting Monstersche Sluis feliciteren. En wij willen heel graag het college feliciteren met het vinden van een goede oplossing voor de financiering. Dank u wel.

De voorzitter: Mijnheer Van Kuijvenhoven.

De heer Van Kuijvenhoven: Bij die woorden sluit ik me graag aan. Het correspondeert ook, wij als CDA onderschrijven van harte datgene wat nu voorligt, ook al omdat er aan twee criteria, aan twee doelstellingen wordt beantwoord. En dat is duurzaamheid en awareness. Duurzaamheid daar waar het gaat om het erfgoed wat al genoemd is. Overigens denk ik dat een beetje preluderend op de motie Terlouw dat we al een aardig end in die richting ook aan het werk zijn. En awareness met burgerparticipatie denk ik dat het hier een goede slag geslagen wordt. Ik hoor net een kreet uit het verleden, hier zijn alleen maar winnaars. Ik denk dat dat wat mij betreft hier van toepassing is.

De voorzitter: Dank. Mijnheer Van Den Berg, P.

De heer Van Den Berg (Paul): Ja dank u wel voorzitter. Ook de fractie Bedrijven kan instemmen met de eigendomsoverdracht en het bedrag dat Delfland daar in meegeeft. Wij denken ook dat het een mooi gezamenlijk resultaat is van een heleboel partijen dat dit nu uiteindelijk geregeld is. Aanvankelijk hadden wij nog wel wat aarzelingen over de dekking, maar dat is met de wijziging van het voorstel opgelost dus kunnen wij daar nu mee instemmen.

De voorzitter: Ja mijnheer Van Den Berg, J.

De heer Van Den Berg (Jan): Dank je wel voorzitter. Eeuwen lang heeft deze voorziening gediend om water uit te slaan wat uit de polder via de Boezem afgevoerd moest worden. En heeft ook deze voorziening de scheepvaart bediend die uit dat gebied vandaan het grotere water opzocht. Mooi als dit in de oude staat door de stichting wordt teruggebracht en in lengte van jaren hopelijk in een goede staat blijvend de aandacht krijgt. De bruidsschat die wij meegeven zeg maar bij de overgang van het eigendom die is alleszins acceptabel. De onderhoudskosten die voorzien worden zeg maar in komende jaren zeg maar, nou die zou dan wel eens een veelvoud kunnen wezen. Dus in die zin een afkoop. De eigendom gaat over en het onderhoud is verzekerd. Prachtig. Nog even aandacht voor een goede verankering voor de veiligheid die ook al door collega's is genoemd. En de afdichting van de financiële aansprakelijkheid zeg maar, dat dus over 10 of 20 jaar mocht het met de stichting wat moeizaam gaan, dat ze niet opnieuw proberen zeg maar een greep in Delflandse kas te doen. Onze fractie stemt in met het voorstel.

De voorzitter: Dank. Het woord is aan Hoogheemraad, Middendorp.

De heer Middendorp: Nou, dank u allen voor de complimenten. Het is inderdaad een proces wat 20 jaar geduurd heeft. Ik heb inderdaad de natte handschoen opgepakt, ik vind het wel een mooie formulering. En ben opnieuw met de gemeente gaan praten. U weet dat allemaal dat die gesprekken met de gemeente de nodige inspanningen hebben geleverd. Maar ik wil nu toch benadrukken dat we samen met de gemeente Maassluis tot een oplossing zijn gekomen waarbij we ook eigenlijk indirect samen met de provincies hebben afgesproken drie partijen dragen nu 2 t bij aan het kapitaal van de stichting. En dat hebben we gedaan omdat we weten dat de stichting met deze eerste subsidies ook nog kans maken op een aantal andere subsidies waardoor er, voor zover ik dat nu kan overzien, een bedrag van een miljoen of misschien nog wel meer in kas

is. En daarmee is eigenlijk het antwoord gegeven op, of daarmee geef ik het antwoord op de vraag van de financiële voortbestaan, wat de financiële robuustheid van de stichting. Inderdaad, renovatie an sich past niet zomaar binnen ons beleid. Wij hebben een duidelijke kerntaak. Tegelijkertijd dragen velen van u, en ook het college, de erfgoed, het waterschapserfgoed, een warm hart toe. Door er op een andere manier naar te kijken, door te zeggen van nou wij zien onderhoud aankomen, wij zullen toch ook een keer die sluis moeten onderhouden, kunnen we dat bedrag naar voren maken ook al is dat misschien formeel niet helemaal volgens de regels, heeft het college het inderdaad verstandig geacht om hier samen met de gemeente en de provincie over de brug te komen. U heeft, iemand heeft, u heeft gevraagd naar de veiligheid. Nou dat is eigenlijk heel eenvoudig. Er zijn meer kunstwerken waar Delfland niet de eigenaar van is maar het beheer is onze publiekrechtelijke taak. Zoals u weet is vorig jaar als ik het goed heb, of is dat nog niet gebeurd? Vorig jaar is de Maasluis, of sorry, is de Maasdijk afgewaardeerd tot de laagste vorm van kering die we hebben. Dus dat geeft wel aan dat de veiligheidsrisico's kleiner zijn. En het is zo dat op elk moment dat Delfland dat nodig acht wij het recht hebben, en die mogelijkheid, om de kleikist terug te plaatsen in de sluis. Dus mocht het water letterlijk ons toch nog aan de lippen staan, ja dan, u weet het is een vrij kleine doorgang, dan zetten wij de sluis opnieuw vol. Dan ontstaat er wel een ingewikkelde situatie, ik weet niet wat er dan daarna komt maar dat gaan we dan naar bevind van zaken gaan we dat weer oplossen. Mij is verteld door de ambtelijke organisatie dat het vullen van de sluis met een kleikist in de orde van € 20.000 is dus dat is ons risico als u het wilt weten. Daarnaast hebben we in de vergunningen leggen we het beheer van de sluis vast. Ook het schutten wordt daarin vastgelegd. En daar is ook in opgenomen dat het zilte water wat van buiten naar binnen toekomt zoveel mogelijk weer terug de Maas opgaat. Vispasseerbaarheid. Zo ver op de Maas hebben we niet zoveel glasaal meer maar toch kan ik u vertellen dat vanaf volgend jaar de vrijwilligers van de stichting hebben aangeboden om ook net zoals op vele andere inlaatpunten, mee te doen met het project 'Samen voor de aal' en glasaaltjes gaan monitoren. En ja het zou zomaar kunnen dat als er weer een lokstroom ontstaat dat er dan ook na verloop van tijd weer vis voor de Monstersche Sluis verschijnt. Heb ik daarmee iedereen gehad? Wat betreft de Partij voor de Dieren. Ik heb net even heel snel gescrold. Ik zie geen verwijzing in de toelichting staan naar een bijlage. Het voorstel is zoals het hier voor staat. Het wordt gedekt uit de twee programma's en het zal dus tot, in ieder geval in mijn geval misschien tot een lichte temporisering van andere activiteiten leiden. Maar dat is in overeenstemming met de begrotingsregels zo we die hebben afgesproken. En dat geldt ook voor de, maar dat mag mijnheer Houtzager zelf zeggen. Heb ik daarmee … Ja de financiële aansprakelijkheid. Het is zo dat als de stichting opgeheven wordt of als de stichting niet meer bestaat dat dan is vastgelegd in de statuten van de stichting dat de middelen die dan nog over zouden zijn worden gebruikt voor de sluis. Dus het is niet zo dat het laatste bestuur zeg maar met de kas ervandoor kan gaan. Het eigenaarschap ligt ook bij de stichting. Zoals u weet hebben stichtingen, kunnen ja, die kunnen niet zomaar verdwijnen. Er zou zich een nieuwe situatie kunnen voordoen als inderdaad de stichting niet meer bestaat. Maar gezien het feit dat wij een, met de gezamenlijke overheden, toch wel een enorme bruidsschat hebben neergelegd hebben we in ieder geval zo meteen een gerenoveerde sluis en heb ik er het volste vertrouwen in dat het sluiswachtersgilde er alles aan zal doen om ook in de toekomst deze sluis, ja een prachtige invulling te geven. Het is een aanwinst voor de stad en het is ook, ja het is voor ons ook ontzettend leuk want ons historische Gemeenlandshuis ligt op loopafstand, nou ik weet niet 50 of 100 m van de sluis. Dus ons voormalig Gemeenlandshuis en onze voormalige sluis moet ik nu zeggen, of bijna voormalige sluis, liggen op 100 m van elkaar op onze historische Maasdijk. Dus inderdaad, we zijn allemaal winnaar. Voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: Dank. Mocht er nog enige verwijzing zijn naar het vorige besluit in de tekst dan kunt u dat als niet meer geldig beschouwen. Dat even voor de helderheid. Dit is het besluit en dat is leidend. En als er ergens een tekst niet goed zit wordt dat gewoon na afloop verwerkt. Maar dat moest gister allemaal gebeuren. Ik kijk nog even of er behoefte is aan nog een tweede termijn. Ja mevrouw Hijlckama.

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg: In ieder geval dank voor de heldere uitleg van de Hoogheemraad. Dat maakt veel duidelijk. En ik denk dat het goed is dat de stichting zich inderdaad nu ten volle realiseert dat de verantwoordelijkheid ook bij hen ligt nu. Dus dat is een voordeel van het niet dichttimmeren, helemaal dichttimmeren van de financiële dekkingen tot in de lange toekomst. Die taak ligt daar nu echt dus het is echt een uitdaging en we wensen de stichting daar buitengewoon veel succes mee. En genoegen ook.

De voorzitter: Mijnheer Nanninga.

De heer Nanninga: Voorzitter dank u wel. Wij feliciteren de stichting en natuurlijk ook onszelf. Wij wensen ook de Hoogheemraad succes met het zetten van de laatste puntjes op de i zoals bij punt 3 wordt gevraagd. En als daar iets uitkomt dan verwachten wij daar nog een melding over. Dank u wel.

De voorzitter: Ik kijk even langs. Niemand niet verder. Wenst iemand nog stemverklaringen? Niemand. Wenst iemand stemming? Niemand. Voorstel aangenomen. U weet dat het reglement het niet toestaat maar in dit geval zal ik daar, kon het ook niet verhinderen meer dus … Ontruimen de tribune anders maar goed dat heeft geen zin want u klapte dus … Goed.

H.08 Wijziging Procesaanpak intensiveren chemische waterkwaliteit

De voorzitter: We zijn bij een extra bespreekstuk. Dat ging over Wijziging procesaanpak intensivering chemische waterkwaliteit. Daar heb ik één fractie wilde het bespreken, één een stemverklaring en één nog iets vertellen. Dus dat gaan we eens even kijken. Dat doen we …

Mevrouw De Zoete: Voorzitter ik zou ook graag wat zeggen.

De voorzitter: Ja ik check want het is nu een bespreekstuk dus. Maar ik begin even met degenen die als eerste zich gemeld hebben. Ja de fractie van de PvdA bij monde van mijnheer Ranner.

De heer Ranner: Dank u wel voorzitter. We hebben een uitvoerige discussie gehad in de commissie. Dat heeft geleid tot allerlei onduidelijkheden ten aanzien van wat we moesten besluiten en dat is dus tot en met vandaag denk ik, nee gisteren, in ieder geval onderhavig geweest aan diverse mutaties de besluitvorming. Waarmee ik moet zeggen dat met de besluitvorming dat we niet zoveel moeite hebben maar alleen we hebben met iets anders moeite. Namelijk datgene wat er in de nota, de achtergrondnota, allemaal wordt gezegd. Wij zijn het eens dat je zo snel mogelijk aan de slag moet gaan maar je moet het ook zorgvuldig doen anders lopen we het risico dat er allerlei vertragingen gaan optreden in een later stadium en heel veel extra kosten gelopen. Zo zijn er onduidelijkheden als volgt en ik stel u voor daar reactie op te geven. Bij het opstellen van uw vervolgbrief waar u informatie geeft en dus dat we dus hier niet de vergadering te lang hoeven op te houden. De eerste is er zijn kosten van nazorg te zijner tijd. Die zijn in het stuk niet verantwoord dus de kosten van dat nazorgplan moeten worden uitgewerkt. Hetzelfde geldt in feite voor hoe de kwaliteitszorg in elkaar gestoken wordt waar het gaat om het zelf meten door tuinders. Op zichzelf een heel goed idee maar de kwaliteitszorg moet wel goed zijn. Dan hebben wij het idee dat het nog niet helemaal duidelijk is hoe het voorstel zich verhoudt met het kabinetsbesluit om het glastuinbouwbedrijf vanaf 2018 te verplichten om afvalwater te lozen van gewasbeschermingsmiddelen. Dat is een verplichting van 2018. Die staat hier niet op die loopt hier dwars doorheen. En dan is de vraag in feite, wat betekent dat voor diegenen die dus in 2018,laat staan 2019, 2020 nog niet zijn aangesloten? Dus nog niet in feite hebben meegedaan? En dat betekent dus dat daar ook helderheid over moet komen en hoe gaan we dat aanpakken? Dat hoort dus in feite in het vervolgtraject wel thuis. En dan heb je nog een ander probleem mijn fractiegenoot hij heeft tijdens

die vergadering gezegd dat er een goede krachtenveldanalyse moet plaatsvinden, en die is terdege wel nodig. U heeft dat afgewezen. We hebben hier te maken met een groot diversiteit aan tuinders allemaal in een verschillende situatie waarin ze verkeren. Er zijn tuinders die zich van allerlei soorten maatregelen kunnen veroorloven maar ook hele zwakke tuinders die zich niet kunnen veroorloven, die bij wijze van spreken elk dubbeltje moeten omkeren. Dat betekent dus dat je maatwerkoplossingen moet gaan ontwikkelen en die kosten geld. En ik kan me niet voorstellen dat wij zeggen, nou wij gaan er zoveel uren insteken daarmee zijn we klaar. Nee, het gaat er uiteindelijk om dat je realiseert dat die chemische waterkwaliteit voor zover die dus '…' is door dus de tuinders dat dat op orde wordt gebracht. Dus het gaat meer dan om datgene wat Delfland alleen moet doen en controleer wat er gebeurt maar ook zorgen dat die tuinders ook de oplossing vinden, want anders krijgen we over 4, 5 jaar een probleem dat er zwakke partijen zijn die het zich niet kunnen veroorloven. En wat doen we dan? Daar moet dus nu al over nagedacht worden. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank. Ja mijnheer Belt.

De heer Belt: Dank u wel voorzitter. Graag spreken wij hier nogmaals uit dat wij uitzonderlijk blij zijn met de procesaanpak en intensivering die hier nu ligt. Het is belangrijk om daadwerkelijk nu echt die broodnodige resultaten voor de waterkwaliteit te gaan boeken waarbij vertrouwen in dat dat nu met de tuinders, gemeenten en LTO daadwerkelijk wordt opgepakt. Dus nu voortvarend aan de slag. Wij stemmen in met dit gewijzigde voorstel. We denken dat dat meer duidelijkheid brengt ook. En graag herhaal ik dat wij in de commissie gevraagd hebben om een voortgangsreportage direct na de zomer omdat wij ook wel wat vragen hadden over de sturing en de nazorg.

De voorzitter: Een stemverklaring of wilt u nog iets … Mijnheer De Nooy.

De heer Nooy: Wij zijn ook blij met dit voorstel. Wij kunnen ons vinden in de intensivering chemische waterkwaliteit. Wij vinden wel, we zijn bang eigenlijk dat wij, door een stemverklaring te geven willen wij aangeven dat wij bang zijn dat de grip een beetje te verliezen in onze samen… in onze resultaten omdat Schieland zich heeft aangesloten. Wij zijn blij met de samenwerking maar het moet ook niet stagnerend werken. AWP gaat wel voor de resultaten op korte termijn en de tussendoelen zijn wel van belang. Wij willen dit wel halen voor 2019. Wij kunnen ons vinden ook wat mijn buurman net vertelde over de resultaten dat we die wel als doel willen stellen. Anders zou het zo kunnen dat we de einddoelen niet zullen halen. Dus wij hameren eigenlijk toch wel op de intensivering en de voortgang dat we toch de beoogde doelen zullen nastreven en dat dat niet vertragend zal werken de samenwerking met Schieland. Dank je wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw De Zoete.

Mevrouw De Zoete: Dank u wel voorzitter. Dit punt gaat over het intensiveren van de aanpak chemische waterkwaliteit en daar zijn we als fractie zeer voor. We vinden het een echt mooi voorstel. Het is alleen jammer dat het alleen gaat over de emissieloze kassen, ik weet dat op dit moment dat het grootste probleem is hier. Maar ik wil, als u me toestaat voorzitter, even aansluiten op wat in de commissie aan de orde is geweest namelijk dat wel op dit moment bekend is dat dit chemische probleem de grootste is hier maar dat er een nog andere problemen zijn die wat minder op de kaart staan en daar willen we graag aandacht voor vragen. Namelijk de PFAS, de teflonachtige stoffen, die weliswaar in grote hoeveelheden bij DuPont in het water zijn gekomen en dat is zo ver weg dat wij daar geen aandacht voor hoeven hebben omdat dat daar ter plekke geregeld moet worden. Maar die stoffen komen overal voor en ook in ons Hoogheemraadschap, dat is buiten twijfel. Want het gaat dan om PFAS, dus dat is Poly, ik lees dat even voor want ik ben geen chemicus, poly- en perfluoroalkyl substanties.

De voorzitter: Ja dat klopt.

Mevrouw De Zoete: Het is, het zit in onder andere in bluswater en in heleboel andere dingen zoals inktverniswassen, hydraulische vloeistoffen en het is, het wordt overal aangetroffen. Eigenlijk over de hele moderne wereld, in oppervlaktewateren, in grondwater, meren, bodems, zuiveringsslib dus het moet hier beslist ook aangetroffen worden. En tot nu toe is er niet bekend dat dat zulke problemen oplevert maar daar zijn in andere landen, met name in Amerika, grote gezondheidsschade is daar aangetroffen juist op basis hiervan. Dus ik wil daar graag aandacht voor vragen. Het staat in Nederland nog niet op de agenda maar we willen dat heel graag daarmee een zetje geven. Dank u wel.

De voorzitter: Mijnheer Simon.

De heer Simon: Dank u wel voorzitter. De Partij voor de Dieren is natuurlijk zeer bezorgd over onze chemische waterkwaliteit. Wij zien dit voorstel als een stap in de goede richting als een van de kleine stapjes die we allemaal moeten nemen om richting de goede chemische waterkwaliteit te komen. Samenwerking ten opzichte van handhaving, verschuiving van de focus, ja daar hebben wij wel af en toe wat moeite mee. Maar we zijn blij dat er in ieder geval afspraken zijn gemaakt en we hopen dat over andere thema's binnen de chemische waterkwaliteit ook hele mooie procesafspraken gemaakt gaan worden.

De voorzitter: Mijnheer Van Adrichem.

De heer Van Adrichem: Ja voorzitter dank u wel. Ik zou willen beginnen met hoogheemraad Ter Woorst een compliment te maken. Zij heeft de afgelopen jaren met een doosje eieren rondgelopen en zij heeft ze heel hier weten te brengen. Maar de grote uitdaging die ligt er nu want het doosje eieren moet nu uitgebroed worden. En dat zal echt nog een hell of a job zijn om iedereen hier achter te krijgen, mee te krijgen. De gemeenten hebben nu iedereen de gelegenheid gegeven om zich aan te kunnen sluiten op het riool en nou nu moet iedereen dat op een gezonde manier, op een gezonde kwaliteit lozen in dat riool. En ik zou ook wensen dat we hier echt communicatief gebruik van maken, van dit besluit, om dat over de bühne te brengen. Dan kan je ook met je awareness weer een kleine slag maken van dat we echt bezig zijn en dat we echt van bedrijven, niet alleen van tuinbouwbedrijven maar van alle bedrijven, ook een bijdrage vragen om onze waterkwaliteit op niveau te brengen. En nog één ding, ook heel belangrijk voor degenen die niet aangesloten zijn bij de Werkgeversorganisatie LTO, want die hebben wel twee derde van het glas, maar de helft van de ondernemers is aangesloten bij die vereniging die dit in wezen moet gaan trekken. Dus ook heel belangrijk dat we ook die 50% van ondernemers, mijnheer Ranner had het er al even over, dat we ook die over de streep weten te krijgen dat ze meedoen met waar we echt naartoe moeten. Ik dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Dat is de ronde. Hoogheemraad Ter Woorst.

Mevrouw Ter Woorst: Ja dank u wel voorzitter. Ja, dat doosje eieren, ja Piet het is bijna Pasen hè dus we moeten gaan broeden.

De voorzitter: U had het over mijnheer Van Adrichem hè.

Mevrouw Ter Woorst: Ja ik geloof dat ik het over mijnheer Van Adrichem had ja. Ja. Maar mijnheer Van Adrichem begreep dat hij werd aangesproken denk ik. Het doosje eieren. Ja, er zijn inderdaad, we zijn er nog niet. We hebben wel een belangrijke stap gedaan nu, dat is wat de Partij voor de Dieren ook aangeeft. Maar er moeten nog vervolgstappen gezet worden en daarbij zijn aandachtspunten zoals mijnheer Van Adrichem

terecht zegt er zijn niet bij LTO aangesloten leden. Er zijn nog andere aandachtspunten zoals de PvdA die benoemt. Dus er is een eerste stap en nu moeten we echt aan de slag. We moeten van de kant. Dat moeten we ook samen doen en dat samen dat is ook het mooie van dit voorstel, dat we dit samen met gemeenten doen maar ook met Schieland. Dus in Lansingerland, de gemeente Lansingerland, zitten met twee waterschappen dus dan werken we over de gemeente, of over de landsscheidingsgrens heen dus dat is ook belangrijk. Werkt dat dan vertragend was één van de vragen? Nee, dat werkt niet vertragend want als je kijkt in het plan van aanpak dan zie je dat we individuele ruimte hebben om af te wijken en het ook verklaarbaar hebben tegen elkaar gezegd dat Schieland heeft nou eenmaal een kleine glastuinbouw areaal dus daar is het probleem minder groot dan hier waar we het grootste glastuinbouw areaal van Nederland hebben. En daarmee is de emissiedruk ook groter. Ik zie dat overigens niet als een risico maar ik bouw het graag om naar een kans. Als we hier dus van de kant af kunnen komen, als we hier dus met innovatie bijvoorbeeld het zelf meten door tuinders, dus grote stappen kunnen maken dan zetten we dit gebied, dit prachtige glastuinbouwgebied, innovatief, energiek weer op de kaart van Nederland. Niet alleen maar qua duurzaamheid met energie, maar ook qua duurzaamheid met emissies. Dus ik zie dit wel als een kans of zo zou ik hem graag willen ombouwen. Even iedereen netjes af lopend. Begin ik bij de PvdA, snel en zorgvuldig doen. Ja, dat bent u van mij gewend hè dus u hoort doosjes eieren dus dat gaan we doen. We zijn er nog niet. Er zijn nog een aantal dingen die we moeten doen. Nou daarvan heb ik in de commissie beloofd dat ik u op de hoogte zou houden middels een informatieve brief of een informatieve VV, dat heb ik nog even in het midden gelaten wat het meest handige is. Een brief dan staat het netjes vast. Een informatieve VV geeft meer ruimte tot vragenstellen. Maar ik wil u vooral ook oproepen om volgende week dinsdag, wat de voorzitter al aangaf, naar Beekenkamp te komen want daarin presenteren we niet alleen maar de waterkwaliteit, oké die is niet goed die verklap ik u maar vast, maar daarin presenteren we samen wat we er samen aan gaan doen. En dat is wel uniek. Dus ik houd een praatje maar daarnaast komt de gemeente Westland aan het woord, LTO Nederland komt '…', Nico Van Ruiten de voorzitter himself dus dat geeft ook aan hoe men landelijk naar ons gebied kijkt. En mijnheer Beekenkamp, de ondernemer zelf, komt aan het woord, en die heeft daar nadrukkelijk om gevraagd omdat hij wil laten weten hoe hij zijn, hoe hij de ervaring met Delfland ervaart. En die ervaart hij heel goed. Niet alleen als handhaver maar met name als adviseur, en dat was ook altijd een vraag van dit CDA in de commissie, dus die noemde dat altijd positief handhaven uw collega. Dus de aandachtspunten, de kosten van de nazorg, het nazorgplan, dat zit in de bestaande begroting. Ik zal u op de hoogte houden van de resultaten. Het zelf meten is een van de sporen. Dus de Deltacommissaris noemt het meten is weten, is handelen, daar ligt voor mij de toekomst. Dat als je weet wat het effect is van je handelen als ondernemer op de waterkwaliteit dan denk ik dat je je daar toch eens over je achter je oren gaat krabben. Dan de relatie met de voorzuivering die geeft u aan, daar wil ik wel even een winstwaarschuwing afgeven. Alle bedrijven, of 98% van alle glastuinbouwbedrijven, mijnheer Van Adrichem geeft het al aan is aangesloten op het riool. Dus eigenlijk zouden we nu al geen emissies moeten hebben. De voorzuivering richt zich op de emissie van glastuinbouwbedrijven op het riool. Dus het betekent het is goed nieuws voor de Noordzee want vanaf het riool gaat het naar de afvalwaterzuiveringsinstallatie dus het komt gezuiverd van gewasbeschermingsmiddelen in ons riool, en daarmee in de Noordzee. Maar direct heeft de voorzuivering, dus de verplichting per 2018, geen effect op de waterkwaliteit in Delfland. Direct. Maar indirect natuurlijk wel. Dus als ik zie naar een LTO Glaskracht, dank u wel het ei, dan richt men zich niet alleen in de communicatie op de voorzuivering, maar ook beste tuinders als u alleen maar aan de voorzuivering denkt en niet aan de achterkant van de kas, dus loop nog een keertje een rondje om de kas, ja dan mist u een kans. Dan missen wij met zijn allen een kans. Dus de voorzuivering direct heeft geen effect op de waterkwaliteit maar indirect omdat LTO Glaskracht en wij ook met de zuivering Hoek van Holland stellen dat als voorwaarde, heeft het wel effect. Maar daar wordt u ook op de hoogte gehouden. De krachtenveldanalyse, nou daar sta ik wel positief tegenover. Maar dat hebben we gedaan dus daar bent u eerder over geïnformeerd in de informatieve VV vorig jaar. Verder zie je dat

terugkomen in het procesvoorstel. En wat ik u toezeg, of misschien al heb toegezegd, is er is een prikkelonderzoek gedaan door LTO Glaskracht. Wat is dat, een prikkelonderzoek? De LTO Glaskracht heeft zelf bij ondernemers onderzocht wat zijn nou de prikkels, de impulsen, waar ondernemers toe gedreven zijn. Dat is een landelijk onderzoek geweest en zodra dat naar buiten is zal ik dat naar u toesturen, naar de commissie. Dan ga ik verder. Water Natuurlijk die noemt inderdaad ook de informatie dus dat heb ik toegezegd, de brief of de informatieve VV. De AWP, niet vertragend werken, heb ik ook toegelicht. Dat is geenszins de bedoeling. De tussendoelen die staan netjes in de begroting geformuleerd, de prestatie indicatoren. Dan de ChristenUnie, SGP, die noemt ook de andere stoffen. Nou de waterkwaliteitsrapportage die zal u daar nader informeren want er zijn inderdaad ook andere stoffen. De stof die u zegt die ken ik niet uit mijn hoofd, en ik durf hem ook niet uit te spreken. Ik ben al blij dat ik imidacloprid kan uitspreken en de Partij voor de Dieren kan die neonicotinoïden altijd zo mooi uitspreken. Daar brand ik nu mijn vingers niet aan dus ik ga daar vast op oefenen. Maar natuurlijk doen we ook iets aan andere stoffen. We kennen uit het Deltaplan agrarisch waterbeheer wat we met de melkveehouders doen. We hebben lokale knelpunten dus wat we nu in Tanthof bijvoorbeeld doen. En we hebben nationaal de Delta aanpak waterkwaliteit, dat richt zich op nutriënten, gewasbeschermingsmiddelen maar ook op nieuwe stoffen, de microplastics en de medicijnen dus daar wordt u ook nader over geïnformeerd. De Partij voor de Dieren. Ja, dit is een van de stappen die we samen moeten doen, dat vond ik een mooie samenvatting. En even kijken mijnheer Van Adrichem één ding, communicatief. Dus het podium is dus volgende week dinsdag bij Beekenkamp, dan worden ook de gemeenteraden uitgenodigd dus ik hoop dat u ook allen komt en dat u ook uw achterbannen opport om te komen. Ik kijk ook met name de categorie '…' aan, ik neem aan dat zij in volle getalen volgende week dinsdag zijn, aanwezig zijn daar. En ik vraag aan de voorzitter of we wellicht in een nieuwsbrief nog aandacht besteed kan worden. En ik kijk u allen aan, wij mogen allemaal een stukje schrijven in de nieuwsbrief voor de VV dus ook u kunt allen uw bijdragen leveren om dit prachtige plan met prachtige eerste aanzet daar het podium te geven die het verdient. Tot zover.

De voorzitter: Ik kan alleen maar over de nieuwsbrief nog zeggen, de fracties levert de tekst in dus als die dat nou melden, dus zij kunnen de spot Beekenkamp opnemen. Ik ga even voor de tweede ronde. Mijnheer Ranner.

De heer Ranner: Dank u wel voorzitter. Het was een gemengd bericht wat wij afgaven in de eerste termijn. In de tweede termijn vraag ik toch nog even wat accenten te leggen en dan hopelijk inderdaad in die vervolgbrief. Wij maken ons een beetje zorgen over hoe de kwaliteitszorg bij de toezicht op de zelfmeting gaat plaatsvinden want dat moet je goed regelen anders houd je niks over. Dan heb ik nog een vraag gesteld waar ik geen antwoord op gekregen heb. Namelijk hoe het nou zit met die wettelijke verplichting vanaf 2018, of dat interfereert met datgene wat wij aan het doen zijn of dat dat '…' tot problemen kan gaan leiden. Dan heeft u terecht genoemd het prikkelonderzoek van LTO Glaskracht. Ik hoop dat we dat snel krijgen. Tegelijkertijd blijf ik zitten met de vraag die ook door de VVD fractie naar voren gebracht is, wat doen we met de 50% die niet bij het LTO is aangesloten? Maar ook met die mensen die wel zijn aangesloten maar die zwak, financieel zwak staan? Hoe gaan we daar de oplossingen voor vinden, in welke richting gaat dat? Gaat dat in feite de partijen die hier deelnemen in deze operatie worden betaald of wordt verondersteld dat deze zwakkere tuinders maar ten dode zijn opgeschreven? Dat kan niet de bedoeling zijn. Nou voorzitter, geef ik u nog een advies mee. Op dit moment worden jaarlijks rapportages gegeven onder de naam van UO-IMT aan de tuinders. En dat is in feite een instrument wat in feite beter benut zou kunnen worden. Dank u wel.

De voorzitter: Ik kijk even langs. Verder niet. In tweede termijn hoogheemraad Ter Woorst de vragen van mijnheer Ranner.

Mevrouw Ter Woorst: Ja dank u wel voorzitter. Ja het, meten is weten is handelen, dus het zelf meten. Ja, als het heel makkelijk was dan had ik het nu al ingevoerd. Maar een van de terechte punten is inderdaad de kwaliteitszorg dus ik, we hebben het in ons plan staan maar we hebben het nog niet uitgevoerd. In de commissie heb ik wel gemeld er zijn al tuinders die vinden het zo vervelend de negatieve berichtgeving over de hele sector, die gaan inderdaad nu al zelf meten. Maar die kwamen ook weer bij ons, dat is het initiatief ook van de CDA, kunnen jullie ons helpen met waar liggen nou de beste monsterpunten. Dus dat is iets nou dat heb ik nu nog niet in handen en de kwaliteit is inderdaad een daarvan. Maar wat ik zelf ook belangrijk vind is niet alleen maar de kwaliteit, het hoeft wat mij betreft niet tot op de drie cijfers achter de komma, als het maar inzicht geeft aan u ondernemer dat vind ik eigenlijk nog belangrijker. En de interferentie van de voorzuivering. Ik heb gemeend antwoord op gegeven waarbij een winstwaarschuwing dat de voorzuivering direct geen kwaliteitswinst oplevert voor de wateroppervlakten, maar indirect wel omdat de communicatie van het LTO Glaskracht daar ook op gericht is. Dus beste ondernemer, niet alleen de voorzuivering maar zorg ook dat de achterkant van de kas op orde is. Dus het interfereert in die zin, dat het positief interfereert. En verder hebben we bij de collectieve zuivering Hoek van Holland, dat wij als Delfland voor de glastuinbouw daar doen, de kwaliteitszorg voor de achterkant van de kassen ook als voorwaarde gesteld. Dus het interfereert positief. Maar ja, wat doen we dan met die 50% die niet is aangesloten? Nou we hebben natuurlijk het traject gebiedsgerichte meten waarbij per polder de zaak wordt doorgelicht. En daar worden niet alleen maar leden uitgenodigd maar worden alle glastuinbouw ondernemers uitgenodigd dus op die manier vangen we die ook. En de financieel zwakke broeders, ja dan is het uiteindelijk toch zo dat als je niet aan de wens kunt voldoen ja dan is het denk ik toch einde-oefening. En de sector heeft er ook last van. Er is een kopgroep die zich wel houdt aan wet en regelgeving, die daar wel geld en tijd investeert, en die hebben enorm last van die negatieve berichtgeving over een deel wat achterblijft. Dus ja, wij moeten allemaal voldoen aan de wet. En kun je daar financieel niet aan voldoen, ja dan is het toch helaas. Maar wat wij wel zien, ik denk dat dat echt het aller restje is, wat we wel zien is met die advisering, met die positieve blik worden ondernemers vooruit geholpen en komen we een heel eind. Dus ik heb tot nu toe niet het idee dat financiële problemen leiden tot het niet halen van afspraken of doelstellingen.

De voorzitter: Dank. Dit was tweede termijn. Stemverklaring is daarstraks al genoemd. Wenst nog iemand andere stemverklaringen? Iemand? Of een fractie? Niemand? Stemming niemand? Alle fracties, ik kijk even rond. Voorstel is aangenomen.

H Hamerstukken

H.03 Investeringsplan en aanvraag uitvoeringskrediet voor de verwerving en plaatsing van nieuwe PC's in het verbouwde Gemeenlandshuis.

De voorzitter: Ga ik naar de hamerstukken. H.03, er waren geen opmerkingen, is vastgesteld.

H.04 NWB Bank: Borgtochtverklaring geldlening verstrekt aan Unie van Waterschappen.

De voorzitter: Bij H.04 zijn twee stemverklaringen. Dat was de, ik ga even kijken weer, de Algemene Waterschapspartij, als eerste mevrouw Jans.

Mevrouw Jans: Dank u wel voorzitter. Ik heb gisteren even opgezocht hoe dat precies werkt met een stemverklaring. En ik heb begrepen dat die maximaal 2 minuten mag duren. Ik zal mijn best doen. De Unie van Waterschappen wil haar huidige hypothecaire geldlening van 5 miljoen omzetten in een langlopende geldlening met de garantstelling door alle waterschappen. Voor ieder hun eigen aandeel in de contributie. Bij

de behandeling van dit voorstel in de vakcommissie heeft de Algemene Waterschapspartij Delfland al aangegeven dat dit voornemen niet conform onze nota Borgstelling is. Want wat is het geval? Er is wel degelijk een marktconforme herfinanciering zonder borgstelling mogelijk. In dit geval staat Delfland garant voor afgerond € 360.000. Dat is ons aandeel in de contributie. Hieruit voort, hieruit vloeit … Hieruit vloeit een voordeel van € 1500 minder contributie voort. En 25.000 minder rentelasten voor de Unie. Dat staat dus tegenover de garantstelling van afgerond 4 t. Het voordeel voor Delfland weegt niet op tegen de kosten die tot nu toe gemaakt zijn, en dan denken aan de administratieve kosten maar ook onze kosten, kosten van het bestuur, kosten van het ambtelijk apparaat. Bovendien kan de Unie dit voordeel ook op een andere manier organiseren. Wellicht door in Den Haag leegstaande etages te verhuren en het pand in Amersfoort af te stoten. AWP Delfland roept het college op om daarnaast in het vervolg de nota Borgstelling te volgen. Dank u.

De voorzitter: Dan de fractie Gebouwd, mijnheer Van Den Berg, P.

De heer Van Den Berg (Paul): Ja dank u wel voorzitter. Onze stemverklaring heeft een beetje dezelfde strekking als die van de AWP. U kunt overigens gerust zijn, we hebben geen 2 minuten daarvoor nodig. Wij willen eigenlijk herhalen wat wij in de commissie ook hebben gezegd, namelijk aandacht voor de kostenefficiëntie van dit soort voorstellen. AWP heeft net al aangegeven dat het voordeel voor Delfland € 1500 is per jaar, maar als je nou kijkt wat de inzet en inspanningen zijn die gepleegd moeten worden om zo'n Borgtocht te krijgen in de commissie, in de VV, het opstellen van het hele stuk. Als je dat in geld uitdrukt dan zijn de kosten daarvan uiteraard veel hoger dan die € 1500. Dus ik hoop, en daar wil ik het college ook toe oproepen om daar wel iets van te leren, en in het vervolg ook aan de voorkant meer te kijken naar de kostenefficiëntie en zodat we nou ja in ieder geval niet dit soort voorstellen krijgen met zulke geringe voordelen die niet opwegen tegen de nadelen daarvan. Dank u wel.

De voorzitter: Deze twee stemverklaringen zullen we opnemen in de notulen, komt u straks weer tegen. Dan hebben we de stemverklaringen gehad. Is het daarmee als hamerstuk klaar.

H.05 Inkoop- en aanbestedingsbeleid.

De voorzitter: Bij H.05 had de Partij van de Arbeid een stemverklaring. Mijnheer Hombergen.

De heer Hombergen: Bedankt mijnheer de voorzitter. Beste leden van de VV. Inkoop is een belangrijk maar vaak onderschat beleidsinstrument om steun te geven aan onze beleidsdoelen. Door de vernieuwde wetgeving en verplichting om niet alleen op laagste prijs te runnen maar ook kwaliteitscriteria mee te wegen kan worden gestuurd in de wijze waarop de supply change voor ons worden ingezet, en kan een extra bijdrage geven aan het bereiken van onze doelen. Dat kost natuurlijk ook extra geld. In onze schriftelijke vragen hebben we vaker aandacht gevraagd voor deze professionaliseringslag, maar het nu geformuleerde beleid geeft slechts beperkt antwoord en sturing. De plannen van het college zijn een stap in de goede richting, maar voor de PvdA nog te open. Daardoor ligt willekeur vanuit de projecten voor de kwaliteitsdoelen op de loer. Er wordt minder effectief zijn gegeven aan de doelen op programmaniveau. Inkoop kan een grotere bijdrage geven aan onze beleidsdoelen mits professioneel opgezet en gepositioneerd binnen de organisatie. We zijn ook teleurgesteld dat gebruik wordt gemaakt van verouderde documenten van de Unie, met als jaartallen 2014, 2016. Positief is echter weer de toezegging dat op een drietal thema's het beleid verder wordt uitgewerkt. Maar er is meer. En er kan veel meer. De PvdA stemt nu in met deze eerste stap maar blijft de plannen van het college verder scherp in de gaten houden en de professionalisering aanmoedigen. Inkopen is nu eenmaal meer dan een juridisch proces. Ik dank u.

De voorzitter: Dank. Met die stemverklaring is ook het hamerstuk H.05 vastgesteld.

H.06 Vaststelling leggers Wateren, Polderkaden en Regionale waterkeringen.

De voorzitter: H.06 geef ik even toelichting op wat het gesprek naar aanleiding van de insprekers die overigens, ja die zijn vertrokken. Ik wou even de stand van zaken vertellen dan hebt u een beetje het beeld wat we de komende tijd nog zullen doen. Is er in de commissie BOB aan de orde geweest dat er een aantal bezwaren waren. Twee daarvan hebben deze vergadering bereikt. In het traject waar we bezig zijn gaat het over informatie en het met elkaar doorspreken omdat het gaat over algemeen uitwerking van beleidslijnen die we hier hebben ten aanzien van of het nou kades of wateren of wat dan ook zijn. Wat wij nou willen doen en daarmee hebben die besluitvorming redelijk op orde, dus de eerste rondes zijn nu geweest. De tweede ronde is dat er door wordt gesproken, want er worden nog een aantal nou ja links en rechts gekeken in het veld waar hebben we het dan over, en dat gaat over de huidige eigenaren. Er is ook ingebracht, ja maar als wij nou zouden vertrekken wat dan? Ja, dan houdt het toch altijd op met overgangsrecht. Dus dat moet nog precies worden ingevuld. Wat we nou willen doen is in de komende weken dat gesprek verder voortzetten, nog eens even goed naar alle lijntjes op de kaart kijken. Mocht daar nou in dat lijntje nog een wijziging zitten we komen daar vanzelf weer op terug bij de volgende wijziging. U kunt zeggen dat is omslachtig maar soms is het allemaal maatwerk. Dus wat wij doen, het gesprek gaat nu verder en dan gaat het echt inhoudelijk. Komen we eruit? Dat is de vraag natuurlijk altijd wat we proberen. Als we eruit komen, nou dan is dat mooi. Als we niet uitkomen, dan moeten we kijken waar komen we niet uit. Dat zou nog kunnen leiden tot een klein stukje bijstelling daar al dan niet. En dat gaat ook nog over wat is gaande en waar gaat het over? Want één van de dingen is dat absolute veiligheid weer voorop staat ook in dat gebied weer met wat er aan de gang is. Dat is altijd ingewikkeld, nou dat gesprek moet je niet uit de weg gaan. Ik zag net insprekers weggelopen, de medewerkers zag ik ook achteraan gaan en weer terugkomen dus die hebben weer verder doorgesproken. Wat ik tegen de insprekers vanmorgen heb gezegd, laten we nou het volgende afspreken: we gaan nu verder weer aan de praat de diepte in, we hebben nog twee over van alles wat er opgehaald is in het verleden. Maar doe verstandig, op het moment dat wij gepubliceerd hebben moet je wel direct even gewoon formeel bezwaar maken. Al is het, zodat je je rechten voor behoud, zodat we niet aan de praat zijn en we komen precies over de datum heen en dan zeggen ja u bent niet, u wordt ontvankelijk verklaard, niet ontvankelijk verklaard, omdat u te laat bent. Dus daarmee geven we de garantie aan de mensen dat we zorgvuldig dat proces doen. En dan houden we het ook op dat stukje in Schieveen. Want op het moment dat we nu zeggen nou laten we maar, dit was de aanhouder, want de neiging natuurlijk altijd is '…' dan gaat het over dat hele gebied weer heen en dat maakt het allemaal weer zo ingewikkeld, onduidelijk voor iedereen. Dus onze aanpak is we praten met u en ik wou daar aan toevoegen dat wij eigenlijk, dat is wat ieder geval mijn inzet is namens het college, om te kijken of we in ieder geval voor de volgende commissievergadering zover zijn dat we in ieder geval veel helderheid hebben en die daarover kunnen informeren. In het uiterste geval komen er niet uit, nou dan komt … Over die nadeelcompensatie nog het laatste. Ja, dat kun je allemaal wel uitleggen maar dan is het zo iets van ja u krijgt wat, maar dat is pas als je er niet uit bent want dan heb je het over nadeelcompensatie. En dat gaat natuurlijk, dat weegt nooit op noch tegen die motie, noch tegen de financiële kanten want zo werkt het in dit land. Nadeelcompensatie compenseert nooit de echte kosten want zo kennen we dat ook. Dat is altijd gevoelig en als je begint over nadeelcompensatie, ja dan zit je op een heel ander traject. Dan geef je aan dat je er niet uit bent gekomen en zover waren we nog niet. Nou dat is even in een paar woorden toelichting. Ik kijk even gewoon, ik begin bij mevrouw De Zoete even, die had een vraag nog.

Mevrouw De Zoete: Dank voor het nadere uitleg voorzitter. Wij hebben in de fractie hier ook over gesproken omdat wij ons daar wat zorgen over maakten. Ook naar aanleiding van wat gezegd is in de commissie BOB dat

er wel gesproken wordt. Maar er is geen verslag van die communicatie. En eigenlijk naar aanleiding van de inspreker maakte ik me nog meer zorgen omdat wat hij hier noemde hem wel heel erg treft in de uitvoering van zijn bedrijf. Nou vraag ik me af, de regel zoals hij die aangeeft zou betekenen dat de helft van zijn perceel niet meer bruikbaar is waarvoor die het heeft gekocht. Dat zijn, dat is volgens de regels van Delfland. Kunnen die regels ook aangepast worden, want anders dan kun je lang en breed praten maar dan kan die zijn bedrijf niet meer op die manier uitvoeren, nooit meer.

De voorzitter: Ik kijk even. Mevrouw Hijlckema. Ik loop gewoon even langs, dat is goed om even dit soort heldere wijn, klare wijn te schenken.

Mevrouw Hijlckema Vlieg: Ja misschien kan er iets gezegd worden over de mogelijke oplossingsrichting hier nu en het proces waarin we dat met mekaar kunnen afhechten met deze belangenpartijen. En verder zou ik willen opmerken dat we daar toch wel erg aan hechten dat dit soort controversen op voorhand wordt opgelost en niet als het al inmiddels een hamerstuk is geworden.

De voorzitter: Mijnheer Nanninga.

De heer Nanninga: Voorzitter, dank u wel. Ja, duidelijk verhaal van wat u aan ons vraagt en hoe het proces verder eruit gaat zien. De vragen van mevrouw De Zoete wil ik aan u vragen om die proberen te beantwoorden. Lijkt me duidelijk van, mevrouw Hijlckema heeft er ook al naar gehint, van wat doe je nou als de helft van je bedrijf met een hamer, of met een pennenstreek, wordt verkleind? Dat is toch wel heel ruw, ook voor een flexibele overheid als die van ons. Dus het lijkt me duidelijk dat daar aandacht van moet worden geschonken.

De voorzitter: Mevrouw Jans.

Mevrouw Jans: Dank u wel voorzitter. Vorige sprekers hebben al hun sympathie geuit voor de ondernemer in dit gebied. Het is heel duidelijk. Hij heeft de grond gekocht vijf maanden geleden en nu is de helft minder waard om het zo even te zeggen. Wij verzoeken u om in uw antwoord aandacht te geven aan de afweging van het algemene belang, de legger voor het hele gebied de veiligheid, en het particuliere belang. En dan in die zin het is wel een ondernemer maar het belang van een inwoner. Dank u wel.

De voorzitter: Ik kijk even langs. Ja, mijnheer Van Den Berg, J.

De heer Van Den Berg (Jan): Voorzitter dank je wel. Eerst even over Schieveen en de insprekers. Onze fractie hecht erg aan een goede afwikkeling van de vragen en zeg maar de opmerkingen die geplaatst worden bij nadeel van zaken die het Waterschap wil wijzigen, de leggerwijziging. En wij hebben hier vanmorgen gehoord van allebei de insprekers, in ieder geval de eerste, die ernstig belemmerd wordt en waar we ongeveer wel begrijpen dat dat zeg maar toch wel een behoorlijke oppervlakte is van zijn perceel. En dat de borging of dat goed afloopt in zijn compensatie, dat gezien wat we gehoord hebben, betwijfelen. Dus ja wij, uw voorstel is van nou ja geloof maar, wij gaan proberen zeg maar dat netjes af te wikkelen maar als we hier vanmorgen besluiten zeg maar dat we deze leggerwijziging vaststellen, ja dan hebben wij als VV geen mogelijkheden meer om later nog een keer, mocht dat niet goed uitpakken voor deze eigenaren, om daar op terug te komen. We willen nog een koppeling maken zeg maar, bij bezwaarmakers zijn er nog een aantal in de gemeente Schipluiden die onderhoudsplicht hebben opgelegen gekregen van sloten die in bezit zijn van het Hoogheemraadschap. Is toch een hele vreemde constatering dat als je geen eigenaar van een sloot bent, en het is vermoedelijk een eerdere hoofdwatergang geweest waar de eigenaar nog steeds Delfland is, dat je daar

een onderhoudsplicht voor opgelegd krijgen. Ik zou niet weten bij ons in de regio waar dat in het verleden zeg maar zo is geweest. Ik zou daar graag zeg maar wat antwoorden op hebben hoe dat kan zeg maar, dat dat opgelegd kan worden.

De voorzitter: Dank. Mevrouw Hijlckema zegt, zijn er oplossingsrichtingen kunnen we het daarover hebben? Kijk, het gesprek gaan we nu nog voeren. Ik heb alleen gisteren in het gesprek met de medewerkers en we gaan het ook nog afstemmen want naast mij zit collega die gaat uiteindelijk over de veiligheid aan de dijkenkant. Dus we hebben gezegd stel dat het toch, kunnen we dat, ik zeg maar het lijntje nog iets anders trekken? Wat betekent dat dan? Nou dat is een discussie die we gaan voeren zowel intern als met de betrokkenen omdat in het gesprek met de twee insprekers over de veiligheid helemaal geen discussie was. Zij begrijpen volledig dat er iets moet gebeuren, want zij hebben er ook niks aan als ze een bedrijf hebben dat vervolgens wegspoelt omdat het de kade niet enzovoort. Dus de inhoud stond wel voorop over de veiligheid alleen het treft in dit geval natuurlijk zoals al door velen van u gezegd deze eigenaar van dit perceel behoorlijk hard. Nou we hebben de discussie gehad over overgangsmaatregelen, dat kunnen we treffen maar dat moet je wel heel zorgvuldig afspreken wat betekent dat dan? Want als die kade toch wordt vertrappeld en hij is verzwakt als het moet houden als het regent. Kijk als het droog is, is er niks aan de hand en dan praten we nooit over een probleem, maar het gaat er altijd over dat als zich voordoet dat we het hard nodig hebben wat doe je dan? Nou en dan gaat het over stel dat je toch op een stukje loopt en er is schade, wie betaalt die schade dan? Nou dat soort discussies gaan we nu voeren met elkaar. En dat zou kunnen zijn en dat is toch even naar mijnheer Van Den Berg, stel nou dat we eruit komen en zeggen nou we leggen nog ik zeg maar even het lijntje, die kaden kunnen we nog ietsje bij polijsten. Dat is nog een gesprek wat gevoerd moet worden. Nou dan komt er dus een nieuwe leggerwijziging aan. Dus het is niet onherroepelijk. Dat is een uitkomst van een gesprek kunnen we zeggen ja dat hadden we al moeten doen maar zo werken we dat niet, dan wordt het heel ingewikkeld als je dat '…' over het totaal nooit heen. Dat is altijd waar begin je, dat is een beetje kip-ei verhaal, heb je alles klaar of niet. Nou dit is een aanpak die uit zo'n heel lang traject van polder, of kaden wijzigingen tevoorschijn komt. Nou dat is de, eigenlijk zo helder is het. We proberen zo ver te komen voor de volgende commissievergadering. Ik heb ook gezegd ik herhaal het nog even, dat we zullen de beide insprekers ook nog een keer wijzen op dat ze gewoon hangende het gesprek toch vast moeten aantekenen als wij gepubliceerd hebben, beste vrienden van Delfland we zijn het hier niet mee eens zodat je rechten voorbehoud, dan gaat er niks mis. Dat loopt nog veel langer, dat is geloof ik 6 weken of zoiets, vanaf publicatie. Ja dan de tweede vraag even kort. Het is een beetje een commissievraag mijnheer Van Den Berg. Wij voeren het beleid uit wat we hier hebben afgesproken en dat is niet altijd voor iedereen prettig. Dus ik wou zeggen bevreemding, nou ja het is een beetje flauw wat ik natuurlijk nu zeg, geen van ons allen hoeft bevreemding uit te spreken want we voeren gewoon uit wat in de regelgeving en de wetgeving staat. En dat schuift nog wel eens. Dan kan je het veranderen. Dus als het je overkomt, is het merkwaardig, maar ik denk dat we het allemaal kunnen uitleggen hoe we het gedaan hebben. En in het individu verschuift er wat in dit gebied, ja ik kan niet anders zeggen, zo is het of we dat nou leuk vinden of niet. Dan wordt je geacht mee te werken. Het gaat toch uiteindelijk over hoe we het systeem in Nederland hebben ingericht. Nou ja, dat is het enige wat ik daarover kan zeggen. Dat gezegd hebbende kijk ik nog even heel kort voor de tweede ronde. Ja.

Mevrouw Van Hylckama Vlieg: Hoe gaat het nu voorzitter met de besluitvorming? Want wij accorderen hier straks iets waarvan een deel nog in feite in onzekerheid verkeert. Deze twee bezwaren. Zij hebben die voldoende door een zienswijze in te dienen of een bezwaar in te dienen binnen die 6 weken. En wordt het dan effectief afgehandeld?

De voorzitter: Ik reageer even op '…' rechtsonzekerheid voor degene die niet ingesproken heeft vandaag. Dus als zij zouden zeggen nou dit halen we er even uit en misschien is er wel een derde die dacht ik spreek niet in, ik maak gelijk bezwaar. Dus we kunnen niet nu zeggen we halen er even iets uit, dat zou de rechtsonzekerheid vergroten. Dus mijn opmerking is, we gaan zorgvuldig praten. Leidt het tot een overeenstemming, wat leidt tot nog een partiële wijziging van dat stukje legger op dit terrein, gaan we dat gewoon doen. Dus dat is de zorgvuldigheid die we denk ik daaraan, en het conform ook van deze twee insprekers, bieden.

Mevrouw Van Hylckama Vlieg: Ik denk dat wij kunnen instemmen met een toezegging dat er nog een partiele wijziging zal komen.

De voorzitter: Nee, nee, nee, nee, dat zei ik niet. Ik zei het resultaat zou kunnen zijn, maar dat kan ik niet zien want dat, we zijn nog aan dat traject begonnen. Als we eruit komen en er blijkt nog een stukje partiele wijziging nodig te zijn dan komen we gewoon terug. Als we er niet uitkomen, komen we ook terug. En het kan ook dat we eruit komen zonder partiele leggerwijziging. Het is, alle opties staan nu open en dat doen we in de optimale zorgvuldigheid. En u hebt de controlerende taak straks op de terugmelding, dat u zegt nou dat hebt u slecht of goed gedaan.

Mevrouw Van Hylckama Vlieg: Gaat dat binnen de termijn van de bezwaarprocedure van die 6 weken?

De voorzitter: Nee dit is, even, we gaan nu naar de kip en ei verhaal. Dus we zeggen de insprekers hier, ook de anderen kunnen allemaal in de termijn die nu komt na de ter inzage legging bezwaar maken. Daar hebben we 6 weken voor. Dat betekent niet dat we de 6 weken uit hoeven te zijn, ze hebben hun rechten voorgehouden want dan gaan ze naar de commissie beroep- en bezwaarschriften en daar kunnen we nog steeds allerlei oplossingen kiezen. Dus wat dat betreft. Ik zeg niet we gaan een eindeloos proces ervan maken van weken of maanden. Het ging erom, het zijn de rechten van deze insprekers die we nu gezien hebben, anderen hebben we niet gezien, zijn die goed geborgd en wordt u niet voor het blok gezet. Dat is wat ik hier zeg. Even nog, hij is weer …

Mevrouw Dijkshoorn-van Dijk: Er is in het voorstel zijn ook een aantal wijzigingen geweest met een mooie kantlijn ervoor. Degenen die een zienswijze hebben ingediend, die hebben allemaal een bericht gehad. Krijgen ze nu opnieuw nog een bericht, ook met de datum van u kunt alsnog bezwaar maken? Dat mis ik nu even omdat een aantal dingen nu …

De voorzitter: In principe, ik zit even te kijken, ik zie geknik dus als het, ik knik even mee dus als u mijn hoofd ziet …

Mevrouw Dijkshoorn-Van Dijk: Dan staat het niet in de notulen hè.

De voorzitter: Nee, dat is waar. Ja, dus ik knik ja. Goed. Is dit voldoende voor deze kant? Gaan we het stuk nu vaststellen.

De heer Van den Berg, J.: Voorzitter. Ik zou graag een … Onze fractie hecht eraan om een klein moment te schorsen om even te overleggen.

De voorzitter: Oké, gaat uw gang. Vijf minuutjes? Meer als zat.

Schorsing.

De voorzitter: De vergadering wordt heropend. De vergadering is heropend. En de fractie van Ongebouwd heeft het woord gevraagd en mevrouw Dijkshoorn gaat dat doen. Gaat uw gang.

Mevrouw Dijkshoorn: Ja dank u wel voorzitter. Wij zouden graag een tegenvoorstel willen doen. En dat is het volgende. Wij zouden graag een uitzondering willen zien voor deze polder Schieveen om de insprekers tegemoet te komen. We willen het graag deze polder dan buiten dit besluit houden. We willen dat er eerst dit nader uitgewerkt wordt en dat er eerst een duidelijk en goed gesprek met de bewoners zal komen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik wijs dat vierkant af. Ik wil er maar verder geen enkele discussie over laten bestaan dan wordt dit soort procedures onmogelijk. We hebben het zorgvuldig ingericht, gaan we zorgvuldig mee om. Het gaat over deze gevallen en ik wil ook niet meer discussiëren over dus. We hebben een stuk veiligheid te bieden in die polder en laten we daar nou maar voor gaan. En we zijn gebruikelijk zijn we om het zorgvuldig te doen en daar kunt u ons aan houden. En u hebt genoeg mogelijkheden ook om dat te toetsen. Als u constateert dat wij het niet zorgvuldig doen, bent u de eerste die ons daar op wijst. Antwoord is ik wijs het echt vierkant af. Ben nooit zo stellig maar in dit geval wel. Ja. Dan ben ik aan het end van deze discussie. U kunt nog een stemverklaring doen. Ja aan twee kanten zie ik dat. Mevrouw Dijkshoorn eerst.

Mevrouw Dijkshoorn: Dan stemmen wij tegen dit voorstel want we hadden graag eerst eens even duidelijk en met de insprekers en met dit deel eigenlijk zit dat een beetje tegen. Dank u wel.

De voorzitter: Voor dit deel. Mevrouw Hijlckema.

Mevrouw Hijlckema: Wij stemmen in, maar wel met de aantekening dat wij graag binnen afzienbare termijn willen horen hoe deze problemen zijn opgelost. En we zouden willen verzoeken om in het vervolg in ieder geval ervoor te zorgen dat op voorhand dit soort belangen goed in beeld zijn gebracht en tot een oplossing zijn gebracht. Dank u wel.

De voorzitter: Goed we nemen in de notulen een stemverklaring van de Partij van de Arbeid op. En voor wat betreft de stemming wordt de fractie Ongebouwd geacht voor dit deel tegen gestemd te hebben. Andere nog? Niet? Dan is het voorstel daarbij aangenomen.

H.07 Oude polder van Pijnacker

De voorzitter: Dan ben ik bij de Oude polder van Pijnacker. Ga ik even kijken. Ja, dat is Ongebouwd, stemverklaring. Mevrouw Van Der Burg. Niet? Mijnheer Van Den Berg.

De heer Van Den Berg: Dank je wel voorzitter. In de commissie hebben wij al eerder aangegeven dat wij moeite hadden met het gevraagde extra krediet voor een waterspeeltuin in de Oude polder van Pijnacker. Voor de derde keer ligt nu dit onderwerp op tafel. En zeg maar de … het extra krediet wat gevraagd wordt dat is heel laat vermoedelijk in dit plan opgenomen. En dat heeft vermoedelijk geresulteerd dat het extra krediet wat nodig is voor die waterspeeltuin veel hoger is geworden als dat het vermoedelijk aan het begin meegenomen zou worden. Een goed plan opstellen en alles wat daarbij hoort zeg maar, dat is een kerntaak denk die bij het water… wat je van het waterschap mag verwachten. We merken toch regelmatig dat er in het lopende traject wel eens wat zaken tevoorschijn komen die een ophoging vragen. Maar dit is toch een heel groot bedrag en die 365 is niet enkel zeg maar voor die uitstroomgoot. Maar wij denken toch wel dat de taak van Pijnacker voor zijn burgerij zeg maar, in deze zeg maar, toch wel wat groter mag zijn en dat die niet afgewenteld wordt op het waterschap. Jeugd weghalen bij de computer en smartphone is een prima idee, laat

dat duidelijk wezen. Zeg maar in mijn jeugd hebben we altijd in de polder gespeeld en met water bezig geweest dus daar is niks mis mee. Alleen kan dat voor een aanmerkelijk lager bedrag. Vroeger werd er geen stuiver aan besteed. Dus in die zin. Wij willen heel graag zeg maar de portefeuillehouder opdragen dat als er zeg maar in nieuwe ontwikkeling van plannen dat dat gelijk voor een aanzienlijk lager bedrag meegenomen wordt. En we willen niet verrast worden op het eind van de uitvoering dat dit er nog even in gefietst moest worden. Dank je.

De voorzitter: Dit nemen we als stemverklaring op bij het stuk H.07. Daarbij is dat als hamerstuk ook vastgesteld.

H.20 Wijziging Procesaanpak intensiveren chemische waterkwaliteit

De voorzitter: Dan zijn we bij H.020, of H.20. Daar waren geen stemverklaringen, dat is vastgesteld.

Extra agendapunt: Motie Manifest politieke jongeren

De voorzitter: Dan ben ik bij het extra agendapunt. Motie van de Partij van de Arbeid over Manifest politieke jongeren. Mijnheer Hombergen heeft het woord.

De heer Hombergen: Dank u wel mijnheer de voorzitter. Beste leden van de VVD. Op 22 februari dit jaar zijn de politieke jongerenorganisaties van 10 partijen bijeen gekomen om alvast na te denken over wat er na de verkiezingen moest gebeuren, met name op het gebied van klimaatbeleid. Ze hebben onder leiding van Jan Terlouw een manifest opgesteld en dat met ze allen getekend. Met de woorden van Jan Terlouw die meteen zei van het is hun manifest. En ik denk dat dat waar is. Er zit een duidelijk signaal vanuit het manifest naar alle politieke partijen. Het ging natuurlijk over het nationale beleid maar er zijn meer dan voldoende aanknopingspunten ook op het terrein van Delfland, of op het terrein van het waterschap, omdat op te pakken. Daarom heeft mijn fractie het initiatief genomen om een motie op te stellen waarin we vragen aan het college om de boodschap van dit manifest op te pakken en aan te, te kijken hoe we dit manifest kunnen gebruiken bij onze eigen plannen voor het Hoogheemraadschap. We hebben er nu voor gekozen om een motie zodanig in te richten dat het aan het college is om het instrumenteel te maken, en bij de volgende commissie BOB dat met ons te bespreken hoe we dat verder willen pakken. De motie is dus opgesteld door de Partij van de Arbeid maar is breed gedeeld hier in de VVD, en dan noem ik Natuurterreinen, Hans Schouffoer, niet aanwezig maar wel uitdrukkelijk tekenaar van deze versie. Water Natuurlijk, de AWP, ChristenUnie, Partij van de Dieren, CDA Ongebouwd en Gebouwd, daarvan hebben partijgenoten en meestal de fractievoorzitters deze motie getekend en ik zou deze graag …

De heer Fekkes: Bij interruptie, 50+. Ja, er staat jongeren boven dus ik voel me aangesproken hè.

De voorzitter: Tweede jeugd he ja.

De heer Fekkes: Nee dat is mijn uitdaging om daar iets mee te doen.

Geluid valt deels weg

De voorzitter: Ja want u had het over ChristenUnie maar het is ChristenUnie-SGP, dus dat even voor de notulen zal ik het corrigeren. Maar dat bedoelde u natuurlijk, dat bedoelde u.

De heer Hombergen: Dank u wel. Ik wil deze motie nu graag presenteren aan het college.

De voorzitter: Is die in bezit bij ons al, kan die in beeld, hebben we die al? Dat hebben we niet, oh dat is lastig. Nou ja ik zal hem wel even voorlezen als die niet op het scherm staat. Dan weet u dat. 10 politieke jongerenorganisaties op 22 februari jongstleden bijeengekomen en gezamenlijke manifest hebben opgesteld voor het te sluiten regeerakkoord, zie bijlage. Dit manifest, belangrijk element voor onze toekomst, bevat waar ook waterschappen een belangrijke rol en bijdrage in hebben bij de vijf genoemde punten en slotverklaring herkennen en hier ook vanuit onze rol voortvarend een bijdrage aan kunnen en willen geven, verzoekt het college aan te geven hoe zij dit manifest mede als leidraad zullen gebruiken voor de jaarlijkse plannen van het Hoogheemraadschap. Hij gaat ook van de dag. Hij is verder correct. De vraag is aan collega Smits of hij direct kan antwoorden of dat hij dat niet kan. Ja, maar hij heeft toch geluisterd of niet?

De heer Smits: Hartelijk dank. Ik had de motie inderdaad van tevoren even kunnen bekijken. Door een uwer al genoemd de Motie Terlouw. Jan Terlouw, u kent hem allemaal, en waarschijnlijk heeft u allemaal de tv uitzending gezien waarin hij discussieerde met alle politieke jongerenorganisaties. Zeer inspirerende bijeenkomst. Om daarmee ook nog eens een keertje te duiden hoezeer oudere generaties jongere mensen kunnen inspireren en omgekeerd. Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst moeten Partij van de Arbeid hebben gedacht. Maar dat is natuurlijk wel waar, maar ik voorspel u dat ook duurzaamheid, en met name alternatieve energie, de toekomst heeft. Want hoe wij het wenden of keren, onze fossiele brandstofvoorraden die zijn binnen ons tijdsbestek eindig en we moeten dus andere vormen gaan invullen. Dat heeft het college ook gezien dus er zijn op dat terrein al een hele tijd aan het acteren. Aanstaande donderdag, nee volgende week donderdag, vindt in deze zaal een marktconsultatie plaats met mensen uit de marktsector uit de wetenschappelijke wereld. Om met ons na te denken op welke wijze wij het concept van smartpolders wat we ooit in Rotterdam hebben geprobeerd, wat breder kunnen toepassen op het … We hebben ongelooflijk veel gemalen hier in Delfland, hoe kunnen we daar iets mee doen op het gebied van duurzaamheid. Dat is een initiatief wat we hebben genomen en waarvan we de uitkomst met u zullen delen. Daarnaast hebben we een onderzoek lopen op dit moment mede geïnspireerd door vragen vanuit de commissie BOB, deze VV, om te kijken of wij windenergie in de vorm van grotere, kleinere molens is gevraagd door Ongebouwd. Maar ook met zonnepanelen meer kunnen om te werken aan een positiever energiebalans enzo. En als u kijkt straks naar de jaarrekening die gaat komen dan zult u zien dat de doelstellingen die we daar hebben geformuleerd dat we die eigenlijk al aardig halen. Met andere worden, alle suggesties die vanuit uw kant zijn gekomen de afgelopen weken, maanden die hebben we opgepikt en daar zijn we mee aan de slag en daar hopen we u ook over te rapporteren. Dus er ligt als het ware al een rapportagelijn klaar om u te informeren over al dit soort dingen. Dat zullen we doen bij de jaarrekening, dat zullen we doen bij de begroting Kadernota, bestuursrapportage. Met andere woorden, uw motie is eigenlijk het geen waar we al mee bezig zijn. Dus ik sta daar zeer sympathiek tegenover, dus dat idee zou ik als het ware ik zou nu willen zeggen, eigenlijk zijn we er al mee bezig. Dat is mijn reactie voorzitter.

De voorzitter: Aan mijnheer Hombergen, behoefte om te reageren? Zeg het maar. Hij knikt, ja. Ja, hij knikt dus …

De heer Hombergen: Ja, en dank voor deze reactie. Het is natuurlijk ook mij bekend dat Delfland al best wel stappen zet op deze richting. Maar ik hoop dat met deze stem, met deze manifest en deze motie het college zich ook extra gesteund om te gaan voor die extra mile. Om net iets meer te doen dan je eigenlijk al van plan was en te kijken waar nog meer kansen zitten. Ik hoop dan ook dat het college in deze motie overneemt en met ons, en wellicht met jongeren binnen Delfland, kijkt hoe we dit verder instrumenteel kunnen maken. Maar dat leg ik graag bij u meer om de motie over te nemen en verder te bespreken met ons hoe we dit handen en voeten geven.

De voorzitter: Mijnheer P. Van Den Berg.

De heer Van Den Berg (Paul): Ja voorzitter dank u wel. De informateur en het toekomstige kabinet krijgt op dit moment vele oproepen om werk te maken van de duurzaamheid. Dit manifest van de jongeren is daar een van, maar bijvoorbeeld ook van de zijde van het bedrijfsleven zijn diverse oproepen gedaan. Ik wijs naar het initiatief NL Next Level, dat vorig jaar is gedaan door VNO-NCW, MKB Nederland en LTO Nederland. Ook om nou ja te komen tot versterking van de economie, hand in hand met de transitie naar de circulaire economie. Heel recent is nog een brief van de multinationals in Nederland en VNO-NCW naar het kabinet gestuurd onder leiding van Jan Peter Balkenende. Misschien iets minder inspirerend dan Jan Terlouw. Maar ook dat is een initiatief. Ik schop tegen wat zere schenen geloof ik.

De voorzitter: Pas op je woorden hier, dat is gevaarlijk.

De heer Van Den Berg (Paul): Maar dat is ook een initiatief dat, nou ja het kabinet oproept om tot een investeringsagenda te komen op het gebied van de duurzaamheid. Onder de naam Dutch Sustainable Growth Coalition. Dus dat, dit initiatief van de jongeren past daar prima in. Maar waar ik eigenlijk wel een vraag over heb, eigenlijk ook richting het college, is dat behalve deze initiatieven is ook heel recent een oproep door de lokale overheden gedaan, de Unie van Waterschap, de VNG en het IPO, onder de naam Naar een Duurzaam Nederland, waarin ook allerlei aanbevelingen aan de informateur en het kabinet, toekomstige kabinet, worden gedaan om tot stappen in de duurzaamheid te komen. En dat zijn voorstellen op het gebied van energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie. Maar in dat, in die, in dat stuk Naar een Duurzaam Nederland, daarin worden ook veel concretere stappen aangegeven, ook voor de waterschappen. En ik noem daarvan dat de waterschappen hun terreinen ter beschikking stellen voor initiatiefnemers om duurzame energie op te wekken. Daarin staat dat de waterschappen '...' Zouden moeten worden voor innovaties op het gebied van energiebesparing, toepassing van duurzame energie in het waterbeheer, drijvende zonnepanelen, technologieën voor biogas energiezuinige poldergemalen en de ambitie om in 2020 daar voor 40% te voorzien in de eigen energieopwekking. En ik zou u dus als college ook willen vragen van daar ben ik dus wel benieuwd naar van, als u tot een uitwerking komt dan zou ik graag ook zien dat u zeg maar dit voorstel dat ook door de Unie van Waterschappen namens alle waterschappen is gedaan, om dat daar dan ook bij te betrekken. Waarin dus, zoals ik zeg, veel concretere voorstellen staan op het gebied van duurzaamheidsmaatregelen.

De voorzitter: Mevrouw Hilders.

Mevrouw Hilders: Dank u wel voorzitter. Delfland heeft natuurlijk al een duurzaamheidsbeleid dat de toets der kritiek heel goed kan doorstaan. Andere overheden die waren met betrekking tot het klimaatbeleid zo'n één, anderhalf jaar geleden al aangenaam verrast met wat waterschappen allemaal voor maatregelen namen op het gebied van duurzame energie en dergelijke. Een opmerking als de vervuiler betaalt als uitgangspunt dat staat in ons coalitieakkoord. Een jaar je vraag je dus af van is zo'n, we doen het eigenlijk al wat mijnheer Smit ook als zei. Maatregelen toetsen aan de kwaliteit van de aarde dat is niet helemaal eenduidig maar de motie laat ruimte aan het college om daar zelf een interpretatie aan te geven. Er wordt opgeroepen om iets over belasting van MKB en multinationals, daar gaat een waterschapsbestuur natuurlijk niet over. En normen en wenselijk maat daarvan hoop ik dat dat gaat betekenen dat burgers en gemeenten en waterschappen op een goede manier worden betrokken, en dat dat een winstpunt zal zijn voor de lokale democratie. En verder is het natuurlijk zo dat maatschappelijke kosten en baten van al deze maatregelen ook goed in beeld moeten worden gebracht. Dus ja ik heb natuurlijk de reactie van het college gehoord en ik ben benieuwd wat ze gaan doen, maar voor deze elementen wilde ik graag ook even aandacht vragen. Dank u wel.

De voorzitter: Ja bent u het eens over de …

De heer Nanninga: Mag ik reageren voorzitter?

De voorzitter: Ja natuurlijk. Maar ik was even, mijnheer Belt was denk ik … Mijnheer Nanninga. Senioriteit. Jongeren laten …

De heer Nanninga: Voorzitter dank voor de reactie. Wij steunen deze oproep van harte. En ik merk vaak reactie van ja we doen het al, we zijn op de goede weg. Gisteren heeft u in de krant kunnen lezen dat Nederland heeft inmiddels weer de grootste CO2 uitstoot ooit gemeten. Nederland scoort jaar in jaar uit slechter dan het Europees gemiddelde. Zelfs een land als Polen wat volledig op kolen stookt, is in staat gebleken om te verminderen. Ik krijg bijna een soortement de ja vu van toen hoogheemraad Ter Woorst voor het eerst meldde van ja die waterkwaliteit in Westland die is extreem slecht. Dat er woedend werd gereageerd van we doen ons best, en we doen het zo goed et cetera. Ik krijg nu ook toch weer een soort autoreflexie van nou we zijn bezig, en we zijn op de goede weg. Helemaal waar, maar het is blijkbaar op de een of andere manier als je naar de cijfers kijkt niet genoeg. Nou, als waterschap speel je natuurlijk een bescheiden... Is 'ie nog aan?

De heer Van Adrichem: Voorzitter zou ik hier nog een opmerking tegenover mogen plaatsen.

De voorzitter: Ja mijnheer Van Adrichem.

De heer Van Adrichem: Er is in heel Europa geen land wat zo dichtbevolkt is, zo'n dichte concentratie van activiteiten heeft dan waar ook in Europa. Dus ik denk dat we dat met elkaar een beetje mee moeten wegen en dat we ons dus niet op een plaats moeten zetten waar we dus eigenlijk niet thuishoren. Want volgens mij zijn we op het gebied van allerlei maatregelen zijn gewoon koploper. En genieten daar in de hele wereld van met onze adviesbedrijven als Arcadus nou noem ze allemaal maar op. Dus ik denk dat we ons niet heel erg weg moeten schoffelen.

De voorzitter: Ik …

De heer '…': Voorzitter, mijn betoog … Ik ga door met mijn interruptie. Mijn betoog ging niet over dat wij geen uitstekende bedrijven et cetera hebben. De cijfers wijzen uit dat wij op heel veel punten gewoon niet goed genoeg scoren terwijl dat makkelijk zou kunnen als rijk en ontwikkeld land. En dat is eigenlijk precies wat het manifest probeert te onderstrepen dat wij dat allemaal heel goed kunnen. Laten wij met Delfland daarmee voorop lopen.

De voorzitter: Het woord is aan hoogheemraad Smits tot slot.

De heer Smits: Dank voor alle positieve reacties. Dank ook met name richting mijnheer Van Den Berg die de juiste balans aanbrengt door te wijzen op het initiatief van het VNO-NCW, dat was mij ook niet ontgaan. Allerhande worden in Nederland initiatieven genomen. Ik was vorige week in Zwolle op een bijeenkomst waar de voorzitter van het IPU sprak, de provinciale, of IPO interprovinciaal overleg, en er werd met name genoemd de initiatieven van en van IPO met VNG en vooral de Unie van Waterschappen. Dat is eigenlijk de eerste keer dat ik dat in dat gezelschap worden waarbij de Unie van Waterschappen werd geprezen vanwege de inbreng voor de agenda die op de tafel moet komen van degene die ergens in het kabinet te formeren. Waarbij met name ook allerlei aspecten van energie efficiëntie en duurzaamheid voor ze aan de orde komen. Dus wij gaan

sowieso ook via die agenda als waterschappen een bepaald aandeel leveren, maar we doen als Delfland zelf al het nodige op dit punt. En ik zou willen weerspreken dat wij daarin te bescheiden zijn en dat wij daarin niet een vooraanstaande rol spelen. Sterker nog, als je allerlei vergelijkende overzichten ziet, en die zult u zien binnen de komende weken, dan zult u zien dat Delfland vooroploopt op dit gebied in waterschapsland. Maar we moeten nog beter, en nog meer, en dat is ook mijn ambitie en dat is ook de ambitie van dit college. En daar zijn we mee bezig en ik heb gewezen op een aantal rapportagelijnen die eraan zitten te komen waarin we u daarover zullen rapporteren. Ik heb gewezen op een initiatief wat we volgende week woensdag nemen en zo zijn er nog een aantal andere zaken die wij u zullen informeren op het moment dat we die activiteiten hebben gehad. En ik zou willen voorstellen dat deze discussie en de motie die is ingediend, dat we dat zien als een inspiratiebron om op de ingeslagen weg met nog wat extra prikkels en stimulans door te gaan. Dus ik hou u daar graag van op de hoogte. Dank u wel.

De voorzitter: Dat gezegd hebbende zijn we aan het eind van de tweede ronde. Ben ik aan de besluitvorming toe. Zijn er stemverklaringen behoeften of anderszins? Ja.

De heer Hombergen: Ik heb even een procedurevraag. Ik ben, ik heb goed geluisterd naar het college. Maar ik heb nog niet gehoord of het college nu de motie overneemt en we dan niks hoeven te doen, of dat er toch wat bedenkingen zijn en het in stemming moeten brengen.

De voorzitter: Volgens mij zei mijnheer hoogheemraad Smits van we beschouwen hem als inspiratiebron voor ons handelen, dat betekent dat hij wordt meegenomen. Ja, ik weet niet wat ik daar mee … Volgens mij citeer ik, ik kijk even of dat klopt.

De heer Hombergen: …motie over. *Microfoon kraakt.*

S Sluiting

De voorzitter: Oké, dan hoeft die niet worden in stemming gebracht te worden. Dat is dan de conclusie die ik daar weer uit trek. Dat gezegd hebbende ben ik aan het eind van deze vergadering en is hiermee gesloten.

CONCEPT

Lijst van besluiten en toezeggingen van de openbare Verenigde Vergadering, bijeen op 18 april 2017

Agendapunt	Onderwerp	Besluit	Toezegging	Trekker
02.	Opening			
03.	Vaststelling agenda	Vastgesteld		
04.	Mededelingen			
05.	Inspraakronde			
06.	Vragenrondje			
07.B	Benoeming tot secretaris-directeur van het Hoogheemraadschap van Delfland	Conform voorstel besloten		
	Sluiting	11.00 uur		

Versie 18 april 2017

TRANSCRIPT VAN HET OPENBARE DEEL VAN DE VERENIGDE VERGADERING
VAN HET HOOGHEEMRAADSCHAP VAN DELFLAND
d.d. 18 april 2017

7B. Benoeming tot secretaris-directeur van het Hoogheemraadschap van Delfland

De voorzitter: Goed, voor ligt de voordracht tot benoeming per 16 augustus aanstaande de heer P. Janssen te Den Haag. U kent alle parafernalia en namens en alles daarop. Kunt u daarmee instemmen? Ik zie daar algemeen ja … Dan dank ik u namens de commissie voor het vertrouwen in de commissie en in het besluit dat we hebben genomen. Dat is nu vastgelegd. Wij wachten nu even … Heb je verbinding gekregen? Hij komt er aan.

De heer: Hij heeft zijn koffie nog niet op.

De voorzitter: Hij heeft zijn koffie nog niet op, ja. Hij komt met zo'n Starbucks … Ik heet hem zo even welkom hier middenin, dan feliciteer ik hem even, hij krijgt 725 jaar, dan heeft hij wat te lezen en een powerbank want het moet wel veel energie inhouden en daarna vraag ik even of hij wat tot u wil vertellen en dan hebt u de gelegenheid, daarna sluit ik de vergadering en dan kan die stoel … Ja, ik haal even dat gestoelte. Ronald, zou jij dat even iets naar achter willen trekken, want anders wordt het wel heel erg met de rug naar de … Ja, maar niet alles tegelijk, anders zijn we in een keer klaar natuurlijk. 23 september is hij jarig, als ik het goed heb. Ja, 23 september. Goed, de vergadering is nog niet gesloten, dat gaan we zo doen. Dit is Pieter Janssen, hij gaat zo even een paar korte dingen tegen u zeggen. Ik ga eerst even wat … Het is altijd in de historie van Delfland een belangrijk moment om een nieuwe secretaris-directeur met ingang van 16 augustus aanstaande welkom te heten. Allereerst de felicitaties namens de hele vergadering.

De heer Janssen: Hartelijk dank.

De voorzitter: Die zonder enige discussie – nou, wel met discussie natuurlijk, hele zware discussie, laat ik even gelijk … maar die is geheim. In het openbaar unaniem hebben ze je voordracht gesteund dus de steun van ons allen is er. Gezien dat het ook een historisch moment is, het boekje 725 jaar geschiedenis van Delfland. Ongeveer op 25 augustus wordt je overhoord, er is een panel gevormd. Dit is een powerbank voor je apparatuur op te laden en dergelijke. Je hebt nu even de gelegenheid om kort wat tegen de vergadering te zeggen. Daarna komt er een glaasje binnen, is iedereen in de gelegenheid om je te feliciteren en de vergadering is nadat je hebt gezegd, gesloten. Maar je bent nu zelf eerst even.

De heer Janssen: Dank u wel, voorzitter. Geachte leden van het algemeen bestuur, geachte andere aanwezigen. Het is voor mij een grote eer om hier in uw midden te zijn als de beoogd nieuwe secretaris-directeur van het Hoogheemraadschap van Delfland. Ik ben iemand met een passie voor water en sinds ik hier in Delft afstudeerde, heb ik me tot nu toe mijn hele loopbaan met water beziggehouden en dan kun je wel zeggen dat deze baan voor mij een lot uit de loterij is. Werken in een van de oudste hoogheemraadschappen van Nederland lijkt me een prachtige uitdaging die ik heel graag aanga. En hoewel het nog een paar maanden duurt voordat ik mag beginnen, sta ik te popelen om aan de slag te gaan, want de uitdagingen waar het hoogheemraadschap zich voor gesteld ziet, zijn legio. Dat heb ik in de afgelopen maanden in alle gesprekken die ik heb gevoerd en in de stukken die ik heb gelezen, wel begrepen. Ik noem er een paar. Klimaatverandering zal steeds meer onze aandacht vragen, zeker in de complexe omgeving van Delfland. Stedelijk gebied, kas- en tuinbouw, natuur en recreatie, geen kleine opgave. De invoering van de Omgevingswet is volgens mij een megaklus waar iedere overheid mee te krijgen krijgt en waarbij van ons als overheid echt een andere mindset

richting burgers wordt gevraagd. Samenwerken met andere overheden, participatie van maatschappelijke partners, voortdurend innoveren, het blijven allemaal zaken die onveranderd van groot belang zijn om onze complexe vraagstukken tot een goed einde te brengen. En zo zijn er, heb ik begrepen, nog wel een aantal thema's die hier om aandacht vragen. En natuurlijk, ik ga me daar niet in mijn eentje op storten. Hier staat een organisatie die al vele eeuwen heeft bewezen wat ze waard is en daarin gaat het uiteindelijk natuurlijk om de mensen die het werk doen. U als bestuurders en alle medewerkers van het hoogheemraadschap. En ik hoop aan het prachtige werk van al die mensen in dit hoogheemraadschap een bijdrage te kunnen leveren door te focussen. Allereerst, op samenwerking. Samenwerking over de grenzen van teams, sectoren, afdelingen of eenheden heen, maar met de maatschappelijke opgave centraal. En door mijn blik naar buiten te richten en de verbinding met externe partners verder te verstevigen, zodat Delfland ook in een veranderende wereld een graag geziene partner blijft. Door een adequate intermediaire rol te spelen tussen u, de bestuurders, en de organisatie, zodat bestuur en organisatie elkaar wederzijds echt weten te vinden en elkaar ook weten te versterken. En tot slot door gewoon met heel veel plezier en enthousiasme mijn werk te doen. En ook te helpen om een werkklimaat vast te houden waar plezier in het werk vanzelfsprekend is. Want ik denk dat in een baan voor ieder mens volgens mij niks zo belangrijk is als elke dag met plezier naar je werk toe kunnen gaan. En reken maar dat mij dat gaat lukken. Ik wil gaan afronden. Als inwoner van Den Haag geniet ik al jaren van het uitstekende werk dat het Hoogheemraadschap van Delfland uitvoert. En als professional met een passie voor water en een visie op het sturen van organisaties vind ik het geweldig daar binnenkort rechtstreeks zelf aan bij te mogen dragen. Ik heb er ontzettend veel zin in om half augustus te beginnen en ik kijk uit naar de nadere kennismaking en naar de samenwerking met u allen. Dank u wel.

De voorzitter: Dan nog tot slot de bloemen. Ik dacht dat die voor mij waren voor mijn verjaardag, maar ja … Dan kun je straks ook thuiskomen. Feliciteer ook vrouw en kinderen met je benoeming.

8. Sluiting

De voorzitter: Nou, de vergadering is gesloten, aan iedereen de kans om even … nou ja, enzovoorts.

COMMISSIE STEDELIJK WATER EN WATERSYSTEEM

Delft, 2 mei 2017

AAN DE VERENIGDE VERGADERING VAN DELFLAND

Advies van de commissie Stedelijk Water en Watersysteem, tevens **conceptverslag** van de vergadering op 2 mei 2017 over het aan haar voorgelegde voorstel van het college van dijkgraaf en hoogheemraden, ter behandeling in de Verenigde Vergadering op 18 mei 2017.

Aanwezig:

dhr. mr. M.A. Houtzager	hoogheemraad, voorzitter
dhr. dr. ir. A.J. Middendorp	hoogheemraad, vicevoorzitter
dhr. J.B. van den Berg	Ongebouwd
dhr. drs. L.W. Nanninga	Water Natuurlijk
dhr. J.H. Heijboer	AWPD
dhr. ing. L.G. Boekesteijn	AWPD
dhr. dr. P.A. Boot	PvdA
mevr. drs. E.E. Hijlckama-Vlieg	PvdA
dhr. P.J. van Adrichem	VVD
mevr. M.J. Hilders	VVD
mevr. drs. M.E.H. Koop	CDA
dhr. M.H.P. Janssen	CDA
dhr. T. van Heijningen	Bedrijfsgebouwd
mevr. P.J. Brocke	PvdD
dhr. H. Roeten	CU/SGP
dhr. F.M. Hoynck van Papendrecht	50PLUS
mevr. mr. A.I.L. Kooiman	secretaris

Afwezig:

dhr. A. Aartsen	Natuurterreinen

Locatie: VV-zaal, Brassersplein Delft

01 Opening, vaststellen agenda

De voorzitter opent om 13.30 uur de vergadering en heet iedereen welkom.
De agenda wordt vastgesteld.

02. Vaststellen notulen van de vergadering van 21 maart 2017, inclusief toezeggingenlijst

De heer Van Adrichem stelt dat hij op pagina 5 tweede termijn de daar geformuleerde zin zo niet gezegd heeft. Er staat dat 'de financiering niet in overeenstemming lijkt', maar daar moet nog worden toegevoegd 'met de afspraken die gemaakt zijn in het coalitieakkoord'.
Mevrouw Van Hijlckama Vlieg vraagt naar aanleiding van de presentatie over peilbeheer of niet toch eerder in het proces dan bij een bestemmingsplan met een gemeente moet worden overlegd over een peilbesluit omdat een peilbesluit weliswaar de status heeft van een bestemmingsplan, maar een ander tijdslot.

De voorzitter stelt voor dit punt mee te nemen in de discussie over de Omgevingswet.

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg vraagt naar aanleiding van het kustpact (pagina 6) of Delfland niet proactief in de lijst van uitgangspunten van de gemeente kan laten opnemen dat hoogbouw in de zeereep is uitgesloten. Zij vraagt of er geen relatie is tussen hoogbouw en waterveiligheid zoals haar door hoogleraar Bijker (TU Delft) eens was gezegd.
De voorzitter antwoordt dat hij dat persoonlijk wel zou willen, maar dat die relatie er niet is en dat Delfland dus hierop geen invloed kan uitoefenen. Hij daagt haar uit om hem informatie te leveren die dat verband wel kan aantonen. Mevrouw Van Hijlckama Vlieg doet dat graag.
De voorzitter antwoordt verder dat aan de voorkant van het proces met gemeentes in een omgevingsplan de waterschapsbelangen kunnen worden vastgelegd maar dat als in een gemeente in het bestemmingsplan hoogbouw is toegestaan, zoals in een aantal stedelijke duingebieden, dan alleen compensatie van zand kan worden geëist.
Mevrouw Van Hijlckama Vlieg vraagt naar aanleiding van het proefbaggeren (pagina 7) of niet altijd ook de bagger wordt geanalyseerd. Dan kan namelijk ook op een vislocatie blijken dat daar lood in zit. Nu lijkt het in de tekst alsof dat niet het geval is.
Pfh Middendorp antwoordt dat de bagger altijd wordt geanalyseerd.
Met deze wijzigingen wordt het verslag goedgekeurd.

03. Mededelingen

Pfh Middendorp deelt mee dat de nota Peilbeheer een periode is opgeschoven omdat er een reactie is gekomen van de gemeente Westland en het niet mogelijk bleek om deze reactie voor de commissiebijeenkomst van 2 mei te verwerken.

04.B Bespreekstukken

04.B.01 Ontwerp Jaarverslag 2016 inclusief financiële jaarrekening (Voorstel 54779)

De voorzitter licht toe dat in deze commissie van het jaarverslag alleen de paragrafen 3.1 en 3.3 aan de orde zijn.
Mevrouw Van Hijlckama Vlieg vraagt (pagina 15) wat bedoeld wordt bij kennis en innovatie met tijdelijke waterkeringen die risicovol zouden zijn.
Verder vraagt ze wat de speerpunten zijn van Delfland bij de watertafels (pagina 16) en of Delfland ook effectief tot operationeel handelen kan komen als het erop aankomt.
Verder vraagt ze wat de prestatie-indicator strategisch omgevingsmanagement inhoudt.
De heer Van den Berg ziet nu al twee jaar de versterking van het laatste stuk van de Delflandse dijk op de agenda staan en hij vraagt waarom dat zo lang duurt en of dat veiligheidsrisico's met zich meebrengt.
Verder vraagt hij wat wordt bedoeld met de niet-waterkerende objecten in de waterkeringen en of het daarbij gaat om gevallen waarbij niet is gehandhaafd in het verleden.
Ten slotte vraagt hij een toelichting op de proef met 20 ha maaionderhoud.
De heer Boekesteijn vraagt of het niet mogelijk is om het geld dat bij andere projecten wordt overgehouden in te zetten voor de tekorten elders.
Mevrouw Koop vraagt hoe omgegaan wordt met de eigenaren van de niet-waterkerende objecten (pagina 15).
De acties met bewoners voor klimaatadaptatie vindt ze ook een kans om de awareness te verhogen. Ze vraagt wat precies de verwachte effecten daarvan zijn.
Verder vraagt ze of inspectie van kabels en waterkeringen mogelijk integraal plaatsvind of dat dat nog gescheiden inspecties zijn.
Ze vraagt verder hoe de watertafels het urgentiegevoel ook bij de achterblijvende gemeentes kunnen verhogen.
Ten slotte leest ze dat door de toename van bouwinitiatieven de organisatie onder druk komt te staan en ze vraagt of hier op wordt geanticipeerd zodat dit niet tot vertraging gaat leiden.

De heer Van Adrichem complimenteert het bestuur met het halen van de begroting voor dit onderdeel. Hij ziet een kans om de awareness en het draagvlak bij de gemeentes te verhogen in de samenwerking bij de klimaatadaptatie.

De voorzitter antwoordt dat de VV weer op een aantal terreinen moet worden bijgepraat waaronder de nieuwe normering voor primaire keringen en over de regionale keringen waar de provincie toezicht op houdt. Van die laatste zijn er een aantal als risicovol benoemd, maar dat houdt in dat ze in 2021 weer op orde moeten zijn: er vallen dus niet zomaar gaten in.
Bij de keringen waar vaak ook wegen op liggen, wordt samengewerkt met gemeentes zodat tegelijk kering en weg kunnen worden aangepakt. Het proces met gemeentes heeft de nodige tijd in beslag genomen omdat investeringen van gemeentes en Delfland op elkaar afgestemd moesten worden, maar dat overleg is nu afgerond en er kan de komende tijd tot uitvoering worden gekomen.
Hij antwoordt verder dat ook is gekeken of door middel van tijdelijke keringen investeringen uitgesteld konden worden. Gebleken is dat een directe en definitieve aanpak beter werkt. Bij calamiteiten zijn tijdelijke oplossingen zoals opblaasbare keringen en zandzakken nog wel in beeld. De dijkgraaf is daarvoor portefeuillehouder.
Hij antwoordt verder dat de watertafels voor Delfland een soort paradepaardje zijn. Daar schuiven niet alleen gemeentes en het waterschap aan, maar ook waterleidingbedrijven. Het gaat daar, twee keer per jaar, niet om casussen maar over de hele breedte van een onderwerp. Daarnaast zit Delfland in een regulier bestuurlijk overleg met elke gemeente aan tafel waar de casussen worden besproken. Verder is er nog het ruimtelijk overleg met de provincie waarvan Adri Bom, die eerder deze commissie heeft voorgezeten, voorzitter is. Daar is vooral de inrichting van de nieuwe Omgevingswet een belangrijk agendapunt.
Hij antwoordt verder dat het bij strategisch omgevingsmanagement niet gaat om de Omgevingswet, maar om de aanpak van problemen in samenwerking met de omgeving. Als voorbeeld noemt hij kadeverbeteringen die door de tuinen van bewoners heen gaan. Daar worden avonden en keukentafelgesprekken georganiseerd om er samen uit te komen. Dat kan gaan om een schuurtje dat er zonder vergunning staat of een harde beschoeiing om te voorkomen dat een tuin in de watergang verdwijnt.
Hij antwoordt verder dat in principe Delfland aan de voorkant van bouwprocessen de dingen wil regelen. Daarbij heb je nieuwbouw, stedelijke vernieuwing en renovatie. Hij vindt dat het niet meer kan dat gemeentes daarover niet met Delfland in overleg gaan, maar dat komt nog steeds voor. Daarbij is het voor hem lastig dat hij nu nog alleen een wortel heeft en niet een stok. Een projectontwikkelaar kan nog steeds met minimale waterinspanning aan de bouwvoorschriften voldoen voor de Omgevingsvergunning. Hij wil daarom op termijn ook toe naar een aanpassing van het bouwbesluit zodat aanpassingen ook wettelijk kunnen worden afgedwongen. Dat proces loopt via de Unie, de VNG en het Rijk.
Hij antwoordt verder dat voor de laatste 50 m Delflandse dijk de starthandeling in de steigers staat omdat het werk is aanbesteed en gegund en bijna in uitvoering komt.
Hij antwoordt verder dat het bij de niet-waterkerende objecten om maatwerk gaat omdat een definitie moeilijk te geven is: sommige zijn functioneel voor het watersysteem, zoals gemaaltjes, andere zoals een schuurtje niet.
Hij zegt toe bij het verslag te zullen toelichten wat de proef inhoudt met de 20 ha maaibeheer.
Hij antwoordt verder dat als er vanuit Europa een aanwijzing komt dat we met de exoten iets moeten, zoals met de waterkreeften, Delfland dan aan de slag gaat. De aanpak kan in dat geval verschillen van die van de muskusrat omdat kreeften wel zouden kunnen worden vermarkt.
Hij antwoordt verder dat volgens de boekhoudregels van Delfland geld dat over is bij de investeringen niet mag worden gebruikt bij tekorten in de exploitatie.
Verder antwoordt hij dat de afgelopen jaren gewerkt is aan integraal toezicht. Hij noemt als voorbeeld dat de muskusrattenbeheerders ook op eventuele scheuren in de kade en op natuurvriendelijke oevers letten.
Hij antwoordt verder dat door de toename van bouwactiviteiten de druk op de afdeling Ruimtelijke Projecten en Planvorming toeneemt. Er zijn nu nog geen voorstellen om de formatie daar uit te breiden, maar op het moment dat de Omgevingswet wordt geïmplementeerd, kan dat alsnog gebeuren.

Hij antwoordt ten slotte dat niet alleen bij gemeentes het waterbewustzijn in relatie tot klimaatadaptatie kan worden vergroot, maar ook bij de bewoners. Hij noemt het voorbeeld van de wethouder in Leidschendam die nu afkoppeling op particulier domein gaat ondersteunen bij de aanleg van riolering die daardoor minder kan gaan kosten omdat daardoor minder hemelwater hoeft te worden afgevoerd. Die besparing komt weer terug in het rioolrecht dat een inwoner moet betalen.

De heer Nanninga vraagt een toelichting op de natuurvriendelijke oevers en op de natte ecologische zones.
De heer Roeten vraagt of de visie op bodemdaling die nu voor 2019 staat aangekondigd (pagina 24) naar voren kan worden gehaald. Hij vraagt verder hoe Rijnland en Schieland daarbij een rol spelen omdat zij met dezelfde problematiek te maken hebben.
De heer Van den Berg leest dat de waternavel in 2016 voorbehoorlijke problemen heeft gezorgd maar hij mist de aanpak voor kroos.
Hij vraagt verder hoe Schieland en Rijnland deelnemen in de grondwater- en bodemdalingsproblematiek.
Hij vraagt ten slotte of de overschrijding op deze paragraaf wordt veroorzaakt door het Molenvlietproject.
Mevrouw Van Hijlckama Vlieg leest dat het gebiedsproces in het Westland vorm begint te krijgen (pagina24) en ze vraagt een toelichting daarop.
De heer Van Adrichem vraagt een toelichting op de overschrijding en de daarbij behorende risico's.

Pfh Middendorp antwoordt dat met alleen meters natuurvriendelijke oever aanleggen het doel niet wordt gehaald. Delfland is daarom begonnen met de 'groene motoraanpak'. In samenwerking met externen wordt gezocht naar mogelijkheden van aanvullende maatregelen om het doel te realiseren.
Daarbij wordt opnieuw bij natte ecologische zones gekeken wat het effect is en waar moet worden geprioriteerd om flora en fauna te optimaliseren.
Er wordt samengewerkt met gemeentes zodat zowel boven als onder water tot herinrichting kan worden gekomen. Ook drijvende eilanden zijn in beeld. Hij komt er uitgebreid op terug in de informatieve VV die daarvoor in juni staat gepland.
Hij antwoordt verder dat ook over het grondwater en de bodemdaling een informatieve VV wordt gehouden. Daar beginnen de contouren in beeld te komen. Bij analyse van gevallen blijkt dat Delfland vaak wel invloed heeft, maar dat het waterschap vaak niet trekker is bij een oplossing. Het is ook van belang om te beseffen, dat bodemdaling die een keer opgetreden is, niet terugveert als het waterpeil wordt verhoogd.
Hij antwoordt verder dat met Deltares wordt onderzocht wat bodemdaling over dertig jaar inhoudt in de graslandpolders van Midden Delfland en dat met gemeente De Lier wordt gekeken, in een binnen stedelijk zettingsgevoelig gebied, in hoeverre de zetting door het grondwater wordt veroorzaakt.
Hij antwoordt verder dat bij de grondwatervisie onder andere wordt samengewerkt met Rijnland en Schieland in het platform Slappe Bodem ('heel Holland zakt'). De overheid heeft dit probleem eerder naar de lokale overheden geschoven, maar bij oriënterend onderzoek wordt een bedrag van 61 miljard genoemd voor oplossingen uit te voeren voor 2050. Het probleem lijkt daarmee niet binnen de macht van lokale partijen alleen oplosbaar.
Hij antwoordt verder dat een hoger bedrag is begroot voor bestrijding van waternavel omdat het harder groeit dan voorzien en ook in toekomst waarschijnlijk voor de nodige overlast zal zorgen zoals nu al het geval is in het zuiden van het land.
Hij wil dit najaar een ambtelijke aanzet maken voor beleid op exoten, waarbij rekenschap wordt gegeven van het feit, dat per 1 januari 2017 het rijk de verantwoordelijkheid voor exotenbeleid gedecentraliseerd heeft naar de provincies. Voor aanpak van overlast gevende soorten kijken de provincies naar waterschappen en gemeenten om de bestrijding uit te voeren.

Hij antwoordt verder dat met vier gemeenten ondertussen afspraken zijn gemaakt over kroosverwijdering naar aanleiding van de overlast van vorig jaar.

Hij zegt toe te zijner tijd die afspraken te zullen toelichten.
Hij zegt toe bij het verslag te zullen beantwoorden wat speelt bij het mogelijk niet vervangen van een gemaal in de Schieveense polder.
Hij antwoordt verder dat er geen sprake is van een overschrijding van het budget voor watersysteem maar van een lichte onderschrijding. Er zijn namelijk uitgaven voor het Molenvlietpark naar voren gehaald uit de volgende periode.

Deze paragrafen van het jaarverslag worden als hamerstuk aan de VV voorgelegd.

04.B.07 Visie grondwaterbeheer (Voorstel 55017)

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg vindt het goed dat er met waterschappen wordt samengewerkt en dat het beheer wordt ingevuld, maar zij mist het kwalitatieve grondwaterbeheer. Ze vraagt verder wat de relatie tussen grondwater en oppervlaktewater is en wil graag weten hoe Delfland aankijkt tegen de grote hoeveelheid onttrekkingen van grondwater in het Westland.
Ze vraagt verder wat duurzaam benutten van grondwater inhoudt. Verder vraagt ze of Delfland nog op tijd is later als het nu een vrij passieve houding aanneemt en meer naar gemeentes kijkt wat betreft verantwoordelijkheid.
De heer Van den Berg vindt het goed dat kennis en ervaring worden gedeeld. Hij mist nog een duidelijke koers m.b.t. de vraag wat in stand zou moeten worden gehouden. Hij vraagt om welke dieptes het gaat en vraagt zich ook af of de onttrekkingen in het Westland wel een taak van Delfland zouden moeten zijn.
De heer Roeten mist een evaluatiemoment en vraagt wanneer dat is gepland. Hij mist verder het verband met de omgevingsplannen van gemeentes en met de Omgevingswet. Hij vraagt verder welke handhavingsinstrumenten Delfland heeft.
Hij vraagt verder welke afspraken er met gemeentes zijn gemaakt, of het Rijk niet ook een rol speelt in het onttrekken van bodemenergie en of de gegevens van het grondwatersysteem openbaar (internet) beschikbaar komen of afgeschermd.
De heer Heijboer vindt het jammer dat het stuk nog scherpte en daadkracht mist omdat burgers nu nog vaak van het kastje naar de muur worden gestuurd bij grondwaterproblemen. Hij vraagt of er een centraal loket kan komen. Hij vraagt wat Delfland vindt van het versnipperde grondwaterbeheer (pagina 6). Verder vraagt hij een toelichting op de handhaving.
Mevrouw Koop vraagt een toelichting op de relatie met bodemdaling.
Verder vraagt ze hoe in de praktijk de zorgplichtverantwoordelijkheid eruit zou moeten zien. In het geval van een individuele burger is het wel logisch dat die zijn kelder zelf watervrij moet houden, maar in het geval van grondwater bij DSM ziet dat er weer anders uit. Ten slotte vraagt ze hoe de eventuele financiering plaatsvindt van het voornemen tot het beperken van schade, het voorkomen van schade en het compenseren ervan.
Mevrouw Hilders ziet het voorstel niet als visie maar als een opsomming van de huidige situatie waarbij verantwoordelijkheden, wetsartikelen en beleidsvelden niet helder zijn omschreven. Ook mist een afwegingskader, een toelichting en een inwerkingtredingstraject. Vaststelling zou ook het intrekken van de beleidsnota van 2012 inhouden. Zij vraagt zich daarom af welke beleidsruimte Delfland hiermee neemt en dat houdt voor haar een rechtspositioneel risico in dat er mogelijk ongewild verantwoordelijkheid naar het waterschap wordt toegetrokken. Zij wil daarom niet dit stuk als beleid laten vaststellen.
Mevrouw Brocke vraagt naar het vervolg van deze nota.
De heer Nanninga deelt de meningen over onduidelijkheid en ziet dit als een eerste aanzet om tot beleid te komen. Dat komt ook omdat dit onderwerp eerder min of meer over de heg is gegooid door de provincie.
Hij vraagt verder wanneer er meer bekend wordt over handhaving en hoogte van straf in verhouding tot de overtreding.

Pfh Middendorp antwoordt dat in de Waterwet van 2008 voor het eerst een (onduidelijke) rol voor de waterschappen voor grondwater is benoemd. De laatste jaren zijn de drie waterschappen in deze regio begonnen daaraan invulling te geven met visievorming.

De reden dat zorgvuldig te werk wordt gegaan, is dat de verantwoordelijkheden bestuurlijk ingewikkeld liggen, dat grondwater technisch lastig valt te begrijpen en te sturen omdat het op verschillende niveaus verschillende kanten uitstroomt, en dat grondwaterkwaliteitsproblemen zoals door bodemvervuiling lastig en tegen hoge kosten moeten worden aangepakt.
Hij antwoordt verder dat hij inderdaad schade zou willen voorkomen, beperken en compenseren, maar hij weet nog niet hoe. In dat verband vindt hij het bijvoorbeeld een rare situatie dat in het voorjaar met drainage ervoor wordt gezorgd dat het grondwater zo snel mogelijk wordt afgevoerd, maar dat dan in de zomer er watertekort ontstaat waardoor extra water moet worden aangevoerd. Hij antwoordt verder dat de relatie tussen oppervlaktewater en grondwater niet altijd eenduidig is te leggen.

Hij ziet dit daarom als basisdocument en als opmaat naar een proces in het komende jaar met de gemeentes en provincie om er verder handen en voeten aan te geven.
Hij antwoordt verder dat hij een centrale regelkamer nog niet direct ziet ontstaan, maar dat dat op langere termijn een mogelijke uitkomst is uit het overleg.
Een volgende stap in het proces ziet hij over ongeveer een jaar plaatsvinden.

Verder antwoordt hij dat de verdeling op hoofdlijnen nu is dat bij grote onttrekkingen de verantwoordelijkheid bij de provincie ligt, bij de kleinere hoeveelheden bij de gemeente en in het buitengebied bij Delfland. Hij antwoordt verder dat de onttrekkingen van grondwater in het Westland onder de verantwoordelijkheid van de provincie vallen. Er zou daarbij een verband kunnen zijn met de bodemdaling. Hij ziet vanuit de samenleving de belangstelling voor dit soort vragen toenemen waardoor mogelijk op termijn verder in die richting onderzoek kan plaatsvinden.

Hij antwoordt verder dat er op termijn een relatie ligt met omgevingsplannen en de Omgevingswet maar dat op dit moment nog niet duidelijk is wat er uit het proces komt en welke middelen daaraan gekoppeld zijn. Hij antwoordt verder dat er wel wat moet gebeuren, maar dat haast ook niet direct geboden is, omdat dit beleidsveld al zevenhonderd jaar min of meer op zijn beloop wordt gelaten.

Na een schorsing voor de vorm van vaststelling van het voorstel stelt hij voor om de titel van het voorstel te handhaven, maar het voorstel door D&H voor kennisgeving te laten vaststellen en het mandaat erbij te geven de notitie verder uit te werken. De oude beleidsnotitie zal dan van kracht blijven. Hij doet dit voorstel onder voorbehoud van een akkoord van Delflandse juristen.
Daarmee wordt door de commissie ingestemd.

Het voorstel wordt, onder dit voorbehoud, als hamerstuk voorgelegd aan de VV.

04.B.08 Vaststellen beleidsvisie Muskusrattenbeheer West en Midden Nederland 2017-2020 (Voorstel 57616)

De heer Van den Berg vindt samenwerking een goede zaak, maar vraagt hoe aandeel en vangsten zich nu met elkaar verhouden. Hij vraagt verder of bij de aanleg van natuurvriendelijke oevers deze ook minder aantrekkelijk zouden kunnen worden gemaakt voor muskusratten.
Hij vestigt er de aandacht op dat herintroductie van bever en otter op zich aardig is, maar dat het niet uit de hand moet lopen nu de populatie voorzichtig begint toe te nemen.
De heer Roeten vraagt waarom de commissie nu pas de stukken krijgt terwijl de verplichting al op 1 januari 2017 is aangegaan. Verder vraagt hij waarom in het stuk verder vooruitgekeken wordt dan de samenwerking die tot 2019 is vastgelegd.
De heer Heijboer vraagt naar de mogelijkheid alle plaagdieren tegelijk aan te pakken binnen dit samenwerkingsverband.
De heer Van Adrichem vindt het reduceren van de populatie tot nul een goed idee.

De heer Hoynck van Papendrecht leest dat er mogelijk strategische aanpassingen volgen na de veldproef. Hij vraagt daarom of er al voorlopige resultaten van bekend zijn.
De heer Janssen vraagt of een dergelijke soort samenwerking ook zou kunnen worden doorgetrokken naar beheer van ganzen. Verder vraagt hij of er in dit samenwerkingsverband momenten zijn waarop kan worden bijgestuurd, mocht dat nodig zijn.
Hij vraagt verder of natuurvriendelijke oevers niet vaker kunnen worden gemaaid om het zicht op muskusratten te verbeteren. Ten slotte vraagt hij wat de vangstcijfers zijn in verhouding tot de kosten en of daar trends uit af te leiden zijn.
Mevrouw Brocke vindt dat gezien het kleine aantal muskusratten dat wordt gevangen en de hoge bijdrage, Delfland uit dit samenwerkingsverband zou moeten stappen. Verder vindt ze dat moet worden bekeken of het herstellen van de schade financieel niet opweegt tegen de kosten van de bijdrage.
De heer Van Heijningen vraagt hoe een combinatie te maken is met exotenbeheer omdat nu wordt gevraagd aan de vangers om zich in te spannen om hun eigen werk overbodig te maken.
Mevrouw Van Hijlckama Vlieg wil zo snel mogelijk tot realisatie komen en vraagt daarbij blijvend aandacht voor het beheersen van de overhead in dit samenwerkingsverband.

De voorzitter antwoordt dat wordt samengewerkt onder gemene rekening, wat inhoudt dat het personeel bij Stichtse Rijnlanden in dienst is en dat de andere waterschappen meebetalen aan de kosten. Deze aanpak wordt ook in het oosten van het land gevolgd.
Er wordt dus gestuurd op doelmatigheid en kostenbewustzijn van de organisatie door de betrokken bestuurders.
De aanpak van dit probleem kan alleen in solidariteit plaatsvinden omdat muskusratten zich niks aantrekken van waterschapsgrenzen. De verdeelsleutel daarvoor is eerder vastgesteld en daaraan kan niet worden getornd.
Wel moet worden nagedacht over hoe je je personeel te zijner tijd gemotiveerd houdt door het op andere plaatsen in te zetten als door intensivering van vangen de populatie beter kan worden beheerst.
Hij antwoordt verder dat inderdaad bij bevers opgelet moet worden omdat die in het oosten van het land al voor aanzienlijke schade hebben gezorgd. Over beheersing wordt daar al gepraat in overleg met de Duitsers.
Hij antwoordt verder dat de afspraak tot 2019 loopt omdat Amsterdam in verband met zijn hoge bijdrage niet verder vooruit wil kijken dan dat jaar.
Verder antwoordt hij dat het belang van natuurvriendelijke oevers die aangelegd worden voor een ecologische verbetering van de waterkwaliteit en de KRW botst met dat van de beheersing van muskusratten en dat het hier dus schipperen is.
Hij antwoordt verder dat uit de veldproef al wel is gebleken dat niets doen, zoals in een gebied in Noord-Holland is beproefd, tot een enorme toename leidt van muskusratten en dus van schade. Vangen blijft dus nodig want verdediging van waterkeringen is te duur.
Hij antwoordt verder dat in het coalitieprogramma niet is gekozen voor een algemene exotenaanpak.
De heer Heijboer stelt dat daarmee mogelijk meer baanzekerheid kan worden geboden voor de vangers.
De voorzitter zegt toe om in het muskusrattenoverleg te zullen vragen wat de andere partijen van een algemene aanpak van exoten in dit samenwerkingsverband vinden, maar hij wijst er wel op dat het dan ook om planten en vogels kan gaan.
Hij zegt toe een overzicht te zullen sturen van de aantallen gevangen muskusratten in Delfland over de afgelopen vijf jaar.

Het voorstel wordt als hamerstuk voorgelegd aan de VV.

04.B.09 Aanpak Klimaatadaptatie Delfland (Voorstel 57655)

De heer Nanninga merkt op dat hij zelf zijn hemelwaterafvoer heeft afgekoppeld naar zijn tuin. Hij vraagt hoeveel Delfland denkt te gaan verdienen voor de gemeente en voor haar eigen zuivering en of daar op korte termijn een onderzoek naar kan komen.
De heer Janssen vindt het een goed stuk en ziet dit als een kans om de awareness te verhogen. Hij mist nog concrete stappen met een planning. Het waterlabel vindt hij wat te veel op het energielabel lijken waarmee hij verwarring verwacht. Hij ziet meer in een keurmerk waarmee goed klimaatgedrag wordt beloond. Hij vraagt of met de kennisinstellingen de hele watersector wordt bedoeld.
De heer Hoynk van Papendrecht hoopt dat ook op het niveau van woningbouwcorporaties en bewonersverenigingen activiteiten worden ontplooid en hij vraagt of er al voorbeeldprojecten zijn.
De heer Van Adrichem vindt het een goed voorstel. Hij ziet wel een paar stellingen staan die de keuzevrijheid nogal aantasten zoals de 'tegels de tuin uit'. Daar zijn meer oplossingen voor te bedenken. Hij denkt dat nog wel een slag gemaakt moet worden bij de gemeentes wat betreft motivatie.
De heer Boekesteijn stelt dat voor dit soort collectieve dingen zoals afvalscheiding de motivatie van vooral burgers erg belangrijk is. Hij vraagt dan ook of wel kan worden volstaan met de 4 fte die nu wordt gevraagd. Ook bij projectontwikkelaars zit dit gedachtegoed nog niet tussen de oren Dat heeft hij in het Westland gezien bij een onlangs gepresenteerd nieuwbouwplan.
De heer Roeten vraagt wat de pilot tot nu toe heeft opgeleverd en wat de vervolgstappen zullen zijn. Hij leest dat de organisatie in 2020 geïmplementeerd moet zijn. Naar aanleiding daarvan vraagt hij of de ambitie kan worden bijgesteld zodat een versnelling mogelijk is.
Hij vraagt verder welke criteria worden gebruikt om te bepalen of een plan klimaat adaptief is. Hij vraagt verder of het communicatieplan verder kan worden geconcretiseerd. Ten slotte vraagt hij of aanpassing van de bouwregels niet wordt bepaald in de Tweede en Eerste Kamer.
De heer Van den Berg vindt de aandacht voor waterbewustzijn prijzenswaardig en hij ziet het ook wel gebeuren in nieuwbouw, maar in geval van oude stadswijken zal dat nog moeilijk genoeg worden. Hij waarschuwt voor afkoppelen alleen omdat dat afwentelen betekent op de polderwatergangen en dus op de gemalen waarmee het probleem alleen maar verplaatst. Er moet dus ook aandacht zijn voor sponswerking zodat het water langer wordt vastgehouden.
De heer Boot vindt het een vernieuwend en goed onderbouwd stuk. Het gaat vooral in op de facilitering en minder op de verhouding met de hogere overheden. Er kan druk worden uitgeoefend om de bouwregelgeving aangepast te krijgen en wellicht zijn er ook experimenten mogelijk die het Rijk omarmt. Aan die kant van het verhaal kan nog wat meer aandacht worden gegeven.
Hij vraagt verder wanneer de stresstests worden gedaan en hoe integraal die plaatsvinden. Hij wil bijvoorbeeld weten of elektriciteitsuitval door wateroverlast, waardoor gemalen ermee kunnen stoppen, daarbij in beeld is.
Hij vindt verder dat het verschil tussen het voorstel en de bijlage met actieplan toch nog groot is. Hij zou daar wat meer willen zien over de afstemming met andere waterschappen en acties in Unieverband.

De voorzitter merkt op dat het hier om een nieuwe tak van sport gaat en dat daarom het verhaal met doelstellingen en tijd goed in cijfers kan worden uitgedrukt
Het gaat erom een beweging op gang te brengen waarbij in eerste instantie ook van onderop de zaak in beweging moet worden gebracht. Omdat we verder op andermans domein bevinden moeten we onze eigen gebouwen, bijvoorbeeld met groene daken, ook zeker laten voldoen aan de nieuwe aanpak.
Het gaat daarbij om het vasthouden van water en niet het alleen maar afvoeren via de polder. Hij noemt als goed voorbeeld het Spartastadion waar onlangs de regenwaterafvoer van het riool is afgekoppeld en nu de grond in wordt geleid zodat het zomers kan worden gebruikt voor het besproeien van de oefenvelden waarvoor eerder drinkwater werd gebruikt.
Hij voelt zich hiermee de brenger van een goede boodschap die voor allen voordeel op kan leveren en vindt het als zodanig daarom ook geen verhaal van links of rechts, maar om dat te laten doordringen moet nog wel een knop om in de hoofden van meerdere partijen zoals

gemeentes en projectontwikkelaars zodat het te zijner tijd in het handboek stadsinrichting wordt opgenomen. Hij roept ook de commissieleden op mee te helpen om die bewustwording op gang te brengen.
Hij antwoordt verder dat een keurmerk of waterlabel niet eens zoveel hoeft te kosten afhankelijk van de status en als het digitaal wordt ingevoerd.
Hij antwoordt verder dat de subsidieregeling voor afvoer van regenwater die eerder door Delfland werd ingezet weinig werd gebruikt omdat deze te bureaucratisch was en te weinig bekend. Nu hebben we een stimuleringsregeling die makkelijker werkt en zijn er al een paar scholen die daarvan gebruik hebben gemaakt Met als gevolg dat andere scholen ook die kant op willen.
Verder is er het voorbeeld van het polderdak op een parkeergarage waar de vereniging van eigenaren niet en gemeente samen nog niet de laatste stap konden zetten, omdat voor lekkage werd gevreesd en waar de stimuleringsregeling de laatste stap mogelijk maakte. Hij antwoordt verder dat de corporaties nog niet goed aangesloten zijn omdat die financieel nog in zwaar weer verkeerden, maar daar hoopt hij binnenkort ook verder mee te kunnen overleggen. Er wordt overigens nog steeds naar een bewonersinitiatief voor de eerste klimaatstraat gezocht.
Hij antwoordt verder dat niet alleen op tegels wordt gericht maar ook op wat er onder zit, want daar zou je natuurlijk ook water kunnen bergen. Overigens wil niet iedereen tegels want de actie 'Tegel uit de tuin' heeft in Den Haag maar liefst 70.000 tegels opgeleverd. Maar ook daar ligt nog missiewerk bij tuincentra en bij hoveniers.
Er is ondertussen een 'community of practice' opgericht waar kennis en ervaring over klimaatadaptatie worden gedeeld.
Hij antwoordt verder dat hij zijn presentatie bij gemeentes begint met het voorbeeld van Kopenhagen waar een clusterbui 1 miljard euro schade heeft veroorzaakt, omdat door waterschade de stad een week zonder stroom zat. Dat kan morgen ook in Den Haag gebeuren.
Wat betreft besparingen kan op hoofdlijnen worden gesteld dat bij de zuivering 30% van het aanbod hemelwater is. De kosten voor zuivering zijn ongeveer 120 miljoen euro per jaar. Dus daar is wel enige ruimte. Als verder wordt ontschot in verantwoordelijkheden dan kan ook in het rioolsysteem van de gemeente worden geïnvesteerd als dat voor de zuivering voordelen oplevert. Een gemeente is op termijn ook nog eens van de overstortproblemen af als het water beter in de wijk wordt vastgehouden.
Verder antwoordt hij dat Delfland met de gemeente Pijnacker-Nootdorp werkt aan een klimaatplan dat als voorbeeld kan gaan dienen voor andere gemeentes.
Voor de communicatie rekent hij toch vooral ook op de rijksoverheid omdat een communicatieplan per waterschap overdreven en duur zou zijn. Dat geld kan beter aan maatregelen worden uitgegeven.

Het voorstel wordt als hamerstuk voorgelegd aan de VV.

04.H Hamerstukken

05. Ingekomen stukken
05.01 Nieuwsbrief bochtafsnijding Delftse Schie
05.02 Stand van zaken project SCHOON

06. Rondvraag en sluiting

De heer Nanninga vraagt of er bericht is over de NAM-boringen. Pfh Middendorp antwoordt dat er geen nieuws is.
De heer Heijboer vraagt waarom het laatste 50 m van de Delflandse dijk bij Schiedam nog niet uitgevoerd is, terwijl op 9 november in deze commissie werd gemeld dat dat binnen vier weken het geval zou zijn.
De voorzitter antwoordt dat die afspraak er anders uitzag en dat werd gericht op begin 2017 voor uitvoering. Hij zegt toe bij het verslag te zullen toelichten hoe de planning is verlopen.

De voorzitter sluit om 17.00 uur de vergadering
Aldus vastgesteld in de vergadering van de commissie Stedelijk Water en Watersysteem d.d. 2 mei 2017.

De Voorzitter,	De Secretaris,
dhr. mr. M.A. Houtzager	mevr. mr. A.I.L. Kooiman

COMMISSIE GEZOND, SCHOON EN GEZUIVERD WATER

Delft, 2 mei 2017

AAN DE VERENIGDE VERGADERING VAN DELFLAND

Advies van de commissie Gezond, Schoon en Gezuiverd water, tevens **conceptverslag** van de vergadering op 2 mei 2017 over de aan haar voorgelegde voorstellen van het college van dijkgraaf en hoogheemraden, ter behandeling in de Verenigde Vergadering op 18 mei 2017.

Aanwezig:	
mevr. I.J.A. ter Woorst	hoogheemraad, voorzitter
dhr. J.W.A. van Olphen	hoogheemraad, vicevoorzitter
dhr. drs. P.J.R. Baeten	secretaris
dhr. P.J. van Adrichem	categorie ingezetenen, VVD
dhr. drs. ing. M.W. Belt	categorie ingezetenen, Water Natuurlijk
dhr. A.J. Breeuwsma	categorie ingezetenen, CDA
mevr. M.J.T. van der Burg-van Leeuwen	categorie ongebouwd
dhr. P.J. de Haan	categorie ingezetenen, AWP Delfland
mevr. H.M.M. Hoogerwerf	categorie ingezetenen, Partij voor de Dieren
dhr. M.H.P. Jansen	categorie ingezetenen, CDA
mevr. J.P. Jansen-Verplanke	categorie ingezetenen, Water Natuurlijk
dhr. L.H.C. de Keijzer	categorie ingezetenen, 50PLUS
dhr. ir. C.L.C. van Kretschmar	categorie bedrijven
dhr. J. de Nooy	categorie ingezetenen, AWP Delfland
dhr. drs. A.P. Ranner	categorie ingezetenen, PvdA
mevr. drs. W.H. de Zoete-van der Hout	categorie ingezetenen, ChristenUnie-SGP

Overige aanwezigen:	
dhr. J. de Korte	teamleider Proces-, Contract- en Afvalwaterketenbeheer
dhr. B. Nanninga	senior beleidsadviseur
mevr. J. Rombouts	strategisch beleidsadviseur

Afwezig:	
dhr. mr. S.F. Fekkes	categorie ingezetenen, 50PLUS
mevrouw drs. E.E. van Hijlckama-Vlieg	categorie ingezetenen, PvdA
dhr. C. Kuijvenhoven	categorie ingezetenen, CDA
dhr. J.G.M. Schouffoer MPA	categorie natuurterreinen

01 Opening, vaststellen agenda

De voorzitter opent de vergadering om 19.30 uur.
De voorzitter merkt op dat de bevindingen van de rekeningcommissie bij het Jaarverslag 2016 uitgebreid zijn besproken in de commissie BOB en stelt voor agendapunt B.01a voor kennisgeving aan te nemen. Als de bevindingen inhoudelijk aan de orde zijn, kunnen ze worden meegenomen bij de bespreking van het jaarverslag (agendapunt B.01).

Ten aanzien van agendapunt 05.02 brengt de voorzitter kort verslag uit van de bijeenkomst naar aanleiding van de Waterkwaliteitsrapportage 2016 met onder meer gemeenteraadsleden

en tuinders op 11 april jl. De opkomst en sfeer waren goed. De voorzitter stelt voor ook de overige aspecten van de Waterkwaliteitsrapportage 2016 toe te lichten in een informatieve VV of een aparte bijeenkomst voor de volgende commissievergadering. Dit biedt ook de mogelijkheid om het onderwerp ecologie erbij te betrekken, dat in de commissie SWW aan de orde komt. Deze suggestie zal worden overgebracht aan de agendacommissie.

De heer Breeuwsma uit zijn verbazing over het proces van agendering. Inhoudelijk stelt hij voor de commissieleden de gelegenheid te geven enkele vragen te stellen, zodat deze kunnen worden meegenomen in de voorbereiding van de informatieve bijeenkomst.

De voorzitter kan zich vinden in deze suggestie en geeft de commissieleden de gelegenheid alvast enkele vragen mee te geven ten aanzien van de Waterkwaliteitsrapportage 2016.

De heer Breeuwsma merkt op dat de CDA-fractie pleit voor verbreding van de scope van de discussie over waterkwaliteit, bijvoorbeeld als het gaat om resten van geneesmiddelen.

Mevrouw Hoogerwerf geeft aan dat de Partij voor de Dieren graag nader wordt geïnformeerd over de ontwikkelingen van de maatregelen ten aanzien van exoten, met name met betrekking tot dierenwelzijn.

Mevrouw Jansen-Verplanke vraagt of het college inzicht kan geven in hoeveel meststoffen afkomstig zijn uit riooloverstorten. Daarnaast constateert Water Natuurlijk dat bij sommige bestrijdingsmiddelen die verboden zijn, een teruggang wordt waargenomen in het oppervlaktewater, terwijl dat bij andere verboden middelen niet zo is. Is bekend hoe dit komt?

De heer Ranner merkt op te willen voorkomen dat de waterharmonica een probleem oplevert als het gaat om de verwerking van medicijnresten. Daarnaast merkt de heer Ranner op graag apart van gedachten te willen wisselen over de handhavingsproblematiek.

De voorzitter zegt per interruptie toe dat handhaving nadrukkelijk deel uitmaakt van de informatieve VV over de voortgang van het plan van aanpak chemie.

De heer Ranner wijst verder op de afspraken met de melkveehouderij over concrete bovenwettelijke maatregelen voor het terugdringen van het uitspoelen van meststoffen. De heer Ranner vraagt om een toelichting op de resultaten van de subsidieregeling.

De voorzitter zegt per interruptie toe de stand van zaken met betrekking tot het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) te zullen delen in een volgende informatieve VV.

De heer Ranner merkt voorts op dat het hem opvalt dat er geen prestatie-indicatoren zijn op het niveau van de polders en vraagt om nadere informatie. Tot slot zou de heer Ranner graag de discussie aangaan over het meten van lood in water.

De heer De Keijzer sluit zich aan bij de vragen met betrekking tot geneesmiddelen. Zijn fractie vraagt bijzondere aandacht voor het toenemend gebruik van zware medicijnen. Daarnaast mist 50PLUS de vervuiling ten gevolge van bijvoorbeeld de uitstoot van ethyleenoxide door Shell Moerdijk en andere vervuilers.

Mevrouw De Zoete vraagt aandacht voor de exoten, met name de rivierkreeftjes. Daarnaast merkt spreekster op dat tuinders vaak aangeven dat de waterkwaliteit achterblijft vanwege residuen in de bodem die in het water terechtkomen.

De heer Van Adrichem zou graag meer weten over bladafval, kantmaaien en de uitwerpselen van ganzen.

Mevrouw Van der Burg vraagt aandacht voor microplastics en nanodeeltjes.

Mevrouw De Zoete voegt hier teflon aan toe.

De heer De Haan stelt de volgende vragen:

- Op pagina 11 staat dat van de stof dimethoaat hogere concentraties zijn aangetroffen in de boezem dan in de polders. Is de oorzaak hiervan bekend?
- Op pagina 11 staat verder dat dichloorvos is waargenomen. Is de oorzaak hiervan bekend?
- Op pagina 14 staat dat in de Poelpolder nog bestrijdingsmiddelen worden aangetoond, terwijl daar de glastuinbouw bijna verdwenen is. Is de oorzaak hiervan bekend?
- Op pagina 14 staat een tabel met aangetroffen bestrijdingsmiddelen (figuur 1.5). De heer De Haan zou graag zien dat de stoffen die niet meer toegelaten zijn, onderaan in de tabel worden verzameld.

De voorzitter zegt toe dat deze vragen zullen worden meegenomen in de voorbereiding van de informatieve bijeenkomst.

Op verzoek van de PvdA wordt agendapunt 05.03 een bespreekstuk.
Op verzoek van de PvdA en AWP wordt agendapunt 05.04 een bespreekstuk.

Ten aanzien van agendapunt 05.04 merkt de heer Belt op dat in de VV-brief staat dat er op 8 mei 2017 over de strategie Delfland Circulair gesproken zou worden in de informatieve VV. Op de agenda van de informatieve VV komt dit onderwerp echter niet terug.

De voorzitter verzoekt de heer Belt dit punt mee te geven aan zijn fractievoorzitter voor de agendacommissie. De strategie Delfland Circulair is verschoven naar de informatieve VV in juni.

Op verzoek van de PvdA en AWP wordt agendapunt 05.05 een bespreekstuk.

De heer Van Kretschmar merkt op teleurgesteld te zijn in de planning van de vergaderingen van de commissie en de VV. De stukken waren kort voor aanvang van de meivakantie beschikbaar op iBabs, waardoor er niet voldoende voorbereidingstijd was. Daarnaast constateert de heer Van Kretschmar dat er in februari geen bespreekstukken waren geagendeerd voor de VV, in april één en in mei elf.

De voorzitter noteert de opmerking van de heer Van Kretschmar als aandachtspunt voor het college. Daarnaast kunnen opmerkingen ten aanzien van de agendering worden aangekaart bij de agendacommissie.

02 Vaststellen notulen van de vergadering van 21 maart 2017, inclusief toezeggingenlijst

Voorafgaand aan de bespreking van de notulen herinnert de voorzitter aan de schorsing tijdens de commissievergadering van 21 maart 2017 en de aanleiding daarvan. De voorzitter benadrukt dat het college van mening is dat alle onderwerpen in een open sfeer besproken moeten kunnen worden.
Daarnaast verwijst de voorzitter naar het besluit in de vorige vergadering om het plan van aanpak chemie als bespreekstuk te agenderen. De agendacommissie heeft anders besloten. De voorzitter adviseert commissieleden signalen ten aanzien van de agendering door te geven aan hun fractievoorzitters.

Het verslag wordt ongewijzigd vastgesteld.

Toezeggingenlijst commissie GSG

1. De kwartiermaker voor het plan van aanpak chemie is de heer Geert Jan Zweegman. Hij is de trekker van deze toezegging totdat er een programmamanager is geïnstalleerd. Streefdatum afronding is na de zomervakantie.
   De heer Ranner vraagt om bij de actuele stand van zaken met betrekking tot de chemische waterkwaliteit ook een koppeling te maken met de bestaande meetpuntstanden. De voorzitter merkt op de vraag niet geheel te begrijpen.
2. De voorzitter merkt op het te betreuren dat de provincie Zuid-Holland nog niet heeft gereageerd op de brief over de ganzenproblematiek. De gemeente Delft heeft een vergunning aangevraagd om de ganzen aan te pakken, maar die vergunning is nog niet

verleend.
Mevrouw Van der Burg doet de suggestie om druk te zetten bij de provincie ten aanzien van de ganzenoverlast, bijvoorbeeld met een motie in de VV.
De voorzitter zegt toe de suggestie mee te zullen nemen.
De heer Breeuwsma roept de andere fracties op om, net als het CDA, te rappelleren bij bestuurders van de Provincie.
De heer Belt vraagt of dit betekent dat er ook geen eieren geschud worden op dit moment.
De voorzitter antwoordt dat Delfland de maatregelen die zij zelf kan nemen, zoals het schudden van eieren, ook uitvoert.

Reminders

1. Blijft staan. Portefeuillehouder Van Olphen merkt op dat de streefdatum afronding eind 2017 is.
2. Blijft staan. De heer Nanninga licht toe dat de gemeenten de beheerders zijn van de informatie die nodig is om een overzicht te maken van problematische overstorten.
   De heer Belt vraagt of er actief navraag wordt gedaan bij de gemeenten en pleit voor urgentie.
   Portefeuillehouder Van Olphen bevestigt dat Delfland hierin afhankelijk is van de gemeenten. Het verschilt per gemeente in hoeverre het belang van het in kaart brengen van de overstorten wordt ingezien. Er wordt hard aan gewerkt. De portefeuillehouder denkt dat het goed is om de betreffende gemeenten te vragen vaart te maken.
3. Blijft staan. De trekker wordt de opvolger van de heer Hottinga, want de heer Hottinga heeft een andere baan gevonden. Streefdatum afronding is 2018.

03. Mededelingen

Er zijn geen mededelingen.

04. Bespreekstukken

B.01 Ontwerp Jaarverslag 2016 inclusief financiële jaarrekening
B.01a Bevindingen Rekeningcommissie bij het Jaarverslag 2018

Programma D – Afvalwaterketen en zuiveren
(in aanwezigheid van de heer J. de Korte en mevrouw J. Rombouts)

Eerste termijn
De heer Ranner spreekt zijn dank uit voor het werk dat is verricht, maar vraagt nadrukkelijk aandacht voor het formuleren van de doelstellingen van de verschillende programmaonderdelen. Concreet stelt de heer Ranner de volgende vragen:

- Op pagina 28 staat dat in augustus 2016 is gestart met het uitvoeren van het onderzoeksplan van de pilot Zoetwaterfabriek. De heer Ranner vraagt om een toelichting.
- Op pagina 29 staat dat in 2016 het transportstelsel, de zuivering en de slibverwerking doelmatig zijn ingericht. Wat betekent dit? De heer Ranner vraagt om een toelichting.
- Op pagina 30 staat dat Delfland Services en Delfland gezamenlijk een verkenning hebben uitgevoerd naar de mogelijkheden voor een water-, grondstoffen- en energiefabriek voor alle vier de zuiveringen van Delfland. Wanneer zijn de resultaten bekend en welke partijen zijn hierbij betrokken?
- Op pagina 30 wordt melding gemaakt van de toetreding van de drinkwaterbedrijven Dunea en Evides tot de NAD. De heer Ranner heeft begrepen dat de drinkwatermaatschappijen een verschillend beleid hanteren ten aanzien van tarifering. In hoeverre is rekening gehouden met eventuele verschillen?

De heer Belt spreekt namens Water Natuurlijk zijn dank uit voor het jaarverslag. Ten aanzien van de risico's vraagt de heer Belt wanneer de besluitvorming met betrekking tot de nooduitlaat effluentstelsel is gepland.

Mevrouw Van der Burg merkt op dat op pagina 32 'gemaal Scheveningen' wordt genoemd. Spreekster zou dit graag gecorrigeerd willen zien in 'gemaal Schouten'.

De heer Van Kretschmar heeft de volgende vragen en opmerkingen:
- De programma's in het jaarverslag zijn ingedeeld volgens een vaste indeling: programmalijnen, exploitatie, investeringen en risico's. Ten behoeve van de eenvormigheid stelt spreker voor om aan programma D de kopjes Investeringen en Risico's toe te voegen.
- Bij de programmalijn Transporten en zuiveren op pagina 28 staat wederom dat voor 100% is voldaan aan de prestatie-indicatoren. Hetzelfde geldt voor de prestatie-indicatoren van de programmalijn PPS-contract op pagina 29. Wat schiet Delfland hiermee op? Wellicht kan er gedacht worden aan een herijking.
- Op pagina 28 staat dat het percentage eigen energieopwekking 48,6% bedraagt en dat dit conform het klimaatakkoord is. De heer Van Kretschmar vraagt naar de exacte waarde in het klimaatakkoord.
- Op pagina 29 wordt als prestatie-indicator onder punt 4 genoemd: het aantal zuiveringen waarvoor voorbereidende maatregelen zijn getroffen voor de doorontwikkeling naar zoetwaterfabrieken. De heer Van Kretschmar pleit ervoor om dit SMART te maken: om hoeveel zuiveringen gaat het en wanneer wordt dit bereikt?

De heer Van Adrichem vraagt om een toelichting op de afwijking tussen de rekening 2016 en de begroting 2016.

De heer Jansen spreekt namens het CDA zijn dank uit voor het uitgebreide jaarverslag, maar is van mening dat het verslag op sommige punten duidelijker (SMART) had gekund. Daarnaast stelt de heer Jansen de volgende vragen:
- Het verleggen van persleidingen is opnieuw genoemd bij de risico's. Hoe lang komt dit als risico terug in de jaarverslagen? Wat wordt hier aan gedaan?
- De heer Jansen noemt de waterspiegel zeer verhelderend. Zijn er nog mogelijkheden om de zuiveringskosten te verlagen?
- In het jaarverslag staat dat de helft van het budget voor 3Di is gebruikt. Is dat besteed aan het opstellen van een productspecificatie?

Portefeuillehouder Van Olphen reageert op de vragen en opmerkingen in eerste termijn:
- De pilot bij OAS De Groote Lucht heeft vanwege een kleine storing enige tijd stilgelegen. Dat probleem is inmiddels opgelost en de pilot wordt uitgevoerd. De resultaten daarvan worden eind 2017 of begin 2018 verwacht. De portefeuillehouder verwacht de gegevens van Papendrecht na de zomer. De gegevens van de verschillende pilots worden naast elkaar gelegd en dan wordt gekeken naar de meest gunstige oplossing voor elk waterschap. Zodra er nieuwe ontwikkelingen zijn, dan zal de portefeuillehouder dat meedelen aan de commissie.
- Drinkwaterbedrijven hebben behoefte aan zoetwater. Delfland heeft gezuiverd zoetwater dat in de zee wordt gepompt. De portefeuillehouder wil graag kijken of Delfland dit gezuiverde zoetwater kan benutten.
- Ten aanzien van de nooduitlaat licht de portefeuillehouder kort de historie toe. In Scheveningen moest een nooduitlaat komen, maar het risico om niet een nooduitlaat te maken, bleek kleiner dan de risico's op primaire keringen. Vandaar dat is besloten de nooduitlaat door te schuiven. Voorlopig blijft het staan als risico.
- In reactie op de opmerking van mevrouw Van der Burg licht de portefeuillehouder toe dat in het jaarverslag rioolgemaal Scheveningen is bedoeld, niet boezemgemaal Schouten.
- Ten aanzien van de opmerkingen over de prestatie-indicatoren licht de portefeuillehouder toe dat Delfland voldoet aan de afnameverplichting van de gemeenten. De toevoeging '100%' is niet nodig. De portefeuillehouder kan zich vinden in de suggestie om hier eens goed naar te kijken.
- De vraag van de heer Van Kretschmar naar de exacte waarde van de eigen energieopwekking in het klimaatakkoord (pagina 29 van het jaarverslag) zal worden opgenomen in het vragenformulier.
- Aan het risico van het verleggen van de persleidingen wordt gewerkt. Naar verwachting wordt eind dit jaar een voorstel voorgelegd.

- Delfland probeert op allerlei manieren om de zuiveringskosten terug te dringen. Delfland heeft de uitgaven goed in de hand.
- De vraag van de heer Jansen of de helft van het budget voor 3Di dat is gebruikt, is besteed aan het opstellen van een productspecificatie, valt onder een andere commissie en zal worden opgenomen in het vragenformulier.
- De vraag van de heer Van Adrichem naar de afwijking tussen de rekening en de begroting van programma D zal worden opgenomen in het vragenformulier.

Tweede termijn
De heer Van Kretschmar merkt op verheugd te zijn met het voorstel van portefeuillehouder Van Olphen om eens kritisch naar de prestatie-indicatoren te kijken en biedt aan om mee te denken.

De heer Ranner herhaalt zijn vraag naar de verkenning van de mogelijkheden voor een water-, grondstoffen- en energiefabriek voor alle vier de zuiveringen van Delfland. Daarnaast vraagt de heer Ranner om een toelichting op de stijging van de kosten voor Samenwerken in de afvalwaterketen (pagina 31 van het jaarverslag).

De heer De Korte licht toe dat de toename van de kosten voor Samenwerken in de afvalwaterketen te maken heeft met een storting in de voorziening van OAS De Groote Lucht. Gestreefd wordt om de strategie met betrekking tot de zoetwaterfabrieken voor de vier zuiveringen van Delfland eind 2017 gereed te hebben.

Portefeuillehouder Ter Woorst draagt het voorzitterschap over aan portefeuillehouder Van Olphen voor de bespreking van programma B.

Programma B – Gezond, schoon en zoet water
Eerste termijn
De heer Jansen vraagt zich af hoeveel gebiedsgericht meten oplevert. Daarnaast vraagt de heer Jansen om een toelichting op de overschrijding van de personeelslasten. Is deze overschrijding structureel of incidenteel?

De heer Van Kretschmar spreekt zijn complimenten uit voor de rapportering van de prestatie-indicatoren. Daarnaast stelt de heer Van Kretschmar de volgende vragen:
- In de tabel onder het kopje Zwemwater op pagina 21 staat een kolom 'prognose 2016'. Klopt deze benaming?
- De prestatie-indicatoren van de programmalijnen Chemische waterkwaliteit en Zwemwater zijn benoemd en gerapporteerd. Bij de andere drie programmalijnen is dit niet het geval. Spreker vraagt om een toelichting.
- Op pagina 22 staat dat er wat betreft de risico's ten opzichte van de begroting geen sprake is van afwijkingen. In de jaarrekening dienen de risico's echter te worden benoemd. Wat zijn de risico's?

De heer Belt spreekt namens Water Natuurlijk zijn dank uit voor de duidelijke paragraaf.

Mevrouw Van der Burg leest op pagina 20 dat ook bij de andere agrarische sectoren meer stappen gezet moeten worden om de chemische waterkwaliteit te verbeteren. Benut Delfland alles wat het DAW in deze biedt of kan daar nog een extra stimulans van uitgaan?

De heer Ranner spreekt zijn waardering uit voor de beschrijving, maar heeft als algemene opmerking dat in een jaarrekening over 2016 het jaartal 2017 niet thuishoort. Daarnaast stelt hij de volgende vragen:
- Op pagina 19 wordt melding gemaakt van de uitvoering van twee pilots waterbeschikbaarheid, maar wat waren hiervan de resultaten?
- Op pagina 21 staat dat bij de locaties Plas Wilhelminapark en Plas Prinsenbos maatregelen zijn genomen die de zwemwaterkwaliteit moeten verbeteren. Wat voor maatregelen zijn genomen en wat zijn de resultaten?
- Ten aanzien van de tabel onder het kopje Zwemwater op pagina 21 vraagt de heer Ranner naar het aantal zwemwaterlocaties dat voldoet aan de bacteriële norm (realisatie 2016).

- De heer Ranner vraagt om een toelichting op het forse verschil in toegerekende salarissen volgens de begroting na wijziging (875.000 euro) en de Rekening 2016 (1.368.000 euro).
- Ten aanzien van de risico's sluit de heer Ranner zich aan bij de opmerking van de heer Van Kretschmar.

Ten aanzien van de programmalijn Lokale knelpunten en kansen vraagt mevrouw De Zoete om een toelichting op de nieuwe knelpunten die gemeenten hebben aangedragen.

Portefeuillehouder Ter Woorst reageert op de vragen en opmerkingen in eerste termijn:
- De portefeuillehouder schetst kort de historie van de lokale knelpunten. Omdat Delfland bij de start financieel in zwaar weer zat, is onderscheid gemaakt tussen nut en noodzaak. Eens per jaar hebben gemeenten de mogelijkheid om lokale knelpunten aan te dragen die tussen wal en schip vallen. Vaak heeft de problematiek te maken met zowel doorstroming als beheer en moeten de gemeenten ook beheersmaatregelen nemen.
- De portefeuillehouder zegt toe de commissie te zullen informeren zodra de resultaten bekend zijn van de maatregelen ter verbetering van de zwemwaterkwaliteit van Plas Wilhelminapark en Plas Prinsenbos.
- De portefeuillehouder meldt dat in het vragenformulier een toelichting zal worden opgenomen van de portefeuillehouder Financiën op de overschrijding van de personeelskosten in de exploitatietabel.
- De portefeuillehouder zegt toe de commissie te zullen informeren over de pilots waterbeschikbaarheid.
- De portefeuillehouder wil net als mevrouw Van der Burg weten of Delfland alle mogelijkheden benut als het gaat om DAW. Hierover wil de portefeuillehouder graag in gesprek met LTO Delflands Groen en LTO Midden Zuid-Holland.
- De vraag of de benaming 'prognose 2016' in de tabel Zwemwater op pagina 21 juist is, zal worden opgenomen in het vragenformulier.
- Gebiedsgericht meten wordt na de zomervakantie meegenomen in de informatieve VV of de informatieve brief. Er is een nazorgplan in de maak.
- Het voornemen is om volgend jaar voor alle programmalijnen prestatie-indicatoren op te nemen.

Tweede termijn
Mevrouw Van der Burg merkt op dat in de vorige vergadering het voorstel Wijziging procesaanpak intensivering chemische waterkwaliteit aan de orde is geweest. Ook in het jaarverslag is vermeld dat de chemische waterkwaliteit achterop blijft. Mevrouw Van der Burg constateert dat de focus met name bij de land- en tuinbouw ligt en pleit nadrukkelijk voor een bredere focus, waarbij bijvoorbeeld ook ziekenhuizen, zorginstellingen en individuele huishoudens worden betrokken. Spreekster pleit ervoor om de besteding van het budget te preciseren en het momentum te pakken. Het enthousiasme en de inzet in de tuinbouwsector zijn er.

De heer Jansen verwijst naar de opmerking van de heer Breeuwsma in de vorige vergadering en vraagt op welke wijze de partnerorganisaties worden betrokken bij de stand van zaken.

Portefeuillehouder Ter Woorst reageert op de vragen en opmerkingen in tweede termijn:
- Partnerorganisaties worden op verschillende manieren betrokken. Na de zomervakantie zal dit nader worden toegelicht. De portefeuillehouder schetst drie sporen: gebiedsgericht meten, het publiceren van de waterkwaliteit per buurt op de website en het overdragen van het meten van de waterkwaliteit aan de tuinders zelf. Daarnaast is er het afsprakenkader emissieloze kas met de partners.
- De portefeuillehouder spreekt haar dank uit voor het pleidooi van mevrouw Van der Burg.
- De portefeuillehouder neemt de opmerking van de heer Van Kretschmar en Ranner ten aanzien van de risico's in de jaarrekening mee als suggestie voor volgend jaar.

De heer Ranner merkt op graag een vraag te willen stellen over de paragraaf 5, financiële overzichten investeringen. Spreker vraagt om een toelichting op de forse verschillen tussen de investeringskredieten en de uitgaven bij de projecten 701909 en 700929 (pagina 73).

Portefeuillehouder Ter Woorst zegt toe dat deze vraag zal worden opgenomen in het vragenformulier.

De heer Van Kretschmar is van mening dat de bevindingen van de Rekeningcommissie niet thuishoren in de commissie GSG en roept de agendacommissie op in het vervolg enkel de stukken te agenderen die besproken kunnen worden in de betreffende commissie.

Portefeuillehouder Ter Woorst noteert dit punt als aandachtspunt richting het college.

Portefeuillehouder Van Olphen draagt het voorzitterschap over aan portefeuillehouder Ter Woorst.

De voorzitter concludeert dat het voorstel als hamerstuk en met een positief advies voor wat betreft de programma's B en D zal worden aangeboden aan de VV.

B.10 Ontwerpbegroting 2018, Kadernota 2018 en Jaarrekening 2016 van de GR Slibverwerking 2009

(in aanwezigheid van mevrouw J. Rombouts)

Eerste termijn
De heer Van Adrichem vraagt om een toelichting op het verschil in de aansprakelijkheid per waterschap op 1 januari 2018 in de Kadernota 2018 (28,6 miljoen euro) en de Ontwerpbegroting 2016 (34,6 miljoen euro).

De heer Breeuwsma stelt de volgende vragen:
- In 2016 is gestart met een studie over de vraag hoe om te gaan met de verwerking van zuiveringsslib (monoverbranding). Volgens de brief bij de kadernota is er in 2018 nog aanvullend onderzoek nodig. Wat wordt er in de tussenliggende periode gedaan en hoe wordt de VV geïnformeerd over de resultaten van deze studie?
- De heer Breeuwsma constateert opvallende verschillen in de percentages van wat waterschappen hadden geprognotiseerd aan te leveren en wat er in de praktijk is gerealiseerd, bijvoorbeeld bij Rivierenland. De heer Breeuwsma is benieuwd naar het verhaal hierachter en vraagt in hoeverre dit gevolgen zou moeten hebben voor de onderlinge kostenverdeling.

De heer Van Kretschmar leest onder het kopje Duurzaamheid dat de slibverbrandingsinstallatie van EcoPhos in 2018 in gebruik wordt genomen en vraagt naar een precisering van de datum van ingebruikname. Daarnaast mist de heer Van Kretschmar in de begroting en in de jaarstukken de risico's voor de GR.

De heer Belt merkt op dat Water Natuurlijk kan instemmen met het voorliggende voorstel. Zijn fractie is met name positief over de duurzaamheid van HVC en het standpunt van de GR ten aanzien van het beloningsbeleid, waarin de WNT2-norm is genoemd.

Mevrouw Hoogerwerf sluit zich aan bij de woorden van de heer Belt over duurzaamheid. De Partij voor de Dieren kan instemmen met het voorstel.

De heer Ranner stelt de volgende vragen:
- Spreker vraagt om een toelichting op de taakverdeling tussen het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur.
- Uit het verslag wordt niet helder welke activiteiten de GR heeft ondernomen om het beleid van HVC te beïnvloeden.
- Hebben de gebeurtenissen bij Dupont invloed gehad of is daar in de toekomst invloed van te verwachten?
- Wat zijn de consequenties van de verschillen tussen de begroting en realisatie van de hoeveelheden slib?

De heer De Nooy sluit zich aan bij de woorden van de heer Belt. Zijn fractie kan instemmen met het voorstel.

Portefeuillehouder Van Olphen reageert op de vragen en opmerkingen in de eerste termijn. De vraag van de heer Van Adrichem naar het verschil in de aansprakelijkheid per waterschap in de Kadernota 2018 en de Ontwerpbegroting 2016 zal worden opgenomen in het vragenformulier.

De heer Van Adrichem verzoekt deze vraag te beantwoorden vóór de VV.

Mevrouw Rombouts reageert op de vraag van de heer Breeuwsma naar de strategische werkgroep. Op dit moment worden de ontwikkelingen van de technologie van slibverwerking bekeken. Ook wordt gekeken naar de ontwikkeling van de slibhoeveelheden. Mevrouw Rombouts beaamt dat er grote verschillen zitten tussen prognoses en gerealiseerde hoeveelheden. Dat heeft te maken met nieuwe technologische ontwikkelingen en het feit dat meer waterschappen gaan vergisten. Op alle fronten wordt gekeken naar de toekomst van de slibverwerking. Dat vergt eerst onderzoek, oriëntatie en ontwikkeling.

Portefeuillehouder Van Olphen vult aan dat belangrijke ontwikkelingen worden gedeeld met de commissie.
Ten aanzien van EcoPhos licht de portefeuillehouder toe dat momenteel wordt gewerkt aan de laatste vergunningen voor de fabriek die fosfor uit de as gaat halen. De bedoeling is dat de fabriek eind 2018 operationeel is.

Ten aanzien van de risico's geeft mevrouw Rombouts aan dat het geen probleem is als minder slib wordt aangeleverd bij HVC. Er is op dit moment meer vraag dan aanbod voor slibverwerkingscapaciteit. Dit vormt dus geen risico, maar eerder een kans. HVC kan haar restcapaciteit vullen met slib van niet-gebonden waterschappen.

Portefeuillehouder Van Olphen vervolgt de beantwoording:
- De portefeuillehouder reageert op de vraag naar de taakverdeling tussen het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur. Het algemeen bestuur is vorig jaar uitgebreid, omdat de regelgeving voorschrijft dat het algemeen bestuur meer leden moet tellen dan het dagelijks bestuur. Voor het overige is de verhouding tussen het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur hetzelfde gebleven.
- Ten aanzien van de beïnvloeding van het beleid van HVC licht de portefeuillehouder toe dat er goed wordt overlegd met HVC en gekeken wordt naar samenwerking met partijen als SNB en EcoPhos.
- De situatie bij voormalig Dupont wordt in de gaten gehouden. HVC houdt de leden van de GR op de hoogte.

Tweede termijn
De heer Breeuwsma vraagt wanneer er voor de portefeuillehouder een situatie zou ontstaan dat gesproken moet worden over de onderlinge kostenverdeling.

Portefeuillehouder Van Olphen merkt op dat dit een continue discussie betreft die de betrokken waterschappen met elkaar voeren. Hier wordt continu aan gewerkt.

De voorzitter concludeert dat het voorstel met een positief advies als hamerstuk zal worden aangeboden aan de VV, met inachtneming van de gemaakte opmerkingen.

B.11 Herziening waterakkoord KWA

De heer De Nooy merkt op dat zijn fractie akkoord gaat met de herziening van het waterakkoord, te meer omdat er geen verrekening meer zal zijn van de beheerskosten door Rijnland.

Mevrouw De Zoete leest in de stukken dat de commissie KWA besluit bij unanimiteit. Het lijkt spreekster bij een noodsituatie niet wenselijk om te wachten op een unaniem besluit. Mevrouw De Zoete stelt voor dat de commissie kan besluiten per meerderheid.

De heer De Keijzer merkt op dat met het akkoord een bijdrage wordt geleverd aan de borging van een toekomstbestendige regionale zoetwatervoorziening. Zijn fractie gaat akkoord.

De heer Ranner leest in het voorstel dat het voorliggende waterakkoord nog geen rekening houdt met capaciteitsuitbreiding en dat het waterakkoord aangepast zal worden na realisatie van de maatregelen. In welke richting moet worden gedacht?

De heer Van Kretschmar leest in het voorstel dat de verplichte evaluatie één keer in de twee jaar is komen te vervallen. Hoe wordt geborgd dat het akkoord overeenkomt met wat actueel nodig is?

De heer Van Adrichem benadrukt dat zijn fractie het zeer belangrijk vindt dat er geen verdere verzilting plaatsvindt en gaat akkoord met het voorstel.

De heer Breeuwsma merkt op dat ook het CDA akkoord gaat met het voorstel.

De voorzitter reageert op de vragen en opmerkingen in eerste termijn:
- De vraag van mevrouw De Zoete of het bij noodsituaties niet wenselijker zou zijn als de commissie KWA bij meerderheid zou mogen besluiten in plaats van bij unanimiteit zal worden opgenomen in het vragenformulier.
- De vraag in welke richting gedacht moet worden (technisch, bestuurlijk of financieel) als het gaat om de capaciteitsuitbreiding en de aanpassing van het waterakkoord zal worden opgenomen in het vragenformulier.
- In antwoord op de vraag van de heer Van Kretschmar hoe wordt geborgd dat het akkoord overeenkomt met wat actueel nodig is, wijst de voorzitter op het bestuurlijk overleg zoetwater.

De voorzitter concludeert dat het voorstel als hamerstuk zal worden aangeboden aan de VV, met de opmerking van de voorzitter dat er vanuit communicatie gepaste aandacht aan gegeven dient te worden.

05. Ingekomen stukken

01 Brief Nederlandse Melkveehouders Vakbond

02 Waterkwaliteitsrapportage 2016

De voorzitter verwijst naar agendapunt 01. Dit punt komt terug in de volgende commissievergadering. Voorafgaand aan de commissievergadering zal een toelichting worden gegeven op de Waterkwaliteitsrapportage 2016 in een informatieve VV of een aparte bijeenkomst. Dit wordt onder de aandacht gebracht van de agendacommissie.

03 Brief van Ministerie van Infrastructuur en Milieu inzake zuivering afvalwater glastuinbouw d.d. 6 maart 2017

De heer Van Kretschmar vraagt wanneer de commissie wordt geïnformeerd over de businesscase waarvan melding wordt gemaakt in de brief en de verdere voortgang.

De voorzitter antwoordt dat de dijkgraaf de portefeuillehouder is.

04 Strategie Delfland Circulair

(in aanwezigheid van de heer B. Nanninga)

Portefeuillehouder Ter Woorst draagt het voorzitterschap over aan portefeuillehouder Van Olphen.

Portefeuillehouder Ter Woorst merkt op dat de informatieve VV over dit onderwerp is doorgeschoven naar juni. Daarbij zal de VV nader worden geïnformeerd en zullen dilemma's worden gedeeld.

De heer Ranner pleit ervoor om eerst een krachtenveldanalyse uit te voeren voordat verdere stappen worden ondernomen met externe partijen.

De heer De Haan heeft de volgende vragen en opmerkingen:
- Op pagina 5 wordt een streefbeeld beschreven van Delfland Circulair in 2050. Waarom is gekozen voor dit jaartal?
- Op pagina 6 staat een opsomming. Wat is de reden van de volgorde? Zijn fractie zou punt 3 voorlopig als belangrijkste punt voorop willen stellen.
- Op pagina 7 wordt verwezen naar een aantal bijlagen, maar deze ontbreken.
- Op pagina 15 staat dat de strategie verdere concretisering en uitwerking vraagt. Wanneer is dit gepland?

Portefeuillehouder Ter Woorst reageert op de vragen en opmerkingen:
- De vraag van de heer Ranner komt terug in de informatieve VV.
- Er is gekozen voor het jaartal 2050 omdat dit het kabinetsvoornemen is.
- De bijlagen zullen worden gepresenteerd tijdens de informatieve VV. De voorzitter zegt toe deze bijlagen tevens toe te zullen sturen.

De heer Nanninga licht toe dat er geen logica zit achter de nummering van de opsomming op pagina 6. Wellicht kan tijdens de informatieve VV van gedachten worden gewisseld of er een volgorde in moet worden aangebracht.
In antwoord op de laatste vraag van de heer De Haan antwoordt de heer Nanninga dat de besluitvorming in de VV begin 2018 wordt verwacht.

05 Delta-aanpak Waterkwaliteit en Zoetwater

De heer De Haan vraagt wanneer de commissie nader wordt geïnformeerd.

Portefeuillehouder Ter Woorst verwacht de commissie eind 2017 nader te kunnen informeren. De Delta-aanpak gaat niet alleen over de bekende stoffen, maar ook over nieuwe stoffen, zoals microplastics en geneesmiddelen.

De heer Ranner vraagt of dit ook wordt betrokken bij de informatieve VV.

In reactie op een aanvullende vraag van de heer Ranner zegt portefeuillehouder Ter Woorst toe het bestuur middels een informatieve VV nader te zullen informeren over de Delta-aanpak Waterkwaliteit en Zoetwater als het aan de orde is.

Portefeuillehouder Van Olphen draagt het voorzitterschap over aan portefeuillehouder Ter Woorst.

06 Rondvraag en sluiting

De voorzitter deelt mee dat vanuit Aquon is gevraagd of de portefeuillehouders Middelen plaats mogen nemen in het bestuur van Aquon. Dit is akkoord bevonden door de coalitiepartijen. Dit betekent dat de heer Smits als portefeuillehouder Middelen van Delfland voortaan de portefeuillehouder is voor Aquon.

Niets meer aan de orde zijnde sluit de voorzitter om 21.45 uur de vergadering.

Aldus vastgesteld in de vergadering van de commissie Gezond, Schoon en Gezuiverd water d.d. 20 juni 2017.

De Voorzitter,

I.J.A. ter Woorst

De Secretaris,

drs. P.J.R. Baeten

Verzamelformulier ten behoeve van de beantwoording van vragen gesteld in de commissiebijeenkomsten van 2 mei 2017
ter informatie voor de VV vergadering van 18 mei 2017

Commissie Bestuur, Organisatie en Bedrijfsvoering. Agendapunt: 04.B.01
Onderwerp: Ontwerp Jaarverslag 2016 inclusief financiële jaarrekening
Beknopte formulering van de problematiek en de vraagstelling: Toevoegen aan het verzamelformulier: de bijlagen die zijn verstuurd naar aanleiding van de 'tafeltjesavond'
Beantwoording: Zie bijlage 1, 2 en 3.

Commissie Bestuur, Organisatie en Bedrijfsvoering. Agendapunt: 04.B.01
Onderwerp: Ontwerp Jaarverslag 2016 inclusief financiële jaarrekening
Beknopte formulering van de problematiek en de vraagstelling: Is de helft van het budget dat voor 3DI is gebruikt, besteed aan het opstellen van een productspecificatie?
Beantwoording: In 2016 is in totaal € 119.000 van het 3Di-budget van € 200.000 besteed. Van deze € 119.000 is € 30.250 besteed aan het opstellen van een productspecificatie.

Commissie Bestuur, Organisatie en Bedrijfsvoering. Agendapunt: 04.B.01
Onderwerp: Ontwerp Jaarverslag 2016 inclusief financiële jaarrekening
Beknopte formulering van de problematiek en de vraagstelling: Waarom wijken de salariskosten in de rekening van Programma B (tabel exploitatiekosten) zo sterk af van de begroting?
Beantwoording: De hogere toegerekende salarissen betreft meer bestede uren dan waarvan in de oorspronkelijke urenbegroting werd uitgegaan. Deze hogere doorbelasting betreft meer werkzaamheden inzake de chemische waterkwaliteit van € 0,2 miljoen door onder andere meer inzet doordat nog niet werd voldaan aan de normen. Tevens is in dit programma sprake van nazorgkosten van € 0,1 miljoen voor projecten inzake knelpunten zwemwaterkwaliteit. Deze nazorgkosten waren centraal geraamd in het programma Dekkingsmiddelen terwijl de werkelijke nazorgkosten decentraal in de diverse programma's zijn verantwoord. Tot slot is in 2016 gestart met de implementatie van het assetmanagement. De raming voor deze uren was in de begroting voorzichtig ingeschat doordat nog geen ervaringscijfers beschikbaar waren.

Commissie Bestuur, Organisatie en Bedrijfsvoering. Agendapunt: 04.B.01
Onderwerp: Ontwerp Jaarverslag 2016 inclusief financiële jaarrekening
Beknopte formulering van de problematiek en de vraagstelling: In hoeverre spelen andere factoren dan de SSK-systematiek een rol bij de verklaring van de restantkredieten in tabel 5.2 Gereedgekomen en geactiveerde projecten in 2016?
Beantwoording: Het verschil tussen het geraamde en beschikbaar gestelde krediet en de gerealiseerde kosten betreft naast de SSK systematiek ook het optreden van aanbestedingsvoordelen. Tevens is bij sommige projecten sprake van bijdragen van derden. Voor deze projecten wordt het krediet beschikbaar gesteld voor de kosten zonder dat rekening wordt gehouden met de te ontvangen bijdragen; het zogenaamde bruto krediet wordt dan beschikbaar gesteld. Bij de realisatie wordt de ontvangen bijdrage in mindering gebracht op de werkelijke kosten en is sprake van een netto verantwoording. Deze manier van verantwoorden leidt in sommige gevallen tot een verschil ten opzichte van het beschikbaar gestelde bruto krediet.

Commissie Gezond, Schoon en Gezuiverd Water. Agendapunt: 04.B.01
Onderwerp: Ontwerp Jaarverslag 2016 inclusief financiële jaarrekening
Beknopte formulering van de problematiek en de vraagstelling: Wat is in het klimaatakkoord van de UvW afgesproken als streefpercentage voor eigen energieterugwinning?
Beantwoording: De waterschappen hebben de ambitie om in 2020 een aandeel duurzame energie te realiseren van 40% van de energiebehoefte door eigen opwekking.

Commissie Gezond, Schoon en Gezuiverd Water. Agendapunt: 04.B.01
Onderwerp: Ontwerp Jaarverslag 2016 inclusief financiële jaarrekening
Beknopte formulering van de problematiek en de vraagstelling: Waarom wijken de rekening en begroting van programma D van elkaar af?

Beantwoording:
Bij dit programma is sprake van € 0,8 miljoen hogere lasten en € 0,4 miljoen hogere baten. In totaal is het werkelijke saldo van het programma € 0,4 miljoen nadeliger dan begroot. (begroot € 104,0 miljoen versus € 104,4 miljoen werkelijk).
Deze (marginale) afwijking van 0,3 % betreft de volgende posten:

Directe kosten : € -/- 0,5 miljoen (nadeel)
Toegerekende salarissen : € 0,4 miljoen (voordeel)
Rente en afschrijving : € -/- 0,7 miljoen (nadeel)
Directe opbrengsten : € 0,4 miljoen (voordeel)
Totaal : € -/-0,4 miljoen (nadeel)

Commissie Gezond, Schoon en Gezuiverd Water. Agendapunt: 04.B.01
Onderwerp: Ontwerp Jaarverslag 2016 inclusief financiële jaarrekening

Beknopte formulering van de problematiek en de vraagstelling: Is het kopje 'prognose 2016' in de tabel op bladzijde 21 correct?

Beantwoording: Dit is niet correct, de tabel wordt aangepast.

Commissie Gezond, Schoon en Gezuiverd Water. Agendapunt: 04.B.10
Onderwerp: Ontwerpbegroting 2018, Kadernota 2018 en Jaarrekening 2016 van de GR Slibverwerking 2009

Beknopte formulering van de problematiek en de vraagstelling: Hoe is het verschil te verklaren tussen de hoogte van de leningen waarvoor de GR Slibverwerking garant staat voor wat betreft de Kadernota 2018 en de begroting 2018?

Beantwoording: De waterschappen in de GR Slibverwerking staan garant voor de leningen aangaande de slibverbrandingsinstallatie en de bio-energiecentrale van HVC. De waterschappen ontvangen daarvoor een garantstellingsprovisie.
In verband met aflopende leningen vinden deze jaren diverse herfinancieringen plaats. Naar aanleiding van een controle op de leningenportefeuille is de hoogte van de leningen waarvoor de GR garant staat gecorrigeerd ten opzichte van het overzicht in de kadernota. Dit betreft een administratieve en geen beleidsmatige aanpassing. Over de voorgestelde toe te voegen lening moet in 2017 nog separate besluitvorming plaatsvinden in de GR Slibverwerking.

Commissie Gezond, Schoon en Gezuiverd Water. Agendapunt: 04.B.11
Onderwerp: Herziening Waterakkoord KWA

Beknopte formulering van de problematiek en de vraagstelling: In artikel 3, lid 3 staat dat de beraadsgroep KWA besluit bij unanimiteit. Wat gebeurt er als er een noodsituatie is en er géén unanimiteit is?

Beantwoording: In artikel 3, lid 4 en in artikel 4, lid 5 van het Waterakkoord KWA 2017 is vastgelegd dat de beraadsgroep en de commissie KWA besluiten bij unonimiteit. Een besluit over de inwerkingtreding van de KWA wordt genomen op basis van de in het waterakkoord vastgelegde criteria. In geval van calamiteiten in een beheergebied kan de desbetreffende dijkgraaf of HID de verantwoordelijkheid nemen om de wateraanvoer via de KWA met onmiddellijke ingang stil te leggen. Te denken valt aan kadebreuken, waardoor de waterstand in het aanvoertraject snel daalt, of een plotseling zeer sterke regenval, waardoor het peil snel stijgt. De betreffende dijkgraaf is per direct verantwoording schuldig aan de voorzitter van de commissie KWA. De commissie beslist in dergelijke gevallen of en zo ja wanneer, de wateraanvoer hersteld wordt.

Commissie Gezond, Schoon en Gezuiverd Water. Agendapunt: 04.B.11
Onderwerp: Herziening Waterakkoord KWA

Beknopte formulering van de problematiek en de vraagstelling: Wat is de richting van de genoemde (te realiseren) capaciteitsuitbreiding: technisch, financieel of bestuurlijk?

Beantwoording: Om de aanvoermogelijkheden van zoetwater te verbeteren wordt vanuit het landelijke Deltaplan Zoetwater de bestaande aanvoerroute KWA, waar ook Delfland deel van uit maakt, vergroot. Het gaat om een uitbreiding van de capaciteit, van ca. 7 m3/s naar 15 m3/s in de periode tot 2021. Daarvoor zijn fysieke maatregelen nodig zoals baggerwerkzaamheden, ophoging van kades en verbeteren van de doorstroming door verbreding van watergangen, stuwen en duikers. Doel is met name om ook in de toekomst voldoende aanvoer naar het beheergebied van Rijnland te waarborgen in perioden dat de Hollandse IJssel verzilt. De maximale aanvoer naar Delfland blijft gelijk.

Bijlage 1: Kopie van analyse vanaf begroting
Bijlage 2: Kopie van overzicht belastingeenheden 2009-2016
Bijlage 3: Kopie van overzicht belastingtarieven 2009-2016

Belangrijkste oorzaken bijstelling begrotingsresultaat a.g.v. Kadernota 2017

Omschrijving (bedragen * € 1 miljoen)	Bedrag	Voordelig / Nadelig	S/I *)	Toelichting (zie ook Burap 2016)
Investering OAS De Groote Lucht naar voorziening	2.3	Nadelig	I	Besluit VV 17 devember 2015: investering OAS financiering uit voorziening. Het betreft de dotatie.
Belastingopbrengst watersysteem-/zuiveringsheffing	-1.5	Voordelig	S	Bestandsschoning eind 2015 bij RBG leverde op een hoger aantal huishoudens en v.e.'s met bijbehorende hogere opbrengsten
Vrijval rente Egalisatiereserve renteomslag	-1.2	Voordelig	S	Dit betreft een vrijval uit de rente egalisatiereserve.
Vervallen grondwateronttrekking Delft Noord	-1.1	Voordelig	S	In 2015 goedkeuring door VV van uittreding GR Beheer Grondwateronttrekking Delft Noord
Indices PPS-contract	-1.1	Voordelig	S	Structurele verlaging van indices in PPS-contract
Overige effecten	-0.6	Voordelig	S/I	O.m lagere kapitaallasten, ramingbijdrage KRW, afronding investeringsprojecten, stelpost onvoorzien.
Herfinanciering PPS	-1.3	Voordelig	S	Vaststellen 17 mei 2016 Herfinanciering PPS. Voordelig exploitairesultaat ten gunste van reserve tariefdemping
Herfinanciering PPS: storting res. tariefdemping zuiv.	1.3	Nadelig	S	Vaststellen 17 mei 2016 Herfinanciering PPS. Voordelig exploitairesultaat ten gunste van reserve tariefdemping
Totaal mutaties 2016 vanuit Kadernota 2017	-3.2	Voordelig		

*) Structureel / Incidenteel

Prognose Burap 2016: belangrijkste verklaringen

Omschrijving (bedragen * € 1 miljoen)	Bedrag	Voordelig / Nadelig	S/I	Toelichting (zie ook Burap 2016)
Personeelskosten: indexering bezoldiging	-0.6	Voordelig	I	De indexering van de loonkosten zullen naar verwachting achterblijven.
Personeelskosten: ZVW/Pensioenpremie/woon-werk	-0.6	Voordelig	S	De premiestijgingen voor pensioen en zorgverzekeringswat vallen naar verwachting lager uit.
Belastingopbrengst watersysteem-/zuiveringsheffing	-0.3	Voordelig	S	In de 30 juni cijfers RBG, mede gebaseerd op jaarcijfers 2015 is aantal huishoudens en v.e.s' hoger dan eerder verondersteld.
Oninbaarheid ivm kwijtschelding zuiveringsheffing	-0.8	Voordelig	S	Op basis van de eerste ervaring bij 50% opheffing van de kwijtschelding zuiveringsheffingwordt een lager bedrag voor oninbaarheid verwacht.
Afronding investeringsprojecten	0.4	Nadelig	I	De kosten voor nazorg worden op basis van de ervaring jaarrekening 2016 opgehoogd.
Onderhoudskosten naar investeringen	-0.7	Voordelig	I	Bij diverse programma' s blijken de onderhoudskosten feitelijk investeringen te zijn.
BTW-terugvordering voorgaande jaren	-0.7	Voordelig	I	Voor viertal projecten wordt alsnog de betaalde btw teruggevorderd.
Opbrengst verkopen activa/grond	0.4	Nadelig	I	De verwachting is dat begrote verkoopopbrengsten niet worden gerealiseerd.
Beheerplan onderhoud baggeren	-0.3	Voordelig	I	Uit de actualisatie van de beheerplannen worden lagere kosten verwacht.
Beheerplan onderhoud watergangen	0.3	Nadelig	I	Uit de actualisatie van de beheerplannen worden hogere kosten verwacht.
Diverse overige effecten en afronding	0.2	Nadelig	S/I	Diverse progr.
Stelpost direct beïnvloedbare kosten	-1.0	Voordelig	S	Verwachting dat (technische) advieskosten en onderhoud computerapparatuur lager zullen uitvallen.
Totaal Prognose 2016 Burap 2016	-3.7	Voordelig		

Prognose Najaarsbrief 2016: belangrijkste verklaringen

Omschrijving (bedragen * € 1 miljoen)	Bedrag	Voordelig / Nadelig	S/I	Toelichting
Prognose Najaarsbrief 2016				
Personeelskosten: indexering bezoldiging	-0.7	Voordelig	S	De indexering van de loonkosten blijven naar verwachting achter.
Personeelskosten: frictie personeel	-0.3	Voordelig	S	De premiestijgingen voor pensioen en zorgverzekeringswet vallen naar verwachting lager uit.
Oninbaarheid ivm kwijtschelding zuiveringsheffing	-0.1	Voordelig	S	Op basis van de nadere ervaringen bij 50% opheffing van de kwijtschelding zuiveringsheffing wordt een lager bedrag voor oninbaarheid verwacht.
Diverse advieskosten	0.1	Nadelig	I	Bij diverse programma's nadere advieskosten.
Diverse onderhoudskosten	0.2	Nadelig	I	Bij diverse programma' s nadere onderhoudskosten.
Bijdrage OAS	-0.3	Voordelig	I	Eenmalige bijdrage gemeente Schiedam (vordering uit 2012)
Totaal Prognose Najaarsbrief 2016	-1.1	Voordelig		

Resultaat jaarrekening 2016: belangrijkste verklaringen tov prognose najaarsbrief

Omschrijving (bedragen * € 1 miljoen)	Bedrag	Voordelig / Nadelig	S/I	Toelichting t.b.v. jaarrekening
Oninbaarheid ivm kwijtschelding zuiveringsheffing	-1.0	Voordelig	S	Het pro-actieve incassobeleid bij de 50% opheffing van de kwijtschelding zuiveringsheffing heeft tot een nog lager bedrag voor oninbaarheid geleid.
Personeelskosten	-1.0	Voordelig	I	Lagere inzet op te activeren projecten.
Activering kosten PMB en dekkingsoverschot PMB	1.0	Nadelig	I	Lagere inzet op te activeren projecten.
Rente en afschrijving	0.6	Nadelig	S	Er is € 5 miljoen meer geactiveerd dan in de begroting was aangenomen.
Bijzondere baten	-0.6	Voordelig	I	Eenmalige afrekeningen met gemeenten en verrekening btw.
Onvoorzien en stelposten	-0.8	Voordelig	I	Uiteindelijk is dit niet benodigd gebleken in 2016.
Mutaties reserves en voorzieningen	0.3	Nadelig	I	Het op niveau brengen van voorziening Onderzoek en ontwikkeling.
Totaal Realisatie versus prognose Najaarsbrief	-1.4	Voordelig		

Overzicht bruto-belastingeenheden Delfland *

	zuiveringsheffing		watersysteemhefing					
	woningen	bedrijven	ingezetenen	gebouwd	ongebouwd		natuur	verontr.heff.
	aantal vervuilings-eenheden	aantal vervuilings-eenheden	aantal huishoudens	WOZ-waarde (in mln. euro's)	aantal ha agrarisch en overig	aantal ha wegen	aantal ha	aantal vervuilings-eenheden
2009	1,050,200	313,300	466,100	143,902	14,400	4,800	1,200	400
2010	1,063,800	296,500	470,300	146,615	15,500	4,500	1,300	510
2011	1,078,500	318,500	475,900	144,257	15,100	4,700	1,300	420
2012	1,086,700	312,000	481,600	141,951	14,870	4,860	2,550	870
2013	1,090,100	303,700	483,600	137,502	14,800	5,000	2,000	600
2014	1,111,600	304,000	490,600	131,256	14,600	5,200	2,300	-
2015	1,119,700	316,500	496,200	128,539	14,400	4,800	2,800	900
2016	1,129,600	309,600	500,300	129,783	15,100	4,500	1,800	500
2017	1,130,900	310,000	502,900	133,189	14,400	4,800	2,700	400

* Derhalve vóór kwijtschelding en oninbaar. T/m 2016 o.b.v. de jaarrekening (derhalve incl. afwikkelingen voorgaande jaren)

Overzicht tarieven Delfland

	zuiveringsheffing	watersysteemhefing			
		ingezetenen	gebouwd	ongebouwd	natuur
	per vervuilings-eenheid	per huishouden	€ per eenheid WOZ-waarde resp. % van de totale WOZ-waarde	per ha	per ha
2000	€ 44.92	€ 21.95	€ 0.64	€ 106.90	nvt
2001	€ 48.52	€ 26.74	€ 0.58	€ 58.35	nvt
2002	€ 53.40	€ 30.36	€ 0.68	€ 66.51	nvt
2003	€ 56.64	€ 33.24	€ 0.76	€ 73.17	nvt
2004	€ 60.00	€ 34.32	€ 0.83	€ 78.72	nvt
2005	€ 63.00	€ 35.85	€ 0.55	€ 81.99	nvt
2006	€ 65.10	€ 41.88	€ 0.56	€ 75.01	nvt
2007	€ 66.87	€ 42.68	€ 0.61	€ 72.89	nvt
2008	€ 70.18	€ 43.96	€ 0.54	€ 74.11	nvt
2009 *	€ 65.06	€ 91.14	0.0173%	€ 137.51	€ 2.87
2010	€ 71.81	€ 99.66	0.0175%	€ 137.27	€ 3.41
2011	€ 78.34	€ 106.42	0.0191%	€ 142.25	€ 6.15
2012	€ 85.14	€ 113.40	0.0204%	€ 119.11	€ 6.59
2013	€ 89.40	€ 117.94	0.0218%	€ 105.03	€ 4.59
2014	€ 92.08	€ 114.44	0.0258%	€ 90.91	€ 4.22
2015	€ 94.38	€ 116.16	0.0270%	€ 92.40	€ 4.28
2016	€ 94.45	€ 117.90	0.0274%	€ 89.64	€ 3.69
2017	€ 93.50	€ 119.67	0.0273%	€ 90.40	€ 4.44

* In 2009 ingrijpende wetswijziging: Wet modernisering waterschapsbestel

agendapunt B.01
1284709

Hoogheemraadschap van Delfland

Aan Verenigde Vergadering

ONTWERP JAARVERSLAG 2016 INCLUSIEF FINANCIELE JAARREKENING

Gevraagd besluit Verenigde Vergadering 18-05-2017
I. Het jaarverslag 2016 inclusief de bijlagen vast te stellen; II. Het overschot van € 6.182.496 als volgt te bestemmen: Een storting van € 6.182.496 in de reserve Niet vrij besteedbaar vermogen. III. Ten aanzien van de investeringen en onderhanden werken als volgt te besluiten: I. Overwegende het feit dat voor de gereedgekomen en geactiveerde projecten geen investeringsplan en krediet meer benodigd is, het afvoeren van investeringsplannen voor een bedrag van € 81.272.595 en beschikbaar gesteld krediet voor een bedrag van € 82.280.719 conform tabel 5.2 gereedgekomen en geactiveerde werken in hoofdstuk 5 van het jaarverslag; II. Het overbrengen van onderhanden werk naar gereedgekomen werken voor in totaal een bedrag van € 65.857.751 conform tabel 5.2 gereedgekomen en geactiveerde werken in hoofdstuk 5 van het jaarverslag; III. Het overbrengen van de restantkredieten naar 2017 voor een totaalbedrag van € 104.629.947 conform tabel 5.4 de staat van restantkredieten in hoofdstuk 5 van het jaarverslag;

Besluit Verenigde Vergadering 18-05-2017

Voorstel Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering 02-05-2017
De verenigde vergadering te adviseren: I. Het jaarverslag 2016 vast te stellen; II. Het overschot van € 6.182.496 als volgt te bestemmen: Een storting van € 6.182.496 in de reserve Niet vrij besteedbaar vermogen. III. Ten aanzien van de investeringen en onderhanden werken als volgt te besluiten: 1. Overwegende het feit dat voor de gereedgekomen en geactiveerde projecten geen investeringsplan en krediet meer benodigd is, het afvoeren van investeringsplannen voor een bedrag van € 81.272.595 en beschikbaar gesteld krediet voor een bedrag van € 82.280.719 conform tabel 5.2 gereedgekomen en geactiveerde werken in hoofdstuk 5 van het jaarverslag; 2. Het overbrengen van onderhanden werk naar gereedgekomen werken voor in totaal een bedrag van € 65.857.751 conform tabel 5.2 gereedgekomen en geactiveerde werken in hoofdstuk 5 van het jaarverslag; 3. Het overbrengen van de restantkredieten naar 2017 voor een totaalbedrag van €

104.629.947 conform tabel 5.4 de staat van restantkredieten in hoofdstuk 5 van het jaarverslag;

Advies Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering 02-05-2017

Voorstel Commissie Stedelijk water en watersysteem 02-05-2017

De verenigde vergadering te adviseren:

I. Het jaarverslag 2016 vast te stellen;

II. Het overschot van € 6.182.496 als volgt te bestemmen:

Een storting van € 6.182.496 in de reserve Niet vrij besteedbaar vermogen.

III. Ten aanzien van de investeringen en onderhanden werken als volgt te besluiten:

. Overwegende het feit dat voor de gereedgekomen en geactiveerde projecten geen investeringsplan en krediet meer benodigd is, het afvoeren van investeringsplannen voor een bedrag van € 81.272.595 en beschikbaar gesteld krediet voor een bedrag van € 82.280.719 conform tabel 5.2 gereedgekomen en geactiveerde werken in hoofdstuk 5 van het jaarverslag;
. Het overbrengen van onderhanden werk naar gereedgekomen werken voor in totaal een bedrag van € 65.857.751 conform tabel 5.2 gereedgekomen en geactiveerde werken in hoofdstuk 5 van het jaarverslag;
. Het overbrengen van de restantkredieten naar 2017 voor een totaalbedrag van € 104.629.947 conform tabel 5.4 de staat van restantkredieten in hoofdstuk 5 van het jaarverslag;

Advies Commissie Stedelijk water en watersysteem 02-05-2017

Voorstel Commissie Gezond, schoon en gezuiverd water (GSG) 02-05-2017

De verenigde vergadering te adviseren:

I. Het jaarverslag 2016 vast te stellen;

II. Het overschot van € 6.182.496 als volgt te bestemmen:

Een storting van € 6.182.496 in de reserve Niet vrij besteedbaar vermogen.

III. Ten aanzien van de investeringen en onderhanden werken als volgt te besluiten:

I. Overwegende het feit dat voor de gereedgekomen en geactiveerde projecten geen investeringsplan en krediet meer benodigd is, het afvoeren van investeringsplannen voor een bedrag van € 81.272.595 en beschikbaar gesteld krediet voor een bedrag van € 82.280.719 conform tabel 5.2 gereedgekomen en geactiveerde werken in hoofdstuk 5 van het jaarverslag;
II. Het overbrengen van onderhanden werk naar gereedgekomen werken voor in totaal een bedrag van € 65.857.751 conform tabel 5.2 gereedgekomen en geactiveerde werken in hoofdstuk 5 van het jaarverslag;
III. Het overbrengen van de restantkredieten naar 2017 voor een totaalbedrag van € 104.629.947 conform tabel 5.4 de staat van restantkredieten in hoofdstuk 5 van het

jaarverslag;

Advies Commissie Gezond, schoon en gezuiverd water (GSG) 02-05-2017

Advies Rekeningcommissie 12-04-2017

Hoogheemraadschap van Delfland

Ontwerp jaarverslag 2016 inclusief financiële jaarrekening

1. Probleemstelling - context

Het ontwerp jaarverslag 2016 is conform de vastgestelde richtlijnen en planning samengesteld en vervolgens gecontroleerd door de accountant. Op basis van de controle heeft de accountant een goedkeurende verklaring voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid afgegeven.
Ten slotte is het ontwerpjaarverslag behandeld in de rekeningcommissie van 12 april 2017.

2. Beoogd effect

Vaststelling van het ontwerp jaarverslag 2016 en het bestemmen van het voordelig exploitatieresultaat.

3. Kernboodschap

In het jaarverslag 2016 wordt verantwoording afgelegd over de beleidsmatige realisatie van de programma's over 2016 en worden het financieel resultaat, de schuld- en vermogenspositie en de voortgang van investeringen per eind 2016 gepresenteerd en toegelicht.
De financiële jaarrekening 2016 sluit met een voordelig exploitatieresultaat na verwerking van de besloten bestemming in de Kadernota van € 6,2 miljoen. Door de accountant wordt over de financiële jaarrekening 2016 een goedkeurende verklaring voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid afgegeven.

4. Historie - eerdere besluitvorming

Kadernota 2017 vastgesteld in verenigde vergadering van 7 juli 2016.
Burap 2016, vastgesteld in verenigde vergadering van 22 september 2016.
Najaarsbrief 2016, vastgesteld in verenigde vergadering van 15 december 2016
Het ontwerp jaarverslag 2016 is behandeld in de rekeningcommissie van 12 april 2017.

5. Regelgeving en Beleid

Op grond van de Waterschapswet moet een jaarverslag met daarin opgenomen de financiële jaarrekening worden gemaakt.
In het jaarverslag wordt de realisatie per programma verantwoord en worden de (financiële) afwijkingen tussen de (bijgestelde) begroting en de realisatie toegelicht. Ook wordt het resultaat voor en na bestemming gepresenteerd.
Op grond van de gewijzigde wetgeving is de publicatieplicht in het kader van Wet Normering Topinkomens (WNT) aangepast. Met ingang van 2013 moet het salaris van de topbestuurder (de secretaris-directeur) met naam en toenaam in het jaarverslag worden vermeld.
In hoofdstuk 6.6 van het jaarverslag is deze vermelding opgenomen.

6. Financiën

De eventuele structurele financiële effecten uit de jaarrekening 2016 zullen worden meegenomen in de Kadernota 2018 en de Burap van 2017.

7. Duurzaamheid

Niet van toepassing.

8. Organisatorische en personele consequenties

Niet van toepassing.

Kenmerk VV: 1284709

9. OR/GO

OR neemt kennis van het jaarverslag.

10. Risico- en beheersmaatregelen

Aan het vaststellen van de jaarrekening zijn geen risico's verbonden.

11. Communicatie (in- en extern)

De communicatie over het jaarverslag 2016 vindt plaats rond de besluitvorming in het college op 25 april 2017 en de verenigde vergadering op 18 mei 2017. Medewerkers worden over het besluit geïnformeerd via intranet. De relaties en media worden geïnformeerd via de VV-nieuwsbrief en het publiek wordt geïnformeerd via de website van Delfland.

12. Bekendmaking en vervolgprocedure

Het jaarverslag 2016 zoals dat ter vaststelling wordt aangeboden aan de VV, met daarin verwerkt, de opmerkingen naar aanleiding van de behandeling in de rekeningcommissie op 12 april 2017 en de opmerkingen naar aanleiding van de accountantscontrole en het accountantsrapport staat voor behandeling geagendeerd voor de vergadering van het college van dijkgraaf en hoogheemraden op 25 april 2017 en de verenigde vergadering van 18 mei 2017.

Het definitieve jaarverslag zal via bekendmakingen openbaar worden gemaakt.
Het jaarverslag moet zodra het aan de VV is voorgelegd door het college van D&H voor een ieder ter inzage worden gelegd en algemeen verkrijgbaar zijn. Van de ter inzage legging en de verkrijgbaarheid wordt openbaar kennis gegeven. Het algemeen bestuur beraadslaagt over de jaarrekening en het jaarverslag niet eerder dan twee weken na de openbare kennisgeving (zie art. 103 lid 3 Waterschapswet).

13. Bevoegd orgaan

De verenigde vergadering stelt het jaarverslag 2016 vast op grond van artikel 77 van de Waterschapswet. De jaarrekening en het jaarverslag zijn geregeld in artikel 103 tot en met 107.

14. Toelichting

Bij de behandeling van het jaarverslag 2016 worden in 2016 voor de eerste keer de Waterschapsspiegel en de voortgangsrapportage van de projecten met betrekking tot het buitengewoon onderhoud (BGO) als bijlage ter kennisname aangeboden.

Onderstaand wordt ingegaan op het ontwerpjaarverslag 2016 van Delfland, het accountantsverslag Baker Tilly Berk over het jaarverslag 2016 van Delfland, de controleverklaring van de accountant over de belastingverantwoordingen 2016 van de Regionale Belasting Groep (RBG) ,de bevindingen van de rekeningcommissie, de Waterschapsspiegel 2016 en de rapportage projecten BGO.

1. Ontwerp jaarverslag 2016 en resultaatbestemming

Managementsamenvatting
Het ontwerp jaarverslag sluit met een voordelig exploitatieresultaat van afgerond € 6,2 miljoen na verwerking van de in de kadernota besloten bestemming. In het jaarverslag worden in hoofdstuk 2 Managementsamenvatting per programma de gerealiseerde beleidsresultaten met betrekking tot de doelrealisatie kort toegelicht. Ook wordt in dit hoofdstuk ingegaan op het financieel resultaat 2016, de ontwikkeling van de schuld- en de vermogenspositie en het gerealiseerde investeringsvolume.

Resultaatbestemming
Het totale resultaat na verwerking van € 6,2 miljoen na de in de Kadernota 2017 besloten bestemming bestaat op basis van vastgestelde verdeelsleutels uit een saldo van de hoofdtaak watersysteembeheer en de hoofdtaak zuiveringsbeheer. Zie voor een verdere uitwerking ook hoofdstuk 6.3 en 6.4 van dit jaarverslag.
Deze saldi betreffen een overschot van € 4,7 miljoen op de taak watersysteembeheer en een overschot van € 1,5 miljoen op de taak zuiveringsbeheer.
In de tabellen in hoofdstuk 6.3 tot en met 6.4 van dit jaarverslag wordt de verdeling van deze saldi verder gespecificeerd en toegelicht.

Voorgesteld wordt het resultaat over 2016 van in totaal € 6,2 miljoen toe te voegen aan de reserve niet vrij besteedbaar vermogen.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de voorgestelde resultaatverdeling over 2016.

Tabel 2.7 Voorgestelde resultaatverdeling 2016

Omschrijving	Watersysteem-beheer	Zuiveringsbeheer	Totaal
Resultaat 2016 na bestemming			
Bestemming resultaat			
Storting in de reserve niet vrij besteedbaar vermogen	4.656.072	1.526.424	6.182.496
Bestemd resultaat 2016	**4.656.072**	**1.526.424**	**6.182.496**

2. Accountantsverslag Baker Tilly Berk (BTB) bij jaarverslag 2016

De jaarrekening 2016 is door de accountant BTB gecontroleerd. Op basis van de tussentijdse controle en de jaarrekeningcontrole wordt door de accountant een goedkeurende verklaring voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid afgegeven.

De goedkeurings- en rapportage toleranties door de accountant bedragen:

Omschrijving	Hoogte	Totaalbedrag
Fouten	1% van de lasten	€ 2.400.000
Onzekerheden	3% van de lasten	€ 7.200.000
Rapportage fouten	Posten > € 480.000	
Rapportage onzekerheden	Posten > € 480.000	

Fouten en onzekerheden
Er zijn geen fouten en onzekerheden geconstateerd en gerapporteerd.

Rechtmatigheid
Er wordt door BTB een goedkeurende verklaring voor zowel de rechtmatigheid als de getrouwheid gegeven

3/4 Controleverklaring Deloitte belastingverantwoording Regionale belastingroep (RBG)

Op grond van het prestatiecontract moet de RBG een door de accountant afgegeven controleverklaring over de belastingverantwoording aanleveren.
De accountant van de RBG verklaart dat de belastingverantwoording 2016 betreffende het hoogheemraadschap van Delfland in alle van materieel belang zijnde aspecten is opgesteld in overeenstemming met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder de verordeningen van het hoogheemraadschap Delfland en gemeentelijke verordeningen.
Delfland heeft in 2016 in haar jaarrekening de belastingopbrengsten conform de belastingverantwoording 2016 van de RBG verantwoord.

5. Bevindingen Rekeningcommissie en reactie van het college op advies rekeningcommissie

De Rekeningcommissie heeft kennis genomen van de Jaarrekening en het Jaarverslag 2016 van het Hoogheemraadschap Delfland. Daarnaast heeft de Rekeningcommissie op 12 april 2017 een nadere toelichting van de externe accountant en de portefeuillehouder Financiën gekregen.
De Rekeningcommissie stelt de verenigde vergadering voor de Jaarrekening en het Jaarverslag 2016 vast te stellen.
Wel geeft de commissie een aantal adviezen waarvoor wij u voor wat betreft de inhoud naar het bijgevoegde advies van de rekeningcommissie en de reactie van het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden hierop verwijzen.

6. Waterschapsspiegel

Aan het jaarverslag 2016 is als bijlage toegevoegd de resultaten van de benchmark zoals deze eind 2016 onder de naam 'Waterschapsspiegel 2016' door de Unie van Waterschappen is uitgebracht. De waterschappen doen hiermee gezamenlijk verslag van de resultaten die zij in de periode 2013-2015 hebben bereikt.
Vanuit het perspectief Delfland zijn per thema de kernindicatoren weergegeven op de pagina's 7 en 8.

7. Rapportage projecten buitengewoon onderhoud (BGO)

Met ingang van 2016 wordt een separate projectrapportage als bijlage bij de behandeling van het jaarverslag gepubliceerd. In de rapportage wordt per BGO project ingegaan op de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering en de beschikbaar gestelde kredieten.

8. Brief accountant instelling reserve PPS

Door de accountant is positief geadviseerd over de instelling van de reserve PPS.

15. Bijlagen

1. Ontwerp jaarverslag 2016;
2. Accountantsverslag bij jaarrekening
3. Bevindingen rekening commissie en reactie college op bevindingen
4. Controleverklaring RBG
5. Verantwoording belastingopbrengsten RBG
6. Waterschapsspiegel 2016 met aanbiedingsbrief
7. Rapportage projecten buitengewoon onderhoud (BGO)
8. Brief inzake pps inclusief bijlage

Ontwerp jaarverslag 2016 inclusief financiële jaarrekening

Hoogheemraadschap van Delfland

Kenmerk VV : 1284709 Vergaderdatum : 18 mei 2017

Beleidsveld : Financiën Agendapunt : B.01

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van 25 april 2017, kenmerk 54779;

gelezen het positieve advies van de commissies Bestuur Organisatie en Bedrijfsvoering, Stedelijk water en watersysteem, Gezond, schoon en gezuiverd water en de Rekeningcommissie;

overwegende dat:

het ontwerpjaarverslag 2016 ingevolge artikel 103, derde lid, van de Waterschapswet gedurende de daarvoor gestelde termijn voor een ieder ter inzage heeft gelegen;

Gelet op:

- artikel 77 van de Waterschapswet

Besluit:

1. Het jaarverslag 2016 inclusief de bijlagen vast te stellen;

2. Het overschot van € 6.182.496 als volgt te bestemmen:
    a. Een storting van € 6.182.496 in de reserve Niet vrij besteedbaar vermogen.

3. Ten aanzien van de investeringen en onderhanden werken als volgt te besluiten:
    a. Overwegende het feit dat voor de gereedgekomen en geactiveerde projecten geen investeringsplan en krediet meer benodigd is, het afvoeren van investeringsplannen voor een bedrag van € 81.272.595 en beschikbaar gesteld krediet voor een bedrag van € 82.280.719 conform tabel 5.2 gereedgekomen en geactiveerde werken in hoofdstuk 5 van het jaarverslag;
    b. Het overbrengen van onderhanden werk naar gereedgekomen werken voor in totaal een bedrag van € 65.857.751 conform tabel 5.2 gereedgekomen en geactiveerde werken in hoofdstuk 5 van het jaarverslag;
    c. Het overbrengen van de restantkredieten naar 2017 voor een totaalbedrag van € 104.629.947 conform tabel 5.4 de staat van restantkredieten in hoofdstuk 5 van het jaarverslag;

Aldus besloten in de openbare vergadering van 18 mei 2017

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris, de Voorzitter,

mr. drs. P.I.M. van den Wijngaart mr. M.A.P. van Haersma Buma

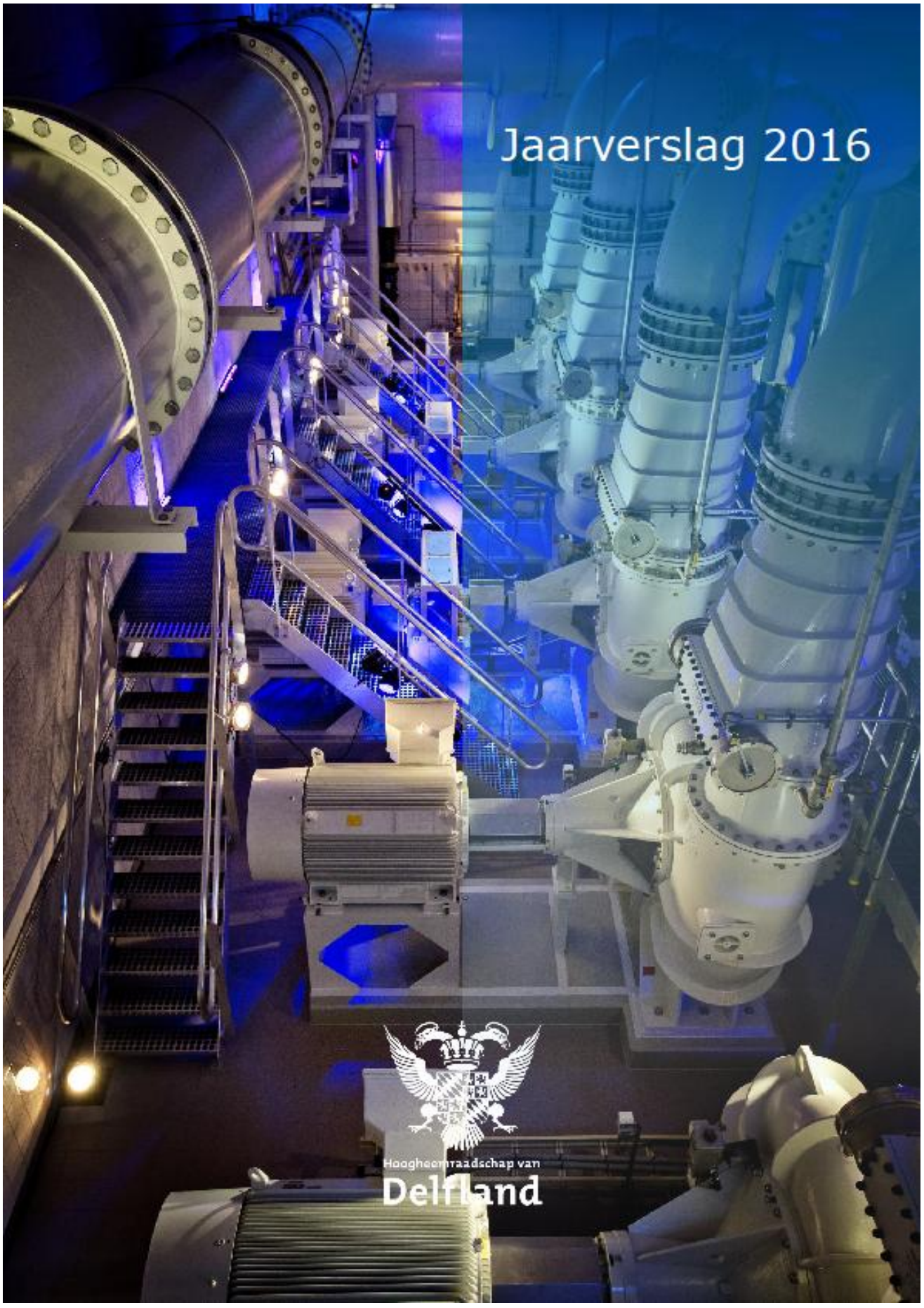

Jaarverslag 2016 vastgesteld VV 18 mei 2017

Colofon

Delft, mei 2017

Jaarverslag 2016

Samenstelling
Hoogheemraadschap van Delfland
Foto omslag: Gemaal Morsestraat
Fotograaf: Guus Schoonewille

www.hhdelfland.nl

Hoogheemraadschap van Delfland
Postbus 3061
2601 DB DELFT

Inhoud

1 Leeswijzer 5
2 Managementsamenvatting 6
2.1 Inleiding 6
2.2 Financieel resultaat 2016 8
2.3 Analyse verschillen saldo na stortingen in reserves 9
2.4 Investeringen 10
2.5 Ontwikkeling schuldpositie 11
2.6 Vermogenspositie 12
2.7 Verdeling resultaat 13
3 Programmaverantwoording 14
3.1 Programma A - Stedelijk waterbeheer, klimaatadaptatie en veiligheid 14
3.1.1 Programmalijnen 14
3.1.2 Exploitatie: wat heeft het gekost? 17
3.1.3 Investeringen 17
3.1.4 Risico's 18
3.2 Programma B – Gezond, schoon en zoet water 19
3.2.1 Programmalijnen 19
3.2.1 Exploitatie: wat heeft het gekost? 22
3.2.2 Risico's 23
3.3 Programma C – Watersysteem 24
3.3.1 Programmalijnen 24
3.3.2 Exploitatie: wat heeft het gekost? 26
3.3.3 Investeringen 27
3.3.4 Risico's 28
3.4 Programma D – Afvalwaterketen en zuiveren 29
3.4.1 Programmalijnen 29
3.4.2 Exploitatie: wat heeft het gekost? 32
3.4.3 Verloop investeringen 2016: 33
3.4.4 Risico's 34
3.5 Programma E – Financiën, duurzaamheid en innovatie 35
3.5.1 Programmalijnen 35
3.5.2 Exploitatie: wat heeft het gekost? 36
3.5.3 Investeringen 37
3.5.4 Risico's 37
3.6 Programma F – Bestuur, organisatie en instrumenten 38
3.6.1 Programmalijnen 38
3.6.2 Exploitatie: wat heeft het gekost? 42
3.6.3 Investeringen 43
3.6.4 Risico's 44
3.7 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien 44
3.7.1 Doelen, resultaten en prestatie-indicatoren programma 44
3.7.2 Exploitatie: wat heeft het gekost? 44
4 Paragrafen 46
4.1 Ontwikkelingen, uitgangspunten, afwijkingen en incidentele baten en lasten 46
4.2 Kostentoerekening 46
4.3 Financiering 47
4.4 Bestemmings- en tariefegalisatiereserves en voorzieningen 50

4.5 Weerstandsvermogen 52
4.6 Waterschapsbelastingen 55
4.7 Verbonden partijen 57
4.8 Bedrijfsvoering 65
4.9 EMU-saldo 73
4.10 Topinkomens 73
5 Financiële overzichten investeringsprojecten 74
5.1 Investeringsuitgaven 2016 per programma 74
5.2 Gereedgekomen projecten 74
5.3 Gereedgekomen maar nog niet geactiveerde projecten 76
5.4 Restantkredieten 77
5.5 Kosten Nazorg 80
5.6 Budgettair neutrale kredieten(volledig gesubsidieerd) 81
5.7 Contractprojecten 82
5.8 Projecten Buitengewoon onderhoud 82
6 De exploitatierekening 83
6.1 Presentatie van de exploitatierekening naar diverse gezichtspunten 83
6.2 Lasten en baten per programma 83
6.3 Verdeling programma naar hoofdtaken voor en na doorbelasting bedrijfsvoering 83
6.4 Verdeling exploitatie naar hoofdtaken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer 84
6.5 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten 85
6.6 Wet normering topinkomens (WNT) 86
7 Balans en toelichting 87
7.1 Balans per 31 december 2016 87
7.2 Waarderingsgrondslagen 88
7.3 Immateriële vaste activa 89
7.4 Materiële vaste activa 90
7.5 Financiële vaste activa 91
7.6 Vorderingen en overlopende activa 91
7.7 Liquide middelen 92
7.8 Eigen vermogen 92
7.9 Voorzieningen 94
7.10 Langlopende schulden 95
7.11 Netto vlottende schulden 96
7.12 Overlopende passiva 96
7.13 Schuld aan krediet instelling 97
7.14 Niet uit de balans blijkende verplichtingen 97
8 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant 98

1 Leeswijzer

Het jaarverslag is onderverdeeld in twee delen:
- de programmaverantwoording en de paragrafen;
- de financiële jaarrekening.

Hoofdstuk 2 begint met een beleidsmatige samenvatting per programma van de belangrijkste ontwikkelingen van het afgelopen jaar. Vervolgens wordt een financiële analyse van het resultaat over 2016 gegeven. Ten slotte wordt een overzicht van het verloop van de schuldpositie en de vermogenspositie gepresenteerd en wordt een voorstel voor de resultaatsbestemming over 2016 gedaan.

In hoofdstuk 3 is de verantwoording over het programma opgenomen. Per programma wordt gerapporteerd over de realisatie van de voorgenomen doelen uit de begroting en de voortgang en de realisatie van de hierbij behorende investeringen. Ook worden de programma's financieel toegelicht.
Ten slotte wordt per programma ingegaan op de actuele risico's.

In hoofdstuk 4 zijn de (verplichte) paragrafen opgenomen.

Hoofdstuk 5 gaat in hoofdlijnen in op het verloop, de activering en de afronding van alle lopende investeringsprojecten.

Hoofdstuk 6 geeft een overzicht van de exploitatierekening verdeeld naar programma's, kostendragers en de diverse kosten- en opbrengstsoorten.

In hoofdstuk 7 wordt de balans en de toelichting op de balans gepresenteerd.

In hoofdstuk 8 is de controleverklaring over 2016 opgenomen.

Bestuursbehandeling
De rekeningcommissie brengt over het ontwerp jaarverslag 2016 een advies uit.
Het college van dijkgraaf en hoogheemraden (D&H) neemt kennis van het ontwerp jaarverslag 2016.
De verenigde vergadering (VV) is het bevoegd orgaan voor het vaststellen van het definitieve jaarverslag op grond van artikel 104, lid 1 van de Waterschapswet.

Publicatie
Het definitieve jaarverslag wordt via bekendmakingen openbaar gemaakt.
Het jaarverslag wordt zodra deze aan de VV is voorgelegd door D&H voor eenieder ter inzage gelegd. Daarnaast is het jaarverslag ook algemeen verkrijgbaar. Van de ter inzagelegging en de verkrijgbaarstelling wordt openbaar kennisgegeven.
Ook wordt het jaarverslag digitaal gepubliceerd op de website www.hhdelfland.nl.

2 Managementsamenvatting

2.1 Inleiding

Inleiding

In het voorliggende jaarverslag 2016 wordt voor het eerste jaar op basis van de nieuwe programma-indeling verantwoording afgelegd over het gevoerde beleid en de realisatie van de nieuwe doelen en ambities uit het WBP 5 zoals deze zijn vastgelegd in het coalitieakkoord ´Iedereen bewust van water'.
Het college heeft zich in 2016 overeenkomstig dit coalitieakkoord ingezet voor waterbewustzijn, het toekomstbestendig uitvoeren van het water- en het zuiveringsbeleid en een beheerste ontwikkeling van zowel de tarieven als de schuldpositie. Daarbij lopen de doelrealisatie alsook de afbouw van de kwijtschelding voor de zuiveringsheffing volgens plan.

Beleidsresultaten 2016

Onderstaand zijn per programma de gerealiseerde beleidsresultaten met betrekking tot de doelrealisatie kort toegelicht.

Programma Klimaatadaptatie stedelijk waterbeheer & veiligheid
In 2016 heeft Delfland in samenwerking met overheden en overige belanghebbenden actief invulling gegeven aan het vormgeven van klimaatadaptatie, veilge waterkeringen en stedelijk waterbeheer.
In het kader van klimaatadaptatie is meegewerkt aan initiatieven van derden en is een tijdelijke subsidieregeling vastgesteld om initiatieven financieel te ondersteunen.
Delfland ligt voor op de planning ten aanzien van waterveiligheid.
Actualisatie van het waterkeringenbeleid is gekoppeld aan de implementatie van de omgevingswet. Voor implementatie van de omgevingswet wordt met gebiedspartners een "Omgevingsvisie water" ontwikkeld. Ten aanzien van strategisch omgevingsmanagement wordt, zowel bestuurlijk als ambtelijk, met stakeholders in het gebied overlegd.

Programma Gezond, schoon en zoet water
Binnen de programmlijn Zelfvoorzienend en kringloopsluiting zijn de activiteiten conform planning uitgevoerd ten aanzien van het ontwikkelen van een strategie om op een toekomstbestendige wijze kringlopen te sluiten en (nagenoeg)zelfvoorzienend te kunnen zijn in de waterbehoefte en voor het behoud van een (kosten)effectieve zoetwatervoorziening.

Ten aanzien van chemische waterkwaliteit wordt niet aan de normen voldaan. De VV heeft in 2016 de procesaanpak 'intensiveren aanpak chemische waterkwaliteit' vastgesteld, om de komende jaren de chemische waterkwaliteit in het glastuinbouwgebied voor eind 2021 structureel te verbeteren.
De aanpak van lokale knelpunten en kansen is conform planning gerealiseerd.
Ondanks ongunstige omstandigheden zijn de PI's behaald binnen de programmalijn Zwemwater en wordt hiermee voldaan aan de EU-zwemwaterrichtlijn.
Daarnaast is in het kader van de programmalijn Coördinatie beheer in 2016 gestart met de implementatie van assetmanagement binnen Delfland.

Programma Watersysteem
Binnen de programmalijnen Integraal watersysteem en ecologische waterkwalitieit en vismigratie zijn de normen voor waterkwantiteit behaald en zijn de activitieiten conform planning uitgevoerd.
Delfland heeft in samenwerking met de buurwaterschappen Schieland en de Krimpenerwaard en Rijnland een gezamelijke grondwatervisie opgesteld en de startnotitie bodemdaling is besproken conform de doelen binnen de programmlijn grondwater en bodemdaling. Ten aanzien van de programmalijn Vaarwegbeheer zijn de activiteiten conform de afspraken uitgevoerd.

Programma Afvalwaterketen & zuiveren
Binnen de programmalijnen Transporteren en zuiveren en PPS-contract zijn het transportstelsel, de zuiveringen en de slibverwerking doelmatig beheerd en is er voldaan aan de afnameverplichting en de wettelijke eisen.
Op 26 mei 2016 heeft de verenigde vergadering de "Supplemental Agreement" (herfinanciering PPS) vastgesteld. Dit leidt tot een besparing op de dienstverleningsvergoeding aan Delfluent van € 25,3 miljoen over de periode 2016-2033.

Binnen de Programmalijn Hergebruik grondstoffen is gewerkt aan de voorbereidingen om op toekomstbestendige wijze de waterketen te sluiten en de zuiveringen te kunnen doorontwikkelen tot energie-, grondstoffen-en zoetwaterfabrieken en om te komen tot afspraken met glastuinbouwbedrijven over de verwijdering van gewasbeschermingsmiddelen. Daarnaast is in 2016 gestart met het project Biogasbenutting AWZI De Groote Lucht (DGL) en is de bouw van de pilot Zoetwaterfabriek volgens planning verlopen. De opening heeft op 30 juni 2016 plaatsgevonden tijdens de bijeenkomst "Het straatje van Vermeer".
Binnen de programmalijn Samenwerken in de afvalwaterketen wordt middels het Netwerk Afvalwaterketen Delfland (NAD) en de Rotterdamse Samenwerking in de Afvalwaterketen (RoSA) steeds nauwer samengewerkt om de doelmatigheid en duurzaamheid van de afvalwaterketen te vergroten conform de afspraken met ketenpartners.

Programma Financiën, duurzaamheid en innovatie
Voor de programmalijn Coördinatie duurzaamheid en innovatie wordt voldaan aan de prestatie-indicatoren. In 2016 is het innovatiefonds van Delfland ingezet om innovaties verder te ontwikkelen. Delfland innoveert op al haar domeinen. In 2016 zijn voorbereidingen getroffen om periodieke managementinformatie over duurzaamheid beschikbaar te stellen.
Conform de planning zijn in de programmalijn Ondersteunende producten in 2016 kwalitatief goede P&C producten gerealiseerd. Ook is de verkenning naar een nieuw financieel en personeel systeem in september 2016 in het college goedgekeurd. Aansluitend is een investeringsvoorstel voorbereid dat in het voorjaar 2017 ter besluitvorming aan de Verenigde Vergadering wordt voorgelegd.

Programma Bestuur, organisatie en instrumenten

Met verschillende initiatieven hebben management en medewerkers met elkaar in 2016 vormgegeven aan het versterken van de interne en externe samenwerking. Digitalisering en klantgerichtheid waren daarbij belangrijke principes.

Delfland heeft geparticipeerd in innovatieve initiatieven, onder andere in samenwerking met andere waterschappen, op het gebied van gegevensontwikkeling en -kwaliteit, koppelingen tussen interne applicaties en externe stakeholders en de kennisagenda.
In 2016 was een stijgingvan de algemene medewerkerstevredenheid te zien. De organisatie had een beschikbaarheid binnen kantoortijd van de ICT infrastructuur conform de normen. Er zijn workshops georganiseerd over de gewijzigde aanbestedingswet en in het kader van procesverbetering zijn de werkprocessen rond het KCC en Inkoop aangepakt.

Op het gebied van regulering en toezicht is voldaan aan de normen voor het binnen de wettelijke termijn afhandelen van de binnengekomen vergunningen en het actueel houden van het beleidsinstrumentarium ten behoeve van het reguleringsproces. In 2016 is 81% van de binnengekomen meldingen binnen de termijn van 3 weken afgehandeld. Het meldingenproces zal in 2017 aan de hand van een LEAN-traject verder worden verbeterd.

Begin 2016 is het "Uitvoeringsprogramma toezicht en handhaving" bestuurlijk vastgesteld. Het programma is in 2016 grotendeels uitgevoerd.

Ten aanzien van Waterbewustzijn is besloten een aanpak te kiezen die uitgaat van het bevorderen van participatie van zowel samenwerkingspartners als inwoners.
De fysieke zichtbaarheid van Delfland is benut in uitingen via sociale en fysieke media met berichten en foto's. Delfland is dagelijks zichtbaar geweest op de website, digitale nieuwsbrief, Nieuwsbron, Twitter, LinkedIn, Instagram en Facebook.
Het bepalen van de gewenste positie van Delfland in de netwerksamenleving kreeg in de praktijk steeds meer vorm. Voorbeelden hiervan zijn de dagrapportages en Nieuwsbron.

Binnen de programmalijn Crisisorganisatie is in 2016 de start van de vernieuwde calamiteitenorganisatie gerealiseerd. Ook is de actualisatie van het handboek Crisisbeheersing met een calamiteitenplan en alle bestrijdingsplannen gereedgekomen. Tevens zijn alle functionarissen in de crisisorganisatie geworven in hun (nieuwe) rol, en getraind en opgeleid. Ten behoeve van het externe netwerk van de calamiteitenorganisatie zijn de banden met onze buurwaterschappen en samenwerkingspartners (veiligheidsregio's) verder aangehaald.

2.2 Financieel resultaat 2016

Exploitatie
In de oorspronkelijke begroting van 2016 werd een positief saldo van € 16,8 miljoen verwacht.
Op basis van de mutaties in de Kadernota 2017 die voor een deel ook al in 2016 van toepassing waren is de begroting 2016 met € 3,2 miljoen bijgesteld. Deze mutaties van in totaal € 3,2 miljoen betreffen met name hogere belastingopbrengsten, de gedeeltelijke vrijval uit de Egalisatiereserve renteomslag, de vervallen kosten van de grondwateronttrekking Delft Noord, lagere indices van het PPS contract en kosten OAS. Daarnaast is de begroting 2016 bijgesteld met€ 1,3 miljoen als gevolg van de herfinanciering PPS.
In totaal bedroeg het verwachte voordelige saldo 2016 bij de Kadernota € 21,3 miljoen. Aansluitend is het verwachte saldo over 2016 op basis van de Burap en de Najaarsbrief met respectievelijk € 3,7 en € 1,1 miljoen bijgesteld. Het totaal verwachte voordelige saldo over 2016 kwam hierdoor uit op € 26,1 miljoen.
Het uiteindelijke voordelige saldo over 2016 bedraagt in totaal € 27,5 miljoen. Per saldo is sprake van een relatief beperkte afwijking van € 1,4 miljoen ten opzichte van het verwachte resultaat van € 26,1 miljoen.
Conform de besluitvorming over de jaarrekening 2015 en de Kadernota 2017 wordt dit resultaat ingezet voor de verlaging van de schuldenlast.
Bij de vaststelling van de jaarrekening 2015 is hiertoe de Reserve Niet-vrij besteedbaar vermogen gevormd. Met de behandeling van de Kadernota 2017 (zie VV 7 juli 2016, kenmerk 1256210) heeft de verenigde vergadering besloten voortaan de jaarlijkse storting in de Reserve Niet-vrij besteedbaar vermogen met ingang van de begroting 2017 vóóraf te begroten. Onderstaande tabel vertoont het verloop van het bijgestelde begrotingssaldo en het werkelijk resultaat over 2016.

Tabel 2.1 Verwacht en werkelijk saldo 2016

P&C product (bedragen * € 1 miljoen)	Verwacht resultaat 2016	Werkelijk resultaat 2016	Voordelig / Nadelig
Verwacht resultaat oorspronkelijke begroting 2016	16,8		Voordelig
Bijstelling Kadernota	3,2		Voordelig
Bijstelling PPS	1,3		Voordelig
Saldo bijgestelde begroting na Kadernota 2017	**21,3**		**Voordelig**
Tussentijdse rapportages			
Prognose Burap	3,7		Voordelig
Prognose Najaarsbrief	1,1		Voordelig
Verwacht saldo exploitatie bij Najaarsbrief	**26,1**		**Voordelig**
		27,5	

P&C product (bedragen * € 1 miljoen)	Verwacht resultaat 2016	Werkelijk resultaat 2016	Voordelig / Nadelig
Vooraf bij Kadernota besloten storting in reserves			
Reserve niet vrij besteedbaar vermogen	-20,0	-20,0	
Reserve tariefdemping zuivering op basis PPS voordeel	-1,3	-1,3	
Verwacht en werkelijk saldo na besloten stortingen in reserves bij Kadernota 2017	**4,8**	**6,2**	**Voordelig**

2.3 Analyse verschillen saldo na stortingen in reserves

Het werkelijke voordelig resultaat 2016 van € 27,5 (voor de voorgenomen stortingen van de Kadernota) is € 1,4 miljoen hoger is dan de prognose van € 26,1 miljoen bij de Najaarsbrief.
Tabel 2.2 geeft een overzicht van de grootste posten van dit totale verschil ten opzichte van de Najaarsnota van € 1,4 miljoen.
Van deze verschillen is bij de onderdelen rente en afschrijving en de post oninbaar en kwijtschelding sprake van een structureel effect. Dit zal worden verwerkt in de Kadernota 2018 en Burap 2017.

Tabel 2.2 Afwijking jaarrekening t.o.v. P&C produkten

Omschrijving (bedragen in € 1 miljoen)	Oorspronkelijke begroting	Totale begroting t/m Burap (Kadernota)	Totale begroting t/m Burap (prognose)	Totale begroting t/m Najaarsbrief(prognose)	Werkelijke realisatie 2016	afwijking tov Burap (Prognose)	afwijking tov Najaarsbrief
Rente en afschrijving	61,3	62,3	62,3	62,3	62,9	-0,6	-0,6
Directe kosten exploitatie	114,2	109,4	108,0	108,9	108,0	0,0	0,9
Directe opbrengsten exploitatie	-18,4	-18,0	-18,5	-18,9	-19,7	1,2	0,8
Belastingopbrengsten	-231,7	-233,3	-233,8	-233,9	-233,6	-0,2	-0,3
Oninbaar /kwijtschelding	15,1	15,1	14,5	14,5	13,5	1,0	1,0
Salarissen, sociale lasten en inhuur	41,9	42,5	41,3	40,4	40,7	0,6	-0,3
Activering kosten PMB en dekkingsoverschot PMB	-4,4	-4,4	-4,4	-4,6	-3,5	-0,9	-1,1
Bijzondere baten lasten	0,0	0,0	0,0	-0,3	-0,9	0,9	0,6
Onvoorzien en stelposten	0,9	0,8	0,8	0,8	0,0	0,8	0,8
Mutatie reserves en voorzieningen	4,2	4,3	4,8	4,8	5,1	-0,3	-0,3
Totaal voor bestemming Kadernota	**-16,8**	**-21,3**	**-25,0**	**-26,1**	**-27,5**	**2,5**	**1,4**
Storting reserves besluitvorming Kadernota		21,3	21,3	21,3	21,3	0,0	0,0
Saldo na bestemming	**16,8**	**0,0**	**-3,7**	**-4,8**	**-6,2**	**2,5**	**1,4**

Toelichting

Lasten

Rente en afschrijving

In 2016 is in totaal aan gereedgemelde projecten € 5 miljoen meer geactiveerd dan waarmee in de begroting werd gerekend. Dit betrof een aantal projecten waarvan in eerste instantie werd uitgegaan dat de activering in 2017 zou plaatsvinden. Dit heeft geleid tot hogere kosten afschijvingen van in totaal € 0,4 miljoen). Daarnaast is € 0,2 miljoen minder rente geactiveerd.

Directe kosten exploitatie
In deze post is ook de stelpost van € 1 miljoen voor de taakstelling in de begroting van de Burap verwerkt. In totaal is sprake van een minimale afwijking bij zowel de Burap als de Najaarsbrief.

Belastingen
Op basis van de realisatie 2016 blijkt dat de voorlopige belastingopbrengsten opbrengsten in totaal € 0,3 miljoen lager zijn dan de bijgestelde raming bij de Najaarsbrief. De belastingopbrengsten worden toegelicht in paragraaf 4.6 Waterschapsbelastingen.

Oninbaar en kwijtschelding
Voor wat betreft oninbaar en kwijtschelding is sprake van een voordelige afwijking van € 1,0 miljoen. Deze voordelige afwijking was al in de Burap (€ 0,75 miljoen) en de Najaarsbrief (€ 0,9 miljoen) aangekondigd. In paragraaf 4.6 Waterschapsbelastingen worden de oninbaarheid en kwijtschelding verder toegelicht.

Personeelslasten
Het verschil ten opzichte van de Burap wordt met name veroorzaakt door het niet inzetten van het budget voor indexering personeelskosten en door lagere kosten voor pensioen en zorgverzekeringswet als gevolg van lagere premiestijgingen.

Onvoorzien frictie en stelposten
Het budget voor onvoorzien en indexering is in 2016 niet ingezet en valt vrij ten gunste van de exploitatie.

Baten

Directe opbrengsten exploitatie
De hogere opbrengst betreft met name ontvangen bijdragen voor uitgevoerde baggerwerkzaamheden op grond van uitvoeringsovereenkomsten met gemeenten en ontvangsten wegens sociale uitkeringen en detacheringen.

Bijzondere baten en lasten
In de Najaarsbrief werd rekening gehouden met een opbrengst van € 0,3 miljoen. De realisatie is hoger uitgevallen door met name afrekeningen met gemeenten inzake baggerwerkzaamheden over voorgaande jaren.

Mutatie reserves en voorzieningen
De hogere storting betreft voornamelijk het op peil brengen van de voorziening Onderzoek en ontwikkeling (€ 0,3 miljoen).

2.4 Investeringen

In de begroting 2016 was het totaal van de uitgaven op beschikbaar gestelde investeringskredieten geprogrammeerd op € 47,9 miljoen. In de Burap werd dit bedrag bijgesteld naar € 44,9 miljoen. Uiteindelijk is in 2016 in totaal een bedrag van € 43,2 miljoen uitgegeven.

Tabel 2.3 Investeringsramingen per programma

Investeringen per programma (bedragen * € 1 miljoen)	Raming primitieve begroting 2016	Bijgestelde raming 1e Burap	Bijgestelde raming Najaarsbrief	Realisatie in 2016
Klimaatadaptatie, veiligheid en stedelijk waterbeheer	23,0	21,0	20,7	21,7
Gezond, schoon en zoet water	1,0	1,5	1,5	1,6
Watersysteem	9,1	8,1	7,0	10,2
Afvalwaterketen en zuiveren	0,7	0,4	0,5	0,5
Financiën, duurzaamheid en innovatie	0,5	0,1	0,1	0,1
Bestuur, organisatie en instrumenten	13,6	13,9	11,0	9,1
Totaal	**47,9**	**44,9**	**40,8**	**43,2**

In de afzonderlijke programma's in deze jaarrekening (hoofdstuk 3) worden de investeringen verder toegelicht.

Geactiveerde en afgesloten projecten
In 2016 zijn 51 investeringsprojecten met een totaalbedrag van € 65,9 miljoen afgesloten en geactiveerd. In totaal was voor deze projecten een bedrag van € 81,2 miljoen aan investeringsplannen (IP) en een bedrag van € 82,3 miljoen aan investeringskrediet (IK) beschikbaar gesteld. In hoofdstuk 5.2 is een tabel met daarin alle geactiveerde projecten en de bijbehorende bedragen voor realisatie, investeringsplannen en inveseringskredieten zijn opgenomen.

Restantkredieten
De meeste investeringsprojecten hebben een meerjarige looptijd. De beschikbaar gestelde investeringskredieten worden om deze reden verspreid over meerdere jaren uitgegeven.
Aan het eind van 2016 waren nog 116 investeringsprojecten onderhanden. De restantkredieten van deze onderhanden werken van in totaal € 104,6 miljoen worden overgebracht naar 2017.
Door de meerjarige looptijd van de meeste investeringsprojecten zal het restantkrediet ad € 104,6 miljoen niet in zijn geheel in 2017 worden uitgegeven.

In hoofdstuk 5.4 van dit jaarverslag is een overzicht opgenomen van de restantkredieten die overgaan naar 2017.

2.5 Ontwikkeling schuldpositie

In het coalitieakkoord 'Iedereen bewust van water' is onder andere opgenomen dat de schuldenlast wordt afgebouwd tot een aanvaardbaar niveau. Een van de acties hiervoor is het besluit van de verenigde vergadering bij de vaststelling van de jaarrekening 2015 om de voordelige exploitatiesaldi te reserveren in de hiertoe gevormde reserve Niet vrij-besteedbaar vermogen.
Voor een objectieve beoordeling van de schuldpositie van Delfland is aansluiting gezocht met de inmiddels toegepaste beoordelingssystematiek binnen gemeenten en provincies. Met ingang van 2016 zijn voor gemeenten en provincies wettelijk een vijftal ratio's vastgesteld, welke in de Planning & Control producten moeten worden opgenomen. Deze wettelijke verplichting geldt nog niet voor de waterschappen. Wel kunnen twee van deze ratio's, te weten de netto schuldquote en de solvabiliteitsratio, worden toegepast voor een waterschap.

Netto schuldquote
Een kengetal om de hoogte van de schulden van een waterschap te beoordelen is de netto schuld als aandeel van de inkomsten. De hoogte van de inkomsten bepaalt namelijk in belangrijke mate hoeveel schulden een waterschap kan dragen. Hoe hoger het inkomen des te meer schuld een waterschap kan aangaan. Dit kengetal wordt uitgedrukt in procenten en wordt de netto schuldquote genoemd.
Voor waterschappen is nog geen norm vastgesteld. Bij een tweetal waterschappen wordt al voorzichtig gewerkt met de ratio van de netto schuldquote en deze beweegt zich rond de 300%.
De netto schuldquote voor Delfland bedraagt ultimo 2016 376%.
Uit de grafiek blijkt dat behoudens 2016, sprake is van een structurele daling van de netto schuldquote. De eenmalige stijging in 2016 is het gevolg van de herfinanciering PPS in 2016. De in de afgelopen jaren genomen (stevige) financiële maatregelen vormen de basis voor deze daling.

Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin Delfland in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie
Uit de financiële trendanalyse van Deloitte blijkt dat de gemiddelde solvabiliteitsratio voor 2014 voor alle waterschappen 11% bedroeg.

De solvabiliteitsratio bedraagt in 2016 voor Delfland 10%.

Het verloop van de netto schuldquote en de solvabiliteitsratio over de periode 2009-2016 wordt onderstaand grafisch weergegeven.

Grafiek 2.1 verloop netto schuldquote en solvabiliteitsratio

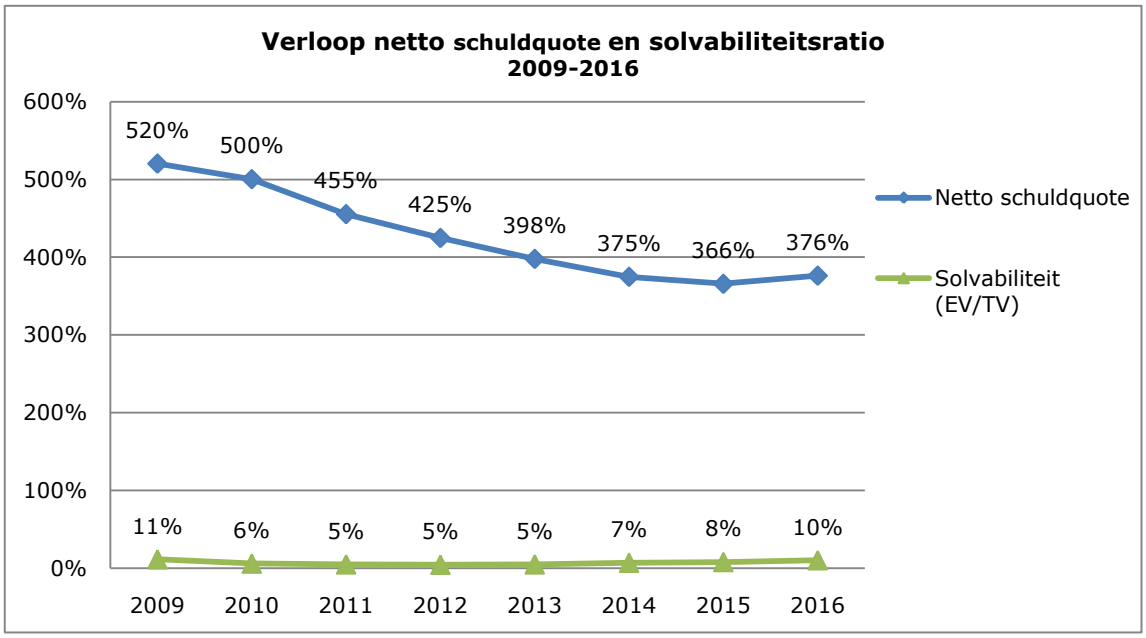

2.6 Vermogenspositie

Het totale eigen vermogen bestaat uit de algemene reserves, de tarief egalisatiereserves, de bestemmingsreserves en het nog niet bestemde resultaat.
In 2016 steeg het totale eigen vermogen van Delfland van € 75,5 miljoen naar € 100,3 miljoen.
Onderstaande grafiek vertoont het verloop van het totale eigen vermogen en het exploitatiesaldo na bestemming over de periode 2009-2016.

Grafiek 2.2 Verloop vermogen en resultaat na bestemming

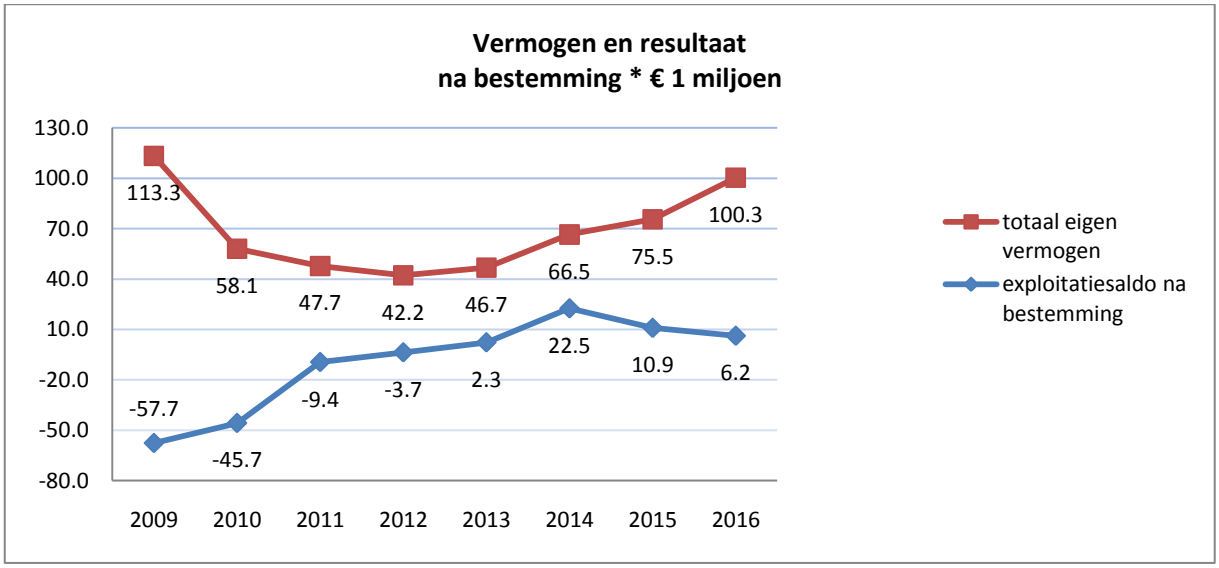

2.7 Verdeling resultaat

Saldo per hoofdtaak en resultaatbestemming

Het totale resultaat na bestemming van € 6,2 miljoen bestaat op basis van vastgestelde verdeelsleutels uit een saldo van de hoofdtaak watersysteembeheer en de hoofdtaak zuiveringsbeheer. Zie voor een verdere uitwerking ook hoofdstuk 6.3 en 6.4 van dit jaarverslag.
Deze saldi betreffen een overschot van € 4,7 miljoen op de taak watersysteembeheer en een overschot van € 1,5 miljoen op de taak zuiveringsbeheer.
In de tabellen in hoofdstuk 6.3 tot en met 6.4 van dit jaarverslag wordt de verdeling van deze saldi verder gespecificeerd en toegelicht.

Voorgesteld wordt het resultaat over 2016 van in totaal € 6,2 miljoen toe te voegen aan de reserve niet-vrij besteedbaar vermogen.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de voorgestelde resultaatverdeling over 2016.

Tabel 2.7 Voorgestelde resultaatverdeling 2016

Omschrijving	Watersysteem-beheer	Zuiveringsbeheer	Totaal
Resultaat 2016 na bestemming			
Bestemming resultaat			
Storting in de reserve niet-vrij besteedbaar vermogen	4.656.072	1.526.424	6.182.496
Bestemd resultaat 2016	**4.656.072**	**1.526.424**	**6.182.496**

3 Programmaverantwoording

3.1 Programma A - Stedelijk waterbeheer, klimaatadaptatie en veiligheid

3.1.1 Programmalijnen

Binnen het programma Stedelijk waterbeheer, klimaatadaptatie en veiligheid is een onderscheid gemaakt in de volgende drie programmalijnen:

- Klimaatadaptatie
- Veiligheid
- Stedelijk waterbeheer

In onderstaande paragrafen worden de resultaten per programmalijn weergegeven.

Programmalijn klimaatadaptatie

Doel

Delfland gaat in nauwe samenwerking met gemeenten en andere belanghebbenden de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie nader uitwerken en uitdragen, waardoor de sponswerking in ons sterk verharde gebied toeneemt en er bij ruimtelijke ontwikkelingen klimaatadaptief wordt gehandeld.

Klimaatadaptatie

In 2016 heeft Delfland in samenwerking met overheden, bedrijven en inwoners actief invulling gegeven aan het vormgeven van klimaatadaptatie. Delfland heeft meegewerkt aan initiatieven van derden zoals groene schoolpleinen, polderdaken, regentonnen en andere ideeën om de sponswerking van de stad te vergroten.
Ook is in 2016 een tijdelijke subsidieregeling vastgesteld waarmee in totaal twaalf initiatieven financieel zijn ondersteund. Het aantal aanvragen overtrof de beschikbare financiële middelen, waardoor een deel van de aanvragen is doorgeschoven naar 2017.
Voor de programmalijn Klimaatadaptatie wordt in 2017 een strategie voor klimaatadaptatie opgesteld.

Programmalijn veiligheid

Doel

De waterkeringen zijn veilig. Ze worden goed onderhouden en periodiek beoordeeld op stabiliteit en hoogte. Als ze niet voldoen aan de norm worden passende maatregelen genomen, afgestemd met de omgeving en risicogestuurd.

Waterveiligheid

De uitvoering van de verbetering van de 50 meter Delflandse Dijk verschuift door een vertraging vanwege de verplicht te volgen wettelijke procedures naar 2017. Van de primaire keringen is per 31 december 2016 99,9% op orde. De streefwaarde is 100%

In 2016 zijn voor 35 trajecten de planvormingsfase voor buitengewoon onderhoud doorlopen. Op dit moment is 93,3% van alle regionale keringen op orde. De streefwaarde is 89%. Daarmee ligt Delfland voor op de planning. Dit komt door een voortvarende aanpak van de uitvoering en het goedkeuren van (eerder nog niet goedgekeurde) kadetrajecten na gedetailleerd doortoetsen.

Beleid

De actualisatie van het waterkeringenbeleid is gekoppeld aan het proces van de implementatie van de Omgevingswet. In 2016 zijn voorbereidingen getroffen voor de actualisatie en in 2017 en 2018 vindt een gebieds- en activiteitgerichte uitwerking plaats van het beleid. Hiermee worden de bestaande beleidsregels omgezet naar een modulair beleidskader (conform uitvoeringsprogramma van het WBP5) welke actueel gehouden wordt aan de regelgeving en met oog voor maatschappelijke ontwikkelingen.

Een werkwijze hoe om te gaan met bestaande niet waterkerende objecten (NWO) is ambtelijk uitgewerkt en wordt begin 2017 in een pilot beproefd. De insteek is om bij groot onderhoud aan de keringen evident onveilige NWO's in overleg met eigenaren/bewoners en bedrijven te (laten) verwijderen alsmede de NWO's die toekomstig onderhoud en inspectie belemmeren. Op basis van de resultaten wordt een bestuurlijk voorstel voorbereid in 2017.

De aanpak Binnenstedelijke waterkeringen is geïmplementeerd. Evaluatie vindt plaats wanneer voldoende ervaring met de aanpak is opgedaan.

De verantwoording voor Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) is gereed. Tot slot is in 2016 gestart met het Plan van Aanpak 2e ronde EU-ROR en de risicokaarten en risicobeheerplannen.

Toetsen
De implementatie van de nieuwe normen voor primaire waterkeringen is in 2016 gestart. Delfland is begonnen met de beoordeling van de primaire waterkering conform deze nieuwe normering. De nieuwe normering is vanaf 2017 van kracht.

De normeringssystematiek voor polderkaden (overige keringen) is in concept gereed en wordt in de eerste helft van 2017 ter besluitvorming voorgelegd.
De polderkaden zijn hiervoor in 2016 getoetst aan het leggerprofiel.
De resultaten van het onderzoek naar overige waterkeringen uit 2015 zijn vertaald naar leggerwijzigingen. De ontwerplegger heeft in 2016 ter inzage gelegen. In 2017 wordt de definitieve legger vastgesteld. Met deze nieuwe legger worden de (noodzakelijke) profielen van de overige keringen administratief vastgelegd en zijn deze beschermd.

Kennis en innovatie
In 2016 is het onderzoek naar verdroogde kades uitgevoerd. Onder meer zijn het dichten van droogtescheuren en het monitoren van bodemvocht onderzocht. Daarnaast is onderzoek uitgevoerd naar de sterkte van de ondergrond bij waterkeringen (proevenverzameling), het toepassen van licht ophoogmateriaal bij kades (quick scan) en het uitvoeren van tijdelijke maatregelen bij risicovolle waterkeringen. Deze onderzoeken lopen door in 2017. Verder loopt er een monitoringprogramma naar het zakken van kades.

Regulier beheer
Het inspectieprogramma van de keringen is geheel uitgevoerd en de inspectieresultaten vormen de basis voor het onderhoudsprogramma voor 2018 en verder. Het onderhoudsprogramma is op een aantal kleine vertragingen na uitgevoerd. De vertragingen vormen geen gevaar voor de doelrealisatie. Ook is 20 hectare maaionderhoud uitgevoerd. Tot slot is er een organisatieplan voor de droogte-inspecties opgesteld.

De sluizen en andere kunstwerken verkeren in goede staat van onderhoud

De evaluatie en actualisatie van het Functioneel Ontwerpproces Boezemkades is gekoppeld aan het implementatieproces voor de Omgevingswet.

Het toezicht op ongewenste NWO's is uitgevoerd conform het in 2016 vastgestelde Toezichtsplan. Waar nodig is handhavend opgetreden. De aandachtspunten worden meegenomen in 2017.

Alle acties vanuit de de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) audit "zorgplicht primaire keringen" zijn voortvarend opgepakt en in 2016 geïmplementeerd.

Programmalijn stedelijk waterbeheer
Doelen
1. *Delfland voert de zorgplichten integraal uit en koppelt de werkzaamheden aan de steeds sneller veranderende omgeving.*
2. *Op basis van de principes van strategisch omgevingsmanagement zal Delfland samen met relevante stakeholders planvorming en gebiedsprocessen inrichten.*

Ad.1 - Zorgplicht
Het integraal uitvoeren van zorgplichten gekoppeld aan de veranderende omgeving is een doelstelling die doorwerkt in veel projecten en processen van Delfland. Een voorbeeld van een project waar integraal beleid tot uitdrukking komt, is het Project Integrale Thema's (PIT). Afgelopen jaar is in het kader van de implementatie van de Omgevingswet gekeken naar de impact van de wet. Deze wet vraagt ook nadrukkelijk om een integrale beleidsontwikkeling die gekoppeld moet worden aan de leefomgeving. Voor de implementatie van de Omgevingswet zal Delfland de komende jaren een "Omgevingsvisie water" met de gebiedspartners ontwikkelen. In deze visie zullen de ambities en doelstellingen integraal worden uitgewerkt en worden gekoppeld aan de leefomgeving.

Ad.2 - Strategisch omgevingsmanagement
De resultaten ten aanzien van het strategisch omgevingsmanagement zijn conform de begroting gerealiseerd. Er is aan de hand van een actuele gebiedsagenda geregeld overleg met de stakeholders in het gebied en weet men elkaar, ook bestuurlijk, te vinden. In 2016 zijn een ambtelijke en twee bestuurlijke watertafels georganiseerd. De ambtelijke watertafel heeft zich inmiddels ontwikkeld tot een jaarlijkse kennis- en netwerkbijeenkomst. Op de bestuurlijke watertafel stemmen de bestuurders van provincie, gemeenten en waterschap de gewenste gezamenlijke richting af, eventueel gevolgd door formele besluitvorming in de eigen besturen. Nagenoeg alle genodigden nemen ook deel.
De prestatie indicator voor het strategisch omgevingsmanagement zal in 2017 worden ontwikkeld.

Ruimtelijke ontwikkelingen
Door het aantrekken van de economie was er in 2016 sprake van een groeiend aantal ruimtelijke initiatieven. Ten aanzien van de ruimtelijke plannen zijn de resultaten conform de begroting gerealiseerd. Deze plannen kennen geen eigen inhoudelijke indicator. Zij dragen bij aan het bereiken van de inhoudelijke indicatoren van de doelen ten aanzien van wateroverlast, KRW en veiligheid.

Bij complexe plannen van derden lag de focus in 2016 op een aantal grote projecten om de belangen van Delfland te borgen: de Blankenburgverbinding, de Rotterdamse baan, de A4 en de A13-A16. Daarnaast is Delfland in gesprek met de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM)over nieuwe mogelijke activiteiten in het gebied van Delfland.

Ten aanzien van de waterplannen is bij zes gemeenten het uitvoeringsprogramma actueel. Bij vier gemeenten is actualisatie in voorbereiding. Bij twee gemeenten (Midden Delfland en Vlaardingen) worden gesprekken gevoerd of er al dan niet een nieuw uitvoeringsprogramma wordt opgesteld. De belangrijkste reden voor het niet opstellen is een gebrek aan gemeentelijke capaciteit of prioriteit voor de gemeente.

Watertoets
Bij de watertoets is met alle grotere gemeenten in ons beheergebied structureel vóóroverleg om in een vroegtijdig stadium de belangen van Delfland te borgen. In 2016 zijn ruim 500 adviesaanvragen in behandeling genomen en afgehandeld binnen de hiervoor gestelde termijnen.

3.1.2 Exploitatie: wat heeft het gekost?

Klimaatadaptatie, veiligheid en stedelijk waterbeheer	Oorspronkelijke begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016
Programmalijn			
Klimaatadaptatie	172	172	396
Veiligheid	12.549	11.741	11.580
Stedelijk waterbeheer	2.432	2.432	2.140
Saldo programma	**15.153**	**14.345**	**14.116**

Klimaatadaptatie, veiligheid en stedelijk waterbeheer	Oorspronkelijke begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016
Lasten			
Directe kosten	4.813	3.674	2.659
Toegerekende salarissen	4.073	4.073	4.283
Rente en afschrijving	6.417	6.748	7.365
Totaal lasten	*15.303*	*14.495*	*14.307*
Baten			
Directe opbrengsten	150	150	191
Totaal baten	*150*	*150*	*191*
Saldo programma	**15.153**	**14.345**	**14.116**

Toelichting
Bij dit programma zijn de lasten per saldo circa € 0,2 miljoen lager dan de bijgestelde begroting. (verschil tussen begroting 2016 na wijziging en rekening 2016).
De verschillen worden veroorzaakt door de volgende posten:

Lasten

Lagere kosten
Door een aantal kleine vertragingen in het onderhoudsprogramma, die de doelrealisatie niet in gevaar brengen alsmede een verschuiving van bekostiging van het buitengewoon onderhoud vanuit het investeringskrediet programmatische aanpak buitengewoon onderhoud 2016 – 2020, is er per saldo circa € 0,2 miljoen minder uitgegeven.

3.1.3 Investeringen

Verloop investeringen 2016:

Investeringen per Programma (bedragen * € 1 miljoen)	Raming oorspronkelijke begroting 2016	Bijgestelde raming Burap	Bijgestelde raming Najaarsbrief	Realisatie in 2016
Stedelijk waterbeheer, klimaatadaptatie en veiligheid	23,0	21,0	20,7	21,7

Toelichting
Bij dit programma is per saldo circa € 1,3 miljoen minder uitgegeven dan vooraf begroot. De verwachting van de Burap en Najaarsbrief met een nog lagere besteding is mede door de flexibiliteit van de programmatische aanpak uitgebleven. De reden voor de lagere besteding zijn aanbestedingsvoordelen en verschuivingen in de planning, (reguliere programmadynamiek). In totaal is 13,2 kilometer kade opgehoogd en/ of verbeterd. Daarnaast zijn maatregelen uitgevoerd om de sluizen van Delfland veilig te houden.

3.1.4 Risico's

Klimaatadaptatie
Ten aanzien van klimaatadaptatie waren in de begroting 2016 nog geen risico's genoemd.
In 2016 is ervaring opgedaan met de eerste initiatieven en projecten. Daaruit blijkt dat veel initiatieven komen van andere partijen dan de gebruikelijke samenwerkingspartners en overheden. Hierbij kan worden gedacht aan scholen, Vereniging van Eigenaren (VvE's), ondernemers en bedrijven. Het ondersteunen van deze partijen, om te komen tot uitvoerbare en effectieve maatregelen, heeft meer inzet gevraagd dan was verwacht. De ervaringen zullen worden meegenomen in de strategie die in 2017 aan het bestuur wordt aangeboden.

Veiligheid
De voorziene risico's hebben zich in 2016 niet voorgedaan. Voor 2017 zijn wederom risico's met betrekking tot de weersafhankelijkheid voorzien.
Tevens is er een mogelijk risico als Europa besluit het beheer van exoten te intensiveren.

Stedelijk waterbeheer

Verwevenheid met de omgeving
De genoemde risico's hebben zich in verschillende gradaties bij het realiseren van de verschillende onderdelen van ruimtelijke plannen voor gedaan. Door vroegtijdig en regelmatig in overleg met betrokken organisaties te gaan is hierop bijgestuurd en zijn de planvormingsresultaten van Delfland gerealiseerd. Ook is in 2016 een aantal kansen die extern zijn ontstaan gesignaleerd en benut. Door een toename van het aantal ruimtelijke initiatieven is meer inzet gepleegd op het verkennen van kansen. Dit gaf een extra druk op de beschikbare formatie. Als het aantal initiatieven verder toeneemt, neemt het risico toe dat er onvoldoende tijd is deze te verkennen en er mogelijk kansen worden gemist.

3.2 Programma B – Gezond, schoon en zoet water

3.2.1 Programmalijnen

Binnen het programma Gezond, schoon en zoet is een onderscheid gemaakt in de volgende vijf programmalijnen:

- Zelfvoorzienend en kringloopsluiting
- Chemische waterkwaliteit
- Lokale knelpunten en kansen
- Zwemwater
- Coordinatie beheer

Programmalijn zelfvoorzienend en kringloopsluiting

Doelen

1. *Delfland heeft in 2017 een strategie vastgesteld om op een toekomstbestendige wijze kringlopen te sluiten en (nagenoeg) zelfvoorzienend te kunnen zijn in de waterbehoefte*.
2. *Delfland zet zich in voor een (kosten)effectieve zoetwatervoorziening, nu en in de toekomst samen met de partners*

Ad 1)

Afgelopen jaar is – samen met externe partners - de strategie op hoofdlijnen 'Delfland circulair' opgesteld, en inmiddels aan het college aangeboden. Hierin wordt op hoofdlijnen aangegeven hoe Delfland op een toekomstbestendige wijze kringlopen kan sluiten om (nagenoeg) zelfvoorzienend te kunnen zijn. In de loop van 2017 zal dit beleid aan de VV worden voorgelegd.

Ad 2)

In 2016 heeft Delfland zich ingezet voor het behouden van een (kosten)effectieve zoetwatervoorziening. De activiteiten zijn allemaal volgens planning uitgevoerd, en betroffen achtereenvolgens:

- Er is ingezet op het borgen van de belangen van Delfland in planvorming van derden, waaronder het voornemen van het Havenbedrijf Rotterdam om de Nieuwe Waterweg te verdiepen. Met de andere belanghebbende waterschappen was Delfland betrokken bij onderzoek naar de effecten en is een zienswijze op de ontwerp-vergunning van Rijkswaterstaat ingediend. Daarnaast heeft Delfland onderhandeld met het Havenbedrijf over compensatie negatieve effecten als gevolg van verdieping van de Nieuwe Waterweg. De afspraken met het Havenbedrijf zijn in 2016 in twee overeenkomsten vastgelegd.
- Delfland werkt met de zoetwaterregio West-Nederland aan de implementatie van de deltabeslissing zoetwater, waaronder uitwerking van het instrument waterbeschikbaarheid. Dit is een hulpmiddel om de gebruiker van zoetwater duidelijkheid te geven over de beschikbaarheid van zoetwater en over zijn handelingsperspectief om zo doelmatig mogelijk met zoetwater om te gaan. In 2016 zijn twee pilots waterbeschikbaarheid uitgevoerd. Op basis van de resultaten wordt de aanpak voor verdere implementatie van dit instrument bepaald. Voor het project 'slim watermanagement' heeft Delfland samen met Schieland en Krimpenerwaard een pilot uitgevoerd rondom zoutindringing op de Schie, waarmee het operationele zoetwaterbeheer kan worden verbeterd.
- Tenslotte heeft Delfland gewerkt aan het uitvoeren en het actueel houden van de waterakkoorden. Het waterakkoord met Schieland en de Krimpenerwaard is in 2016 herzien en vastgesteld door de VV. Daarnaast zijn de geactualiseerde waterakkoorden KWA (Kleinschalige Water Aanvoervoorzieningen) en Rijnland-Delfland in concept gereed en zal de bestuurlijke besluitvorming begin 2017 gestart worden.

Programmalijn chemische waterkwaliteit
Doel
In 2021 is de chemische waterkwaliteit zodanig dat met een voortgaande ontwikkeling van de ecologische en chemische kwaliteit de KRW-doelen in 2027 zijn gehaald.

Met name de emissies vanuit de glastuinbouw blijven een belangrijk aandachtspunt voor de chemische waterkwaliteit, mede hierdoor blijft de waterkwaliteit achter. Daarom heeft de VV op 22 september 2016 de procesaanpak 'intensiveren aanpak chemische waterkwaliteit' vastgesteld, om de komende jaren de waterkwaliteit in het glastuinbouwgebied voor eind 2021 structureel te verbeteren. Onderdeel hiervan is het verhogen van de ambitie (hoger percentage) voor het doorlichten van polders volgens de door Delfland ontwikkelde methode van gebiedsgericht meten en monitoren. In overleg met onze gebiedspartners wordt hier invulling aan gegeven.

De Waterkwaliteitsrapportage 2015, maar ook de voorlopige resultaten van 2016, laten voor de Westboezem zien dat de daling in stikstof- en fosfaatconcentraties stagneert of zelfs verslechtert. Alleen voor de Oostboezem is een lichte vooruitgang waar te nemen. Voor bestrijdingsmiddelen zijn de prestatie-indicatoren (in de boezem) gehaald, maar zijn wel lokaal zeer forse concentraties aangetoond. Verdere toelichting zal in de waterkwaliteitsrapportage 2016 plaatsvinden.

Op aandringen en met inzet van Delfland is de (landelijke) emissieregistratie (UO-IMT: Uitvoeringsorganisatie integrale milieutaakstelling) sterk verbeterd. Ook Delfland heeft, ondanks het omvangrijke areaal, een hoge rapportagegraad (98%) weten te realiseren. Daarnaast is het afgesproken deel ook kwalitatief gecontroleerd. Hoewel er nog veel winst is te behalen bij het terugdringen van ongewenste emissies lijkt er wel sprake te zijn in een daling van het aantal bewuste (opzettelijke) overtredingen. Hiernaast is het afgesproken aantal agrarische bedrijven gecontroleerd en waar nodig aangepakt.

Na 2014 en 2015 is in 2016 de pilot van het doorspoelen afgerond; de resultaten worden meegenomen in de waterkwaliteitsrapportage over 2016. In september heeft D&H besloten om na 2016 voorlopig te stoppen met het extra doorspoelen van de boezem. De maatregel is op dit moment niet effectief genoeg omdat eerst de emissies uit de glastuinbouw omlaag moeten.

Middels communicatie is het afgelopen jaar ingezet op het bewuster maken van de glastuinbouwsector, naast de polderaanpak van gebiedsgericht meten en handhaving.

Ook bij de andere agrarische sectoren moeten nog meer stappen gezet worden om de chemische waterkwaliteit te verbeteren, en bovendien blijken er nieuwe probleemstoffen in het oppervlaktewater terecht te komen die niet acceptabel zijn. In 2016 hebben de waterschappen samen met het Rijk de 'delta-aanpak waterkwaliteit en zoetwater' ondertekend om deze uitdaging gezamenlijk het hoofd te kunnen bieden. In deze Delta-aanpak is met name aandacht voor bestrijdingsmiddelen, nutriënten en medicijnresten.

Chemische waterkwaliteit

Prestatie-indicator met streefwaarde	Begroting 2016	Realisatie (o.b.v. waterkwaliteits-rapportage 2016)
Stikstofgehalte West- en Oostboezem max. 2,4 en 2,0 mg/l in 2021	3,3 en 2,2 mg/l	3,7 en 2,2 mg/l
% bestrijdingsmiddelen en gemiddelde concentratie in 2021 resp. lager dan 5% en 0,1 µg/l	8,0% & 0,15 µg/l	7,0% & 0,07 µg/*l

Programmalijn lokale knelpunten en kansen
Doel
Zoveel mogelijk afgesproken lokale waterkwaliteitsknelpunten worden opgelost en kansen worden benut binnen taakstellend budget.

De aanpak van de vijf lokale knelpunten 5de ronde (2015-16) is conform planning voor het einde van het jaar afgerond. Van resterende knelpunten uit de voorgaande rondes is bij een tweetal (te weten Kalfjeslaan en Tanthof) vertraging geconstateerd als gevolg van het verkrijgen van overeenstemming met de gemeente Delft over de aanpak. Dit is ook besloten in de Verenigde Vergadering van december. Inmiddels hebben een aantal gemeenten nieuwe knelpunten aan gedragen, deze zullen begin 2017 worden beoordeeld en voorbereid.

Programmalijn zwemwater
Doel
De aangewezen zwemwaterlocaties voldoen aan de EU-zwemwaterrichtlijn en er is alleen bij uitzondering een negatief advies als gevolg van blauwalg en bacteriën.

Van de 14 zwemwaterlocaties voldoen er 11 aan de eis die wordt gesteld door de Europese zwemwaterrichtlijn. De kwaliteit van het water in waterspeeltuin Korftlaan is ondanks de genomen maatregelen "slecht". De Plas Wilhelminapark was een deel van het jaar dicht vanwege werkzaamheden en was daardoor niet toetsbaar. Van waterspeeltuin Tanthof zijn nog te weinig gegevens verzameld nadat in 2016 een nieuwe meetreeks is gestart. Omdat de waterspeeltuin Korftlaan "slecht" scoort, wordt niet voldaan aan de Prestatie Indicator waarin alle locaties moeten voldoen aan de bacteriële norm die de EU-zwemwaterrichtlijn stelt.

Mede dankzij de genomen maatregelen is de prestatie indicator voor blauwalgen ondanks de ongunstige omstandigheden toch gehaald. Door de relatief warme winter 2015/2016 en de daardoor optredende natuurlijke processen is er in 2016 relatief veel blauwalg aangetroffen in de zwemplassen. Doordat de zomer ook lang aanhield, hebben wij tot en met september blauwalgen waargenomen. In de Krabbeplas in Vlaardingen en Delftse Hout in Delft is, net als in 2015, waterstofperoxide toegediend om blauwalg te verminderen. De resultaten laten uiteindelijk zien dat op 9 van de 14 zwemwaterlocaties in 2016 blauwalgenoverlast is opgetreden. Dit heeft geleid tot in totaal 6 weken negatief zwemadvies op de 6 referentielocaties. Hiervan zijn drie weken afkomstig van het Delftse Hout en drie weken van de Krabbeplas (SolarBee plas).

Bij de locaties Plas Wilhelminapark en Plas Prinsenbos zijn in 2016 conform planning maatregelen genomen die de zwemwaterkwaliteit moeten verbeteren.

Tijdens het zwemseizoen is er maandelijks gecommuniceerd via persberichten en sociale media aan de hand van omstandigheden of projecten, zoals de Krabbeplas, Prinsenbos, start zwemseizoen, Wilhelminaplas, toevoegen waterstofperoxide om blauwalg te voorkomen, zwemmersjeuk, zwemmen tegen ALS en Swim to fight Cancer.

Zwemwater

Prestatie-indicator met streefwaarde	Begroting 2016	Resultaat 2016
Aantal zwemwaterlocaties dat voldoet aan de bacteriële norm	14*)	11
Aantal zwemwaterlocaties waar maatregelen zijn genomen met een negatief zwemadvies van maximaal 3 weken	6	6

*) Zoals bij de BURAP is gemeld is het aantal zwemwaterlocaties gedaald van 15 naar 14.

Programmalijn Coördinatie beheer
Doelen

1. *Door intensivering en optimalisering van het beheer wil Delfland het watersysteem kosteneffectiever in stand houden. Door het juiste beheer wordt de waterveiligheid geborgd, wordt wateroverlast en –tekort zoveel mogelijk voorkomen en kan de waterkwaliteit worden beschermd en verbeterd.*

2. *Delfland wil met de beheerders van de openbare ruimte komen tot gezamenlijke, op assetmanagement gestoelde, beheerplannen. Ook wil Delfland afspraken maken over de koppeling van beheermiddelen en zo een bijdrage leveren aan de verbetering van de leefomgeving.*

In 2016 is gestart met de implementatie van assetmanagement binnen Delfland. Er is een assetmanagementscan uitgevoerd, een ontwikkelplan op hoofdlijnen opgesteld en er is gestart met een pilot en opleidingen. Het onderwerp assetmanagement is aan de orde geweest in de informatieve VV op 1 december 2016.

3.2.1 Exploitatie: wat heeft het gekost?

Gezond, schoon en zoet water (bedragen * € 1.000)	Oorspronkelijke begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016
Programmalijn			
Zelfvoorzienend en kringloopsluiting	306	306	346
Chemische waterkwaliteit	1.455	1.455	1.673
Zwemwater	411	132	281
Coördinatie beheer	43	594	403
Lokale knelpunten en kansen	97	43	178
Totaal	**2.312**	**2.530**	**2.881**

Programma Gezond, schoon en zoet water	Primitieve Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016
Lasten			
Directe kosten	*1.370*	1.370	1.365
Toegerekende salarissen	*874*	875	1.368
Rente en afschrijving	*218*	435	360
Totaal lasten	*2.462*	*2.680*	*3.093*
Baten			
Directe opbrengsten	*0*	0	12
Mutaties reserves/voorzieningen	*150*	150	200
Totaal baten	150	150	212
Saldo programma	**2.312**	**2.530**	**2.881**

Toelichting:
Op dit programma is per saldo sprake van € 0,35 miljoen aan hogere kosten. Hoofdzakelijk als gevolg van de feitelijke toerekening van de personele lasten, wordt de begroting met dit bedrag overschreden.

Verloop investeringen 2016:

Investeringen per Programma (bedragen * € 1 miljoen)	Raming oorspronkelijke begroting 2016	Bijgestelde raming Burap	Bijgestelde raming Najaarsbrief	Realisatie in 2016
Gezond, schoon en zoet water	1,0	1,5	1,5	1,6

Toelichting:
Zoals in de BURAP al is aangegeven, is er in de loop van het jaar meer zekerheid verkregen over de projecten welke in 2016 binnen de lokale knelpunten en zwemwateren zijn uitgevoerd. Bij een aantal projecten is meer uitgegeven dan was geraamd. Deels veroorzaakt door projecten waar de kosten hoger lagen dan het beschikbare IP en krediet, zoals het project Wilhelminapark, waar de VV heeft ingestemd met een bijstelling van dit krediet en IP. Deels ook door verschuivingen tussen de verschillende begrotingsjaren, maar binnen IP en krediet.

3.2.2 Risico's

Voor wat betreft de risico's is er ten opzichte van de begroting geen sprake van afwijkingen.

3.3 Programma C – Watersysteem

3.3.1 Programmalijnen

Binnen het programma Watersysteem is een onderscheid gemaakt in de volgende drie programmalijnen:

- Integraal watersysteem
- Grondwater en bodemdaling
- Vaarwegbeheer

In de onderstaande paragrafen worden de resultaten per programmalijn weergegeven.

Programmalijn integraal watersysteem

Waterkwantiteit

Doelen

1. *In 2021 voldoet 98 % van het oppervlak van het beheergebied aan de normering voor inundatie*
2. *Delfland maakt integrale peilbesluiten en doet dit samen met belanghebbenden.*
3. *De programmering van de wateroverlast opgave is gebaseerd op basis van cyclische, vrij toegankelijke en integraal voorbereide systeemanalyses.*

Ad 1

Op dit moment voldoet, na aanpassing aan de actuele klimaatscenario's, circa. 97,5% van het areaal aan de normering voor inundatie. Daarmee wordt het doel van 98% voor 2021 redelijk eenvoudig haalbaar. Voor ruim 15 hectare van het beheergebied is de planvorming uitgevoerd.

In het afgelopen jaar is regulier onderhoud uitgevoerd aan 1.220 kilometer watergangen. Hierbij is vooral de toename van de hoeveelheid waternavel (exoot) opgevallen. Daarnaast is het onderhoud uitgevoerd aan peil regulerende kunstwerken. Bij dit onderhoud zijn geen opvallende zaken geconstateerd.

92% van de waterpeilen voldeed aan het vastgestelde peilbesluit dit was conform de prognose. Het niet voldoen aan de peilen kan vele oorzaken hebben, zoals uitval gemaal door defect of onderhoud, onvoldoende onderhoud duiker, maar ook een teveel aan regenval.

Ad 2

In 2016 zijn 17 partiele herzieningen van peilbesluiten vastgesteld. Tevens is dit jaar gestart met het boezempeilbesluit, de cluster Polder Berkel en 37 partiele herzieningen van peilbesluiten.

Ad 3

Conform planning is in 2016 een watersysteem analyse voor 10 polders uitgevoerd en zijn de knelpunten in beeld gebracht. Dit is conform de bij de begroting afgegeven planning.

Ecologische waterkwaliteit en vismigratie

Doelen

1. *In 2021 zijn de inrichting, het beheer en de waterkwaliteit in de KRW-waterlichamen en in overige delen van het watersysteem zodanig dat met een verwachte voortgaande natuurlijke ontwikkeling de KRW-doelen in 2027 worden gehaald.*
2. *In 2021 zijn de belangrijkste leefgebieden voor vissen in die mate ontsloten, dat met de verwachte voortgaande natuurlijke ontwikkeling en de renovatie- en nieuwbouwcyclus voor kunstwerken de KRW-doelen voor vissen in 2027 gehaald worden.*
3. *In de planperiode van het WBP5 wordt het ambitieniveau voor de waterkwaliteit in de lokale wateren van Delfland vastgesteld en voldoet de waterkwaliteit voor een deel van dit water aan de wensen van burgers, gemeenten en Delfland.*

Ad 1
In 2016 is de verkenning en de planvorming van 17 hectare natte ecologische zones (NEZ) gerealiseerd. Daarnaast is gestart met een aanbesteding extra inzet te kunnen plegen op het verkennen en uitvoeren van maatregelen in 2017 en 2018 voor het realiseren van de ecologische opgave.

Het reguliere onderhoud aan de NEZ's is dit jaar conform de inspectieresultaten uitgevoerd. In 2016 is ook een start gemaakt met het groot onderhoud aan de NEZ's. Om ervoor te zorgen dat de natuurwaarden zich verder ontwikkelen en oevers niet verlanden.

In het Netwerk Schoon en gezond water delen gemeenten en Delfland kennis en ervaring over beheer en onderhoud van waternatuur met elkaar. Hierdoor ontstaat meer aandacht voor effectief en efficiënt beheer en onderhoud ter verbetering van de waterkwaliteit.

Ad 2
In 2016 is het Onderzoeksplan voor aalmigratie en – populatie Delfland (2017-2022) opgesteld. Dit onderzoek levert de benodigde gegevens op over de aalstand in Delfland. Daarnaast heeft het onderhoud van vispassages conform planning plaats gehad, daarmee blijven belangrijke leefgebieden voor vis ontsloten.

Ad 3
In het Netwerk Schoon en gezond water zijn gemeenten en Delfland samen een catalogus aan het opstellen, waarmee alle partijen dezelfde taal kunnen spreken bij het bepalen van de ambities voor lokaal water. De gezamenlijke ambities ten aanzien van de lokale waterkwaliteit worden in beeld gebracht en de veldbezoeken voor het bepalen van de huidige kwaliteit van het lokale water zijn uitgevoerd. Hiermee kan nu de ambitie voor het lokale water worden bepaald.

Programmalijn grondwater en bodemdaling
Doelen

1. *Delfland bouwt verder aan een toekomstige rol als kwantitatief grondwaterbeheerder en benut kansen met grondwater.*
2. *In 2019 heeft Delfland een visie ontwikkeld op de omvang van bodemdaling in het beheergebied en de gevolgen ervan. Uit deze visie kunnen scenario's en maatregelen worden bepaald om (de gevolgen van) de bodemdaling het hoofd te bieden.*

.
Ad 1
In 2015 heeft Delfland met de hoogheemraadschappen Schieland en de Krimpenerwaard en Rijnland een gezamenlijke grondwatervisie opgesteld. Vanwege de relatie tussen de grondwaterstand en bodemdaling is in 2016 gecheckt om ervoor te zorgen dat de grondwatervisie en de te ontwikkelen strategie op de bodemdaling goed op elkaar aansluiten. De visie op Grondwater zal begin 2017 ter besluitvorming worden voorgelegd.

Ad 2
De startnotitie voor het ontwikkelen van een visie met betrekking tot bodemdaling is besproken. In 2016 lag de nadruk op het in samenwerking met de omgeving vergroten van de kennis over de bodem en de factoren die invloed hebben op de bodemdaling in het algemeen. Dit doen we door het opbouwen van een netwerk en uitwisselen van ervaring. Daarnaast doen wij in twee gebiedsprocessen kennis op van de oorzaken en gevolgen specifiek voor onze regio. Met de gemeente Midden Delfland is een gebiedsproces opgestart om te komen tot handelingsperspectieven voor het landelijk gebied. Een gebiedsproces met gemeente Westland begint vorm te krijgen.

Programmalijn vaarwegbeheer
Doel
Het vaar(weg)beheer in samenwerking met gebiedspartners professionaliseren.

De Vaarverordening is in 2015 vastgesteld en in 2016 geïmplementeerd. Het beheergebied is voorzien van zowel nautische verkeerborden als informatiepanelen. Het Nautisch toezicht is conform de afspraken uitgevoerd. Hiermee zijn belangrijke stappen gezet in het professionaliseren van het vaarwegbeheer.

In 2016 is een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden om de Strijp open te stellen voor gemotoriseerd verkeer. Dit heeft geleid tot een voorstel met daarin de voorwaarden waaronder de Strijp open kan worden gesteld voor gemotoriseerd verkeer in het vaarseizoen 2017.

3.3.2 Exploitatie: wat heeft het gekost?

Watersysteem (bedragen * € 1.000)	Oorspronkelijke begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016
Programmalijn			
Integraal watersysteem	32.346	33.213	35.680
Grondwater en bodemdaling	26	26	97
Vaarwegbeheer	148	148	158
Totaal	**32.520**	**33.387**	**35.935**

Watersysteem (bedragen * € 1.000)	Oorspronkelijke begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016
Lasten			
Directe kosten	11.677	11.852	13.249
Toegerekende salarissen	5.925	5.925	6.508
Rente en afschrijving	16.608	17.300	18.801
Totaal lasten	34.210	35.077	38.558
Baten			
Directe opbrengsten	1.690	1.690	2.623
Totaal baten	1.690	*1.690*	2.623
Saldo programma	**32.520**	**33.387**	**35.935**

Toelichting

Directe kosten:
Op dit programma is sprake van afgerond € 1,4 miljoen hogere directe kosten en € 1,0 miljoen hogere opbrengsten (verschil tussen begroting 2016 en rekening 2016).
Met ingang van 2016 geldt dat zowel de kosten als de opbrengsten van het baggeren en onderhoud watergangen voor gemeenten in het programma moeten worden verantwoord. Tot en met 2015 liep deze verantwoording hiervan via de hiervoor gevormde voorzieningen. Voor 2016 heeft dit geleid tot zowel hogere kosten als hogere opbrengsten in het programma van € 1,0 miljoen.
Delfland heeft met de gemeente Delft afspraken gemaakt over het realiseren van een Aquaflowsysteem op locatie Loden Vloer in Delft. Op 24 september 2015 heeft de verenigde vergadering ingestemd om een bijdrage in de kosten te nemen van maximaal € 40.000. Het Aquaflowsysteem is inmiddels aangelegd.

Tenslotte is voor het project Rain Levelr een opschaling van één naar tien deelnemende tuinders voorzien. Om dit ICT-technisch op een verantwoorde wijze uit te voeren is de planning aangepast. Hierdoor is het budget in de voorgaande jaren ten gunste van de algemene middelen gebracht en zijn in 2016 de kosten voor DIG (€ 240.000) verantwoord.

Toegerekende salarissen:
De in 2016 aan het programma toegerekende uren zijn hoger dan het aantal uren waarmee in de urenraming voor de begroting 2016 werd rekening gehouden.

Rente en afschrijving
De hogere rente en afschrijving betreffen € 1,5 miljoen kapitaallasten van in 2016 geactiveerde investeringen.
In de begroting 2016 zijn de kapitaallasten van het verwachte volume geactiveerde investeringsprojecten per 1 januari 2016 als stelpost in het programma algemene dekkingsmiddelen opgenomen. De kapitaallasten van de werkelijk geactiveerde investeringen zijn ten laste van de programma's gebracht.
Hierdoor ontstaat op het programma algemene dekkingsmiddelen een voordelig effect en is op de andere programma's sprake van een nadelig effect.
Per saldo is in totaal sprake van een nagenoeg budgettair neutraal effect.

3.3.3 Investeringen

Verloop investeringen 2016:

Investeringen per Programma (bedragen * € 1 miljoen)	Raming oorspronkelijke begroting 2016	Bijgestelde raming Burap	Realisatie in 2016
Watersysteem	9,1	8,1	10,2

Toelichting

Integraal watersysteem
In 2016 is er € 1,1 miljoen meer geïnvesteerd in het programma watersysteem dan in de begroting was voorzien. Door de gemeente Den Haag wordt de Rotterdamse Baan aangelegd. Dit project is gecombineerd met het aanleggen van het Molenvlietpark incl. waterberging. Anders dan aangenomen is een eerste bijdrage in 2016 betaald. Dit komt omdat de aannemer binnen zijn contract de vrijheid heeft zelf te kiezen waar hij het project start en de aannemer startte met de waterberging. De 1e betaling is gedaan waardoor in 2016 de uitgaven € 2,7 miljoen hoger zijn.

De bouw van het gemaal in de Akkerdijkse polder is vertraagd, dit is veroorzaakt door een lang lopende onduidelijkheid tussen Delfland en de aannemer. Deze onduidelijkheid is opgelost, maar veroorzaakt wel een vertraging van enkele maanden en daardoor een lagere uitgave van € 0,3 miljoen.

Tevens is in de groep van projecten voor groot onderhoud van zeven gemalen, de renovatie van het gemaal Schieveen Oude Bovendijk stilgelegd. Bij de voorbereidingen is een nieuw idee gevormd, waardoor mogelijk de bouw van één gemaal kan vervallen. En bij het gemaal Schieveen Delftweg is de aanbesteding lager uitgevallen dan verwacht. Dit heeft geleid tot € 0,3 miljoen lagere kosten.
Voor het overige is sprake van een diverse relatief geringe afwijking van in totaal € 0,4 miljoen op alle overige projecten.

3.3.4 Risico's

Ecologische waterkwaliteit
Over de directe relatie tussen de aanleg van een natte ecologische zone en de bijdrage daarvan aan de waterkwaliteit (de effectiviteit van de maatregel is) is in relatie tot de natuurlijke processen nog onvoldoende bekend, dit geeft het risico dat we niet de juiste projecten en maatregelen inplannen.

Beheermaatregel
- Onderzoek naar natuurlijke processen om onzekerheid te verkleinen;
- In de financiering van het investeringsbudget voor NEZ is een bijstuurmoment ingebouwd in 2019 om op basis van de resultaten van onderzoek de programmering en planning aan te passen.
- Daarnaast wordt in het programma gekeken of alternatieve manieren van het verbeteren van ecologie (onder andere door ander beheer en onderhoud of drijvende eilanden) mogelijk zijn, zodat we in 2019 een breed scala aan mogelijke maatregelen en de effectiviteit daarvan in beeld hebben.

Delfland werk samen met partners, onder andere gemeenten om de doelen te behalen.
Om de doelen te kunnen behalen moet er voldoende investeringen gedaan worden door deze partners, of partijen uiteindelijk overgaan tot investering is onzeker.

Beheermaatregel
1) bereidheid voor investeren vergroten
2) goed verwachtingenmanagement

Exoten
In 2016 is er een explosieve toename geweest van de exoot waternavel. De bestrijding van deze exoot heeft € 0,2 miljoen meer gekost dan in 2015. Dit is ook een risico voor komende jaren: door de zachte winters en mogelijk nieuw beleid uit Europa kan de inzet op de bestrijding van exoten enorm groeien.

Beheermaatregel
Binnen het assetmanagement zal een aanpak worden opgesteld ten aanzien van de bestrijding van exoten. Hierbij wordt ook meegenomen wat het gevolg is als we een gedeelte niet, of minder intensief verwijderen. Op basis van de aanpak kan inzichtelijk worden gemaakt met welke kosten we rekening moeten houden. En zal hiervoor eventueel budget worden gevraagd bij de Verenigde Vergadering.

3.4 Programma D – Afvalwaterketen en zuiveren

3.4.1 Programmalijnen

Binnen het programma Afvalwaterketen en zuiveren is een onderscheid gemaakt in de volgende vier programmalijnen:

- Transporteren en zuiveren
- Hergebruik grondstoffen
- PPS-contract
- Samenwerken in de afvalwaterketen

In onderstaande paragrafen worden de resultaten per programmalijn weergegeven.

Programmalijn transporteren en zuiveren

Doel
Het transport- en zuiveringssysteem is doelmatig ingericht en blijft voldoen aan de afnameverplichting en wettelijke eisen voor het transporteren en zuiveren van afvalwater en voor de slibverwerking.

In 2016 zijn het transportstelsel, de zuiveringen en slibverwerking doelmatig beheerd en is er voldaan aan de afnameverplichting en de wettelijke eisen.

Prestatie indicatoren
1. Mate waarin voldaan wordt aan de afspraken voor het transporteren van stedelijk afvalwater (de afnameverplichting)
In 2016 is voor 100% voldaan aan de afspraken met de gemeenten voor het transporteren van stedelijk afvalwater.

2. Mate waarin voldaan wordt aan de wettelijke eisen voor het zuiveren van afvalwater en de slibverwerking
In 2016 is voor 100% voldaan aan de wettelijke eisen voor het zuiveren van afvalwater en de slibverwerking.

Programmalijn Hergebruik grondstoffen

Doel
In 2021 zijn alle voorbereidende maatregelen getroffen om op een toekomstbestendige wijze de waterketen te sluiten en de zuiveringen te kunnen doorontwikkelen tot energie-, grondstoffen- en zoetwaterfabrieken.

In 2016 is gewerkt aan de voorbereidingen voor het realiseren van dit doel. Dit doel krijgt in 2017 een vervolg met het opleveren van een beleidsnotitie waarin een strategie voor de zoetwater-, energie-, en grondstoffenfabrieken(ZEG-fabrieken)

De VV heeft in december 2016 de intentie uitgesproken om in het kader van toekomstige afspraken met de glastuinbouwbedrijven AWZI Nieuwe Waterweg (NWA) onder voorwaarden beschikbaar te stellen voor de zuivering van gewasbeschermingsmiddelen.

De bouw van de pilot Zoetwaterfabriek is volgens planning verlopen. De opening heeft op 30 juni 2016 plaats gevonden tijdens de bijeenkomst "Het straatje van Vermeer". Ook is in augustus 2016 gestart met het uitvoeren van het onderzoeksplan van de pilot Zoetwaterfabriek waarin de effectiviteit en dimensioneringsgrondslagen van ozonisatie in combinatie met zand-, en koolfiltratie worden bepaald.

Nadat eind september 2016 de verenigde vergadering het voorstel inzake Biogasbenutting AWZI De Groote Lucht (DGL) heeft goedgekeurd is in 2016 gestart met dit project. De installatie zal in 2017 worden opgeleverd.

Prestatie indicatoren
1.Percentage eigen energieopwekking
Het percentage eigen energie opwekking bedraagt 48,6%. Dit is conform het klimaatakkoord.

2.Percentage hergebruik effluent
Het percentage hergebruik effluent is bij ingebruikname van de eerste Zoetwaterfabriek bekend in 2021.

3.Percentage terugwinning fosfaat uit slib
Het percentage terugwinning fosfaat uit slibverbrandingsas is na de start van de fosfaatfabriek van bedrijf Ecophos in 2018 bekend.

4.Het aantal zuiveringen waarvoor voorbereidende maatregelen zijn getroffen voor de doorontwikkeling naar zoetwaterfabrieken
Op zuivering DGL is de pilot Zoetwaterfabriek in 2016 gestart. De verwachting is dat in 2017 en 2018 ook op zuivering NWA voorbereidende maatregelen worden getroffen voor de doorontwikkeling van een Zoetwaterfabriek.

Programmalijn PPS-contract
Doel
Middels het DBFO-contract en samenwerking met de partners in de PPS blijft het transport- en zuiveringssysteem doelmatig ingericht en blijft deze voldoen aan de afnameverplichting en wettelijke eisen voor het transporteren en zuiveren van afvalwater en voor de slibverwerking. Met PPS-partner Delfluent is een toekomstagenda gemaakt waarin afspraken worden gemaakt met betrekking tot het verbeteren van de doelmatigheid en het aanpassen van de zuiveringsinstallaties aan nieuwe ontwikkelingen.

In 2016 zijn het transportstelsel, de zuivering en de slibverwerking doelmatig ingericht en is er tevens voldaan aan de afnameverplichting en de wettelijke eisen door middel van de PPS-constructie. Ook is in de informatieve VV van december 2016 een Plan van Aanpak Toekomstagenda Afvalwaterketen Delfland gepresenteerd. In 2017 wordt hier een vervolg aan gegeven.

Prestatie indicatoren
1.Mate waarin voldaan wordt aan de afspraken voor het transporteren van stedelijk afvalwater (de afnameverplichting).
In 2016 is 100% voldaan aan de afspraken voor het transporteren van stedelijk afvalwater.

2.Mate waarin voldaan wordt aan de wettelijke eisen voor het zuiveren van afvalwater en de slibverwerking.
In 2016 is 100% voldaan aan de wettelijke eisen voor het zuiveren van afvalwater en de slibverwerking.

Op 26 mei 2016 heeft de verenigde vergadering de "Supplemental Agreement" vastgesteld, waarmee het besparingspotentieel door herfinanciering van het DBFO contract is doorgevoerd en de financiering bij de Nederlandse Waterschapsbank is goedgekeurd.

Voortgang en ontwikkeling PPS

Het transporteren en zuiveren van afvalwater in de Haagse Regio voldoet aan de wettelijke eisen en de afgesproken prestatie-eisen. Door de herfinanciering van het DBFO contract is op de dienstverleningsvergoeding een besparing opgeleverd van € 25,3 voor de periode 2016- 2033.

Ook is er nog steeds sprake van veel nationale en internationale aandacht voor de samenhang tussen de PPS en het zuiveren van afvalwater. De installaties werden voornamelijk bezocht door scholen, universiteiten, gemeenten, bedrijven en internationale delegaties. Een hoogtepunt in 2016 was de ontvangst van een grote delegatie uit Thailand.

Het gemaal Delft vergde in 2016 veel onderhoud door verstoppingen in de pompen. Daarnaast was ook het beton van de kelders in het gemaal beschadigd door met name het zwavelzuur uit het rioolstelsel. Omdat de gemeente Delft groot onderhoud ging uitvoeren op het collecteurriool zag Delfluent Services een kans om in combinatie met dit onderhoud tevens de problemen van het gemaal Delft grondig aan te passen. Hierbij is de betonschade gerepareerd en is het gemaal van een goede bescherming voorzien. Ook zijn de pompen vervangen door zogenaamde "onderhoudsvrije" pompen, die niet meer snel verstopt kunnen raken.

Delfluent Services en Delfland hebben in 2016 de krachten gebundeld en gezamenlijk een verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden voor een water-, grondstoffen en energiefabriek voor alle vier de zuiveringen van Delfland. Het resultaat hiervan zal in 2017 worden opgeleverd.

In een vervolg op de quick scan uit 2015 is in 2016 samen met de partners Delfluent Services, Evides, Royal Haskoning DHV en de TU Delft een meerjarig onderzoek gestart naar de toepassing van continue aeroob korrelslib op awzi Harnaschpolder.
Dit onderzoek, samen met andere initiatieven zoals de warmterivier bij awzi Houtrust en de full scale test struvietverwijdering op awzi Harnaschpolder, is gericht op een betere waterkwaliteit, een verlaging van het energieverbruik en het gebruik van chemicaliën, en hergebruik van warmte en het terugwinnen van fosfor en alginaat uit het afvalwater. Daarmee ligt de PPS op koers om de infrastructuur voor te bereiden op de strategische doelen van Delfland.

Nu de economie weer aantrekt is het merkbaar dat de infrastructuur voor het transporteren van afvalwater onder druk komt te staan als gevolg van nieuwe gebiedsontwikkelingen zoals de aanleg van wegen, de woningbouw en het aanleggen van trambanen op leidingen. Dit vergt een hoge alertheid van zowel Delfland als eigenaar en Delfluent Services als beheerder van de infrastructuur. In 2016 hebben Delfland en Delfluent Services het risicomanagement verbeterd door een versterking van de samenwerking op dit vlak.

Programmalijn Samenwerken in de afvalwaterketen
Doel
Vergroten van de doelmatigheid en duurzaamheid van de afvalwaterketen conform de afspraken met ketenpartners.

De samenwerking binnen het Netwerk Afvalwaterketen Delfland (NAD) en de Rotterdamse Samenwerking in de Afvalwaterketen (RoSA) komt voort uit het nationale Bestuursakkoord Water. De genoemde partijen werken steeds nauwer met elkaar samen om in de waterketen de kwaliteit van de dienstverlening te handhaven, de kwetsbaarheid van de keten te verminderen en de stijging van de jaarlijkse kosten te beperken.
Door de toetreding van de drinkwaterbedrijven Dunea en Evides Waterbedrijf tot de NAD per 14 december 2016 ontstaat een integrale waterketensamenwerking.
Het afvalwaterketenbeleid is in de VV van 22 september 2016 vastgesteld.
Daarnaast is de langetermijnvisie en de strategie voor RoSa in de VV van 22 september 2016 vastgesteld. Hierbij is de VV tevens geïnformeerd over de monitoringsopzet.
Ook is door Delfland voor 100% van de aangeleverde rioleringsplannen binnen de vastgestelde wettelijke termijnen integraal advies geleverd.
Tot slot zijn zowel voor RoSA als NAD instrumenten ontwikkeld waarmee de resultaten van de samenwerking kan worden gemonitord. In de loop van 2017 zal hierover een rapportage beschikbaar komen.

Prestatie indicatoren
1.Percentage minder stijging van kosten en heffingen in de afvalwaterketen ten opzichte van 2010.
Het percentage minder stijging van kosten en heffingen in de afvalwaterketen ten opzichte van 2010 bedraagt 7,6 %. Dit is 0,1% boven de verwachte waarde.

2.Mate waarin projecten zijn uitgevoerd ten behoeve van de bestuurlijke afspraken voor vermindering van kwetsbaarheid en verbetering van kwaliteit in Netwerk Afvalwaterketen Delfland (NAD) en Rotterdamse samenwerking afvalwaterketen (RoSa) zijn uitgevoerd.
Voortschrijdend inzicht laat zien dat voortgang over 2016 uitgedrukt in een percentage een moeilijk exact vast te stellen prestatie-indicator blijkt te zijn omdat het type samenwerkingsprojecten het lastig maakt om te bepalen wanneer een project precies is uitgevoerd. Vaak zijn het procesmatige projecten, waarbij een project weer wordt opgevolgd door een vervolgproject/-fase en de resultaten stap voor stap gerealiseerd worden. In 2017 zal deze prestatie indicator komen te vervallen.

3.4.2 Exploitatie: wat heeft het gekost?

Afvalwaterketen en zuiveren (bedragen * € 1.000)	Oorspronkelijke begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016
Programmalijn			
Transporteren en zuiveren	18.955	19.225	19.066
Hergebruik grondstoffen	266	266	72
PPS-contract	82.402	81.540	81.567
Samenwerken in de afvalwaterketen	1.180	2.969	3.648
Totaal	**102.803**	**104.000**	**104.353**

Afvalwaterketen en zuiveren (bedragen * € 1.000)	Oorspronkelijke begroting 2016	Begroting 2016 na mutaties Kadernota	Rekening 2016
Lasten			
Directe kosten	81.070	79.255	79.718
Toegerekende salarissen	4.004	4.004	3.639
Rente en afschrijving	35.521	36.821	37.495
Mutaties reserves/voorzieningen	0	1.300	1.300
Totaal lasten	*120.595*	*121.380*	122.152
Baten			
Directe opbrengsten	17.792	17.380	17.799
Totaal baten	*17.792*	*17.380*	*17.799*
Saldo programma	**102.803**	**104.000**	**104.353**

Toelichting
Bij dit programma is sprake van € 0,8 miljoen hogere lasten en € 0,4 miljoen hogere baten. In totaal is het saldo van het programma € 0,4 miljoen nadelig. Deze afwijking is nagenoeg nihil (0,3 %) en betreft de volgende posten:

Directe kosten : € 0,5 miljoen nadeel
Toegerekende salarissen : € 0,4 miljoen voordeel
Rente en afschrijving : € 0,7 miljoen nadeel
Directe opbrengsten : € 0,4 miljoen voordeel

Lasten

Directe kosten

De hogere directe kosten betreffen met name:

- een niet in 2016 geraamde bijdrage van de gemeente Den Haag m.b.t. de verdeling van de nazorgkosten van rioolgemaal Scheveningen (-/- € 0,2 miljoen).
- Een hogere vergoeding voor slibreconciliatie aan Delfluent door betere ontwateringsprestaties door Delfluent (+/+ € 0,2 miljoen).
- hogere lasten door een voor 2016 te lage raming van de rentelasten PPS leningen (+/+ € 0,5 miljoen).

Toegerekende salarissen:
De in 2016 aan het programma toegerekende uren zijn lager dan het aantal uren waarmee in de urenraming voor de begroting 2016 werd rekening gehouden.

Rente en afschrijving
In de begroting 2016 zijn de kapitaallasten van het verwachte volume geactiveerde investeringsprojecten per 1 januari als stelpost in het programma algemene dekkingsmiddelen opgenomen. De kapitaallasten van de werkelijk geactiveerde investeringen zijn ten laste van de programma's gebracht.
Hierdoor ontstaat op het programma algemene dekkingsmiddelen een voordelig effect en is op de andere programma's sprake van een nadelig effect.
Per saldo is in totaal sprake van een nagenoeg budgettair neutraal effect.

Baten

Directe opbrengsten
De hogere directe opbrengsten betreffen:

- een voordelig saldo van de verrekeningen Grensoverschrijdend afvalwater (€ 0,1 miljoen).
- een voordelig saldo van afrekeningen uit overeenkomsten met gemeenten van kostenverdeelsleutels voor Zuiveringstechnische Werken (€ 0,2 miljoen).
- het saldo van diverse overige opbrengsten (€ 0,1 miljoen).

Het voordeel uit de herfinanciering PPS van € 1,3 miljoen is in overeenstemming met de Kadernota 2017 toegevoegd aan de Reserve Tariefdemping zuiveringsheffing.

3.4.3 Verloop investeringen 2016:

Investeringen per Programma (bedragen * € 1 mio)	Raming oorspronkelijke begroting 2016	Bijgestelde raming Burap	Bijgestelde raming Najaarsbrief	Realisatie in 2016
Afvalwaterketen en zuiveren	0,7	0,4	0,5	0,5

Toelichting

De realisatie voor 2016 is € 0,2 miljoen lager uitgekomen dan de oorspronkelijke begroting.
Dit heeft als voornaamste reden dat de oorspronkelijk als investering begrote projecten behorende bij de Optimalisatie van het Afvalwater Systeem (OAS) De Groote Lucht, vanaf 2016 worden gedekt vanuit een daartoe ingestelde voorziening.

3.4.4 Risico's

OZB Harnaschpolder

Delfland is door de gemeente Midden-Delfland aangeslagen voor de OZB voor de AWZI Harnaschpolder. Dit is inmiddels een langlopende kwestie geworden, waarbij Delfland cassatie heeft aangetekend bij de Hoge Raad tegen de uitspraak van het Gerechtshof. De Hoge Raad heeft op 30 september 2016 een uitspraak gedaan.

1. Beheerdiscussie:
   De Hoge Raad heeft beslist dat de AWZI, ondanks de feitelijke uitbesteding van de exploitatie, kan delen in de vrijstelling. De Gemeente is hierin dus in het ongelijk gesteld.
2. Onderdelenbenadering:
   Samengevat heeft de Hoge Raad het principale cassatieberoep van Delfland gegrond verklaard, het cassatieberoep van de Gemeente ongegrond verklaard en de zaak naar Hof Amsterdam verwezen om te beslissen over de vraag welke onderdelen binnen het afgebakende object (de AWZI) kunnen worden gekwalificeerd als "werken die zijn bestemd voor de zuivering". Het Gerechtshof Amsterdam zal feitelijk moeten gaan vaststellen of de uitzondering ook van toepassing is op onderdelen zoals bijvoorbeeld de reserveruimte voor uitbreiding van de AWZI, de testhal of de presentatieruimte. De zitting is gepland op 28 juni 2017.

Het risico voor Delfland voor het alsnog opleggen van een OZB aanslag is door deze uitspraak aanmerkelijk lager geworden.

Nooduitlaat effluentstelsel

Het effluent van de AWZI Harnaschpolder wordt via twee effluentleidingen en via twee tracés afgevoerd naar het effluentgemaal op AWZI Houtrust. Er is op dit systeem geen nooduitlaat aanwezig. Op het terrein van AWZI Houtrust lopen de leidingen over enkele honderden meters direct naast elkaar. In het geval van een calamiteit kunnen beide leidingen beschadigen en moeten wellicht buiten gebruik gesteld worden. De kans hierop is klein, maar de gevolgen voor imago, ecologie en gemeentelijke rioolstelsels kunnen aanzienlijk zijn. Om dit risico te verkleinen kan de aanleg van een nooduitlaat nabij de AWZI Harnaschpolder uitkomst bieden. Deze nooduitlaat kan mogelijk ook gebruikt worden voor inlaat van effluent voor peilhandhaving en waterkwaliteitsverbetering. Hiermee vergroot de redundantie van de zoetwatervoorziening. In de WBP5-periode (2016-2021) wordt de bestuurlijke besluitvorming met betrekking tot de nooduitlaat voorzien. Totdat een nooduitlaat is gerealiseerd blijft het risico bestaan en wordt het risico beheerst door het uitvoeren van adequaat onderhoud en een voldoende toegeruste calamiteitenorganisatie. Het risico is in 2016 niet opgetreden.

Verleggen persleidingen

Delfland heeft tientallen kilometers persleiding in beheer. In de meeste gevallen is Delfland niet de eigenaar van de grond waarin deze persleidingen liggen. Er bestaat dan het risico dat de grondeigenaar Delfland zal verzoeken de persleiding te verleggen. Om dit risico in de toekomst te beperken moeten voor persleidingen waarvoor dat nog niet is gebeurd, overeenkomsten worden gesloten met de grondeigenaar. Dit kan door bijvoorbeeld het vestigen van een recht van opstal.
Een zeer globale inschatting van de totale (eenmalige) kosten voor het vestigen van opstalrechten kan uiteenlopen van ordegrootte 2,5 tot 3,8 mio euro afhankelijk van de breedte van de leidingstrook. In de loop van 2017 zal in een bestuurlijk besluitvormingstraject de resultaten van deze inventarisatie worden afgezet tegen het risico van het moeten verleggen van persleidingen. Het risico is in 2016 niet opgetreden.

3.5 Programma E – Financiën, duurzaamheid en innovatie

3.5.1 Programmalijnen

Binnen het programma Financiën, duurzaamheid en innovatie is een onderscheid gemaakt in de volgende twee programmalijnen:

- Coördinatie duurzaamheid en innovatie;
- Coördinatie financiële producten.

In onderstaande paragrafen worden de resultaten per programmalijn weergegeven.

Programmalijn coördinatie duurzaamheid en innovatie
Doel
Delfland voldoet minimaal aan de duurzaamheidafspraken voor 2020 zoals vastgelegd in het klimaatakkoord Unie-Rijk (2010).

In 2016 heeft een onderzoek plaatsgevonden in verband met het optimaliseren van de inkoopfunctie. Het resultaat van dit onderzoek is dat er meer centrale regie op de inkoopprocessen moet plaatsvinden en dat er periodieke managementinformatie beschikbaar is. Een onderdeel hiervan is managementinformatie over duurzaamheid. De uitrol hiervan vindt plaats in 2017.

Er is, in het kader van duurzaamheid WBP5, een Energie Efficiency Plan opgesteld voor de periode 2017-2021.
De pilot van Duurzame Grond- Weg en Waterbouw ligt op schema.

Doel
De doelen van Delfland worden met innovatie beter en slimmer gerealiseerd.

In 2016 is het innovatiefonds van Delfland ingezet om innovaties een stap verder te krijgen. Innovaties doet Delfland op al haar domeinen: zuiveren, het watersysteem en bij de waterkeringen. Het innovatiefonds bedraagt jaarlijks € 1,0 miljoen Van dit bedrag is in 2016 circa 80% gebruikt.
Op 9 november 2016 is op de Pier te Scheveningen de innovatie-dag "360^0 waterinnovatie" geweest. Op deze succesvolle dag zijn er mooie voorbeelden en ideeën van zowel het bedrijfsleven als van Delfland zelf gekoppeld aan de vergezichten van Delfland.
Uit deze dag volgt de innovatieagenda van Delfland voor de komende jaren.

Het afgelopen jaar is het project "dynamische inzet gietwaterbassins" opgeschaald. Het is daarmee van pilot fase overgegaan naar een brede toepassing. En daarmee heeft deze innovatie ervoor gezorgd dat we in ons watersysteem weer iets slimmer water kunnen bergen. Bovendien maken we daarbij gebruik van participatie van ondernemers in ons gebied.

Prestatie indicatoren
Bij alle (Europese) aanbestedingen, waarbij centrale regie wordt gevoerd vanuit inkoop, wordt duurzaamheid als criterium meegenomen.

Duurzaamheid en innovatie

Prestatie-indicator met streefwaarde	Begroting 2016	Realisatie 2016
Vermindering energieverbruik minimaal 2% per jaar	0,5%	0,7%
Eigen energieopwekking minimaal 40%	45%	51,8%
Vermindering CO2 uitstoot minimaal 30% t.o.v. 1990	30%	>30%

Programmalijn coördinatie financiële producten

Doel: De financiële- en de bedrijfsprocessen zijn kwalitatief verbeterd en ondersteunen de organisatie optimaal.

Procesverbetering is gedurende 2016 projectmatig aangepakt in het SLIM2 traject. Een pool van interne medewerkers is geschoold in Lean/Six Sigma. Procesverbeteringen zoals Bestellen tot betalen en Baggeren zijn succesvol uitgevoerd en kunnen in 2017 worden geimplementeerd. Het Planning en controlproces is verder gestroomlijnd heeft tot tijdige bestuurlijke en ambtelijke producten geleid.

De verkenning naar een nieuw financieel en personeel systeem is in september 2016 in het college besproken en goedgekeurd. Op basis daarvan is er een investeringsvoorstel voorbereid dat in het voorjaar 2017 ter besluitvorming aan het college en de verenigde vergadering wordt voorgelegd.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicator met streefwaarde	Begroting 2016	Realisatie 2016
Tijdig opleveren kwalitatief goede P&C producten	5	5

3.5.2 Exploitatie: wat heeft het gekost?

Financiën, duurzaamheid en innovatie (bedragen * € 1.000)	Oorspronkelijke begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016
Programmalijn			
Coördinatie duurzaamheid en innovatie;	4.091	4.091	3.634
Coördinatie financiële producten.	4.464	4.560	4.109
Saldo programma	**8.555**	**8.651**	**7.743**

Financiën, duurzaamheid en innovatie (bedragen * € 1.000)	Oorspronkelijke begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016
Lasten			
Directe kosten	5.774	5.774	4.605
Toegerekende salarissen	3.809	3.809	3.476
Rente en afschrijving	260	356	261
Totaal lasten	*9.844*	*9.939*	*8.342*
Baten			
Directe opbrengsten	959	959	599
Mutaties reserves/voorzieningen	330	330	0
Totaal baten	1.289	1.289	599
Saldo programma	**8.555**	**8.651**	**7.743**

Toelichting
Bij dit programma zijn de lasten per saldo circa € 1,6 miljoen lager dan de bijgestelde begroting. De baten zijn circa € 0,7 miljoen lager. De verschillen worden veroorzaakt door de volgende posten:

Lasten

Directe kosten
De directe kosten zijn circa € 1,2 miljoen lager dan geraamd. De belangrijkste afwijkingen zijn:

- Bodemsanering voormalige dienstwoningen Gemaal De Zaaijer circa € 0,1 miljoen lager door een scherpe aanbesteding.
- Van het Innovatiefonds (begroting € 1 miljoen) is in 2016 circa 80% gebruikt. Per saldo resteert een bedrag van € 0,3 miljoen.
- Het budget voor Kwaliteitsmaatregelen Bedrijfsvoering (€ 0,65 miljoen) is vrijwel geheel ingezet in de Flexibele P-begroting.
- Tot slot zijn de kosten voor verzekeringen zijn € 0,2 miljoen lager door een eenmalige correctie van verzekeringspremies naar het juiste boekjaar (2017) en doordat taxaties van opstallen voor de brandverzekering pas in 2017 zullen plaatsvinden.

Baten

Directe opbrengsten
Met uitzondering van een te hoog geraamde post "verkopen niet zijnde grond" van € 0,45 miljoen zijn de opbrengsten vrijwel conform de begroting.

Mutaties reserves/ voorzieningen
De frictiekosten personeel over 2016 zijn geheel gedekt door de post Onvoorzien frictie personeel. Hierdoor hoefde geen onttrekking uit de reserve plaats te vinden.

3.5.3 Investeringen

Verloop investeringen 2016:

Investeringen per Programma (bedragen * € 1 miljoen)	Raming oorspronkelijke begroting 2016	Bijgestelde raming Burap	Bijgestelde raming Najaarsbrief	Realisatie in 2016
Financiën, duurzaamheid	0,5	0,1	0,1	0,1

Toelichting
De uitgaven 2016 voor de update GIDS/ nieuw financieel systeem zijn conform de bijgestelde raming.
Op het gebied van automatisering is de investering voor de Migratie van MS-applicaties naar de cloud uitgesteld tot 2017, waardoor voor een bedrag van € 0,4 miljoen niet in 2016 is geïnvesteerd.

3.5.4 Risico's

Aanbestedingen
In 2016 is onderzocht hoe de inkoopfunctie bij Delfland het best kan worden ingericht, mede gelet op de risico's die Delfland loopt bij het niet naleven van de aanbestedingswetgeving. Resultaat hiervan is dat is gekozen voor een meer centrale regie op inkoop met een versterking van het inkoopteam. Voor het realiseren van de noodzakelijke verbeteringen is een plan van aanpak opgesteld dat in 2017 wordt uitgevoerd. Verder zijn in 2016 diverse workshops gehouden over de wijzigingen in de Aanbestedingswet en zijn de waterschaps-brede algemene inkoopvoorwaarden vastgesteld.
De benodigde beheersmaatregelen zijn hiermee doorgevoerd zoals beoogd.

3.6 Programma F – Bestuur, organisatie en instrumenten

3.6.1 Programmalijnen

Binnen het programma Bestuur, organisatie en instrumenten is een onderscheid gemaakt in de volgende vier programmalijnen:

- Organisatieontwikkeling, sturing en informatievoorziening;
- Coördinatie, regulering en toezicht;
- Waterbewust en communicatie;
- Crisisorganisatie.

In onderstaande paragrafen worden de resultaten per programmalijn weergegeven.

Programmalijn Organisatieontwikkeling, sturing en informatievoorziening

Doel: Delfland is een open en transparante ontwikkel- en beheerorganisatie met een samenwerkingsgerichte grondhouding naar zijn partners. Delfland is flexibel waar dit nodig is en innovatief om de veranderingen op een effectieve manier vorm te geven. Dit gaat niet ten koste van zijn financiële positie. De organisatie is daarom gericht op een efficiënte uitvoering van de taken en het bereiken van de doelen met een gematigde tariefontwikkeling.

Voor dit doel zijn de volgende resultaten bereikt:

1. De mobiliteit (zowel intern als extern) lag in 2016 met 18,9 % op een hoger niveau dan in 2015 (14%). In navolging van het streven naar verbetering van werkplezier, prestaties en minder verzuim hebben sectoren op basis van de resultaten van het medewerkers-onderzoek per team verbeterplannen opgesteld en in gang gezet. De algemene medewerkerstevredenheid is in maart gemeten. Het Werkplezier scoort een 7,1. Daarmee is voldaan aan de gestelde PI (6,8). Bij de vorige meting scoorde werkplezier een 6,8.
   Ter vervanging van het huidige personeelssysteem (eHRM) per 1 januari 2018 is in september door het college van D&H de aanvraag voorbereidingskrediet goedgekeurd. In afstemming met de Ondernemingsraad (OR) wordt een implementatieplan opgesteld.

2. Kennisagenda: Kennis is een waardevol bezit van de medewerkers en daarmee van de organisatie. De vakkennis wordt in elk team bijgehouden en ontwikkeld en is daarmee voor elke teamleider een onderdeel van de HRM cyclus. Het samenvoegen van deze kennis in een kennisagenda heeft vorm gekregen door de opgedane kennis en de kennis die ontwikkeld wordt (innovatie en onderzoek) in het internetplatform "WaterWindow" vast te leggen. Dit internetplatform is nog niet volledig Delfland breed gerealiseerd. In 2017 zal de kennisagenda compleet in Water Window toegevoegd worden.

3. De beschikbaarheid binnen kantoortijd van de ICT infrastructuur voldoet aan de daarvoor gestelde norm van 90%. Met het oog op de toenemende hoeveelheid automatisering en de stijgende complexiteit is een sourcingbeleid voor uitbesteding I&A-diensten vastgesteld. Ook volgen de ICT-vernieuwingen een ontwikkelpad dat is gebaseerd op de Delflandse architectuurprincipes, waarin vereenvoudiging van het ICT-landschap en integratie van Delfland met haar partners een prominente rol spelen. De migratie van MS-applicaties naar de cloud voor een moderne, robuuste, onderhoudsarme en veiliger Delflandse kantoorautomatisering is ingezet door middel van het project Exchange On Line (in de 'cloud') en Office365 (nu eerst nog 'on premise', in 2017 in de 'cloud').

4. Over de gewijzigde Aanbestedingswet zijn workshops georganiseerd. Daarbij is apart aandacht besteed aan de Grond-, weg- en waterbouw-sector. De workshops hebben ertoe bijgedragen dat de Aanbestedingswet meer bekendheid en navolging krijgt. Nieuwe algemene inkoopvoorwaarden, passend bij de nieuwe aanbestedingswet, zijn vastgesteld.

Het aangepaste inkoopbeleid volgt in de eerste helft 2017. Gedurende 2016 is halfjaarlijks een spend-analyse uitgevoerd, die input levert voor de aanbestedingskalender.
Een verdere professionalisering van de inkoopfunctie en het contractbeheer van Delfland is in gang gezet.

5. Als gevolg van opeenvolgende (langdurige) afwezigheid door ziekte van meerdere medewerkers is het afbreukrisico ten aanzien van de ondersteuning van het bestuursproces dit jaar groot geweest. Door het treffen van korte termijn maatregelen heeft het bestuursproces zo goed als mogelijk doorgang kunnen vinden en is de ondersteuning van de bestuurders op een adequaat niveau gebleven. Meer structurele beheersmaatregelen in personele en werkinhoudelijke zin zijn inzichtelijk gemaakt. Daarbij is het uitgangspunt dat medio 2017 in het bestuursproces een efficiency- en kwaliteitsslag is gemaakt.

6. Op het gebied van procesverbetering zijn de eerste grote processen, zoals KCC en inkoop, in het voorjaar 2016 afgerond. Hieruit voortvloeiende taakstellingen zijn inmiddels meerjarig ingevuld. Er wordt nu doorgeschakeld naar de volgende processen.

Doel: Delfland waardeert informatie als een kostbaar middel dat van iedereen is en heeft informatie volledig geïntegreerd als een cruciale productiefactor.
Voor dit doel zijn de volgende resultaten bereikt:

1. In 2016 heeft I&A Biztalk geïntroduceerd als integratieplatform voor koppelingen tussen interne applicaties en met externe stakeholders. Deze koppelingen zijn robuust, onderhoudsarm en intelligent. Zij worden volgens een standaardmodel ontworpen en beheerd.
   Om haar data en haar informatie intern en extern beschikbaar te stellen is Delfland in 2016 leidend geworden bij de ontwikkeling van de Centrale Distributielaag in Het Waterschapshuis-verband. Ook is Delfland het eerste waterschap dat de DAMO-standaard (datamodel voor de watersysteemgegevens van de waterschappen) geïmplementeerd heeft, en is zij de "launching customer" van deze distributielaag. Hiermee is de basis gelegd voor grootschalige externe gegevensontwikkeling met het Digitaal Stelsel Omgevingswet.

2. Met de ontwikkelaars van 3Di is gewerkt aan het opstellen van een productspecificatie. In overleg tussen de hoogheemraadschappen Hollands Noorderkwartier en Delfland en de directeuren van deelnemende partijen in de Stichting zijn interne processen en activiteiten voor het in de lucht houden en kunnen werken met 3Di doorgezet.
   Omdat nog geen verdere doorontwikkeling heeft plaats gevonden, is van de voorziene begroting in 2016 iets meer dan de helft uitgegeven.

3. De kwaliteit van de gegevens van Delfland is in de afgelopen twee jaren sterk toegenomen door de introductie van de basisregistraties zoals de BGT (Basisregistraties Grootschalige Topografie), de verwerving van grote hoeveelheden referentiebestanden die zijn gebruikt om onze gegevens aan te vullen en waar nodig te verbeteren en de inrichting van een intern proces om gegevens in te winnen, te verzamelen en vervolgens na verificatie centraal beschikbaar te stellen. Met het laatste is voldaan aan de gestelde PI.

4. Pilotproject Safe Smart Water
   Delfland heeft samen met Key locker (start up van de TU Delft) een sensor (chip) ontwikkeld met een eigen beveiligingssleutel om gegevens versleuteld te verzenden en te ontvangen. Het afgelopen jaar is dit in een lab getest. De sensor wordt in 2017 voor de praktijk ontworpen en gerealiseerd, inclusief beveiliging en encryptie. Hiermee hebben we de complete controle op de versleuteling van onze informatie.

Programmalijn Coördinatie, regulering en toezicht

Doel: De reguleringsketen vormt een transparante en efficiënte schakel tussen buiten (gebied) en binnen (Delfland).
Voor dit doel zijn de volgende resultaten bereikt:

1. In 2016 is 92% van de binnengekomen vergunningen binnen de wettelijke termijn afgehandeld. Daarmee is voldaan aan de gestelde PI van 90%.
   Nader beschouwd zijn de percentages in de 1e en 2e helft van het jaar respectievelijk 87% en 99%. Dit is te verklaren door de introductie van een nieuw computersysteem om vergunningzaken te behandelen, dat in de eerste helft van het jaar opstartproblemen kende.
   Met een LEAN-aanpak is gedurende het jaar veel verbeterd in het vergunningproces (bijvoorbeeld de inrichting van het Checkpoint), waardoor de dienstverlening klantgerichter en het proces beter beheersbaar is geworden. De behandeling van een vergunning kent op dit moment een gemiddelde doorlooptijd van 40 dagen (iets minder dan 6 weken)

2. In 2016 is 81% van de binnengekomen meldingen binnen de termijn van 3 weken afgehandeld. Daarmee is niet voldaan aan de gestelde PI van 90%.
   Nader beschouwd zijn de percentages in de 1e en 2e helft van het jaar resp. 77% en 87%. Dit is te verklaren door de opstartproblemen met het nieuwe zaaksysteem zowel aan de kant van vergunningzaken als aan de kant van het KCC. Het niet halen van deze PI heeft niet tot problemen geleid met onze klanten. In 2017 zal het meldingenproces aan de hand van een LEAN-traject verder worden verbeterd.

3. De PI voor deregulering is in de verslagperiode ruim boven de norm van 25%: 42%. Naar verwachting zal deze PI met de komst van de nieuwe omgevingswet nog verder kunnen gaan toenemen.

Doel: Het instrumentarium van toezicht en handhaving is effectief ingezet om het naleefgedrag te bevorderen en waar mogelijk structureel te verbeteren.

Voor dit doel is het volgende resultaat bereikt:
Begin 2016 is het 'Uitvoeringsprogramma Toezicht en Handhaving' dat is geprioriteerd op basis van de uitkomsten van de risico-analyse, de bestuurlijke wensen en de maatschappelijke ontwikkelingen en wensen vanuit de omgeving bestuurlijk vastgesteld. Dit plan is in 2016 grotendeels gerealiseerd en het instrumentarium is actueel en effectief ingezet om het naleefgedrag te bevorderen en waar mogelijk structureel te verbeteren. Aan de gestelde PI is voldaan. De schouw is verder geprofessionaliseerd en verloopt nu volledig digitaal en voor het grootste deel met eigen medewerkers. Dit heeft (nu al) geleid tot een kwaliteitsverbetering en een verbeterde werkrelatie met onze gebiedspartners. Aan het eind van 2016 is de productie in toenemende mate onder druk komen te staan als gevolg van langdurige ziekte, mobiliteit en moeilijk invulbare vacatures. Dit heeft, met name, impact gehad op een aantal ondersteunende processen (zoals kwaliteitsborging) en een aantal minder prioritaire toezichtactiviteiten waarop de inzet tijdelijk is verminderd. In 2017 zal hierop een inhaalslag moeten worden gemaakt.

Doel: Delfland ontwikkelt één integrale en actuele legger voor alle waterstaatswerken.

Ten aanzien van dit doel is het volgende resultaat bereikt:
Begin 2016 heeft de verenigde vergadering de bevoegdheid tot het vaststellen van leggerwijzigingen gedelegeerd naar het college van dijkgraaf en hoogheemraden en is vervolgens de bevoegdheid doorgemandateerd naar de secretaris-directeur.

Het ontwerp van de integrale legger (Wateren, Regionale keringen, Polderkaden) heeft in oktober en november 2016 ter inzage gelegen en wordt in 2017 ter vaststelling aan D&H en de VV voorgelegd. Er is een plan van aanpak voor het vervolg van de verdere integratie van de leggers opgesteld.

Doel: Delfland implementeert de Omgevingswet en grijpt de veranderingen aan om in samenwerking met de gemeenten de wettelijke instrumenten aan te passen.
Voor dit doel is het volgende resultaat bereikt:
Voor de Omgevingswet stond het jaar 2016 in het teken van kennisontwikkeling, impact verkenning en ambitiebepaling ten aanzien van de implementatie van de wet. Naar verwachting zal de wet in 2019 van kracht worden. Op het gebied van beleid, planvorming, regulering, toezicht en informatievoorziening heeft de Omgevingswet impact. Samenwerking met gemeenten wordt nog intensiever dan deze al is.
Vanaf 2017 zal er een implementatieproces starten waarbij de nadruk ligt op verandermanagement. De vertraging in het wetgevingstraject maakte het niet mogelijk om eind 2016 al een implementatieplan gereed te hebben. Dit zal begin 2017 gereed zijn.

Doel: Delfland stelt de Waterschapsverordening integraal op waarbij alleen de strikt noodzakelijke regels en procedures zijn opgenomen.
Omdat de invoering van de Omgevingswet is uitgesteld wordt het plan van aanpak voor de Waterschaps-verordening in 2017 opgepakt.

Programmalijn Waterbewustzijn en communicatie

Doel: In 2021 zijn inwoners van Delfland zich bewust van het water om hen heen, van de gevolgen van klimaatverandering en van hun eigen handelingsperspectieven.
Voor dit doel zijn de volgende resultaten bereikt:

1. Het voorstel Waterbewustzijn is diverse keren aan de orde geweest in het college. Er ligt nog geen meerjarige strategie. Wel is besloten in de collegeretraite van 26 oktober om een aanpak te kiezen die uitgaat van het bevorderen van participatie van zowel samenwerkingpartners als inwoners. In het college van 20 december 2016 is vervolgens opdracht gegeven dit in de organisatie te beleggen en uit te werken welke personele middelen hiervoor nodig zijn.

2. De fysieke zichtbaarheid van Delfland is benut in uitingen via sociale en fysieke media met berichten en foto’s. Delfland is dagelijks zichtbaar geweest op de website, digitale nieuwsbrief, Nieuwsbron, Twitter, LinkedIn, Instagram enFacebook.

3. Storytelling is een veranderde manier van werken, waarbij we meer verhalend onze boodschap brengen, in plaats van feitelijk. Het verhaal achter een gemaal bijvoorbeeld. Daar zijn we anderhalf jaar geleden mee gestart en het aantal stories groeit gestaag. Het is de bron van alle content die we plaatsen.

4. Het communicatief vaardiger maken van de organisatie is in verband met het ontbreken van capaciteit als resultaat doorgeschoven naar 2017.

5. Er zijn in 2016 diverse acties opgezet om extra publiciteit te genereren. Voorbeelden hiervan zijn:
   Op 4 juli deden ruim 1000 kinderen mee aan the Battle of the beach. Dit leverde veel positieve publiciteit op, waaronder via het Jeugdjournaal.
   De opening van de Bergboezem Berkel oogstte veel waardering bij direct omwonenden die veel overlast van het project hebben gehad en die nu in het zonnetje werden gezet. In het najaar voerden we de campagne “Niet in het riool” samen met gemeenten, om zo vervuiling aan de bron te verminderen.
   Van 12 tot 23 oktober zijn diverse activiteiten georganiseerd in De week van Ons Water. Ook is deelgenomen aan Swim To Fight Cancer.
   En in Spangen ondersteunden we communicatief een tiental initiatieven van inwoners op gebied van klimaatadaptatie.

Doel: Delfland draagt met communicatie bij aan de reputatie van Delfland bij burgers, belanghebbenden en maakt daarbij optimaal gebruik van digitale middelen.
Voor dit doel zijn de volgende resultaten bereikt:

1. Het bepalen van de gewenste positie van Delfland in de netwerksamenleving kreeg in de praktijk steeds meer vorm. Voorbeelden hiervan zijn de dagrapportages en Nieuwsbron. Het effect bereiken is een kwestie van lange adem. Vooral omdat de doelgroepen zich eerst bewust moeten worden van hun eigen mogelijkheden en dan pas in actie gaan komen.

2. Een aantal bestuurders heeft aangegeven om ook zelf meer met groepen in gesprek te willen. We gaan samen met hen inventariseren welke groepen dat zijn en dan de gesprekken organiseren. Via webcare kregen we inzicht in de onderliggende vier prestatie-indicatoren, maar dat is nog niet voldoende. De Unie van Waterschappen houdt een onderzoek waarin het landelijke beeld gemeten wordt. Wij willen graag in 2017 een aanvullend regionaal onderzoek/peiling doen om zo het regionale beeld te meten.

Programmalijn Crisisorganisatie

Doel: Tijdens een crisis is de calamiteitenorganisatie in staat de calamiteit adequaat en op effectieve en efficiënte wijze te bestrijden.
Voor dit doel zijn de volgende resultaten bereikt:

1. Na anderhalf jaar van voorbereiding is de vernieuwde calamiteitenorganisatie in 2016 gestart. De actualisatie van het handboek Crisisbeheersing met een calamiteitenplan en alle bestrijdingsplannen zijn gereed.
2. Tevens zijn alle functionarissen in de crisisorganisatie geworven in hun (nieuwe) rol, en getraind en opgeleid. Het komende half jaar staat in het teken van het afronden en tenslotte de calamiteitenorganisatie door laten ontwikkelen naar de landelijke doelstellingen voor 2020 waaraan Delfland zich heeft gecommitteerd. De functionarissen hebben de basistraining voor hun taak gevolgd De komende periode volgen nog extra trainingen en opleidingen voor een verdere professionalisering.
3. De banden met onze buurwaterschappen en samenwerkingspartners (veiligheidsregio's) zijn verder aangehaald.

3.6.2 Exploitatie: wat heeft het gekost?

Bestuur, organisatie en instrumenten (bedragen * € 1.000)	Oorspronkelijke begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016
Programmalijn			
Organisatieontwikkeling, sturing en informatievoorziening	18.121	18.092	17.349
Coördinatie, regulering en toezicht	6.017	6.017	6.214
Waterbewust en communicatie	1.436	1.436	1.138
Crisisorganisatie	820	820	1.039
Saldo programma	**26.394**	**26.365**	**25.740**
Bestuur, organisatie en instrumenten bedragen * € 1.000)	Oorspronkelijke begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016
Lasten			
Directe kosten	16.799	17.199	14.879
Toegerekende salarissen	14.894	14.894	15.828
Rente en afschrijving	739	711	712
Totaal lasten	*32.433*	*32.804*	*31.419*
Baten			
Directe opbrengsten	5.879	5.379	4.859
Mutaties reserves/voorzieningen	160	1.060	820
Totaal baten	*6.039*	*6.439*	*5.679*
Saldo programma	**26.394**	**26.365**	**25.740**

Toelichting
Bij dit programma zijn de lasten per saldo circa € 1,4 miljoen lager dan de bijgestelde begroting. De baten zijn circa € 0,8 miljoen lager. De verschillen worden veroorzaakt door de volgende posten:

Lasten

De lagere directe kosten betreffen:

Huisvesting
De kosten voor reguliere huisvesting (onderhoud gebouwen en vervoersmiddelen) zijn € 0,4 miljoen lager vanwege goedkopere contracten en lager energieverbruik.

Corporate Communicatie
De kosten voor Corporate Communicatie zijn € 0,2 miljoen lager door een vertraging van participatieprojecten met derden.

Automatisering
Hogere kosten van € 0,5 miljoen worden voornamelijk veroorzaakt doordat de organisatie meer nieuwe smartphones, laptops en tablets in gebruik heeft genomen dan voorzien. Daarnaast verschuiven kosten naar I&A, doordat beheer en onderhoud van software steeds vaker door I&A wordt betaald, maar de middelen nog decentraal bij de andere teams zijn begroot. Tenslotte vergen onderzoeken en maatregelen in het kader van informatiebeveiliging bij I&A hogere uitgaven dan voorzien en is een opbrengst vanuit Europese "Be Good"-subsidie nog niet opgenomen.

Tijdelijke huisvesting
Een deel van de kosten (€ 0,3 miljoen) voor de tijdelijke huisvesting en de ontrekking uit de reserve Tijdelijke huisvesting is budgettair neutraal doorgeschoven naar 2017.

3.6.3 Investeringen

Verloop investeringen 2016:

Investeringen per Programma (bedragen * € 1 miljoen)	Raming oorspronkelijke begroting 2016	Bijgestelde raming Burap	Bijgestelde raming Najaarsbrief	Realisatie in 2016
Organisatie	13,6	13,9	11,0	9,1

Toelichting
De investeringen in dit programma betreffen met name automatisering en huisvesting.

Op het gebied van de huisvesting is de verbouwing van de locatie Gemeenlandshuis/ Phoenixstraat in Delft in volle gang. De uitvoering verloopt binnen het door de VV beschikbaar gestelde krediet, inclusief de onderdelen Warmte Koude Opslag, Inrichting buitenterrein en ICT-inrichting.
Door aanpassingen in de planning van de werkzaamheden verloopt de spreiding van de betalingen aan de aannemer en de onderaannemers anders dan oorspronkelijk voorzien. Als gevolg hiervan zijn in 2016 voor een bedrag van € 4,1 miljoen minder investeringen geboekt. De ICT-inrichting vindt plaats in 2017, dus ook daarop zijn in 2016 geen investeringen geboekt. Totaal is ten opzichte van de begroting € 4,6 miljoen minder geboekt, en ten opzichte van de prognose in de Najaarsbrief 2016 € 1,8 miljoen minder. De resterende investeringsuitgaven zullen in 2017 alsnog worden betaald.

Project Huisvesting

Omschrijving (bedragen in € 1.000)	Krediet (a)	Uitgaven 2013	Uitgaven 2014	Uitgaven 2015	Uitgaven 2016	Totaal uitgaven (b)	nog beschik-baar
Gerealiseerde uitgaven (b)							
701752 Verbouwing Gemeenlandshuis	18.800	207	486	1.029	8.882	10.604	8.196
701899 Warmte koudeopslag	651	0	0	13	7	20	631
701900 Buitenterrein	1.000	0	0	0	98	98	902
701901 ICT-Kosten nieuwe huisvesting	550				0	0	550
Nog beschikbaar (a-b)	**21.001**	**207**	**486**	**1.042**	**8.987**	**10.722**	**10.279**

3.6.4 Risico's

Informatiebeveiliging
I&A heeft in 2016 volop gebruik gemaakt van campagnes van de rijksoverheid en initiatieven van de Unie van Waterschappen om informatiebeveiliging onder de aandacht te brengen en de BIWA bij Delfland te implementeren. Gezien de toenemende dreiging van en aandacht voor cybersecurity is de verwachting dat dit thema in de komende jaren meer aandacht van Delfland zal vragen.

3.7 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

3.7.1 Doelen, resultaten en prestatie-indicatoren programma

Doelen van dit programma zijn het tijdig, juist en volledig verantwoorden van alle belastingopbrengsten en het opnemen van posten voor onvoorzien (wettelijk verplicht), voorzieningen en reserves.

3.7.2 Exploitatie: wat heeft het gekost?

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien (bedragen * € 1.000)	Oorspronkelijke begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016
Programmalijn			
Algemene dekkingsmiddelen	-209.206	-210.706	-212.932
Onvoorzien, frictiekosten, indexering en reserves	4.680	21.428	15.982
Totaal	**-204.526**	**-189.278**	**-196.950**

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien (bedragen * € 1.000)	Oorspronkelijke begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016
Lasten			
Directe kosten	8.174	6.366	5.639
Rente en afschrijving	2.944	2.524	0
Mutatie reserves/voorzieningen	388	20.388	20.208
Onvoorzien	2.750	1.850	0
Totaal lasten	*14.256*	*31.128*	*25.847*
Baten			
Directe opbrengsten	216.980	215.923	218.987
Mutaties reserves/voorzieningen	435	1.925	1.690
Saldo financieringsfunctie	1.367	2.558	2.120
Totaal baten	*218.782*	*220.406*	*222.797*
Saldo programma	**-204.526**	**-189.278**	**-196.950**

Toelichting

Rente en afschrijving
De begroting 2016 is medio 2015 samengesteld op basis van de te verwachten activeringen van in totaal € 30 miljoen per 1 januari 2016. De kapitaallasten van dit volume zijn als één totaalpost opgenomen in Programma G Algemene dekkingsmiddelen.
De kapitaallasten van de werkelijk geactiveerde investeringen 2016 zijn ten laste van de programma's gebracht.
Hierdoor ontstaat op het programma algemene dekkingsmiddelen een voordelig effect, doordat op dit programma alleen een totaalraming is opgenomen en geen werkelijke kapitaallasten worden verantwoord. Op de andere programma's is sprake van een nadelig effect doordat de werkelijke kapitaallasten op de programma's wordt verantwoord. Kern is dat sprake is van centrale raing en decentrale verantwoording. Per saldo is in totaal sprake van een nagenoeg budgettair neutraal effect.

Saldo financieringsfunctie
In 2016 is door een lager volume van het onderhanden werk € 0,2 miljoen minder rente geactiveerd.

Belastingen
De belastingopbrengsten worden verder toegelicht in paragraaf 4.6 Waterschapsbelastingen.

Reserves en voorzieningen
De bijstelling betreft de vrijval van de egalisatiereserve renteomslag en de reserve onderhoud bruggen van in totaal € 1,5 miljoen zoals besloten in de Kadernota 2017.

4 Paragrafen

4.1 Ontwikkelingen, uitgangspunten, afwijkingen en incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten
Het resultaat over 2016 is beïnvloed door het optreden van incidentele baten en lasten. Onder dit begrip wordt verstaan de baten en lasten van materiële betekenis die eenmalig in maximaal drie begrotingsjaren voorkomen.
In tabel 4.1 wordt een overzicht gegeven van de grootste posten over 2016.

Tabel 4.1 Incidentele baten en lasten

Programma	Omschrijving	Incidentele	
		Lasten	baten
		In € 1 miljoen	
	Resultaat 2016 totaal		***6,2***
Dekkingsmiddelen	Baten lasten voorgaande jaren		0,9
	Totaal incidentele baten en lasten		***0,9***
Resultaat 2016 exclusief incidentele baten en lasten			**5,3**

De incidentele baten en lasten worden voor zover van toepassing in het programma Organisatie toegelicht.

4.2 Kostentoerekening

Kosten en opbrengsten worden zoveel mogelijk direct ten laste of ten gunste gebracht van een product. Een belangrijke uitzondering zijn de personeelskosten: deze kosten worden via een verdeelsleutel van uren doorbelast aan de producten.
De volgende stap is de verdeling van de ondersteunende producten (bijvoorbeeld: management, huisvesting, automatisering) via specifieke verdeelsleutels (bijvoorbeeld uren, kosten, werkplekken) naar de primaire producten.
Uiteindelijk zijn de kosten en opbrengsten van onderstaande primaire producten conform de begroting 2016 verdeeld over de taken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer op basis van de onderdstaande in de nota Kostenverdeling vastgestelde verdeelsleutel:

Programma	Producten	Watersysteem-beheer	Zuivering-beheer
A Schoon water	Aanleg en onderhoud watersystemen	100%	0%
	Baggeren en sanering waterbodems	100%	0%
	Monitoring watersystemen	100%	0%
B Voldoende water	Aanleg en onderhoud watersystemen	100%	0%
	Baggeren en sanering waterbodems	100%	0%
	Beheer hoeveelheid water	100%	0%
	Beheersinstrumenten watersystemen	100%	0%
	Monitoring watersystemen	100%	0%
C Stevige dijken	Aanleg en onderhoud waterkeringen	100%	0%
	Beheersinstrument waterkering	100%	0%
D Gezuiverd afvalwater	Afvalwaterbehandeling door derden	0%	100%
	Getransporteerd afvalwater	0%	100%
	Gezuiverd afvalwater	0%	100%
	Verwerkt slib	0%	100%

Programma	Producten	Watersysteem-beheer	Zuivering-beheer
E Instrumenten	Aanpak diffuse emissies	75%	25%
	Handhaving keur	75%	25%
	Handhaving Wvo	75%	25%
	Keur	75%	25%
	Rioleringsplannen en subsidies lozingen	75%	25%
	Vergunningen en keurontheffingen	75%	25%
	Wvo-vergunningen en meldingen	75%	25%
	Externe communicatie	75%	25%
F Organisatie	Bestuur	80%	20%
	Calamiteitenzorg	80%	20%
G Algemene dekkingsmiddelen/onvoorzien	Financ.opbrengsten watersysteemheffing	100%	0%
	Financ.opbrengsten zuiveringsheffing	0%	100%
	Mutaties reserves watersysteemheffing	100%	0%
	Mutaties reserves zuiveringsheffing	0%	100%
	Belastingopbrengsten watersysteemheffing	100%	0%
	Belastingopbrengsten zuiveringsheffing	0%	100%

4.3 Financiering

Inleiding

De kaders voor het treasurybeleid van het Hoogheemraadschap van Delfland zijn vastgelegd in de wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido), de Verordening Beleids- en Verantwoordingsfunctie (ex artikel 108 Waterschapswet), het Waterschapsbesluit en het Treasurystatuut van Delfland. In deze paragraaf wordt ingegaan op de financieringsactiviteiten van Delfland in 2016.

Beleid

De benodigde liquiditeitsbehoefte is zoveel mogelijk ingevuld met eigen middelen. Omdat in 2016, net als in vorige jaren, onvoldoende eigen geldmiddelen beschikbaar waren maakt Delfland zoveel mogelijk gebruik van het aantrekken van kort geld. Het aangetrokken korte geld bestond uit het beschikbare rekening-courantkrediet bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) van € 56,1 miljoen en uit de mogelijkheid van het afsluiten van kas- of daggeldleningen met een maximale looptijd van 1 jaar.
De reden voor de keuze voor korte financiering is met name gebaseerd op het lagere rentepercentage voor kortlopende financiering. Daarnaast geeft kort geld ook de mogelijkheid voor een variatie in hoogte en looptijd van de aan te trekken leningen.

In 2016 was sprake van fluctuaties in de benodigde financiering. Het maximumbedrag voor het aantrekken van kort geld wordt bepaald door de hoogte van de wettelijk vastgestelde kasgeldlimiet. De toegestane kasgeldlimiet voor Delfland bedraagt conform de wet Fido 23% van het begrotingstotaal hetgeen neerkomt op € 56,1 miljoen.
Voor de bepaling van de financieringsbehoefte gedurende het jaar maakte Delfland gebruik van een liquiditeitsplanning.

Ontwikkelingen

Leningenportefeuille
Op 1 juli 2016 heeft de herfinanciering van de PPS inzake de zuiveringsinstallaties plaatsgevonden. Bij deze operatie is de langlopende leaseverplichting omgezet in vier nieuwe langlopende lineaire geldleningen met een looptijd van 14 respectievelijk 15 jaar van in totaal € 281 miljoen. Daarnaast bestaat de langlopende leningenportefeuille uit 15 langlopende leningen met een totaalbedrag van € 471 miljoen en één lening van € 50 miljoen met een looptijd van 1 jaar en 1 dag. Het gemiddelde rentepercentage van deze geldleningen bedraagt 4,34%. In totaal bedraagt het saldo van de leningenportefeuille per 31 december 2016 € 795 miljoen.

Risicobeheer

Kasgeldlimiet
In de wet Fido is vastgelegd dat kortlopende financiering wordt beperkt door middel van de kasgeldlimiet. Voor 2016 bedroeg de kasgeldlimiet € 56,1 miljoen (23 % van het begrotingstotaal). De kasgeldlimiet mag maximaal drie kwartalen achter elkaar worden overschreden zonder dat de toezichthouder (de provincie Zuid-Holland) op de hoogte hoeft te worden gebracht. In 2016 is alleen in het eerste kwartaal sprake geweest van een overschrijding van de kasgeldlimiet.
De onderstaande tabel geeft het verloop weer van de werkelijk aangetrokken kortlopende financiering en de onder- dan wel overschrijding van de kasgeld limiet per kwartaal.

Overzicht verloop kortlopende financiering over 2016

Omschrijving (bedragen * € 1 miljoen)	1e kwartaal 2016	2e kwartaal 2016	3e kwartaal 2016	4e kwartaal 2016
Toegestane kasgeldlimiet 23% begrotingstotaal	56,1	56,1	56,1	56,1
Werkelijke kortlopende financiering	66,1	40,9	16,6	29,9
Overschrijding (-/-) of onderschrijding (+)	**-10,0**	**15,2**	**39,5**	**26,2**

Renterisico
De renterisiconorm is een wettelijke norm die betrekking heeft op de vaste schuld van het waterschap. Door het toepassen van deze norm wordt de looptijd van langlopende geldleningen gespreid waardoor een beperking van de renterisico's optreedt.
De berekende renterisiconorm is het maximumbedrag van de jaarlijkse aflossingen en de herfinanciering van vaste geldleningen. De vastgestelde renterisiconorm voor Delfland over 2016 bedraagt 30 % van het begrotingstotaal van € 240 miljoen is € 72 miljoen.
In 2016 heeft Delfland een lening van € 50 miljoen geherfinancierd en werd tevens een bedrag van € 6,6 miljoen op de PPS leningen afgelost.
De herfinanciering en aflossing past ruimschoots binnen de vastgestelde renterisiconorm van € 72 miljoen.

Derivaten
In het vastgestelde Treasurystatuut is expliciet opgenomen dat Delfland geen gebruik mag maken van derivaten.

Kredietrisico
Delfland heeft in 2016 geen gelden uitgezet. Hierdoor werd ook geen kredietrisico gelopen.

Koersrisico
De aandelen van Delfland (onder andere NWB) worden niet op een beurs verhandeld en zijn daarom niet onderhevig aan koersrisico's.

Valutarisico
Delfland handelt niet in vreemde valuta waardoor ook hierop geen risico wordt gelopen.

Kasbeheer

Rekening-courant
Over 2016 bedroeg de maximaal aangevraagde en verleende kredietlimiet conform de toegestane kasgeldlimiet € 56,1 miljoen euro. Op 31 december 2016 had Delfland een schuld in de rekening-courant van € 40,1 miljoen. Het rentepercentage over het rekening courantsaldo bedroeg over 2016 gemiddeld 0,10 % op jaarbasis.

Kasgeldlening
In 2016 heeft Delfland voor de financieringsbehoefte gebruik gemaakt van kasgeldleningen met een maximale looptijd van 31 dagen. In 2016 is zes keer een kasgeldlening aangetrokken. Het gemiddelde bedrag per kasgeldlening bedroeg afgerond € 16,0 miljoen (in 2015 € 17,9 miljoen). Het rentepercentage van deze leningen varieerde tussen minimaal -/-0,38 % en maximaal -/-0,27 % op jaarbasis. In totaal werd in 2016 voor alle opgenomen kasgeldleningen een bedrag van € 22.000 aan rente ontvangen.
Voor het aantrekken van een kasgeldlening werd telkens bij twee bankinstellingen en twee geldbemiddelaars een offerte aangevraagd. De kasgeldleningen zijn altijd aangetrokken bij de aanbieder met het laagste rentepercentage.

Financiering

Financieringsbehoefte
Zoals eerder in deze paragraaf is vermeld is de financieringsbehoefte over 2016 ingevuld met kortlopende geldleningen.
In de onderstaande tabel is de financieringsbehoefte over 2016 cijfermatig weergegeven. Het financieringstekort werd voornamelijk gefinancierd met het rekening-courantkrediet van € 56,1 miljoen en kasgeldleningen.

Tabel financieringsbehoefte 2016

Financieringspositie (bedragen * € 1 miljoen)	31-12-2016	31-12-2015
Vaste activa	**944**	**911**
Opgenomen leningen	795	770
Eigen financieringsmiddelen:reserves en voorzieningen	112	89
Totaal financieringsmiddelen	**907**	**859**
Financieringsoverschot (+)/tekort (-/-)	**-37**	**-52**

Rente
De onderstaande tabel geeft een cijfermatige weergave van de rentekosten over 2016 en de toerekening van de rente aan de exploitatie.

Omschrijving (bedragen * € 1 miljoen)	Begroting 2016	Rekening 2016	Rekening 2015
Rentekosten langlopende geldleningen	20,7	20,4	20,5
Rentekosten PPS leningen	8,0	7,2	0,0
Rentekosten kortlopende geldleningen	-0,2	0,0	0,1
Rentebaten	0,0	0,0	0,0
Totaal rentelasten	***28,5***	***27,6***	***20,6***
Toegerekend aan			
Exploitatie (kapitaallasten staat vaste activa en PPS)	27,7	26,6	19,1
Onderhanden werk (geactiveerde rente)	0,8	1,0	1,5
Totaal toegerekend	***28,5***	***27,6***	***20,6***

Verloop van schuldpositie

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het verloop van de totale schuldpositie over 2016. Uit de tabel blijkt dat sprake is van een toename van de schuldpositie van in totaal € 1,0 miljoen. De toename is het gevolg van de herfinanciering PPS in 2016.

Verloop schuldpositie 2015-2016

*Bedragen * € 1 miljoen*	Eind 2015	Eind 2016	Mutatie
Kortlopende schuld	95	71	24
Langlopende schuld	770	795	-25
Totaal schuld ultimo jaar	**865**	**866**	**-1**

4.4 Bestemmings- en tariefegalisatiereserves en voorzieningen

Deze paragraaf bevat een overzicht van de vermogensbestanddelen die geen onderdeel zijn van het weerstandsvermogen. Dit betreft dan specifiek de (tarief) egalisatiereserves, de bestemmingsreserves en de voorzieningen.
Onderstaand wordt het verloop van de diverse reserves en voorzieningen toegelicht.

Bestemmingsreserves

Tabel Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves (bedragen * € 1 miljoen)	Saldo 1-1-2016	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo 31-12-2016
Reserve onderhoud bruggen	0,30	0,00	0,30	0,00
Reserve tijdelijke huisvesting	1,05	0,00	0,66	0,39
Egalisatiereserve renteomslag	13,51	0,00	1,19	12,32
Reserve niet vrij besteedbaar vermogen	0,00	30,89	0,00	30,89
Reserve frictiekosten	4,56	0,00	0,36	4,20
Egalisatiereserve PPS	0,00	0,00	0,00	0,00
Totaal bestemmingsreserves	***19,42***	***30,89***	***2,51***	***47,80***

Reserve onderhoud bruggen
Voor het (achterstallig) onderhoud van over te dragen bruggen aan de gemeenten Midden-Delfland en Westland was een bedrag van € 0,3 miljoen gereserveerd.
De reserve is conform de besluitvorming bij de nota Reserves en voorzieningen met ingang van 1 januari 2016 opgeheven. Het saldo wordt toegevoegd aan de Reserve niet vrij besteedbaar.

Reserve tijdelijke huisvesting
Deze reserve is in 2014 gevormd uit de resultaatbestemming. In 2016 is in de Burap besloten een bedrag van € 0,66 miljoen te onttrekken voor de dekking van tijdelijke huisvestingskosten.

Egalisatiereserve renteomslag
De maximale hoogte van de egalisatiereserve renteomslag bedraagt conform de nota reserves en voorzieningen 2% van de boekwaarde van de geactiveerde investeringen (exclusief PPS) per 1 januari van het boekjaar.
Op basis van deze maximale hoogte is per 1 januari 2016 is de reserve verlaagd met € 1,19 miljoen. Het bedrag is conform besluitvorming in de Burap vrijgevallen ten gunste van de exploitatie.

Reserve niet vrij besteedbaar vermogen
Bij de resultaatbestemming van de jaarrekening 2015 is besloten deze reserve in te stellen en het voordelig resultaat over 2015 van € 10,9 miljoen in deze reserve te storten.

Ook is in de Kadernota 2017 besloten het verwachte voordelige resultaat over 2016 van € 20 miljoen vooralsnog aan de reserve toe te voegen.

Reserve frictiekosten
Deze reserve is bedoeld voor de dekking van personele en materiële uitgaven die voortkomen uit organisatiemaatregelen. Op basis van besluitvorming in de Burap is in 2016 een bedrag van € 0,36 miljoen ten gunste van de exploitatie gebracht.

Egalisatiereserve PPS
Door de in dit jaar totstand gekomen herfinanciering van de PPS ontstaat vanaf 2016 tot en met 2031 een jaarlijks voordeel en over de jaren 2032 en 2033 een nadeel. In totaal is het effect nihil. In verband daarmee is in 2016 een egalisatiereserve PPS ingesteld. Daaraan zijn nog geen dotaties gedaan zodat deze reserve ultimo 2016 nihil is. In de loop van 2017 zal worden besloten of en in welke mate, er met het oog op egalisatie aan de reserve gedoteerd zal worden.

Egalisatiereserves

Tabel tariefegalisatiereserves

Bestemmingsreserves (bedragen * € 1 miljoen)	Saldo 1-1-2016	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo 31-12-2016
Egalisatiereserve gebouwd	1,66	0,00	0,20	1,46
Egalisatiereserve ingezetenen	1,57	0,00	0,00	1,57
Egalisatiereserve ongebouwd	0,03	0,00	0,00	0,03
Reserve tariefdemping zuivering	0,00	1,30	0,00	1,30
Totaal tariefegalisatiereserves	***3,26***	***1,30***	***0,20***	***4,36***

Egalisatiereserves
De reserves worden meerjarig ingezet bij de tariefberekening. Op basis van het coalitieakkoord 2015 wordt jaarlijks een bedrag van € 200.000 ten laste van de egalisatiereserve gebouwd ingezet ten gunste van de tariefstelling voor de categorie ongebouwd.

Reserve tariefdemping zuivering
Deze reserve is bedoeld voor een toekomstige demping van de tariefstijging en zal naar verwachting worden benut in 2019, wanneer de effecten van de afschaffing van de kwijtschelding voor de zuiveringsheffing bekend zijn. Het gemiddelde jaarlijkse voordeel van € 1,3 miljoen als gevolg van de herfinanciering van de PPS in 2016 wordt toegevoegd aan de reserve tariefdemping zuivering.

Voorzieningen

Tabel Voorzieningen

Voorzieningen (bedragen * € 1 miljoen)	Saldo 1-1-2016	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo 31-12-2016
Voorziening wachtgeld	0,64	0,06	0,17	0,53
Voorziening bijdrage slibverbrandingsinstallaties	3,59	0,00	0,85	2,74
Voorziening onderhoudsbaggeren	0,96	7,48	5,89	2,55
Voorziening onderhoud watergangen	1,30	4,73	5,42	0,61
Voorziening onderzoekskosten	0,21	0,17	0,17	0,21
Voorziening pensioenen	0,15	0,02	0,02	0,15
Voorziening OAS	0,00	2,31	0,12	2,19
Voorziening jubileumuitkering	0,60	0,02	0,00	0,62
Voorziening zuiveringtechnische werken	1,34	1,01	0,33	2,02
Totaal	**8,78**	**15,81**	**12,98**	**11,62**

Voorziening wachtgeld
Deze voorziening dekt de toekomstige wachtgeldaanspraken van ex-medewerkers en collegeleden.

Voorziening bijdrage slibverbrandingsinstallaties
De onttrekking betreft de jaarlijkse dekking van van de kapitaallasten van de investeringen die samenhangen met de hiervoor ontvangen bijdrage.

Voorziening onderhoudsbaggeren
De hoogte van deze voorziening is bijgesteld op basis van het in 2014 geactualiseerde beheersplan onderhoudsbaggeren.

Voorziening onderhoud watergangen
In 2014 is het beheersplan onderhoud watergangen vastgesteld. Op grond van het beheersplan is de voorziening onderhoud watergangen met ingang van 2014 ingesteld.

Voorziening onderzoekskosten
Deze voorziening is in 2011 gevormd voor de dekking van de kosten van onderzoek die niet hebben geleid tot een investeringsproject.
Voorziening pensioenen
Deze voorziening is in 2011 gevormd voor de dekking van de pensioenverplichtingen van de oud-bestuurders. De onttrekking betreft de werkelijke betaalde pensioenen over 2016 aan oud-bestuurders.

Voorziening OAS
Deze voorziening is in 2016 gevormd voor de dekking van de kosten van de voortzetting van de OAS regeling.

Voorziening jubileumuitkeringen
Deze voorziening is in 2012 gevormd voor de dekking van de kosten van jubileumuitkeringen wegens langjarige dienstverbanden. De hoogte van de voorziening is berekend op de verwachte jubileumuitkeringen van het huidige personeelsbestand. De voorziening wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van de mutaties in het personeelsbestand per 31 december 2016.

Voorziening onderhoudsinvesteringen zuiveringstechnische werken
Deze voorziening is in 2013 gevormd voor het dekken en egaliseren van de kosten van de onderhoudsvervangingen van zuiveringstechnische werken.

4.5 Weerstandsvermogen

Algemeen
Het Hoogheemraadschap van Delfland vindt het wenselijk de risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door het inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op een verantwoorde wijze besluiten te nemen waardoor de huidige risico's en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van Delfland.
In 2014 is de nota Risicomanagement opgesteld en in de verenigde vergadering van 5 juni 2014 vastgesteld.
Het uitgangspunt van de nota is het stellen van kaders ten aanzien het te voeren beleid voor risico's en weerstandsvermogen. Naar aanleiding van de nota zijn onder andere de volgende besluiten genomen:

- De nota Risicomanagement wordt eenmaal per vier jaar geactualiseerd en vastgesteld;
- De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserves;
- Gestreefd wordt naar een ratio van het weerstandsvermogen tussen 1,0 en 1,4;
- De paragraaf weerstandsvermogen van de diverse planning en control producten geeft inzicht in de relatie tussen de resultaten van de risicoanalyse, het actuele weerstandsvermogen en het benodigde weerstandsvermogen;
- In elk voorstel aan de verenigde vergadering wordt een expliciete risicoafweging gemaakt.

Door het vaststellen van een risicoratio zoals aangegeven in de nota Risicomanagement wordt een deel van het eigen vermogen afgezonderd in de algemene reserves

weerstandsvermogen. Het instellen van deze reserves is geregeld in de nota Reserves en voorzieningen die in 2015 door de verenigde vergadering is vastgesteld.

In deze paragraaf besteden wij aandacht aan de risico's die het waterschap loopt en het vermogen van het waterschap om deze risico's op te kunnen vangen. Het gaat hier vooral om de risico's die financiële gevolgen kunnen hebben.

Risico's
Waterschappen zijn wettelijk verplicht om de risico's die ze lopen in kaart te brengen en beleid te ontwikkelen om deze risico's af te dekken. Een deel van de risico's wordt afgedekt door afgesloten verzekeringen of gevormde voorzieningen.
Op basis van een inventarisatie zijn per programma in totaal de mogelijke risico's benoemd. Daar waar mogelijk zijn deze risico's financieel onderbouwd en is de kans op optreden aangegeven. Op basis van alle risico's is een concernbreed risicoprofiel gemaakt.
Het maximale bedrag van de geïnventariseerde risico's bedraagt € 22,9 miljoen. Doordat de risico's niet allemaal tegelijk en maximaal zullen optreden is een risicosimulatie uitgevoerd. Op basis van deze simulatie blijkt dat de risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van afgerond € 2,2 miljoen.

Exploitatietekorten
De actuele vastgestelde meerjarenbegroting geeft inzicht in hoeverre de exploitatie op termijn sluitend is. Indien sprake is van tekorten moet net als bij risico's een beroep worden gedaan op de weerstandscapaciteit.
Op basis van de vastgestelde meerjarenbegroting 2016-2021 is sprake van de volgende positieve exploitatiesaldi.

(bedragen *€ 1 (miljoen)	Totaal	2016	2017	2018	2019	2020
Saldo begroting 16-20	93,4	16,8	16,5	19,4	19,3	21,4

In totaal is op basis van het meerjarenperspectief per 1 januari 2016 geen sprake van een extra mogelijk beslag op de weerstandscapaciteit.

Beschikbare weerstandscapaciteit
De beschikbare weerstandscapaciteit van Delfland bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk ter beschikking heeft om de risico's financieel af te dekken. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen de incidentele weerstandscapaciteit en de structurele weerstandscapaciteit.

De incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om calamiteiten eenmalig op te vangen. Het zijn de direct aan te wenden middelen voor financiële tegenvallers.
Voor Delfland zijn dit de volgende reserves zoals benoemd in de nota reserves en voorzieningen:
- Algemene reserve weerstandsvermogen Watersysteem;
- Algemene reserve weerstandsvermogen Zuivering

Van het verloop van de algemene reserves over 2016 (de incidentele weerstandscapaciteit) kan het volgende overzicht worden gegeven.

Tabel Algemene reserves

Algemene reserves (bedragen * € 1 miljoen)	Saldo 1-1-2016	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo 31-12-2016
Algemene reserve weerstandsvermogen Watersysteem	40,58	0,00	0,00	40,58
Algemene reserve weerstandsvermogen Zuivering	1,38	0,00	0,00	1,38
Resultaat 2015	10,89	0,00	10,89	0,00
Resultaat 2016	0,00	6,18	0,00	6,18
Totaal	***52,85***	***6,18***	***10,89***	***48,14***

Conform de vastgestelde nota's Reserves en voorzieningen en Risico's en weerstandsvermogen worden de bestemmingsreserves niet meegerekend bij de bepaling van het weerstandsvermogen. De structurele weerstandscapaciteit betreft de middelen die permanent kunnen worden ingezet om tegenvallers op te vangen zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de bestaande taken. Het betreft hierbij voor Delfland de post Onvoorzien in de begroting.
De onderstaande tabel toont de beschikbare weerstandscapaciteit eind van 2016.

Onderdeel weerstandsvermogen	Bedrag (* € 1 miljoen)
Restant post onvoorzien	0
Algemene reserve weerstandsvermogen Watersysteem	40,58
Algemene reserve weerstandsvermogen Zuivering	1,38
Nog te bestemmen resultaat 2016	6,18
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	**48,14**

Benodigde weerstandscapaciteit
De benodigde weerstandscapaciteit bestaat uit de afdekking van het op basis van een simulatie berekende bedrag van risico's. De benodigde weerstandscapaciteit blijkt uit onderstaande tabel.

Risico's	Bedrag (* € 1 miljoen)
Concernbreed risicoprofiel	2,2
Totaal benodigde weerstandscapaciteit	**2,2**

Beoordeling weerstandsvermogen
Het concernbreed risicoprofiel betreft het totaal van alle risico's op basis van de berekening per risico van de kans van optreden maal het bedrag per risico. Het weerstandsvermogen wordt beoordeeld op grond van een bestuurlijk vastgestelde ratio tussen enerzijds de beschikbare weerstandscapaciteit en anderzijds de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten plus de mogelijke negatieve exploitatiesaldi van de meerjarenbegroting 2016-2021.
De berekening van de weerstandsratio van Delfland per eind 2016 luidt als volgt:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandcapaciteit}} = \frac{48,14}{2,2} = 21,8$$

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen dient te worden vastgesteld welke ratio Delfland als gewenst nastreeft. Hiertoe wordt gebruik gemaakt van onderstaande waarderingstabel.

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	2,0 < x	Uitstekend
B	1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	x < 0,6	Ruim onvoldoende

Delfland streeft een ratio na van het weerstandsvermogen van tussen de 1,0 en 1,4. De berekende ratio aan het eind van 2016 is veel hoger dan de deze marge.

4.6 Waterschapsbelastingen

Belastingsoorten
Delfland heft de in de onderstaande tabel opgenomen belastingen.

Tabel belastingsoorten

Belastingsoort	Heffingsmaatstaf *	Belastingplichtig *
Watersysteemheffing:		
- ingezetenen	Woonruimte	Ingezetenen (hoofdbewoner)
- gebouwd	Waarde WOZ	Eigenaar gebouwde onroerende zaken
- ongebouwd (agrarisch/overig)	Oppervlakte van de onroerende zaak (aantal hectares)	Eigenaar ongebouwde onroerende zaken
- ongebouwd (wegen)	Oppervlakte van de onroerende zaak (aantal hectares)	Eigenaar ongebouwde onroerende zaken
- natuur	Oppervlakte van de onroerende zaak (aantal hectares)	Eigenaar natuurterrein
Verontreinigingsheffing	Vervuilingswaarde (v.e.'s)	Lozers vanuit woonruimten (hoofdbewoner) en bedrijven
Zuiveringsheffing	Vervuilingswaarde (v.e.'s)	Lozers vanuit woonruimten (hoofdbewoner) en bedrijven
Legesheffing	Vergunningaanvraag of -wijziging	Aanvrager van de dienst
Precariobelasting	Volgens tarieventabel	Het hebben van voorwerpen onder, op of boven grond, water

* Zie voor een volledige omschrijving de betreffende verordening.

Belastingeenheden
In de onderstaande tabel zijn de geraamde en de werkelijke aantallen belastingeenheden voor de belastingheffing 2016 opgenomen (uitgezonderd de legesheffing en de precariobelasting). De vermelde aantallen zijn bruto zonder rekening te houden met een vermindering voor kwijtschelding en oninbaar.

Tabel aantal eenheden belastingheffing

Belastingsoort	Eenheid	Aantal 2016 oorspronkelijke begroting	Aantal 2016 na KN'17	Aantal 2016 werkelijk	Aantal 2015 werkelijk
Watersysteemheffing:					
- ingezetenen	huishoudens	492.000	499.900	500.300	496.200
- gebouwd	WOZ (mln)	128.082	129.310	129.783	128.539
- ongebouwd (agrarisch/overig)	hectares	14.400	14.400	15.100	14.400
- ongebouwd (wegen)	Hectares	4.800	4.800	4.500	4.800
- natuur*	Hectares	2.200	2.700	1.800	2.800
Verontreinigingsheffing	verv.eenheid	400	400	500	900
Zuiveringsheffing:					
- woningen	verv.eenheid	1.114.300	1.124.200	1.129.600	1.119.700
- bedrijven	verv.eenheid	317.300	309.700	309.600	316.500

* Afwijking eenheden natuur i.v.m. afwikkeling zgn. natuurarrest (o.b.v. dit arrest kent Delfland 2.700 ha natuur).

Belastingopbrengsten watersysteemheffing en zuiveringsheffing
In de onderstaande tabel zijn de geraamde en werkelijke belastingopbrengsten over 2016 opgenomen. Vermeld zijn de bruto bedragen, dus vóór aftrek van kwijtschelding en oninbaar.

Tabel bruto-belastingopbrengsten

Belastingsoort (tarieven in euro's; gebouwd in proc.; alle bedragen * € 1.000)	Tarief 2016	Raming 2016 oorspronk. Begroting	Raming 2016 na KN'17	Realisatie 2016 *	Realisatie 2015 (incl. voorg. jaren)
Watersysteemheffing:					
- ingezetenen	117,90	58.007	58.938	59.021	57.747
- gebouwd	0,0274%	35.094	35.431	35.615	35.125
- ongebouwd (agrarisch/overig)	89,64	1.291	1.291	1.353	1.375
- ongebouwd (wegen)	448,20	2.151	2.151	1.879	2.279
- natuur	3,69	8	10	7	14
Verontreinigingsheffing	94,45	38	38	51	89
Zuiveringsheffing:					
- woningen	94,45	105.250	106.590	106.724	105.689
- bedrijven	94,45	29.965	29.347	29.224	29.871
Totaal		**231.804**	**233.796**	**233.874**	**232.189**

* Inclusief nog op te leggen aanslagen 2016 en afwikkelingen over voorgaande jaren

In 2016 is € 2,1 miljoen meer aan belastingopbrengsten gerealiseerd dan bij de begroting was voorzien. Als gevolg van de bestandsschoning door de RBG in oktober 2015 bleek het aantal huishoudens circa 8.000 hoger te liggen dan in de begroting 2016 was voorzien. De gevolgen hiervan voor de watersysteemheffing (ingezetenen) en zuiveringsheffing (woningen) zijn meegenomen bij de Kadernota 2017 en Burap 2016.

Kwijtschelding
Over het heffingsjaar 2016 kwamen 52.000 huishoudens in aanmerking voor kwijtschelding van de watersysteemheffing (ingezetenen) en gedeeltelijke kwijtschelding van de zuiveringsheffing (woningen). Dit aantal ligt in lijn met de raming en voorgaande jaren.
De aanslag voor de watersysteemheffing kon volledig worden kwijtgescholden terwijl voor de aanslag zuiveringsheffing in 2016 nog maar 50% kwijtschelding werd verleend.

Met kwijtschelding is een bedrag gemoeid van € 11,8 miljoen (2015: € 15,9 miljoen), waarvan € 6,2 miljoen betrekking heeft op de watersysteemheffing (2015: € 6,3 miljoen) en € 5,6 miljoen op de zuiveringsheffing (2015: € 9,6 miljoen).

Oninbaar
De versobering van de kwijtschelding in 2016 bij de zuiveringsheffing heeft geleid tot een toename van oninbaar. De mate van deze toename is gunstiger uitgevallen dan oorspronkelijk was aangenomen. Omdat eind 2016 het incassotraject voor een deel nog niet is afgerond of nog moet worden opgestart, wordt de exacte omvang van het bedrag aan oninbaarheid pas in de loop van 2017 bekend.
Op basis van een ouderdomsanalyse van de nog openstaande belastingvorderingen is de Voorziening dubieuze debiteuren belastingen per eind 2016 verhoogd van € 9,2 miljoen naar € 9,9 miljoen.

Belastingopbrengsten leges en precario
De verantwoorde opbrengsten voor leges en precario over 2016 (en voorgaande jaren) bedroegen € 0,4 miljoen en blijven daarmee iets achter bij de raming van € 0,5 miljoen. De omvang en aard van de vergunningaanvragen kan jaarlijks variëren.

Tariefegalisatiereserves watersysteemheffing
Op basis van het coalitieakkoord wordt jaarlijks € 0,2 miljoen ten laste van de egalisatiereserve gebouwd ingezet ten gunste van de tariefstelling voor de categorie ongebouwd. In onderstaande tabel wordt het verloop van de tariefegalisatiereserve weergegeven. De mutatie is conform de in de begroting 2016 geraamde onttrekking.

Tabel overzicht tarief egalisatiereserves

Tarief egalisatiereserves	Saldo 1-1-2016	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo 31-12-2016
Egalisatiereserve ingezetenen	1.574.000			1.574.000
Egalisatiereserve gebouwd	1.657.000		200.000	1.457.000
Egalisatiereserve ongebouwd	27.000			27.000
Totaal	**3.259.000**		**200.000**	**3.059.000**

4.7 Verbonden partijen

Algemeen
Het aangaan van banden met (verbonden) derde partijen komt altijd voort uit het publiek belang. Verbindingen met derde partijen zijn een manier om een bepaalde publieke taak uit te voeren. Per partij (een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie) is sprake van een financieel en een bestuurlijk belang.

Financieel belang: 'een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt'.

Bestuurlijk belang: 'zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht'.

In 2013 is de nota Verbonden Partijen door de VV vastgesteld.

Stand van zaken verbonden partijen.
Aan het eind van 2016 nam Delfland deel in de volgende verbonden partijen:

- Nederlandse Waterschapsbank
- GR Slibverwerking DRSH en HVC
- Holding IOPW NV
- Ontwikkelmaatschappij het Nieuwe Westland BV
- Ontwikkelmaatschappij het Nieuwe Westland CV
- GR Regionale Belastinggroep
- GR beheer grondwater Delft Noord (per 1 januari 2016 opgeheven maar nog notarieel te ontbinden)
- Aquon
- Stichting Het Waterschapshuis
- Unie van Waterschappen
- Overeenkomst kosten voor gemene rekening Muskusrattenbestrijding

Aan vier verbonden partijen zijn financiële garanties verleend.

Ontwikkelingen diverse verbonden partijen in 2016

Aquon
In 2013 heeft de verenigde vergadering uitgesproken per 1 januari 2017 uit de GR Aquon te willen treden, tenzij is gebleken dat Aquon concurrerend is in de markt waarop zij actief is. In juli 2016 is door de verenigde vergadering besloten om deel te blijven nemen aan de GR Aquon. In 2016 is een strategische heroriëntatie uitgevoerd. Op basis daarvan hebben de negen deelnemende waterschappen besloten tot een reorganisatie van Aquon. In 2017 worden voorbereidende werkzaamheden voor de reorganisatie uitgevoerd zodat de reorganisatie in 2018 kan plaatsvinden.

Overeenkomst kosten voor gemene rekening Muskusrattenbestrijding (programma Klimaatadaptatie)
In 2016 is gewerkt aan het opstellen van een nieuwe beleidsvisie Muskusrattenbeheer voor de jaren 2017- 2020. Als input voor deze beleidsvisie, heeft een bestuurlijke discussiebijeenkomst plaatsgevonden aan de hand van een vijftal bestuurlijke dilemma's. De samenwerking met de vijf andere waterschappen wordt voortgezet. In september 2015 heeft de VV besloten de samenwerking te verlengen tot 1 januari '20.

GR Slibverwerking (DRSH)/HVC
Bestuurswijzigingen
In 2016 zijn de twee wijzigingen doorgevoerd in het bestuur van de GR Slibverwerking. Naar aanleiding van wijzigingen in de wet Gemeenschappelijke Regelingen nemen voortaan twee hoogheemraden deel in het algemeen bestuur. Verder is in de GR afgesproken dat het voorzitterschap en dagelijks bestuur iedere twee jaar rouleert. Per 5 december 2016 heeft de heer Haan (Hoogheemraadschap van Rijnland) het voorzitterschap overgenomen van de heer Van Olphen (Hoogheemraadschap van Delfland). Mevrouw van Zoelen (Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard) is benoemd tot vice-voorzitter. Tevens heeft de heer Van Olphen zijn plaats in het dagelijks bestuur overgedragen aan de heer Van Oorschot (waterschap Hollandse Delta). Delfland behoudt twee bestuurders in het algemeen bestuur van de GR.

Fosfaat terugwinning
De terugwinning van fosfaat uit het as van de slibverbranding zal vanaf 2018 gerealiseerd worden in de fabriek die door Ecophos wordt gebouwd. De planning daarvan is ongewijzigd.

Toekomst slibverwerking
De huidige slibverbrandingsinstallatie zal tussen 2025 en 2030 afgeschreven zijn. De strategische vraag daarbij is, of moet worden door gegaan met mono-verbranding dan wel dat andere methoden voor de verwerking van zuiveringsslib toegepast kunnen gaan worden. In 2016 is gestart met een studie naar de strategie hoe in de toekomst om te gaan met de verwerking van zuiveringsslib.

Ontwikkelingsmaatschappij 'Het Nieuwe Westland' (ONW)
Eind 2015 is Delfland formeel uit het IOPW getreden. Naar aanleiding hiervan zijn de voormalige bestuurders van Delfland, mevrouw A. Bom-Lemstra en de heer A. van den Berg, begin 2016 uitgeschreven uit de Kamer van Koophandel.
Bij de in 2015 aangeboden besluitvormingsstukken ontbrak nog een bijlage met de doorwerking van de Allonge op de statuten en bepalingen in de ONW B.V. en C.V.. Het opstellen en ter besluitvorming aanbieden van deze documenten heeft bij de ONW vertraging opgelopen vanwege het verder vereenvoudigen van de governance van de ONW. De verwachting is dat deze zodanig van aard zijn dat dit leidt tot geheel nieuwe documenten die in 2017 ter besluitvorming aan het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden en de verenigde vergadering worden voorgelegd.

Gemeenschappelijke Regeling Beheer Grondwateronttrekking Delft Noord
Delfland is per 1 januari 2016 uitgetreden uit de Gemeenschappelijke Regeling Beheer Grondwateronttrekking Delft-Noord onder betaling van een uittredingsvergoeding. Met de gemeente Delft zijn afspraken gemaakt dat de GR wordt vereffend en het batig saldo wordt verdeeld. Als gevolg van een dispuut met de belastingdienst over de btw-plicht van de GR, is de vereffening vertraagd.

Waterschapshuis(HWH)
De begroting 2016 van HWH stijgt met € 3,9 miljoen. De stijging wordt veroorzaakt door een toename van nieuwe producten, een herberekening van de tarieven (€ 4,3 miljoen) en een daling van bestaande producten en beschikbare capaciteit (€ 0,4 miljoen).

De werkelijke bijdrage van Delfland (€ 0,7 miljoen) laat een stijging zien van € 0,1 miljoen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2016 (€ 0,6 miljoen). Deze stijging wordt veroorzaakt door de deelname van Delfland aan nieuwe projecten (o.a. Omgevingswet), de fusie tussen waterschap Reest en Wieden en waterschap Groot Salland, door te laag geraamde kosten van inleen van medewerkers van waterschappen en inhuur vanuit de markt en het door het uitblijven van een oplossing voor het BTW- vraagstuk, waardoor voor 2016 alle inleen- en inhuurtarieven inclusief BTW moeten worden doorgerekend.

De Opdrachtgeverstafel HWH heeft, ondersteund door het I-platform en HWH, voor het eerst een Meerjarenprogramma (MJP) opgesteld. In dit MJP zijn de lopende programma´s en projecten, de verplichte opgaven en de wensen van waterschappen op het gebied van informatievoorziening en ICT samengebracht en geprioriteerd. Het MJP geeft kaders en houvast voor de waterschappen en HWH zodat duidelijk is wat er de komende jaren staat te gebeuren.

Mede door de grote inbreng van Delfland in de afgelopen jaren op bestuurlijk niveau en middels eerdere zienswijzen zijn de organisatie, structuur en sturing van Het Waterschapshuis enorm verbeterd. Dit is als volgt terug te zien:
- de begrotingen zijn overzichtelijk en duidelijk opgesteld;
- een goed onderscheid tussen collectieve en facultatieve taken;
- door een toepassing van het loden deuren principe waarbij de kosten aan de juiste projecten worden toegerekend;
- middels de Opdrachtgeverstafel vindt een goede sturing en bewaking van de uitgaven van de Gr HWH plaats.

Hieronder volgt een overzicht van alle verbonden partijen.

Direct verbonden partijen
De direct verbonden partijen betreft partijen waarin Delfland, conform de definitie van verbonden partijen, zowel een bestuurlijk- als financieel belang heeft.

Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB)		
Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap	
Ingangsdatum	1954	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten) Als huisbankier van de waterschappen levert de NWB diensten op het gebied van betalingsverkeer, electronic banking en consultancy. Doelstelling van de bank is het zo gunstig mogelijk en exact op maat aanbieden van de gewenste financieringen, Maatschappelijke relevantie, hoge kwaliteit, een sterke financiële positie en integriteit zijn de hoekstenen van het beleid van de bank.		
Financieel belang Delfland Delfland is eigenaar van 755 aandelen A en 60 aandelen B van de NWB. De nominale waarde van deze aandelen bedraagt in totaal € 114.425.		
Bestuurlijk belang Delfland Het bestuurlijk belang wordt gestalte gegeven door deel te nemen aan de algemene vergadering van aandeelhouders. Ieder aandeel A geeft recht op 1 stem en ieder aandeel B geeft recht op 4 stemmen.		
Financiële kerncijfers (x € 1 mln.): -Eigen vermogen -Vreemd vermogen -Jaarresultaat	*31-12-2015* 1.399 89.714 95	*31-12-2014* 1.303 86.946 49
Relatie met programma	Bestuur organisatie en instrumenten	
Risico’s		
Overige informatie Begin 2011 heeft de NWB Bank besloten tot een maximale reservering van de jaarlijkse winsten, zolang niet wordt voldaan aan de Bazelse 3%-norm voor leverage ratio. Deze ratio van de NWB is nu minder dan 2%. Om in de aanloop naar 2018 toe te groeien naar de vooralsnog vereiste norm van 3%, is de winst over 2011 ingehouden. Ook voor toekomstige winsten is het voornemen om deze in te houden en dus geen dividend uit te keren.		

GR Slibverwerking		
Vestigingsplaats	Rotterdam	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling	
Ingangsdatum	1 januari 2010	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten) De GR behartigt de belangen van de deelnemende waterschappen op het terrein van: het (doen) transporteren van zuiveringsslib naar eindbestemmingen; het gecontroleerd (doen) storten of verwerken van zuiveringsslib; het (doen) afvoeren of storten van asresten of andere restproducten van de verwerking van zuiveringsslib; het (doen) afzetten van zuiveringsslib en/of restproducten; het produceren van duurzame energie en de interne afzet daarvan.		
Financieel belang Delfland Samen met vier andere waterschappen participeert Delfland in de GR Slibverwerking. De GR houdt, namens de deelnemende waterschappen, 12% van de aandelen in het kapitaal van NV Huisvuilcentrale Noord-Holland (HVC). De GR ontvangt jaarlijks een garantstellingsprovisie van HVC en betaalt deze door aan de deelnemende waterschappen.		
Bestuurlijk belang Delfland Namens Delfland heeft één hoogheemraad zitting in het algemeen- en het dagelijks bestuur van de GR. De GR heeft één vertegenwoordiger benoemd in de Raad van Commissarissen van HVC.		
Financiële kerncijfers (€): -Eigen vermogen -Vreemd vermogen -Jaarresultaat	*31-12-2015* 0 18.044 0	*31-12-2014* 0 18.044 0
Relatie met programma	Afvalwaterketen en zuiveren	
Verantwoordelijke sector / team	ZTO / PCA	
Risico's: Via haar deelname in de gemeenschappelijke regeling Slibverwerking 2009 staat Delfland garant voor 24% van overeenkomsten voor geldlening die HVC is aangegaan voor de slibverwerkingsinstallatie. In 2016 heeft het bestuur van de GR ingestemd met het herfinancieren van aflopende leningen voor investeringen in de slibverbrandingsinstallatie. In totaal staat de GR per 31 december 2016 garant voor in totaal € 27,2 miljoen. Het aandeel van Delfland in de GR is 24%, zodat sprake is van een verleende garantie van maximaal € 6,5 miljoen.		
Overige informatie De Algemene Vergadering van Aandeelhouders van HVC heeft op 4 juli 2013 ingestemd met de continuering van het aandeelhouderschap B van de GR Slibverwerking in HVC. Daarmee is bereikt dat de waterschappen alleen garant staan voor activiteiten die een directe relatie hebben met de slibverwerking.		

Ontwikkelingsmaatschappij 'Het nieuwe Westland' CV		
Vestigingsplaats	Naaldwijk	
Rechtsvorm	Commanditaire Vennootschap	
Ingangsdatum	16 mei 2002	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten) Het doel is het verbreden van de Westlandse economie en het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit. Dit betreft een PPS-constructie uit 2002 met indertijd drie overheidspartijen (gemeente Westland, provincie Zuid-Holland, Delfland) en een private partij (BNG g.o.). Delfland heeft bij de oprichting in 2002 hieraan deelgenomen om vanuit dit samenwerkingsverband in de planvorming een aantal ABC Delfland maatregelen in het Westland zeker te stellen (en werk met werk te maken). Vanwege verschillende omstandigheden, waaronder de recessie zijn de plannen aangepast, is Delfland in 2015 uit de PPS getreden en heeft Delfland zijn belang op een andere manier geborgd.		
Financieel belang Delfland Delfland heeft sinds 2002 een belang in de Ontwikkelingsmaatschappij 'Het Nieuwe Westland' CV. Dit belang is gemaximeerd op € 903.023. Eind 2014 heeft de laatste kapitaalstortingen plaatsgevonden van € 102.310 plaatsgevonden. De totale kapitaalstorting bedraagt nu € 903.023. Op basis van in 2015 gemaakte afspraken (Allonge) is dit 2% van het eigen vermogen		
Bestuurlijk belang Delfland Delfland is in deze CV stille vennoot. De bestuurlijke vertegenwoordiging van Delfland wordt gevormd door één lid van het dagelijks bestuur (i.c. de dijkgraaf) in de raad van vennoten van de CV.		
Financiële kerncijfers:(in € 1.000) -Eigen vermogen -Vreemd vermogen -Jaarresultaat	*31-12-2015* 19.831.000 -169	*31-12-2014* 19.831.000 165
Relatie met programma	Watersystemen	
Risico's	Zie onder Holding IOPW NV.	

Ontwikkelingsmaatschappij 'Het nieuwe Westland' CV		
Overige informatie De verenigde vergadering heeft op 2 juli 2015 met het voorstel ingestemd om uit het samenwerkingsverband IOPW te treden. Delfland heeft eind 2015 zijn aandelen in de Holding overgedragen aan de gemeente Westland. Hiermee is het samenwerkingsverband beëindigd. Conform de afspraken behoudt Delfland als "stille" vennoot wel zijn ingelegd vermogen ter grootte van circa € 0,9 miljoen in de commanditaire vennootschap. Het belang van Delfland is onder andere vanwege een extra kapitaalstorting door de overgebleven partijen afgenomen tot 2%. De VV heeft hier kennis van genomen. Na opheffen van de BV/CV-constructie wordt na verrekening van winst/verlies dit ingelegd vermogen aan Delfland uitgekeerd. Naar verwachting is dat in 2030. De inzet van Delfland beperkt zich tot het jaarlijks ondertekenen van de jaarstukken van de C.V..		

Regionale Belastinggroep (RBG)		
Vestigingsplaats	Schiedam	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Ingangsdatum	1 januari 2010	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten) De doelstelling van de gemeenschappelijke regeling is om de kwaliteit van de werkprocessen en de kennis op het gebied van belastingen te waarborgen en te komen tot een kostenreductie. De RBG heft en int de waterschapsbelastingen voor de Hoogheemraadschappen van Schieland en de Krimpenerwaard en Delfland en de gemeentelijke belastingen voor de gemeenten Delft (vanaf 2013), Vlaardingen (vanaf 2014) en Schiedam (vanaf 2015).		
Financieel belang Delfland Delfland betaalt voor de door de RBG verrichte diensten en is volledig financieel aansprakelijk. De bijdrage van Delfland voor 2016 bedraagt op basis van de 1e wijziging van de begroting 2016 van de RBG € 7.954.000. Hierbij is rekening gehouden met het besluit tot afschaffing van de kwijtschelding voor de zuiveringsheffing.		
Bestuurlijk belang Delfland Namens Delfland hebben twee hoogheemraden zitting in het algemeen bestuur van de RBG. De dijkgraaf is plaatsvervangend lid.		
Financiële kerncijfers (€): -Eigen vermogen -Vreemd vermogen -Jaarresultaat *Kosten* Bijdrage aan RBG	*31-12-2015* 2.604.000 787.000 1.245.000 7.200.000	*31-12-2014* 2.247.000 362.000 2.186.000 7.363.000
Relatie met programma	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	
Risico's		
Overige informatie De RBG verwacht in de toekomst gecontroleerd verder te groeien door aansluiting van meer inliggende gemeenten.		

Aquon		
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Ingangsdatum	1 juli 2011	
Algemeen belang De regeling heeft tot doel het verrichten van laboratoriumwerkzaamheden (bemonstering en analyse) voor de deelnemers en hierbij te komen tot vergroting van efficiency, vermindering van de kwetsbaarheid, benutting van de mogelijkheden tot continue kwaliteitsborging, kwaliteitsverbetering en versterking van de innovatiekracht.		
Delfland is mede-eigenaar, met een aandeel van 6,1 % in de omzet 2015. De bijdrage van Delfland voor 2015 bedroeg in totaal € 1,2 miljoen.		
Bestuurlijk belang Delfland Een hoogheemraad heeft zitting in het algemeen bestuur.		
Financiële kerncijfers (x € 1 mln.): -Eigen vermogen -Vreemd vermogen -Jaarresultaat	31-12-2015 2.448.000 8.743.000 529.000	*31-12-2014* 1.918.000 9.410.000 1.918.000
Relatie met programma	Gezond schoon en zoetwater	
Risico's		

Aquon		
Overige informatie AQUON bundelt de laboratoriumwerkzaamheden van negen waterschappen. Aan de gemeenschappelijke regeling nemen, naast Delfland, ook de waterschappen Hollandse Delta, Brabantse Delta, De Dommel, AA en Maas en Rivierenland deel en de hoogheemraadschappen van Rijnland, Schieland en de Krimpenerwaard en Stichtse Rijnlanden.		

Het Waterschapshuis		
Vestigingsplaats	Amersfoort	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Ingangsdatum	2005 (Stichting), vanaf 2010 GR	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten) Het Waterschapshuis (HWH) is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor de 23 waterschappen op het gebied van informatie- en communicatietechnologie. Het Waterschapshuis heeft als doel het bevorderen van samenwerking op het gebied van ICT tussen de waterschappen en de andere overheden die actief zijn in de natte sector. Onder begeleiding van Het Waterschapshuis spannen de waterschappen zich gezamenlijk in om de kwaliteit van de digitale dienstverlening naar burgers en bedrijven te verbeteren. Daarnaast is het streven gericht op een aanzienlijke kostenbesparing op alle ICT-uitgaven.		
Financieel belang Delfland De bijdrage van Delfland voor 2015 bedroeg in totaal € 677.000. De bijdrage van Delfland voor 2017 bedraagt in totaal € 657.000.		
Bestuurlijk belang Delfland Delfland is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur van de GR en in de Opdrachtgeverstafel.		
Financiële kerncijfers (x € 1 mln.): -Eigen vermogen -Vreemd vermogen -Jaarresultaat	*31-12-2015* 2.523.225 0 -14.427	*31-12-2014* 1.471.895 0 533.829
Relatie met programma	Bestuur organisatie en instrumenten	
Overige informatie In 2010 is besloten HWH om te vormen van een stichting naar een GR met als doel meer sturingsmogelijkheden te geven op de activiteiten van HWH. De feitelijke transitie van de activiteiten en de activa en passiva van de stichting naar de GR heeft plaatsgevonden in 2013. In 2014 is een nieuwe uitgewerkte koers voor HWH vastgesteld met o.a. de Koersnotitie HWH 2.0 en de gewijzigde Gemeenschappelijke Regeling. In 2015 is de organisatorische invulling van de Opdrachtgeverstafel rondgekomen en zijn het dienstverleningshandvest en het model dienstverleningsovereenkomst vastgesteld. De nieuwe koers HWH 2.0 kent een duidelijke, ook financiële, splitsing tussen collectieve en facultatieve programma's en het HWH is kleiner van omvang en meer resultaatgericht opgezet.		

Unie van Waterschappen		
Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Vereniging	
Ingangsdatum	1927	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten) De Unie treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de Rijksoverheid en organisaties als het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. De Unie neemt ook het initiatief zelf onderwerpen op de politieke agenda te zetten. *Visie* De Unie van Waterschappen wil leidend zijn in de strategische discussie over regionaal waterbeheer in zowel de nationale als de internationale context, met als doel 'Duurzaam waterbeheer'.		
Financieel belang Delfland	Jaarlijks wordt contributie betaald aan de Unie. Voor 2015 bedroeg de contributie afgerond € 595.000.	
Bestuurlijk belang Delfland	In de ledenvergadering hebben de voorzitters van alle waterschappen zitting.	
Financiële kerncijfers (x € 1 mln.): -Eigen vermogen -Vreemd vermogen -Jaarresultaat	*31-12-2015* -/-170 6.533.000 -983.000	*31-12-2014* 813.000 6.946.000 -27.000
Relatie met programma	Bestuur organisatie en instrumenten	
Risico's		

Unie van Waterschappen	
Overige informatie	

Vereniging van Zuid-Hollandse Waterschappen		
Vestigingsplaats	Delft	
Rechtsvorm	Vereniging	
Ingangsdatum 22 december 1910 (als Zuid-Hollandse Waterschapsbond, vanaf 27 juli 2007 verder als vereniging)		
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten) De vereniging heeft tot doel de behartiging van de belangen van de waterschappen in het algemeen en in het bijzonder van die, welke geheel of gedeeltelijk in de provincie Zuid-Holland zijn gelegen.		
Financieel belang Delfland Jaarlijkse contributie € 1.500.		
Bestuurlijk belang Delfland Namens Delfland zit de dijkgraaf in het bestuur van de vereniging.		
Financiële kerncijfers (€): -Eigen vermogen -Vreemd vermogen -Jaarresultaat	*31-12-2013* 18.480 4.450	*31-12-2012* 14.028 243
Relatie met programma	Watersystemen	
Risico's		
Overige informatie M.i.v. 2012 is de muskusrattenbestrijding de verantwoordelijkheid geworden van de waterschappen en verloopt de vergoeding niet meer via de vereniging, maar is een overeenkomst van kosten voor gemene rekening aangegaan opgesteld tussen verschillende waterschappen.		

Muskusrattenbestrijding		
Vestigingsplaats	Houten (Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden)	
Rechtsvorm	Overeenkomst van kosten voor gemene rekening (KvGR)	
Ingangsdatum	1-1-2012	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	Muskusrattenbestrijding is de verantwoordelijkheid geworden van de waterschappen.	
Financieel belang Delfland	Bijdrage van 5,3% van de totale kosten. Voor 2017 bedragen de geschatte kosten ca. € 521.434,- (excl. Eventuele frictiekosten)	
Bestuurlijk belang Delfland	Bestuurlijk overleg met per waterschap 1 collegelid	
Financiële kerncijfers (): -Eigen vermogen -Vreemd vermogen -Jaarresultaat	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Relatie met programma	Stedelijk waterbeheer, klimaatadaptatie en veiligheid	
Risico's De werkelijke kosten worden achteraf doorberekend o.b.v. de vooraf afgesproken verdeelsleutels.		
Overige informatie. KvGR is een vorm van samenwerking waarbij geen rechtspersoon of orgaan wordt opgericht; het is een bijzondere vorm van doorbelasting van kosten. Met het aangaan van een overeenkomst voor gemene rekening wordt voorkomen dat de kosten die door een waterschap voor een prestatie worden gemaakt, welke prestatie ook wordt uitgevoerd voor een ander waterschap, bij doorberekening aan het andere waterschap met BTW moeten worden belast		

Indirect verbonden partijen
Naast de partijen die volgens bovengenoemde definitie zijn aan te merken als verbonden partij, zijn er ook partijen waarmee Delfland indirect verbonden is. Bij deze partijen is er wel sprake van een financieel belang, maar ontbreekt het directe bestuurlijke belang in de indirect verbonden partij, bijvoorbeeld omdat de indirect verbonden partij een stichting is. Een andere mogelijkheid is dat een verbonden partij bijvoorbeeld aandeelhouder of bestuurder is van de, achterliggende, en daarmee indirect verbonden partij. Hoewel er in voorkomende gevallen volgens de letter van de definitie dus geen sprake is van een verbonden partij, is het bestaan van een financieel belang reden genoeg om ook aan deze indirect verbonden partijen aandacht te besteden.

HVC		
Vestigingsplaats	Alkmaar	
Rechtsvorm	NV	
Ingangsdatum	1-1-2010 (HVC opgericht op 10 april 1991)	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten) NV HVC is een overheidsvennootschap van 52 gemeenten en 6 waterschappen die samenwerken op het gebied van afvalbeheer en duurzame energie.		
Financieel belang Delfland In verband met leningen aan HVC ten behoeve van slibverbrandingsactiviteiten heeft Delfland, samen met de andere waterschappen in de GR, een hoofdelijke garantstelling afgegeven aan de NWB.		
Bestuurlijk belang Delfland Geen; de GR Slibverwerking 2009 houdt, namens de deelnemende waterschappen, 12% van de aandelen in HVC. Daarnaast zit er namens de GR één vertegenwoordiger in de RvC van HVC.		
Financiële kerncijfers (x € 1.000): -Eigen vermogen -Vreemd vermogen -Jaarresultaat	*31-12-2015* 82.032.000 703.000.000 13.476.000	*31-12-2014* 68.309.000 730.080.000 5.135.000
Relatie met programma	Afvalwaterketen en zuiveren	
Risico's	Per 31 december 2016 bedraagt de restant hoofdsom van alle aan HVC gegarandeerde geldleningen € 53,8 miljoen.	
Overige informatie Wanneer binnen een periode van drie jaar mocht blijken dat de verwachtingen van de waterschappen in de meerwaarde van de samenwerking niet bewaarheid kunnen worden en partijen geen vertrouwen meer hebben dat die meerwaarde alsnog bereikt wordt, dan zijn partijen gehouden aan het beëindigen van de samenwerking hun volle medewerking te verlenen op een wijze die recht doet aan de wederzijdse belangen en het vertrouwen waarmee de samenwerking gestart is.		

Stowa		
Vestigingsplaats	Den Haag (statutair)	
Rechtsvorm	Stichting	
Ingangsdatum	13 september 1971 (als STORA, m.i.v. 1992 STOWA)	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	STOWA ontwikkelt, vergaart en verspreidt kennis die nodig is om de opgaven waar waterbeheerders voor staan, goed uit te voeren.	
Financieel belang Delfland	De reguliere jaarlijkse bijdrage voor 2016 is € 449.000.	
Bestuurlijk belang Delfland	Geen; er zitten minimaal 4 en maximaal 6 waterschapsvertegenwoordigers in het bestuur van Stowa.	
Financiële kerncijfers (x € 1.000): -Eigen vermogen -Vreemd vermogen -Jaarresultaat	*31-12-2011* 4.437 2.067 136	*31-12-2010* 4.437 2.067 136
Relatie met programma	Bestuur organisatie en instrumenten	
Risico's		
Overige informatie		

4.8 Bedrijfsvoering

Sociale paragraaf

In 2016 is het strategische personeels- en organisatiebeleid van de ontwikkelagenda voortgezet, met als doel actiever te sturen op de optimale inzetbaarheid van medewerkers. Om de organisatiedoelstellingen te bereiken zijn immers competente en goed toegeruste medewerkers nodig, die optimaal samenwerken in een veilige en gezonde werkomgeving. De ontwikkelagenda is een uitwerking van het Waterbeheerplan 5 en sluit aan op thema's in de nieuwe cao. De doelstellingen van het strategische personeels- en organisatiebeleid liggen op het vlak van leiderschap en eigenaarschap, duurzame inzetbaarheid en mobiliteit. De voortgang op deze thema's wordt gemonitord en gestuurd met instrumenten zoals de Delfland academie, de PVB-cyclus, het jaarlijkse medewerkersonderzoek en het periodiek arbeidsgeneeskundig onderzoek.
Overheidsbreed is mobiliteit en inzetbaarheid van medewerkers een aandachtspunt. De algemene trend van vergrijzing en lange dienstverbanden hebben invloed op de aantrekkelijkheid van de publieke sector voor de jongere werknemer.
Op enkele onderwerpen wordt hierna dieper ingegaan.

Personeelsopbouw en leeftijdsopbouw
In 2016 was de totale formatie 461 fte, waarvan 439 fte vaste formatie en 22 fte flexibele schil. Op de vaste formatie van 439 fte waren er per 31 december 2016 469 mensen in dienst (in 2015: 449 fte vaste formatie en 471 mensen in dienst), waarvan 166 vrouwen (35 %, evenveel als in 2015) en 303 mannen (65 %).
In 2015 lag de gemiddelde leeftijd bij het Hoogheemraadschap van Delfland nog op 48,7 jaar; in 2016 lag de gemiddelde op 47,6 jaar. De gemiddelde leeftijd bij Delfland is vergelijkbaar met de gemiddelde leeftijd van alle waterschappen samen. De gemiddelde duur van het dienstverband ligt momenteel op 13 jaar (tegen 12,7 jaar in 2015). Om aantrekkelijk te blijven als werkgever zal veel aandacht moeten worden besteed aan mobiliteit en verjonging. Op dit moment is slechts 9,5 % van de medewerkers jonger dan 35 jaar (11% in 2015), en heeft 12,8 % een dienstverband korter dan 3 jaar (11% in 2015).

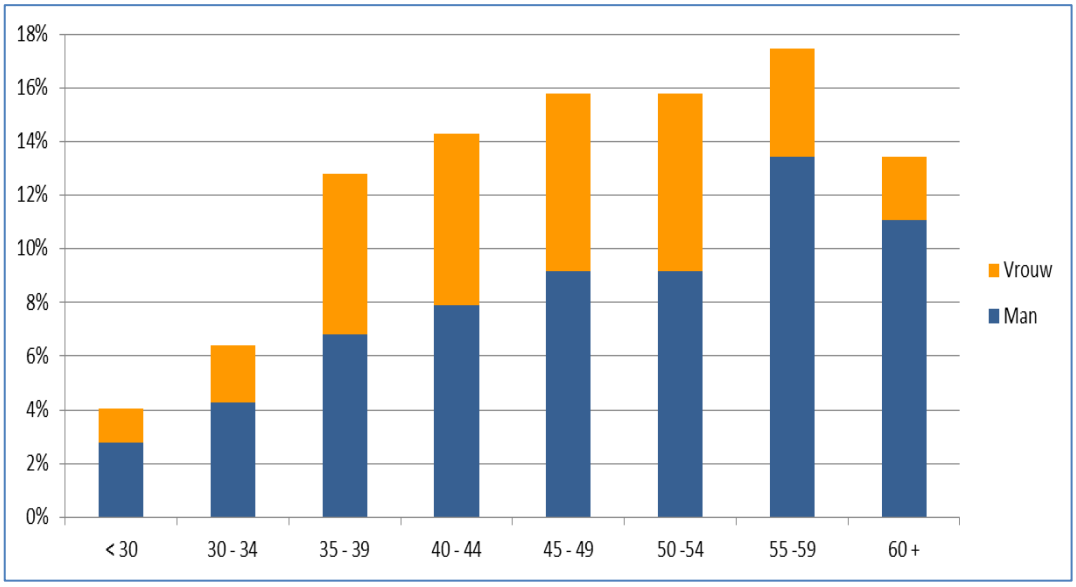

Leeftijdsopbouw in %

Duurzame inzetbaarheid
HH Delfland stuurt actief op duurzame inzetbaarheid. Dit thema is dan ook benoemd als Topthema binnen de HR strategie. De definitie voor Duurzame inzetbaarheid is: Een duurzaam inzetbare medewerker is vitaal, productief en gemotiveerd, een werkend leven lang. De medewerker blijft zich ontwikkelen, zodat hij kan meebewegen met verandering en langer kan doorwerken. Daardoor voegt hij zowel nu als in de toekomst waarde toe in dezelfde functie of in een andere functie binnen HH Delfland of buiten de organisatie.
HH Delfland is verantwoordelijk voor een veilige en gezonde werkomgeving en biedt instrumenten aan om de duurzame inzetbaarheid van de medewerkers te ondersteunen. De verantwoordelijkheid voor de benutting hiervan ligt ook bij de medewerker zelf.

Naast de reguliere activiteiten, zoals advisering van de P&O adviseurs op het gebied van verzuim, de Delfland academie ter bevordering van de inzetbaarheid en mobiliteit van de medewerkers, de PVB cyclus, het persoonlijk basisbudget en de reguliere advisering veiligheid en gezondheid, zijn aanvullende projecten uitgevoerd.

Voor gezondheid & vitaliteit heeft Delfland het Vibe-programma doorlopen: een gerichte interventie om de veiligheidscultuur binnen sectoren te benoemen en daar waar nodig verbeteringen aan te brengen. Met als doel bijna ongevallen en ongevallen voor nu en in de toekomst te voorkomen. Ook zijn Risico inventarisatie en evaluaties uitgevoerd binnen de gehele organisatie. De risico's op het gebied van veiligheid, gezondheid en welzijn zijn voor de gehele organisatie in kaart gebracht. De komende jaren wordt middels plannen van aanpak verder gewerkt aan het werken aan een veilige en gezonde werkplek.

Verzuim
Het gemiddelde ziekteverzuimpercentage bij het Hoogheemraadschap van Delfland was in het afgelopen jaar 5,24 %. In 2014 en 2015 lag dit cijfer op 4,88 %. De benchmark voor waterschappen geeft een gemiddelde verzuimpercentage van 4,1 %.

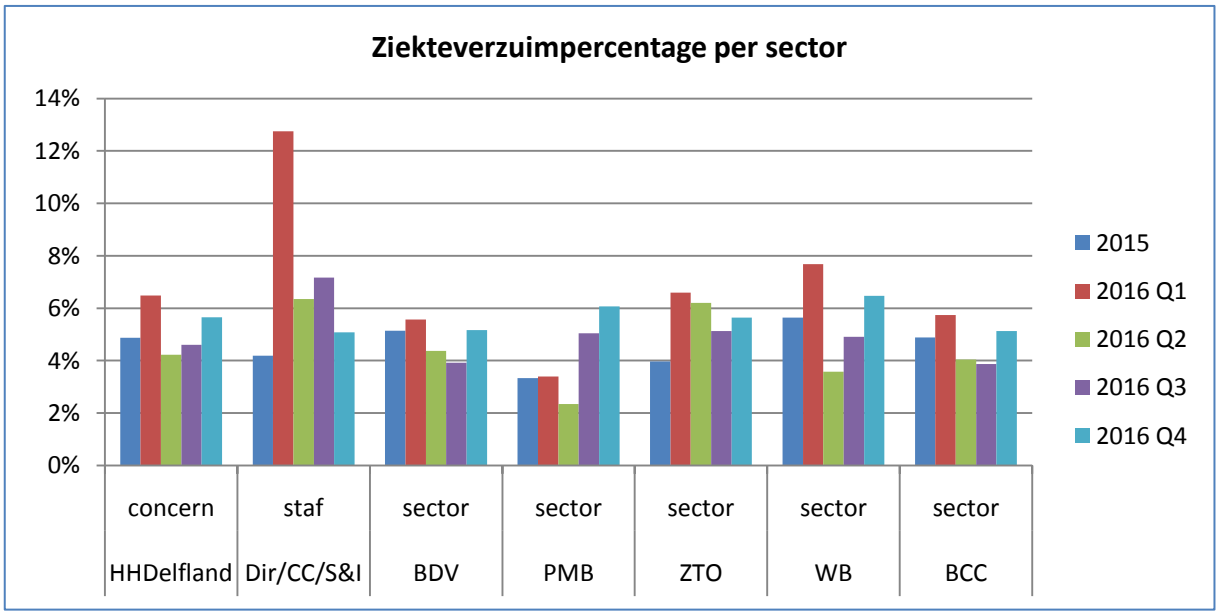

Er is dus sprake van een licht stijgende trend. Deze zal in 2017 nauwlettend gevolgd worden, passend binnen het eigen regie model en integraal management zoals Delfland dat heeft omarmd. In het afgelopen jaar zijn stappen in deze richting gezet. Bijvoorbeeld verzuimcijfers meenemen als stuurinformatie in de managementgesprekken en SMO's. Komend jaar zal het verzuimbeleid verder worden geactualiseerd. Aan de hand van het nog op te stellen verzuimjaarverslag door de arbodienst, wordt verdere acties ter voorkoming van het verzuim opgestart.

Medewerkersonderzoek
In 2016 is het tweejaarlijkse medewerkersonderzoek uitgevoerd. De respons van het onderzoek kwam uit op 81,5% (gemiddeld bij waterschappen 74,6 %). **De algehele score voor het 'werkplezier' bij Delfland was** 7,1. Dit is een opvallende verbetering ten opzichte van de vorige meting, en hoger dan de benchmark (resp. 6,8 dn 7,0). Ook gaf 'beste werkgever' een score van 7,0.
De punten waarop Delfland positief scoort zijn de trots op de organisatie, de vele redenen om hier te blijven en de aantrekkelijkheid van het werk. Tegelijkertijd vindt niet iedereen de samenwerking en resultaatgerichtheid optimaal.
Aan de hand van het onderzoek zijn verbeteracties ingezet. Eén van de vervolgacties is Werk in balans: een programma om de werkdruk te verlagen en het werkplezier verder te vergroten. De evaluatie van dit project vindt plaats in het eerste kwartaal van 2017.

Mobiliteit
In 2016 zijn 29 nieuwe medewerkers in dienst getreden. Daarnaast zijn 31 medewerkers uitgestroomd. Het personeelsverloop komt daarmee op 12,7% (11% in 2015). In 2016 zijn 29 medewerkers intern van functie veranderd. De interne mobiliteit komt daarmee op 6,2 % (3% in 2015), en dit betekent dat de totale mobiliteit op 18,9% uitkomt (14% in 2015).
In het kader van het mobiliteitsbeleid is er een actieve uitwisseling van vacatures met vijf buurwaterschappen en de provincie Zuid-Holland. Andere activiteiten in 2016 waren deelname aan de week van de loopbaan en uitwisselingen in het kader van "Water ontmoet water". Bij "Water ontmoet water" vindt actief uitwisseling van kennis en ervaring plaats tussen organisaties in de watersector door bij elkaar in de keuken te kijken.

Diversiteit
Het Hoogheemraadschap van Delfland wil een aantrekkelijk werkgever zijn voor iedereen: ongeacht sekse, leeftijd, arbeidshandicap, seksuele geaardheid, en culturele achtergrond.
Delfland wil een open organisatie zijn. Om externe ontwikkelingen te volgen participeert Delfland in externe netwerken, zoals het A&O-fonds Waterschappen, het kennisplatform Baas in eigen loopbaan, en verschillende LinkedIn-groepen.
Delfland heeft zich in 2015 aangesloten bij Workplace Pride. Dit is een (internationaal) netwerk dat inclusiviteit binnen organisaties bevordert (integraal diversiteitsbeleid). In 2016 hebben de secretaris-directeur, een VV-lid, en drie medewerkers deelgenomen aan de jaarlijkse conferentie van Workplace Pride. Er is een start gemaakt met een inclusiviteitsbeleid. Ook is er gelobbyd voor een genderneutraal toilet in het nieuwe Gemeenlandshuis. Dit is inmiddels in het ontwerp opgenomen. Tevens is ook in 2016 weer op Nationale Coming Out Dag de regenboogvlag gehesen.
Om te stimuleren dat meer vrouwen naar leidinggevende posities doorstromen, is Delfland sinds 2009 aangesloten bij Charter Talent naar de Top. De stichting Talent naar de Top is een aanjager van het maatschappelijk debat over diversiteitsbeleid. Ook houden ze een congres over dit onderwerp en bieden aan deelnemers een interessant kennisnetwerk.

PVB-gesprekscyclus
De PVB-cyclus kan een belangrijk en krachtig instrument zijn voor het 'fit' houden van het personeel zijn, want in plannings-, voortgangs- en beoordelingsgesprekken vindt communicatie over het functioneren en samenwerken plaats, en is er ruimte voor constructieve feedback. Het kader voor de PVB-gesprekken zijn de organisatiedoelstellingen en deze gesprekken gaan dan ook over de wijze waarop de medewerker bijdraagt aan het team- of organisatieresultaat.
Vanuit de SAW wordt het instrument vooral ingezet als beloningsinstrument. Ongeveer 87 % van het personeel kreeg in 2016 een goede score in de eindbeoordeling, en circa 10 % krijgt een score zeer goed. Circa 3 % krijgt een onvoldoende score. Dit algemene beeld komt min of meer overeen met de scores in 2015.
In 2017 zal in overleg met de OR bezien worden hoe het instrument van de PVB-cyclus meer passend gemaakt kan worden bij de wensen en behoeften van deze tijd.

Arbeidsvoorwaarden en individueel keuzebudget
Delfland heeft een modern arbeidsvoorwaardenpakket, dat volledig gebaseerd is op de landelijke cao voor Waterschappen, met het individueel keuzebudget (IKB), variabele werktijden en het keuzesysteem voor meer- en minderwerk. Het pakket biedt individuele vrijheid, zodat een ieder naar persoonlijke omstandigheden en/of levensfase keuzen kan maken in de verhouding tussen werk en privé. Dit instrument heeft een functie in het vinden van de juiste balans tussen werk en privé.
Ongeveer een kwart van de medewerkers koopt extra IKB-verlof bovenop het basisverlof.

Personeelsontwikkeling
In 2016 hebben in totaal 524 medewerkers deelgenomen aan trainingen en workshops via de Delfland Academie. De Delfland Academie biedt een gevarieerd opleidingsaanbod gericht op persoonlijke vaardigheden, interne trainingen en proces- en projectmanagement. Ook zijn door de Delfland Academie tijdens de Week van de loopbaan verschillende workshops en activiteiten georganiseerd.

Met ingang van 2016 beschikken medewerkers over een Persoonlijk basis budget (PBB). Naast het aanbod van de Delfland Academie hebben 66 medewerkers individuele opleidingen/trainingen gevolgd bij erkende opleidingsinstituten buiten Delfland. Van deze groep hebben 40 medewerkers hun PBB hiervoor ingezet.

In 2016 zijn drie introductiedagen voor nieuw personeel georganiseerd; 43 nieuwe medewerkers (ambtenaren, langer ingehuurd personeel en stagiairs) hebben tijdens deze introductiedagen door enthousiaste presentaties van collega's en een rondrit door het gebied een brede kijk in de organisatie van Delfland gekregen. Alle nieuwe ambtenaren die in 2016 in dienst zijn gekomen bij het Hoogheemraadschap van Delfland hebben de eed of belofte afgelegd.

Veiligheid en gezondheid, opleidingen en keuringen
Op het gebied van veiligheid en gezondheid zijn in 2016 in totaal circa 230 trainingen gevolgd, zoals Bedrijfshulpverlening & ploegleider; EHBO, verkorte eerste hulp en kleine blusmiddelen; Veilig werken met de vorkheftruck; Veilig werken langs de weg & voor werken langs het spoor; Veilig hijsen; Basisveiligheid operationele medewerkers (VCA). Een groot deel van deze trainingen is verplicht voor medewerkers die werken in die werkomstandigheid. Daarnaast zijn er diverse zgn. toolbox-meetings gehouden, zoals werken met biologische agentia.
De medewerkers binnen Delfland kunnen of moeten zich in sommige gevallen laten vaccineren. Er zijn 33 griepprikken en 37 DTP prikken gezet. Daarnaast hebben 20 (oud)medewerkers een asbest keuring ondergaan, zijn er 23 paar otoplastieken aangemeten en 12 nieuwe beeldschermbrillen verstrekt.

Leiderschap, management- en medewerkersdevelopment
Voor de leidinggevenden stond 2016 in het teken van de 3 thema's van het strategisch personeelsbeleid van Delfland: mobiliteit, duurzame inzetbaarheid en eigenaarschap/(persoonlijk) leiderschap.
Met verschillende initiatieven is gewerkt om de ontwikkeling van de organisatie langs deze lijnen vorm te geven. Zo is er een actieseminar voor en door managers van Delfland gehouden. Op interactieve wijze zijn de leidinggevenden met elkaar aan de slag gegaan om de bureaucratie te lijf te gaan, zodat er ruimte ontstaat voor ontwikkeling en invulling van de strategische thema's. Daarnaast zijn voor alle Delflanders periodieke inspiratiesessies gehouden, om aan de hand van uiteenlopende onderwerpen het denken en handelen nieuwe impulsen te geven.
Voor de opvolging van het MD-programma, waarvoor plannen zijn gemaakt die in 2017 uitgewerkt gaan worden. Hierbij wordt nadrukkelijk gestreefd naar aansluiting van en met de medewerkers. Een willekeurige groep van hen is gevraagd met ideeën en voorstellen te komen. Deze groep heeft zichzelf De Deining gedoopt en zal tevens als gesprekspartner voor het management fungeren.

Stages bij Delfland en relatie met het onderwijs
In 2016 hebben 30 studenten stage gelopen bij Delfland. De stages die worden aangeboden variëren van WO-stages tot ‘‘snuffelstages’ voor middelbare scholieren. Ook heeft een aantal studenten op school een praktijkopdracht voor Delfland uitgewerkt.

Delfland heeft een studiebeurs uitgereikt om de banden tussen de werkgevers uit de watersector en de wateropleidingen te versterken. De studiebeurzen van de Topsector Water zijn bedoeld voor mbo-studenten, die kiezen voor een specialisatie op het gebied van watertechnologie, deltatechnologie of maritieme technologie. Deze studenten worden gekoppeld aan een werkgever uit de watersector, die de student ook intensiever kennis laat maken met de praktijk en een stageplaats garandeert. Verder versterkt het initiatief de samenwerking tussen studenten, onderwijsinstellingen en werkgevers in het kader van arbeidsmarktrelevantie van opleidingen. Dit vergroot de aantrekkingskracht van deze wateropleidingen voor toekomstige studenten. Daarnaast is een medewerker van Delfland gastdocent geweest bij de HBO-opleiding watermanagement. Het betrof onderwijs over Geografische Informatie Systemen (GIS).

Om de ontwikkeling en verspreiding van kennis over water te stimuleren, heeft het Hoogheemraadschap van Delfland een scriptieprijs in het leven geroepen voor studenten van universiteiten én hogescholen. In 2016 zijn er twee inzendingen door een vakkundige jury beoordeeld en uiteindelijk is er een winnaar gekozen.

Integriteit
In 2016 is een aanzet gemaakt met het samenvoegen en actualiseren van de integriteitsregelingen. Het doel is om eenduidige kaders voor alle medewerkers van Delfland te bewerkstelligen, zowel voor ambtenaren met een tijdelijke of vaste aanstelling als externe medewerkers. Dit proces zal in 2017 worden afgerond.
In 2015 is bij een team een onderzoek gestart naar declaratiegedrag rondom reiskosten. Dit heeft begin 2016 geleid tot een vijftal zware disciplinaire maatregelen. In het voorjaar van 2016 is een zelfde onderzoek gedaan bij een ander team. Dat heeft geresulteerd in acht disciplinaire maatregelen in de vorm van schriftelijke berispingen.
In 2016 is ook het overleggen van een VOG (Verklaring omtrent Gedrag) voor alle nieuw aan te stellen ambtenaren ingevoerd.

Vertrouwenspersoon
In 2016 zijn de vertrouwenspersonen 28 keer geconsulteerd. Daarmee zet de stijgende tendens van de afgelopen jaren zich voort. Een flink deel van de consultaties (bijna de helft) had betrekking op gedrag van leidinggevenden, dat door medewerkers als intimiderend werd ervaren. Meer dan voorgaande jaren deed de betreffende situatie zich voor in de dagelijkse werkpraktijk, los van gesprekken en beoordelingen binnen de PVB-cyclus. Daar waar in een dergelijke situatie (meestal op advies van de vertrouwenspersoon) werd geëscaleerd naar een hogere leidinggevende, droeg dit niet bij aan een neutralisatie van het conflict, maar eerder aan een verscherping van de situatie. Dit is een zorgpunt, dat besproken zal worden met de leiding van de organisatie en met de P&O-adviseurs vanwege hun rol binnen de gehele hiërarchieke lijn.
Er is bij de vertrouwenspersoon één melding binnengekomen in het kader van de Klokkenluidersregeling. De vertrouwenspersoon heeft deze melding meteen doorgegeven aan de secretaris-directeur, die een (voor)onderzoek is gestart. Dit onderzoek is eind 2016 nog niet afgerond.
In de tweede helft van 2016 is een van de twee vertrouwenspersonen teruggetreden en is in diens plaats een nieuwe vertrouwenspersoon benoemd. Deze vertrouwenspersoon heeft vóór aanvang van zijn werkzaamheden de Basiscursus Vertrouwenspersoon gevolgd.
Het (meer uitgebreide) jaarverslag van de vertrouwenspersoon wordt jaarlijks besproken met de portefeuillehouder en de secretaris-directeur. De rapportage gaat ter informatie naar de OR en wordt ook op intranet geplaatst.

Medezeggenschap
In 2016 is er over een groot aantal onderwerpen gesproken met de Ondernemingsraad (OR). Zo is er instemming bereikt over het Kledingbesluit. Ook heeft de OR een instemmingaanvraag ontvangen voor de Plannen van aanpak van de RI&E en een instemmingaanvraag over het Asbestbeleid. Beide onderwerpen zijn nog niet afgerond. Op verzoek van de OR is de uitvoering van de Inconveniëntenregeling met terugwerkende kracht inzichtelijk gemaakt en afgehandeld.
Er is een gesprek geweest met de bedrijfsarts, wat heeft geleid tot nieuwe inzichten op het gebied van ziekteverzuim. Hierover heeft de OR twee brieven gestuurd en worden vervolgacties met de WOR bestuurder besproken.

Een belangrijk onderwerp in 2016 was het vervolg van de huisvesting, specifiek de Delflandse Manier van Werken (DMvW). De teamleiders Communicatie en Facilitaire Zaken hebben met een afvaardiging van de OR een werkgroep opgericht die in 2016 een eerste aftrap heeft gedaan en in 2017 aan de slag gaat om de DMvW verder vorm te geven in het verbouwde gemeenlandshuis.
Ook is de OR nauw betrokken geweest bij de totstandkoming van het vervoersbeleid voor onder meer het vernieuwde gemeenlandshuis; een vraag voor advies hierover ontvangt de OR begin 2017. In het licht van dit vervoersbeleid heeft de OR een initiatiefvoorstel Fietsregeling ingediend. Dit wordt in samenwerking met team Personeel & Organisatie verder uitgewerkt en geïncorporeerd in het vervoersbeleid.
Ook overige lopende P&O regelingen zijn door de OR in samenspraak met team P&O onder de loep genomen op actualiteit.

De OR is betrokken bij de evaluatie 'Van PIB naar PMB' en bij de evaluatie van de totstandkoming van de eenheid Strategie & Innovatie. De OR heeft een onderzoeksvraag ingediend voor de evaluatie van de pilot Klantcontactcentrum (KCC). Deze evaluatie start het eerste kwartaal 2017.
De OR is tussentijds geïnformeerd over lopende onderwerpen zoals Chemische Waterkwaliteit en de nieuw aan te schaffen managementinformatiesystemen ter vervanging van het financiële systeem Gids en het E-HRM systeem Persmaster.
Ook is de OR geïnformeerd over de kadernota 2017, de Toekomstagenda Afvalwaterketen, de aanpak voor interne procesverbetering SLIM2 en de herziening van de Calamiteitenorganisatie.

De kiescommissie is geïnstalleerd t.b.v. aankomende de OR verkiezingen en de eerste aankondiging tot het werven van kandidaten voor een nieuwe OR heeft in 2016 plaatsgevonden.

Inkoop en aanbesteding

In 2016 is een besluit genomen voor het versterken van de inkoopfunctie met een meer centrale regie over inkoop en meer aandacht voor structureel beschikbare managementinformatie over inkoop. Het projectplan voor de verandering is in december 2016 vastgesteld en zal in 2017 worden uitgevoerd. De werving voor extra (tijdelijke) fte's is in 2016 opgestart.
In 2016 is de Aanbestedingswet 2012 gewijzigd, als gevolg waarvan ook de onder de vlag van de Unie van Waterschappen tot stand gekomen algemene inkoopvoorwaarden zijn vastgesteld. De wijzigingen in de Aanbestedingswet zijn aanknopingspunt geweest om diverse workshops en trainingen te organiseren over inkoop en Aanbestedingswet, waaraan een groot aantal Delflanders heeft deelgenomen. Uit oogpunt van kwaliteit en het bevorderen van kennis zijn alle modeldocumenten voor inkoop aangepast aan de nieuwe regelgeving en beter ontsloten via het samenwerkingsportaal. Over het werken met deze modellen is ook een workshop georganiseerd.
Op basis van de inkoopkalender 2016 hebben 33 aanbestedingstrajecten plaatsgevonden, waarvan 15 Europees of Europees met een verlicht regime. 18 aanbestedingstrajecten zijn in 2016 afgerond, waarvan 3 Europees.
Er zijn 115 preadviezen uitgebracht en 21 verzoeken behandeld om af te wijken van het aanbestedingsbeleid.

Ook wordt gewerkt aan de verdere ontwikkeling en professionalisering van het aanbestedingsproces op het gebied van grond- weg en waterbouw. Dit gebeurt in samenwerking met partners zoals waterschappen en Rijkswaterstaat, en met gebruikmaking van expertise- en overlegverbanden zoals Duurzame GWW en het PPS-platform.

Verzekeringen

Delfland is dit jaar de trekker van de aanbesteding van de CAR verzekering (Construction All Risk) namens in eerste instantie 13 waterschappen.
Na de eerste publicatie op 7 juli 2016 is gebleken dat geen enkele partij een inschrijving heeft gedaan. Een tweede procedure is gestart in oktober 2016, waarbij twee waterschappen zich hebben teruggetrokken. Hiervoor heeft Delfland vier inschrijvingen ontvangen. In de inschrijving van de beoogde winnaar, Willis Towers Watson, zat een onherstelbare fout, waardoor voorlopige gunning heeft plaatsgevonden aan Achmea Schadeverzekeringen.
Eind december is duidelijk geworden dat WTW zich niet kon vinden in deze beslissing en een kort geding procedure start en waarvan de zittingsdatum is bepaald op 21 februari 2017 (rechtbank Den Haag).
Delfland laat zich in deze procedure bijstaan door Dirkzwager Advocaten.
In de aanbestedingsstukken is in ieder geval bepaald dat bij een gerechtelijke procedure de partij aan wie voorlopig is gegund dient zorg te dragen voor verzekeringsdekking tot in ieder geval het moment dat de uitspraak in kort geding bekend is.

Informatieveiligheid

Op basis van het nieuwe informatiebeveiligingsplan zijn concrete maatregelen per team uitgewerkt en uitgevoerd. Delfland heeft zich voor dit beleid geconformeerd aan de uitgangspunten van de Unie van Waterschappen omtrent informatiebeveiliging, kortweg genoemd de BIWA (Baseline Informatiebeveiliging Waterschappen). Gezamenlijk met de andere waterschappen participeert Delfland in de opeenvolgende Nationale Cyber Security Strategieën van de overheid, waaronder de campagne iBewustzijn Overheid en de campagne Alert Online. Daarnaast ontplooit Delfland ook eigen initiatieven.

Subsidies

Tabel Subsidies 2016 (bedragen * € 1.000)

Prg	Onderwerp	Verstrekker/ programma	NL/EU Subsidie	% Subsidie *	Omvang (voorlopige) beschikking	Ontvangen voor-schotten	Vaststelling subsidie	Nog te ontvangen	Status **
A	Zwakke Schakels Scheveningen Boulevard - FASE 2	I&M/RWS/HWBP	NL	100%	1.500	0	0	1.500	loopt
	City as a sponge	Interreg/2 Seas Mers Zeeën	EU			0			aanvraag
	Spuihaven Schiedam	I&M/RWS/HWBP	NL	90%	672	0		672	loopt
C	Tender Herstructurering Poelzone (4 tenders)	Gemeente Westland	NL	50%	110	0	106	106	afronding
	Vispassage gemaal Westland	I&M	NL	50%	250	218	218	0	afgerond
	Slim Meten	EFRO	NL	40%	212	0	0	212	afronding
	5 molens 2014 t/m 2019	NRF/BRIM	NL	50%	150	67	0	83	loopt
	molen Oude Lier Polder 2015 t/m 2020	NRF/BRIM	NL	50%	30	9	0	21	loopt
	5 molens 2014 t/m 2019	PZH/Molens	NL	50%	123	61	0	62	loopt
	molen Oude Lier Polder 2015 t/m 2020	PZH/Molens	NL	50%	8	3	0	5	loopt
	VPP Buys Ballotstraat	MRDH	NL	100%	122	81		41	loopt
D	Gietwater op maat (vervolg project Tomaten op afvalwater)	EFRO	EU	16%	500	200	0	0	afgerond
	Waterharmonica / Zoetwaterfabriek	LIFE+	EU	60%	2400	250		2.150	loopt
E	Digitale Delta	EFRO	EU	52,79 %	700	560	0	0	afgerond
F	Gemeenlandshuis Delft 2016 t/m 2021	BRIM	NL	50%	99	15	0	84	loopt
	Startsubsidie BOA's 2015	V&J	NL	100%	16	16	16	0	afgerond
	Activeer je loopbaan 2016	A&O waterschappen	NL	100%	8	8	8	0	afgerond
	Startsubsidie BOA's 2016	V&J	NL	100%	15	12		3	loopt
G	Kwijtschelding door waterschappen	I&M	NL	nvt	1.565	1252	0	313	loopt
					8.480	**2.752**	**348**	**5.252**	

**) in deze kolom staat het percentage t.o.v. de subsidiabele kosten bij ingediende begroting*

**) afgerond = besluit tot eindbeschikking is ontvangen, in afronding = eindverantwoording is ingediend; wachten op besluit tot eindbeschikking*

4.9 EMU-saldo

Het EMU-saldo betreft het vorderingensaldo op transactiebasis van de gehele sector overheid, met inbegrip van de centrale overheid, de sociale fondsen en de lokale overheden. De onderstaande tabel geeft de berekening van het EMU-saldo over 2016 voor Delfland weer.

Tabel Emu-saldo (bedragen * € 1.000)

	Vermeerde-ringen	Vermind-ringen	Emu saldo rekening 2016	Emu saldo begroting 2016	Emu saldo rekening 2015
1 EMU/exploitatiesaldovolgens jaarrekening (voor bestemming)			24.772	15.715	8.987
2 Invloed investeringen (zie staat van vaste activa)					
Bruto-investeringsuitgaven		78.928		-47.900	
Investeringssubsidies					
Verkoop materiële en immateriële activa					
Afschrijvingen	43.233			33.931	
Subtotaal			*-35.695*	*-13.969*	*1.043*
3 Invloed voorzieningen (zie staat van reserves en voorzieningen):					
Toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	10.178			7.600	
Onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie		850		-850	
Betalingen rechtstreeks uit voorzieningen		6.498		-7.600	
Externe vermeerderingen van voorzieningen					
Subtotaal			*2.830*	*-850*	*-750*
4 Invloed reserves (zie staat van reserves en voorzieningen):					
Betalingen rechtstreeks uit reserves					
Externe vermeerderingen van reserves					
Subtotaal	*0*	*0*			
5 Deelnemingen en aandelen:					
Boekwinst					
Boekverlies					
Subtotaal	*0*	*0*			
Emu-saldo			**-8.093**	**896**	**9.280**

Het werkelijk Emusaldo 2016 is afgerond € 9 miljoen nadeliger dan werd verwacht (€ 0,8 miljoen begroot versus € -/-8 miljoen werkelijk). De belangrijkste afwijking betreft het hogere werkelijke investeringsvolume over 2016 van € 30 miljoen als gevolg van de geactiveerde agio inzake de herfinanciering van de PPS leningen.

4.10 Topinkomens

Op 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) in werking getreden. De WNT verplicht organisaties in de publieke sector in hun jaarverslag de jaarlonen van (top)functionarissen te vermelden Onder hoofdstuk 6.6 wordt een overzicht van de beloning van de topfunctionaris gegeven.

5 Financiële overzichten investeringsprojecten

5.1 Investeringsuitgaven 2016 per programma

In de primitieve begroting werden de bruto investeringsuitgaven over 2016 geraamd op een bedrag van € 47,9 miljoen. Gedurende het jaar zijn de verwachte investeringsuitgaven in Burap en Najaarsbrief bijgesteld naar uiteindelijk € 43,7 miljoen.
De onderstaande tabel geeft het verloop per programma weer van de oorspronkelijk geraamde investeringsuitgaven tot aan de uiteindelijke realisatie van € 43,2 miljoen over 2016.

Tabel 5.1 Overzicht investeringen per programma

Investeringen per programma (bedragen * € 1 miljoen)	Raming primitieve begroting 2016	Bijgestelde raming 1e Burap	Bijgestelde raming Najaarsbrief	Realisatie in 2016
Klimaatadaptatie, veiligheid en stedelijk waterbeheer	23,0	21,0	20,7	21,7
Gezond, schoon en zoet water	1,0	1,5	1,5	1,6
Watersysteem	9,1	8,1	7,0	10,2
Afvalwaterketen en zuiveren	0,7	0,4	0,5	0,5
Financiën, duurzaamheid en innovatie	0,5	0,1	0,1	0,1
Bestuur, organisatie en instrumenten	13,6	13,9	11,0	9,1
Totaal	**47,9**	**44,9**	**40,8**	**43,2**

5.2 Gereedgekomen projecten

In 2016 zijn 51 projecten gereed gemeld en geactiveerd.
Van deze gereed gemelde en geactiveerde projecten bedroeg het geraamde investeringsplan € 81,2 miljoen en het beschikbaar gestelde krediet € 82,3 miljoen. De uiteindelijk geactiveerde kosten waren € 65,9 miljoen.
Van de gereedgekomen en geactiveerde werken kan het volgende overzicht worden gegeven.

Tabel 5.2 Gereedgekomen en geactiveerde projecten in 2016

Projectnaam	Project-nummer	Program-ma	Investerings-plan	Investerings krediet	Uitgaven tot en met 2016	Restant krediet
Kadestrekking Kl. Engelbr.pld	701489	A	255.000	246.000	181.834	64.166
Kade 32 Vlaardingsekade	701649	A	840.000	798.994	762.547	36.447
Kadeverb. langs de Bovenvaart	701693	A	2.650.000	2.558.000	2.249.787	308.213
Kade. vakken A en B Zuidbuurt	701726	A	2.220.000	2.209.000	652.905	1.556.095
Kadeverb. kade 31, pld Schiev.	701740	A	2.085.000	1.985.000	1.451.401	533.599
Kadeverbet. Zwethkade	701755	A	650.000	576.000	536.549	39.451
BGO Cluster 1+2 (Berkel)	701804	A	0	3.500.000	3.271.073	228.927
BGO Cluster 8 (Westland)	701805	A	0	900.513	900.513	0
BGO Cluster 3 en 4	701806	A	0	665.000	649.274	15.726
BGO Minder complex 2015	701809	A	0	750.000	726.600	23.400
Keersluis Maassluis	701815	A	1.810.000	1.744.000	1.692.613	51.387
Vlaardinger Driesluizen	701816	A	1.275.000	1.260.000	1.291.736	-31.736
BGO groene kades 2015	701872	A	950.000	850.000	841.033	8.967
Aalkeet Binnenpolder Zuidbuurt	701883	A	210.000	192.000	121.386	70.614
Buitenwatersloot	701905	A	0	21.378	18.590	2.788
Delfgauwseweg	701906	A	0	41.400	35.027	6.373
BGO WOK Cluster 3/4; Fietspad	701920	A	0	26.313	26.467	-154

Projectnaam	Project-nummer	Program-ma	Investerings-plan	Investerings krediet	Uitgaven tot en met 2016	Restant krediet
HWBP		A	12.345.000	12.345.000	12.345.474	-474
LKP 4e Thurledevijver Rdam	701832	B	85.000	81.000	57.152	23.848
LKP Anjerdreef, Polder Berkel	701879	B	240.000	222.000	196.394	25.606
LKP 3e Doorstroom DH / Nldwk	701909	B	292.000	287.000	164.947	122.053
Alt.afv.trace Pijnackerse vrt	700873	C	8.820.000	8.255.000	6.626.839	1.628.161
Waterberging Ringsloot	700998	C	1.970.000	1.886.691	1.723.572	163.119
waterkwant.mtrg. Delfshaven	701288	C	1.745.000	1.585.000	1.159.650	425.350
Poldergemaal Kerstanjewetering	701499	C	1.925.000	1.807.932	849.842	958.090
Waterberging Laakweg	701574	C	370.000	370.000	371.168	-1.168
Gemaal Harnaschpolder	701652	C	1.960.000	1.865.712	1.807.778	57.934
Waterberging Voorafschepolder	701664	C	805.000	774.000	454.933	319.067
By pass Bergboezem Berk	701689	C	2.825.000	2.732.000	1.931.657	800.343
NVO langs de By Pass	701691	C	200.000	198.000	176.212	21.788
Vergroting boezemberging	701694	C	3.900.000	3.769.000	3.223.257	545.743
Aanpass.Maalkom gem.Westpolder	701695	C	325.000	313.000	216.319	96.681
Poldergemaal Bergboezem Berkel	701696	C	3.450.000	3.450.000	3.107.278	342.722
Gemaal Lage Broekpolder	701702	C	775.000	760.000	759.779	221
Vegr. cap. gemaal Laakmolen	701742	C	1.355.000	1.291.000	1.087.864	203.136
Maatregelen PB Abtswoude	701780	C	394.322	394.322	75.559	318.763
Onderhoud Noordpld van Berkel	701786	C	905.000	837.000	836.928	72
Vispassage Bergboezem Berkel	701795	C	465.000	465.000	447.657	17.343
Verbeteren afvoer Vrijenban	701796	C	390.000	387.000	384.089	2.911
Onderhoud gemaal Winsemius	701797	C	1.325.000	1.255.000	1.232.736	22.264
Duiker Chr.Huygensweg TU/Delft	701834	C	200.000	186.000	152.184	33.816
Groene Schakel Westl.boezemv	701836	C	845.000	784.000	496.517	287.483
Wtrgang/duikers Lage Abtsw.pld	701841	C	153.000	145.000	149.383	-4.383
Duiker Charlotte de Bourbonstr	701844	C	95.000	151.000	146.245	4.755
Vispassage gem.Lage Broekpld	701845	C	263.000	240.000	235.572	4.428
Duiker Hoefweg, De Lier	701859	C	92.000	92.000	94.359	-2.359
Duiker Boomgaardspad, Nldwijk	701862	C	95.000	88.000	71.434	16.566
Groene Schakel KRW Ecolog,inr	701885	C	275.000	255.000	133.666	121.334
Gemaal Wippolder (Markuslaan)	701933	C	335.000	286.000	349.972	-63.972
Berging en VPP Molenvlietpark	701972	C	6.250.000	6.250.000	2.725.000	3.525.000
r.g.Scheveningen	701230	D	7.035.000	6.566.191	3.007.418	3.558.773
Aanpas. rg Delft geurprobl.	701895	D	92.000	92.000	96.286	-4.286
Aanpas Houtrust geurloos slib	701896	D	150.000	150.000	148.506	1.494
OAS De Groote Lucht	700929	D	5.581.273	3.341.273	3.555.801	-214.528
correctie BW 2015		G	0	0	-151.008	151.008
Totaal			**81.272.595**	**82.280.719**	**65.857.751**	**16.422.968**

5.3 Gereedgekomen maar nog niet geactiveerde projecten

In tabel 5.3 zijn projecten opgenomen die eind 2016 gereed waren maar nog niet zijn geactiveerd. Deze projecten worden in de jaarrekening van 2017 geactiveerd en verantwoord onder de gereedgekomen werken. Wel wordt vanaf 2017 gestart met het afschrijven op deze investeringen.

Tabel 5.3 gereedgekomen nog niet geactiveerde projecten

Projectnaam	Project-nummer	Program-ma	Investerings-plan	Investerings krediet	Uitgaven tot en met 2016	Restant krediet
Waterspoorpark-Park 't Loo	701706	C	2.459.892	2.459.892	1.702.685	757.207
Waterberging Akkerdijksepolder	701790	C	610.000	587.000	546.251	40.749
VPP Buys Ballotstraat	701812	C	660.000	644.000	422.573	221.427
Stuw bedrijventerrein Ruyven	701851	C	420.000	413.000	208.097	204.903
LKP overstort Schipluiden	701857	B	290.000	272.000	252.348	19.652
Totaal			**4.439.892**	**4.375.892**	**3.131.955**	**1.243.937**

5.4 Restantkredieten

In tabel 5.4 wordt een overzicht gegeven van de 116 restantkredieten die nog niet (financieel) zijn afgerond en overlopen naar 2017. In de besluitvorming over de jaarrekening 2016 wordt voorgesteld van deze investeringen het restant investeringskrediet van in totaal € 104,6 miljoen over te brengen naar 2017.

Tabel 5.4 Restantkredieten 2016

Projectnaam	Project-nummer	Program-ma	Investerings-Plan*	Investerings krediet	Uitgaven tot en met 2016	Restant krediet
HWBP vanaf 2011	701606	A	61.500.000	61.500.000	49.863.815	11.636.185
Kadeverb. Delfl. Dijk 7 en 12	701734	A	830.000	778.000	288.811	489.189
Complex BGO	701753	A	9.500.000	508.315	0	508.315
Complex BGO, Algemeen 2015	701785	A	0	650.000	270.512	379.488
BGO Cluster 10 (Den Haag)	701802	A	0	190.000	45.374	144.626
Delfl. Buitensluis Vlaardingen	701817	A	1.310.000	1.213.000	834.696	378.305
BGO kades met wegen	701818	A	6.250.000	1.084.009	4.612	1.079.397
BGO kades met wegen, Alg. RPV	701819	A	0	200.000	86.965	113.035
kadeverb.tgv stopz.onttrek.DSM	701826	A	0	0	0	0
Lange Wateringkade	701855	A	0	83.000	83.728	-728
Initiatieffase+ kadeverb.proj.	701869	A	0	7.125	7.875	-750
DSM-kaden	701871	A	1.750.000	1.722.000	1.220.055	501.945
Kade 25 Polder Schieveen	701880	A	0	443.900	379.951	63.949
DSM kaden extern	701907	A	221.500	216.000	4.681	211.319
BGO Cluster zeer complex	701914	A	0	1.433.250	170.377	1.262.873
Gecombineerd BGO 2016-2020	701916	A	35.731.000	20.547.092	0	20.547.092
Kadeverbetering N468	701937	A	0	8.840	0	8.840
Cluster 8 Westland	701940	A	0	125.000	62.193	62.807
Complex BGO cluster Noord	701944	A	0	1.766.740	790.657	976.083
BGO Delft Noord DSM (WOK)	701945	A	0	4.650	4.700	-50
BGO RPV Algemeen	701946	A	0	1.200.000	0	1.200.000
BGO PMB Algemeen	701947	A	0	1.907.200	537.557	1.369.643
BGO Plaspoelkade	701948	A	0	50.848	25.937	24.911
BGO Ackerdijksepad (vak 341)	701949	A	0	100.000	5.505	94.495
BGO Zwethkade Noord	701957	A	0	680.340	394.723	285.617
BGO Kaden 2016	701958	A	0	754.535	822.096	-67.561
BGO Veenweg 59 (Gooland)	701959	A	0	3.500	231	3.269

Projectnaam	Project-nummer	Program-ma	Investerings-Plan*	Investerings krediet	Uitgaven tot en met 2016	Restant krediet
BGO Kademuur Sluiskant	701962	A	0	154.118	190.512	-36.394
BGO Cluster Berkel	701963	A	0	4.876.000	88.231	4.787.769
BGO Cluster Westland	701964	A	0	1.457.250	22.976	1.434.275
Kadeverb. regionaal 2015-2020	701965	A	0	85.000	12.359	72.641
BGO Dijkshoornseweg	701966	A	0	22.977	11.087	11.890
BGO cluster Maassluis	701968	A	0	1.472.250	0	1.472.250
BGO Cluster Midden Delfland	701969	A	0	733.500	0	733.500
LKP 3e Doorstr Delft	701666	B	513.000	508.000	162.287	345.713
LKP 3e Mtr Kalfjesln Delft	701757	B	420.000	411.000	79.566	331.434
Waterharmonica	701835	B	0	427.067	313.056	114.011
LKP Zuivering Broekpld	701856	B	0	13.300	11.508	1.793
LKP overstort Schipluiden	701857	B	290.000	272.000	252.348	19.652
Plas Prinsenbos	701874	B	620.000	608.000	555.777	52.223
Zwemw.Wilhelminaprk Rswk	701902	B	485.000	476.000	431.561	44.439
Waterbrg Oude Pld van Pijn.	701506	C	830.000	830.000	841.033	-11.033
Optimalisatie Dorppolder	701577	C	3.900.000	3.470.000	427.970	3.042.030
NVO Boomawatering (Casembrootl	701644	C	290.000	284.000	207.850	76.150
Stuw Harnaschpolder	701653	C	350.000	361.150	358.758	2.392
Gemaal Akkerdijksepolder	701667	C	2.395.000	2.315.000	667.929	1.647.071
Vispassage gemaal Westland	701688	C	665.000	664.000	606.184	57.816
Waterspoorpark-Park 't Loo	701706	C	2.459.892	2.459.892	1.702.685	757.207
Duikerverbinding Ter Heijde	701736	C	488.000	464.000	312.541	151.459
Gemaal ZD Rotterdamseweg	701738	C	1.740.000	1.724.000	1.719.453	4.547
Wtrberging Oude pld Pijnacke	701743	C	1.570.000	1.531.000	666.094	864.906
Waterberging bergboezem	701749	C	4.590.000	4.520.000	816.564	3.703.436
Watergang Noord-Zuidverbinding	701750	C	735.000	707.000	273.292	433.708
Vullen/ledigen bergboezem	701751	C	1.655.000	1.613.000	284.755	1.328.245
Stuw Akkerdijksepolder	701781	C	125.000	116.000	74.104	41.896
Waterberging Akkerdijksepolder	701790	C	610.000	587.000	546.251	40.749
VPP Buys Ballotstraat	701812	C	660.000	644.000	422.573	221.427
Sifon/gem. Dijkpolder Monster	701831	C	0	6.500	1.805	4.695
Verb. waterhuish. Korftlaan	701842	C	2.688.000	2.688.000	171.357	2.516.643
Nw gemaal Kl. Engelbr.pld	701843	C	2.840.000	2.743.000	155.563	2.587.437
Stuw bedrijventerrein Ruyven	701851	C	420.000	413.000	208.097	204.903
Vervanging BOS Delfland	701866	C	505.000	468.000	277.440	190.560
Gemaal Westwijk Vlaardingen	701873	C	0	50.000	40.336	9.664
Stuwput Oost Abtspolder	701889	C	253.000	238.000	142.700	95.300
Verk.Optimalisatiepl. NEZs	701891	C	0	118.302	85.343	32.959
Variantenstudie gem. Ypenburg	701897	C	760.000	692.000	59.809	632.191
Duikers Schiedam-West	701908	C	0	46.500	43.919	2.581
Mtr.pak.V.Rijnstr.eo De Lier	701910	C	849.750	849.750	0	849.750
NEZ Nieuwe Weg Honselersdyk	701917	C	0	21.778	23.931	-2.153

Projectnaam	Projectna	Projectna	Projectnaam	Projectnaam	Projectnaam	Projectnaam	
Inlaatgemaal Dolk	701930	C	670.000	613.000	34.858	578.142	
Gemaal vd Sluis Polder	701931	C	335.000	288.000	39.915	248.085	
Gem. Woudse Droogmakerij	701932	C	535.000	495.000	16.323	478.677	
Gemaal Schieveen (Delftw)	701934	C	1.590.000	1.399.000	205.453	1.193.547	
Gemaal Schieveen (Hofweg)	701935	C	1.375.000	1.252.000	39.143	1.212.857	
Gem.Schieveen (Oude bovend.)	701936	C	130.000	120.000	14.064	105.936	
Visp.Gem.Schieveen Delftwg	701938	C	290.000	248.000	0	248.000	
Visp.gem.Schieveen (Hofweg)	701939	C	275.000	231.000	0	231.000	
PB Nieuwland/Noordland mtr3	701942	C	155.000	148.000	7.331	140.669	
Verbr. waterg.Aalkeet BuitenP	701943	C	0	15.300	7.863	7.438	
Lierwatering KRW	701950	C	0	21.408	24.000	-2.592	
NEZ Rotterdamse Schie	701951	C	0	14.450	13.936	514	
NEZ Overhoeken Gantel	701952	C	0	10.200	5.953	4.247	
Calamiteitenberg,Westland	701953	C	0	83.400	70.938	12.462	
Gem.&inlaat Sportpark Kethel	701954	C	0	21.700	11.590	10.110	
Natte ecol. zones 2016-2021	701956	C	18.285.000	12.659.485	0	12.659.485	
Waterberging Spaanse Polder	701961	C	0	0	0	0	
Sifon Bovendijk Kwintsheul	701970	C	0	3.600	0	3.600	
Waterovel. Oranjebuurt De Lier	701971	C	0	30.000	14.272	15.729	
NVO Polder Biesland	701973	C	0	9.350	3.234	6.116	
NEZ Boschsloot	701974	C	0	8.150	4.884	3.266	
NEZ Coldenhovelaan	701975	C	0	9.350	5.937	3.413	
Planvorming KRW/NEZ's 2016	701976	C	0	79.467	50.699	28.768	
WB Oost.randweg Oude Lierpld	701977	C	0	12.000	638	11.363	
Wateroverlast Schiedam Bijdorp	701978	C	0	12.750	8.691	4.059	
Stuwen Vlinderstrik	701979	C	185.000	4.250	4.420	-170	
NEZ/NVO Broeksloot	701980	C	0	3.060	895	2.165	
Inkoop NEZ 2016	701981	C	0	45.000	0	45.000	
Knelpunten WSA's 7 plders	701984	C	0	26.500	8.713	17.788	
Gemaal O/N Wateringveldsepld.	701985	C	0	30.000	595	29.405	
Uitv.prog. modificaties 2017	701988	C	0	10.200	0	10.200	
Waterberg.Noordpolder Delfg	701990	C	0	20.000	0	20.000	
NEZ Plas Molenweg Berkel	701992	C	€ 0		0	0	
NEZ Wilgenrijk	701993	C	€ 0		0	0	
Zoetwaterfabriek DGL	701868	D	0	1.400.850	556.097	844.753	
Omleg leiding Blankenburgtun.	701898	D	0	52.000	52.184	-184	
Groen Gas	701982	D	2.590.000	2.326.000	23.448	2.302.552	
Update GIDS/nw. fin. systeem	701773	E	0	160.000	142.211	17.789	
Alg.onderzoekskrediet	700739	F	3.000.000	477.368	0	477.368	
Aansluiten op basisregistr	701546	F	300.000	150.000	77.916	72.084	

Projectnaam	Project-nummer	Program-ma	Investerings-Plan*	Investerings krediet	Uitgaven tot en met 2016	Restant krediet
E-dienstverlening	701671	F	730.000	730.000	431.779	298.221
Project Onvoorzien	701723	F	2.395.000	2.265.000	0	2.265.000
Nwe huisv/ Delfl man v werken	701752	F	18.800.000	18.800.000	10.604.275	8.195.725
WKO (incl. Smartpolders)	701899	F	650.980	650.980	19.871	631.109
Buitenterrein/sloop Pauwenhuis	701900	F	1.000.000	1.000.000	97.771	902.229
ICT-Kosten nieuwe huisvesting	701901	F	550.000	550.000	0	550.000
Migratie MS-appl naar cloud	701941	F	600.000	600.000	0	600.000
Totaal			***205.240.122***	***186.404.496***	***81.774.549***	***104.629.947***

**De projecten waarbij het investeringsplan op € 0 staat, betreffen onderzoekskredieten en projecten in het kader van Buitengewoon groot onderhoud (BGO). Voor een specificatie van het krediet 701752 Huisvesting etc. wordt verwezen naar hoofdstuk 3.6.3*

5.5 Kosten Nazorg

Op grond van de nota Investeringen en Activa beleid (IAB) komen de kosten van nazorg ten laste van de exploitatie. In 2016 is in totaal een bedrag van € 0,9 miljoen wegens kosten van nazorg ten laste van de exploitatie gebracht. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de kosten van nazorgkosten per project.

Tabel 5.5. Kosten nazorg per project

Naam project	Programma	Bedrag in €
701489 - Kadestrekking Kl. Engelbr.pld	A	4.182
701648 - Kade 16 Duifpolder	A	24.939
701649 - Kade 32 Vlaardingsekade	A	6.018
701693 - Kadeverb. langs de Bovenvaart	A	57.040
701726 - Kade. vakken A en B Zuidbuurt	A	1.275
701740 - Kadeverb. kade 31, pld Schiev.	A	-41.507
701741 - Stuw Oude Campspolder	A	4.383
701755 - Kadeverbet. Zwethkade	A	2.550
701804 - BGO Cluster 1+2 (Berkel)	A	12.986
701805 - BGO Cluster 8 (Westland)	A	3.460
701806 - BGO Cluster 3 en 4	A	3.339
701809 - BGO Minder complex 2015	A	10.442
701816 - Vlaardinger Driesluizen	A	1.530
701883 - Aalkeet Binnenpolder Zuidbuurt	A	1.658
701791 - Lkp 4e ronde Schenkstrook DH	B	55.647
701799 - LKP Saliestaat	B	35.966
701832 - LKP 4e Thurledevijver Rdam	B	8.551
701857 - LKP overstort Schipluiden	B	2.423
701874 - Plas Prinsenbos	B	8.022
701879 - LKP Anjerdreef, Polder Berkel	B	3.400
701909 - LKP 3e Doorstroom DH / Nldwk	B	38.256
700873 - Alt.afv.trace Pijnackerse vrt	C	130.444
700998 - Waterberging Ringsloot	C	11.379
701288 - waterkwant.mtrg. Delfshaven	C	5.904
701499 - Poldergemaal Kerstanjewetering	C	-14.272
701524 - Poelzone KRW	C	12.440
701591 - Gemaal Nootdorp	C	32.342

Naam project	Programma	Bedrag in €
701621 - NVO Altern.Afv.tracé Pijn.Vrt	C	13.060
701645 - Vismigr.Gem.Akkerdijksche pold	C	5.929
701652 - Gemaal Harnaschpolder	C	24.047
701653 - Stuw Harnaschpolder	C	9.836
701659 - NVO Nrdvliet, Duifpolder Part.	C	765
701664 - Waterberging Voorafschepolder	C	90.020
701668 - NVO Nrdvliet, Duifpolder HHD	C	116.057
701688 - Vispassage gemaal Westland	C	52.288
701689 - By pass Bergboezem Berk	C	50.011
701691 - NVO langs de By Pass	C	19.714
701694 - Vergroting boezemberging	C	79.968
701695 - Aanpass.Maalkom gem.Westpolder	C	5.023
701696 - Poldergemaal Bergboezem Berkel	C	19.326
701702 - Gemaal Lage Broekpolder	C	3.103
701729 - NVO Technopolis	C	11.135
701738 - Gemaal ZD Rotterdamseweg	C	5.095
701742 - Vegr. cap. gemaal Laakmolen	C	44.142
701745 - VPP Ackerdijksche Bos	C	20.903
701748 - Boostergeml Kerstanjewetering	C	-29.818
701786 - Onderhoud Noordpld van Berkel	C	3.060
701790 - Waterberging Akkerdijksepolder	C	2.593
701795 - Vispassage Bergboezem Berkel	C	17.356
701796 - Verbeteren afvoer Vrijenban	C	9.169
701797 - Onderhoud gemaal Winsemius	C	17.634
701800 - VPP Wennetjessloot	C	14.114
701812 - VPP Buys Ballotstraat	C	2.784
701814 - NVO Karitaatmolensloot	C	15.440
701836 - Groene Schakel Westl.boezemv	C	30.107
701841 - Wtrgang/duikers Lage Abtsw.pld	C	4.633
701845 - Vispassage gem.Lage Broekpld	C	6.588
701853 - Verbreding Slinksloot	C	23.699
701854 - Gemaal Westland, groot onderh.	C	4.514
701885 - Groene Schakel KRW Ecolog,inr	C	8.736
701904 - Cal. leiding Kerstanjewetering	C	0
701230 - r.g.Scheveningen	D	-210.108
701232 - Ren. rioolgml Morsestraat	D	3.018
701580 - Verv. Slibontwatering awzi NWA	D	468
Totaal		**917.198**

5.6 Budgettair neutrale kredieten(volledig gesubsidieerd)

Door Delfland worden een drietal projecten uitgevoerd waarvoor volledig subsidie wordt ontvangen. Tabel 5.6 geeft een overzicht van deze projecten.

Tabel 5.6. Budgettair neutrale projecten

Projectnaam	Project-nummer	Program-ma	Investerings-Plan*	Investerings krediet	Uitgaven tot en met 2016	Restant krediet
Zwakke Schakels vrb/uitv	700744	A	0	0	352.814	
Delflandse Kust	700745	A	0	0	108.522.148	
Scheveningen	700746	A	0	0	64.088.999	
			0	**0**	**172.963.960**	**0**

5.7 Contractprojecten

In tabel 5.7 wordt een overzicht gegeven van de zogenaamde contractprojecten. Dit zijn bijdragen (subsidies en bijdrage derden) op investeringsprojecten. In de tabel wordt bij de projectnaam aangegeven op welk investeringsprojectnummer dit contractproject betrekking heeft. De ontvangen bijdragen worden op het moment van activeren in mindering gebracht op de uitgaven van het project.
In 2016 worden naar verwachting de eindbeschikkingen voor Delflandse Kust en Scheveningen ontvangen. Op basis van deze beschikkingen worden deze projecten financieel afgewikkeld.

Tabel 5.7 Overzicht contractprojecten

Projectnaam	Programma	Ontvangsten tot en met 2016 in €
701696-Bijdr.gml bergb.Berkel	B	-276.890
701868-Pilot Zoetwtrfabr. DGL	D	-340.000
701688-Bijdr. vispass, Westld	C	-218.484
701874-Bijdr. plas Prinsenbos	B	-10.000
701902-Bijdr. zwempl.Wilh.park	B	-31.823
701954-Bijdr.gml.park Kethel	C	-3.835
701812-Subs. VPP B. Ballotstr.	C	-81.333
Totaal		**-962.365**

5.8 Projecten Buitengewoon onderhoud

Over deze projecten is een afzonderlijke rapportage als bijlage bij de behandeling van de jaarstukken opgenomen.

6 De exploitatierekening

6.1 Presentatie van de exploitatierekening naar diverse gezichtspunten

De verdeling van de exploitatie en het resultaat over 2016 wordt in de onderstaande tabellen gepresenteerd en toegelicht naar diverse gezichtspunten.
Voor een nadere analyse van verschillen verwijzen wij naar de in de programmaverantwoording opgenomen toelichtingen onder 'Exploitatie: wat heeft het gekost?'

6.2 Lasten en baten per programma

Tabel 6.1 presenteert de lasten en baten per programma en het resultaat voor en na bestemming.

Tabel 6.1 Overzicht van Lasten en Baten per programma

Programma (bedragen * € 1.000)	Primitieve begroting 2016			Begroting 2016 na wijziging			Jaarrekening 2016		
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
Klimaatadaptatie, veiligheid en stedelijk waterbeheer	15.303	150	-15.153	14.495	150	-14.345	14.307	191	-14.116
Gezond, schoon en zoet water	2.462	0	-2.462	2.680	0	-2.680	3.094	12	-3.081
Watersysteem	34.210	1.690	-32.520	35.077	1.690	-33.387	38.558	2.623	-35.935
Afvalwaterketen en zuiveren	120.594	17.792	-102.803	120.079	17.380	-102.700	120.853	17.799	-103.053
Financiën, duurzaamheid en innovatie	9.844	959	-8.885	9.939	959	-8.981	8.342	599	-7.742
Bestuur, organisatie en instrumenten	32.433	5.879	-26.554	32.804	5.379	-27.425	31.418	4.859	-26.560
Algemene dekkingsmiddelen	14.257	218.347	204.091	10.740	218.480	207.740	5.847	221.107	215.260
Resultaat voor bestemming	*229.102*	*244.816*	*15.715*	*225.814*	*244.037*	*18.223*	*222.419*	*247.191*	*24.773*
Mutaties reserves									
Gezond, schoon en zoet water	0	150	150	0	150	150		200	200
Afvalwaterketen en zuiveren	0	0	0	1.300		-1.300	1.300		-1.300
Financiën, duurzaamheid en innovatie	0	330	330	0	330	330	0	0	0
Bestuur, organisatie en instrumenten	0	160	160	0	1.060	1.060	0	820	820
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	0	435	435	20.388	1.925	-18.463	20.000	1.690	-18.310
Resultaat na bestemming	***229.102***	***245.892***	***16.790***	***247.502***	***247.502***	***0***	***243.719***	***249.901***	***6.183***

6.3 Verdeling programma naar hoofdtaken voor en na doorbelasting bedrijfsvoering

De tabellen 6.2 en 6.3 geven de verdeling van het saldo van de diverse programma's voor en na doorbelasting van het onderdeel bedrijfsvoering naar de twee hoofdtaken.

Tabel 6.2 Overzicht saldo per programma naar hoofdtaken (voor doorbelasting van bedrijfsvoering)

Programma (bedragen * € 1 miljoen)	Watersysteembeheer	Zuiveringsbeheer	Totaal
Klimaatadaptatie, veiligheid en stedelijk waterbeheer	14,2	0,0	14,2
Gezond, schoon en zoet water	2,1	0,0	2,1
Watersysteem	36,7	0,0	36,7
Afvalwaterketen en zuiveren	0,0	104,4	104,4
Financiën, duurzaamheid	5,3	3,0	8,2
Bestuur, organisatie en	18,8	6,9	25,7
Algemene dekkingsmiddelen	-81,7	-115,8	-197,5
Saldo voor doorbelasting	**-4,7**	**-1,5**	**-6,2**

Tabel 6.3 Overzicht saldo per programma naar hoofdtaken (na doorbelasting bedrijfsvoering)

Programma (bedragen * € 1 miljoen)	Watersysteembeheer	Zuiveringsbeheer	Totaal
Klimaatadaptatie, veiligheid en stedelijk waterbeheer	17,2	0,0	17,2
Gezond, schoon en zoet water	2,8	0,0	2,8
Watersysteem	43,2	0,0	43,2
Afvalwaterketen en zuiveren	0,0	112,2	112,2
Financiën, duurzaamheid en innovatie	0,6	0,2	0,8
Bestuur, organisatie en instrumenten	12,9	1,6	14,5
Algemene dekkingsmiddelen	-81,4	-115,5	-196,9
Saldo voor doorbelasting	**-4,7**	**-1,5**	**-6,2**

6.4 Verdeling exploitatie naar hoofdtaken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer

Tabel 6.4 geeft de verdeling van kosten en belastingopbrengsten per hoofdtaak weer.

Tabel 6.4 Exploitatierekening naar hoofdtaken

Kostendrager	Primitieve begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016
Watersysteembeheer			
Totaal kosten(a)	91.369.123	98.834.721	96.324.556
Opbrengsten			
Belastingopbrengsten	96.551.000	97.201.000	97.819.000
Kwijtscheldingen	-6.381.000	-6.381.000	-6.485.000
Oninbaarverklaringen	-870.000	-870.000	-870.000
Dividenden en overige algemene opbrengsten	8.697.973	10.094.893	10.516.628
Totaal opbrengsten(b)	97.997.973	100.044.893	100.980.628
Resultaat vóór bestemming(b-a)	6.628.851	1.210.172	4.656.072
Mutatie reserves tijdens begrotingsjaar			
Algemene reserve Watersysteembeheer	-6.628.851	-1.210.172	
Nog te bestemmen resultaat watersysteembeheer	**0**	**0**	**4.656.072**

Kostendrager	Primitieve begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016
Zuiveringsbeheer			
Totaal kosten(a)	136.365.229	148.183.328	147.388.726
Opbrengsten			
Belastingopbrengsten	134.727.000	135.577.000	135.457.000
Kwijtscheldingen	-4.770.000	-4.770.000	-4.831.000
Oninbaarverklaringen	-3.065.000	-3.065.000	-2.315.000
Dividenden en overige algemene opbrengsten	19.634.246	19.231.157	20.604.190
Totaal opbrengsten (b)	146.526.246	146.973.157	148.915.190
Resultaat vóór bestemming(b-a)	10.161.017	-1.210.172	1.526.464
Bestemming tijdens begrotingsjaar			
Reserve tariefsegalisatie zuiveringsbeheer	-10.161.017	1.210.172	
Nog te bestemmen resultaat zuiveringsbeheer	**0**	**0**	**1.526.464**

6.5 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten

Tabel 6.5 geeft de totale exploitatie verdeeld naar hoofdkostensoorten en opbrengsten.

Tabel 6.5 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten

EMU omschrijving (bedragen * € 1.000)	Primitieve begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Rekening 2015
Externe rentelasten	21.909	27.225	27.645	20.627
Afschrijvingen van activa	40.931	42.806	43.233	39.178
Salarissen huidig personeel en bestuurders	30.184	30.184	28.389	28.513
Sociale premies	7.080	7.080	6.555	6.737
Overige personeelslasten	1.807	1.816	1.883	1.805
Personeel van derden	1.817	1.817	3.902	4.557
Duurzame gebruiksgoederen	908	1.065	1.623	1.605
Overige gebruiksgoederen en verbruiksgoederen	1.022	1.018	799	841
Energie	2.308	2.152	2.149	2.530
Huren en rechten	833	873	1.361	925
Leasebetalingen	62.770	51.519	51.438	65.912
Pachten en erfpachten	4	4	0	0
Verzekeringen	298	298	200	246
Belastingen	2.011	2.011	2.061	1.743
Onderhoud door derden	10.802	11.135	9.810	9.984
Overige diensten door derden	33.407	33.320	31.099	43.375
Bijdragen aan bedrijven	65	65	0	0
Bijdragen aan overheden	290	290	0	0
Bijdragen aan overigen	0	90	92	0
Toevoegingen aan voorzieningen	7.600	9.897	10.178	7.808
Onvoorzien	1.300	1.150	0	0
Lasten voorgaande jaren	0	0	0	0
Doorbelastingen kostensoorten	0	0	0	0
Totaal kosten(a)	***227.346***	***225.814***	***222.419***	***236.385***
Externe rentebaten	0	0	15	315
Baten i.v.m. salarissen en sociale lasten	0	0	118	182
Uitlening van personeel	20	20	423	582
Verkoop van grond	0	0	74	1.347
Verkoop van duurzame goederen	450	450	0	206
Verkoop van overige goederen	100	100	112	120
Opbrengst uit grond en water	496	496	476	524
Huuropbrengst uit overige eigendommen	5.105	4.459	4.478	7.134
Diensten voor derden	12.244	12.478	14.876	14.240
Bijdragen van overheden	505	505	420	569
Bijdragen van overigen	0	0	-84	8
Waterschapsbelastingen totaal	216.192	217.692	219.723	211.754
Onttrekkingen aan voorzieningen	2.484	2.484	2.361	2.300
Geactiveerde lasten	5.854	5.354	4.198	6.100
Baten voorgaande jaren	0	0	0	-10
Totaal opbrengsten(b)	***243.449***	***244.037***	***247.191***	***245.372***
Exploitatieresultaat voor bestemming (b-a)	***16.103***	***18.223***	***24.772***	***8.987***
Toevoegingen aan reserves	-388	-21.688	-21.300	-341
Onttrekkingen aan reserves	1.075	3.465	2.710	2.245
Nog te bestemmen resultaat voordelig	***16.790***	***0***	***6.183***	***10.891***

Opbrengsten

Belastingopbrengsten

Tabel 6.6 Specificatie waterschapsbelastingen

Categorie (bedragen * € 1.000)	Primitieve begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Rekening 2015
Opbrengst omslag gebouwd	35.094	35.194	35.509	35.068
Opbrengst ingezetenenomslag	50.756	51.306	52.205	50.746
Opbrengst watersysteem- en wegenheffing ongebouwd	3.442	3.442	3.227	3.650
Opbrengst verontreinigingsheffing	38	38	51	90
Opbrengst ongebouwd natuurterreinen	8	8	6	14
Opbrengst zuiveringsheffing bedrijven	29.552	29.552	29.468	28.835
Opbrengst zuiveringsheffing huishoudens	97.302	98.152	99.257	93.351
Totaal opbrengsten waterschapsbelastingen	**216.192**	**217.692**	**219.723**	**211.754**

Deze post betreft voornamelijk hogere belastingopbrengsten. Deze hogere opbrengsten worden in de paragraaf 4.6 Waterschapsbelastingen verder toegelicht.

6.6 Wet normering topinkomens (WNT)

In het kader van de WNT wordt in onderstaande tabel de naam en het salaris van de topbestuurders (de secretaris-directeur) apart vermeld.

bedragen x € 1	Mr. drs. P.I.M. van den Wijngaart
Functiegegevens	Secretaris directeur
Aanvang[1] en einde functievervulling in 2016	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0
Gewezen topfunctionaris?	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	nee
Individueel WNT-maximum	€ 179.000
Beloning	€ 152.248
Belastbare onkostenvergoedingen	€ 2.853
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 15.702
Totaal bezoldiging 2016	**€ 171.214**
Verplichte motivering indien overschrijding	
Gegevens 2015	
Aanvang en einde functievervulling in 2015	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2015 (in fte)	1,0
Beloning	€ 148.636
Belastbare onkostenvergoedingen	€ 2.803
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 16.096
Totaal bezoldiging 2015	**€ 167.535**

7 Balans en toelichting

7.1 Balans per 31 december 2016

Activa (bedragen * € 1.000)	2016	2015	Passiva	2016	2015
Vaste activa			***Vaste passiva***		
			Eigen vermogen		
Immateriële vaste activa	105.737	53.111	Algemene reserves	41.960	41.960
Materiële vaste activa	837.627	856.920	Egalisatiereserves	4.359	3.259
Financiële vaste activa	1.002	995	Bestemmingsreserves	47.800	19.420
			Nog te bestemmen exploitatieresultaat	6.183	10.891
			Totaal eigen vermogen	*100.302*	*75.530*
			Voorzieningen	*11.621*	*8.785*
			Langlopende schulden	*795.429*	*770.386*
Totaal vaste activa	**944.366**	**911.027**	***Totaal vaste passiva***	***907.352***	***854.700***
Vlottende activa			***Vlottende passiva***		
Kortlopende vorderingen	21.601	26.588	Netto vlottende schulden	17.662	39.250
Overlopende activa	12.728	11.738	Overlopende passiva	13.626	16.542
Liquide middelen	4	4	Schuld aan kredietinstelling	40.059	38.865
Totaal vlottende activa	**34.333**	**38.330**	***Totaal vlottende passiva***	***71.347***	***94.657***
Totaal	**978.699**	**949.357**	**Totaal**	**978.699**	**949.357**
			Niet uit de balans blijkende verplichtingen	**11.038**	**18.067**

7.2 Waarderingsgrondslagen

Algemeen
De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met het Waterschapsbesluit en de Waterschapswet.
De jaarrekening is opgesteld in euro's.
De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.
De dividendopbrengsten van deelnemingen worden als opbrengst verantwoord op het moment waarop dit dividend betaalbaar gesteld wordt.
De personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben.

Immateriële vaste activa
De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingprijs, verminderd met subsidies, bijdragen en de cumulatieve afschrijvingen. De jaarlijkse afschrijvingen bedragen een percentage van de bestede kosten zoals nader in de staat van activa gespecificeerd.

Materiële vaste activa
De materiële vaste activa zijn opgenomen tegen de vervaardiging- of de verkrijgingprijs verminderd met de eventuele bijdragen van derden. Hierbij omvat de vervaardigingprijs de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.
De verkrijgingprijs omvat de inkoopprijs en de eventuele bijkomende kosten. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. In die gevallen wordt op het saldo afgeschreven.
De netto investering wordt door jaarlijkse afschrijvingen ten laste van de exploitatie gebracht. De afschrijvingen gebeuren over het algemeen op lineaire basis en worden bepaald door de verwachte levensduur. De afschrijving vindt plaats met ingang van het eerste jaar na de ingebruikname van het actief. De afschrijvingstermijnen zijn gebaseerd op de vastgestelde nota activabeleid. De investeringen met een totale vervaardigingprijs die lager is dan € 50.000 worden in het jaar van aanschaf direct ten laste van de exploitatie gebracht. De afname van de materiële vaste activa betreft de bijdragen van derden.

Afschrijvingstermijnen
Van de belangrijkste activa is in onderstaande tabel de afschrijvingstermijn opgenomen.

Investering in	Termijn
gronden	0
Machines	10
Gebouwen	40
Waterkering	35
Boezemkaden	25
Persleidingen	30

Financiële vaste activa
Deze activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde verminderd met de ontvangen aflossingen, voorzieningen voor mogelijke oninbaarheid en eventuele duurzame waardeverminderingen.
De leningen aan het personeel zijn rentedragend en voldoen aan de fiscale eisen.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korten dan 1 jaar
De uitzettingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor de verwachte oninbaarheid van debiteuren wordt op het debiteurensaldo een voorziening dubieuze debiteuren in mindering gebracht.

Liquide middelen
Deze activa worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Reserves en voorzieningen
De reserves vormen gezamenlijk het eigen vermogen van het waterschap dat uit bedrijfseconomisch oogpunt vrij is te besteden. Bij de reserves wordt onderscheid gemaakt in de algemene reserve(s) en de bestemmingsreserves.
De verenigde vergadering heeft aan verschillende reserves een bestemming gegeven waardoor deze reserves zijn afgezonderd voor besteding van een specifiek doel. De reserves zijn nominaal gewaardeerd.
De voorzieningen zijn vermogensbestanddelen met het doel om belangrijke fluctuaties in de exploitatielasten op te vangen. De omvang van de voorzieningen wordt bepaald door toekomstige financiële verplichtingen en risico's. De voorzieningen zijn nominaal gewaardeerd behalve de voorziening Jubilea uitkeringen. Deze voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde.

Overige balansposten
De waardering van alle overige balansposten vindt in het algemeen plaats tegen historische uitgaafprijs. Indien hiervan wordt afgeweken, is dit in de toelichting bij de desbetreffende balanspost vermeld.

Borg- en Garantstellingen
Voor zover leningen door het waterschap zijn gewaarborgd, is buiten de balanstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per het eind van het boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Rekening van baten en lasten
Voor de rekening van baten en lasten is het stelsel van baten en lasten toegepast. Dit stelsel houdt in dat het jaar waarin de prestaties (goederen en diensten) zijn verricht bepalend is voor de toerekening van de baten en lasten aan het betreffende jaar, onverschillig of zij tot ontvangst of uitgaven hebben geleid in het verslagjaar.
De belastingopbrengsten zijn gebaseerd op de laatst bekende (aanvullings)kohieren.
Winsten worden slechts in acht genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de rekening bekend zijn.

7.3 Immateriële vaste activa

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de immateriële activa over 2016 weer.

Gereedgekomen werken (bedragen x € 1.000)	Boek-waarde 1-01-2016	Activering projecten	Correcties	Buiten gebruik stelling	Afschrij-ving 2016	Boek-waarde 31-12-2016
Onderzoek en ontwikkeling	447	1.340	0		714	1.073
Bijdrage aan activa in eigendom rijk	34.934	12.345			1.955	45.324
Bijdrage aan activa in eigendom openbare lichamen	16.737	7.045	2.342		1.743	24.381
Bijdrage aan activa in eigendom overigen	34				34	0
Overige immateriële activa	705	35.728	17		1.642	34.808
Totaal gereedgekomen	**52.857**	**56.458**	**2.359**	**0**	**6.088**	**105.586**

Onderhanden werken (bedragen x € 1.000)	Boek-waarde 1-01-2016	Vermeer-deringen	Bijdrage/ subsidie	Activering	Afschrij-ving 2016	Boek-waarde 31-12-2016
Onderzoek en ontwikkeling	0					0
Bijdrage aan activa in eigendom derden	254	12.667		12.770		151
Overige immateriele activa	0					0
Totaal onderhanden werken	**254**	**12667**	**0**	**12770**	**0**	**151**
Totaal immateriële vaste activa	**53.111**	**69.125**	**2.359**	**12.770**	**6.088**	**105.737**

De bijdragen aan activa in eigendom derden betreffen alleen bijdragen in activa van overheden.

De belangrijkste mutatie van het onderhanden werken over 2016 betreft:

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Toename	Afname
Bijdrage HWBP 2016	12.345	
Agio inzake leningen herfinanciering PPS	35.727	
Bijdrage waterberging Ringsloot gemeente Lansingeland	1.723	
Persleiding Zijtwende de Lier gemeente Westland	1.089	
Bijdrage berging en VVP Molenvlietpark Vlietzone	2.725	

7.4 Materiële vaste activa

Het onderstaande overzicht geeft het totaal verloop van de materiële vaste activa over 2016 weer.

Gereedgekomen werken (bedragen x € 1.000)	Boek-waarde 1-01-2016	Activering projecten	Correcties	Buiten gebruik stelling	Afschrij-ving 2016	Boek-waarde 31-12-2016
Gronden	71.109	515	-56	153	200	71.215
Vervoermiddelen en werktuigen	0					0
Overige bedrijfsmiddelen	785				234	551
Kantoren, dienstwoningen en werkplaatsen	6.858				511	6.347
Waterkeringen	37.475	13.637	-17		2.389	48.706
Watergangen, waterkunstwerken en watergemalen	164.019	28.138	-2.437		10.892	178.828
Zuiveringstechnische werken	524.549	2.989			22.919	504.619
Totaal	**804.795**	**45.279**	**-2.510**	**153**	**37.145**	**810.266**

Voor een overzicht van de gereedgekomen en geactiveerde investeringen wordt verwezen naar hoofdstuk 5 Verantwoording investeringen.

Onderhanden werken (bedragen x € 1.000)	Boek-waarde 1-01-2016	Vermeer-deringen	Bijdrage/ subsidie	Activering	Afschrij-ving 2016	Boek-waarde 31-12-2016
Gronden	837	395		533		699
Vervoermiddelen en werktuigen	0					0
Overige bedrijfsmiddelen	468	46				514
Kantoren, dienstwoningen en werkplaatsen	1.827	8.854				10.681
Waterkeringen	10.791	9.213		15.252		4.752
Watergangen, waterkunstwerken en watergemalen	30.779	9.989		30.612		10.156
Zuiveringstechnische werken	7.423	-171		6.693		559
Totaal onderhanden werken	**52.125**	**28.326**	**0**	**53.090**	**0**	**27.361**
Totaal materiële vaste activa	**856.920**	**73.605**	**-2.510**	**53.243**	**37.145**	**837.627**

De belangrijkste mutaties van het onderhanden werk over 2016 zijn in onderstaande tabel opgenomen.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Toename	Bijdragen
Waterkeringen		
BGO Cluster 1+2 (Berkel)	1.523	
Keersluis Maassluis	1.011	
Vlaardinger Driesluizen	770	
Delflandse Buitensluis Vlaardingen	675	
DSM-kaden	1.153	
BGO Kaden 2016	822	
Kantoren		
Nieuwe huisvesting	8.882	
Watergangen, kunstwerken en gemalen		
Berging en VPP Molenvlietpark	2.725	
Gemaal Wippolder (Markuslaan)	350	
Gemaal Schieveen (Delftw)	205	
Zwemwater .Wilhelminapark Rijswijk	405	
Plas Prinsenbos	529	
Zoetwaterfabriek DGL	453	

7.5 Financiële vaste activa

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de financiële vaste activa over 2016 weer.

Financiële vaste activa Omschrijving (bedragen * € 1.000)	Boekwaarde 01-01-2016	Toename	Afname	Aflossing 2016	Boekwaarde 31-12-2016
Kapitaalverstrekking Nederlandse Waterschapsbank	92				92
Kapitaalverstrekking ontwikkelingsmij. Het Nieuwe Westland CV	903				903
Leningen personeel		9		2	7
Totaal	**995**	**9**		**2**	**1.002**

Aandelen Nederlandse Waterschapsbank N.V.
Delfland is eigenaar van 755 aandelen A en 60 aandelen B van de Nederlandse Waterschapsbank N.V. De nominale waarde van deze aandelen bedraagt € 86.825 (aandelen A) en € 27.600 (aandelen B). De historische aanschafprijs van deze aandelen bedraagt € 92.458. In 2016 is geen dividend ontvangen.

Aandeel Ontwikkelingsmaatschappij 'Het Nieuwe Westland' C.V.
Delfland heeft sinds 2001 een belang in Ontwikkelingsmaatschappij 'Het Nieuwe Westland' C.V. van in totaal € 0,8 miljoen. Dit belang is gemaximeerd op € 0,9 miljoen. In 2014 heeft op verzoek van de CV een aanvullende kapitaalstorting van € 0,1 miljoen plaatsgevonden.

7.6 Vorderingen en overlopende activa

Kortlopende vorderingen

De specificatie van deze post luidt als volgt:

Kortlopende vorderingen (bedragen * € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
Debiteuren Wvo en omslagheffing	31.162	33.934
Debiteuren precario en leges		
Debiteuren	341	1.878
Af: voorziening dubieuze debiteuren belasting	-9.899	-9.177
Af: voorziening dubieuze debiteuren algemeen	-3	-47
Totaal	**21.601**	**26.588**

Debiteuren Wvo en omslagheffing
Deze post betreft het openstaande saldo van de belastingdebiteuren per 31 december 2016. De invordering en de aanslagoplegging wordt uitgevoerd door de Regionale Belastinggroep.

Debiteuren algemeen
De oudste posten betreffen de afrekening van zuiveringstechnische werken. In 2016 is een aantal oude posten afgerekend.

Voorziening dubieuze debiteuren belastingen
De hoogte van de voorziening wordt bepaald op basis van kengetallen per belastingjaar en de belastingsoort van het openstaande saldo. Deze berekening wordt afgezet tegen de hoogte van de voorziening van het vorige jaar. Het verschil wordt aan de voorziening toegevoegd of onttrokken met inachtneming van het voorzichtigheidsprincipe. De storting in 2016 bedroeg € 0,7 miljoen

Voorziening dubieuze debiteuren algemeen en nog te ontvangen
Voor de vorderingen wordt per post de oninbaarheid beoordeeld. De hoogte van de voorziening is gebaseerd op alle naar verwachting oninbare posten.

Overlopende activa

Overlopende activa (bedragen * € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
Nog op te leggen aanslagen belastingen	6.490	4.013
Subsidies overige overheidsinstellingen	166	749
Nog te ontvangen bedragen algemeen	2.396	1.413
Vooruitbetaalde kosten	3.676	5.563
Totaal	**12.728**	**11.738**

Nog op te leggen aanslagen belastingen
Deze post betreft de nog door te Regionale Belastinggroep nog op te leggen aanslagen. Dit betreft met name de nog op te leggen aanslagen uit het vierde kwartaal 2015. In de paragraaf 4.7 is dit toegelicht.

Nog te ontvangen bedragen algemeen
Deze post betreft diverse nog te ontvangen bedragen waarvoor nog geen factuur is verzonden.

Vooruitbetaalde kosten
Dit betreft facturen die in 2016 door Delfland zijn betaald maar betrekking hebben op 2016. De grootste post betreft de 1e bijdrage voor 2017 aan de Regionale Belastinggroep.

7.7 Liquide middelen
De specificatie van deze post luidt als volgt:

Liquide middelen (bedragen * € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
ING-bank	3	3
Centrale kas	1	1
Totaal	**4**	**4**

Het negatieve rekening-courantsaldo bij de Nederlandse Waterschapsbank is verantwoord onder de kortlopende schulden.

7.8 Eigen vermogen
Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserves en de bestemmingsreserves. Het voordelige resultaat over 2016 van € 6,2 miljoen is in afwachting van nadere besluitvorming afzonderlijk op de balans opgenomen.

Het verloop van het eigen vermogen in het verslagjaar 2016 is als volgt:

Verloop eigen vermogen 2016 (bedragen * € 1.000)	Bedrag
Saldo per 1 januari 2016	75.530
Vermeerderingen 2016	32.191
Verminderingen 2016	-13.601
Resultaat 2016	6.182
Saldo 31 december 2016	**100.302**

Van het verloop van de diverse reserves kan het volgende overzicht worden gegeven:

Eigen vermogen (bedragen * € 1.000)	Saldo 01-01-2016	Stortingen	Onttrek-kingen	Saldo 31-12-2016
Algemene reserves				
Algemene reserve weerstandsvermogen Watersysteem	40.581	0	0	40.581
Algemene reserve weerstandsvermogen Zuivering	1.379	0	0	1.379
Totaal algemene reserves	***41.960***	***0***	***0***	***41.960***
Egalisatiesreserves				
Egalisatiereserve gebouwd	1.657	0	200	1.457
Egalisatiereserve ingezetenen	1.574	0	0	1.574
Egalisatiereserve ongebouwd	27	0	0	27
Reserve tariefdemping zuivering	0	1.300	0	1.300
Totaal egalisatieserves	***3.259***	***1.300***	***200***	***4.359***
Bestemmingsreserves				
Reserve onderhoud bruggen	300	0	300	0
Reserve tijdelijke huisvesting	1.050	0	660	390
Egalisatiereserve renteomslag	13.510	0	1.190	12.320
Reserve niet vrij besteedbaar vermogen	0	30.891	0	30.891
Reserve frictiekosten	4.560	0	360	4.200
Egalisatiereserve PPS	0	0	0	0
Totaal bestemmingsreserves	***19.420***	***30.891***	***2.510***	***47.801***
Resultaat 2015	10.891	0	10.891	0
Resultaat 2016	0	6.183	0	6.183
Totaal eigen vermogen	***75.530***	***38.374***	***13.601***	***100.302***

Reserve onderhoud bruggen
Op basis van de geactualiseerde nota reserves en voorzieningen is deze reserve in 2016 opgeheven en is het saldo van € 0,3 miljoen ten gunste van de exploitatie gebracht.

Egalisatiereserve gebouwd
De onttrekking betreft het besluit van de Kadernota 2017 jaarlijks een bedrag van € 0,2 miljoen ten gunste van het tarief gebouwd te brengen.

Egalisatiereserve renteomslag
De maximale hoogte van deze reserve bedraagt op basis van de nota reserves en voorzieningen 2% van de boekwaarde van de activa waarover rente wordt berekend. In 2016 is een bedrag van € 1,2 miljoen onttrokken om de reserve in overstemming te brengen met de boekwaarde van de activa

Reserve niet vrij besteedbaar
Deze reserve is met de jaarrekening 2015 ingesteld met als doel het reserveren voor toekomstige afname schuldpositie. De toevoeging betreft de resultaatbestemming over 2015 en over 2016 voor het bedrag zoals besloten in de Burap.

Reserve tijdelijke huisvesting
Deze reserve is in 2014 gevormd uit de resultaatbestemming. In 2016 is een bedrag van € 0,7 miljoen onttrokken voor de dekking van tijdelijke huisvestingskosten.

Reserve frictiekosten
In de Burap is besloten in totaal € 0,8 miljoen uit de reserve frictiekosten te onttrekken.

Egalisatiereserve PPS
De eerste storting zal naar verwachting plaats vinden over het jaar 2017. Een voorstel daarvoor zal gedaan worden in de Jaarrekening 2017.

Resultaat 2016
Het meer voordelige resultaat van € 6,2 miljoen over 2016 ten opzichte van de Burap is in afwachting van de definitieve besluitvorming over de resultaatbestemming 2016 afzonderlijk op de balans opgenomen**.**

7.9 Voorzieningen

Voorzieningen
De voorzieningen betreffen de toekomstige financiële verplichtingen en risico's. Voor de vorming van voorzieningen moet sprake zijn van een noodzaak en/of verplichting. Voorzieningen hebben als doel kostenegalisatie; door jaarlijks een bedrag in een voorziening te storten worden grote schommelingen in kosten voorkomen.
De voorzieningen voor dubieuze debiteuren zijn onder de post kortlopende vorderingen aan de debetzijde van de balans verantwoord.
Het verloop van de voorzieningen in het verslagjaar 2016 is als volgt:

Voorzieningen(bedragen * € 1.000)	Saldo 01-01-2016	Stortingen	Onttrek-kingen	Saldo 31-12-2016
Voorziening wachtgeld	640	64	173	531
Voorziening bijdrage slibverbrandingsinstallaties	3.588	0	850	2.738
Voorziening onderhoudsbaggeren	964	7.479	5.889	2.554
Voorziening onderhoud watergangen	1.297	4.730	5.416	611
Voorziening onderzoekskosten	210	169	169	210
Voorziening pensioenen	148	22	22	147
Voorziening OAS	0	2.313	122	2.191
Voorziening jubileumuitkering	600	21	0	621
Voorziening zuiveringtechnische werken	1.339	1.014	335	2.018
Totaal voorzieningen	**8.785**	**15.811**	**12.975**	**11.621**

Voorziening wachtgeld
Deze voorziening dekt de toekomstige wachtgeld-aanspraken van ex-medewerkers en collegeleden.

Voorziening bijdrage slibverbrandingsinstallaties
De onttrekking betreft de jaarlijkse dekking van € 0,85 miljoen van de kapitaallasten van de investeringen die samenhangen met de hiervoor ontvangen bijdrage.

Voorziening onderhoudsbaggeren
De hoogte van deze voorziening is bijgesteld op basis van het in 2014 geactualiseerde beheersplan onderhoudsbaggeren. In 2016 is ten laste van de exploitatie een bedrag van € 3,3 miljoen in de voorziening gestort. De werkelijke kosten van het baggeren zijn ten laste van de voorziening geboekt.

Voorziening onderhoud watergangen
In 2014 is het beheersplan onderhoud watergangen vastgesteld. Op grond van het beheersplan is de voorziening onderhoud watergangen met ingang van 2014 ingesteld. In 2016 is een bedrag van € 3,6 miljoen ten laste van de exploitatie aan de voorziening toegevoegd. De werkelijke kosten van het onderhoud watergangen worden ten laste van de voorziening gebracht.

Voorziening onderzoekskosten
Deze voorziening is in 2011 gevormd voor de dekking van de kosten van onderzoek welke niet hebben geleid tot een investeringsproject. In 2016 is een bedrag van € 0,17 miljoen ten laste van de voorziening afgeboekt.

Voorziening pensioenen
Deze voorziening is in 2011 gevormd voor de dekking van de pensioenverplichtingen van de oud-bestuurders. De onttrekking betreft de werkelijke betaalde pensioenen over 2016 aan oud-bestuurders. De voorziening is eind 2016 geactualiseerd en op de benodigde hoogte gebracht.

Voorziening jubileumuitkeringen
Deze voorziening is in 2012 gevormd voor de dekking van de kosten van jubileumuitkeringen wegens langjarige dienstverbanden. De hoogte van de voorziening is berekend op de verwachte jubileumuitkeringen van het huidige personeelsbestand. De voorziening wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van de mutaties in het personeelsbestand per 31 december.

Voorziening onderhoudsinvesteringen zuiverings-technische werken
Deze voorziening is in 2013 gevormd voor het dekken en egaliseren van de kosten van de onderhoudsvervangingen van zuiveringstechnische werken. In 2016 is ten laste van de exploitatie een bedrag van € 1,0 miljoen in de voorziening gestort. De onttrekking van € 0,35 miljoen betreft de werkelijke kosten van de onderhoudsvervangingen in 2016.

7.10 Langlopende schulden

Tot de langlopende schulden behoren de door het waterschap opgenomen langlopende geldleningen en aangegane leaseverplichting voor de bouw van zuiveringsinstallaties. In het onderstaande overzicht wordt de opbouw van de langlopende schulden weergegeven. De opgenomen geldleningen betreffen onderhandse geldleningen.

Langlopende schulden (bedragen * € 1.000)	Saldo 01-01-2016	Opname	Aflossing	Saldo 31-12-2016	Rente 2016
Onderhandse geldleningen					
Nederlandsche Waterschapsbank	470.588			470.588	20.482
Nederl. Waterschapsbank/BNG	50.000	50.000	50.000	50.000	-125
Totaal onderhandse geldleningen	*520.588*	*50.000*	*50.000*	*520.588*	*20.357*
Langlopende leaseverplichtingen					
Harnaschpolder	226.913		226.913	0	
Houtrust	22.885		22.885	0	
Totaal leaseverplichtingen	*249.798*	*0*	*249.798*	0	
Geldleningen financiering PPS					
Nederlandse Waterschapsbank		281.459	6.619	274.840	6.695
Totaal	**770.386**	**331.459**	**306.417**	**795.428**	**27.052**

Nederlandsche Waterschapsbank
De leningen met een rentetypische looptijd van één jaar of meer zijn conform de voorschriften geclassificeerd als langlopende schulden. De onderhandse geldleningen betreffen op één lening na fixe-leningen met verschillende aflossingsdata. De gemiddelde rentevoet van deze leningen bedraagt 4,32%.
In 2016 is een lening met een looptijd van 1 jaar en 1 dag van € 50 miljoen afgelost en tegelijkertijd een nieuwe lening van € 50 miljoen aangetrokken met een looptijd van één jaar en één dag tegen een rentepercentage van -/- 0,025%.

Leaseverplichting Delfluent
In 2016 heeft een herfinanciering van de PPS voor de zuiveringsinstallaties Harnaschpolder en Houtrust plaatsgevonden. Hierbij zijn de lopende leaseverplichtingen omgezet in langlopende lineaire geldleningen. In totaal zijn vier lineaire geldleningen voor een totaalbedrag van € 281,5 miljoen aangetrokken met een gemiddeld rentepercentage van 4,80%.

7.11 Netto vlottende schulden

De specificatie van deze post luidt als volgt:

Netto vlottende schulden (bedragen * € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
Crediteuren	6.238	11.545
Belastingschulden	1.424	2.709
Overige kortlopende schulden		-4
Kasgeldlening	10.000	25.000
Totaal	**17.662**	**39.250**

Crediteuren
Het saldo crediteuren bestaat uit de nog niet betaalde facturen van leveranciers. De in 2016 geleverde goederen en diensten waarover nog geen facturen zijn ontvangen, zijn opgenomen als nog te betalen kosten exploitatie en investeringen onder de balanspost overlopende passiva.

Belastingschulden
Het saldo bestaat uit nog af te dragen loonbelasting en premies en de BTW over december 2016.

Kasgeldleningen
Op 31 december 2016 was de onderstaande kasgeldlening afgesloten:

Geldgever	Looptijd	Bedrag	Rente% op jaarbasis
NWB	27-12-2016 t/m 27-1-2017	€ 10.000.000	-/- 0,37%

7.12 Overlopende passiva

De specificatie van deze post luidt als volgt:

Overlopende passiva (bedragen * € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
Verplichtingen aan het personeel	457	491
Transitorische rente	4.975	4.566
Nog te betalen kosten exploitatie Delfland	7.900	10.872
Nog te betalen kosten investeringen	260	582
Diverse vooruit ontvangen bedragen	33	31
Totaal	**13.626**	**16.542**

Verplichtingen aan het personeel
Het saldo bestaat voornamelijk uit de rechten van werknemers wegens vakantiegeld en vakantiedagen.

Transitorische rente
Deze post betreft de lopende rente over 2016 van de langlopende leningen welke achteraf in rekening wordt gebracht.

Nog te betalen kosten exploitatie Delfland en investeringen
Deze posten voor nog te betalen kosten hebben betrekking op in 2016 geleverde goederen en diensten waarvoor nog geen facturen zijn ontvangen.

7.13 Schuld aan krediet instelling

Nederlandse Waterschapsbank
Eind 2016 bedroeg de rekening courantschuld bij de NWB € 40,1 miljoen.

7.14 Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Aan diverse verbonden partijen zijn financiële garanties verleend. Deze garanties zijn toegelicht in de paragraaf Verbonden partijen. Van de verleende garanties wordt het volgende overzicht gegeven:

Overzicht gegarandeerde geldleningen en borgstellingen

Verbonden partij	Geldgever	% deel-neming	Hoofdsom (in €)	Rente%	Restant schuld 31 december 2016	Gegarandeer de restant-schuld 31 december 2016
DRSH Zuiveringsslib N.V. (HVC)	NWB	24,00%	79.398.800	div	35.641.500	8.553.960
Regionale belastinggroep	NWB	52%	4.006.000	div	3.850.000	1.564.343
Aquon	NWB	5,97%	16.655.000	div	15.408.333	919.877
Totaal			**100.059.800**		**54.899.833**	**11.038.180**

Overige garanties
Voor de bouw en het beheer en onderhoud van de afvalwaterzuiveringsinstallaties Harnaschpolder en Houtrust is Delfland een langlopende overeenkomst aangegaan met Delfluent in de vorm van een PPS constructie. Op basis van deze overeenkomst is Delfland verplicht tot en met 2033 jaarlijks een geïndexeerd bedrag voor beheer en onderhoud te betalen. Deze bijdrage bedroeg in 2016 netto een bedrag van afgerond € 51 miljoen.

8 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Hoogheemraadschap van Delfland
Aan de verenigde vergadering

Baker Tilly Berk N.V.
Heerbaan 44-48
Postbus 3814
4800 DV Breda
T: +31 (0)76 525 00 00
F: +31 (0)76 525 00 50
E: breda@bakertillyberk.nl
KvK: 24425560
www.bakertillyberk.nl

Verklaring betreffende de jaarrekening

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2016 van Hoogheemraadschap van Delfland te Delft gecontroleerd.
Naar ons oordeel:
- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2016 als van de activa en passiva van Hoogheemraadschap van Delfland op 31 december 2016 in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van het waterschap zelf.

De jaarrekening bestaat uit:
1 de balans per 31 december 2016;
2 de exploitatierekening over 2016;
3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het Controleprotocol WNT en het controleprotocol van Hoogheemraadschap van Delfland. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie '*Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening*'.
Wij zijn onafhankelijk van Hoogheemraadschap van Delfland zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).
Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit
Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 2.437.000, waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado en het controleprotocol van Hoogheemraadschap van Delfland.
Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in het controleprotocol en zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2016.
Wij zijn met de verenigde vergadering overeengekomen dat wij aan de verenigde vergadering tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven 20% van de materialiteit rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:
- het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:
- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.
Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Waterschapswet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.
Het college van dijkgraaf en hoogheemraden is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de Jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van dijkgraaf en hoogheemraden en de verenigde vergadering voor de jaarrekening
Het college van dijkgraaf en hoogheemraden is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit. Het college van dijkgraaf en hoogheemraden is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van het waterschap zelf.
In dit kader is het college van dijkgraaf en hoogheemraden tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van dijkgraaf en hoogheemraden noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.
De verenigde vergadering is als kaderstellend en controlerend orgaan op grond van de Waterschapswet verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van het waterschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons

af te geven oordeel.
Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.
Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.
Accountants
Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het Controleprotocol WNT, het controleprotocol van Hoogheemraadschap van Delfland, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.
Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het waterschap;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van dijkgraaf en hoogheemraden en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de verenigde vergadering onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Breda, 6 april 2017

Baker Tilly Berk N.V.

Was getekend,

drs. R. Opendorp
Registeraccountant

an independent member of
BAKER TILLY
INTERNATIONAL

Behandeling Jaarrekening 2016 in commissies 2 mei 2017

Paragraaf	Omschrijving	Commissie *
1	Leeswijzer	BOB
2	Managementsamenvatting	SWW/GSG/BOB
3.1	Klimaatadaptatie, veiligheid en stedelijk waterbeheer	SWW
3.2	Gezond, schoon en zoet water	GSG
3.3	Watersysteem	SWW
3.4	Afvalwaterketen en zuiveren	GSG
3.5	Innovatie, duurzaamheid en financiële producten	BOB
3.6	Bestuur, organisatie en instrumenten	BOB
3.7	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	BOB
4.1 t/m 4.6 en 4.8 t/m 4.9	Paragrafen	BOB
4.7	Verbonden partijen	BOB/SWW/GSG
5	Financiële overzichten investeringen	BOB/SWW/GSG
6	Exploitatierekening	BOB
7	Balans	BOB
8	Controleverklaring	BOB

* BOB: Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering (9.00 uur – pfh. Michiel en Ries)
SWW: Stedelijk water en watersysteem (14.00 uur – pfh. Marcel en Hans)
GSG: Gezond, schoon en gezuiverd water (19.30 uur – pfh. Ingrid en Han)

Accountants

Baker Tilly Berk N.V.
Bijster 55
Postbus 3814
4800 DV Breda
T: +31 (0)76 525 00 00
F: +31 (0)76 525 00 50
E: breda@bakertillyberk.nl
KvK: 24425560
www.bakertillyberk.nl

Hoogheemraadschap van Delfland
Aan de Verenigde Vergadering

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Hoogheemraadschap van Delfland te Delft gecontroleerd.

Naar ons oordeel:
- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2016 als van de activa en passiva van Hoogheemraadschap van Delfland op 31 december 2016 in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van het waterschap zelf.

De jaarrekening bestaat uit:
1 de balans per 31 december 2016;
2 de exploitatierekening over 2016;
3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het Controleprotocol WNT en het controleprotocol van Hoogheemraadschap van Delfland. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie '*Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening*'.

Wij zijn onafhankelijk van Hoogheemraadschap van Delfland zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

an independent member of BAKER TILLY INTERNATIONAL

Alle diensten worden verricht op basis van een overeenkomst van opdracht, gesloten met Baker Tilly Berk N.V., waarop van toepassing zijn de algemene voorwaarden, gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nr. 24425560.
In deze voorwaarden is een beperking van aansprakelijkheid opgenomen.

Materialiteit
Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 2.437.000, waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado en het controleprotocol van Hoogheemraadschap van Delfland.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in het controleprotocol en zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2016.

Wij zijn met de verenigde vergadering overeengekomen dat wij aan de verenigde vergadering tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven 20% van de materialiteit rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Waterschapswet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van dijkgraaf en hoogheemraden is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van dijkgraaf en hoogheemraden en de verenigde vergadering voor de jaarrekening
Het college van dijkgraaf en hoogheemraden is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit. Het college van dijkgraaf en hoogheemraden is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van het waterschap zelf.

In dit kader is het college van dijkgraaf en hoogheemraden tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van dijkgraaf en hoogheemraden noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

De verenigde vergadering is als kaderstellend en controlerend orgaan op grond van de Waterschapswet verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van het waterschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het Controleprotocol WNT, het controleprotocol van Hoogheemraadschap van Delfland, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het waterschap;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van dijkgraaf en hoogheemraden en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de verenigde vergadering onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Breda, 6 april 2017
Baker Tilly Berk N.V.

Was getekend,

drs. R. Opendorp
Registeraccountant

BAKER TILLY BERK

Hoogheemraadschap van Delfland

Accountantsverslag 2016
6 april 2017

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Aard en reikwijdte van de werkzaamheden
3. Beheersing van de bedrijfsprocessen
4. Bevindingen naar aanleiding van de eindejaarscontrole
5. Verslaggeving in de jaarrekening
6. Financiële positie en resultaat
7. Overige aandachtspunten

Uw contactpersonen:

drs. R. (Rik) Opendorp RA
Accountantspartner
M: 06 – 100 90 464
E: r.opendorp@bakertillyberk.nl

M.A. (Mark) van Rooij RA
Senior Manager
M: 06 – 422 10 305
E: m.vanrooij@bakertillyberk.nl

Kantoorgegevens:

Baker Tilly Berk N.V.
Bijster 55
Postbus 3814
4800 DV BREDA
T: 076 – 525 00 00

1. Inleiding

Hoogheemraadschap van Delfland
Aan het college van dijkgraaf en hoogheemraden en de leden van de Verenigde Vergadering

Geachte dames en heren,

Voor u ligt het accountantsverslag dat wij hebben opgesteld op basis van de door ons uitgevoerde werkzaamheden in het kader van de controle van de jaarrekening 2016 van Hoogheemraadschap van Delfland.

In dit verslag is allereerst een samenvatting opgenomen van onze bevindingen betreffende de beheersing in de bedrijfsprocessen inclusief de geautomatiseerde gegevensverwerking. Hierover hebben wij reeds uitgebreid gerapporteerd in onze managementletter. Vervolgens zijn de bevindingen opgenomen zoals door ons geconstateerd bij de controle van de jaarrekening waarbij wij ook aandacht besteden aan de verslaggeving in de jaarrekening en de financiële positie van het waterschap.

Wij zijn voornemens bij de jaarrekening over boekjaar 2016 een goedkeurende controleverklaring ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid te verstrekken. De bevindingen in dit verslag doen dan ook geen afbreuk aan ons oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening.

Boekjaar 2016 is het tweede jaar dat wij de controle voor uw organisatie verrichten. Evenals in voorgaand jaar constateren wij dat de samenwerking goed en plezierig is verlopen. Wij bedanken de medewerkers van Hoogheemraadschap van Delfland voor de open en constructieve samenwerking bij het verrichten van onze controlewerkzaamheden en de totstandkoming van onze rapportage.

Met vriendelijke groet,

drs. R. Opendorp RA
Verantwoordelijk accountant

M.A. van Rooij RA
Senior Manager

2. Aard en reikwijdte van de werkzaamheden

2.1 Opdracht

Wij hebben van de Verenigde Vergadering de opdracht gekregen om de jaarrekening over boekjaar 2016 van Hoogheemraadschap van Delfland te controleren. De randvoorwaarden betreffende de opdracht zijn wij in de opdrachtbevestiging met u overeengekomen.

Wij hebben gecontroleerd of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en samenstelling van zowel de baten en lasten over 2016 als van de activa en passiva per 31 december 2016 in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit. Verder hebben wij onderzocht of dat de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2016 rechtmatig tot stand zijn gekomen, wat wil zeggen in overeenstemming met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen waaronder verordeningen van het hoogheemraadschap zelf. Tot slot hebben wij vastgesteld of het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening, geen materiële afwijkingen bevat en alle informatie op grond van het Waterschapsbesluit bevat.

Bij de uitvoering van onze controlewerkzaamheden inzake de jaarrekening hebben wij de goedkeuringstolerantie gehanteerd in overeenstemming met het Waterschapsbesluit (hoofdstuk 5.2). Hieruit volgt dat wij voor de jaarrekening een tolerantie voor fouten van € 2.400.000 (1% van de bruto lasten) hebben gehanteerd en een tolerantie voor onzekerheden van € 7.200.000 (3% van de bruto lasten). De rapporteringstolerantie voor dit verslag van bevindingen is daarbij eveneens gesteld op € 480.000 (20% conform uw controleprotocol). Voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie zijn de toleranties gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT.

2.2 Verantwoordelijkheden

Het college van dijkgraaf en hoogheemraden van Hoogheemraadschap van Delfland is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit. Het college van dijkgraaf en hoogheemraden is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle.

2. Aard en reikwijdte van de werkzaamheden

2.3 Werkzaamheden

Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Controlestandaarden, hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit, het Controleprotocol WNT en het controleprotocol van Hoogheemraadschap van Delfland. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische gedragsnormen en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Wij hebben in onze opdrachtbevestiging uiteengezet dat voor iedere controleopdracht inherente beperkingen gelden. Onze controleaanpak en geselecteerde werkzaamheden zijn gebaseerd op onze inschatting van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

De inschatting van de risico's is, mede op basis van overleg met het college van dijkgraaf en hoogheemraden en het management van de werkorganisatie van Hoogheemraadschap van Delfland, tot stand gekomen door de beoordeling van de interne beheersing binnen de organisatie voor zover die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en het getrouw beeld daarbij. Ook hebben wij de omgevingsfactoren en activiteiten van Hoogheemraadschap van Delfland in onze beoordeling betrokken.

Bij onze werkzaamheden voor de interim-controle hebben wij de opzet, het bestaan en de effectieve werking van de interne beheersing binnen uw organisatie beoordeeld. Bij onze werkzaamheden voor de eindejaarscontrole hebben wij vervolgens de financiële informatie in de jaarrekening gecontroleerd. Hierbij hebben wij ook de geschiktheid van de gebruikte grondslagen en redelijkheid van de door het college van dijkgraaf en hoogheemraden gemaakte schattingen in de jaarrekening beoordeeld.

De bevindingen naar aanleiding van onze werkzaamheden hebben wij opgenomen in de managementletter en dit accountantsverslag. Ons oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening hebben wij opgenomen in onze controleverklaring.

3. Beheersing van de bedrijfsprocessen

3.1 Werkzaamheden

Als onderdeel van onze controle van de jaarrekening van Hoogheemraadschap van Delfland hebben wij een onderzoek ingesteld naar de administratieve organisatie en de interne beheersingsmaatregelen van het waterschap. In onze werkzaamheden beperken wij ons tot die onderdelen van de AO/IB en in die omvang als voor onze controle van de jaarrekening noodzakelijk is. Dit houdt in dat onze rapportage niet noodzakelijkerwijs alle aandachtspunten in de organisatie weergeeft die bij een meer uitgebreid en specifiek hierop gericht onderzoek naar voren zouden kunnen komen.

Onze werkzaamheden waren primair gericht op:

- De opzet, het bestaan en de werking van de AO/IB in de belangrijke processen 'inkoop' (en 'betaling'), 'personeel' en 'aanbesteding'
- De opzet en het bestaan van de AO/IB ten aanzien van de processen 'projecten' en 'belastingen'
- De werkzaamheden die worden verricht door de afdeling 'Concerncontrol'
- De opzet, het bestaan en de werking van de AO/IB in de automatiseringsomgeving (GIDS)

De bevindingen naar aanleiding van de hierboven genoemde werkzaamheden hebben wij reeds in oktober 2016 met u besproken en tevens aan u gerapporteerd in onze managementletter van oktober 2016.

3.2 Bevindingen ten aanzien van de beheersing

Naar aanleiding van ons onderzoek naar de AO/IB hebben wij een aantal aandachtspunten geconstateerd die wij in onze managementletter onder de aandacht van het management hebben gebracht. Naar onze mening is er sprake van twee geconstateerde bevindingen die de hoogste prioriteit van de organisatie moeten hebben voor opvolging en verbetering alsmede een aantal bevindingen van minder importantie. De bevindingen met de hoogste prioriteit betreffen de volgende:

- Procedures voor aanbestedingen
    - De bevinding ziet met name op het risico van onrechtmatige inkopen door a) de overwegend decentrale inkoop, b) de complexe en gewijzigde wetgeving ten aanzien van aanbestedingen, c) het feit dat een spendanalyse wel wordt geïmplementeerd, maar in 2016 nog niet structureel is uitgevoerd en d) het feit dat de interne beheersing vooral gericht is op de *juistheid* van de gevolgde procedures bij aanbestedingen, maar niet op de *volledigheid* van de aanbestedingen.
- Opvolging Wet DBA (VAR)
    - De bevinding betreft met name dat de gevolgen van deze wet voor de inhuur van tijdelijke medewerkers verstrekkend kunnen zijn. Ondanks dat handhaving van deze wet vooralsnog is uitgesteld is het wenselijk om tijdig op de wet en de gevolgen daarvan te anticiperen.

3. Beheersing van de bedrijfsprocessen

In onze managementletter hebben wij per bevinding een toelichting opgenomen op de bevindingen, het risico voor uw waterschap en een aanbeveling waarop de bevinding geadresseerd kan worden. Dat laatste omvat zowel een aanbeveling voor het in het reguliere proces opnemen van toereikende maatregelen van interne beheersing alsmede een aanbeveling voor aanvullende werkzaamheden om het risico in de te controleren jaarrekening over boekjaar 2016 te ondervangen.

Bij onze controle voor volgend boekjaar (2017) zullen wij vaststellen of wijzigingen in het proces zijn doorgevoerd om tot verbetering van de interne beheersing te komen. Voor de controle van de jaarrekening 2016 hebben wij aanvullende werkzaamheden verricht om vast te stellen dat er geen sprake is van een restrisico dat bovenstaande bevindingen leiden tot een fout in de jaarrekening. Hiertoe hebben wij onder andere de werkzaamheden zoals beschreven in paragraaf 4.4 van dit verslag uitgevoerd. Naar onze mening is er op basis van de aanvullende werkzaamheden en de bevindingen daarbij geen sprake van een restrisico dat een materiële fout in de jaarrekening zou bestaan.

3.3 Bevindingen ten aanzien van de geautomatiseerde gegevensverwerking

Volgens wettelijke bepalingen dient de accountant verslag uit te brengen van de bevindingen over de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Wij onderzoeken de geautomatiseerde gegevensverwerking voor zover wij dat noodzakelijk achten in het kader van de controle van de jaarrekening. De accountantscontrole kan daarom leiden tot andere constateringen dan wanneer een gericht onderzoek naar de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking zou plaatsvinden.

Bij ons onderzoek hebben wij ons gericht op de geautomatiseerde gegevensverwerking die wij voor Hoogheemraadschap van Delfland hebben aangemerkt als de GIDS applicatie (met daarin de modules van de financiële administratie, urenregistratie, activaregistratie en projecten) en de relevante General IT Controls.

Betreffende onze werkzaamheden ten aanzien van de General IT Controls (GITC's) en de Application Controls (AC's) hebben wij één bevinding geconstateerd die de hoogste prioriteit moet hebben voor opvolging en verbetering. Ook ten aanzien van de GITC en de AC hebben we daarnaast een aantal bevindingen opgenomen van minder importantie. De bevinding met de hoogste prioriteit betreft de volgende:

- Logische toegangsbeveiliging – netwerk
    - De bevinding ziet op a) aanwezigheid van onderbouwing van toekenning/wijziging van bevoegdheden, b) de eisen die aan wachtwoorden worden gesteld, c) de aanwezigheid van niet-persoonsgebonden accounts, d) de aanwezigheid van accounts die niet direct herleidbaar waren tot personeelsleden van het waterschap en e) de aanwezigheid van meerdere accounts met hoge rechten.

3. Beheersing van de bedrijfsprocessen

In onze managementletter hebben wij de actiepunten voor het waterschap naar aanleiding van de hiervoor genoemde bevindingen opgenomen. Deze actiepunten bestonden met name uit het doen van nader onderzoek naar de geconstateerde bevindingen en het zorg dragen voor verklaringen en onderbouwingen bij die bevindingen. Waar dit op basis van die actiepunten noodzakelijk wordt geacht vindt overweging van aanpassing van de procedures rondom de geautomatiseerde gegevensverwerking plaats.

Ook ten aanzien van de door het waterschap uitgevoerde actiepunten geldt dat wij kennis hebben genomen van de opvolging daarvan en aanvullende werkzaamheden hebben verricht om vast te stellen dat er geen sprake is van een restrisico dat bovenstaande bevindingen leiden tot een fout in de jaarrekening. Naar onze mening is er op basis van de aanvullende werkzaamheden geen sprake van een restrisico dat een materiële fout in de jaarrekening zou bestaan. Bij onze controle voor volgend boekjaar (2017) zullen wij vaststellen of wijzigingen in het proces zijn doorgevoerd om tot verbetering van de interne beheersing in de geautomatiseerde gegevensverwerking te komen.

3.4 Conclusie

Betreffende de accountantscontrole van de jaarrekening concluderen wij dat de interne beheersing en geautomatiseerde gegevensverwerking, aangevuld met specifieke gegevensgerichte werkzaamheden voor de geconstateerde tekortkomingen in de beheersing, voldoende aanknopingspunten biedt om te kunnen komen tot een goedkeurende controleverklaring.

4. Bevindingen eindejaarscontrole

4.1 Rapporteringstolerantie voor financiële afwijkingen

Bij de uitvoering van onze werkzaamheden betreffende de jaarrekening hanteren wij een tolerantie vanaf welke wij geconstateerde afwijkingen aan het college van dijkgraaf en hoogheemraden en de leden van de Verenigde Vergadering rapporteren.

In hoofdstuk 2.1 van dit verslag is reeds toegelicht dat wij voor de jaarrekening een tolerantie voor fouten van € 2.400.000 hebben gehanteerd en een tolerantie voor onzekerheden van € 7.200.000. De rapporteringstolerantie voor dit verslag van bevindingen is daarbij gesteld op € 480.000 (20% conform uw controleprotocol). Voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie zijn de toleranties gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT.

4.2 Geconstateerde afwijkingen in de jaarrekening

Op basis van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden hebben wij enkele afwijkingen geconstateerd die de genoemde rapporteringsgrens overschrijden. Deze afwijkingen hebben wij hieronder nader toegelicht.

4.2.1 Toerekening van rentelasten voor activa aan programma's

Wij hebben bij onze controle kennis genomen van de controlememoranda van uw afdeling 'Concerncontrol'. In het controlememorandum heeft de afdeling zelf geconstateerd dat de toerekening van de rentecomponent voor activa (als onderdeel van de kapitaallasten) aan de programma's niet tijdig heeft plaatsgevonden voor investeringen die per begin van boekjaar 2016 gereed zijn gemeld.

In het controlememorandum is toegelicht dat het belang van het niet-tijdig toerekenen is berekend op € 0,65 mln. waarmee de rentecomponent in de betreffende programma's te laag worden weergegeven en de dekking in de 'algemene dekkingsmiddelen' eveneens te laag wordt weergegeven. U heeft ons toegelicht dat geen correctie van de geconstateerde afwijking zal plaatsvinden.

Wij hebben vastgesteld dat deze onjuistheid in de exploitatie per saldo een nihil-effect heeft en verder niet van invloed is op onze beoordeling van de (begrotings-)rechtmatigheid per kostendrager. Het beeld van de jaarrekening wordt naar onze mening hierdoor niet in belangrijke mate beïnvloed door de afwijking om welke reden wij kunnen instemmen met het handhaven van de huidige verwerkingswijze. Wel geven wij u in overweging om zorg te dragen voor toereikende procedures en naleving daarvan om te komen tot juiste toerekening van de rentecomponent aan de programma's.

4.2.2 Aanpassingen in het jaarverslag

Bij onze controlewerkzaamheden hebben wij enkele onnauwkeurigheden geconstateerd in het jaarverslag en de jaarrekening van het waterschap. Mede als gevolg van de aangepaste verantwoordelijkheid van de accountant voor het bestuursverslag ('de paragrafen' en programmaverantwoording) hebben wij onze bevindingen met u besproken welke ook zijn aangepast in de definitieve jaarrekening.

4. Bevindingen eindejaarscontrole

4.3 Oordeel in de controleverklaring

Wij zijn voornemens bij de jaarrekening over boekjaar 2016 een goedkeurende controleverklaring te verstrekken. De oordeelparagraaf inzake de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening luidt als volgt:

"Wij hebben de jaarrekening 2016 van Hoogheemraadschap van Delfland te Delft gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- *geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2016 als van de activa en passiva van Hoogheemraadschap van Delfland op 31 december 2016 in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit;*
- *zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van het waterschap zelf.*

De jaarrekening bestaat uit:

- *de balans per 31 december 2016;*
- *De exploitatierekening over 2016;*
- *de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.*

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit :

- *het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.*

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- *met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;*
- *alle informatie bevat die op grond van hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit is vereist.*

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat."

4. Bevindingen eindejaarscontrole

4.4 Naleving van de aanbestedingsrichtlijnen

4.4.1 Bevinding uit de managementletter

Bij ons onderzoek naar de interne beheersing van het waterschap hebben wij geconstateerd dat het proces rondom aanbestedingen beter 'in control' is dan in voorgaand jaar, maar dat er wel mogelijkheden zijn om tot verdere verbetering te komen. De belangrijkste verbetering betreft het periodiek opstellen van analyse van de belangrijkste uitgaven per leverancier ('spendanalyse') om vast te stellen of de inkopen rechtmatig zijn. Hiermee kan bovendien relatief eenvoudig ook de doelmatigheid van de inkopen betrokken worden in de analyse.

4.4.2 Opvolging tijdens de controle van de jaarrekening

Het periodiek opstellen van de genoemde spendanalyse wordt wel geïmplementeerd, maar is in 2016 nog niet structureel door u uitgevoerd. Gezien het belang van dit onderdeel voor het oordeel bij de jaarrekening hebben wij in overleg met de afdeling Juridische dienstverlening, vastgoed en inkoop (JVI) een risico analytische aanpak gehanteerd, rekening houdende met het toetsingskader voor financiële rechtmatigheid zoals dan in uw normenkader is opgenomen.

Bij onze werkzaamheden hebben wij de volgende bevindingen geconstateerd:

- Evenals in voorgaand boekjaar is ook in boekjaar 2016 sprake van een beperkt aantal (< 15) verzoeken tot goedkeuring van afwijking van het interne beleid betreffende inkoop en aanbestedingen. Wij hebben vastgesteld dat het afwijkingen betreffen die toereikend worden gemotiveerd en die veelal betrekking hebben op inhuur van deskundigen, de zogenaamde '2B diensten'.
- Wij hebben geconstateerd dat voor omvangrijke projecten (werken en leveringen) goede dossiers ter onderbouwing van het voldoen aan de (Europese) aanbestedingsregels aanwezig zijn.
- Naar aanleiding van onze controle hebben wij een drietal bevindingen geconstateerd die echter niet van invloed zijn op ons oordeel dat de in de jaarrekening verantwoorde inkopen rechtmatig hebben plaatsgevonden:
    - In één geval heeft verwerving van een 2B-dienst plaatsgevonden waarvoor een verplichting geldt om de gunning openbaar te maken ('af te melden'). Deze afmelding heeft echter niet plaatsgevonden. Deze bevinding betreft een formele onrechtmatigheid.
    - In één geval is een afwijking van het interne beleid betreffende inkoop en aanbestedingen niet geautoriseerd hoewel wel een formulier met het verzoek tot autorisatie in conceptvorm aanwezig is en u ons heeft toegelicht dat autorisatie zal plaatsvinden (heeft plaatsgevonden). Deze bevinding betreft een formele onrechtmatigheid.
    - In één geval zijn diensten afgenomen van een leverancier waarvoor in 2012 een beperkte aanbestedingsprocedure heeft plaatsgevonden waarvoor destijds een verzoek tot afwijken van het aanbestedingsbeleid is opgesteld welke ook toereikend is geautoriseerd. In 2016 is deze leverancier vanwege de specialistische kennis wederom ingehuurd, maar hier ligt geen aanbesteding of toelichting op het niet-volgen van de Europese aanbestedingsrichtlijnen ten grondslag. Deze bevinding (ad € 413.000) betreft een onrechtmatigheid die wel meetelt in ons oordeel over de rechtmatigheid, maar niet leidt tot een aangepast oordeel over rechtmatigheid van de gehele jaarrekening.

4. Bevindingen eindejaarscontrole

4.4.2 Opvolging tijdens de controle van de jaarrekening (vervolg)

Bij onze werkzaamheden hebben wij de volgende bevindingen geconstateerd (vervolg):

- Ten aanzien van de juistheid van de kosten hebben wij overigens vastgesteld dat de functiescheidingen en het interne proces inzake het autoriseren van inkoopfacturen en betalingen voldoende waarborgen biedt.

4.4.3 Aanbevelingen

Op basis van de in hoofdstuk 4.4.2 opgenomen bevindingen willen wij het belang van de interne beheersing rondom het voldoen aan de vereisten rondom inkopen en aanbestedingen benadrukken. Een toereikende beheersing kan het voldoen aan interne en externe wet- en regelgeving omtrent de inkopen en aanbestedingen waarborgen waarmee het risico op financiële onrechtmatigheden wordt ondervangen.

Om invulling te geven aan deze interne beheersing geven wij u het volgende in overweging:

- Het centraliseren van de verantwoordelijkheden in het proces van inkoop en aanbesteden bij de afdeling JVI *(repressief)*
- Het periodiek laten uitvoeren van een interne analyse op de uitgaven per leverancier om op deze wijze eventuele onrechtmatigheden tijdig te identificeren en waar mogelijk te corrigeren *(detectief)*

U heeft aangegeven opvolging te geven aan het eerstgenoemde punt door de inkoop daadwerkelijk te centraliseren. U heeft verder aangegeven het laatstgenoemde punt op te zullen volgens door het periodiek uitvoeren van een spendanalyse.

4.4.4 Conclusie

Op basis van de door ons verrichte werkzaamheden blijken geen materiële onrechtmatigheden ten aanzien van de inkopen en aanbestedingen. Wij zijn van oordeel dat de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2016 rechtmatig tot stand zijn gekomen.

4. Bevindingen eindejaarscontrole

4.5 Verantwoording van de waterschapsbelastingen

4.5.1 Algemeen

In de jaarrekening zijn omvangrijke standen en stromen ten aanzien van de waterschapsbelastingen opgenomen. De in de jaarrekening opgenomen standen en stromen komen in overleg met de Regionale Belasting Groep (RBG) tot stand en zijn opgenomen op basis van de opgave van de RBG. De opgave van de RBG is gecontroleerd door Deloitte Accountants BV, de accountant van de RBG, die een controleverklaring bij die opgave verstrekt.

Jaarrekeningpost	Bedrag
Belastingopbrengsten in het boekjaar	€ 219.723.000
Vorderingen op belastingdebiteuren	€ 31.162.000
Voorziening dubieuze belastingdebiteuren	€ -9.899.000
Nog op te leggen aanslagen belastingen	€ 6.490.000

4.5.2 Werkzaamheden en bevindingen

Onze werkzaamheden ten aanzien van de waterschapsbelastingen hebben bestaan uit het vooraf versturen van instructies aan de accountant van RBG en het achteraf uitvoeren van een dossierreview bij die accountant. Daarnaast hebben wij zelfstandig vastgesteld dat aansluiting bestaat tussen de waterschapsbelastingen volgens de jaarrekening en de opgave van de RBG. Er zijn een aantal punten die wij voor de volledigheid graag onder uw aandacht willen brengen:

- In de managementletter hebben wij een toelichting opgenomen over ‘grip op waterschapsbelastingen’ door het waterschap. Daarin hebben wij geconcludeerd dat het waterschap meer ‘in control’ is ten aanzien van de waterschapsbelastingen, vooral vanwege intensivering van het overleg met de RBG en het uitvoeren van aanvullende analyses ten aanzien van de waterschapsbelastingen.
- In boekjaar 2016 is de automatische kwijtschelding van de zuiveringsheffing deels vervallen. Wij hebben met u besproken dat als gevolg daarvan de verwachting bestond dat de belastingopbrengsten zullen stijgen, maar dat hiermee samenhangend ook het saldo van de voorziening voor dubieuze debiteuren zal stijgen. Uit de jaarrekening blijkt een bevestiging van de verwachting hoewel de verhouding daarin positiever is dan wellicht vooraf werd verwacht (meer opbrengsten, beperkte stijging voorziening).

4. Bevindingen eindejaarscontrole

4.5.3 Conclusie

Naar aanleiding van onze werkzaamheden hebben wij geen bevindingen geconstateerd. De in de jaarrekening opgenomen standen en stromen inzake de waterschapsbelastingen zijn juist en volledig.

4.6 PPS-constructie met Delfluent

Bij onze controle van de jaarrekening van het waterschap hebben wij diverse controlewerkzaamheden uitgevoerd ten aanzien van de PPS-constructie met Delfluent. Daarbij hebben wij zowel de langlopende verplichting die in de balans is opgenomen gecontroleerd als de leasebetalingen die in de exploitatie zijn opgenomen. Vanwege de herfinanciering in 2016 hebben wij ook deze transactie en het daarbij ontstane agio gecontroleerd.

Betreffende de PPS-constructie met Delfluent merken wij op dat de herfinanciering resulteert in het separaat afsluiten van leningen ter vervanging van de financieringscomponent die initieel in de leaseverplichting was opgenomen. Door deze herfinanciering worden lagere leasekosten gerealiseerd en is de schuldpositie in de balans niet langer een leaseverplichting, maar een reguliere lening (vier leningen). Door de herfinanciering is er sprake van een behaald financieel voordeel. Aangezien het voordeel van jaar tot jaar fluctueert is gekozen om jaarlijks € 1,3 miljoen toe te voegen aan de reserve tariefdemping zuivering. Het overige voordeel wordt voorgesteld in de jaren tot 2030 toe te voegen aan een reserve PPS omdat in de jaren 2031 - 2033 sprake is van significant hogere lasten ten opzichte van de oude PPS-constructie. Hiermee wordt de dekking van de hogere PPS-lasten in 2031 - 2033 dus opgevangen vanuit de tot 2030 te realiseren overschotten waardoor het meerjarenbeeld niet wordt beïnvloed. Wij hebben de organisatie geadviseerd om bij besluitvorming over de toekomst van de installatie na 2033 te bezien wat de eventuele consequenties op de meerjarenraming zijn. Tot op heden wordt uitgegaan dat alle exploitatielasten worden genomen in de periode tot 2033 omdat er over deze periode concrete afspraken met Delfluent zijn gemaakt.

Naar aanleiding van de door ons verrichte werkzaamheden ten aanzien van de posities in de jaarrekening 2016 (balans en exploitatie) hebben wij geen bevindingen geconstateerd.

4. Bevindingen eindejaarscontrole

4.7 Overige bevindingen

In deze paragraaf zijn puntsgewijs een aantal bevindingen opgenomen die wij graag onder uw aandacht brengen.

- Wij hebben geen onjuistheden geconstateerd betreffende de vaste activa. Wij hebben hierbij vastgesteld dat er geen investeringen onder de grens van activeren zijn opgenomen en dat er geen sprake is van onjuiste verantwoording van projectkosten of verschuiving tussen projecten. Verder wordt op juiste wijze rekening gehouden met de afschrijvingstermijnen voor het agio en de bijdrage aan het HWBP (in overeenstemming met de Nota Investerings- en Activabeleid 2016). Er is voor twee projecten sprake van kredietoverschrijdingen die echter vallen binnen de toegestane overschrijdingen zoals bepaald door de Verenigde Vergadering en daarom niet als onrechtmatig worden aangemerkt.

- Wij hebben naar aanleiding van de bevinding uit de managementletter nader onderzoek gedaan naar de aanwezigheid van prestatieverklaringen in GIDS. Naar aanleiding van dit nadere onderzoek blijken geen onvolledigheden of onjuistheden inzake de inkopen en prestatieverklaringen.

- Wij hebben uitgebreid met u gesproken over de in de jaarrekening opgenomen voorzieningen. Daarbij hebben wij vastgesteld dat de voorzieningen terecht als zodanig zijn opgenomen en dat deze toereikend worden onderbouwd met recente beheerplannen. Wel merken wij het volgende op:
    - De werkelijke onttrekkingen aan de voorzieningen voor onderhoudsbaggeren en onderhoud watergangen zijn fors lager dan de geplande onttrekkingen en dit zal volgens uw toelichting ook voor komende jaren vermoedelijk het geval zal zijn.
    - Tevens hebben wij vastgesteld dat voor diverse voorzieningen sprake is van ongeveer gelijke dotaties en onttrekkingen in het boekjaar waarmee een belangrijke doelstelling van het opnemen van een voorziening (kostenegalisatie) teniet wordt gedaan.
- Wij geven u in overweging om hier bij de bepaling van de uitgangspunten omtrent het in stand houden van de voorzieningen en de bepaling van de dotaties aan de voorzieningen (in de begroting en Nota Reserves en Voorzieningen) reeds rekening mee te houden.

4. Bevindingen eindejaarscontrole

4.8 Begrotingsrechtmatigheid

Bij onze controlewerkzaamheden inzake de jaarrekening hebben wij gecontroleerd of de jaarrekening voldoet aan het criterium van rechtmatigheid, zowel de financiële rechtmatigheid als de begrotingsrechtmatigheid. Voor die laatste geldt dat begrotingsrechtmatigheid mede wordt beoordeeld in relatie tot de 'Kadernota Rechtmatigheid 2016' van de Commissie BBV.

In de jaarrekening is het van belang om een analyse op te nemen inzake eventuele overschrijdingen en of die veroorzaakt worden door meer uitgaven binnen het voor een programma geldend beleid of dat er een andere oorzaak is voor de begrotingsoverschrijding. Voor waterschappen geldt hierbij dat overschrijdingen volgens de 'netto-kostenoverschrijding' worden beoordeeld. Compensatie van kostenoverschrijdingen kan plaatsvinden met andere, niet direct aan de overschrijding gerelateerde, baten.

Het overzicht met baten en lasten per programma is door u in hoofdstuk 6.2 van de jaarrekening opgenomen. Uit de daar opgenomen analyse blijkt dat er op een drietal programma's sprake is van begrotingsoverschrijdingen. Wij zijn echter met u van mening dat de afwijkingen ofwel niet van materieel belang zijn (programma Gezond, en zoet water als ook Afvalwaterketen en zuiveren) dan wel toereikend zijn goedgekeurd en toegelicht (programma Watersysteembeheer). Verder is er op het niveau van de kostendragers (watersysteembeheer en zuiveringsbeheer) géén sprake van begrotingsoverschrijdingen.

Programma	Overschrijding (telt niet mee)	Toelichting
Gezond, schoon en zoet water	€ 351.000	Er is sprake van een niet-materiële overschrijding die niet van invloed is op ons oordeel over de begrotingsrechtmatigheid
Watersysteembeheer	€ 2.528.000	Er is sprake van een overschrijding als gevolg van hogere kapitaallasten. Deze lasten waren niet in de gewijzigde begroting opgenomen, maar is wel goedgekeurd door de Verenigde Vergadering en is daarom niet van invloed op ons oordeel over de begrotingsrechtmatigheid.
Afvalwaterketen en zuiveren	€ 353.000	Er is sprake van een niet-materiële overschrijding die niet van invloed is op ons oordeel over de begrotingsrechtmatigheid

5. Verslaggeving in de jaarrekening

5.1 Algemeen

In boekjaar 2016 is door Hoogheemraadschap van Delfland zoals gebruikelijk gerapporteerd met inachtneming van de bepalingen van het Waterschapsbesluit. Bij de bespreking van de managementletter hebben wij u reeds geïnformeerd over het feit dat de eisen aan verslaggeving in 2016 vrijwel ongewijzigd zijn ten opzichte van voorgaand jaar.

5.2 Wet Normering Topinkomens

Op de beloning van de topfunctionarissen van Hoogheemraadschap van Delfland is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) van toepassing. Het bezoldigingsmaximum voor een topfunctionaris bedraagt in 2016 € 179.000 voor zover deze een dienstbetrekking heeft en € 252.000 (of een uurtarief van € 175 per uur) voor zover deze geen dienstbetrekking heeft.

Voor Hoogheemraadschap van Delfland is de secretaris-directeur, de heer mr. drs. P.I.M. van den Wijngaart, conform artikel 1.1b van de WNT, aangemerkt als topfunctionaris (met dienstbetrekking) voor de WNT. In de jaarrekening zijn, na aanpassing op basis van onze bevindingen, de juiste bedragen en een toereikende toelichting opgenomen betreffende de bezoldiging en het dienstverband van de heer Van den Wijngaart.

5. Verslaggeving in de jaarrekening

5.3 Schattingen in de jaarrekening

Om de grondslagen en bepalingen voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat het college van dijkgraaf en hoogheemraden zich over verschillende zaken een oordeel vormt, en schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende posten.

Naar onze mening zijn de door het college van dijkgraaf en hoogheemraden gevormde schattingen redelijk en zijn deze toereikend toegelicht in de jaarrekening. Hieronder is een overzicht opgenomen van de belangrijkste schattingsposten.

Belangrijke schatting	Beoordeling	Toelichting
Levensduur en restwaarde van de vaste activa	Akkoord	De levensduur en restwaarde van vaste activa zoals opgenomen in de jaarrekening stemmen overeen met de door de Verenigde Vergadering vastgestelde Nota Investerings- en Activabeleid. In aanvulling hierop hebben wij vastgesteld dat de schattingen van levensduur en restwaarde van de activa in lijn liggen met de schattingen die gebruikelijk zijn binnen de sector.
Waardering van de vorderingen inzake belastingen: • Voorziening dubieuze belastingdebiteuren • Nog op te leggen aanslagen	Akkoord	De in de jaarrekening opgenomen saldi van de voorziening voor dubieuze belastingdebiteuren en nog op te leggen aanslagen is in overeenstemming met RBG tot stand gekomen. Het in de jaarrekening opgenomen saldo stemt overeen met het saldo volgens de opgave van RBG. De accountant van RBG heeft een goedkeurende verklaring verstrekt bij de opgave van RBG aan het waterschap waarin ook de genoemde saldi zijn opgenomen. Wij hebben een dossierreview uitgevoerd bij de accountant van RBG. Hierbij hebben we vastgesteld dat de door hen verrichte werkzaamheden in relatie tot de genoemde posten toereikend zijn.

5. Verslaggeving in de jaarrekening

5.3 Schattingen in de jaarrekening (vervolg)

Belangrijke schatting	Beoordeling	Toelichting
Voorzieningen	Akkoord	De belangrijkste in de jaarrekening opgenomen voorziening betreffen de voorzieningen voor de bijdrage slibverbrandingsinstallaties, voor onderhoudsbaggeren, voor Optimalisatie Afvalwater Systeem (OAS) en voor zuiveringstechnische werken. Betreffende de voorzieningen hebben wij vastgesteld dat deze toereikend onderbouwd zijn en zijn gebaseerd op prudente uitgangspunten.

5.4 Informatie in het jaarverslag

De jaarstukken voor boekjaar 2016 bestaan uit het jaarverslag (inclusief de paragrafen en de programmaverantwoording) en de jaarrekening. Conform de gewijzigde wetgeving voor de accountantscontrole hebben wij het jaarverslag onderzocht om vast te stellen of het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat en of het jaarverslag alle informatie bevat die op grond van het Waterschapsbesluit is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in het Waterschapsbesluit en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

5.5 Conclusie

Wij hebben met het college van dijkgraaf en hoogheemraden de aanvaardbaarheid van de gehanteerde waarderingsgrondslagen en de consistente toepassing daarvan besproken. In dit kader komen tevens zaken aan de orde die een significante invloed hebben op de kwaliteit van de jaarverslaggeving, zoals nieuwe of gewijzigde waarderingsgrondslagen, schattingen, beoordelingen en onzekerheden en/of bijzondere transacties. Naar onze mening zijn de door het college van dijkgraaf en hoogheemraden gekozen waarderingsgrondslagen aanvaardbaar en juist toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties.

6. Financiële positie en resultaat

6.1 Financiële positie en resultaat

6.1.1 Algemeen

Uit de jaarrekening over boekjaar 2016 blijkt een positief saldo van de exploitatie van € 6.183.000 (2015: € 10.891.000). Het eigen vermogen van het waterschap bedraagt ultimo 2016, na de resultaatbestemming, € 100.302.000 (ultimo 2015: € 75.530.000). De voornaamste toename van het eigen vermogen wordt verklaard door de vorming van een reserve 'niet vrij besteedbaar vermogen' vanuit onder andere de resultaatbestemming van voorgaand en huidig boekjaar.

6.1.2 Financiële positie

Gedurende de controle hebben wij met u gesproken over de financiële positie van het waterschap. Daarbij hebben wij met u gesproken over de wens om in de toekomst de schuldenpositie te reduceren en dat daarvoor een visie van het college van dijkgraaf en hoogheemraden en de leden van de Verenigde Vergadering noodzakelijk is ten aanzien van de uiteindelijk gewenste solvabiliteit (verhouding eigen vermogen en vreemd vermogen) van het waterschap. Verder is het noodzakelijk om te beoordelen in welke mate de heffingscapaciteit van de belastingen voldoende ruimte laat om ook in de toekomst de schulden daadwerkelijk te kunnen aflossen vanuit de vrije kasstromen. Wij geven u hierbij in overweging om deze visie en beoordeling in het overleg tussen het college van dijkgraaf en hoogheemraden en de leden van de Verenigde Vergadering nader uit te werken.

Verder hebben wij met u gesproken over de mogelijkheid om reserves (weerstandsvermogen) te vormen om de aanwezige risico's en hun kans op voorkomen op te kunnen vangen. Wij zijn met u van mening dat een goede analyse van de risico's en hun kans op voorkomen, met name ten aanzien van verbonden partijen, garantiestellingen, aanbestedingen en renterisico's, wenselijk is om de benodigde omvang van het weerstandsvermogen te bepalen. Hoewel het vormen van een reserve 'niet vrij besteedbaar vermogen' bijdraagt aan het inzichtelijk maken van de beklemming van een deel van het vermogen willen wij benadrukken dat een dergelijke reserve geen weergave is van de vrije kasstromen om de financieringen daadwerkelijk te kunnen aflossen.

6.1.3 Overeenstemming resultaat en kasstromen

Verder hebben wij met u besproken dat het batige exploitatieresultaat over het boekjaar niet gelijk is aan het saldo van de vrije kasstromen. Verschillen ontstaan onder andere door de uitgaven voor investeringen (waaronder de bijdrage aan het HWBP), kosten van afschrijvingen en ontwikkeling van diverse balansposities. Voor de doelstelling van reductie van de schuldenpositie zijn kasstromen uiteraard van primair belang waarbij het aan de oordeelsvorming bij kan dragen als de kasstromen en het resultaat in de jaarrekening met elkaar in lijn liggen.

7. Overige aandachtspunten

7.1 Onafhankelijkheid

In het verlengde van de Nadere voorschriften inzake Onafhankelijkheid van de openbaar accountant, bevestigen wij dat de, naar ons oordeel, onafhankelijke positie in overeenstemming is met de wettelijke en geroepsvoorschriften. Tevens bevestigen wij dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen boekjaar niet is aangetast.

In kalenderjaren 2016 en 2017 hebben wij voornamelijk assurance-dienstverlening voor uw waterschap verricht, bestaande uit:

- Controle van de jaarrekening
- Controle van de opgave fractiekosten
- Controle van de beheersing in het personeelsproces
- Controle van de opgave grensoverschrijdend afvalwater

In de genoemde kalenderjaren hebben wij één opdracht voor u verricht die niet kwalificeert als assurance-opdracht. Het belang van deze opdracht is echter beperkt in relatie tot de overeengekomen assurance-opdrachten. Het betreft de volgende opdracht:

- Advisering ten aanzien van de verwerking van de PPS-constructie in de administratie

Verder is er geen sprake van aanname of gift van geschenken, langdurige betrokkenheid bij uw organisatie, uitingen van reclame of marketing of overige bedreigingen van de onafhankelijkheid.

In onze controleaanpak zijn diverse maatregelen opgenomen die de onafhankelijkheid dienen te waarborgen. Periodiek wordt de naleving van interne en externe onafhankelijkheidsvoorschriften beoordeeld. De leden van ons controleteam moeten verder jaarlijks hun onafhankelijkheid (schriftelijk) bevestigen. Ook hieruit volgt dan wij een onafhankelijke positie hebben ten opzichte van uw waterschap.

7. Overige aandachtspunten

7.2 Fraude

Bij de uitvoering van de controle hanteren wij onder andere de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (NV COS) 240 "De verantwoordelijkheid van de accountant voor het onderkennen van het risico van fraude in het kader van de controle van financiële overzichten". Fraude kan volgens de definitie in NV COS 240 zowel onttrekking van middelen als verslaggevingsfraude betreffen.

Het college van dijkgraaf en hoogheemraden is primair verantwoordelijk voor de preventie van fraude. Het college van dijkgraaf en hoogheemraden is verantwoordelijk voor een cultuur van eerlijkheid en ethisch verantwoordelijk gedrag. Zij dient zowel preventieve (voorkomende) als repressieve (ondervangende) beheersingsmaatregelen te nemen om de kans op fraude zo veel mogelijk te beperken, zodat de integriteit van de financiële verslaggeving is gewaarborgd.

Tijdens de controle van de jaarrekening inventariseren wij de frauderisico's binnen uw organisatie en beoordelen wij de interne beheersingsmaatregelen die gericht zijn op het voorkomen en ontdekken van fraude. Hiervoor analyseren wij het frauderisico in relatie tot een drietal drijfveren voor frauduleus handelen: a) prikkel en/of druk, b) gelegenheid en c) rationalisatie. Naar aanleiding van deze analyse hebben we voor uw waterschap geen verhoogd risico voor frauduleus handelen geïdentificeerd. De belangrijkste reguliere frauderisico's die wij in het kader van de controle hebben geïdentificeerd zijn:

- Onvolledige verantwoording van de opbrengsten uit belastingen
- Onrechtmatige of onjuiste uitstroom van middelen
- Onrechtmatige of onjuiste toekenning van opdrachten aan leveranciers

Tijdens de controle bleek ons dat binnen uw organisatie reeds de nodige aandacht wordt besteed aan de onderwerpen fraude en integriteit. U heeft aangegeven belang te hechten aan een adequate beheersing van frauderisico's. Hierover hebben wij gedurende de controle enkele malen overleg met u gehad waarbij geen nieuwe frauderisico's of relevante tekortkomingen in de beheersing of risicomanagement zijn geïdentificeerd.

Uit het in opdracht van u door Deloitte Accountants BV uitgevoerd onderzoek naar de uitgaande geldstromen zijn geen bevindingen gebleken. Deze constatering ondersteunt uw aandacht voor adequate beheersing van frauderisico's evenals uw standpunt dat geen sprake is van fraude binnen uw organisatie.

Naar aanleiding van onze werkzaamheden hebben wij geen fraude of onregelmatigheden geconstateerd. Volledigheidshalve wijzen wij erop dat onze controle niet specifiek gericht is op het ontdekken van fraude.

Deloitte.

Deloitte Accountants B.V.
Wilhelminakade 1
3072 AP Rotterdam
Postbus 2031
3000 CA Rotterdam
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9830
www.deloitte.nl

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Afgegeven ten behoeve van het hoogheemraadschap van Delfland

Wij hebben de bijgaande, door ons gewaarmerkte belastingverantwoording 2016 betreffende het hoogheemraadschap van Delfland van de Regionale Belastinggroep (RBG) te Schiedam gecontroleerd. Deze verantwoording bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Eindverantwoording belastingopbrengsten 2016 HHD
2. Voorziening dubieuze debiteuren HHD
3. Afdrachten en debiteurensaldo 2016 hoogheemraadschap van Delfland

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de RBG is verantwoordelijk voor het opstellen van de belastingverantwoording van het hoogheemraadschap van Delfland in overeenstemming met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder verordeningen van het hoogheemraadschap van Delfland. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opstellen van de belastingverantwoording mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de belastingverantwoording op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht waaronder de Nederlandse controlestandaarden en controleaanpak belastingen ten behoeve van financiële overzichten deelnemers en hun accountants boekjaar 2016 d.d. 6 februari 2017. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de belastingverantwoording geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de belastingverantwoording. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de belastingverantwoording een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opstellen van de jaarverantwoording, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de RBG. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor het opstellen van de belastingverantwoording, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de belastingverantwoording.

De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt conform de controle instructies voor fouten € 1.740.000 en voor onzekerheden € 5.220.000. De toegepaste rapporteringstolerantie bedraagt € 100.000.

Deloitte.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel is de belastingverantwoording 2016 betreffende het hoogheemraadschap van Delfland in alle van materieel belang zijnde aspecten opgesteld in overeenstemming met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder verordeningen van het waterschap.

Beperking in gebruik en verspreidingskring

De belastingverantwoording is opgesteld voor het hoogheemraadschap van Delfland. Hierdoor is de belastingverantwoording mogelijk niet geschikt voor andere doeleinden. De belastingverantwoording met onze controleverklaring is derhalve uitsluitend bestemd voor de RBG en het hoogheemraadschap van Delfland en dient niet te worden verspreid aan of te worden gebruikt door anderen.

Rotterdam, 22 februari 2017

Deloitte Accountants B.V.

Paraaf voor identificatiedoeleinden:

drs. R.M.J. van Vugt RA

Belastingen: HHDelfland Opbrengst heffingsjaar 2016	Primaire begroting 2016	Bijgestelde begroting 2016	Opgelegd t/m dec '16	Nog op te leggen	Jaarrekening 2016	Verschil bijgest. begr vs jrek
Watersysteemheffing						
* ingezetenen	€ 58,007,000	€ 58,938,000	€ 58,915,573	€ 64,609	€ 58,980,200	€ 42,200
* gebouwd	€ 35,094,000	€ 35,431,000	€ 35,413,099	€ 147,357	€ 35,560,500	€ 129,500
* ongebouwd	€ 1,291,000	€ 1,291,000	€ 1,276,580	€ 78,597	€ 1,355,200	€ 64,200
* natuurterreinen	€ 8,000	€ 10,000	€ 8,134		€ 8,100	€ -1,900
* ongebouwd wegen	€ 2,151,000	€ 2,151,000	€ 2,020,967	€ 7,138	€ 2,028,100	€ -122,900
Verontreinigingsheffing	€ 38,000	€ 38,000			€ 47,200	€ 9,200
* huishoudens directe lozingen			€ 7,215			
* bedrijven directe lozingen			€ 39,965			
Zuiveringsheffing						
* huishoudens	€ 105,250,000	€ 106,182,000	€ 106,201,729	€ 487,970	€ 106,689,700	€ 507,700
* bedrijven	€ 29,970,000	€ 29,243,000	€ 25,817,113	€ 3,425,900	€ 29,243,000	€ -
Bruto-opbrengst	€ 231,809,000	€ 233,284,000	€ 229,700,377	€ 4,211,571	€ 233,912,000	€ 628,000
Opgelegd in percentage van bruto-opbrengst			98.5%			
Kwijtschelding						
* watersysteemheffing ingezetenen	€ -6,381,000	€ -6,381,000	€ -5,899,205	€ -189,195	€ -6,088,400	€ 292,600
* zuiveringsheffing huishoudens	€ -4,789,000	€ -4,789,000	€ -4,528,847	€ -445,060	€ -4,973,900	€ -184,900
Oninbaar (inclusief toevoeging voorz.)	€ -3,947,000	€ -3,947,000	€ -209,392	€ -2,168,000	€ -2,377,400	€ 1,569,600
Totaal belastingen	€ 216,692,000	€ 218,167,000	€ 219,062,933	€ 1,409,315	€ 220,472,300	€ 2,305,300
Overige belastingen						
Precario	€ 225,000	€ 225,000	€ 210,709		€ 210,700	€ -14,300
Leges	€ 250,000	€ 250,000	€ 120,300		€ 120,300	€ -129,700
Totaal opbrengsten	**€ 217,167,000**	**€ 218,642,000**	**€ 219,393,900**	**€ 1,409,300**	**€ 220,803,300**	**€ 3,636,300**
Totale netto-opbrengst vorige jaren	**€ 4,013,000**	**€ 4,013,000**	**€ 424,900**	**€ 2,912,700**	**€ 3,337,500**	**€ 675,500-**
Totaal	**€ 221,180,000**	**€ 222,655,000**	**€ 219,818,800**	**€ 4,322,000**	**€ 224,140,800**	**€ 2,960,800**

Belastingen: HHDelfland **Nog op te leggen voorgaande jaren**	**Balanspost 2015**	**Opgelegd t/m dec '16**	**Nog op te leggen**	**Jaarrekening 2016**	**Verschil begr vs jrek**
Watersysteemheffing					
* ingezetenen	€ 155,000	€ 193,283	€ 2,556	€ 195,800	€ 40,800
* gebouwd	€ 216,200	€ 270,283		€ 270,300	€ 54,100
* ongebouwd	€ 39,200-	€ 41,353-		€ 41,400-	€ 2,200-
* natuurterreinen	€ 5,800	€ 4,167		€ 4,200	€ 1,600-
* ongebouwd wegen	€ 176,000	€ 16,327-	€ 43,353	€ 27,000	€ 149,000-
Verontreinigingsheffing Bedrijven		€ 18,972		€ 19,000	€ 19,000
Zuiveringsheffing bedrijven	€ 4,646,500	€ 1,652,871	€ 2,974,600	€ 4,627,500	€ 19,000-
Zuiveringsheffing huishoudens	€ 260,200	€ 253,281	€ 42,160	€ 295,400	€ 35,200
Kwijtschelding	€ 1,407,500-	€ 1,985,296-	€ 150,000-	€ 2,135,300-	€ 727,800-
Totaal balanspost belastingen	€ 4,013,000	€ 349,881	€ 2,912,668	€ 3,262,500	€ 750,500-
Overige belastingen					
Precario		€ 4,491-		€ 4,500-	€ 4,500-
Leges		€ 79,530		€ 79,500	€ 79,500
Totale netto-opbrengst vorige jaren	€ 4,013,000	€ 424,900	€ 2,912,700	€ 3,337,500	€ 675,500-

Bijlage 6a

Toelichting bij Waterschapsspiegel 2016

Aan het jaarverslag 2016 zijn toegevoegd de resultaten van de benchmark zoals deze eind 2016 onder de naam 'Waterschapsspiegel 2016' door de Unie van Waterschappen is uitgebracht. De waterschappen doen hiermee gezamenlijk verslag van de resultaten die zij in de periode 2013-2015 hebben bereikt.
Vanuit het perspectief Delfland zijn per thema de kernindicatoren weergegeven op de pagina's 7 en 8. Daarbij wil het college de volgende kanttekening en toelichting geven.

Zwemwater dat voldoet
De kwaliteit van het zwemwater is de afgelopen jaren verder verbeterd. De Europese Richtlijn geeft aan dat vanaf 2015 alle locaties ten minste moeten voldoen aan de score 'aanvaardbaar'.
Delfland kent 14 zwemwaterlocaties waarbij er 10 ruim voldeden aan deze eis (5 scoorden 'uitstekend' en 5 'goed'). Bij 3 locaties zijn de afgelopen jaren maatregelen genomen en is daardoor een nieuwe meetreeks gestart. Hierdoor hebben ze geen toetsresultaat, maar staan ook niet als 'slecht' benoemd. De laatste locatie was wel 'slecht', maar deze locatie is vanaf juli 2016 gesloten geweest en zijn er maatregelen getroffen. In 2017 moet deze locatie goed zijn.

Chemische vervuiling oppervlaktewater
Waterschapsspiegel 2016 (gebaseerd op gegevens t/m 2015) geeft het volgende beeld: vijf van de zeven lijnvormige waterlichamen in Delfland voldoen niet aan alle normen voor de prioritaire stoffen. De situatie is voor 2013 en 2015 gelijk. Uit de waterkwaliteitsgegevens van Delfland (in 2016) blijkt dat de waterkwaliteit in 2016 overall gezien vergelijkbaar is met 2015: de chemische waterkwaliteit is onvoldoende en verbeteringen van de afgelopen jaren stagneren. Dit wordt vooral veroorzaakt door meststoffen (stikstof en fosfaat), bestrijdingsmiddelen. Zink, koper en nikkel overschrijden op diverse locaties de normen in 2016. Het aantal PAK‟ s (Polycyclische Koolwaterstoffen) dat de norm overschrijdt is ten opzichte van 2015 een stuk hoger: in 2015 waren dit er twee, in 2016 zijn het acht PAK‟ s. De hoogste normoverschrijdingen (meststoffen en bestrijdingsmiddelen) zijn gemeten in de glastuinbouwpolders. Om de waterkwaliteit te verbeteren zet Delfland daarom onder andere in op poldergerichte aanpak en het creëren van waterbewustzijn.

Zuiveringskosten per v.e.
De zuiveringsprestatie geeft aan in welke mate de belangrijkste afvalstoffen stikstof (N), fosfaat (P) en zuurstofbindende stoffen (CZV) worden verwijderd. Landelijk ligt de gemiddelde zuiveringsprestatie op 87,2% en is daarmee hoger dan Delfland met 83,7%. Delfland heeft er bewust voor gekozen om niet meer stikstof en fosfaat te verwijderen dan strikt noodzakelijk is om te voldoen aan de lozingseisen. Dit alles om chemicaliën en daarmee ook kosten te besparen.

Schuldpositie
De vermogenspositie wordt uitgedrukt in de mate van solvabiliteit (verhouding eigen en totaal vermogen) en een netto schuldquote (netto schuld als aandeel van de inkomsten). Delfland blijft achter bij de landelijk gemiddelden. Zoals bekend zijn maatregelen genomen om de schuldpositie van Delfland te verbeteren.

WATERSCHAPS SPIEGEL 2016

Vergelijkingsrapportage

Delfland

Versie 30 januari 2017

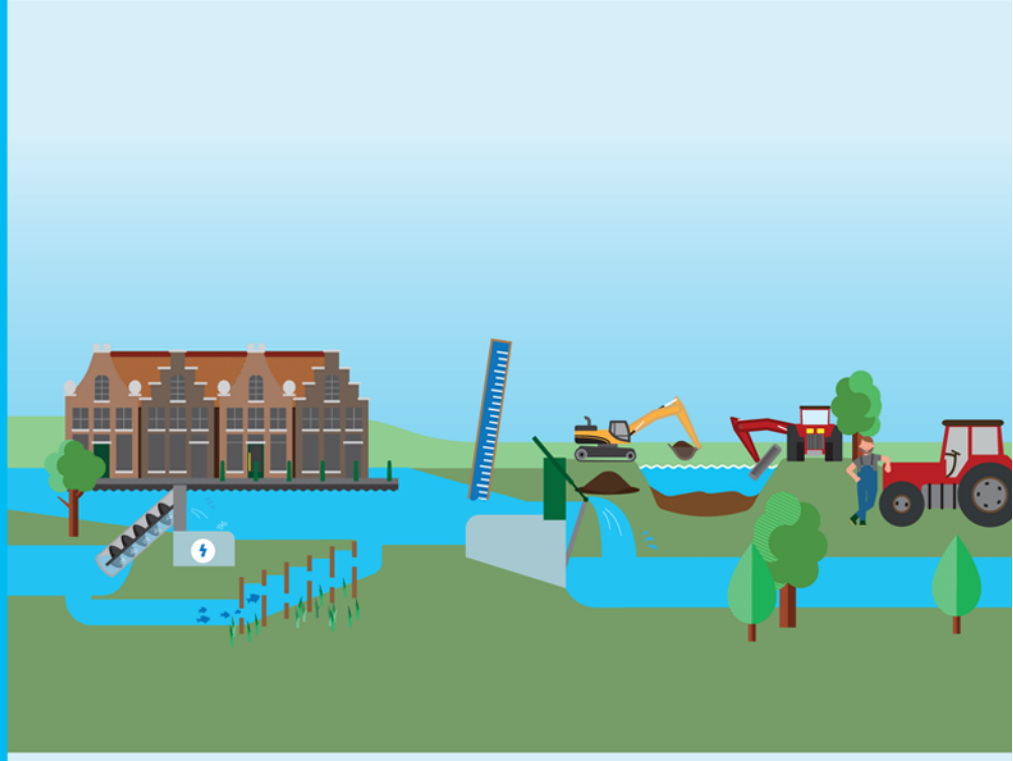

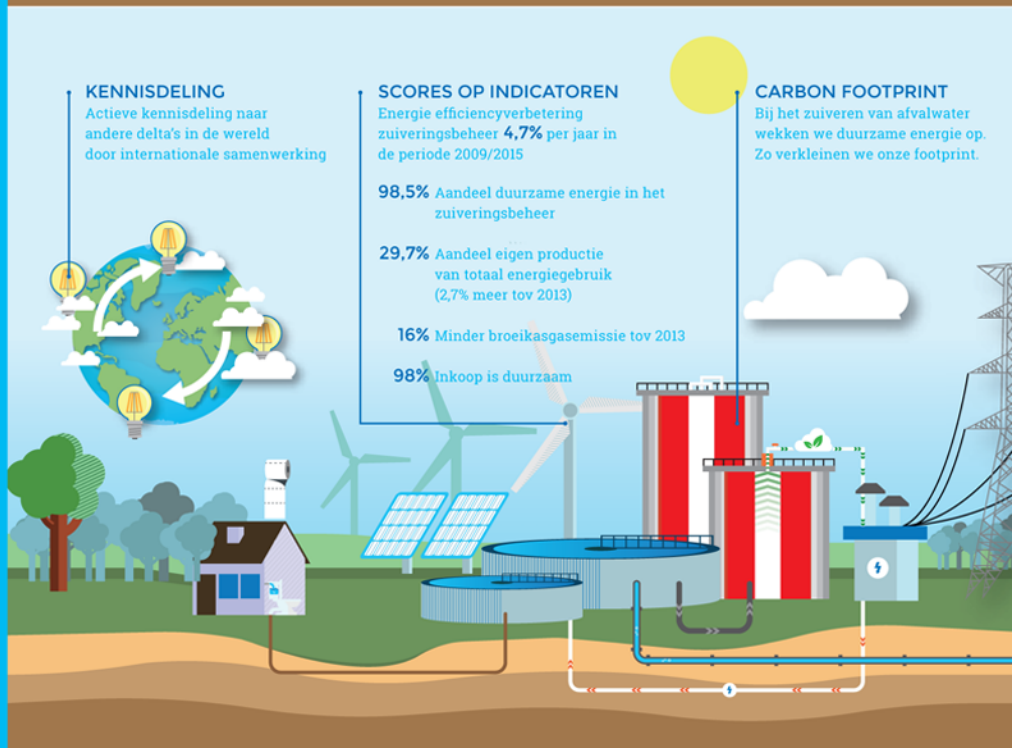

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

INLEIDING

Het werk aan onze delta is nooit af, dat blijkt eens te meer uit de 2016 editie van Waterschapspsiegel. De afgelopen maanden heeft de Unie van Waterschappen samen met de waterschappen hard gewerkt aan de totstandkoming van deze rapportage waarin de waterschappen in detail de resultaten van het waterschapswerk presenteren over het jaar 2013 – 2015. Wat we zien is dat er grote inspanningen worden geleverd en dat de resultaten over de hele linie nog verder vooruit gaan. Er zijn meer kilometers primaire keringen op orde, meer peilbesluiten actueel, meer hectares ingericht voor wateroverlast, meer vissen in de sloot en de waterschappen worden daarbij steeds duurzamer en doelmatiger. Daar mogen we trots op zijn.

Uitdagingen zijn er ook. Het watersysteem staat onder grote druk door een combinatie van grondgebruik, agrarische en industriële activiteiten, bodemdaling en klimaatverandering. Om deze uitdagingen het hoofd te bieden vergroten we de opgaven en passen we de normen aan. Zo kan het bijvoorbeeld dat de chemische waterkwaliteit ondanks alle goede maatregelen nog verder verslechtert. Een direct gevolg van normaanpassing, waarbij we hebben afgesproken dat een waterlichaam pas een voldoende krijgt als alle stoffen van de lijst, binnen de bandbreedte scoren.

Ook zien we een grote opgave bij de regionale keringen. De trend om meer keringen bij de waterschappen onder te brengen gaat door, en dit brengt een hoop werk met zich mee. Verder is ook bij keringen norm-aanpassing aan de orde, en blijkt een deel van de keringen door bijvoorbeeld bodemproblematiek, er slechter voor te staan dan gedacht.

Gelukkig staat geen er waterschap er alleen voor. Er wordt heel veel samengewerkt met de partners in de regio, met andere overheden en marktpartijen. Er er wordt veel geleerd van de collega-waterschappen. De bedrijfsvergelijkingen spelen hier een belangrijke rol in. De verdiepende vergelijkingen zoals de eveneens dit jaar verschenen bedrijfsvergelijking Zuiveringsbeheer en Baggeren, maar ook de brede bedrijfsvergelijking Waterschapsspiegel.

De vorige editie van Waterschapsspiegel leidde tot verdieping in twee leerkringen: peilbeheer en schone sloot waarmee veel kennis en ervaring is uitgewisseld. Inmiddels wordt een aantal van de ingebrachte best practices overgenomen door verschillende waterschappen, zoals de werkwijze 'schoon erf, schone sloot.' Dat is mooi om te zien, en precies waar we het voor doen.

De belangrijkste opbrengst van de bedrijfsvergelijkingen is dan ook dat we zichtbaar maken waar waterschappen van elkaar verschillen, en waar dus kansen zijn om van elkaar te leren. Niet alleen op basis van de cijfers zoals ze in de rapportage staan en die immers maar een deel van het verhaal vertellen. Duiding en context moesten helder worden in het vervolgtraject: in leerkringen, themagroepen en gewoon, in dialoog. Dus pak de telefoon en zoek elkaar op. Zo werken we met elkaar aan het behoud van de leefbaarheid van onze delta.

Alle deelnemende waterschappen ontvangen met deze editie van Waterschapsspiegel hun eigen rapportage, uitgesplitst naar de acht thema's: waterveiligheid, voldoende water, schoon water, zuiver afvalwater, maatschappelijk verantwoord, dienstverlening, doelmatigheid en financiën.
Alle detailresultaten zijn in te zien via www.waterschapsspiegel.nl.

Toine Poppelaars
Portefeuillehouder bedrijfsvergelijkingen

BRANCHERESULTATEN WATERSCHAPSSPIEGEL

De vorige editie van Waterschapspeil heeft geleid tot leerkringen op het gebied van peilbesluiten en waterkwaliteit. In deze leerkringen hebben waterschappen kennis uitgewisseld wat geleid heeft tot verbeteringen. Ook deze ronde levert een aantal onderwerpen op waar de waterschappen extra intensief mee aan de slag gaan: zoetwaterberging en de organisatie van energieneutraliteit, naast de al lopende leerkring klantprocessen.

BESCHERMING TEGEN WATER

Verbeteringen aan de primaire kering worden uitgevoerd in het kader van het Hoogwater beschermingsprogramma- 2 (HWBP2) en het eerste HWBP-programma. Het HWBP-2 programma is vastgesteld op basis van de tweede veiligheidstoets en bevindt zich in de realisatiefase. Totaal wordt er 366 km verbeterd in het HWBP-2 waarvan 175 km ultimo 2015 is gerealiseerd.
Het merendeel van de grote dijkverbeteringsprojecten heeft op dit moment de planvormende fase met alle procedures in de ruimtelijke ordening doorlopen. Dit betekent dat de grote risico's feitelijk bekend zijn en de uitvoering goed op stoom komt.
Conform de afspraken in het Deltaprogramma dienen de primaire keringen in 2050 op orde te zijn.

De waterschappen hebben eind 2015 8415 km regionale keringen getoetst. Het percentage regionale keringen dat voldoet is 57%.
In 2015 is door de waterschappen in totaal 150 km opgepakt. Het is een grote opgave om in 2020 alle regionale keringen op orde te hebben. Voor sommige waterschappen zijn de uitdagingen voor de regionale keringen extra groot. Voorbeelden van onderliggende oorzaken voor een trage voortgang of wijzigingen in kilometers zijn een grote financiële opgave of complicerende factoren voor de uitvoering. Nieuwe inzichten op het gebied van bijvoorbeeld veiligheid in een bijzondere combinatie met aardbevings-gevoeligheid of een slappe ondergrond hebben invloed op de wijze van omgang met de regionale keringen. Dit speelt in het bijzonder bij de waterschappen Brabantse Delta, Hollands Noorderkwartier, Fryslân, Noorderzijlvest en Hunze en Aa's.

VOLDOENDE WATER

Alle waterschappen zullen in de komende tijd het watersysteem doorrekenen op basis van de in november 2015 uitgekomen neerslagstatistieken, waarbij rekening is gehouden met de klimaatverandering. De waterschappen hebben er voor gezorgd dat inmiddels 99% van de totale oppervlakte in Nederland aan de normen voor wateroverlast wordt voldaan. Door de nieuwe klimaatscenario's ontstaat echter een nieuwe opgave.

Voor het peilbeheer in polders en droogmakerijen (ruim 50% van Nederland) moeten waterschappen peilbesluiten opstellen. In 2015 beschikten de waterschappen voor 81% van deze gebieden over actuele peilbesluiten. De ambitie was dat in 2015 minimaal 80% van de peilbesluiten actueel is.

SCHOON WATER

De kwaliteit van het oppervlaktewater is de laatste jaren op onderdelen verbeterd, maar we zijn er nog niet. Ondertussen worden continue nieuwe stoffen toegevoegd aan de normenlijsten, waardoor de lat steeds hoger komt te liggen. Het terugdringen van schadelijke stoffen in het oppervlaktewater is dan ook een zaak van lange adem en nauwe samenwerking met verschillende partijen. Waterschappen hebben zelf maar beperkt invloed op de vervuilingsbronnen en zoeken samenwerking met de agrarische sector. De kwaliteit van het zwemwater is de afgelopen jaren verder gestegen. In 2015 voldeed 97% van het zwemwater aan de Europese richtlijn. In 2014 is de Zwemwaterapp gelanceerd waarmee informatie over de zwemwaterlocaties wordt ontsloten zoals de actuele zwemwaterkwaliteit.

ZUIVER AFVALWATER

Ook in 2015 waren de prestaties in de afvalwaterzuivering goed. Het gemiddelde zuiveringsrendement bedroeg 88% en in bijna 99% van de situaties werd voldaan aan de lozingseisen. De ambitie is om deze prestaties onveranderd hoog te houden en tegelijkertijd te werken aan kostenbesparing. De waterschappen werken intensief samen met gemeenten en drinkwaterbedrijven, om te besparen op investeringen en uitvoeringskosten in de (afval)waterketen, de kwaliteit te verhogen en de kwetsbaarheid te verminderen. De waterschappen willen deze samenwerking verder versterken en streven naar een verdere terugdringing van de kosten.

Een groot deel van de samenwerkingsverbanden van gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven laat goede voortgang zien in de uitvoering van afspraken over kostenbeheersing en kwaliteitsverbetering uit 2011 in het Bestuursakkoord Water. De ambitie is om samen met gemeenten besparingen in de afvalwaterketen te realiseren, die oplopen tot in totaal € 380 miljoen in 2020.

Eind 2014 heeft een onafhankelijke visitatiecommissie waterketen onder voorzitterschap van mw. Peijs in haar eindrapportage 'Waterketen 2010- Slim, betaalbaar, robuust' geconstateerd dat de doelen met extra inspanningen haalbaar zijn. De minister van Infrastructuur en Milieu heeft dit standpunt overgenomen en geeft in een brief aan de Tweede Kamer aan dat de uitdaging is om de komende periode vervolgstappen te zetten die de samenwerking in de keten zullen verankeren.
Hiervoor is eind 2015 de 'Kansenkaart waterketen' gelanceerd. Deze richt het vizier op de brede samenwerking in de waterketen.

MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD

De ambitie is dat de waterschappen in 2020 40% van de eigen energiebehoefte opwekken. Het aandeel duurzame energieproductie van de waterschappen vertoont een stijgende trend en bedraagt in 2015 bijna 30% voor de totale sector. In de periode van 2013 naar 2015 is het aandeel van de inkoop dat voldoet aan de duurzaamheidscriteria van de overheid gestegen van 93% naar 98%.
Het waterbeheer vraagt vandaag de dag om vernieuwing en kostenontwikkeling. Nieuwe concepten en technologieën zijn nodig om tegen aanvaardbare kosten invulling te geven aan de watertaken veiligheid, droge voeten en voldoende en schoon water. Waterschappen bundelen de krachten om hier samen met kennisinstellingen en bedrijven invulling aan te geven. De initiatieven rond de Energie en Grondstoffenfabriek laten zien wat samenwerking in relatief korte tijd kan bereiken op innovatie-gebied. Meer hierover is te zien op www.uvw.nl/waterschappeninnoveren.

DIENSTVERLENING

Het aandeel vergunningaanvragen dat tijdig is afgehandeld bedraagt in 2015 92% en is daarmee gelijk gebleven ten opzichte van 2013. Een belangrijke ambitie is de verkorting van de periode waarin klachten worden afgehandeld. Het aandeel tijdig afgehandelde klachten steeg met 0,5% ten opzichte van 2013, naar 90,5%.

DOELMATIGHEID EN FINANCIËN

Ondanks de noodzakelijke forse investeringen hebben de waterschappen de gemiddelde lastenstijging voor burgers en bedrijven in 2014 en 2015 weten te beperken tot iets boven het inflatieniveau. Dit is ruim binnen de bandbreedte die is afgesproken in het Bestuursakkoord Water. Dit gebeurt bijvoorbeeld door besparingen door te voeren in het waterbeheer en de afvalwaterzuivering, maar ook door de kosten van de belastingheffing te verlagen door samen te werken. Zowel op korte als lange termijn zien de waterschappen hiervoor nog steeds kansen. Voorbeelden zijn de samenwerking met gemeenten en Rijkswaterstaat, maar ook gezamenlijk inkopen en aanbesteden.

TYPERING VAN HET WATERSCHAP

DELFLAND

Het gebied waarbinnen Delfland zijn taken uitoefent, wordt begrensd door de Noordzee, de Nieuwe Waterweg en de lijn Berkel en Rodenrijs, Zoetermeer en Wassenaar. Op 41.000 hectare wonen en werken bijna 1,2 miljoen mensen en zijn zo'n 40.000 bedrijven gevestigd. Daarmee is het gebied van Delfland een van de dichtstbevolkte en meest geïndustrialiseerde gebieden van Nederland. Het gebied staat bovendien bekend om zijn intensieve glastuinbouw.

GEBIEDSKENMERKEN

De onderstaande tabel toont de belangrijkste algemene gebiedskenmerken van Delfland vergeleken met die van andere waterschappen.

	Delfland	Vergelijkingsgroepen			
		stroomgebied Rijn- West	Laag Nederland	Stedelijk-gebied:> 20%	Gemiddelde waterschap-pen
Oppervlakte beheergebied (ha)	40.547	104.605	144.008	75.957	152.160
Aantal inwoners	1.150.000	1.036.583	846.813	975.350	765.184
Aantal gemeenten in beheergebied	14	22	20	19	22
Stedelijk gebied (ha)	17.972	21.119	20.436	20.573	20.889
Bemalen gebied (ha)	38.656	87.574	87.574	51.931	80.903
Aandeel water (%)	7	8	7	8	5
Lengte primaire waterkeringen (km)	54	200	228	112	155
Lengte niet-primaire waterkeringen (km)	673	756	936	586	613
Lengte hoofdwaterlopen (km)	1.190	2.139	2.545	1.439	2.581
Lengte overige waterlopen (km)	3.103	9.164	10.133	6.039	7.438

De vergelijkingsgroepen voor Delfland zijn als volgt gedefinieerd:

Categorie	Waterschappen
stroomgebied Rijn- West	Amstel, Gooi en Vecht, De Stichtse Rijnlanden, Delfland, Hollands Noorderkwartier, Hollandse Delta, Rijnland, Rivierenland, Schieland en de Krimpenerwaard
Laag Nederland	Amstel, Gooi en Vecht, Delfland, Fryslan, Hollands Noorderkwartier, Hollandse Delta, Noorderzijlvest, Rijnland, Rivierenland, Schieland, Scheldestromen, Zuiderzeeland
Stedelijk-gebied:> 20%	Amstel, Gooi en Vecht, Delfland, Roer en Overmaas, Schieland en de Krimpenerwaard, De Stichtse Rijnlanden

RESULTATEN

In onderstaande tabel staan de indicatoren die in dit rapport zijn opgenomen, deze indicatoren worden in de volgende paragrafen verder uitgewerkt.

	Delfland 2015	Delfland 2013	Vergelijkingsgroepen 2016			
			stroomgebied Rijn- West	Laag Nederland	Stedelijk-gebied:> 20%	Gemiddelde waterschap-pen
Waterveiligheid						
Aandeel kilometers primaire keringen met digitale data (%)*	0		43	53	87	56
Aandeel getoetste regionale waterkeringen met beoordeling goed (%)	66	63	48	56	59	57
Voldoende water						
Voldoen aan normen voor wateroverlast (%)	97,8	100,0	98,6	98,9	99,5	99,1
Aandeel beheergebied met actueel peilbesluit (%)	98	96	93	81	96	80
Water kwaliteit						
Zwemwater dat voldoet (%)	100	78	95	95	95	97
Chemische vervuiling oppervlakte water (%)	71,43	71,43	71,94	69,58	57,38	56,94
Goede kwaliteit visstand (%)	42,9	42,9	47,3	37,6	46,0	36,6
Waterzuivering						
Rendement voor stikstofverwijdering (%)**	80,4	80,8	83,4	83,8	83,8	83,7
Rendement voor fosfaatverwijdering (%)**	77,6	75,5	85,4	85,1	86,5	85,1
Zuiveringskosten per ve (%)**	73,09	81,29	48,31	47,53	49,26	43,45
Maatschappelijk verantwoord						
Energieverbruik zuiveringen per ve (GJ)	0,38	0,42	0,32	0,32	0,30	0,31
Energieverbruik watersystemen per ha (GJ)	1,58	1,18	0,87	0,70	0,90	0,41
Energieopwekking (%)**	48,49	38,21	31,24	29,35	36,10	32,34
Dienstverlening						
Vergunningaanvragen Waterwet en keur binnen wettelijke termijnen afgewikkeld (%)	-	86	94	92	94	92
Aandeel tijdig afgehandelde bezwaarschriften (%)	90	100	89	89	92	90

	Delfland 2015	Delfland 2013	Vergelijkingsgroepen 2016			
			stroomgebied Rijn- West	Laag Nederland	Stedelijk-gebied:> 20%	Gemiddelde waterschap-pen
Financiën						
Schuldpositie (%)	389,94	427,11	270,81	274,94	277,34	281,52
Weerstandsvermogen*	10,45		2,96	3,44	3,38	3,19
Saldo van baten en lasten (evenwicht in begroting) (euro)	-754.519	-2.203.471	-2.346.543	-2.725.296	-3.372.606	-2.154.926
Kapitaallasten / totale bruto exploitatiekosten (flexibiliteit in begroting) (%)	26,89	26,40	25,95	25,39	25,46	25,83
Lastendruk meerpersoonshuishouden eigen woning (euro)***	456,38	453,30	342,01	352,27	321,13	320,15
Doelmatigheid						
Perceptiekosten (%)	3,5	3,4	3,8	3,8	4,0	4,1

* Geen vergelijking mogelijk met gegevens uit 2013.

** Afkomstig uit BVZ (Bedrijfsvergelijking Zuiveren) dus vergelijking gemaakt met 2012 in plaats van 2013. Bij onderwerpen uit BVZ zijn Roer en Overmaas en Peel en Maasvallei niet opgenomen. Waterschapsbedrijf Limburg is bij de overige onderwerpen niet opgenomen.

*** Lastendruk is weergegeven voor 2016 en 2015 in plaats van 2015 en 2013. Voor Groot Salland en Reest en Wieden zijn voor 2016 de gegevens van Drents Overijsselse Delta opgenomen.

Aandeel kilometers primaire keringen met digitale data

Definitie: Aandeel kilometers van de primaire keringen waarvoor digitale data beschikbaar zijn ten opzichte van het totale aantal kilometers primaire keringen.

Resultaat: In 2015 beschikte 0% van de kilometers primaire keringen van Delfland over digitale data. Gemiddeld over de waterschappen beschikt 56% van de kilometers primaire keringen over digitale data.

Aandeel kilometers primaire keringen met digitale data (2015)

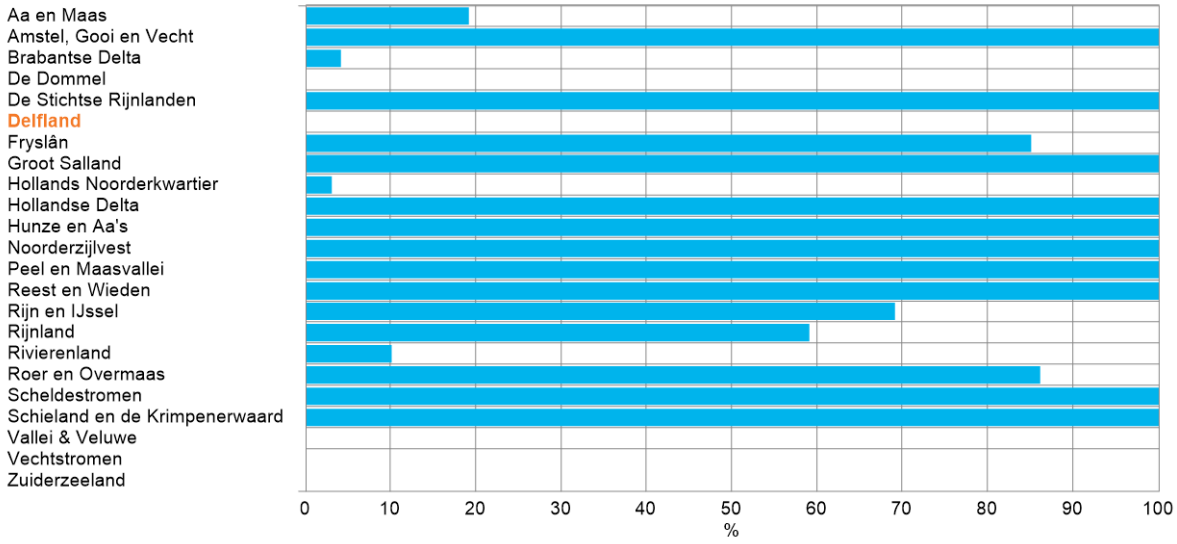

Vergelijking met referentiegebieden

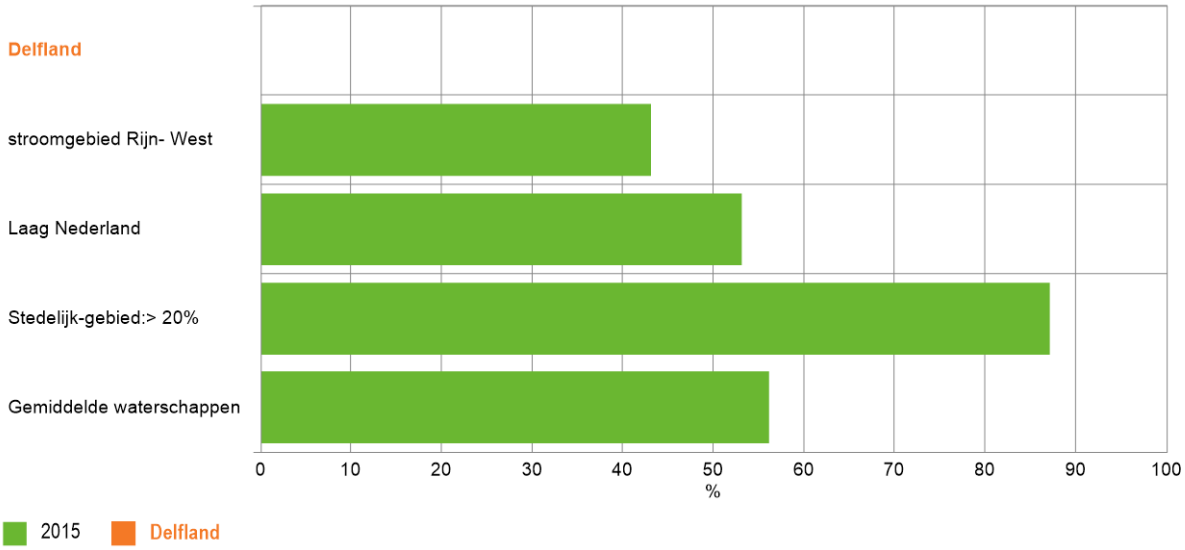

	Delfland	Vergelijkingsgroepen			
		stroomgebied Rijn-West	Laag Nederland	Stedelijk-gebied:> 20%	Gemiddelde waterschappen
2015	0	43	53	87	56

Aandeel getoetste regionale waterkeringen met beoordeling goed

Definitie: Aandeel regionale waterkeringen dat is getoetst en beoordeeld is met goed.
Nieuwe inzichten op het gebied van bijvoorbeeld veiligheid in een bijzondere combinatie met aardbevingsgevoeligheid of een slappe ondergrond hebben invloed op de wijze van omgang met de regionale keringen. Dit speelt in het bijzonder bij de waterschappen Brabantse Delta, Hollands Noorderkwartier, Fryslân, Noorderzijlvest en Hunze en Aa's.

Resultaat: In 2015 is 66% van de getoetste regionale waterkeringen van Delfland goed beoordeeld. Gemiddeld over de waterschappen is 57% van de getoetste regionale waterkeringen goed beoordeeld. Ten opzichte van 2013 is het aandeel volgens toetsing goed van Delfland gestegen met 3 procentpunt.

Aandeel regionale waterkeringen volgens toetsing goed (2015)

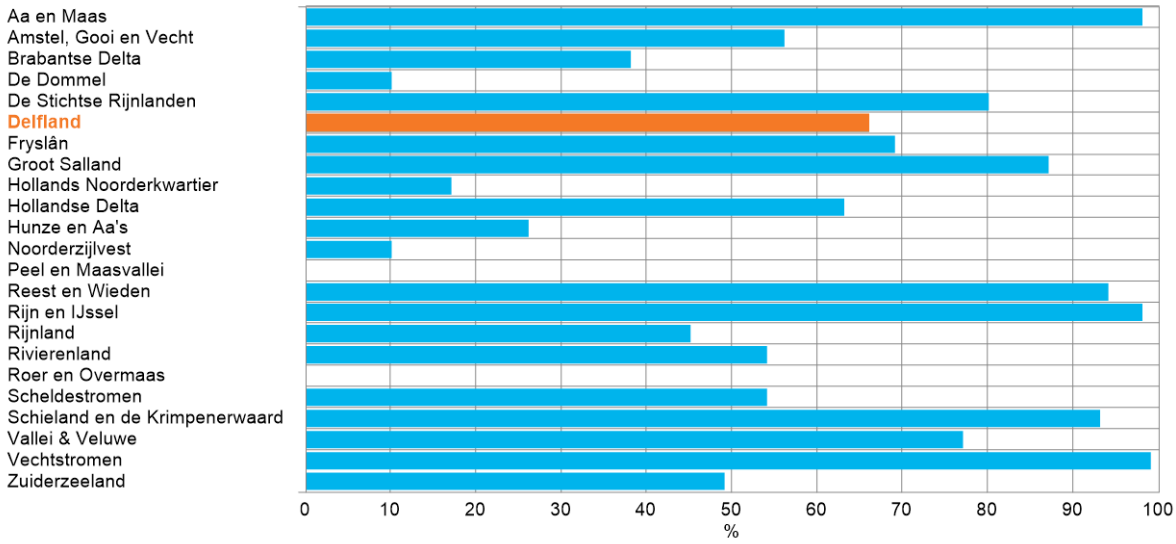

Tijdreeks en vergelijking met referentiegebieden

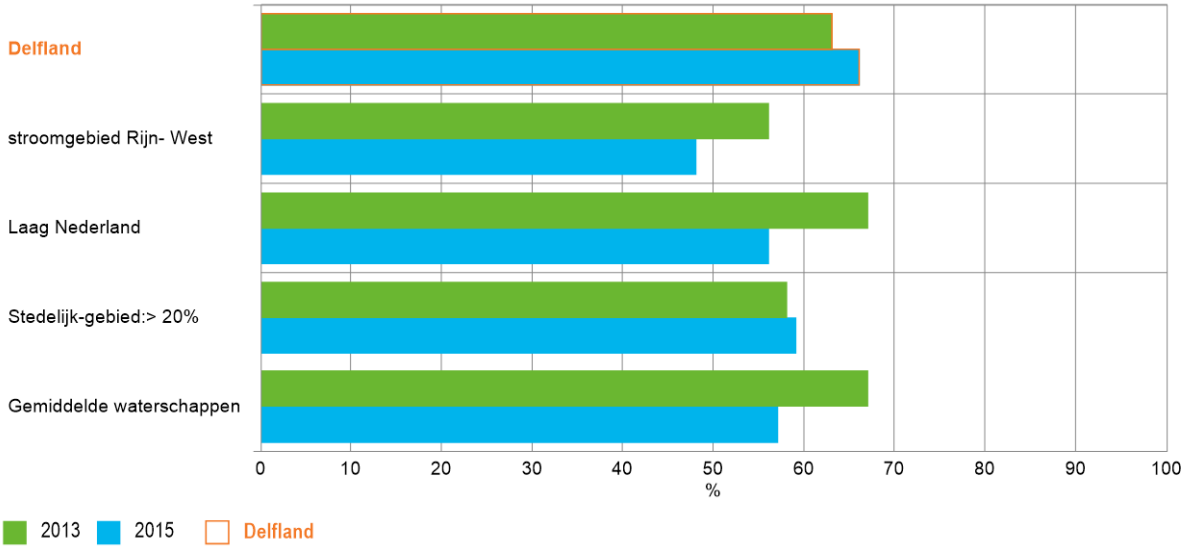

	Delfland	Vergelijkingsgroepen			
		stroomgebied Rijn-West	Laag Nederland	Stedelijk-gebied:> 20%	Gemiddelde waterschappen
2013	63	56	67	58	67
2015	66	48	56	59	57

Voldoen aan normen voor wateroverlast

Definitie: Aandeel van het totale beheergebied dat voldoet aan de normen voor wateroverlast.

Resultaat: In 2015 voldoet 97,8% van het totale beheergebied van Delfland aan de normen voor wateroverlast. Gemiddeld voldoet 99,1% van alle waterschappen aan de norm. Ten opzichte van 2013 is het aandeel beheergebied dat voldoet aan de norm gedaald met 2,2 procentpunt.

Aandeel beheergebied dat voldoet aan de norm voor wateroverlast (2015)

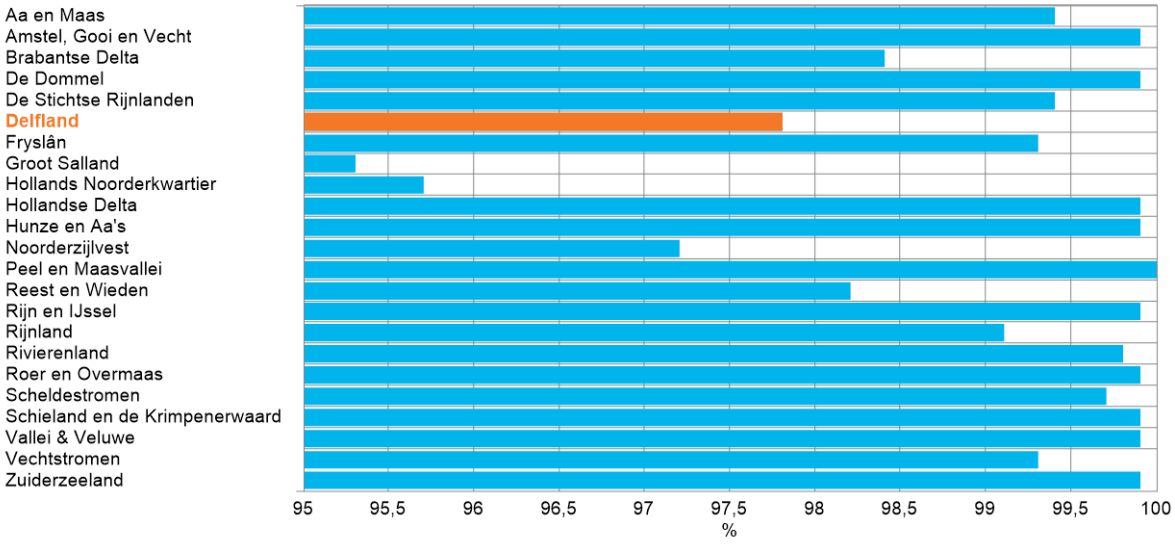

Tijdreeks en vergelijking met referentiegebieden

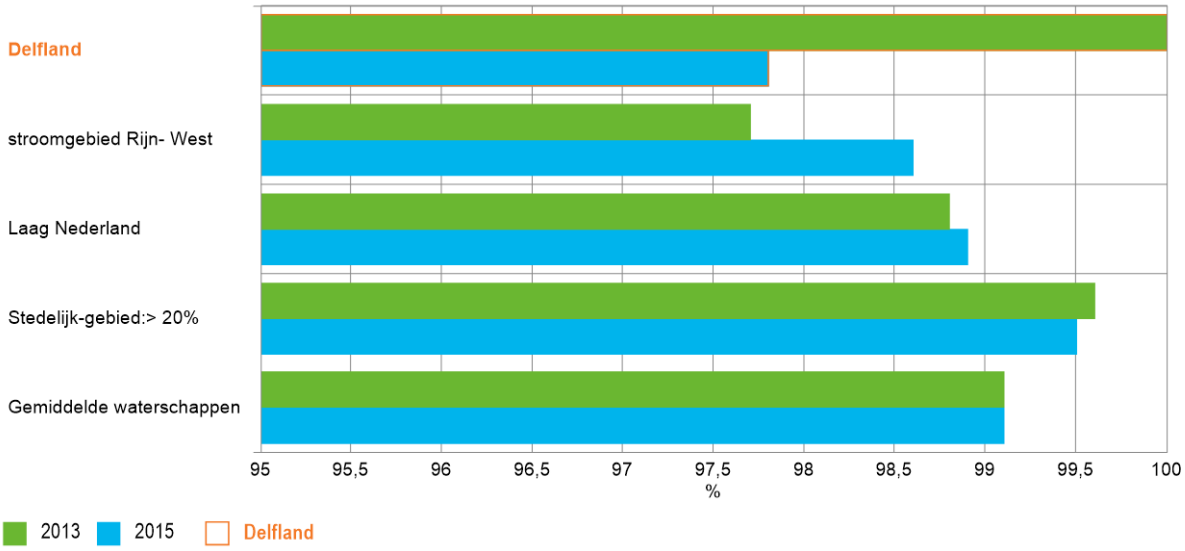

	Delfland	Vergelijkingsgroepen			
		stroomgebied Rijn-West	Laag Nederland	Stedelijk-gebied:> 20%	Gemiddelde waterschappen
2013	100,0	97,7	98,8	99,6	99,1
2015	97,8	98,6	98,9	99,5	99,1

Aandeel gebieden met actueel peilbesluit

Definitie: Aandeel beheergebied met actueel peilbesluit van het gebied waar een peilbesluit moet worden opgesteld.
Niet alle waterschappen kennen peilbesluiten. Sommige waterschappen hanteren streefpeilen.

Resultaat: In 2015 heeft 98% van het gebied waarvoor een peilbesluit moet worden opgesteld van Delfland een actueel peilbesluit. Gemiddeld heeft 80% van de gebieden waar een peilbesluit moet worden opgesteld een actueel peilbesluit. Ten opzichte van 2013 is het aandeel beheergebied met actueel peilbesluit in Delfland gestegen met 2 procentpunt.

Aandeel beheergebied met actueel peilbesluit (2015)

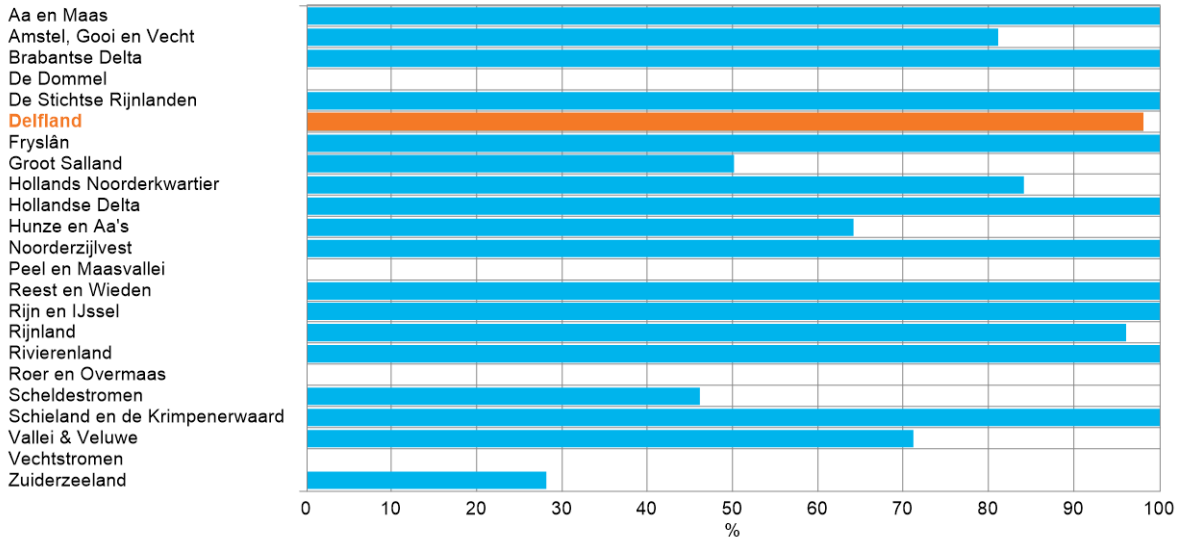

Tijdreeks en vergelijking met referentiegebieden

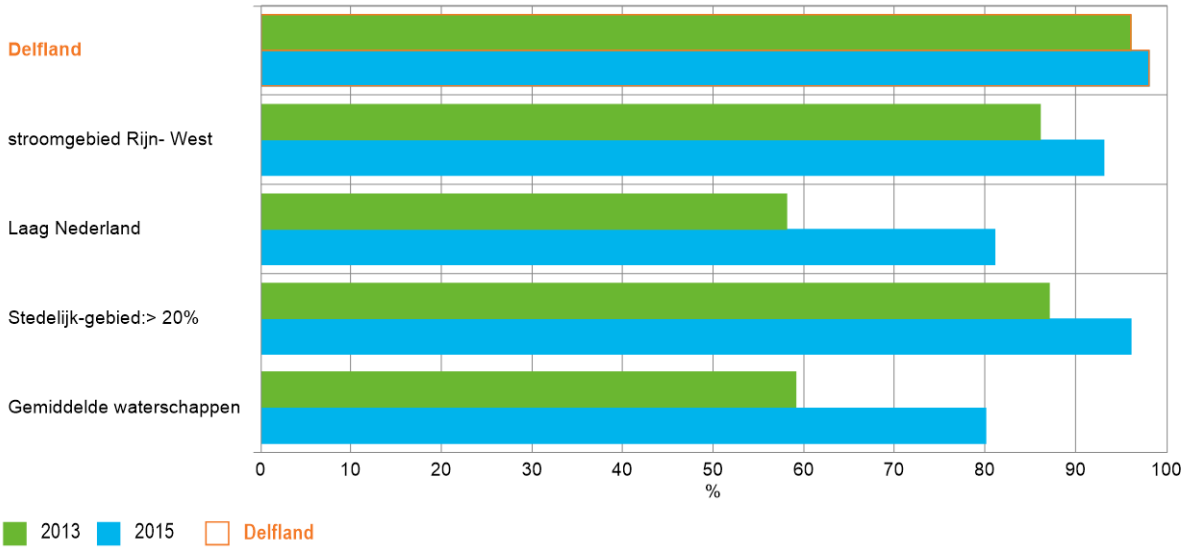

	Delfland	Vergelijkingsgroepen			
		stroomgebied Rijn-West	Laag Nederland	Stedelijk-gebied:> 20%	Gemiddelde waterschappen
2013	96	86	58	87	59
2015	98	93	81	96	80

Zwemwater dat voldoet

Definitie: Aandeel getoetste zwemwaterlocaties (zwemwaterrichtlijn 2006) met de uitkomst excellent, good en sufficiënt. De waterschappen en RWS controleren de kwaliteit van de officiële zwemwaterlocaties. Er wordt gemeten of bepaalde bacteriën in het water voorkomen. De waterbeheerder controleert ook op blauwalgen en inspecteert visueel op andere soorten van vervuiling.

Resultaat: In 2015 voldoet 100% van de getoetste zwemwaterlocaties van Delfland aan de zwemwaterrichtlijn 2006. Gemiddeld voldoet per waterschap 97% van de getoetste zwemwaterlocaties aan de richtlijn. Ten opzichte van 2013 is het aandeel zwemwaterlocaties dat voldoet aan de richtlijn in Delfland gestegen met 22 procentpunt.

Aandeel zwemwaterlocaties die voldoen aan de zwemwaterrichtlijn (2015)

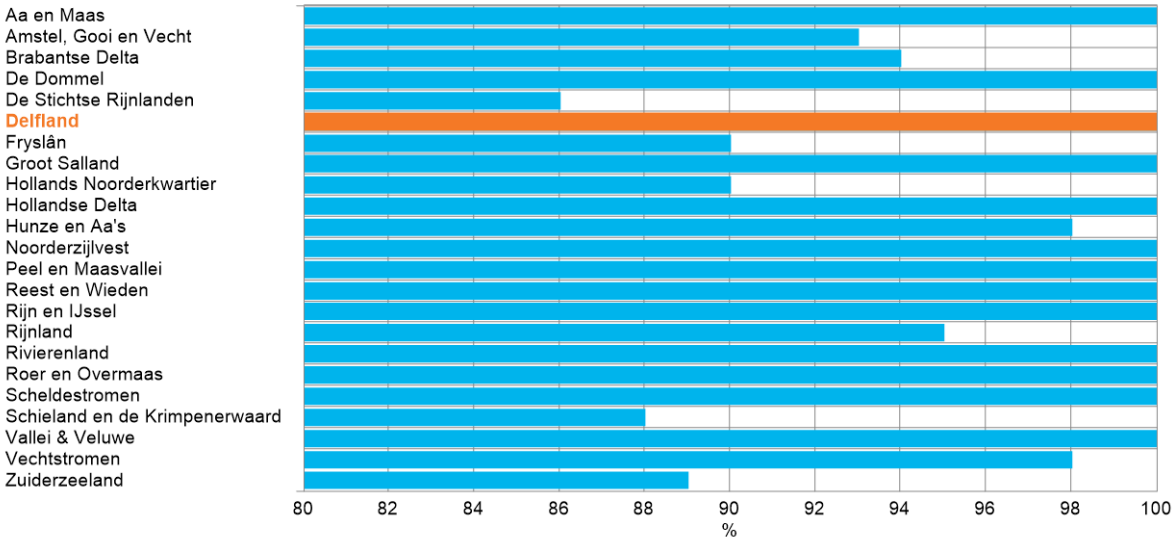

Tijdreeks en vergelijking met referentiegebieden

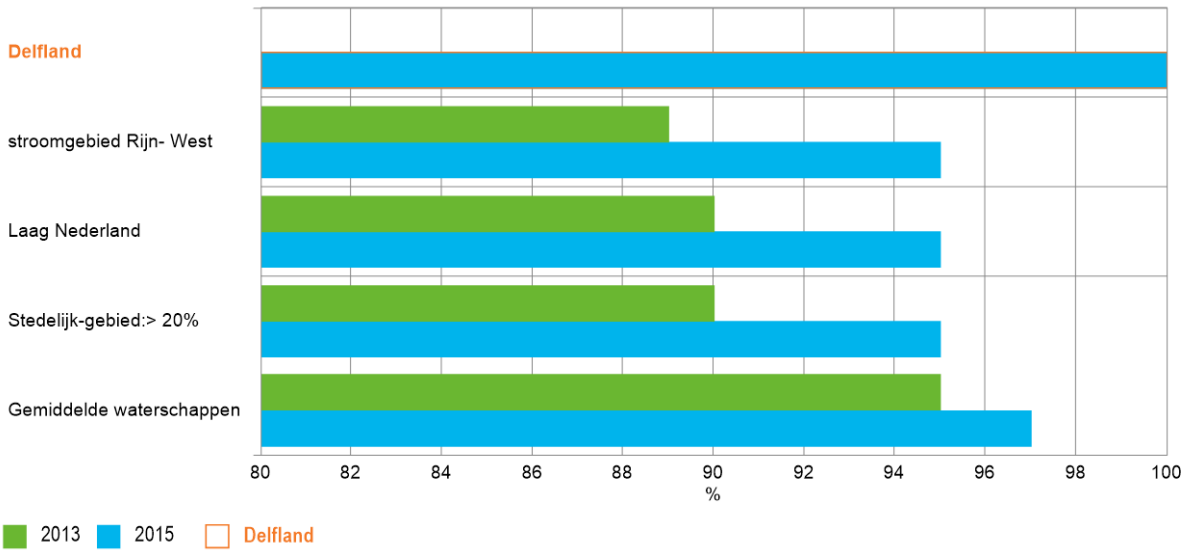

	Delfland	Vergelijkingsgroepen			
		stroomgebied Rijn-West	Laag Nederland	Stedelijk-gebied:> 20%	Gemiddelde waterschappen
2013	78	89	90	90	95
2015	100	95	95	95	97

Chemische vervuiling oppervlakte water

Definitie: De chemische vervuiling wordt bepaald op basis van de toetsing van de concentraties van de zogenaamde prioritaire stoffen. Dit is een lijst van stoffen die volgens de KRW richtlijnen een groot risico vormen voor het watermilieu. Hierbij geldt het principe 'one out – all out': als een waterlichaam onvoldoende scoort voor 1 stof, scoort het hele waterlichaam een onvoldoende. Uitbreiding van de lijst met prioritaire stoffen heeft invloed op de resultaten. Dit was zowel in 2013 als in 2015 het geval.

Resultaat: In 2015 is 71,43% van het getoetste oppervlakte water van Delfland vervuild. Gemiddeld is per waterschap 56,94% van het oppervlakte water vervuild. Ten opzichte van 2013 is het aandeel oppervlakte water met chemische vervuiling in Delfland gelijk gebleven.

Aandeel oppervlakte water met chemische vervuiling (2015)

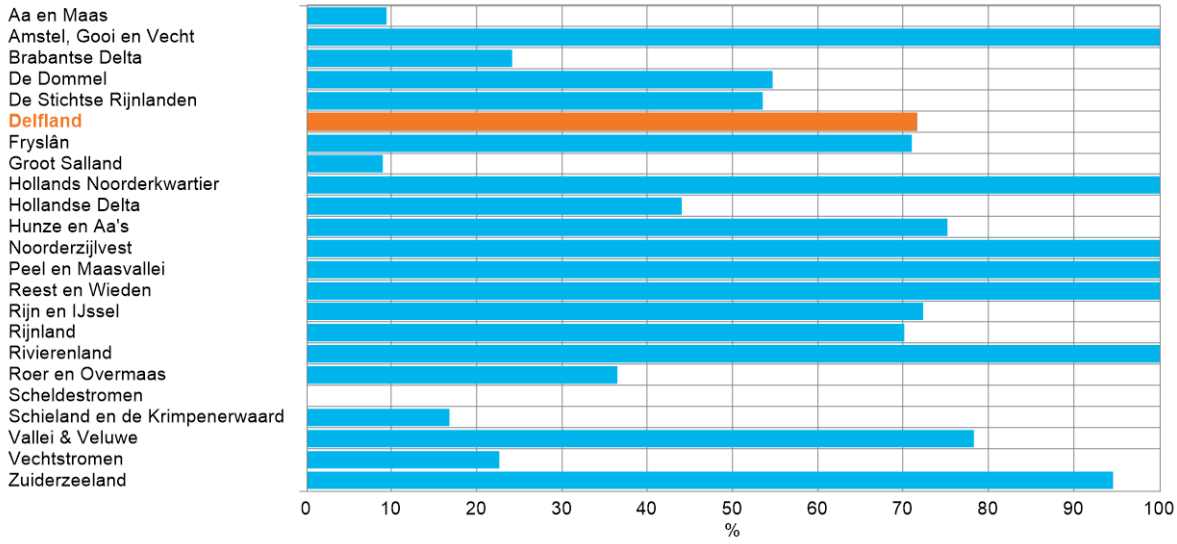

Tijdreeks en vergelijking met referentiegebieden

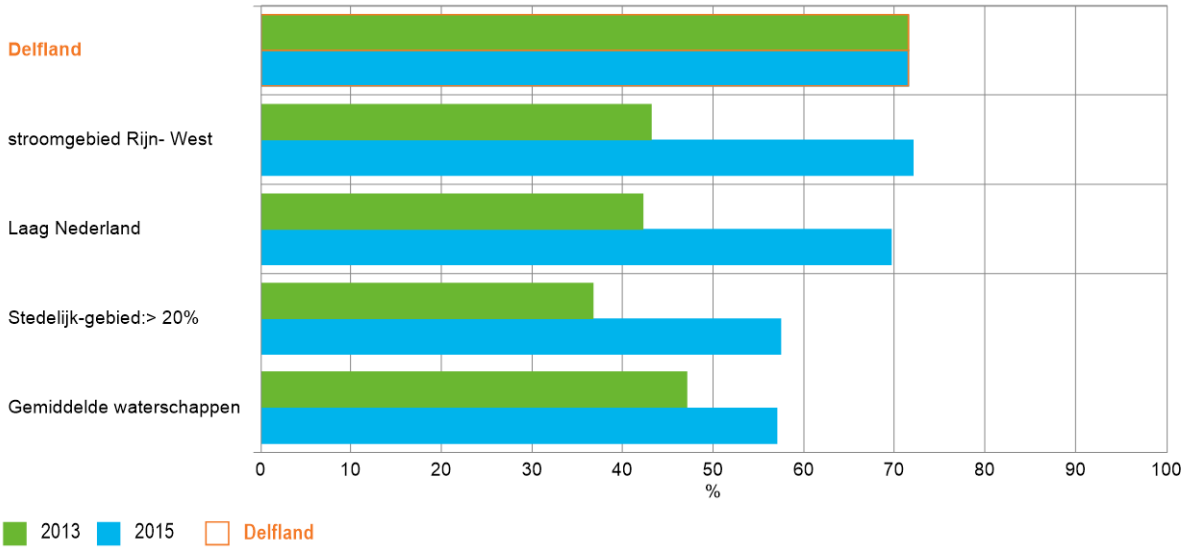

	Delfland	Vergelijkingsgroepen			
		stroomgebied Rijn-West	Laag Nederland	Stedelijk-gebied:> 20%	Gemiddelde waterschappen
2013	71,43	43,08	42,14	36,61	46,99
2015	71,43	71,94	69,58	57,38	56,94

Goede kwaliteit visstand

Definitie: Percentage van de waterlichamen dat goed of zeer goed scoort voor de kwaliteit van de visstand.

Resultaat: In 2015 scoort 42,9% van de waterlichamen van Delfland (zeer) goed voor de kwaliteit van de visstand. Gemiddeld is per waterschap 36,6% van de vis in het oppervlakte water van (zeer) goede kwaliteit. Ten opzichte van 2013 is het aandeel vis in oppervlakte water van (zeer)goede kwaliteit in Delfland gelijk gebleven.

Aandeel oppervlakte water met goede kwaliteit vis (2015)

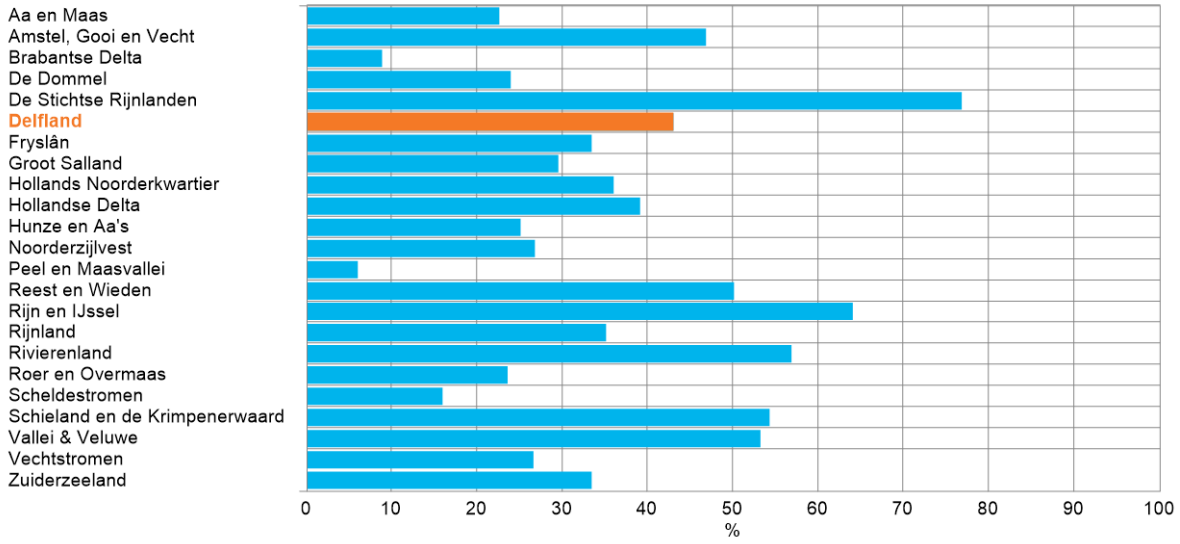

Tijdreeks en vergelijking met referentiegebieden

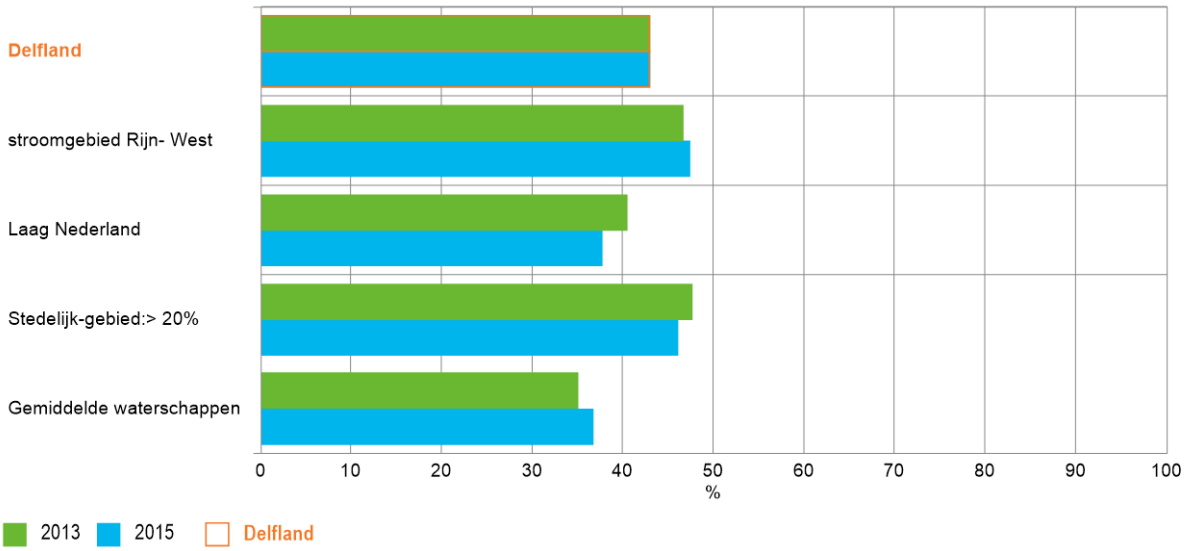

	Delfland	Vergelijkingsgroepen			
		stroomgebied Rijn-West	Laag Nederland	Stedelijk-gebied:> 20%	Gemiddelde waterschappen
2013	42,9	46,6	40,4	47,6	35,0
2015	42,9	47,3	37,6	46,0	36,6

Stikstofverwijdering

Definitie: Rendement voor stikstofverwijdering (%)

Resultaat: In 2015 was het rendement voor stikstofverwijdering van de RWZI's van Delfland 80,4%. Gemiddeld per waterschap is het rendement 83,7%. Ten opzichte van 2012 is het rendement voor stikstofverwijdering van de RWZI's van Delfland gedaald met 0,4 procentpunt.

Rendement voor stikstofverwijdering (2015)

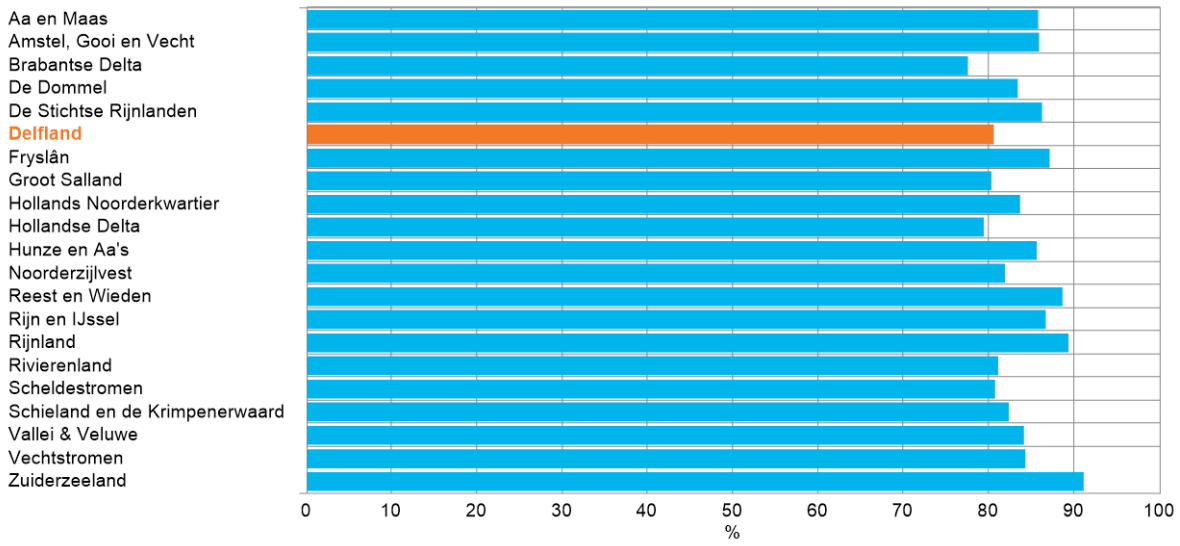

Tijdreeks en vergelijking met referentiegebieden

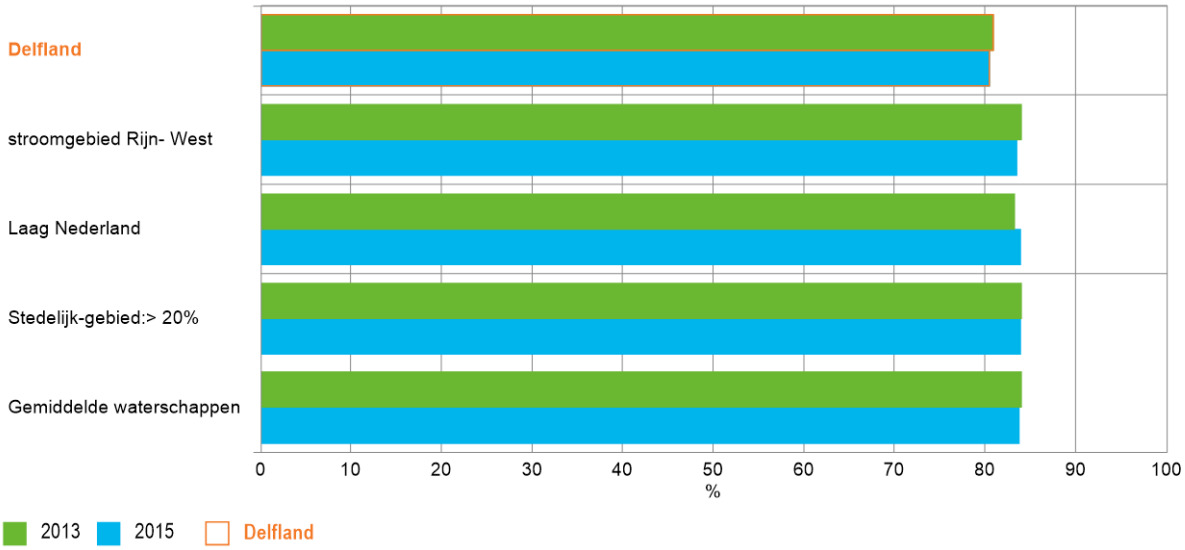

	Delfland	Vergelijkingsgroepen			
		stroomgebied Rijn-West	Laag Nederland	Stedelijk-gebied:> 20%	Gemiddelde waterschappen
2012	80,8	83,9	83,2	83,9	83,9
2015	80,4	83,4	83,8	83,8	83,7

Fosfaatverwijdering

Definitie: Rendement voor fosfaatverwijdering (%).

Resultaat: In 2015 was het rendement voor fosfaatverwijdering van de RWZI's van Delfland 77,6%. Gemiddeld per waterschap is het rendement 85,1%. Ten opzichte van 2012 is het rendement voor fosfaatverwijdering in Delfland gestegen met 2,1 procentpunt.

Rendement voor fosfaatverwijdering (2015)

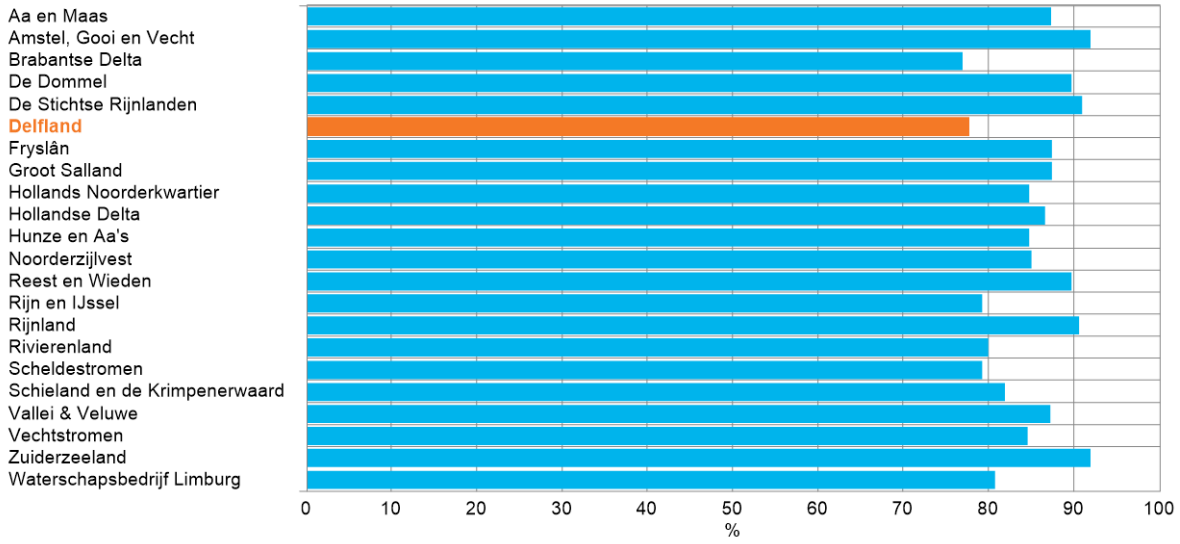

Tijdreeks en vergelijking met referentiegebieden

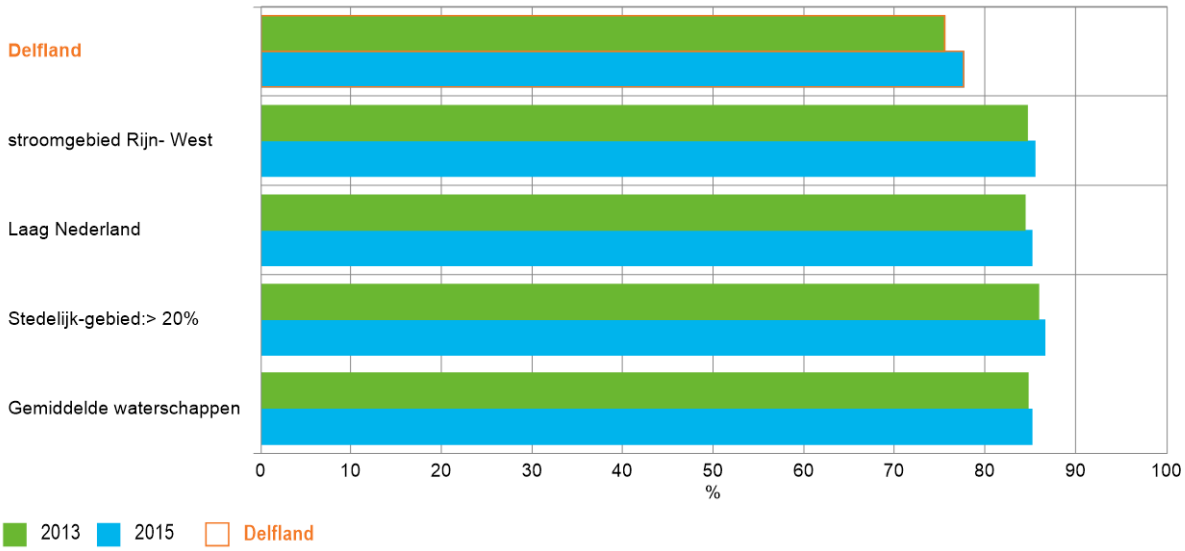

	Delfland	Vergelijkingsgroepen			
		stroomgebied Rijn-West	Laag Nederland	Stedelijk-gebied:> 20%	Gemiddelde waterschappen
2012	75,5	84,6	84,3	85,8	84,7
2015	77,6	85,4	85,1	86,5	85,1

Zuiveringskosten per ve

Definitie: Netto kosten voor de zuivering van het afvalwater per vervuilingseenheid. De netto kosten bestaan uit kosten voor het transporteren en zuiveren van afvalwater en het verwerken van slib. De vervuilingseenheid (ve) is de eenheid waarin de vervuiling van afvalwater wordt gemeten en waarmee de verontreinigingsheffing en zuiveringsheffing wordt vastgesteld.

Resultaat: In 2015 bedroegen de netto kosten voor de zuivering van het afvalwater voor Delfland 73,09 euro per vervuilingseenheid. Gemiddeld per waterschap is dit bedrag 43,45 euro per vervuilingseenheid. Ten opzichte van 2012 zijn de zuiveringskosten per ve voor Delfland gedaald met 8,2 euro.

Zuiveringskosten per ve (2015)

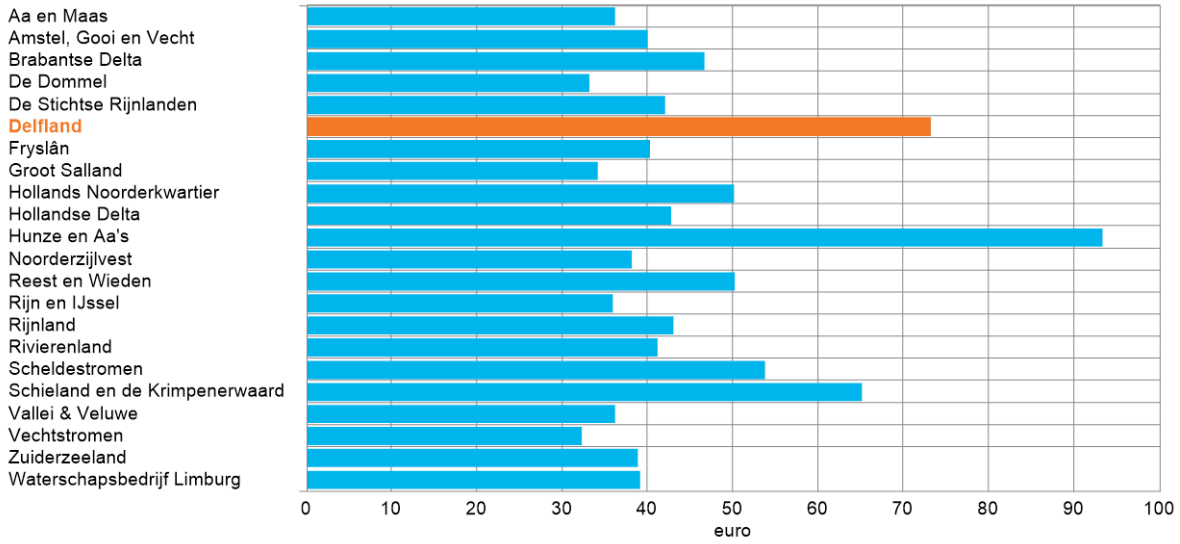

Tijdreeks en vergelijking met referentiegebieden

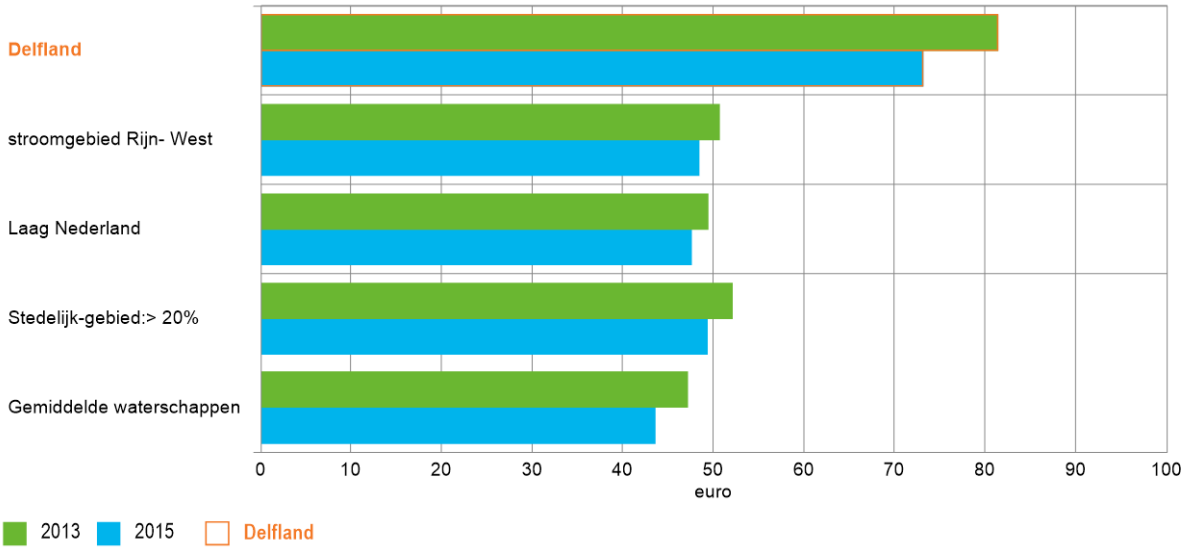

	Delfland	Vergelijkingsgroepen			
		stroomgebied Rijn-West	Laag Nederland	Stedelijk-gebied:> 20%	Gemiddelde waterschappen
2012	81,29	50,62	49,31	51,97	47,07
2015	73,09	48,31	47,53	49,26	43,45

Energieverbruik zuiveringen per ve

Definitie: Primair energieverbruik in GJ van de waterzuiveringen per vervuilingseenheid.

Resultaat: In 2015 bedroeg het energieverbruik van de waterzuiveringen per ve van Delfland 0,38 GJ per ve. Gemiddeld voor de waterschappen bedroeg het energieverbruik van de waterzuivering 0,31 GJ per ve. Ten opzichte van 2013 is het energieverbruik van de waterzuiveringen per ve van Delfland gedaald met 0,04 GJ.

Energieverbruik zuiveringen per ve (2015)

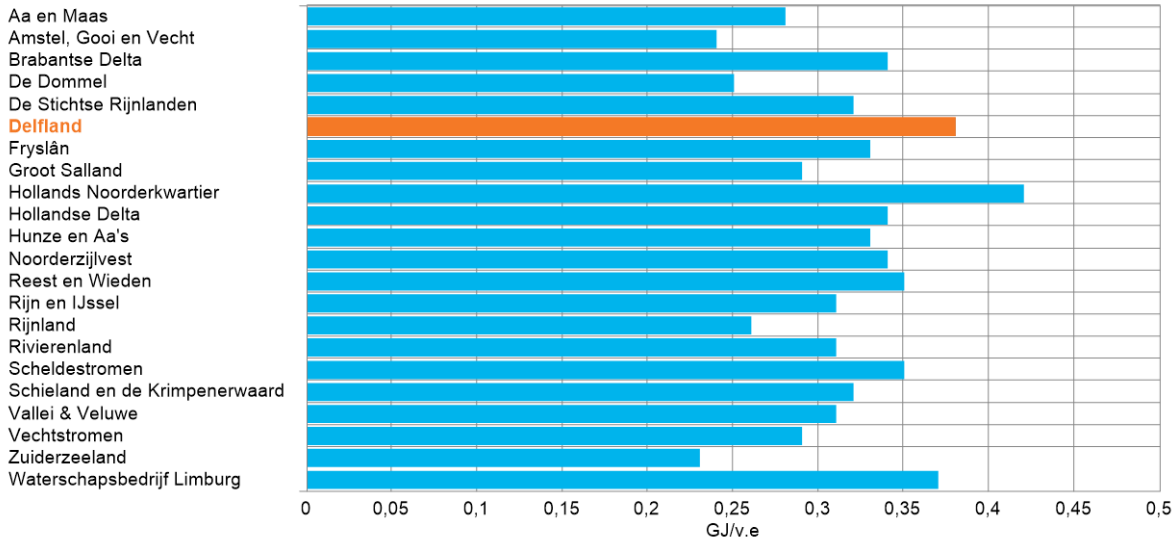

Vergelijking met referentiegebieden

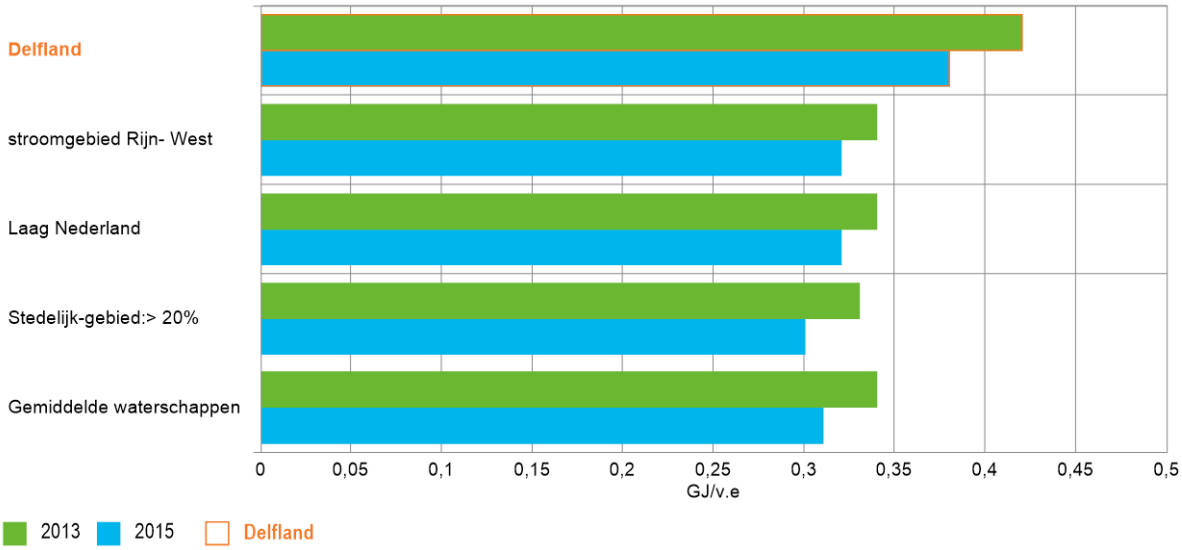

	Delfland	Vergelijkingsgroepen			
		stroomgebied Rijn-West	Laag Nederland	Stedelijk-gebied:> 20%	Gemiddelde waterschappen
2013	0,42	0,34	0,34	0,33	0,34
2015	0,38	0,32	0,32	0,30	0,31

Energieverbruik watersystemen per ha

Definitie: Primair energieverbruik in GJ van de watersystemen per hectare.

Resultaat: In 2015 bedroeg het energieverbruik van het watersysteem per ha van Delfland 1,58 GJ. Gemiddeld voor de waterschappen bedroeg het energieverbruik van het watersysteem 0,41 GJ per ha. Ten opzichte van 2013 is het energieverbruik van het watersysteem per ha van Delfland gestegen met 0,4 GJ.

Energieverbruik watersysteem per ha (2015)

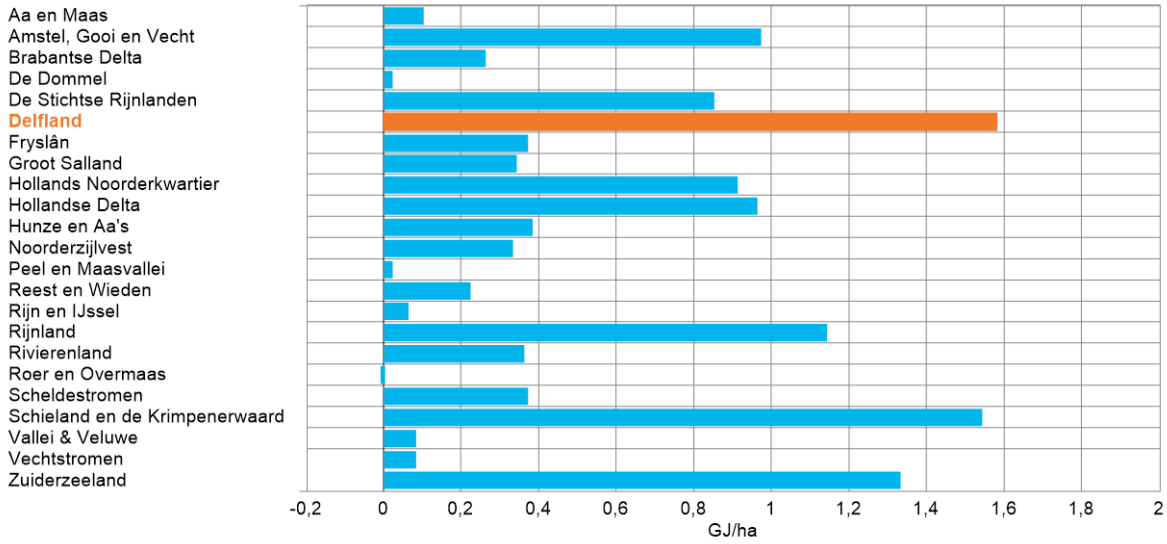

Vergelijking met referentiegebieden

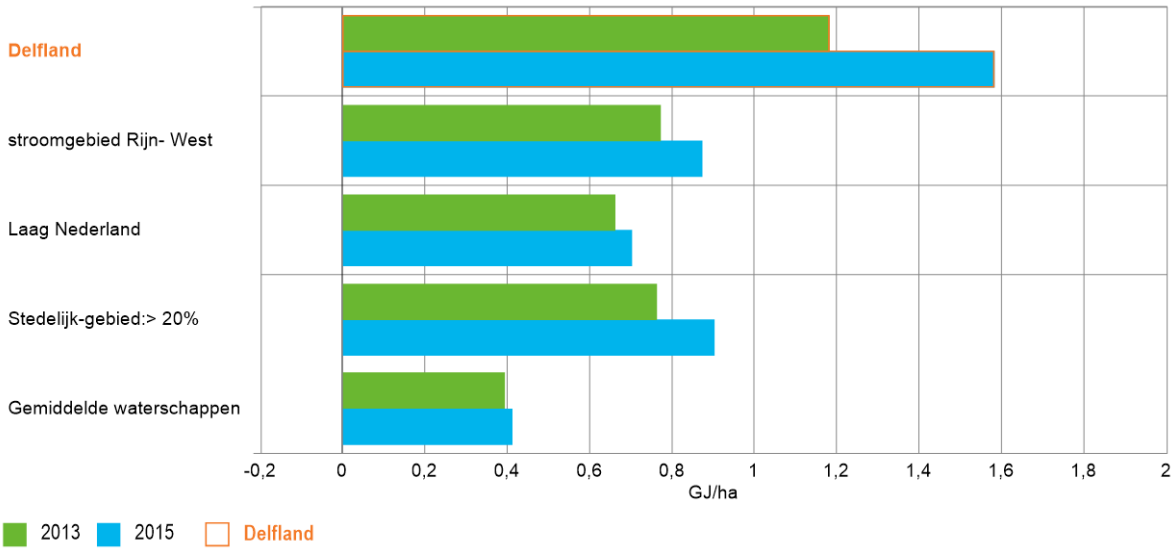

	Delfland	Vergelijkingsgroepen			
		stroomgebied Rijn-West	Laag Nederland	Stedelijk-gebied:> 20%	Gemiddelde waterschappen
2013	1,18	0,77	0,66	0,76	0,39
2015	1,58	0,87	0,70	0,90	0,41

Energieopwekking met behulp van biogas

Definitie: Het aandeel van het totale energieverbruik (%) dat door het waterschap zelf wordt geproduceerd met behulp van biogas.

Resultaat: In 2015 was bij Delfland het aandeel zelf geproduceerde energie 48,49% Gemiddeld voor de waterschappen was dit 32,34%. Ten opzichte van 2013 is het aandeel zelf geproduceerde energie door Delfland gestegen met 10,3procentpunt.

Energieopwekking met behulp van biogas (2015)

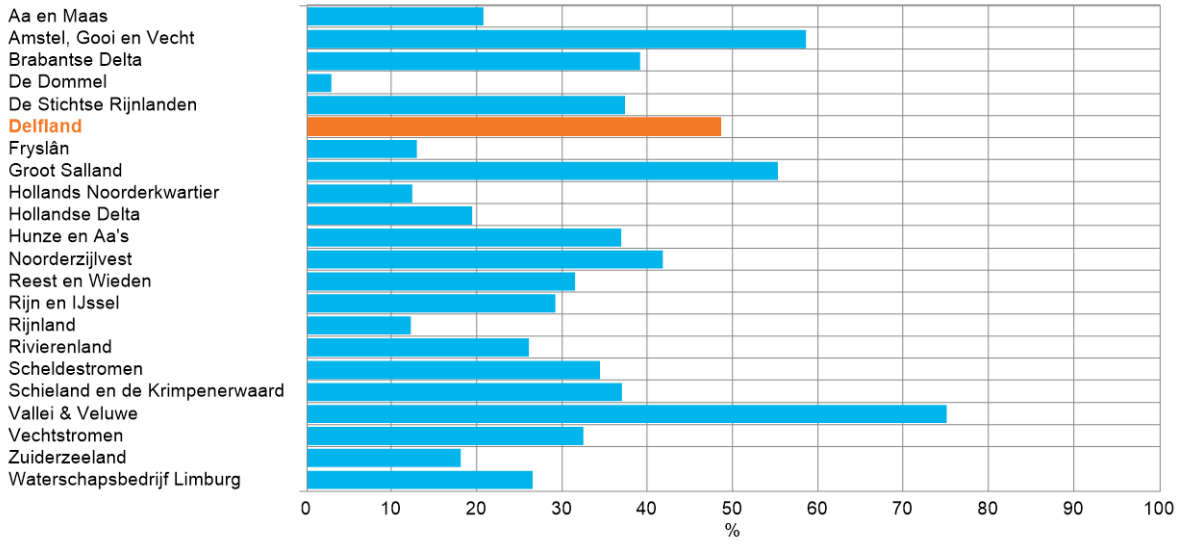

Vergelijking met referentiegebieden

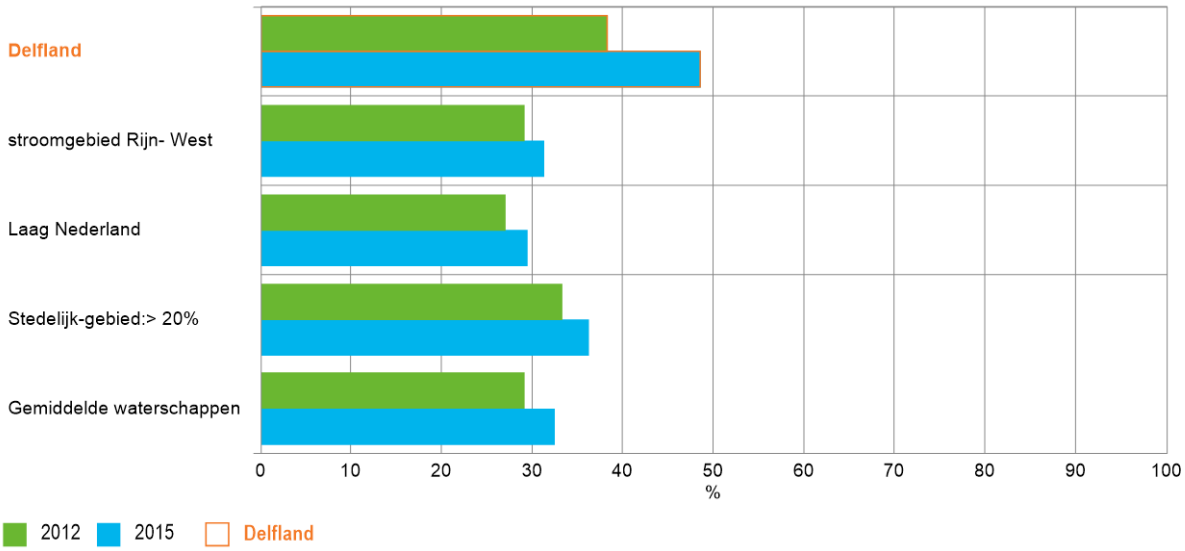

	Delfland	Vergelijkingsgroepen			
		stroomgebied Rijn-West	Laag Nederland	Stedelijk-gebied:> 20%	Gemiddelde waterschappen
2013	38,21	29,00	26,98	33,17	29,03
2015	48,49	31,24	29,35	36,10	32,34

Vergunningaanvragen Waterwet en keur binnen wettelijke termijnen afgehandeld

Definitie: Aandeel van de vergunningaanvragen die in het kader van de Waterwet en de keur zijn ontvangen en binnen de geldende termijn zijn afgehandeld.

Resultaat: Voor 2015 zijn geen gegevens beschikbaar.

Aandeel vergunningsaanvragen binnen de geldende termijn afgehandeld (2015)

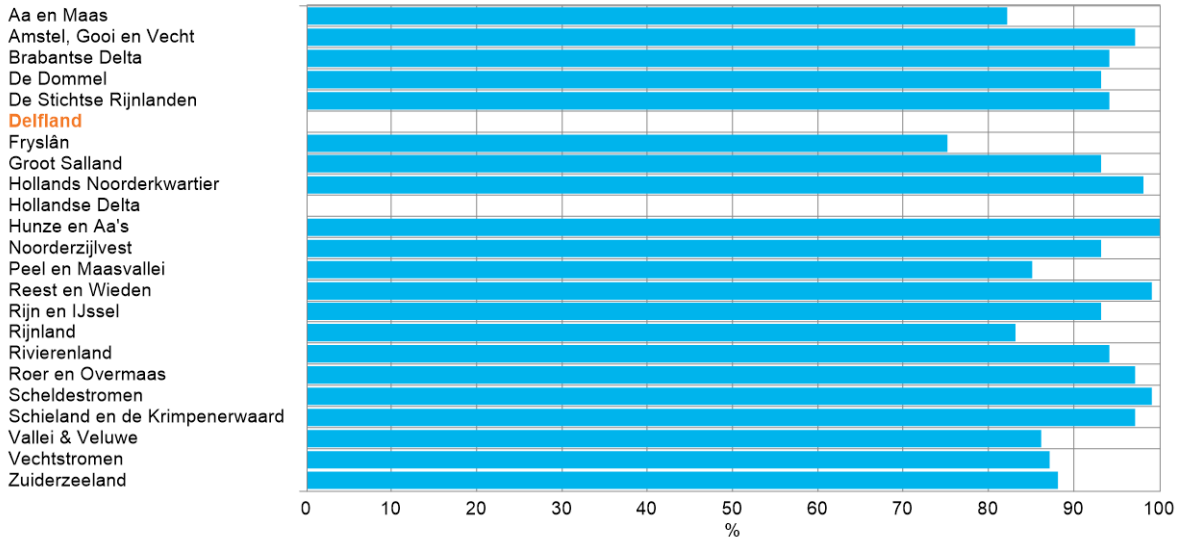

Tijdreeks en vergelijking met referentiegebieden

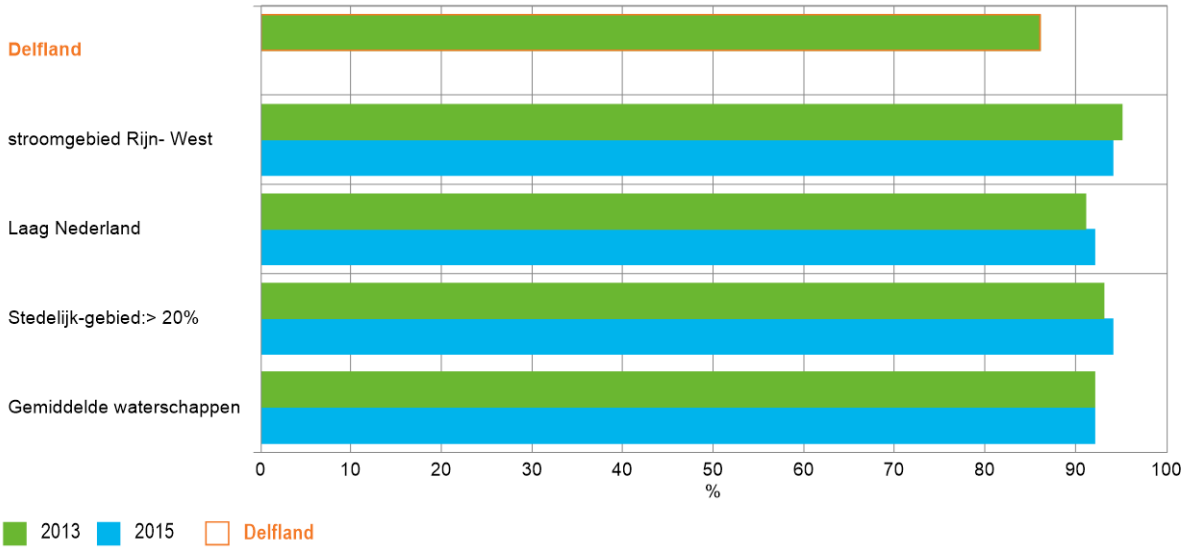

	Delfland	Vergelijkingsgroepen			
		stroomgebied Rijn-West	Laag Nederland	Stedelijk-gebied:> 20%	Gemiddelde waterschappen
2013	86	95	91	93	92
2015	-	94	92	94	92

Aandeel tijdig afgehandelde bezwaarschriften

Definitie: Aandeel van de bezwaarschriften die binnen de geldende termijn zijn afgehandeld

Resultaat: In 2015 is bij Delfland 90% van de bezwaarschriften binnen de geldende termijn afgehandeld. Gemiddeld per waterschap is dit 90%. Ten opzichte van 2013 is het aandeel bezwaarschriften dat tijdig is afgehandeld in Delfland gedaald met 10 procentpunt.

Aandeel bezwaarschriften tijdig afgehandeld (2015)

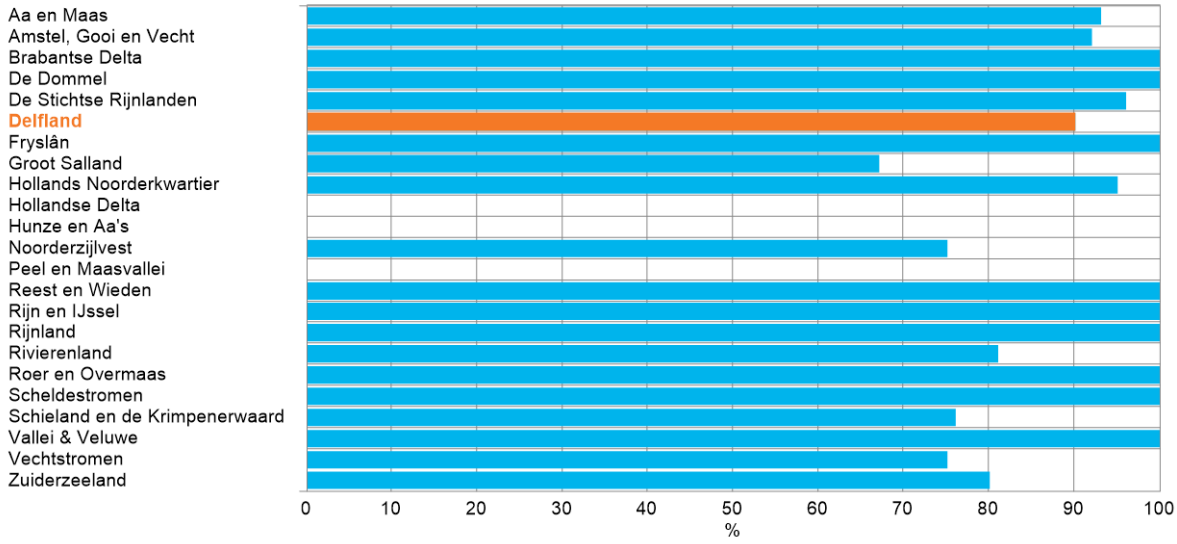

Tijdreeks en vergelijking met referentiegebieden

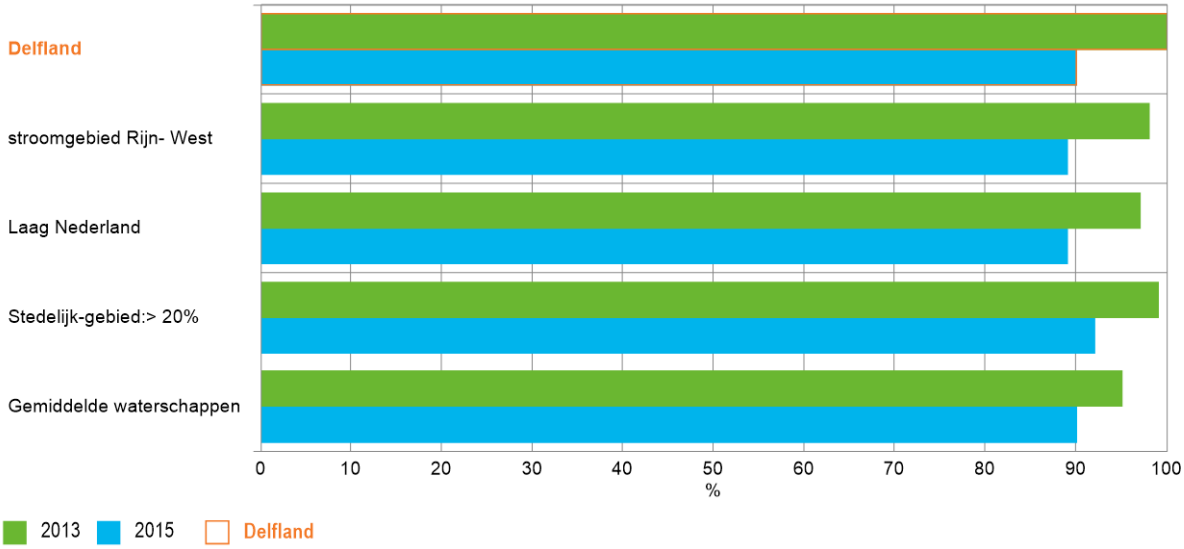

	Delfland	Vergelijkingsgroepen			
		stroomgebied Rijn-West	Laag Nederland	Stedelijk-gebied:> 20%	Gemiddelde waterschappen
2013	100	98	97	99	95
2015	90	89	89	92	90

Schuldpositie

Definitie: Netto-schuld als percentage van de belastinginkomsten. Omdat met name de belastinginkomsten aangeven hoeveel schuld een waterschap kan dragen, is de verhouding tussen de netto-schuld en deze opbrengsten een goede maatstaf. Als het kengetal in de tijd daalt, is sprake van een verbetering van de schuldpositie.

Resultaat: In 2015 is de netto-schuldquote van Delfland 389,94%. Het gemiddelde van de waterschappen is 281,52%. Ten opzichte van 2013 is de netto-schuldquote van Delfland gedaald met ongeveer 37,2 procentpunt.

Netto-schuldquote % (2015)

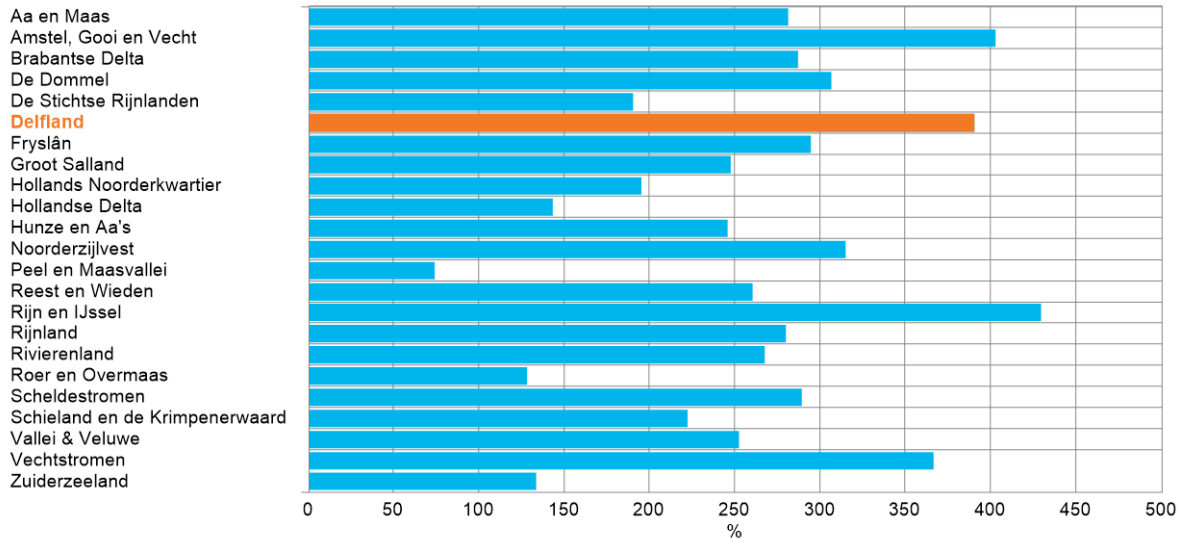

Tijdreeks en vergelijking met referentiegebieden (%)*

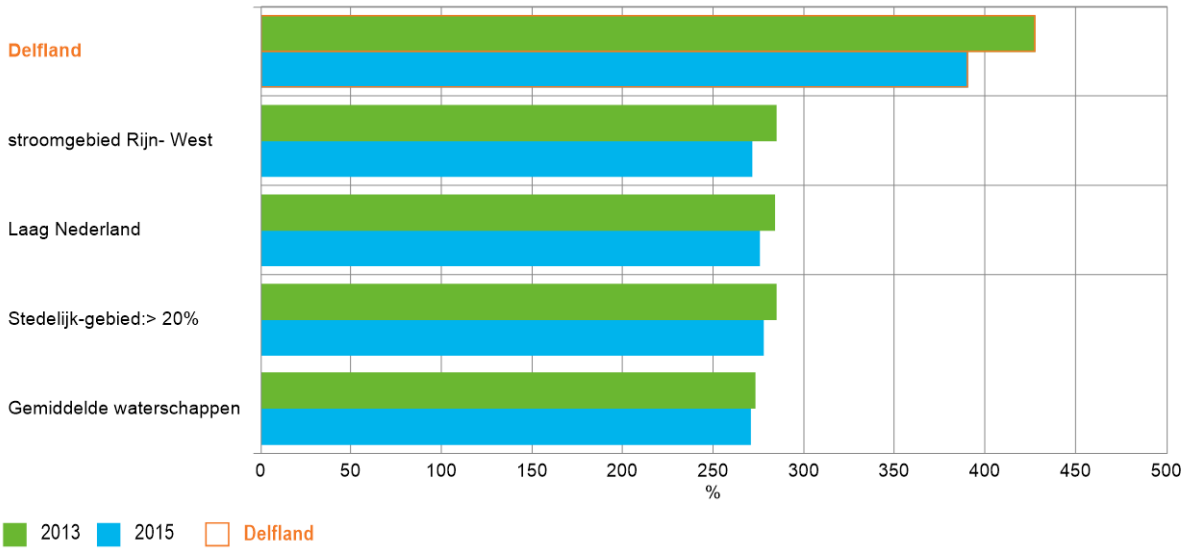

*In bovenstaande grafiek is de netto-schuld van Waterschapsbedrijf Limburg niet meegenomen in het gemiddelde. In de tekst en onderstaande tabel is deze netto-schuld wel meegenomen.

(x1.000 euro)	Delfland	Vergelijkingsgroepen			
		stroomgebied Rijn-West	Laag Nederland	Stedelijk-gebied:> 20%	Gemiddelde waterschappen
2013	427,11	284,09	283,47	284,25	277,85
2015	389,94	270,81	274,94	277,34	281,52

Weerstandsvermogen

Definitie: Weerstandscapaciteit / gekwantificeerde risico's die niet anderszins financieel zijn gedekt. Het kengetal geeft de mate aan waarin het waterschap in staat is tegenvallers op te vangen zonder dat dit de financiële positie ernstig aantast.
Van belang is dat er met dit kengetal geen objectieve vergelijking kan plaatsvinden, omdat ieder waterschap een eigen invulling geeft. Er zijn namelijk geen wettelijke regels die bepalen welke risico's wel en welke niet in beschouwing moeten worden genomen, hoe risico's moeten worden gekwantificeerd en ook niet welke bronnen voor de weerstandscapaciteit moeten worden gehanteerd.

Resultaat: In 2015 is het weerstandsvermogen van Delfland 10,45. Het gemiddelde van de waterschappen is 3,19.

Weerstandsvermogen (2015)

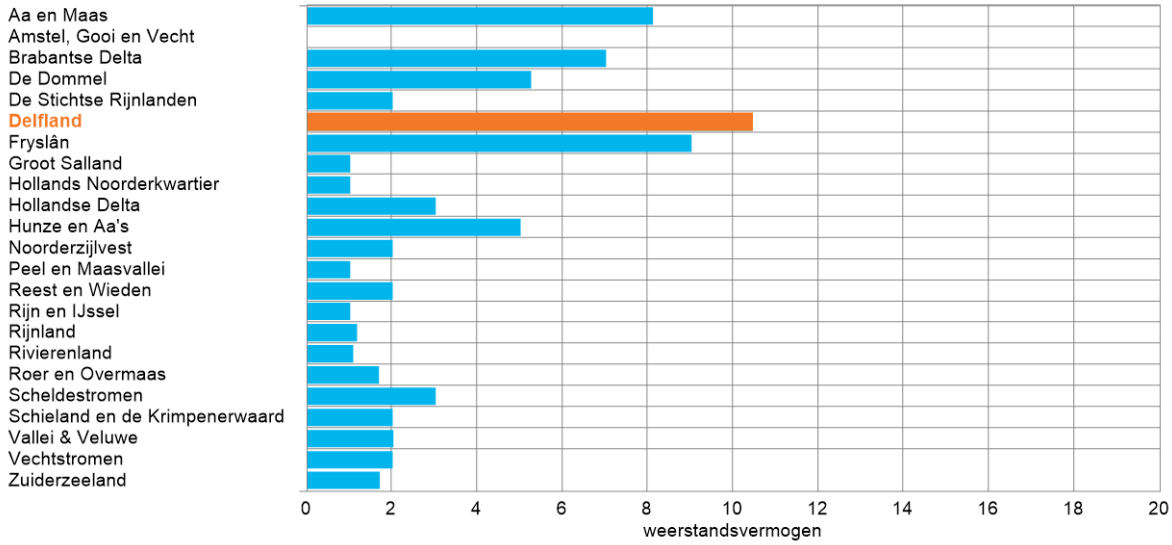

Tijdreeks en vergelijking met referentiegebieden

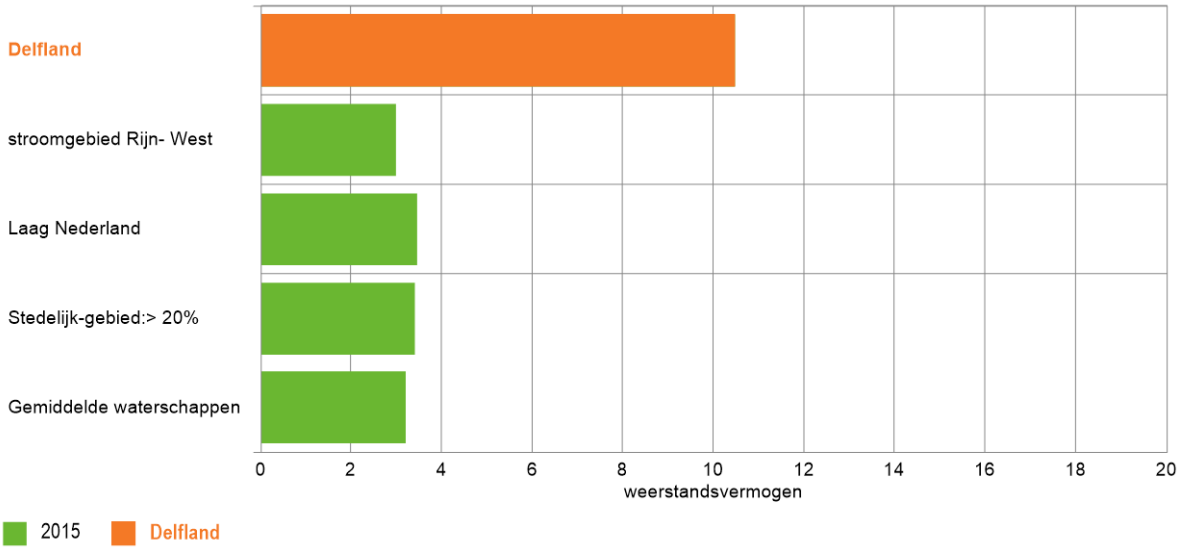

	Delfland	Vergelijkingsgroepen			
		stroomgebied Rijn-West	Laag Nederland	Stedelijk-gebied:> 20%	Gemiddelde waterschappen
2015	10,45	2,96	3,44	3,38	3,19

Evenwicht in de begroting

Definitie: saldo van baten en lasten in de exploitatiebegroting. Als in de begroting de exploitatiekosten hoger zijn dan de opbrengsten is er geen sprake van kostendekkende tarieven en moet een beroep worden gedaan op reserves om de begroting sluitend te krijgen. Dan berust de financiële positie dus op toekomstige tariefsverhogingen waarvan op dit moment niet zeker is dat deze bestuurlijk aanvaard zullen worden. Als de indicator in de tijd daalt, is sprake van een beweging richting hogere kostendekkendheid. Als de indicator in de tijd stijgt, neemt de kostendekkendheid af.

Resultaat: In 2015 is het saldo van de baten en lasten van Delfland -754.519 euro. Het gemiddelde van de waterschappen is -2.154.926 euro. Ten opzichte van 2013 is het saldo van de baten en lasten van Delfland gestegen met ongeveer 1.449.000 euro.

Saldo baten en lasten in euro (2015)

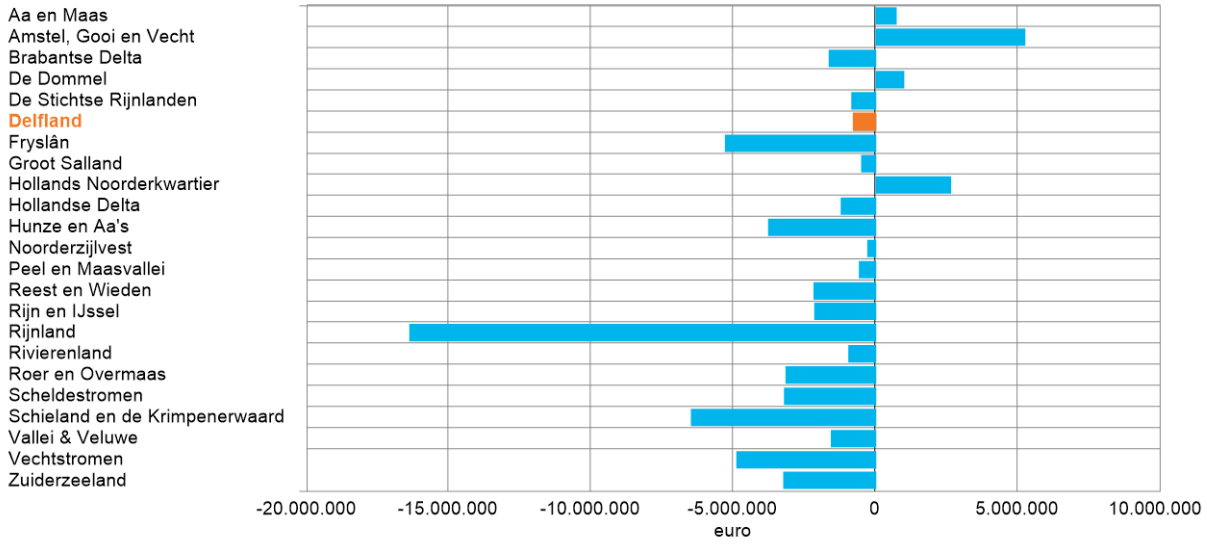

Tijdreeks en vergelijking met referentiegebieden (euro)

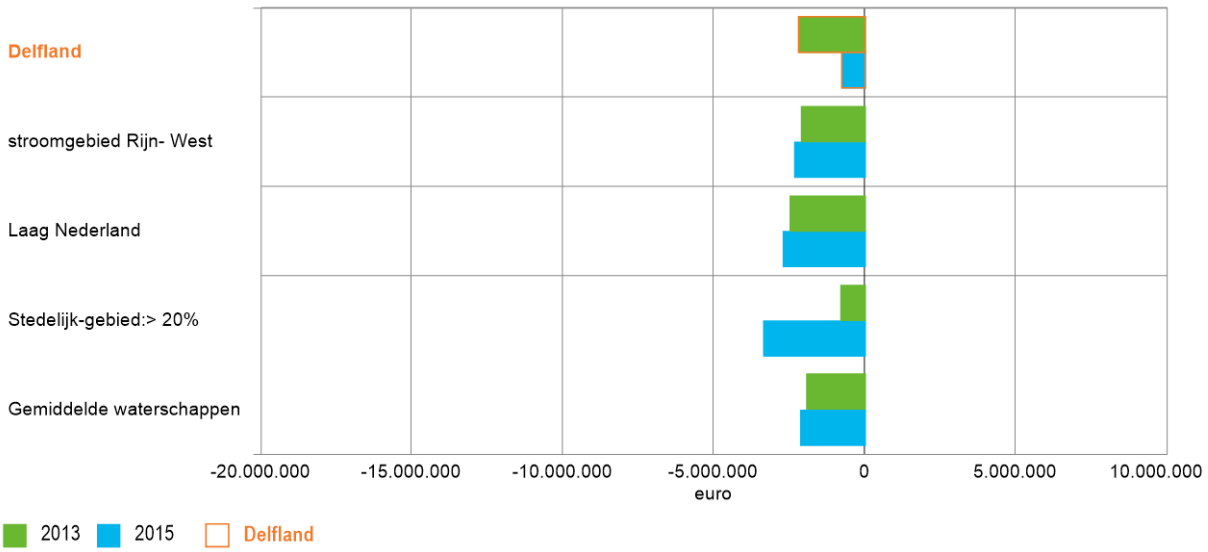

	Delfland	Vergelijkingsgroepen			
		stroomgebied Rijn-West	Laag Nederland	Stedelijk-gebied:> 20%	Gemiddelde waterschappen
2013	-2.203.471	-2.113.546	-2.492.965	-812.260	-1.932.855
2015	-754.519	-2.346.543	-2.725.296	-3.372.606	-2.154.926

Flexibiliteit in de begroting

Definitie: kapitaallasten / totale bruto- exploitatiekosten. Een laag aandeel van de kapitaallasten in de begroting betekent dat het aandeel van de kosten op kortere termijn redelijk beïnvloedbaar is, relatief hoog is en dat meer mogelijkheden zijn om beleidswijzigingen door te voeren, tegenvallers op te vangen en te kunnen bezuinigen in vergelijking met een begroting met een hoog aandeel vastliggende kosten. De flexibiliteit van de begroting is relevant voor de financiële positie, omdat een flexibele begroting meer mogelijkheden biedt om de financiële positie te verbeteren.

Resultaat: In 2015 is het aandeel van de kapitaallasten van Delfland 26,89%. Het gemiddelde van de waterschappen is 25,83%. Ten opzichte van 2013 is het aandeel van de kapitaallasten van Delfland gestegen met ongeveer 0 procentpunt.

Aandeel kapitaallasten in % (2015)

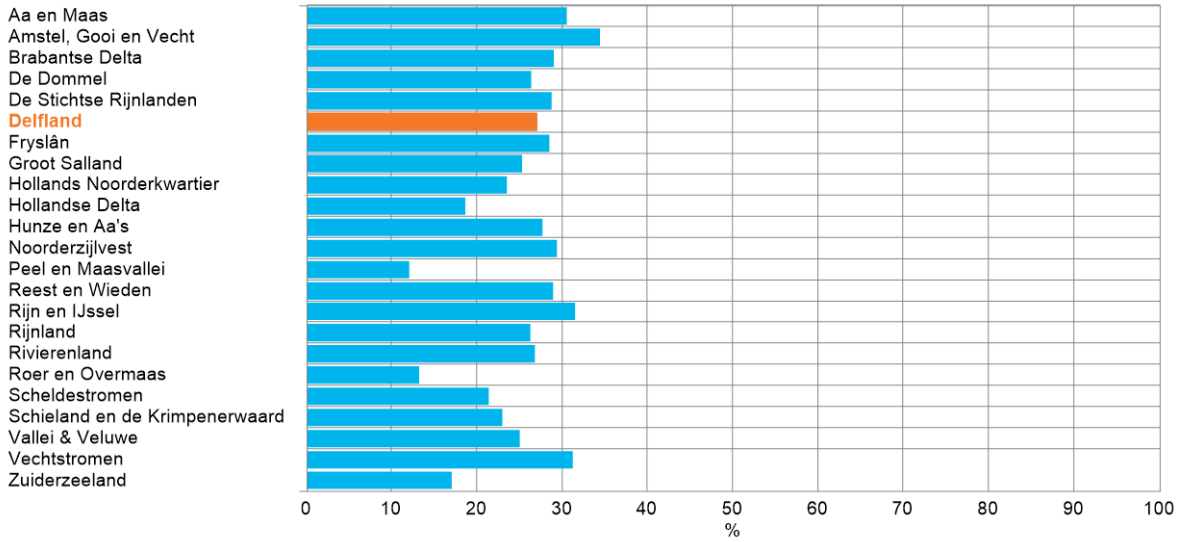

Tijdreeks en vergelijking met referentiegebieden (%)

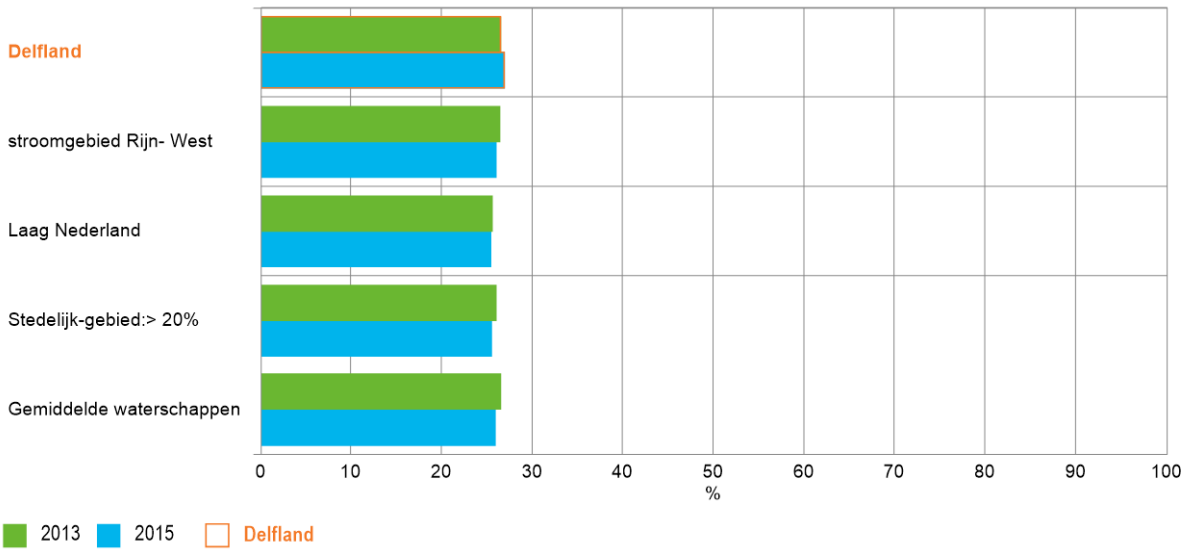

	Delfland	Vergelijkingsgroepen			
		stroomgebied Rijn-West	Laag Nederland	Stedelijk-gebied:> 20%	Gemiddelde waterschappen
2013	26,40	26,37	25,54	25,97	26,43
2015	26,89	25,95	25,39	25,46	25,83

Lastendruk

Definitie: lastendruk meerpersoonshuishouden met eigen woning.
Als de hoogte van lastendruk van een waterschap ten opzichte van de andere waterschappen relatief laag is, zal het eenvoudiger zijn bestuurlijk, maatschappelijk en politiek draagvlak te vinden voor lastenverhogingen dan wanneer de lastendruk tot de hogere in het land behoort.

Resultaat: In 2016 is de lastendruk voor een gezin met een eigen woning in Delfland 456,38 euro. Het gemiddelde van de waterschappen is 320,15 euro. Ten opzichte van 2015 is de lastendruk in Delfland gestegen met 3,08 euro, dat is 0,7%.

Lastendruk in euro (2016)

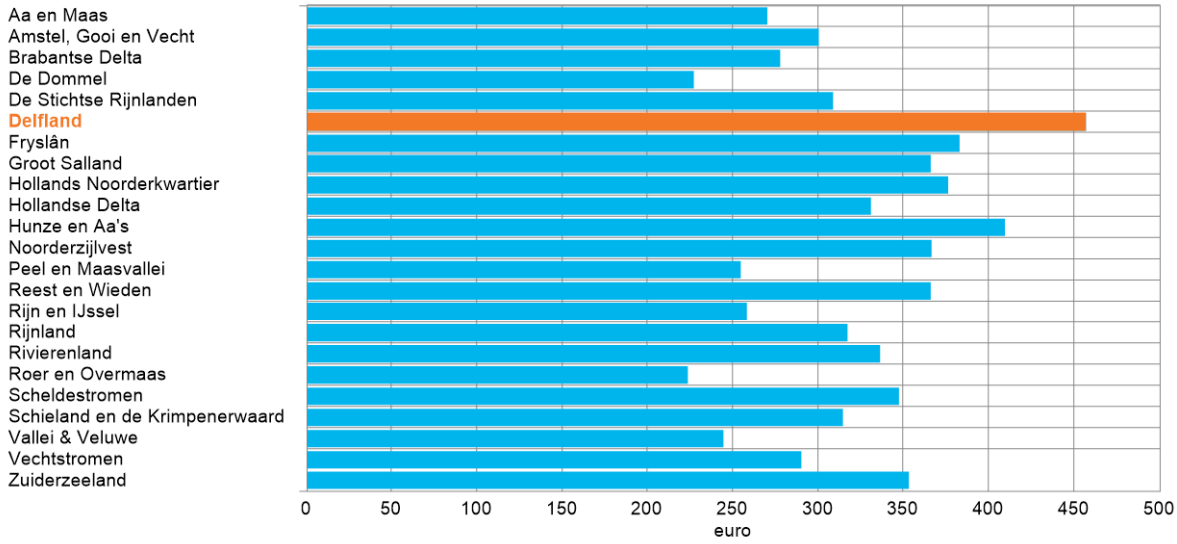

Tijdreeks en vergelijking met referentiegebieden (euro)

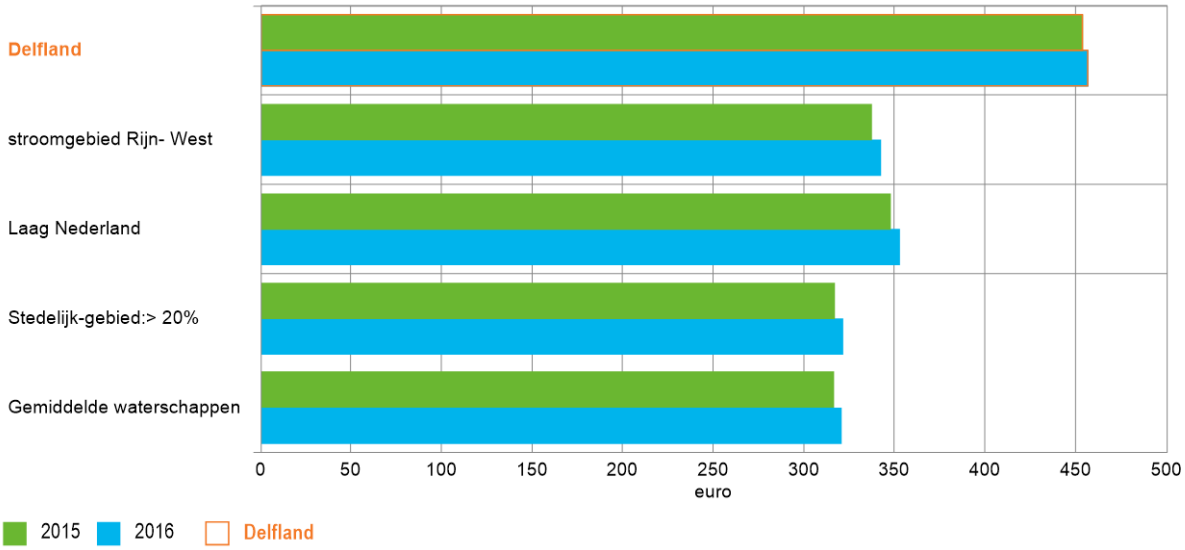

	Delfland	Vergelijkingsgroepen			
		stroomgebied Rijn-West	Laag Nederland	Stedelijk-gebied:> 20%	Gemiddelde waterschappen
2015	453,30	336,78	347,19	316,35	315,79
2016	456,38	342,01	352,27	321,13	320,15

Perceptiekosten

Definitie: Let opleggen en innen van de waterschapsbelastingen brengt kosten met zich mee; de zogenaamde perceptiekosten. De perceptiekosten worden uitgedrukt als een percentage van de totale *begrote* bruto-belastingopbrengst.

Resultaat: In 2015 zijn de perceptiekosten bij Delfland 3,5%. Gemiddeld is dit 4,1%. Ten opzichte van 2013 zijn de perceptiekosten van Delfland gestegen met 0,1 procentpunt.

Perceptiekosten (2015)

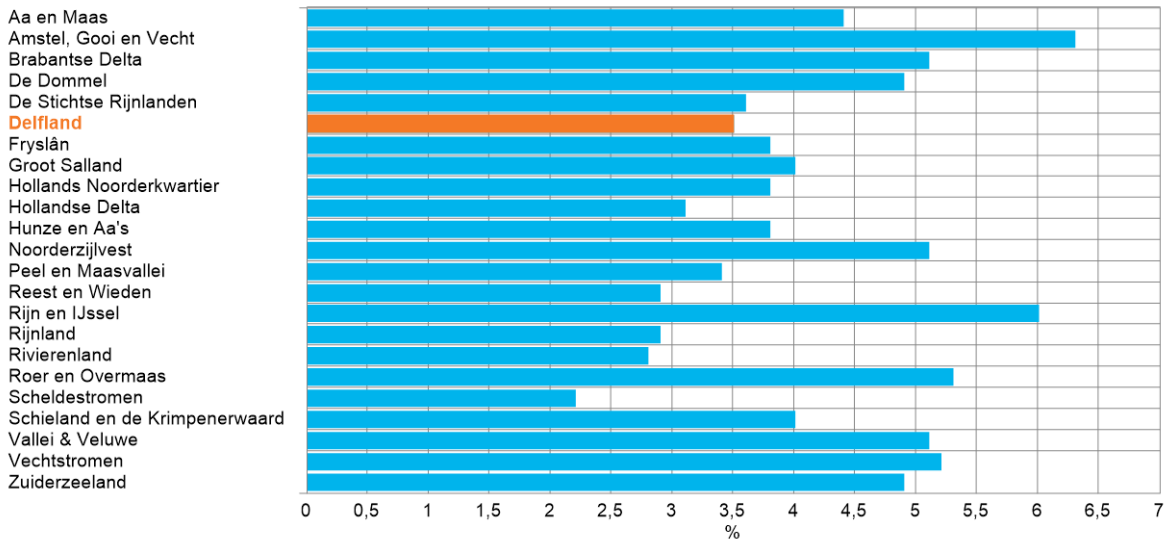

Tijdreeks en vergelijking met referentiegebieden

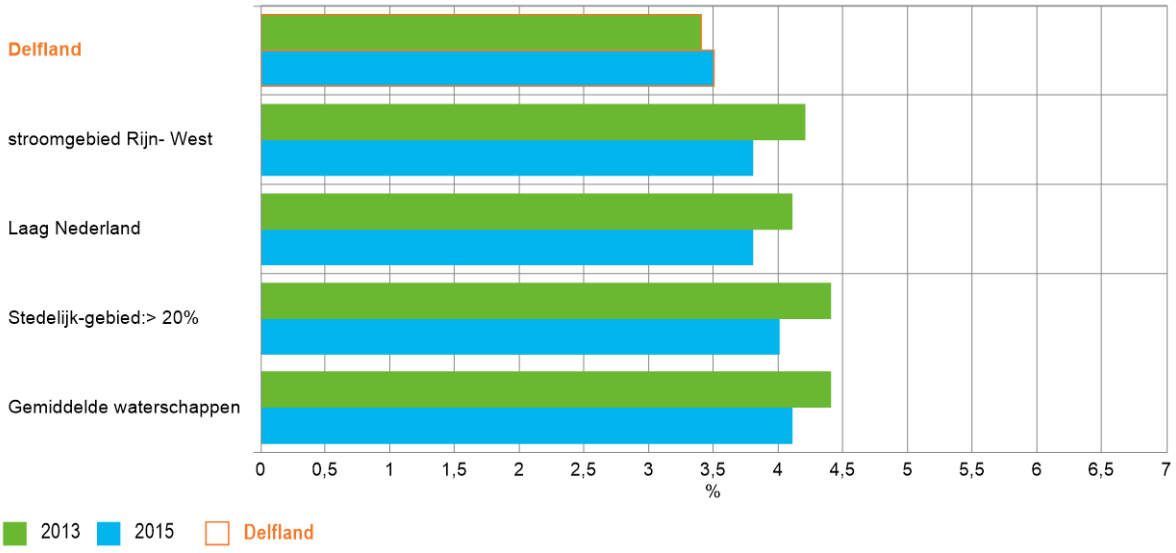

	Delfland	Vergelijkingsgroepen			
		stroomgebied Rijn-West	Laag Nederland	Stedelijk-gebied:> 20%	Gemiddelde waterschappen
2013	3,4	4,2	4,1	4,4	4,4
2015	3,5	3,8	3,8	4,0	4,1

Informatie

Voor nadere informatie over het informatiesysteem WAVES of deze rapportage kunt u contact opnemen met mevrouw Jenny Swaager, Unie van Waterschappen, (jswaager@uvw.nl)
Alle onderliggende data uit deze rapportage zijn opengesteld via www.waterschapsspiegel.nl

Disclaimer

De basisgegevens voor deze rapportage zijn door de waterschappen, de Unie van Waterschappen en ABF Research met zorg samengebracht in het informatiesysteem WAVES. Aan deze rapportage kunnen geen rechten worden ontleend. Gebruik van de resultaten uit deze rapportage is de verantwoordelijkheid van de gebruiker.

Waar in het rapport wordt gesproken over Waterschap moet in voorkomende gevallen Hoogheemraadschap worden gelezen.

Bijlage programmatische aanpak programmalijn Veiligheid - projectenoverzicht

Voortgangsrapportage
Voor het uitvoeren van het buitengewoon onderhoud en verbeteringen aan waterkeringen zijn drie investeringsplannen vastgesteld en kredieten beschikbaar gesteld. Op projectnummer 701753 worden de lopende BGO-projecten afgerond. Nieuwe BGO-projecten worden uitgevoerd op het projectnummer 701916. De verbeteringen worden uitgevoerd op het projectnummer 701994

Tabel I: overzicht verzamelkredieten programmalijn Veiligheid

Nummer	Project	Programma	IP	Uitvoerings-krediet	Uitgegeven t/m december 2016
701753	BGO Kades in complex stedelijk gebied	Veiligheid	€ 9.500.000	€ 9.500.000	€ 6.095.916
701818	BGO Kades met wegen	Veiligheid	€ 6.250.000	€ 2.000.000	€ 638.782
701916	Gecombineerd BGO 2016-2020	Veiligheid	€35.731.000	€ 35.731.000	€ 2.894.211
701994	Programmatische aanpak verbeteren 2016 - 2020	Veiligheid	€15.400.000	€ 15.400.000	€ 0

In onderstaande tabel is weergegeven wat de voortgang is van de programmatische aanpak BGO 2016-2020 (nummer 701916). Van het complex BGO worden de gestarte trajecten afgerond op projectnummer 701753. Alle nieuwe BGO-projecten worden vanuit het projectnummer 701916 opgestart.

Tabel II: overzicht programmatische aanpak BGO 2016 – 2020 (projectnr. 701916)

Programmatische aanpak BGO 2016-2020						
categorie	Programma-totaal 2016-2020(m^1)	Uitvoerings-programma 1-1-2016 (m^1)	Toegevoegd in 2016 (m^1)	Prognose gereed op 31-12-2016 (m^1)	Daadwerkelijk gereed op 31-12-2016 (m^1)	Totaal gereed programmatische aanpak (m^1)
groene kades	35.000	5.500	10.802	7.035	6.910	6.910
wegen op kades[1)]	24.600	21.325	4.182	3.000	1.778	1.778
complex BGO	20.900	14.681	11.029	4.624	4.566	4.566
Totaal	**80.500**	**41.509**	**26.013**	**14.659**	**13.254**	**13.254**

[1)] deels zijn en worden de wegen met kaden door de gemeente op hoogte gebracht

In onderstaande tabel is weergegeven wat de voortgang is van de programmatische aanpak verbeteren 2016-2020 (nummer 701994).

Tabel III: overzicht programmatische aanpak verbeteringen 2016 – 2020 (projectnr. 701994)

Programmatische aanpak Verbeteren 2016-2020						
categorie	Programma-totaal 2016-2020(m^1)	Uitvoerings-programma 1-1-2016 (m^1)	Gereed op 1-1-2017 (m^1)	Toegevoegd in 2016 (m^1)	Uitvoerings-programma 1-1-2017 (m^1)	gereed op 31-12-2016 (m^1)
Minder risicovol 2020	4.300	4.300	0	0	4.300	0
Waterkerende constructies	850	550	0	0	550	0
Stabiliteit overige keringen	3.500	3.500	0	0	3.500	0
Opwaarderen polderkades	3.000	3.000	0	0	3.000	0
Totaal	**11.650**					

Legenda

projectfase				geld en tijd	
planvorming		realisatie		financien	
ontwerp		gereed		planning	

701753 Complex Buitengewoon Onderhoud

BGO Casus (701801) – 455 m

Het project betrof het ophogen van een 455 m lange kade in de Broekpolder (gemeente Vlaardingen) aan de Vlaardingervaart. De kade loopt langs een woning alwaar diverse NWO's aanwezig zijn.

Het project is voor een bedrag van € 164.422,- gerealiseerd.

gerealiseerd in 2014

BGO Cluster 10 (701802) – 713 m

Cluster 10 is gesitueerd nabij de Erasmusweg in Den Haag. Een projectontwikkelaar heeft concrete plannen gemaakt voor ontwikkeling van het terrein waarbij de doodlopende watergangen op het terrein verdwijnen. In plaats daarvan verbreed hij de watergang parallel aan de Erasmusweg en realiseert hij een natuurvriendelijke oever. Bij de inrichting van het terrein wordt de waterkering op hoogte gebracht.

een vaste bijdrage van € 100.000,-.

realisatie in 2017, vergunning is aangevraagd.

BGO Cluster 6 (701803) – 918 m

Het project betrof zes trajecten in de gemeente Delft, verspreid gelegen rond de oude binnenstad.

het project is voor een bedrag van € 300.500,- gerealiseerd.

gerealiseerd september 2014 tot juli 2015.

BGO Cluster 1 + 2 (701804) – 3003 m

Project "Cluster 1 & 2 Berkel" betreft negen aaneengesloten deeltrajecten in de gemeente Lansingerland, ter hoogte van de kern van Berkel. De op te hogen delen bevinden zich in de tuinen van bewoners en bedrijven.

een uitgave van circa € 2.850.000,-.

project is eind 2016 gereed.

BGO Cluster 8 (701805) – 1707 m

Het project bestond uit een elftal trajecten in de gemeente Westland. De trajecten zijn in te delen In drie delen: Een deel met circa 40 woningen, een bedrijventerrein en een tuindersgebied.

het project is voor een bedrag van € 900.513,- gerealiseerd.

gerealiseerd november 2014 tot december 2015.

BGO Cluster 3 en 4 (701806) – 682 m

Het project bestond uit 2 trajecten binnen Schiedam en 3 trajecten binnen Vlaardingen. In Schiedam ging het om particuliere tuinen en woningen en een enkel bedrijf. In Vlaardingen waren vooral raakvlakken met een woningcorperatie/VvE,watersport, zwembad en de gemeente.

het project is voor een bedrag van € 665.000,- gerealiseerd.

gerealiseerd november 2014 tot december 2015.

BGO Cluster minder complex (701809) – 795 m

Het project bestond uit 8 trajecten binnen de gemeenten Leidschendam-Voorburg, Delft en Westland (De Lier en Westerlee).

het project is voor een bedrag van € 750.000,- gerealiseerd.

gerealiseerd augustus 2015 tot juli 2016.

BGO Cluster zeer complex (701914) – 1641 m

Het Cluster zeer complex bestaat momenteel uit 12 trajecten welke verspreid liggen over het areaal van Delfland. Hiervan zijn 2 trajecten zover, dat ze vrijwel gereed zijn voor uitvoering, 5 trajecten vergen nog verder onderzoek en zijn in verschillende stadia naar uitvoering.

een verwachtte uitgave van circa € 1.435.000,-.

gewenste uitvoering en oplevering voor eind 2017.

BGO Cluster 8 (701940) – 130 m

Het project bestaat uit 2 deeltrajecten waar veel afstemming noodzakelijk is over het buitengewoon onderhoud in relatie tot de andere gebruiksfuncties. Het proces om te komen tot een geaccepteerde oplossing, kost veel tijd.

het project wordt naar verwachting voor een bedrag van € 125.000,- gerealiseerd.

afhankelijk van te bereiken overeenstemming, realisatie in 2017 van het laatste deeltraject.

Project programmatische aanpak BGO (701916)

BGO Delft - DSM (701945) – 679 m

Het project bestaat uit een aantal trajecten op het terrein van DSM-Gist. Met het bedrijf wordt een planvormingsproces doorlopen om te komen tot een duurzame oplossing en een kostenverdeling.

een uitgave van vooralsnog € 5.000,-. Pas nadat de oplossingsrichting bekend is, zal een SSK opgesteld worden.

realisatie naar verwachting in 2017/2018

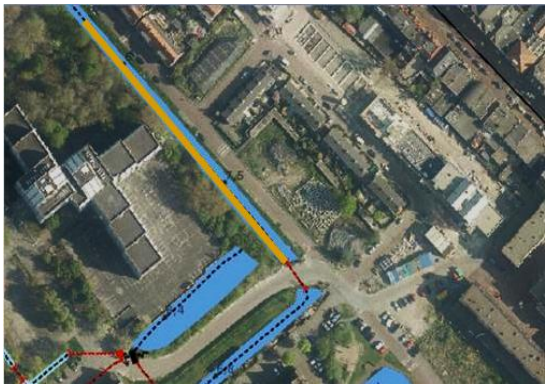

BGO Plaspoelkade (701948) – 300 m

De plaspoelkade maakt onderdeel van de klein-plaspoelpolder te Leidschendam. Op basis van promotor-berekeningen is gebleken dat de kade op 0,40 m + NAP moet worden gebracht. Het ophogen van de kade kon uitgevoerd worden met het wegonderhoud van de gemeente.

een uitgave van circa € 55.000,-.

gerealiseerd in 2016.

BGO Ackerdijksepad (701949) – 350 m

In het project wordt de bestaande groene polder-kade langs het Ackerdijksepad, en een deel (50 meter) van het fietspad van de gemeente Pijnacker-Nootdorp r opgehoogd. Dit werk wordt uitgevoerd in samenhang met de Bergboezem Zuidpolder van Delfgauw.

verwachtte uitgave circa € 100.000,-.

verwachtte realisatie in 2017.

BGO Zwethkade Noord (701957) – 1.827 m

Met de gemeente Westland is een samenwerking gestart om gelijktijdig (groot) onderhoud uit te voeren aan de Zwethkade-Noord. Daarbij wordt de kering opgehoogd en de verharding en de beschoeiing vervangen.

de verwachtte kosten bedragen € 684.483,-.

realisatie in 2016/2017.

BGO groene kaden 2016 (701958) – 7.035 m

Op basis van toetsing van de hoogte van groene kades is een aantal trajecten geselecteerd voor buitengewoon onderhoud. Het gaat om meerdere trajecten waar het hoogteprofiel is hersteld.

een uitgave van € 755.000,-.

gerealiseerd in 2016

BGO Veenweg 59 - Gooland (701959) – 20 m

Het project omvat het op leggerhoogte brengen van een polderkade ter plaatse van de Veenweg. In overleg met de bewoners wordt het ontwerp in 2017 nader uitgewerkt waarna realisatie kan plaatsvinden.

er moet nog een ontwerp met SSK-raming opgesteld worden.

naar verwachting realisatie in 2017

BGO kademuur Sluiskant (701962) – 50 m

De Sluiskant te Voorburg maakt onderdeel van de klein-plaspoelpolder. Het ophogen van de kade kon uitgevoerd worden met het kade en wegonderhoud van de gemeente. Een bijzonder aandachtspunt is het terugplaatsen van Bolders. De kademuur is verhoogd en de bolders zijn verdiept gerealiseerd.

een uitgave van € 155.000,-

gerealiseerd in 2016

BGO cluster Berkel - complex (701963) – 5.035 m

Een vervolg op de eerdere BGO trajecten in Berkel. In dit grote cluster wordt de komende jaren circa 5 kilometer complexe kade in de tuinen van bewoners en bedrijven opgehoogd.

de verwachtte kosten bedragen € 4.876.000,-

naar verwachting gereed November 2019

BGO cluster Westland (701964) – 1943 m

In dit cluster in Westland wordt bijna 2 kilometer complexe kade opgehoogd. Vanwege de complexiteit is de doorlooptijd 2,5 jaar. Er wordt gewerkt volgens de zogenaamde treintjesmethode waarbij ontwerp en uitvoering parallel wordt uitgevoerd.

de verwachtte kosten bedragen € 1.457.250,-

naar verwachting gereed maart 2019

BGO Dijkhoornseweg (701966) – 649 m

Delfland onderzoekt samen met de gemeenten Delft en Midden-Delfland de beste oplossing voor het verbeteren van de veiligheid van het achterland met een variantenstudie en heeft een participatieproces met bewoners gestart.

in tweede helft 2017 is voorkeursvariant, en daarmee kostenindicatie, bekend

streefdatum, gereed in 2020

BGO cluster Maassluis (701968) – 1963 m

In dit cluster in Maasluis wordt bijna 2 kilometer complexe kade opgehoogd. Vanwege de complexiteit is de doorlooptijd 3 jaar. Er wordt gewerkt volgens de zogenaamde treintjesmethode waarbij ontwerp en uitvoering parallel wordt uitgevoerd.

de verwachtte kosten bedragen € 1.472.250,-

naar verwachting gereed januari 2020

BGO cluster Midden Delfland (701969) – 978 m

In het cluster in Midden Delfland wordt bijna 1 kilometer complexe kade opgehoogd. Vanwege de complexiteit is de doorlooptijd circa 2 jaar. Ook hier wordt gewerkt volgens de zogenaamde treintjesmethode.

de verwachtte kosten bedragen € 733.500,-

naar verwachting gereed februari 2019

Project programmatische aanpak verbeteren (701994)

Nog geen projecten opgestart.

Accountants

BAKER TILLY BERK

Baker Tilly Berk N.V.
Bijster 55
Postbus 3814
4800 DV Breda
T: +31 (0)76 525 00 00
F: +31 (0)76 525 00 50
E: breda@bakertillyberk.nl
KvK: 24425560
www.bakertillyberk.nl

Hoogheemraadschap van Delfland
T.a.v. de heer R. Janssen
Postbus 3061
2601 DB DELFT

Datum
4 april 2017

Referentie
1704-00672\0612394\v4.0

Betreft
Adviesbrief inzake uitwerking impact herfinanciering Publiek Private Samenwerking

Geachte heer Janssen,

Naar aanleiding van uw verzoek om de uitwerking impact herfinanciering Publiek Private Samenwerking (hierna: "PPS") tussen Hoogheemraadschap van Delfland en Delfluent nader te beoordelen of dit conform verslaggevingsvoorschriften mogelijk is, ontvangt u bijgaande adviesbrief. Wij hebben van Hoogheemraadschap van Delfland een uitwerking ontvangen van de impact herfinanciering. In overleg met u hebben wij deze uitwerking omgezet in een exploitatie begroting (initiële situatie en situatie na herfinanciering) om zo de effecten op de exploitatie inzichtelijk te maken naast het voordeel in kasstroom. Deze calculatie sluit in totaliteit aan op uw calculatie. De calculatie is als bijlage bij dit schrijven opgenomen.

Uit de exploitatiebegroting die is opgezet blijkt in de jaren 2016 tot en met 2030 een positief exploitatie effect van € 1,2 miljoen (2^{e} half jaar 2016) en verder tussen de € 3,8 miljoen en € 7,0 miljoen op jaarbasis. In de jaren 2031 tot en met 2033 blijkt een exploitatie tekort op jaarbasis tussen € 17,4 miljoen en € 20,3 miljoen. Het totale netto exploitatie effect over de periode tot en met 2033 bedraag € 25,3 miljoen.

Door de administratieve verwerking waarbij lasten moeten worden verantwoord in het jaar waarin deze zich voordoen ontstaan er jaarlijks flinke fluctuaties in de exploitatie. Voor het voorkomen van de grote fluctuaties in de jaarlijkse exploitatie heeft uw organisatie voorgesteld om deze jaarlijkse afwijkingen in een bestemmingsreserve op te nemen om zo de effecten in de tijd (hoge lasten laatste 3 jaar) op te vangen vanuit de lagere lasten in de komende jaren. De werkelijke lasten worden dan in het boekjaar verantwoord waarbij de afwijking ten opzichte van de oorspronkelijke meerjarenbegroting jaarlijks voor € 1,3 miljoen als positief resultaat wordt verantwoord en het restant wordt aan een nieuw te vormen bestemmingsreserve toegevoegd.
Deze € 1,3 miljoen is globaal het jaarlijkse netto exploitatievoordeel wat behaald is door de nieuwe PPS-constructie (€ 25,3 miljoen in 18 jaar).

Alle diensten worden verricht op basis van een overeenkomst van opdracht, gesloten met Baker Tilly Berk N.V., waarop van toepassing zijn de algemene voorwaarden, gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nr. 24425560.
In deze voorwaarden is een beperking van aansprakelijkheid opgenomen.

Wij hebben beoordeeld welke verwerkingswijzen mogelijk/toegestaan zijn om deze fluctuaties in exploitatieresultaten te egaliseren zodat identiek aan het voormalige contract een jaarlijks redelijk gelijkblijvende exploitatielast ten aanzien van het gebruik en de servicedienstverlening met betrekking tot de PPS-constructie ontstaat.

Onze conclusie naar aanleiding van deze beoordeling is dat wij de voorgestelde verwerkingswijze van de organisatie onderschrijven. Dit leidt enerzijds tot een jaarlijks voordeel van € 1,3 miljoen naar aanleiding van de aanpassingen van de PPS-constructie en anderzijds worden de afwijkingen in de jaarlijkse exploitatielast onder de nieuwe PPS-constructie ten opzichte van de oude (vrij constante exploitatielast) via de nieuwe bestemmingsreserve geëgaliseerd over de looptijd van de PPS-constructie.

Wel adviseren wij om, zodra er besluitvorming is over het gebruik van de installatie na 2033, te bezien wat de consequenties in financiële zin zijn op de meerjarenbegroting in deze nieuwe situatie.

Wij constateren dat buiten de bate van jaarlijks € 1,3 miljoen die nu reeds in de besluitvorming is betrokken, er sprake is van een resultaat van € 1,8 miljoen over de restant looptijd van de PPS-constructie.

Met vriendelijke groet,

drs. R. Opendorp RA
Partner Accountant

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	
service payments	17.538.953	35.780.683	35.416.303	36.172.857	37.110.239	38.453.084	38.962.387	39.689.659	42.169.936	44.168.747	46.642.530	47.474.267	48.405.680	47.829.949	48.823.199	81.817.031	85.005.000	74.224.000	
kapitaallasten mva	5.096.708	10.128.166	9.225.389	9.198.196	9.198.196	9.198.196	9.007.729	9.007.729	8.995.966	8.825.977	8.807.241	8.807.241	8.650.245	8.650.245	8.650.245	8.650.245	8.488.372	8.194.067	
rente lening	6.695.284	13.025.780	12.349.764	11.590.725	10.788.654	9.952.038	9.084.157	8.151.700	7.179.932	6.224.986	5.273.878	4.323.014	3.308.225	2.208.842	979.739	11.607	-	-	
transactiekosten	700.000																		
kapitaallasten agio	1.389.373	2.381.782	2.381.782	2.381.782	2.381.782	2.381.782	2.381.782	2.381.782	2.381.782	2.381.782	2.381.782	2.381.782	2.381.782	2.381.782	2.381.782	992.409	-	-	
Totaal exploitatie NIEUW	31.420.318	61.316.410	59.373.237	59.343.560	59.478.872	59.985.100	59.436.055	59.230.870	60.727.616	61.601.492	63.105.431	62.986.304	62.745.932	61.070.818	60.834.965	91.471.292	93.493.372	82.418.067	
service payments	32.328.150	65.366.300	66.111.300	66.873.300	67.672.300	68.453.300	68.873.000	69.711.000	70.639.000	71.591.000	72.569.000	73.572.000	74.601.000	75.657.000	76.741.000	83.783.000	85.005.000	74.224.000	
kapitaallasten mva	5.096.708	10.128.166	9.225.389	9.198.196	9.198.196	9.198.196	9.007.729	9.007.729	8.995.966	8.825.977	8.807.241	8.807.241	8.650.245	8.650.245	8.650.245	8.650.245	8.488.372	8.194.067	
afloop leaseverplichting	-4.804.042	-9.311.000	-9.776.000	-10.265.000	-10.777.000	-11.314.000	-11.880.000	-12.473.000	-13.095.000	-13.749.000	-14.436.000	-15.156.000	-15.913.000	-16.708.000	-17.541.000	-18.422.000	-19.332.000	-20.302.000	
Totaal exploitatie OUD	32.620.816	66.183.466	65.560.689	65.806.496	66.093.496	66.337.496	66.000.729	66.245.729	66.539.966	66.667.977	66.940.241	67.223.241	67.338.245	67.599.245	67.850.245	74.011.245	74.161.372	62.116.067	
VERSCHIL	-1.200.498	-4.867.055	-6.187.451	-6.462.936	-6.614.625	-6.352.396	-6.564.674	-7.014.859	-5.812.350	-5.066.485	-3.834.810	-4.236.937	-4.592.313	-6.528.427	-7.015.280	17.460.047	19.332.000	20.302.000	-25.257.048 totaal effect
	1300000	1300000	1300000	1300000	1300000	1300000	1300000	1300000	1300000	1300000	1300000	1300000	1300000	1300000	1300000	1300000	1300000	1300000	23.400.000 ingerekend
																			-1.857.048 saldo

Geen accountantscontrole toegepast

agendapunt B.01.a
1275834

Hoogheemraadschap van Delfland

Aan Verenigde Vergadering

BEVINDINGEN REKENINGCOMMISSIE BIJ HET JAARVERSLAG 2016

Gevraagd besluit Verenigde Vergadering 18-05-2017
I. Kennis te nemen van de reactie van het college op het advies van de rekeningcommissie inzake de jaarstukken 2016.

Besluit Verenigde Vergadering 18-05-2017

Voorstel Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering 02-05-2017
1. Kennis te nemen van de reactie van het college op het advies van de rekeningcommissie inzake de jaarstukken 2016

Advies Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering 02-05-2017

Voorstel Commissie Stedelijk water en watersysteem 02-05-2017
. Kennis te nemen van de reactie van het college op het advies van de rekeningcommissie inzake de jaarstukken 2016

Advies Commissie Stedelijk water en watersysteem 02-05-2017

Voorstel Commissie Gezond, schoon en gezuiverd water (GSG) 02-05-2017
I. Kennis te nemen van de reactie van het college op het advies van de rekeningcommissie inzake de jaarstukken 2016

Advies Commissie Gezond, schoon en gezuiverd water (GSG) 02-05-2017

Hoogheemraadschap van Delfland

Bevindingen Rekeningcommissie bij het Jaarverslag 2016

1. Probleemstelling - context

Op 12 april 2017 is het jaarverslag 2016 binnen de Rekeningcommissie besproken. De Rekeningcommissie brengt formeel een advies over de jaarrekening 2016 uit aan de Verenigde Vergadering op 18 mei 2017. Het betreft hier een positief advies ten aanzien van de voorlopige vaststelling van de ontwerp jaarrekening 2016. Daarnaast vraagt zij aandacht voor een aantal zaken. Het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden geeft tegelijkertijd een reactie op het advies van de Rekeningcommissie. Het advies van de Rekeningcommissie en deze reactie is als bijlage bij dit voorstel opgenomen. Het advies van de Rekeningcommissie en de reactie van het college vormen onderdeel van de beraadslagingen over de vaststelling van de jaarrekening 2016 door de Verenigde Vergadering op 18 mei 2017.
Het college zal de Rekeningcommissie verzoeken om, voorafgaande aan het formeel uitbrengen van een advies over de jaarstukken 2017, hierover met het college in gesprek te gaan.

2. Beoogd effect

Dit is de reactie van het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden op het advies van de Rekeningcommissie inzake de jaarrekening 2016.

3. Kernboodschap

Het college heeft een reactie uitgebracht op het advies van de Rekeningcommissie over de jaarrekening 2016.

4. Historie - eerdere besluitvorming

Kadernota 2017 vastgesteld in verenigde vergadering van 7 juli 2016. Burap 2016, vastgesteld in verenigde vergadering van 22 september 2016. Najaarsbrief 2016, vastgesteld in verenigde vergadering van 15 december 2016. Het ontwerp jaarverslag 2016 is behandeld in de Rekeningcommissie van 12 april 2017 en in het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden op 11 april 2017.

5. Regelgeving en Beleid

Op grond van de Waterschapswet moet een jaarverslag met daarin opgenomen de financiële jaarrekening worden gemaakt. Via de Verordening Rekeningcommissie 2015, artikel 3 lid 1d, brengt de Rekeningcommissie haar advies over de jaarrekening uit.

6. Financiën

Niet van toepassing.

7. Duurzaamheid

Niet van toepassing.

8. Organisatorische en personele consequenties

Niet van toepassing.

9. OR/GO

Niet van toepassing.

10. Risico- en beheersmaatregelen

Niet van toepassing.

11. Communicatie (in- en extern)

Niet van toepassing.

12. Bekendmaking en vervolgprocedure

Het jaarverslag 2016, inclusief de goedkeurende controleverklaring, het accountantsverslag en het advies van de Rekeningcommissie inclusief de reactie van het college van DenH, komen op 2 mei aanstaande in de commissies en op 18 mei in de VV.

13. Bevoegd orgaan

De Verenigde Vergadering stelt het jaarverslag 2016 vast op grond van artikel 77 van de Waterschapswet. De jaarrekening en het jaarverslag zijn geregeld in artikel 103 tot en met 107. Via de Verordening Rekeningcommissie 2015, artikel 3 lid 1d, brengt de Rekeningcommissie haar advies over de jaarrekening uit aan de Verenigde Vergadering.

14. Toelichting

Niet van toepassing.

15. Bijlagen

1. Advies van de Rekeningcommissie aan de Verenigde Vergadering van het Hoogheemraadschap van Delfland naar aanleiding van de Jaarrekening en het Jaarverslag 2016;
2. Reactie van het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden op het advies van de Rekeningcommissie inzake de jaarstukken 2016.

Bevindingen Rekeningcommissie bij het Jaarverslag 2016

Hoogheemraadschap van Delfland

Kenmerk VV	:	1275834	Vergaderdatum	:	18 mei 2017
Beleidsveld	:	Ondersteunend organisatie	Agendapunt	:	B.01a

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van 25 april 2017 kenmerk 53653;

gelezen het positieve advies van de commissies Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering, Stedelijk water en watersysteem en Gezond, schoon en gezuiverd water;

overwegende dat:

- de Rekeningcommissie een advies heeft aan de verenigde vergadering heeft uitgebracht aangaande de jaarstukken 2016

Gelet op:

- artikel 77 van de Waterschapswet;

Besluit:

1. Kennis te nemen van de reactie van het college op het advies van de rekeningcommissie inzake de jaarstukken 2016

Aldus besloten in de openbare vergadering van 18 mei

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris, de Voorzitter,

mr. drs. P.I.M. van den Wijngaart mr. M.A.P. van Haersma Buma

Advies van de Rekeningcommissie aan de Verenigde Vergadering van het Hoogheemraadschap van Delfland naar aanleiding van de Jaarrekening en het Jaarverslag 2016

De Rekeningcommssie heeft kennis genomen van de Jaarrekening en het Jaarverslag 2016 van het Hoogheemraadschap van Delfland. Daarnaast heeft de Rekeningcommssie op 12 april 2017 een nadere toelichting van de externe accountant gekregen.

De Rekeningcommissie stelt de Verenigde Vergadering voor de Jaarrekening en het Jaarverslag 2016 vast te stellen, maar plaatst bij dit advies de volgende kanttekeningen en adviezen.

Omdat een aantal onderwerpen die in ons advies op het Jaarverslag 2015 aan de orde zijn gesteld nog steeds relevant zijn, gaan wij daar eerst op in. Aansluitend volgt de behandeling van Jaarverslag en Jaarrekening 2016.

1 Terugblik op het advies van de Rekeningcommissie bij het Jaarverslag en de Jaarrekening 2015

Het advies van de Rekeningcommissie bij het Jaarverslag en de Jaarrekening 2015 is aan de Verenigde Vergadering van 21 april 2016 aangeboden, samen met de reactie van het college (kenmerk 1254603).

Hierna gaan wij in op de opvolging van de adviezen van de Rekeningcommissie.

- Informatievoorziening en prestatie-indicatoren

Het college heeft de gevraagde publieksversie van het Jaarverslag 2015 uitgebracht. Het college heeft in zijn reactie aangegeven dat het de nodige stappen in de ontwikkeling van prestatie-indicatoren gezet heeft en zal zetten. Het Jaarverslag 2016 bevat niet het gevraagde totaaloverzicht met alle prestatie-indicatoren, de behaalde resultaten en een toelichting hierop. Ook is niet, zoals gevraagd, aangegeven welke acties worden genomen met betrekking tot de doelen die niet zijn gehaald.

- Betrouwbaarheid ramingen

Gevraagd is aandacht te besteden aan de nauwkeurigheid van de ramingen en afwijkingen in omvangrijke posten adequaat te verklaren. Het college heeft aangegeven dat de nodige stappen gezet zijn bij de begroting.

Desalniettemin laat het verloop van baten en lasten uit de Programmabegroting 2016, in de verschillende rapportages (Burap, Najaarsbrief, Jaarrekening) forse fluctuaties zien. Zo fluctueert het geraamde saldo na bestemming tussen € 0,0 mln (Programmabegroting 2016 na Kadernota), € 3,7 mln positief (Bestuursrapportage 2016), € 4,8 mln positief (Najaarsbrief 2016) en € 6,2 mln positief (Jaarrekening 2016). De ramingen van de belastinginkomsten zijn door de inspanningen van de RBG duidelijk verbeterd.

Wij vragen nu reeds uw aandacht voor het op handen zijnde onderzoeksrapport Kwaliteit van de exploitatiebegroting inclusief de daarin opgenomen aanbevelingen.

- Weerstandsvermogen en risico's

Het proces van risicobeheersing is niet zichtbaar verbeterd of transparant gemaakt.

- Exploitatie en kasstromen

De afschrijving op de bijdragen aan het HWBP is teruggebracht tot vijf jaar. Ook is het contract voor de PPS-constructie Harnaschpolder omgezet.
Er blijven grote verschillen bestaan tussen de vrije kasstromen en het exploitatiesaldo. Zie ook onze opmerkingen onder advies 3.

- Aansluiting Jaarrekening en Jaarverslag op Coalitieakkoord

De Kadernota 2017 bevatte een terugblik. De Jaarrekening en het Jaarverslag 2016 bevatten geen gestructureerde terugblik.

Advies 1

De Rekeningcommissie verzoekt het college op bovenstaande te reageren en stelt de VV voor het college te verzoeken steeds bij de Burap in een afzonderlijke notitie de voortgang van de uitvoering van adviezen van de Rekeningcommissie te rapporteren.

2 Advies van de Rekeningcommissie bij de Jaarrekening en het Jaarverslag 2016

a. Optimaal gebruik maken van de bestedingsruimte

Het aanleggen van reserves en voorzieningen beklemt, net als het gebruik maken van posten onvoorzien, de bestedingsruimte van een organisatie. In de Jaarrekening 2016 van het Hoogheemraadschap van Delfland zijn elf reserves en negen voorzieningen zichtbaar. Een voorziening wordt ingesteld om een onzekere gebeurtenis af te dekken. Bij een aantal voorzieningen is, zoals de externe accountant ook opmerkt, de onttrekking nagenoeg gelijk aan de toevoeging.

Advies 2

De Rekeningcommissie stelt de VV voor het college te vragen een voorstel te doen voor het herzien van de huidige reserves, voorzieningen en posten Onvoorzien en deze, indien van toepassing, samen te voegen dan wel op te heffen.

b. Financiële positie Delfland: in overeenstemming brengen kosten en uitgaven

De kosten en de uitgaven van Delfland zijn niet aan elkaar gelijk. In het algemeen is dat niet problematisch, maar wel als deze ver uit de pas lopen. Delfland beschikt over een groot eigen vermogen terwijl het rekening-courantsaldo tot voor kort negatief was.

De externe accountant bevestigt dit in zijn accountantsverslag. Hij geeft aan dat de reserve niet vrij besteedbaar vermogen wel duidelijk maakt dat een deel van het vermogen beklemd is, maar dat een dergelijke reserve geen weergave is van de vrije geldstromen om de leningen daadwerkelijk af te kunnen lossen. Daarnaast geeft de accountant aan dat het saldo van baten en lasten niet gelijk is aan het saldo van de vrije kasstromen. Dit komt onder andere door het activeren van immateriële activa zoals de bijdragen aan het HWBP en het agio op de herziening van de PPS-constructie. Toch moeten binnen enkele jaren voldoende kasmiddelen worden vrijgemaakt om schulden daadwerkelijk te kunnen aflossen.

Wij actualiseren daarom ons advies van vorig jaar.

Advies 3

De Rekeningcommissie stelt de VV voor het college te vragen bij de Kadernota 2018 scenario's te presenteren voor het in lijn brengen van de exploitatie en de kasstromen in het licht van het afbouwen van de schuldenlast.

c. Kwaliteit van de toelichtingen

Begroting, Burap en Jaarrekening zijn sturingsmiddelen voor de VV. Hiervoor zijn adequate toelichtingen op het verschil tussen begroting en realisatie onmisbaar. Dat vereist een goede rapportagelijn die voldoende inzicht verschaft in cijfermatige en tekstuele toelichtingen.

De kwaliteit van de toelichtingen in het Jaarverslag 2016 is voor verbetering vatbaar dan wel de toelichting ontbreekt geheel. Zo is de afwijking op het grootste programma, het programma Watersysteem, tevens de grootste afwijking, niet toegelicht.

Advies 4.

De Rekeningcommissie stelt de VV voor het college te verzoeken in het vervolg elke afwijking van individuele exploitatieposten en investeringsramingen ten opzichte van de vastgestelde begroting respectievelijk de bijgestelde raming in de Burap toe te lichten voor zover die 10% of meer bedraagt.

d. Kwaliteit van de investeringsramingen

Evenals in 2014 en 2015 blijken nagenoeg alle gereedgekomen en geactiveerde investeringsprojecten het afgelopen jaar ruim binnen de door de VV goedgekeurde kaders te blijven c.q. in totaal 20% lager te zijn. Systematisch te hoge ramingen van de investeringen leiden tot te hoge jaarlijkse rente en afschrijvingen. Daarnaast belast dit de uitvoeringsorganisatie en ondermijnt dit de betrouwbaarheid van de meerjarenramingen.

Advies 5

De Rekeningcommissie stelt de VV voor het college te verzoeken tot betere ramingen voor investeringsplannen en investeringskredieten te komen en in dat kader te bezien in hoeverre bepaalde parameterwaarden in de SSK methodiek meer realistisch worden vastgesteld.

Hoogheemraadschap van
Delfland

Aan de leden van de Verenigde Vergadering

ONS KENMERK
1304826
DELFT
25 april 2017

ONDERWERP
Reactie van het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden op het advies van de Rekeningcommissie inzake de jaarstukken 2016

Geachte leden,

Wij ontvingen op 20 april 2017 het door de Rekeningcommissie uitgebrachte advies over de jaarstukken 2016. Ter ondersteuning van uw behandeling van het jaarverslag 2016 in de Verenigde Vergadering van 18 mei 2017 sturen wij met deze brief de reactie van het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden op het advies van de Rekeningcommissie. In 2016 is de lijn van de afgelopen jaren, waarin exploitatietekorten zijn omgebogen naar overschotten, onverminderd doorgezet. Wij verwachten dat Delfland in 2017 verder in control zal komen.

In deze brief zullen wij puntsgewijs ingaan op de uitgebrachte adviezen van de Rekeningcommissie.

De Rekeningcommissie heeft in haar advies bij de jaarrekening 2015 een vijftal opmerkingen gegeven. Vooruitlopend op de Verenigde Vergadering van 18 mei 2017, informeren wij u via deze brief over de voortgang.

Als eerste noemt de Rekeningcommissie de informatievoorziening en de prestatie-indicatoren. Het klopt dat deze niet in het jaarverslag 2016 zijn opgenomen. Deze zijn voor het eerst over de hele linie in de programmabegroting 2017 opgenomen. In de jaarrekening 2017 wordt hierover voor het eerst gerapporteerd.

Ten tweede vraagt de Rekeningcommissie aandacht voor de kwaliteit van de ramingen en het onderzoeksrapport kwaliteit van de exploitatiebegroting. Op 23 maart 2017 ontvingen wij het door de Rekeningcommissie uitgebrachte rapport betreffende de kwaliteit van de exploitatiebegroting. Voor de behandeling van het onderzoeksrapport staat ook onze reactie daarop geagendeerd (DMS nummer 55021).

Het derde advies betreft het risicomanagement en de omvang van het weerstandsvermogen. Dit heeft de Rekeningcommissie ook opgemerkt in het onderzoeksrapport en advies over de kwaliteit van de exploitatiebegroting. De implementatie van het risicomanagement is reeds gestart en zal in de programmabegroting 2018 zijn uitwerking krijgen.

Het vierde advies over de exploitatie en kasstromen, dat de Rekeningcommissie dit jaar heeft geactualiseerd, herkennen wij. In lijn met het advies van de Unie van Waterschappen en onze externe accountant is de afschrijvingstermijn van de bijdrage aan het HWBP met ingang van 2017 teruggebracht van 20 naar 5 jaar.

Daarnaast bezien wij bij de begroting 2018 de vervangingsinvesteringen in relatie tot het eigen vermogen en de schuldenlast.

Het vijfde advies betreft het ontbreken van een terugblik op het coalitieakkoord in de jaarrekening 2016. Het jaarverslag geeft de voortgang van begroting aan. Deze verloopt volgens plan. Een eventuele tweede tussentijdse evaluatie van het coalitieakkoord is voorbehouden aan de coalitiepartijen.

Voor de jaarrekening 2016 geeft de Rekeningcommissie de volgende adviezen:

Allereerst adviseert de Rekeningcommissie om de huidige reserves, voorzieningen en posten onvoorzien te herzien. Wij zijn het met de Rekeningcommissie eens; de huidige reserves, voorzieningen en posten onvoorzien hebben dan ook onze continue aandacht. Bij de behandeling van de programmabegroting 2018 in november 2017 zullen wij een voorstel doen over de omvang en opbouw van de verschillende reserves. Hierbij betrekken wij de benodigde omvang van het weerstandsvermogen in relatie tot het risicomanagement.

Voorts adviseert de Rekeningcommissie om voortaan elke afwijking van de individuele exploitatieposten en investeringsramingen ten opzichte van de oorspronkelijke programmabegroting respectievelijk de bijgestelde raming in de Burap toe te lichten voor zover die 10% of meer bedraagt. In de Verordening Beleids- en Verantwoordingsfunctie van het Hoogheemraadschap van Delfland zijn door de Verenigde Vergadering op 16 februari 2017 de rapportagenormen vastgelegd. Wij rapporteren bij een afwijking van € 50.000 op het niveau van een BBP.

Ten slotte adviseert de Rekeningcommissie om de kwaliteit van de investeringsramingen te verbeteren door de parameters in de SSK methodiek te herijken. Het geconstateerde verschil op individuele investeringskredieten in de jaarrekening herkennen wij. Wij gaan na in hoeverre ervaringscijfers in toekomstige investeringsramingen kunnen worden toegepast.

Samenvattend constateren wij dat het advies van de Rekeningcommissie past binnen het steeds verder in control brengen van de organisatie, zoals dat door Delfland de afgelopen jaren is ingezet.

Hoogachtend,
Dijkgraaf en Hoogheemraden van Delfland,

de Secretaris,

mr. drs. P.I.M. van den Wijngaart

de Dijkgraaf,

mr. M.A.P. van Haersma Buma

agendapunt B.02
1260647

Hoogheemraadschap van Delfland

Aan Verenigde Vergadering

ACTUALISATIE DELEGATIEBESLUIT DELFLAND

Gevraagd besluit Verenigde Vergadering 18-05-2017
1. kennis te nemen van de overzichten met bevoegdheden VV en D&H. 2. vast te stellen het Delegatiebesluit Delfland 2017 met kenmerk DMS 1267141, inclusief de toelichting; 3. te bepalen dat het onder 2 genoemde Delegatiebesluit Delfland 2017 in de plaats komt van het delegatiebesluit van de verenigde vergadering van 23 november 1995, nr. 95.04098, zoals gewijzigd op 27 november 2003, nr. 398866 en op 6 juli 2006, kenmerk 583682, en van de afzonderlijke besluiten tot delegatie van bevoegdheden die de verenigde vergadering in de periode tussen 6 juli 2006 en heden heeft genomen. 4. te bepalen dat het Delegatiebesluit Delfland 2017 met kenmerk DMS 1267141 op 1 juni 2017 in werking treedt. 5. te bepalen dat besluiten die zijn genomen op grond van eerdere versies van het Delegatiebesluit Delfland 2017 en/of op grond van aparte besluiten tot delegatie blijven gelden. 6. de VV-werkgroep monisme-delegatiebesluit opdracht te verlenen om een voorstel uit te werken voor de wijze waarop verantwoording wordt afgelegd over het gebruik van gedelegeerde bevoegdheden, met als uitgangspunt dat dit jaarlijks bij de jaarrekening gebeurt.

Besluit Verenigde Vergadering 18-05-2017

Voorstel Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering 02-05-2017
De VV voor te stellen de volgende besluiten te nemen: 1. kennis te nemen van de overzichten met bevoegdheden VV en D&H. 2. vast te stellen het Delegatiebesluit Delfland met kenmerk 1267141. 3. te bepalen dat het onder 2 genoemde Delegatiebesluit Delfland in de plaats komt van het delegatiebesluit van de verenigde vergadering van 23 november 1995, nr. 95.04098, zoals gewijzigd op 27 november 2003, nr. 398866 en op 6 juli 2006, kenmerk 583682, en van de afzonderlijke besluiten tot delegatie van bevoegdheden die de verenigde vergadering in de periode tussen 6 juli 2006 en heden heeft genomen. 4. te bepalen dat het Delegatiebesluit Delfland met kenmerk 1267141 op 1 juni 2017 in werking treedt. 5. te bepalen dat besluiten die zijn genomen op grond van eerdere versies van het Delegatiebesluit Delfland en/of op grond van aparte besluiten tot delegatie blijven gelden. 6. de VV-werkgroep monisme-delegatiebesluit opdracht te verlenen om een voorstel uit te werken voor de wijze waarop verantwoording wordt afgelegd over het gebruik van gedelegeerde bevoegdheden, met als uitgangspunt dat dit jaarlijks bij de jaarrekening gebeurt.

Advies Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering 02-05-2017

Actualisatie Delegatiebesluit Delfland

1. Probleemstelling - context

De VV-leden mevrouw drs. M.J. Hilders en mevrouw drs. A.C.J. Jans RC hebben bij de Rijksuniversiteit Leiden advies gevraagd over monisme en dualisme in het waterschapsbestuur. In vervolg daarop heeft het college de verdeling van bevoegdheden tussen VV en het college geïnventariseerd en is een VV-werkgroep monisme-delegatiebesluit ingesteld, die onder meer heeft bekeken welke aanpassingen in het Delegatiebesluit nodig zijn.

Het Delegatiebesluit Delfland is in 2006 vastgesteld. Sindsdien is een aantal bevoegdheden in wet- en regelgeving aan het college toegekend en heeft de VV bij aparte besluiten bevoegdheden aan het college gedelegeerd. Verder worden sommige bevoegdheden in de praktijk niet gebruikt en is behoefte aan delegatie van enkele nieuwe bevoegdheden.

Dit voorstel betreft een actualisatie van het Delegatiebesluit Delfland, waarin alle gedelegeerde bevoegdheden staan. Bevoegdheden die niet worden gebruikt en bevoegdheden die al elders zijn geregeld, zijn uit het Delegatiebesluit Delfland verwijderd.

2. Beoogd effect

Delfland beschikt over een Delegatiebesluit Delfland dat in overeenstemming is met wet- en regelgeving en waarin alle gedelegeerde bevoegdheden staan. Met dit Delegatiebesluit is voor een ieder duidelijk welke bevoegdheden de verenigde vergadering aan het college heeft gedelegeerd, inclusief de bij aparte delegatiebesluiten gedelegeerde bevoegdheden.

3. Kernboodschap

De verenigde vergadering heeft het Delegatiebesluit Delfland geactualiseerd. Daardoor beschikt Delfland over een actueel Delegatiebesluit, waarin alle gedelegeerde bevoegdheden zijn opgenomen, inclusief de bij aparte delegatiebesluiten gedelegeerde bevoegdheden.

4. Historie - eerdere besluitvorming

Tot 1995 was delegatie van bevoegdheden door de VV aan het college alleen mogelijk als dit uitdrukkelijk was toegestaan in het provinciale Regelement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Delfland. Sinds 1995 is het uitgangspunt dat de VV zelf bepaalt welke bevoegdheden zij wenst te delegeren.
Het Delegatiebesluit Delfland is in zijn huidige vorm vastgesteld op 23 november 1995 (nr. 95.04098).

Het Delegatiebesluit Delfland is gewijzigd bij besluiten van de verenigde vergadering van 23 27 november 2003 (nr. 398866) en 6 juni 2006 (kenmerk 583682).

De verenigde vergadering heeft sinds 2006 een aantal aparte besluiten genomen tot delegatie van bevoegdheden. Zie verderop in de toelichting.

In de commissie BOB van 3 februari 2015 (BIS 39869) heeft het college een plan van aanpak gepresenteerd voor inventarisatie en evaluatie van de verdeling van bevoegdheden tussen VV en college.

Op 24 september 2015 (BIS 43724) is de VV-werkgroep monisme-delegatiebesluit ingesteld.

Het onderwerp monisme-delegatiebesluit is besproken tijdens de bestuursconferentie op 24 november 2015.

In samenspraak met de VV-werkgroep monisme-delegatiebesluit is een actueel Delegatiebesluit Delfland voorbereid. De werkgroep heeft het Delegatiebesluit besproken op 12 april en op 7 juni 2016 en de leden van de werkgroep hebben kunnen reageren op de stukken die voor de collegevergadering van 16 augustus 2016 waren opgesteld. Er zijn reacties ingediend door de heer ir. L.P.I.M. Hombergen namens de PvdA en door mevrouw drs. A.C.J. Jans RC, namens de AWP Delfland. Deze reacties hebben geleid tot:
- een toevoeging van de laatste alinea aan hiervoor genoemde brief aan de VV,
- een aanvulling in dit voorstel over het beleid dat het college bij uitoefening van gedelegeerde bevoegdheden in acht dient te nemen,
- een aanvulling in dit voorstel over rapportage over het gebruik van gedelegeerde bevoegdheden en
- een geactualiseerd overzicht met verdeling van bevoegdheden tussen VV en college voor de situatie na actualisering van het Delegatiebesluit.

Op 6 maart 2017 zijn de brief aan de VV en het Delegatiebesluit Delfland nogmaals besproken in de VV-werkgroep monisme-delegatiebesluit en de leden van de werkgroep hebben weer de gelegenheid gekregen op de stukken te reageren. Naar aanleiding hiervan is in de brief aan de VV verduidelijkt welke acties zijn afgerond en welke vervolgstappen nog nodig zijn.

De VV wordt op 18 mei 2017 per brief geïnformeerd over de inventarisatie van de inventarisatie en evaluatie.

5. Regelgeving en Beleid

De VV is op grond van de artikelen 56 en 77 Waterschapswet bevoegd tot regeling en bestuur van de taken die aan het waterschap kan opdragen, tenzij deze taken op grond van wet- of regelgeving aan het college of aan de dijkgraaf zijn opgedragen.
Op grond van artikel 83 Waterschapswet kan de VV bevoegdheden aan het college overdragen. Delegatie of overdracht van bevoegdheden kan niet als de aard van de bevoegdheid zich tegen delegatie verzet en delegatie van de volgende bevoegdheden is verboden:
- vaststellen/wijzigen van de begroting,
- vaststellen van de jaarrekening,
- vaststellen van verordeningen, zoals verordening beleids- en verantwoordingsfunctie, controleverordening en keur,
- het heffen van belastingen of rechten,
- het vaststellen van peilbesluiten en
- het vaststellen van plannen krachtens bijzondere wetten.

6. Financiën

Niet van toepassing

7. Duurzaamheid

Niet van toepassing

8. Organisatorische en personele consequenties

In het Delegatiebesluit stond al dat jaarlijks over het gebruik van de bevoegdheden moet worden gerapporteerd, maar in de praktijk gebeurt dit niet.
De organisatorische en personele consequenties zijn afhankelijk van de keuzes van de VV over de wijze waarop verantwoording moet worden afgelegd. De wijze waarop verantwoording wordt afgelegd zal nog worden besproken in de VV-werkgroep monisme-delegatiebesluit.

9. OR/GO

Niet van toepassing

10. Risico- en beheersmaatregelen

Het risico bestaat dat opnieuw aparte delegatiebesluiten worden genomen en dat daardoor het overzicht van de gedelegeerde bevoegdheden niet meer volledig is. Om dit te voorkomen zal bij delegatie van een nieuwe bevoegdheid steeds een volledig nieuw Delegatiebesluit Delfland aan de VV worden voorgelegd.

Omdat in het Delegatiebesluit Delfland alleen de gedelegeerde bevoegdheden staan, is er geen compleet overzicht van de bevoegdheden van die de verenigde vergadering aan het college heeft toegekend en van de bevoegdheden die het college op grond van andere wet- en regelgeving heeft. In de bijlagen 'overzicht bevoegdheden VV en D&H' is terug te vinden hoe de bevoegdheden zijn verdeeld voor en na actualisatie van het Delegatiebesluit.

11. Communicatie (in- en extern)

Er zal een bericht worden geplaatst in het samenwerkingsportaal met uitleg over het Delegatiebesluit Delfland. Daar wordt ook het 'overzicht bevoegdheden VV en D&H' aan toegevoegd.

Ten behoeve van het bestuur wordt op de website van Delfland een overzicht geplaatst van beleid dat bij toepassing van gedelegeerde bevoegdheden in acht moet worden genomen.

12. Bekendmaking en vervolgprocedure

Het besluit tot actualisatie van het Delegatiebesluit Delfland wordt bekendgemaakt in het digitale Waterschapsblad. Vervolgens wordt het geactualiseerde Delegatiebesluit Delfland voor een ieder digitaal ter beschikking gesteld via overheid.nl.

De VV-werkgroep monisme-delegatiebesluit wordt gevraagd om een voorstel uit te werken over de wijze waarop verantwoording wordt afgelegd over het gebruik van gedelegeerde bevoegdheden, met als uitgangspunt dat dit jaarlijks bij de jaarrekening gebeurt.

13. Bevoegd orgaan

De VV is bevoegd op grond van de artikelen 57, 77 en 83 Waterschapswet.

14. Toelichting

Voorgestelde aanpassingen
Bij de wettelijke verdeling van bevoegdheden tussen de VV en het college is het uitgangspunt dat de VV kaderstellende bevoegdheden heeft en het college bevoegdheden die op uitvoering zijn gericht. De VV kàn bevoegdheden aan het college delegeren.

In 1995 zijn bij delegatie van de bevoegdheden de criteria doelmatigheid, snelheid en routinematigheid in acht genomen. Samen de met de punten in het plan van aanpak voor evaluatie van de verdeling van bevoegdheden resulteert dit in de volgende criteria:
- invloed vooraf en/of verantwoording achteraf;
- routinematigheid;
- slagvaardigheid/werkbaarheid, mede in relatie tot
- vergaderfrequentie;
- verantwoordelijkheid voor beleid: waar kan deze het best worden belegd en op welk detailniveau.

Alle gedelegeerde bevoegdheden zijn bekeken aan de hand van de genoemde criteria om te beoordelen of aanpassing nodig is. Waar aanpassingen noodzakelijk en/of wenselijk zijn, is dit aangegeven in de bijlage 'Delegatiebesluit 2006 met advies/voorstel voor aanpassing'. De meeste wijzigingen zijn technisch van aard.

De bijlage 'Delegatiebesluit 2017' bevat het geactualiseerde Delegatiebesluit Delfland.

Te schrappen bevoegdheden
De bevoegdheden genoemd onder artikel 2 d, l, m, n, s, t, u en v, zijn bevoegdheden die in wet- of regelgeving zijn geregeld. Zij kunnen dus uit het Delegatiebesluit worden geschrapt. Het gaat hier onder meer om financiële en planning & controlzaken die zijn geregeld in de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie, de Nota activabeleid 2017 en voor investeringen de Nota investerings- en activabeleid van 2012.

In te trekken bevoegdheden
De bevoegdheden genoemd onder artikel 2 c, g, en k worden in de praktijk niet (meer) gebruikt en kunnen worden ingetrokken.

Opnemen van bevoegdheden die bij aparte besluiten zijn gedelegeerd
De volgende bevoegdheden zijn bij aparte besluiten gedelegeerd en kunnen onder w. t/m aa. in artikel 2 van het Delegatiebesluit opgenomen.

- Wijzigen van de ligging van de duinvoet door middel van het wijzigen van de betreffende, bij de legger behorende kaart(en), indien de jaarlijkse meting van de duinvoet daartoe aanleiding geeft (Legger zeewering VV 24 april 2014, BIS 35204)
- Aangeven van de ligging van het waterstaatswerk, de beschermingszone en/of het profiel van vrije ruimte, indien daar bij de Delflandse dijk twijfel over bestaat (Legger Delflandse dijk, Rivierdijk en Legger Delflandse dijk, Zeedijk VV17 februari 2011, BIS 19316)
- Vaststellen van projectplannen Waterwet (VV 20 november 2014, BIS 37857)
- Vaststellen van leggerwijzigingen voortvloeiend uit de vaststelling van projectplannen of de verlening van watervergunningen en vaststellen van leggerwijzigingen gericht op technische aanpassingen als gevolg van in het veld aangetroffen situaties die niet stroken met de legger VV 18 februari 2016, BIS 46293)
- Stellen van nadere regels, voor onderwerpen die door de verenigde vergadering in verordeningen zijn bepaald (Keur Delfland, Algemene subsidieverordening Delfland, alle belastingverordeningen).

Nieuw te delegeren bevoegdheden
bb. opleggen van gedoogplichten als bedoeld in de artikelen 5.21 en 5.22 Waterwet voor onderzoeken en daarmee verband houdende werkzaamheden;
cc. opleggen van gedoogplicht als bedoeld in artikel 5.24 Waterwet voor aanleg en wijziging van een waterstaatswerk en daarmee verband houdende werkzaamheden

Artikel 5.21 betreft de plicht onderzoeken en daarmee verband houdende werkzaamheden op of in gronden te gedogen. Artikel 5.22 betreft de plicht om onderzoek te gedogen dat een derde moet verrichten (bijvoorbeeld in het kader van een watervergunningaanvraag) op gronden van anderen. Voordat een gedoogplicht kan worden opgelegd, moet eerst worden geprobeerd toestemming van de rechthebbende te krijgen. Pas als dat niet lukt, kan een gedoogplicht worden opgelegd.
De onderzoeken waarvoor een gedoogplicht wordt opgelegd, moeten redelijkerwijs nodig zijn voor de uitvoering van de taken van het waterschap of voor de beoordeling van een vergunningaanvraag. De Waterwet voorziet in een regeling voor het geval een rechthebbende schade lijdt door het opleggen van een gedoogplicht. Als een gedoogplicht wordt opgelegd op verzoek van een derde, dan moet daaraan de voorwaarde worden verbonden dat vergoeding van eventuele schade voldoende is verzekerd. Als Delfland een gedoogplicht oplegt voor eigen onderzoeken, dan geldt op grond van de Waterwet dat de rechthebbende bij eventuele schade een verzoek om schadevergoeding/nadeelcompensatie kan indienen.

Artikel 5.24 betreft de plicht om te gedogen dat op iemands gronden een waterstaatswerk wordt aangelegd of gewijzigd. Als het naar het oordeel van Delfland in het belang van de rechthebbende is dat de rechthebbende wordt onteigend, dan kan geen gedoogplicht worden opgelegd. Gezien de rechtspraak is hier bijvoorbeeld sprake van als door aanleg of wijziging van een waterstaatswerk (de rest van) het perceel niet meer bruikbaar is.
Voordat deze gedoogplicht kan worden opgelegd, moet eerst worden onderhandeld over een oplossing in der minne en als de gedoogplicht is opgelegd, kan de rechthebbende op grond van de Waterwet een verzoek om schadevergoeding/nadeelcompensatie indienen.

Omdat het voor de voortgang van projecten noodzakelijk is dat het college slagvaardig kan optreden als een rechthebbende niet wenst mee te werken, is het nodig deze bevoegdheden te delegeren.

NB:
Er zijn nog geen gedoogplichten opgelegd. Het feit dat de mogelijkheid bestaat om gedoogplichten op te leggen, heeft er in de afgelopen jaren wel een aantal keer toe geleid dat moeizame onderhandelingen toch tot een oplossing in der minne hebben geleid.

Financiële voorwaarde bij toepassing van gedelegeerden bevoegdheden
Als een bevoegdheid aan het college is gedelegeerd, betekent dat niet zonder meer dat het college die bevoegdheid kan toepassen. Als het gebruik van een bevoegdheid tot gevolg heeft dat Delfland (financiële) verplichtingen aangaat, moet het college ook over de benodigde middelen beschikken. Met andere woorden: bij het gebruik van een juridische bevoegdheid moet altijd rekening worden gehouden met het door de verenigde vergadering vastgestelde financiële beleid en de daarbij behorende verantwoordingsregels. Om misverstanden te voorkomen is in het Delegatiebesluit expliciet opgenomen dat pas verplichtingen kunnen worden aangegaan als de verenigde vergadering de daarvoor benodigde gelden ter beschikking heeft gesteld.

Beleid bij toepassing (gedelegeerde) bevoegdheden
Het college moet bij de uitoefening van bevoegdheden het door de VV vastgestelde beleid in acht nemen. Dit geldt bij de uitoefening van de eigen bevoegdheden en bij de uitoefening van de gedelegeerde bevoegdheden. De VV kan daarnaast beleidsregels vaststellen die bij toepassing van de gedelegeerde bevoegdheden in acht genomen moeten worden. De VV heeft beleid en regelgeving vastgesteld dat voor specifieke bevoegdheden geldt:

Bij bevoegdheden op grond van artikel 2 Delegatiebesluit Delfland
a. de aanwijzing van bestuursleden voor rechtspersonen en samenwerkingsverbanden waarin het hoogheemraadschap deelneemt;
De VV heeft de Nota verbonden partijen vastgesteld (VV 25-04-2013 BIS 30165), waarin kaders worden gesteld voor (het aangaan van) participaties in verbonden partijen en de controle daarop.

h. de vaststelling van de wijze en het houden van aanbestedingen voor uit te voeren werken, leveringen en diensten;
De VV heeft Inkoop- en aanbestedingsbeleid vastgesteld (VV 6 april 2017 BIS 56728). Of een overheid moet aanbesteden volgt uit wet en regelgeving. Daarbij is een beperkte vrijheid gelaten om te kiezen op welke wijze wordt aanbesteed en de wijze waarop inschrijvingen worden beoordeeld. Met het Inkoop- en aanbestedingsbeleid heeft de VV kaders gesteld voor de wijze waarop de VV dient om te gaan met deze keuzevrijheid.

i. 1. het verkrijgen van registergoederen;
De VV heeft de Nota grondverwerving bij projecten vastgesteld (VV 29-11-2011 BIS 26150). In de Nota grondverwerving bij projecten is beschreven welke manieren er bestaan om de beschikking te krijgen over gronden die nodig zijn voor uitvoering van projecten. Het uitgangspunt is dat eigendom van de gronden niet noodzakelijk is. Hierop geldt een uitzondering voor gemalen, waarbij wordt gestreefd naar eigendom van de gronden en voor persleidingen en belangrijke peilregulerende kunstwerken, waarbij wordt gestreefd naar het vestigen van een recht van opstal. In de nota staan ook afwijkingsmogelijkheden.

i. 2. het vervreemden van registergoederen;
De VV heeft het Beleid cultuurhistorisch vastgoed (VV 05-06-2014 BIS 35788) vastgesteld. In het Beleid cultuurhistorisch vastgoed staat op welke wijze de afweging moet worden gemaakt om te besluiten over verkoop van cultuurhistorische objecten die geen waterstaatkundige taak meer hebben. De commissie BOB moet geconsulteerd worden voordat tot verkoop wordt overgegaan.

j. het vestigen, wijzigen, opzeggen en afstand doen van zakelijke rechten;
De VV heeft Erfpachtbeleid en nieuwe voorwaarden (VV 15-12-2011 BIS 24694) vastgesteld. De "Algemene voorwaarden voor de uitgifte van onroerende zaken in erfpacht

2012" van het Hoogheemraadschap van Delfland ("Model AV 2012") zijn met ingang van 11 maart 2013 van toepassing op elke uitgifte, heruitgifte en verlenging van erfpachtcontracten.

o. het aangaan van geld- en kapitaalmarkttransacties binnen de ruimte van de vastgestelde jaarbegroting en de meerjarenraming;
De VV heeft het Treasurystatuut 2016 vastgesteld (VV 24 september 2015 BIS 42572).

p. het aangaan en wijzigen van rekening-courantovereenkomsten;
De VV heeft het Treasurystatuut 2016) vastgesteld (VV 24 september 2015 BIS 42572).

Bij bevoegdheden op grond van aparte delegatiebesluiten
vaststellen van projectplannen Waterwet binnen het vastgestelde investeringsplan, uitgezonderd de volgende gevallen:
1. indien het de aanleg, verlegging of versteking van een primaire waterkering betreft en/of de projectprocedure van artikel 5.5 en verder Waterwet van toepassing is;
2. indien de verenigde vergadering bij het vaststellen van het investeringsplan voor het project waarvoor het projectplan wordt vastgesteld, heeft bepaald dat het projectplan door haarzelf dient te worden vastgesteld.
Er is geen specifiek beleid vastgesteld waarmee rekening moet worden gehouden bij vaststelling van een projectplan. Bij het opstellen van een projectplan wordt gebruik gemaakt van een model. Het model voorziet er onder meer in dat wordt aangegeven hoe het project bijdraagt aan de programmadoelen van Delfland en in hoeverre wordt afgeweken van beleidsregels. Het komt er op neer dat bij een projectplan eenzelfde soort toets wordt gedaan als bij een vergunningaanvraag.

Rapportage over het gebruik van gedelegeerde bevoegdheden
In het Delegatiebesluit staat dat over het gebruik van gedelegeerde bevoegdheden gerapporteerd moet worden. Dit wordt in de praktijk niet gedaan en het is niet duidelijk aan wat voor gegevens de VV behoefte heeft. In de VV-werkgroep monisme-delegatiebesluit zal dit onderwerp nader besproken worden.

NB 1:
Er is alleen gekeken welk beleid geldt voor gedelegeerde bevoegdheden. Er is op dit moment geen reden om aan te nemen dat het genoemde beleid naar aanleiding van Actualisatie van het Delegatiebesluit aangepast moet worden.

NB 2:
In de Omgevingswet, die op zijn vroegst in het voorjaar van 2019 in werking zal treden, staat dat het de bevoegdheid van het college is om het waterbeheerprogramma vast te stellen. Het waterbeheerprogramma zal het huidige waterbeheerplan opvolgen. In de versie van de Invoeringswet Omgevingswet, waarover begin 2017 een internetconsultatie heeft plaatsgevonden, staat dat de Omgevingswet wordt gewijzigd zodat daar in staat de VV bevoegd is het waterbeheerplanprogramma vast te stellen. De verwachting is dus dat op dit punt de bevoegdheidsverdeling blijft, zoals die nu is.

15. Bijlagen

1. Delegatiebesluit Delfland 2017 (kenmerk DMS 1267141)
2. Delegatiebesluit 2006 met advies/ voorstel voor aanpassing
3. Overzicht met bevoegdheden VV en D&H - 14 maart 2017
4. Overzicht met bevoegdheden VV en D&H na actualisatie Delegatiebesluit

Actualisatie Delegatiebesluit Delfland

Hoogheemraadschap van Delfland

Kenmerk VV : 1260647	Vergaderdatum : 18 mei 2017
Beleidsveld : Bestuur	Agendapunt : B.02

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van 11 april 2017, kenmerk 51187 ;

gelezen het positieve advies van de commissie Bestuur, Organisatie en Bedrijfsvoering;

overwegende dat:
het Delegatiebesluit Delfland geactualiseerd moet worden;

Gelet op:
de artikelen 56, 77 en 83 van de Waterschapswet

Besluit:

1. kennis te nemen van de overzichten met bevoegdheden VV en D&H.
2. vast te stellen het Delegatiebesluit Delfland 2017 met kenmerk DMS 1267141, inclusief de toelichting.
3. te bepalen dat het onder 2 genoemde Delegatiebesluit Delfland 2017 in de plaats komt van het delegatiebesluit van de verenigde vergadering van 23 november 1995, nr. 95.04098, zoals gewijzigd op 27 november 2003, nr. 398866 en op 6 juli 2006, kenmerk 583682, en van de afzonderlijke besluiten tot delegatie van bevoegdheden die de verenigde vergadering in de periode tussen 6 juli 2006 en heden heeft genomen.
4. te bepalen dat het Delegatiebesluit Delfland 2017 met kenmerk DMS 1267141 op 1 juni 2017 in werking treedt.
5. te bepalen dat besluiten die zijn genomen op grond van eerdere versies van het Delegatiebesluit Delfland en/of op grond van aparte besluiten tot delegatie blijven gelden.
6. de VV-werkgroep monisme-delegatiebesluit opdracht te verlenen om een voorstel uit te werken voor de wijze waarop verantwoording wordt afgelegd over het gebruik van gedelegeerde bevoegdheden, met als uitgangspunt dat dit jaarlijks bij de jaarrekening gebeurt.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 18 mei 2017

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris,	de Voorzitter,
mr. drs. P.I.M. van den Wijngaart	mr. M.A.P. van Haersma Buma

Delegatiebesluit Delfland 2017

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

In dit besluit wordt verstaan onder:

a. delegeren: het overdragen van bevoegdheden van de verenigde vergadering aan dijkgraaf en hoogheemraden krachtens artikel 83, eerste lid, van de Waterschapswet;
b. college: dijkgraaf en hoogheemraden.

Artikel 2 Gedelegeerde bevoegdheden

Gedelegeerd worden de volgende bevoegdheden:

a. de aanwijzing van bestuursleden voor rechtspersonen en samenwerkingsverbanden waarin het hoogheemraadschap deelneemt;
b. geschrapt bij besluit van 6 april 2017;
c. ingetrokken bij besluit van 6 april 2017;
d. het voeren van de volgende (gerechtelijke) procedures:
    1. het instellen van bezwaar en beroep en het voeren van verweer in bezwaarprocedures en procedures bij de bestuursrechter;
    2. het instellen van procedures, het voeren van verweer en afzien van verweer in procedures bij de burgerlijke rechter;
    3. het indienen van inspraakreacties, zienswijzen en adviezen in procedures ter voorbereiding van besluiten van andere overheden;
e. het aangaan van vaststellingsovereenkomsten en schikkingen alsmede het opdragen van geschillenbeslechting aan scheidslieden;
f. het overnemen in beheer of onderhoud van waterstaatkundige werken;
g. ingetrokken bij besluit van 6 april 2017;
h. de vaststelling van de wijze en het houden van aanbestedingen voor uit te voeren werken, leveringen en diensten;
i. het verkrijgen en vervreemden van registergoederen;
j. het vestigen, wijzigen, opzeggen en afstand doen van zakelijke rechten;
k. ingetrokken bij besluit van 6 april 2017;
l. geschrapt bij besluit van 6 april 2017;
m. geschrapt bij besluit van 6 april 2017;
n. geschrapt bij besluit van 6 april 2017;
o. het aangaan van geld- en kapitaalmarkttransacties binnen de ruimte van de vastgestelde jaarbegroting en de meerjarenraming;
p. het aangaan en wijzigen van rekening-courantovereenkomsten;
q. het verlenen van vermindering of kwijtschelding van verplichtingen aan hen, die verplichtingen jegens het hoogheemraadschap zijn aangegaan;
r. vaststellen van projectplannen Waterwet binnen het vastgestelde investeringsplan, uitgezonderd de volgende gevallen:
    1. indien het de aanleg, verlegging of versteking van een primaire waterkering betreft en/of de projectprocedure van artikel 5.5 en verder Waterwet van toepassing is;
    2. indien de verenigde vergadering bij het vaststellen van het investeringsplan voor het project waarvoor het projectplan wordt vastgesteld, heeft bepaald dat het projectplan door haarzelf dient te worden vastgesteld;
s. geschrapt bij besluit van 6 april 2017;
t. geschrapt bij besluit van 6 april 2017;
u. geschrapt bij besluit van 6 april 2017;
v. geschrapt bij besluit van 6 april 2017;
w. wijzigen van de ligging van de duinvoet door middel van het wijzigen van de betreffende, bij de legger behorende kaart(en), indien de jaarlijkse meting van de duinvoet daartoe aanleiding geeft;
x. aangeven van de ligging van het waterstaatswerk, de beschermingszone en/of het profiel van vrije ruimte, indien daar bij de Delflandse dijk twijfel over bestaat;

y. vaststellen van leggerwijzigingen voortvloeiend uit de vaststelling van projectplannen of de verlening van watervergunningen:
z. vaststellen van leggerwijzigingen gericht op technische aanpassingen als gevolg van in het veld aangetroffen situaties die niet stroken met de legger;
aa. stellen van nadere regels, voor onderwerpen die door de verenigde vergadering in verordeningen zijn bepaald;
bb. opleggen van gedoogplichten als bedoeld in de artikelen 5.21 en 5.22 Waterwet voor onderzoeken en daarmee verband houdende werkzaamheden;
cc. opleggen van gedoogplicht als bedoeld in artikel 5.24 Waterwet voor aanleg en wijziging van een waterstaatswerk en daarmee verband houdende werkzaamheden.

Artikel 3 Financiële voorwaarde voor gebruik van gedelegeerde bevoegdheden

Indien het gebruik van een gedelegeerde bevoegdheid tot gevolg heeft dat het hoogheemraadschap financiële verplichtingen aangaat, kan deze bevoegdheid pas worden uitgeoefend als de verenigde vergadering de daarvoor benodigde gelden ter beschikking heeft gesteld.

Artikel 4 Inlichtingenplicht gebruik gedelegeerde bevoegdheden

1. Het college doet jaarlijks aan de verenigde vergadering mededeling over de gebruikmaking van de gedelegeerde bevoegdheden.
2. Het college verschaft desgevraagd aan de verenigde vergadering inlichtingen over de uitoefening van gedelegeerde bevoegdheden.

Artikel 5 Citeertitel, vervanging oude besluiten en inwerkingtreding nieuw Delegatiebesluit

1. Dit besluit kan worden aangehaald als: Delegatiebesluit Delfland 2017
2. Dit besluit komt in de plaats van het delegatiebesluit van de verenigde vergadering van 23 november 1995, nr. 95.04098, zoals gewijzigd op 27 november 2003, nr. 398866 en op 6 juni 2006 en van de afzonderlijke besluiten tot delegatie van bevoegdheden die de verenigde vergadering in de periode tussen 6 juli 2006 en heden heeft genomen.
3. Het Delegatiebesluit Delfland 2017 treedt in werking op 1 juni 2017.
4. Besluiten die zijn genomen op grond van eerdere versies van het Delegatiebesluit Delfland 2017 en/of op grond van aparte besluiten tot delegatie blijven gelden.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de verenigde vergadering van 18 mei 2017, vv kenmerk 1260647.

Secretaris, Dijkgraaf,

mr. drs. P.I.M. van den Wijngaart mr. M.A.P. van Haersma Buma

Publicatiedatum: …..
Datum inwerkingtreding: 1 juni 2017.

Toelichting bij het Delegatiebesluit Delfland:

Algemene toelichting

De verenigde vergadering (VV) kan bevoegdheden delegeren aan het college. Dit is bij Delfland al sedert 1969 geregeld in het Delegatiebesluit. In 1995 is er een wijziging gekomen in de systematiek van bevoegdheidsverdeling. Vóór 1995 konden provinciale staten in het Reglement van Delfland bepalen welke bevoegdheden voor delegatie in aanmerking kwamen. Na 1995

konden provinciale staten bepalen welke bevoegdheden niet voor delegatie in aanmerking kwamen. Sinds 1999 is de bevoegdheidsverdeling landelijk geregeld in de Waterschapswet en daar staat ook in welke bevoegdheden niet voor delegatie in aanmerking komen.

Sinds 1995 worden in het Delegatiebesluit Delfland de volgende criteria in acht genomen bij delegatie van bevoegdheden aan het college:
- doelmatigheid;
- snelheid;
- routinematigheid.

Bevoegdheden verenigde vergadering
Artikel 56 van de Waterschapswet luidt: "Het waterschapsbestuur is bevoegd tot regeling en bestuur ter behartiging van de taken die het waterschap in het reglement zijn opgedragen."
In artikel 77 Waterschapswet is bepaald dat de in artikel 56 omschreven bevoegdheid tot regeling en bestuur bij het algemeen bestuur berust voor zover deze niet bij of krachtens reglement dan wel bij wet of amvb is toegekend aan het dagelijks bestuur, de voorzitter of aan het bestuur van een afdeling.
In artikel 83 Waterschapswet is de delegatiegrondslag gegeven. In het eerste lid is bepaald: "Het algemeen bestuur kan aan het dagelijks bestuur en aan het bestuur van een afdeling bevoegdheden van het algemeen bestuur overdragen, tenzij de aard van de bevoegdheid zich tegen overdracht verzet." In het tweede lid is een aantal delegatieverboden neergelegd.

Bevoegdheden college
Artikel 84 geeft de bevoegdheden van het college aan. Het college is belast met de dagelijkse aangelegenheden van Delfland en met de voorbereiding en uitvoering van beslissingen van de VV Daarnaast heeft het college de door de VV gedelegeerde bevoegdheden.

Bij gebruik bevoegdheid delegatiebesluit vermelden
In artikel 10:19 Awb is bepaald dat een besluit dat op grond van een gedelegeerde bevoegdheid wordt genomen, het delegatiebesluit en de vindplaats daarvan vermeld.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1 Begripsomschrijvingen
Er zijn begripsomschrijvingen gegeven van 'delegeren' en 'college'.

De overdracht van bevoegdheden van de VV naar het college wordt delegatie genoemd. Delegatie is een echte overdracht van bevoegdheden, dat wil zeggen dat de bestuursbevoegdheid wordt overgedragen aan het college die deze op eigen naam en onder eigen verantwoordelijkheid uitoefent. De verenigde vergadering kan de bevoegdheid na delegatie niet meer zelf uitoefenen.

Artikel 2 Gedelegeerde bevoegdheden
In artikel 2 worden alle bevoegdheden van de VV opgesomd die aan het college worden overgedragen.

Onder a: de aanwijzing van bestuursleden voor rechtspersonen en samenwerkingsverbanden waarin het hoogheemraadschap deelneemt.

Volgens de toelichting bij het Delegatiebesluit van 1995, VV 23 november 1995, nr. 95.04098, geschiedt delegatie van deze bevoegdheid op grond van doelmatig bestuur.

De rechtspersonen waarin het hoogheemraadschap deelneemt, kunnen verbonden partijen zijn, zoals genoemd in de begroting, en andere gremia. Aanwijzing van bestuursleden door dijkgraaf en hoogheemraden is niet mogelijk als die aanwijzing op grond van de wet aan de VV is voorbehouden.
Voorbeelden van rechtspersonen waarin het hoogheemraadschap deelneemt, zijn: de Nederlandse Waterschapsbank NV, de Holding IOPW NV en de coöperatieve vereniging UA Clean Tech Delta. Voorbeelden samenwerkingsverbanden zijn de Stuurgroep Digitale Delta, het Bestuurlijk overleg Centraal Holland en het waterschapsoverleg Rijn-West.

In de wet gemeenschappelijke regelingen is bepaald dat de aanwijzing van bestuursleden voor gemeenschappelijke regelingen waarin de VV deelneemt door de VV dient te gebeuren. De bevoegdheid tot het aanwijzen van bestuursleden voor gemeenschappelijke regelingen leent zich dus niet voor delegatie en is in 2016 geschrapt. Voor gemeenschappelijke regelingen waarin het college deelneemt dient het college de bestuursleden aan te wijzen.

Onder b: de bevoegdheid tot benoeming, schorsing en het ontslag van de voorzitter, leden en plaatsvervangende leden van de commissie als bedoeld in de Verordening commissie bezwaarschriften Delfland, is geregeld in de Bezwaarschriftenverordening Delfland. Hier is geen sprake van overdracht van een bevoegdheid, maar van uitvoering van de Bezwaarschriftenverordening. Deze bevoegdheid is in het besluit van 2016 uit het Delelgatiebesluit geschrapt.

Onder c.: het aanvaarden van erfstellingen, legaten of schenkingen komt in de praktijk niet voor, zodat delegatie niet nodig is. Deze bevoegdheid is in 2016 ingetrokken.

Onder d: het voeren van (gerechtelijke) procedures

De bevoegdheden tot het instellen van bezwaar, beroep, rechtsgedingen, rechtsvorderingen waren al voor 1995 gedelegeerd aan het college. De bevoegdheid tot het indienen van inspraakreacties, etc. is daar bij besluit van 6 juli 2006 aan toegevoegd. In 2016 is de terminologie aangepast aan de begrippen in de op dat moment geldende regelgeving.

Onder e: het aangaan van vaststellingsovereenkomsten en schikkingen alsmede het opdragen van geschillenbeslechting aan scheidslieden.

De bevoegdheden tot het treffen van dadingen en het opdragen van geschillenbeslechting aan scheidslieden (arbitrage) waren al voor 1995 gedelegeerd aan het college. Bij besluit van 6 juli 2006 is de term 'dading' gewijzigd in 'vaststellingsovereenkomst' om aan te sluiten bij de begrippen in de geldende regelgeving, met de toevoeging 'en schikkingen', omdat het niet altijd tot een vaststellingsovereenkomst komt, maar soms wel tot schikkingen ter beëindiging of voorkoming van een juridische procedure.
In artikel 7:900 BW wordt de vaststellingsovereenkomst als volgt omschreven: Bij een vaststellingsovereenkomst binden partijen, ter beëindiging of ter voorkoming van onzekerheid of geschil omtrent hetgeen tussen hen rechtens geldt, zich jegens elkaar aan een vaststelling daarvan, bestemd om ook te gelden voor zover zij van de tevoren bestaande rechtstoestand mocht afwijken.

Onder f: het overnemen in beheer of onderhoud van waterstaatkundige werken.

Het Delegatiebesluit van 1995 vermeldt hierover het volgende. Indien door leggerwijziging de oorspronkelijke particuliere onderhoudsverplichting bij Delfland komt te berusten, dient terzake een overnameregeling getroffen te worden. De leggerwijziging is een blijvende bevoegdheid van de VV. De uitvoering in de vorm van de overnameregeling leent zich voor delegatie.

In 2016 is daaraan toegevoegd:
Het overnemen in beheer van waterstaatswerken is aan de orde als in projecten van derden nieuwe waterstaatswerken worden aangelegd. Als waterbeheerder neemt Delfland neemt dergelijke waterstaatswerken in beheer, maar het is niet altijd nodig om ook de eigendom te verkrijgen. Het onderhoud van nieuwe waterstaatswerken wordt in leggers geregeld.

Onder g: het aangaan van overeenkomsten van blijvende aard ten behoeve of ten laste van het hoogheemraadschap, met uitzondering van waterakkoorden en overeenkomsten die betrekking hebben op het opnieuw in polderverband brengen.

Deze bevoegdheid is in 2016 ingetrokken omdat er in de praktijk geen behoefte meer aan is.

Onder h: de vaststelling van de wijze en het houden van aanbestedingen voor uit te voeren

werken, leveringen en diensten.

Deze bevoegdheid was voor 1995 al gedelegeerd aan het college.

In 2016 is de toelichting aangevuld met:
Of een overheid moet aanbesteden volgt uit wet- en regelgeving. Waar het gaat om de vraag op welke wijze aanbesteed moet worden geven wet- en regelgeving beperkte keuzevrijheid. Er kan gekozen worden voor enkele toegestane procedures en de wijze waarop inschrijvingen worden beoordeeld. De verenigde vergadering kan kaders stellen voor de wijze waarop met de keuze vrijheid wordt omgegaan.

Onder i: 1. het verkrijgen van registergoederen en het vervreemden van registergoederen.

Deze bevoegdheid is volgens het Delegatiebesluit van 1995 gedelegeerd gelet op een slagvaardig optreden. Daarbij is opgemerkt dat deze in zijn volle omvang kon worden gedelegeerd vanwege de voorwaarde dat in de begroting of in een begrotingswijziging een aankoop (specifiek dan wel in een post onvoorzien) moet zijn voorzien.
De betreffende voorwaarde is in 2016 geschrapt, omdat de voorwaarde dat voor het gebruik van deze bevoegdheid vooraf gelden ter beschikking moeten zijn gesteld, voor het gebruik van àlle gedelegeerde bevoegdheden geldt. In plaats daarvan is een nieuw artikel 3 toegevoegd.

Onder j: het vestigen, wijzigen, opzeggen en afstand doen van zakelijke rechten.

Het vestigen van zakelijke rechten (zoals erfpacht en opstal) was voor 1995 al gedelegeerd. Bij besluit van 6 juli 2006 is daar in het kader van de volledigheid aan toegevoegd: wijzigen, opzeggen en afstand doen van zakelijke rechten.

Onder k: het kopen, vervreemden of verpanden van waardepapieren. Dit komt in de praktijk zo weinig voor dat delegatie niet nodig is. Deze bevoegdheid is in 2016 ingetrokken.

Onder l: het besteden van de in de jaarbegroting beschikbaar gestelde gelden. Hier is geen sprake van overdracht van een bevoegdheid maar uitvoering van het financiële beleid, zoals de VV dat heeft bepaald in de Verordening Beleids- en verantwoordingsfunctie en de Nota investerings- en activabeleid. Deze bevoegdheid is in 2016 geschrapt.

Onder m: het doen van investeringen voor zover bij de jaarbegroting of een begrotingswijziging krediet beschikbaar is gesteld, tenzij de verenigde vergadering zich bij de vaststelling van de jaarbegroting zulks heeft voorbehouden. Hier is geen sprake van overdracht van een bevoegdheid maar uitvoering van het financiële beleid, zoals de VV dat heeft bepaald in de Verordening Beleids- en verantwoordingsfunctie en de Nota investerings- en activabeleid. In de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie is geregeld op welke wijze de VV investeringen goedkeurt. Deze bevoegdheid is in 2016 geschrapt.

Onder n: het beschikken over de posten onvoorzien in de vastgestelde jaarbegroting. Hier is geen sprake van overdracht van een bevoegdheid maar uitvoering van het financiële beleid, zoals de VV dat heeft bepaald in de Verordening Beleids- en verantwoordingsfunctie en de Nota investerings- en activabeleid. Deze bevoegdheid is in 2016 geschrapt.

Onder o: het aangaan van geld- en kapitaalmarkttransacties binnen de ruimte van de vastgestelde jaarbegroting en de meerjarenraming.

Deze bevoegdheid was – weliswaar anders geformuleerd - al voor 1995 gedelegeerd.
In 2016 is de toelichting aan gevuld met de tekst:
Dit betreft in het bijzonder het jaarlijkse proces voor het aangaan van grote leningen, waarover in de jaarrekening wordt gerapporteerd.

Onder p: het aangaan en wijzigen van rekening-courantovereenkomsten.

Deze bevoegdheid was al voor 1995 gedelegeerd. Dit gebeurt maandelijks om ervoor te zorgen dat de betalingen kunnen worden gedaan. Hier wordt in de jaarrekening over gerapporteerd.

Onder q: het verlenen van vermindering of kwijtschelding van verplichtingen aan hen, die verplichtingen jegens het hoogheemraadschap zijn aangegaan.

Deze bevoegdheid was al voor 1995 gedelegeerd. Bij besluit van 2016 is de formulering aangepast om duidelijk te maken dat het hier niet gaat over kwijtschelding op grond van de Kwijtscheldingsverordening, maar over de kwijtschelding van facturen of bijvoorbeeld verplichtingen uit overeenkomsten. In de praktijk wordt deze bevoegdheid gebruikt om af te zien van invordering bij dubieuze debiteuren. Hier wordt in de jaarrekening over gerapporteerd.

Onder r: vaststellen van projectplannen Waterwet binnen het vastgestelde investeringsplan

In het Delegatiebesluit van 1995 is de bevoegdheid tot de aanleg of verbetering van waterstaatswerken gedelegeerd. Met de inwerkingtreding van de Waterwet is dit type besluit vervangen door projectplannen op grond van de Waterwet.
De bevoegdheid projectplannen Waterwet vast te stellen is in 2011 bij apart besluit gedelegeerd (VV 20-11-2014 BIS 37857).

Onder s: het aanwijzen van een of meer ambtenaren die de secretaris bij afwezigheid vervangen. Deze bevoegdheid is in 2016 uit het Delegatiebesluit geschrapt, omdat dit op grond van artikel 55a Waterschapswet een bevoegdheid van het college is.

Onder t: het vaststellen en wijzigen van regelingen inzake het georganiseerd overleg.
Deze bevoegdheid is in 2016 uit het Delegatiebesluit geschrapt, omdat dit op grond van artikel 10.1 Sectorale Arbeidsvoorwaarden Waterschappen (SAW) een bevoegdheid van het college is.

Onder u: het uitoefenen van de bevoegdheden van het algemeen bestuur op grond van artikel 8.1.8 van de Sectorale arbeidsvoorwaarden waterschappen (eervol ontslag op grond van onverenigbaarheid van karakters). Deze bevoegdheid is in 2016 uit het Delegatiebesluit geschrapt, omdat dit op grond van artikel 8.8 SAW een bevoegdheid van het college is.

Onder v: het geven van beschikkingen terzake van een ontheffing als bedoeld in artikel 87 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990. Deze bevoegdheid is in 2016 uit het Delegatiebesluit geschrapt, omdat dit op grond van artikel 18 Wegenverkeerswet een bevoegdheid van het college is.

Onder w: wijzigen van de ligging van de duinvoet door middel van het wijzigen van de betreffende, bij de legger behorende kaart(en), indien de jaarlijkse meting van de duinvoet daartoe aanleiding geeft;

Deze bevoegdheid is toegekend in de Legger zeewering (VV 24-04-2014 BIS 35204).

Onder x: aangeven van de ligging van het waterstaatswerk, de beschermingszone en/of het profiel van vrije ruimte, indien daar bij de Delflandse dijk twijfel over bestaat

Deze bevoegdheid is toegekend in de Legger Delflandse dijk, Rivierdijk en de Legger Delflandse dijk, Zeedijk (VV 17-02-2011 BIS 19316).

Onder y: vaststellen van leggerwijzigingen voortvloeiend uit de vaststelling van projectplannen of de verlening van watervergunningen:

Deze bevoegdheid is bij apart besluit gedelegeerd (VV 18-02-2016 BIS 46293).

Onder z: vaststelling van leggerwijzigingen gericht op technische aanpassingen als gevolg van in het veld aangetroffen situaties die niet stroken met de legger

Deze bevoegdheid is bij apart besluit gedelegeerd (VV 18-02-2016 BIS 46293).

Onder aa: stellen van nadere regels stellen van nadere regels, voor onderwerpen die door de verenigde vergadering in verordeningen zijn bepaald

De verenigde vergadering kan in verordeningen bepalen dat het college voor bepaalde onderwerpen zelf nadere regels kan bepalen. Dit is gebeurd in de Keur Delfland, de Algemene subsidieverordening Delfland en in alle belastingverordeningen.

Onder bb en cc: opleggen van gedoogplichten als bedoeld in de artikelen 5.21 en 5.22 Waterwet voor onderzoeken en daarmee verband houdende werkzaamheden en opleggen van gedoogplicht als bedoeld in artikel 5.24 Waterwet voor aanleg en wijziging van een waterstaatswerk en daarmee verband houdende werkzaamheden

Deze bevoegdheden worden gedelegeerd, omdat het voor de voortgang van projecten noodzakelijk is dat het college slagvaardig kan optreden als een rechthebbende niet wenst mee te werken.

Artikel 5.21 betreft de plicht onderzoeken en daarmee verband houdende werkzaamheden op of in gronden te gedogen. Artikel 5.22 betreft de plicht om onderzoek te gedogen dat een derde moet verrichten (bijvoorbeeld in het kader van een watervergunningaanvraag) op gronden van anderen. Voordat een gedoogplicht kan worden opgelegd, moet eerst worden geprobeerd toestemming van de rechthebbende te krijgen. Pas als dat niet lukt, kan een gedoogplicht worden opgelegd.
De onderzoeken waarvoor een gedoogplicht wordt opgelegd, moeten redelijkerwijs nodig zijn voor de uitvoering van de taken van het waterschap of voor de beoordeling van een vergunningaanvraag. De Waterwet voorziet in een regeling voor het geval een rechthebbende schade lijdt door het opleggen van een gedoogplicht. Als een gedoogplicht wordt opgelegd op verzoek van een derde, dan moet daaraan de voorwaarde worden verbonden dat vergoeding van eventuele schade voldoende is verzekerd. Bij de gedoogplichten die het waterschap zelf oplegt, geldt op grond van de Waterwet dat de rechthebbende bij eventuele schade een verzoek om schadevergoeding/nadeelcompensatie kan indienen.

Artikel 5.24 betreft de plicht om te gedogen dat op iemands gronden een waterstaatswerk wordt aangelegd of gewijzigd. Het opleggen van een gedoogplicht voor aanleg of wijziging van een waterstaatswerk kan niet als het in het belang van de rechthebbende is dat de gronden worden onteigend. Dat is bijvoorbeeld het geval dat (de rest van) het perceel niet meer bruikbaar is.

Artikel 3 Financiële voorwaarde voor gebruik van gedelegeerde bevoegdheden

Het aangaan van verplichtingen jegens Delfland is pas toegestaan als de VV de daarvoor benodigde gelden ter beschikking heeft gesteld. Bij vaststelling of wijziging van de begroting kunnen gelden ter beschikking worden gesteld. De VV kan ook gelden ter beschikking stellen door een investeringsplan vast te stellen en daarbij krediet te verstrekken.
Op welke wijze de VV gelden ter beschikking stelt is geregeld in onder meer de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie, de Nota investerings- en activabeleid.

Artikel 4 Inlichtingenplicht gebruik gedelegeerde bevoegdheden

In artikel 10:16, tweede lid, Awb is bepaald dat degene aan wie de bevoegdheid is gedelegeerd (college), het bestuursorgaan (VV) op diens verzoek inlichtingen verschaft over de uitoefening van de bevoegdheid. Deze bepaling is in artikel 3 van het Delegatiebesluit nader uitgewerkt. Het eerste lid bevat een structurele jaarlijkse rapportageplicht. Het tweede lid bevat een inlichtingenplicht op verzoek.

De inlichtingenplicht houdt verband met de mogelijkheid voor de VV om beleidsregels (artikel 4:8 Awb) te stellen over de wijze waarop de gedelegeerde bevoegdheden moeten worden uitgeoefend en de mogelijkheid om het delegatiebesluit (deels) in te trekken (artikel 10:18 Awb).

Artikel 5 Citeertitel, vervanging oude besluiten en inwerkingtreding nieuw Delegatiebesluit

Lid 4 is opgenomen om duidelijk te maken dat besluiten die zijn genomen op grond van eerdere delegatiebesluiten bevoegd zijn genomen.

2. Delegatiebesluit 2006
NB: de cursief gedrukte tekst is het advies/voorstel voor aanpassing van Delegatiebesluit

Delegatiebesluit Delfland

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

In dit besluit wordt verstaan onder:

a. delegeren: het overdragen van bevoegdheden van de verenigde vergadering aan het college van dijkgraaf en hoogheemraden krachtens artikel 83, eerste lid, van de Waterschapswet;
b. college: ~~college van~~ dijkgraaf en hoogheemraden.
In het provinciale Reglement van Bestuur is bepaald dat het dagelijks bestuur van het Hoogheemraadschap van Delfland wordt aangeduid met de benaming dijkgraaf en hoogheemraden

Artikel 2 Gedelegeerde bevoegdheden

Gedelegeerd worden de volgende bevoegdheden:

a. de aanwijzing van bestuursleden voor rechtspersonen~~, gemeenschappelijke regelingen~~ en samenwerkingsverbanden waarin het hoogheemraadschap deelneemt;
1. In de Wet gemeenschappelijke regelingen is bepaald dat de aanwijzing van bestuursleden voor gemeenschappelijke regelingen waarin de VV deelneemt door de VV dient te gebeuren. De bevoegdheid tot het aanwijzen van bestuursleden voor gemeenschappelijke regelingen leent zich dus niet voor delegatie.
Voor gemeenschappelijke regelingen waarin het college deelneemt dient het college de bestuursleden aan te wijzen. NB: Delfland kent op dit moment alleen gemeenschappelijke regelingen waarin het college deelneemt.
2.Er is behoefte aan een nadere omschrijving in de toelichting van de samenwerkingsverbanden waarin Delfland deelneemt.
b. de benoeming, schorsing en het ontslag van de voorzitter, leden en plaatsvervangende leden van de commissie als bedoeld in de Verordening commissie bezwaarschriften Delfland;
Dit is ook geregeld in de Bezwaarschriftenverordening Delfland. Hier is geen sprake van overdracht van een bevoegdheid, maar van uitvoering van de Bezwaarschriftenverordening. Deze bevoegdheid kan geschrapt worden.
c het aanvaarden van erfstellingen, legaten of schenkingen voor zover hieraan geen bezwarende voorwaarden zijn gebonden;
Dit komt in de praktijk niet voor, dus delegatie is niet nodig. Deze bevoegdheid kan worden ingetrokken.
d. het indienen van bezwaar en het instellen van beroep; het instellen van rechtsgedingen, het voeren van verweer tegen rechtsvorderingen en het berusten in rechtsvorderingen; het ageren tegen plannen van derden en het indienen van zienswijzen, bedenkingen en klaagschriften;
Aanvankelijk waren dit aparte punten voor 1. bezwaarprocedures en procedures bij de bestuursrechter en 2. procedures bij de burgerlijke rechter. In 2006 is daar een punt aan toegevoegd voor procedures ter voorbereiding van besluiten. Het is overzichtelijker om hier weer aparte punten van te maken:
het voeren van de volgende (gerechtelijke) procedures:
1. *het instellen van bezwaar en beroep en het voeren van verweer in bezwaarprocedures en procedures bij de bestuursrechter;*
2. *het instellen van procedures, het voeren van verweer en afzien van verweer in procedures bij de burgerlijke rechter;*
3. *het indienen van inspraakreacties, zienswijzen en adviezen in procedures ter voorbereiding van besluiten van andere overheden.*
e. het aangaan van vaststellingsovereenkomsten en schikkingen alsmede het opdragen van geschillenbeslechting aan scheidslieden;
f. het overnemen in beheer of onderhoud van waterstaatkundige werken;
Een aanvulling op de toelichting is noodzakelijk. Het overnemen in beheer van waterstaatswerken is aan de orde als in projecten van derden nieuwe waterstaatswerken worden aangelegd. Als waterbeheerder neemt Delfland neemt dergelijke waterstaatswerken in

beheer, maar het is niet altijd nodig om ook de eigendom te verkrijgen. Het onderhoud van nieuwe waterstaatswerken wordt in leggers geregeld.

g. het aangaan van overeenkomsten van blijvende aard ten behoeve of ten laste van het hoogheemraadschap, met uitzondering van waterakkoorden en overeenkomsten die betrekking hebben op het opnieuw in polderverband brengen;
Gezien de toelichting en de datum waarop deze bevoegdheid is gedelegeerd (1995), heeft delegatie van deze bevoegdheid en de bevoegdheid onder g. te maken met de herverdeling van taken en bevoegdheden in het waterbeheer n.a.v. het rapport Brokx-nat. Er is geen behoefte meer aan delegatie van deze bevoegdheid. Deze bevoegdheid kan worden ingetrokken.

h. de vaststelling van de wijze en het houden van aanbestedingen voor uit te voeren werken, leveringen en diensten;
Toelichten dat het hier gaat om uitvoering van wet- en regelgeving betreffende aanbesteding en keuzevrijheid hier is. Er is behoefte aan door een door de VV vastgesteld kader voor aanbestedingen.

i. het verkrijgen van registergoederen, ~~voorzover de jaarbegroting of een begrotingswijziging hierin voorziet~~, en het vervreemden van registergoederen;
Bij het gebruik van alle gedelegeerde bevoegdheden die ertoe leiden dat Delfland financiële verplichtingen aangaat, geldt dat dit pas kan als de VV daarvoor gelden ter beschikking heeft gesteld. Om dit duidelijk te maken, is het beter dit in een apart artikel in het Delegatiebesluit te regelen.

j. het vestigen, wijzigen, opzeggen en afstand doen van zakelijke rechten;

k. het kopen, vervreemden of verpanden van waardepapieren;
Dit is de afgelopen jaren slechts sporadisch voorgekomen (aandelen IOPW en omzetten aandelen HVC). Delegatie van deze bevoegdheid is daarom niet nodig. De bevoegdheid kan worden ingetrokken.

l. het besteden van de in de jaarbegroting beschikbaar gestelde gelden;
Hier is geen sprake van overdracht van een bevoegdheid maar uitvoering van de programmabegroting. Het college dient daarbij het financiële beleid in acht te nemen, zoals de VV dat heeft bepaald in onder meer de Verordening Beleids- en verantwoordingsfunctie en de Nota investerings- en activabeleid. Deze bevoegdheid kan geschrapt worden.

m. het doen van investeringen voorzover bij de jaarbegroting of een begrotingswijziging krediet beschikbaar is gesteld, tenzij de verenigde vergadering zich bij de vaststelling van de jaarbegroting zulks heeft voorbehouden;
Zie de opmerking onder l.

n. het beschikken over de posten onvoorzien in de vastgestelde jaarbegroting;
Zie de opmerking onder l.

o. het aangaan van geld- en kapitaalmarkttransacties binnen de ruimte van de vastgestelde jaarbegroting en de meerjarenraming;
Toelichting aanvullen met een voorbeeld.

p. het aangaan en wijzigen van rekening-courantovereenkomsten;
Toelichting aanvullen met een voorbeeld.

q. het verlenen van vermindering of kwijtschelding aan hen, die hebben aangenomen ten behoeve van het hoogheemraadschap iets te doen of te leveren;
Vervangen door de volgende tekst om te voorkomen dat hier een relatie wordt gelegd met de Kwijtscheldingsverordening en de toelichting aanpassen:
het verlenen van vermindering of kwijtschelding van verplichtingen aan hen, die verplichtingen jegens het hoogheemraadschap zijn aangegaan.

r. de aanleg of verbetering van waterstaatswerken waarvan naar het oordeel van het college niet in betekenende mate een wijziging van de bestaande waterstaatkundige situatie of van de hoogte van de te heffen omslagen is te verwachten;
Dit type besluit is vervangen door projectplannen op grond van de Waterwet. De bevoegdheid projectplannen vast te stellen is bij apart besluit gedelegeerd (VV 20-11-2014 BIS 37857). De tekst vervangen door:
vaststellen van projectplannen Waterwet binnen het vastgestelde investeringsplan, uitgezonderd de volgende gevallen:
   1. *indien het de aanleg, verlegging of versteking van een primaire waterkering betreft en/of de projectprocedure van artikel 5.5 en verder Waterwet van toepassing is;*
   2. *indien de verenigde vergadering bij het vaststellen van het investeringsplan voor het project waarvoor het projectplan wordt vastgesteld, heeft bepaald dat het projectplan door haarzelf dient te worden vastgesteld.*

NB: vóór de invoering van projectplannen op grond van de Waterwet werd dit soort besluiten in de praktijk niet genomen.

s. het aanwijzen van een of meer ambtenaren die de secretaris bij afwezigheid vervangen;
Dit is tegenwoordig op grond van artikel 55a Waterschapswet de bevoegdheid van D&H. Deze bevoegdheid kan geschrapt worden.

t. het vaststellen en wijzigen van regelingen inzake het georganiseerd overleg;
Dit is tegenwoordig op grond van artikel 10.1 SAW een bevoegdheid van D&H. Deze bevoegdheid kan geschrapt worden.

u. het uitoefenen van de bevoegdheden van het algemeen bestuur op grond van artikel 8.1.8 van de Sectorale arbeidsvoorwaarden waterschappen (eervol ontslag op grond van onverenigbaarheid van karakters);
Dit is tegenwoordig op grond van artikel 8.8 SAW een bevoegdheid van D&H. Deze bevoegdheid kan geschrapt worden.

v. het geven van beschikkingen terzake van een ontheffing als bedoeld in artikel 87 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990.
Dit is op grond van artikel 18 Wegenverkeerswet een D&H-bevoegdheid. Dit is bovendien alleen van toepassing als een waterschap ook wegbeheerder is. Deze bevoegdheid kan geschrapt worden.

Opnemen van de bevoegdheden die bij aparte delegatiebesluiten zijn overgedragen:

w. wijzigen van de ligging van de duinvoet door middel van het wijzigen van de betreffende, bij de legger behorende kaart(en), indien de jaarlijkse meting van de duinvoet daartoe aanleiding geeft;

x. aangeven van de ligging van het waterstaatswerk, de beschermingszone en/of het profiel van vrije ruimte, indien daar bij de Delflandse dijk twijfel over bestaat;

y. vaststellen van leggerwijzigingen voortvloeiend uit de vaststelling van projectplannen of de verlening van watervergunningen:

z. vaststellen van leggerwijzigingen gericht op technische aanpassingen als gevolg van in het veld aangetroffen situaties die niet stroken met de legger;

aa. stellen van nadere regels, voor onderwerpen die door de verenigde vergadering in verordeningen zijn bepaald.

Opnemen van nieuw te delegeren bevoegdheden:

bb. opleggen van gedoogplichten als bedoeld in de artikelen 5.21 en 5.22 Waterwet voor onderzoeken en daarmee verband houdende werkzaamheden;

cc. opleggen van gedoogplicht als bedoeld in artikel 5.24 Waterwet voor aanleg en wijziging van een waterstaatswerk en daarmee verband houdende werkzaamheden.

Opnemen nieuw artikel:
Artikel 3 Financiële voorwaarde voor gebruik van gedelegeerde bevoegdheden

Indien het gebruik van een gedelegeerde bevoegdheid tot gevolg heeft dat het hoogheemraadschap financiële verplichtingen aangaat, kan deze bevoegdheid pas worden uitgeoefend als de verenigde vergadering de daarvoor benodigde gelden ter beschikking heeft gesteld.

Artikel ~~3~~ 4 Inlichtingenplicht gebruik gedelegeerde bevoegdheden

1. Het college doet jaarlijks aan de verenigde vergadering mededeling over de gebruikmaking van de gedelegeerde bevoegdheden.
2. Het college verschaft desgevraagd aan de verenigde vergadering inlichtingen over de uitoefening van gedelegeerde bevoegdheden.

Artikel ~~4~~ 5 Citeertitel, ~~intrekking~~ vervanging oude besluiten en inwerkingtreding nieuw Delegatiebesluit

1. Dit besluit kan worden aangehaald als: Delegatiebesluit Delfland.

2. Delegatiebesluit 2006
NB: de cursief gedrukte tekst is het advies/voorstel voor aanpassing van Delegatiebesluit

2. Het delegatiebesluit van de verenigde vergadering van 23 november 1995, nr. 95.04098, laatstelijk gewijzigd op 27 november 2003, nr. 398866, wordt ingetrokken.
Wijzigen in:
Dit besluit komt in de plaats van het delegatiebesluit van de verenigde vergadering van 23 november 1995, nr. 95.04098, zoals gewijzigd op 27 november 2003, nr. 398866 en op 6 juni 2006 en van de afzonderlijke besluiten tot delegatie van bevoegdheden die de verenigde vergadering in de periode tussen 6 juli 2006 en heden heeft genomen.
3. Het Delegatiebesluit Delfland treedt in werking op ~~de eerste dag na de bekendmaking daarvan.~~
Nieuw artikellid toevoegen om aan te geven dat besluiten die op grond van oude delegatiebesluiten zijn genomen, blijven gelden:
4.Besluiten die zijn genomen op grond van eerdere versies van het Delegatiebesluit Delfland en/of op grond van aparte besluiten tot delegatie blijven gelden..

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de verenigde vergadering van 6 juli 2006, nr. 583682.

Secretaris,	Dijkgraaf,
~~F.P. Spaak~~	~~drs. P.H. Schoute~~
mr. drs. P.I.M. van den Wijngaart	mr. M.A.P. van Haersma Buma

Publicatiedatum: ~~13-7-2006~~
Datum inwerkingtreding: ~~14-7-2006~~

Toelichting bij het Delegatiebesluit Delfland:

Algemene toelichting

De verenigde vergadering (VV) kan bevoegdheden delegeren aan het college. Dit is bij Delfland al sedert 1969 geregeld in het Delegatiebesluit. ~~Daarna is het Delegatiebesluit meermalen aangevuld en aangepast aan gewijzigde hogere regelgeving als de Waterschapswet, het Delflands Reglement en de Algemene wet bestuursrecht (Awb).~~
De volgende tekst op nemen omdat in 1995 en 1999 wijzigingen in de Waterschapswet doorgevoerd met gevolgen voor de bevoegdheidsverdeling:
In 1995 is er een wijziging gekomen in de systematiek van bevoegdheidsverdeling. Vóór 1995 konden provinciale staten in het Reglement van Delfland bepalen welke bevoegdheden voor delegatie in aanmerking kwamen. Na 1995 konden provinciale staten bepalen welke bevoegdheden niet voor delegatie in aanmerking kwamen. Sinds 1999 is de bevoegdheidsverdeling landelijk geregeld in de Waterschapswet en daar staat ook in welke bevoegdheden niet voor delegatie in aanmerking komen.

Sinds 1995 worden in het Delegatiebesluit Delfland de volgende criteria in acht genomen bij delegatie van bevoegdheden aan het college:
- doelmatigheid;
- snelheid;
- routinematigheid.

Bevoegdheden verenigde vergadering:
Artikel 56 van de Waterschapswet luidt: "Het waterschapsbestuur is bevoegd tot regeling en bestuur ter behartiging van de taken die het waterschap in het reglement zijn opgedragen."
In artikel 77 Waterschapswet is bepaald dat de in artikel 56 omschreven bevoegdheid tot regeling en bestuur bij het algemeen bestuur berust voor zover deze niet bij of krachtens reglement dan wel bij wet of amvb is toegekend aan het dagelijks bestuur, de voorzitter of aan het bestuur van een afdeling.
In artikel 83 Waterschapswet is de delegatiegrondslag gegeven. In het eerste lid is bepaald: "Het algemeen bestuur kan aan het dagelijks bestuur en aan het bestuur van een afdeling bevoegdheden van het algemeen bestuur overdragen, tenzij de aard van de bevoegdheid zich tegen overdracht verzet." In het tweede lid is een aantal delegatieverboden neergelegd.

Bevoegdheden college
Artikel 84 geeft de bevoegdheden van het college aan. Het college is belast met de dagelijkse aangelegenheden van Delfland en met de voorbereiding en uitvoering van beslissingen van de VV Daarnaast heeft het college de door de VV gedelegeerde bevoegdheden.

Bij gebruik bevoegdheid delegatiebesluit vermelden
In artikel 10:19 Awb is bepaald dat een besluit dat op grond van een gedelegeerde bevoegdheid wordt genomen, het delegatiebesluit en de vindplaats daarvan vermeld.

Artikelgewijze toelichting

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

Er zijn begripsomschrijvingen gegeven van 'delegeren' en 'college'.
~~Voor alle duidelijkheid volgt hier nog een korte toelichting op de begrippen die vaak naast elkaar worden gebruikt: 'delegatie' en 'mandaat'.~~

De overdracht van bevoegdheden van de VV naar het college wordt delegatie genoemd. Delegatie is een echte overdracht van bevoegdheden, dat wil zeggen dat de bestuursbevoegdheid wordt overgedragen aan het college die deze op eigen naam en onder eigen verantwoordelijkheid uitoefent. *Toevoegen: De verenigde vergadering kan de bevoegdheid na delegatie niet meer zelf uitoefenen.*

~~De overdracht van college naar functionarissen van Delfland of individuele collegeleden wordt mandaat genoemd. Mandaat is de bevoegdheid om namens het college te besluiten.~~

~~Besluiten in mandaat gelden dan ook als besluiten van het college.~~
Het Delegatiebesluit betreft de overdracht van bevoegdheden van de VV aan het college en gaat niet over mandaatverlening van bevoegdheden door het college aan ambtenaren van Delfland of aan collegeleden. Bovendien is bij mandaatverlening geen sprake van overdracht van bevoegdheden. De tekst over mandaatverlening door het college kan uit de toelichting worden geschrapt.

Artikel 2 Gedelegeerde bevoegdheden
In artikel 2 worden alle bevoegdheden van de VV opgesomd die aan het college worden overgedragen.

Onder a ~~en b~~: de aanwijzing van bestuursleden voor rechtspersonen~~, gemeenschappelijke regelingen~~ en samenwerkingsverbanden waarin het hoogheemraadschap deelneemt ~~en de benoeming, schorsing en het ontslag van de voorzitter, leden en plaatsvervangend leden van de commissie als bedoeld in de Verordening commissie bezwaarschriften Delfland.~~

Volgens de toelichting bij het Delegatiebesluit van 1995, VV 23 november 1995, nr. 95.04098, geschiedt delegatie van deze bevoegdheden op grond van doelmatig bestuur.
Onder a: ~~Onder bestuursleden voor samenwerkingsverbanden vallen een lid of plaatsvervangend lid in de commissie van bijstand tot beheer en onderhoud van de Bernisse van het waterschap Hollandse Delta.~~ *Geschrapte tekst vervangen door:*
De rechtspersonen waarin het hoogheemraadschap deelneemt, kunnen verbonden partijen zijn, zoals genoemd in de begroting, en andere gremia. Aanwijzing van bestuursleden door dijkgraaf en hoogheemraden is niet mogelijk als die aanwijzing op grond van de wet aan de VV is voorbehouden.
Voorbeelden van rechtspersonen waarin het hoogheemraadschap deelneemt, zijn: de Nederlandse Waterschapsbank NV, de Holding IOPW NV en de coöperatieve vereniging UA Clean Tech Delta. Voorbeelden samenwerkingsverbanden zijn de Stuurgroep Digitale Delta, het Bestuurlijk overleg Centraal Holland en het waterschapsoverleg Rijn-West.

In de wet gemeenschappelijke regelingen is bepaald dat de aanwijzing van bestuursleden voor gemeenschappelijke regelingen waarin de VV deelneemt door de VV dient te gebeuren. De bevoegdheid tot het aanwijzen van bestuursleden voor gemeenschappelijke regelingen leent zich dus niet voor delegatie en is in 2016 geschrapt. Voor gemeenschappelijke regelingen waarin het college deelneemt dient het college de bestuursleden aan te wijzen.

Onder b: ~~de benoeming, schorsing en het ontslag van de voorzitter, leden en plaatsvervangend leden van de commissie als bedoeld in de Verordening commissie bezwaarschriften Delfland. De Verordening commissie bezwaarschriften Delfland is de opvolger van de Verordening behandeling bezwaren van het Hoogheemraadschap van Delfland en wordt vastgesteld in de vergadering van 6 juli 2006, kenmerk 582714.~~

De geschrapte tekst vervangen door:
de bevoegdheid tot benoeming, schorsing en het ontslag van de voorzitter, leden en plaatsvervangende leden van de commissie als bedoeld in de Verordening commissie bezwaarschriften Delfland, is geregeld in de Bezwaarschriftenverordening Delfland. Hier is geen sprake van overdracht van een bevoegdheid, maar van uitvoering van de Bezwaarschriftenverordening. Deze bevoegdheid is in het besluit van 2016 uit het Delelgatiebesluit geschrapt.

Onder c: ~~het aanvaarden van erfstellingen, legaten of schenkingen voorzover hieraan geen bezwarende voorwaarden zijn gebonden.~~

~~Bij besluit van de VV van 27 november 2003, nr. 398866, is de zinsnede "voorzover hieraan geen bezwarende voorwaarden zijn gebonden" toegevoegd.~~

Geschrapte tekst vervangen door:
het aanvaarden van erfstellingen, legaten of schenkingen komt in de praktijk niet voor, zodat delegatie niet nodig is. Deze bevoegdheid is in 2016 ingetrokken.

Onder d: ~~het indienen van bezwaar en het instellen van beroep; het instellen van rechtsgedingen, het voeren van verweer tegen rechtsvorderingen en het berusten in rechtsvorderingen; het ageren tegen plannen van derden en het indienen van zienswijzen, bedenkingen en klaagschriften.~~
~~De bevoegdheden tot het instellen van bezwaar, beroep, rechtsgedingen, rechtsvorderingen zijn reeds lang gedelegeerd aan het college. In het kader van de volledigheid wordt daar bij besluit van 6 juli 2006 aan toegevoegd: "het ageren tegen plannen van derden en het indienen van zienswijzen, bedenkingen en klaagschriften.~~

Geschrapte tekst vervangen door:
het voeren van (gerechtelijke) procedures

De bevoegdheden tot het instellen van bezwaar, beroep, rechtsgedingen, rechtsvorderingen waren al voor 1995 gedelegeerd aan het college. De bevoegdheid tot het indienen van inspraakreacties, etc. is daar bij besluit van 6 juli 2006 aan toegevoegd. In 2016 is de terminologie aangepast aan de begrippen in de op dat moment geldende regelgeving.

Onder e: het aangaan van vaststellingsovereenkomsten en schikkingen alsmede het opdragen van geschillenbeslechting aan scheidslieden.

~~Het treffen van dadingen en het opdragen van geschillenbeslechting aan scheidslieden (arbitrage) zijn reeds lang gedelegeerd aan het college. Dading is een verouderd begrip. Het huidig Burgerlijk Wetboek (BW) kent de veelomvattender term "vaststellingsovereenkomst". In artikel 7:900 BW wordt de vaststellingsovereenkomst als volgt omschreven: Bij een vaststellingsovereenkomst binden partijen, ter beëindiging of ter voorkoming van onzekerheid of geschil omtrent hetgeen tussen hen rechtens geldt, zich jegens elkaar aan een vaststelling daarvan, bestemd om ook te gelden voor zover zij van de tevoren bestaande rechtstoestand mocht afwijken. Bij besluit van 6 juli 2006 is de term dading vervangen door de term vaststellingsovereenkomst. Toegevoegd is 'en schikkingingen', omdat het niet altijd tot een vaststellingsovereenkomst komt, maar soms wel tot schikkingen ter beëindiging of voorkoming van een juridische procedure.~~

Geschrapte tekst vervangen door:
De bevoegdheden tot het treffen van dadingen en het opdragen van geschillenbeslechting aan scheidslieden (arbitrage) waren al voor 1995 gedelegeerd aan het college. Bij besluit van 6 juli 2006 is de term 'dading' gewijzigd in 'vaststellingsovereenkomst' om aan te sluiten bij de begrippen in de geldende regelgeving, met de toevoeging 'en schikkingen', omdat het niet altijd tot een vaststellingsovereenkomst komt, maar soms wel tot schikkingen ter beëindiging of voorkoming van een juridische procedure.
In artikel 7:900 BW wordt de vaststellingsovereenkomst als volgt omschreven: Bij een vaststellingsovereenkomst binden partijen, ter beëindiging of ter voorkoming van onzekerheid of geschil omtrent hetgeen tussen hen rechtens geldt, zich jegens elkaar aan een vaststelling daarvan, bestemd om ook te gelden voor zover zij van de tevoren bestaande rechtstoestand mocht afwijken.

Onder f: het overnemen in beheer of onderhoud van waterstaatkundige werken.

Het Delegatiebesluit van 1995 vermeldt hierover het volgende. Indien door leggerwijziging de oorspronkelijke particuliere onderhoudsverplichting bij Delfland komt te berusten, dient terzake een overnameregeling getroffen te worden. De leggerwijziging is een blijvende bevoegdheid van de VV De uitvoering in de vorm van de overnameregeling leent zich voor delegatie.

Toevoegen:
Het overnemen in beheer van waterstaatswerken is aan de orde als in projecten van derden nieuwe waterstaatswerken worden aangelegd. Als waterbeheerder neemt Delfland neemt dergelijke waterstaatswerken in beheer, maar het is niet altijd nodig om ook de eigendom te verkrijgen. Het onderhoud van nieuwe waterstaatswerken wordt in leggers geregeld.

Onder g: het aangaan van overeenkomsten van blijvende aard ten behoeve of ten laste van het hoogheemraadschap, met uitzondering van waterakkoorden en overeenkomsten die betrekking hebben op het opnieuw in polderverband brengen.

~~Deze bevoegdheid is bij het Delegatiebesluit van 1995 aan het college gedelegeerd. Op grond van het vóór 1995 geldende (oude) Delflands Reglement (DR) konden overeenkomsten van blijvende aard niet gedelegeerd worden (artikel 93 oud DR). Het huidige DR geeft geen bevoegdheden- of delegatieregeling meer. In de Waterschapswet is de bevoegdheid van de VV op hoofdlijnen vastgelegd: regeling en bestuur (artikel 56 Waterschapswet). Alles wat hieronder valt, kan worden gedelegeerd, tenzij de aard van de bevoegdheid zich daartegen verzet of de bevoegdheid is genoemd in artikel 83, tweede lid, Waterschapswet. In 1995 heeft de VV het aangaan van overeenkomsten van blijvende aard gedelegeerd gelet op de doelmatigheid, met uitzondering van besluiten betreffende waterakkoorden en herpoldering. Laatstgenoemde besluiten heeft de VV uitdrukkelijk aan zich gehouden.~~

~~'Overeenkomsten van blijvende aard' zijn overeenkomsten die voor onbepaalde tijd worden gesloten, bijvoorbeeld onderhoudsverplichtingen.~~

Geschrapte tekst vervangen door:
Deze bevoegdheid is in 2016 ingetrokken omdat er in de praktijk geen behoefte meer aan is.

Onder h: de vaststelling van de wijze en het houden van aanbestedingen voor uit te voeren werken, leveringen en diensten.

Deze bevoegdheid ~~is sinds lang~~was voor 1995 al gedelegeerd aan het college.

Tekst aanvullen met:
In 2016 is de toelichting aangevuld met:
Of een overheid moet aanbesteden volgt uit wet- en regelgeving. Waar het gaat om de vraag op welke wijze aanbesteed moet worden geven wet- en regelgeving beperkte keuzevrijheid. Er kan gekozen worden voor enkele toegestane procedures en de wijze waarop inschrijvingen worden beoordeeld. De verenigde vergadering kan kaders stellen voor de wijze waarop met de keuze vrijheid wordt omgegaan.

Onder i: het verkrijgen van registergoederen~~, voorzover de jaarbegroting of een begrotingswijziging hierin voorziet~~, en het vervreemden van registergoederen.

Deze bevoegdheid is ~~blijkens~~ volgens het Delegatiebesluit van 1995 gedelegeerd gelet op een slagvaardig optreden. ~~Daarbij is opgemerkt dat bij hantering van de voorwaarde dat in de begroting of in een begrotingswijziging een aankoop (specifiek dan wel in een post onvoorzien) moet zijn voorzien, deze bevoegdheid in volle omvang kan worden gedelegeerd.~~

Tekst aanvullen met:
De betreffende voorwaarde is in 2016 geschrapt, omdat de voorwaarde dat voor het gebruik van deze bevoegdheid vooraf gelden ter beschikking moeten zijn gesteld, voor het gebruik van àlle gedelegeerde bevoegdheden geldt. In plaats daarvan is een nieuw artikel 3 toegevoegd.

Onder j: het vestigen, wijzigen, opzeggen en afstand doen van zakelijke rechten.

Het vestigen van zakelijke rechten (zoals erfpacht en opstal) is reeds lang gedelegeerd. Bij besluit van 6 juli 2006 wordt daaraan toegevoegd in het kader van de volledigheid: wijzigen, opzeggen en afstand doen van zakelijke rechten.

Onder k: het kopen, vervreemden of verpanden van waardepapieren.
~~Deze delegatie is blijkens het Delegatiebesluit van 1995 onbeperkt.~~

Geschrapte tekst vervangen door:
Dit komt in de praktijk zo weinig voor dat delegatie niet nodig is. Deze bevoegdheid is in 2016 ingetrokken.

Onder l: het besteden van de in de jaarbegroting beschikbaar gestelde gelden.
~~Opgenomen in het Delegatiebesluit van 1995 zonder nadere toelichting.~~

Geschrapte tekst vervangen door:
Hier is geen sprake van overdracht van een bevoegdheid maar uitvoering van het financiële beleid, zoals de VV dat heeft bepaald in de Verordening Beleids- en verantwoordingsfunctie en de Nota investerings- en activabeleid. Deze bevoegdheid is in 2016 geschrapt.

Onder m: het doen van investeringen voorzover bij de jaarbegroting of een begrotingswijziging krediet beschikbaar is gesteld, tenzij de verenigde vergadering zich bij de vaststelling van de jaarbegroting zulks heeft voorbehouden.

~~In het Delegatiebesluit van 1995 is hierbij opgemerkt dat voorzover de VV bij de vaststelling van de begroting of een begrotingswijziging daarmee instemt, concrete investeringsbeslissingen door het college worden genomen.~~

Geschrapte tekst vervangen door:
Hier is geen sprake van overdracht van een bevoegdheid maar uitvoering van het financiële beleid, zoals de VV dat heeft bepaald in de Verordening Beleids- en verantwoordingsfunctie en de Nota investerings- en activabeleid. In de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie is geregeld op welke wijze de VV investeringen goedkeurt. Deze bevoegdheid is in 2016 geschrapt.

Onder n: het beschikken over de posten onvoorzien in de vastgestelde jaarbegroting.
~~In het Delegatiebesluit van 1995 is hierbij opgemerkt dat het college de ruimte dient te hebben om onvoorziene investeringen te doen, mits deze vallen binnen de begrote post onvoorzien. Dit omvat onvoorzien krediet en exploitatiebudget.~~

Geschrapte tekst vervangen door:
Hier is geen sprake van overdracht van een bevoegdheid maar uitvoering van het financiële beleid, zoals de VV dat heeft bepaald in de Verordening Beleids- en verantwoordingsfunctie en de Nota investerings- en activabeleid. In de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie is geregeld op welke wijze de VV investeringen goedkeurt. Deze bevoegdheid is in 2016 geschrapt.

Onder o: het aangaan van geld- en kapitaalmarkttransacties binnen de ruimte van de vastgestelde jaarbegroting en de meerjarenraming.

Deze bevoegdheid is blijkens het Delegatiebesluit van 1995 – weliswaar anders geformuleerd - reeds lang gedelegeerd.

Toelichting aanvullen met:
Dit betreft in het bijzonder het jaarlijkse proces voor het aangaan van grote leningen, waarover in de jaarrekening wordt gerapporteerd.

Onder p: het aangaan en wijzigen van rekening-courantovereenkomsten.
~~Deze bevoegdheid is blijkens het Delegatiebesluit van 1995 reeds lang gedelegeerd.~~

Geschrapte tekst vervangen door:
Deze bevoegdheid was al voor 1995 gedelegeerd. Dit gebeurt maandelijks om ervoor te zorgen dat de betalingen kunnen worden gedaan. Hier wordt in de jaarrekening over gerapporteerd.

Onder q: ~~het verlenen van vermindering of kwijtschelding aan hen, die hebben aangenomen ten behoeve van het hoogheemraadschap iets te doen of te leveren.~~

~~Deze bevoegdheid is blijkens het Delegatiebesluit van 1995 reeds lang gedelegeerd~~.

Geschrapte tekst vervangen door:
het verlenen van vermindering of kwijtschelding van verplichtingen aan hen, die verplichtingen jegens het hoogheemraadschap zijn aangegaan.

Deze bevoegdheid was al voor 1995 gedelegeerd. Bij besluit van 2016 is de formulering aangepast om duidelijk te maken dat het hier niet gaat over kwijtschelding op grond van de Kwijtscheldingsverordening, maar over de kwijtschelding van facturen of bijvoorbeeld verplichtingen uit overeenkomsten. In de praktijk wordt deze bevoegdheid gebruikt om af te zien van invordering bij dubieuze debiteuren. Hier wordt in de jaarrekening over gerapporteerd.

Onder r: ~~de aanleg of verbetering van waterstaatswerken waarvan naar het oordeel van het college niet in betekenende mate een wijziging van de bestaande waterstaatkundige situatie of van de hoogte van de te heffen omslagen is te verwachten.~~

~~In het Delegatiebesluit van 1995 is deze bevoegdheid gedelegeerd met de volgende toelichting. Indien sprake is van een project met grote gevolgen ("wel in betekenende mate …") is inspraak voorgeschreven en beslist de VV. Indien de gevolgen gering zijn ("niet in betekenende mate …"), is geen inspraak nodig en ligt delegatie voor de hand. Uiteraard dient dan wel een krediet beschikbaar te zijn.~~

Geschrapte tekst vervangen door:
vaststellen van projectplannen Waterwet binnen het vastgestelde investeringsplan

In het Delegatiebesluit van 1995 is de bevoegdheid tot de aanleg of verbetering van waterstaatswerken gedelegeerd. Met de inwerkingtreding van de Waterwet is dit type besluit vervangen door projectplannen op grond van de Waterwet.
De bevoegdheid projectplannen Waterwet vast te stellen is in 2011 bij apart besluit gedelegeerd (VV 20-11-2014 BIS 37857).

Onder s: het aanwijzen van een of meer ambtenaren die de secretaris bij afwezigheid vervangen. ~~In artikel 53 van de Waterschapswet is bepaald dat VV de secretaris benoemt. Deze bevoegdheid is niet gedelegeerd. In het Delegatiebesluit van 1995 is de bevoegdheid om plaatsvervangers aan te wijzen gedelegeerd aan het college. Hierbij is opgemerkt dat delegatie op zijn plaats is, aangezien het hier om vervanging van de secretaris bij afwezigheid Hoogheemraadschap van Delfland gaat.~~

Geschrapte tekst vervangen door:
Deze bevoegdheid is in 2016 uit het Delegatiebesluit geschrapt, omdat dit op grond van artikel 55a Waterschapswet een bevoegdheid van het college is.

Onder t: Het vaststellen en wijzigen van regelingen inzake het georganiseerd overleg.
~~In artikel 13.1 van de SAW is geregeld dat het algemeen bestuur bevoegd is.~~

Geschrapte tekst vervangen door:
Deze bevoegdheid is in 2016 uit het Delegatiebesluit geschrapt, omdat dit op grond van artikel 10.1 Sectorale Arbeidsvoorwaarden Waterschappen (SAW) een bevoegdheid van het college is.

Onder u: Het uitoefenen van de bevoegdheden van het algemeen bestuur op grond van artikel 8.1.8 van de Sectorale arbeidsvoorwaarden waterschappen (eervol ontslag op grond van onverenigbaarheid van karakters);

~~Bij besluit van 6 juli 2006 wordt deze bevoegdheid gedelegeerd op grond van doelmatig bestuur.~~

Geschrapte tekst vervangen door:
Deze bevoegdheid is in 2016 uit het Delegatiebesluit geschrapt, omdat dit op grond van artikel 8.8 SAW een bevoegdheid van het college is.

Onder v: Het geven van beschikkingen terzake van een ontheffing als bedoeld in artikel 87 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990.

~~Bij besluit van 28 juni 2001, nr. 2001/03928, heeft de VV deze bevoegdheid overgedragen vanuit het oogpunt van doelmatigheid. Het gaat hier om verbods- en gebodsbepalingen inzake~~

~~het wegverkeer, zoals het verbod om voertuigen te parkeren op bepaalde plaatsen en het gebod voor bromfietsers om het verplichte fietspad te gebruiken. Voor wegen onder beheer van een waterschap berust deze bevoegdheid ingevolge artikel 18 Wegenverkeerswet 1994 bij het algemeen bestuur of, krachtens besluit van het algemeen bestuur, bij het dagelijks bestuur.~~

Geschrapte tekst vervangen door:
Deze bevoegdheid is in 2016 uit het Delegatiebesluit geschrapt, omdat dit op grond van artikel 18 Wegenverkeerswet een bevoegdheid van het college is.

Toevoegen:
Onder w: wijzigen van de ligging van de duinvoet door middel van het wijzigen van de betreffende, bij de legger behorende kaart(en), indien de jaarlijkse meting van de duinvoet daartoe aanleiding geeft;

Deze bevoegdheid is toegekend in de Legger zeewering (VV 24-04-2014 BIS 35204).

Onder x: aangeven van de ligging van het waterstaatswerk, de beschermingszone en/of het profiel van vrije ruimte, indien daar bij de Delflandse dijk twijfel over bestaat

Deze bevoegdheid is toegekend in de Legger Delflandse dijk, Rivierdijk en de Legger Delflandse dijk, Zeedijk (VV 17-02-2011 BIS 19316).

Onder y: vaststellen van leggerwijzigingen voortvloeiend uit de vaststelling van projectplannen of de verlening van watervergunningen:

Deze bevoegdheid is bij apart besluit gedelegeerd (VV 18-02-2016 BIS 46293).

Onder z: vaststelling van leggerwijzigingen gericht op technische aanpassingen als gevolg van in het veld aangetroffen situaties die niet stroken met de legger

Deze bevoegdheid is bij apart besluit gedelegeerd (VV 18-02-2016 BIS 46293).

Onder aa: stellen van nadere regels stellen van nadere regels, voor onderwerpen die door de verenigde vergadering in verordeningen zijn bepaald

De verenigde vergadering kan in verordeningen bepalen dat het college voor bepaalde onderwerpen zelf nadere regels kan bepalen. Dit is gebeurd in de Keur Delfland, de Algemene subsidieverordening Delfland en in alle belastingverordeningen.

Onder bb en cc: opleggen van gedoogplichten als bedoeld in de artikelen 5.21 en 5.22 Waterwet voor onderzoeken en daarmee verband houdende werkzaamheden en opleggen van gedoogplicht als bedoeld in artikel 5.24 Waterwet voor aanleg en wijziging van een waterstaatswerk en daarmee verband houdende werkzaamheden

Deze bevoegdheden worden gedelegeerd, omdat het voor de voortgang van projecten noodzakelijk is dat het college slagvaardig kan optreden als een rechthebbende niet wenst mee te werken.

Artikel 5.21 betreft de plicht onderzoeken en daarmee verband houdende werkzaamheden op of in gronden te gedogen. Artikel 5.22 betreft de plicht om onderzoek te gedogen dat een derde moet verrichten (bijvoorbeeld in het kader van een watervergunningaanvraag) op gronden van anderen. Voordat een gedoogplicht kan worden opgelegd, moet eerst worden geprobeerd toestemming van de rechthebbende te krijgen. Pas als dat niet lukt, kan een gedoogplicht worden opgelegd.
De onderzoeken waarvoor een gedoogplicht wordt opgelegd, moeten redelijkerwijs nodig zijn voor de uitvoering van de taken van het waterschap of voor de beoordeling van een vergunningaanvraag. De Waterwet voorziet in een regeling voor het geval een rechthebbende schade lijdt door het opleggen van een gedoogplicht. Als een gedoogplicht wordt opgelegd op verzoek van een derde, dan moet daaraan de voorwaarde worden verbonden dat vergoeding van eventuele schade voldoende is verzekerd. Bij de gedoogplichten die het waterschap zelf

oplegt, geldt op grond van de Waterwet dat de rechthebbende bij eventuele schade een verzoek om schadevergoeding/nadeelcompensatie kan indienen.

Artikel 5.24 betreft de plicht om te gedogen dat op iemands gronden een waterstaatswerk wordt aangelegd of gewijzigd. Het opleggen van een gedoogplicht voor aanleg of wijziging van een waterstaatswerk kan niet als het in het belang van de rechthebbende is dat de gronden worden onteigend. Dat is bijvoorbeeld het geval dat (de rest van) het perceel niet meer bruikbaar is.

Toevoegen:
Artikel 3 Financiële voorwaarde voor gebruik van gedelegeerde bevoegdheden

Het aangaan van verplichtingen jegens Delfland is pas toegestaan als de VV de daarvoor benodigde gelden ter beschikking heeft gesteld. Bij vaststelling of wijziging van de begroting kunnen gelden ter beschikking worden gesteld. De VV kan ook gelden ter beschikking stellen door een investeringsplan vast te stellen en daarbij krediet te verstrekken.
Op welke wijze de VV gelden ter beschikking stelt is geregeld in onder meer de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie, de Nota investerings- en activabeleid.

artikel ~~3~~ 4 Inlichtingenplicht gebruik gedelegeerde bevoegdheden

In artikel 10:16, tweede lid, Awb is bepaald dat degene aan wie de bevoegdheid is gedelegeerd (college), het bestuursorgaan (VV) op diens verzoek inlichtingen verschaft over de uitoefening van de bevoegdheid. Deze bepaling is in artikel 4 van het Delegatiebesluit nader uitgewerkt. Het eerste lid bevat een structurele jaarlijkse rapportageplicht. Het tweede lid bevat een inlichtingenplicht op verzoek.

De inlichtingenplicht houdt verband met de mogelijkheid voor de VV om beleidsregels (artikel 4:8 Awb) te stellen over de wijze waarop de gedelegeerde bevoegdheden moeten worden uitgeoefend en de mogelijkheid om het delegatiebesluit (deels) in te trekken (artikel 10:18 Awb).

artikel ~~4~~ 5 Citeertitel, intrekking oud besluit en inwerkingtreding nieuw Delegatiebesluit

~~Na de publicatie van het Delegatiebesluit op de in Delfland gebruikelijke wijze, treedt het nieuwe Delegatiebesluit Delfland de dag erna in werking (zie derde lid). Alsdan gaat ook de intrekking van het oude delegatiebesluit (tweede lid) in werking. Zodoende sluiten beide delegatiebesluiten naadloos op elkaar aan.~~

Geschrapte tekst vervangen door:
Lid 4 is opgenomen om duidelijk te makend dat besluiten die zijn genomen op grond van eerdere delegatiebesluiten bevoegd zijn genomen.

Overzicht bevoegdheden VV en D&H (bijlage 3 bij VV-voorstel Actualisatie Delegatiebesluit Delfland)

ALLE BEVOEGDHEDEN BIJ DE VV, TENZIJ TOEGEKEND AAN D&H OF DE DIJKGRAAF

BEVOEGDHEDEN DIE BIJ DE VV BLIJVEN (Delegatieverbod)

- vaststellen verordeningen (o.m. keur, verordening beleids- en verantwoordingsfunctie, controleverordening);
- vaststellen financiële stukken (begroting, jaarrekening);
- heffen van belastingen of rechten;
- vaststellen peilbesluiten;
- vaststellen plannen krachtens bijzondere wetten (bv. WBP)
- aard bevoegdheid verzet zich tegen delegatie

BEVOEGDHEDEN D&H OP GROND VAN DE WATERSCHAPSWET

- dagelijkse aangelegenheden;
- voorbereiding van VV-besluiten;
- uitvoering van VV-besluiten;
- aanwijzen plaatsvervangend secretaris;
- handhavingsbesluiten;
- aanwijzen van opsporingsambtenaren en belastingambtenaren;
- beslaglegging vooruitlopend op een gerechtelijke procedure;
- spoedprocedures bij rechtbank (korte geding, voorlopige voorziening)

BEVOEGDHEDEN EN TAKEN D&H OP GROND VAN ANDERE WETTEN EN REGELS

Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Delfland
- vaststellen reglement van orde D&H-vergaderingen en instellen adviescommissies voor D&H
- toezenden aan GS calamiteitenplan, besluit tot oprichting of deelneming in een rechtspersoon, ontwerpbesluit voor permanente grondwateronttrekkingen in milieubeschermingsgebieden

Waterwet, Wabo, Scheepvaartverkeerswet, Keur, Regeling gewasbeschermingsmiddelen en biocide
- aanwijzen toezichthouders

Waterbesluit
- verrichten analyses en beoordelingen KRW
- verstrekken gegevens aan rijk voor stroomgebiedbeheerplannen, overstromingsrisicobeheerplannen en over voortgang KRW-maatregelen;
- leveren input voor nationaal waterplan en beheerplan rijkswateren

Waterverordening Zuid-Holland
- overleg met GS over tijdstip voldoen aan veiligheidsnormen voor regionale waterkeringen
- verslag aan GS over toetsing regionale waterkeringen en regionale wateren
- leveren input voor provinciaal waterplan
- overleggen met GS, colleges van B&W en dagelijks besturen aangrenzende waterschappen i.k.v. voorbereiding WBP
- toezenden WBP aan GS, colleges van B&W, dagelijks besturen aangrenzende waterschappen en minister van I&M
- voortgangsrapportage WBP aan GS
- overleg met GS over datum waarop op ondersteunende kunstwerken op leggers moeten staan
- verzoek aan GS om projectplanprocedure Waterwet te gebruiken
- verstrekken gegevens aan GS over vergunningvrije grondwateronttrekkingen, die zijn gemeld bij Delfland

Waterschapsbesluit
- vaststellen uitvoeringsinformatie m.b.t. meerjarenraming, begroting en jaarverslaggeving.

Scheepvaartverkeerswet
- bevoegd gezag voor nautisch beheer

Wet gemeenschappelijke regelingen
- aangaan gemeenschappelijke regelingen over D&H-aangelegenheden
- aanwijzen collegeleden voor algemeen bestuur GR

Sectorale Arbeidsvoorwaarden Waterschappen
- vaststellen SAW
- vaststellen personele c.q. rechtspositionele regelingen
- SAW buiten toepassing verklaren voor bepaalde groepen ambtenaren
- organisatiewijziging
- aanstelling en ontslag ambtenaren
- opleggen disciplinaire maatregelen en schorsen ambtenaren

Overzicht bevoegdheden VV en D&H (bijlage 3 bij VV-voorstel Actualisatie Delegatiebesluit Delfland)

Omgevingswet (svz met consultatieversie Invoeringswet
- vaststellen projectbesluiten (opvolger projectplan)
- bevoegd gezag voor vergunningverlening, meldingen, maatwerkvoorschriften, geven toestemming gelijkwaardige maatregel
- aanwijzen toezichthouders

GEDELEGEEERDE BEVOEGDHEDEN DELEGATIEBESLUIT (VV 6 juli 2006)
- aanwijzen bestuursleden voor rechtspersonen, gemeenschappelijke regelingen en samenwerkingsverbanden
- benoeming schorsing en ontslag leden bezwaarschriftencommissie
- aanvaarden van erfstellingen, legaten of schenkingen voor zover hieraan geen bezwarende voorwaarden zijn verbonden
- indienen bezwaar en beroep, voeren procedures bij rechtbank, indienen van zienswijzen over plannen van derden
- aangaan van vaststellingsovereenkomsten en schikkingen en het opdragen van geschilbeslechting aan scheidslieden
- overnemen in beheer en onderhoud van waterstaatkundige werken
- aangaan van overeenkomsten van blijvende aard, met uitzondering van waterakkoorden en herpolderingsovereenkomsten
- vaststellen van wijze waarop wordt aanbesteed en houden van aanbestedingen voor leveringen, werken en diensten
- verkrijgen van registergoederen, voor zover begroting(swijziging) hierin voorziet en vervreemden van registergoederen
- vestigen, wijzigen, opzeggen en afstand doen van zakelijke rechten
- kopen vervreemden of verpanden van waardepapieren
- besteden van in de jaarbegroting beschikbaar gestelde gelden
- doen van investeringen voor zover bij begroting(swijziging) krediet beschikbaar is gesteld, tenzij VV zich dit bij vaststelling begroting heeft voorbehouden
- beschikken over posten onvoorzien in de vastgestelde begroting
- aangaan van geld- en kapitaalmarkttransacties binnen ruimte van vastgestelde begroting en meerjarenraming
- aangaan en wijziging van rekening-courantovereenkomsten
- verlenen van vermindering of kwijtschelding aan hen, die ten behoeve van Delfland hebben aangenomen iets te doen of te leveren
- aanleg of verbetering van waterstaatswerken waarvan naar het oordeel van D&H niet in betekenende mate een wijziging van de waterstaatkundige situatie of van de hoogte van de te heffen belastingen is te verwachten
- aanwijzen plaatsvervangend secretaris
- vaststellen en wijzigen van regelingen inzake georganiseerd overleg
- verlenen van eervol ontslag in verband met onverenigbaarheid van karakters
- verlenen van ontheffingen als bedoeld in artikel 87 Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990

GEDELEGEERDE BEVOEGDHEDEN SPECIFIEKE BESLUITEN
- wijzigen ligging duinvoet door middel van wijziging van de betreffende, bij de legger behorende kaart(en), indien de jaarlijkse meting van de duinvoet daartoe aanleiding geeft (Legger zeewering VV 24 april 2014)
- aanwijzen ligging waterstaatswerk, beschermingszone en/of profiel van vrije ruimte indien daar twijfel over bestaat (Leggers Delflandse dijk Rivierdijk en Delflandse dijk, Zeedijk (VV 20 november 2011)
- vaststellen van projectplannen Waterwet binnen het vastgestelde investeringsplan, uitgezonderd de volgende gevallen:
  a. indien het de aanleg, verlegging of versteking van een primaire waterkering betreft en/of de projectprocedure van artikel 5.5 en verder Waterwet van toepassing is;
  b. indien de verenigde vergadering bij het vaststellen van het investeringsplan voor het project waarvoor het projectplan wordt vastgesteld, heeft bepaald dat het projectplan door haarzelf dient te worden vastgesteld (VV 20 november 2014)
- vaststellen van leggerwijzigingen voortvloeiend uit de vaststelling van projectplannen of de verlening van watervergunningen (VV 18-02-2016)
- vaststellen van leggerwijzigingen gericht op technische aanpassingen als gevolg van in het veld aangetroffen situaties die niet stroken met de legger (VV 18-02-2016)

BEVOEGDHEDEN OP GROND VAN VERORDENINGEN DELFLAND
- vergunningverlening (Keur Delfland);
- verlenen subsidies (Algemene subsidieverordening Delfland)
- behandelen bezwaarschriften (Bezwaarschriftenverordening Delfland)
- benoeming, schorsing en ontslag voorzitter en (plaatsvervangende) leden bezwaarschriftencomissie (Bezwaarschriftenverordening Delfland)
- behandelen nadeelcompensatieverzoeken (Verordening schadevergoeding)
- benoeming, schorsing en ontslag voorzitter en leden commissie nadeelcompensatie (Verordening schadevergoeding Delfland)
- bewaren archief (Archiefverordening Delfland)
- aanwijzen wateren waar varen met gemotoriseerd vaartuig niet of alleen met vergunning is toegestaan (Vaarverordening Delfland)
- stellen nadere regels m.b.t. subsidieverstrekking (Algemene subsidieverordening Delfland)
- stellen nadere regels voor heffing en invordering van belastingen (alle belastingverordeningen)

Overzicht bevoegdheden VV en D&H - situatie na actualisatie Delegatiebesluit VV 18 mei 2017
(bijlage 4 bij VV-voorstel Actualisatie Delegatiebesluit Delfland)

ALLE BEVOEGDHEDEN BIJ DE VV, TENZIJ TOEGEKEND AAN D&H OF DE DIJKGRAAF

BEVOEGDHEDEN DIE BIJ DE VV BLIJVEN (Delegatieverbod)

- vaststellen verordeningen (o.m. keur, verordening beleids- en verantwoordingsfunctie, controleverordening);
- vaststellen financiële stukken (begroting, jaarrekening);
- heffen van belastingen of rechten;
- vaststellen peilbesluiten;
- vaststellen plannen krachtens bijzondere wetten (bv. WBP)
- aard bevoegdheid verzet zich tegen delegatie

BEVOEGDHEDEN D&H OP GROND VAN DE WATERSCHAPSWET

- dagelijkse aangelegenheden;
- voorbereiding van VV-besluiten;
- uitvoering van VV-besluiten;
- aanwijzen plaatsvervangend secretaris;
- handhavingsbesluiten;
- aanwijzen van opsporingsambtenaren en belastingambtenaren;
- beslaglegging vooruitlopend op een gerechtelijke procedure;
- spoedprocedures bij rechtbank (korte geding, voorlopige voorziening)

BEVOEGDHEDEN EN TAKEN D&H OP GROND VAN ANDERE WETTEN EN REGELS

Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Delfland
- vaststellen reglement van orde D&H-vergaderingen en instellen adviescommissies voor D&H
- toezenden aan GS calamiteitenplan, besluit tot oprichting of deelneming in een rechtspersoon, ontwerpbesluit voor permanente grondwateronttrekkingen in milieubeschermingsgebieden

Waterwet, Wabo, Scheepvaartverkeerswet, Keur, Regeling gewasbeschermingsmiddelen en biocide
- aanwijzen toezichthouders

Waterbesluit
- verrichten analyses en beoordelingen KRW
- verstrekken gegevens aan rijk voor stroomgebiedbeheerplannen, overstromingsrisicobeheerplannen en over voortgang KRW-maatregelen;
- leveren input voor nationaal waterplan en beheerplan rijkswateren

Waterverordening Zuid-Holland
- overleg met GS over tijdstip voldoen aan veiligheidsnormen voor regionale waterkeringen
- verslag aan GS over toetsing regionale waterkeringen en regionale wateren
- leveren input voor provinciaal waterplan
- overleggen met GS, colleges van B&W en dagelijks besturen aangrenzende waterschappen i.k.v. voorbereiding WBP
- toezenden WBP aan GS, colleges van B&W, dagelijks besturen aangrenzende waterschappen en minister van I&M
- voortgangsrapportage WBP aan GS
- overleg met GS over datum waarop op ondersteunende kunstwerken op leggers moeten staan
- verzoek aan GS om projectplanprocedure Waterwet te gebruiken
- verstrekken gegevens aan GS over vergunningvrije grondwateronttrekkingen, die zijn gemeld bij Delfland

Waterschapsbesluit
- vaststellen uitvoeringsinformatie m.b.t. meerjarenraming, begroting en jaarverslaggeving.

Scheepvaartverkeerswet
- bevoegd gezag voor nautisch beheer

Wet gemeenschappelijke regelingen
- aangaan gemeenschappelijke regelingen over D&H-aangelegenheden
- aanwijzen collegeleden voor algemeen bestuur GR

Sectorale Arbeidsvoorwaarden Waterschappen
- vaststellen SAW
- vaststellen personele c.q. rechtspositionele regelingen
- SAW buiten toepassing verklaren voor bepaalde groepen ambtenaren
- organisatiewijziging
- aanstelling en ontslag ambtenaren

- opleggen disciplinaire maatregelen en schorsen ambtenaren

Omgevingswet (svz met consultatieversie Invoeringswet)

- vaststellen projectbesluiten (opvolger projectplan)
- bevoegd gezag voor vergunningverlening, meldingen, maatwerkvoorschriften, geven toestemming gelijkwaardige maatregel
- aanwijzen toezichthouders

GEDELEGEEERDE BEVOEGDHEDEN DELEGATIEBESLUIT (VV 18 mei 2017)

- aanwijzen bestuursleden voor rechtspersonen en samenwerkingsverbanden
- het voeren van gerechtelijke procedures bij de bestuursrechter en bij de burgerlijke rechter
- het voeren van bezwaarprocedures
- het indienen van inspraakreacties, zienswijzen en adviezen in procedures ter voorbereiding van besluiten van andere overheden
- aangaan van vaststellingsovereenkomsten en schikkingen en het opdragen van geschilbeslechting aan scheidslieden
- overnemen in beheer en onderhoud van waterstaatkundige werken
- vaststellen van wijze waarop wordt aanbesteed en houden van aanbestedingen voor leveringen, werken en diensten
- verkrijgen en vervreemden van registergoederen
- vestigen, wijzigen, opzeggen en afstand doen van zakelijke rechten
- aangaan van geld- en kapitaalmarkttransacties binnen ruimte van vastgestelde begroting en meerjarenraming
- aangaan en wijziging van rekening-courantovereenkomsten
- verlenen van vermindering of kwijtschelding van verplichtingen aan hen, die verplichtingen jegens Delfland zijn aangegaan
- vaststellen van projectplannen Waterwet binnen het vastgestelde investeringsplan, uitgezonderd de volgende gevallen:
  a. indien het de aanleg, verlegging of versteking van een primaire waterkering betreft en/of de projectprocedure van artikel 5.5 en verder Waterwet van toepassing is;
  b. indien de verenigde vergadering bij het vaststellen van het investeringsplan voor het project waarvoor het projectplan wordt vastgesteld, heeft bepaald dat het projectplan door haarzelf dient te worden vastgesteld
- wijzigen ligging duinvoet door middel van wijziging van de betreffende, bij de legger behorende kaart(en), indien de jaarlijkse meting van de duinvoet daartoe aanleiding geeft
- aanwijzen ligging waterstaatswerk, beschermingszone en/of profiel van vrije ruimte indien daar twijfel over bestaat (Leggers Delflandse dijk Rivierdijk en Delflandse dijk, Zeedijk)
- vaststellen van leggerwijzigingen voortvloeiend uit de vaststelling van projectplannen of de verlening van watervergunningen
- vaststellen van leggerwijzigingen gericht op technische aanpassingen als gevolg van in het veld aangetroffen situaties die niet stroken met de legger
- opleggen van gedoogplichten als bedoeld in artikelen 5.21 en 5.22 Waterwet voor onderzoeken en daarmee verband houdende werkzaamheden
- opleggen van gedoogplicht als bedoeld in artikel 5.24 Waterwet voor aanleg en wijziging van een waterstaatswerk en daarmee verband houden werkzaamheden

BEVOEGDHEDEN OP GROND VAN VERORDENINGEN DELFLAND

- vergunningverlening (Keur Delfland);
- verlenen subsidies (Algemene subsidieverordening Delfland);
- behandelen bezwaarschriften (Bezwaarschriftenverordening Delfland);
- benoeming, schorsing en ontslag voorzitter en (plaatsvervangende) leden bezwaarschriftencomissie (Bezwaarschriftenverordening Delfland)
- behandelen nadeelcompensatieverzoeken (Verordening schadevergoeding Delfland);
- benoeming, schorsing en ontslag voorzitter en leden commissie nadeelcompensatie (Verordening schadevergoeding Delfland)
- bewaren archief (Archiefverordening Delfland);
- aanwijzen wateren waar varen met gemotoriseerd vaartuig niet of alleen met vergunning is toegestaan (Vaarverordening Delfland)
- stellen nadere regels m.b.t. subsidieverstrekking (Algemene subsidieverordening Delfland)
- stellen nadere regels voor heffing en invordering van belastingen (alle belastingverordeningen)

agendapunt H.03
1290117

Hoogheemraadschap van Delfland

Aan Verenigde Vergadering

NORMENKADER EN CONTROLEPLAN 2017

Gevraagd besluit Verenigde Vergadering 18-05-2017
I. Het Normenkader Financiële Rechtmatigheid Delfland 2017 vast te stellen. zoals opgenomen in bijlage 1 van het voorstel. II. Kennis te nemen van het Controleplan 2017.

Besluit Verenigde Vergadering 18-05-2017

Voorstel Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering 02-05-2017
1. Het normenkader 2017 vast te stellen 2. Kennis te nemen van het controleplan 2017

Advies Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering 02-05-2017

Voorstel Rekeningcommissie 12-04-2017
. Kennis te nemen van het normenkader 2017 en het controleplan 2017

Advies Rekeningcommissie 12-04-2017

Hoogheemraadschap van Delfland

Normenkader en Controleplan 2017

1. Probleemstelling - context

De Controleverordening Delfland geeft regels voor de controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie. In de Controleverordening is o.a. in artikel 4, lid 2.a vastgelegd dat de verenigde vergadering een normenkader financiële rechtmatigheid vaststelt.
Daarnaast is in artikel 2 lid 3 van de Controleverordening vastgelegd dat het kader en de planning voor de jaarlijkse interne toetsing wordt vastgelegd in het controleplan.
Voor de operationele uitvoering van deze processen dienen jaarlijks het normenkader en controleplan te worden geactualiseerd. Beide documenten liggen nu ter vaststelling voor: het normenkader door de verenigde vergadering en het controleplan door het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden.

2. Beoogd effect

Het vormgeven van de processen voor de interne controle binnen het Hoogheemraadschap van Delfland voor de operationele uitvoering in 2017. Hiertoe zijn het Normenkader financiële rechtmatigheid 2017 en het Controleplan 2017 opgesteld.

3. Kernboodschap

Het normenkader is de basis voor de interne controle en de accountantscontrole 2017. In het normenkader is de regelgeving opgenomen die in het kader van de financiële rechtmatigheid in beschouwing moet worden genomen.
Het controleplan geeft de operationele invulling vanuit het controleprotocol en auditstatuut m.b.t. werkwijze en planning van de controles c.q. onderzoeken. Aangegeven is welke processen worden getoetst in het kader van de Jaarrekening 2017. Deze processen zijn in bijlage 2 van het controleplan kort toegelicht.
Voor de operationele uitvoering van deze processen dienen jaarlijks beide documenten te worden geactualiseerd. De beide documenten zijn met de accountant afgestemd.

4. Historie - eerdere besluitvorming

De Controleverordening Delfland betreft een uitwerking van de artikelen 109 en 109a van de Waterschapswet uit 2009. Deze verordening is in 2012 herzien en op 28 februari 2013 vastgesteld door de verenigde vergadering (kenmerk 1048074).

- Het controleprotocol richt zich op het (strategische) proces van de controle voor de Jaarrekening door de accountant (Controleverordening art 4). Het controleprotocol, inclusief normenkader is als bijlage gevoegd bij deze verordening.
- De verenigde vergadering heeft op 28 februari 2013 het auditstatuut vastgesteld (kenmerk 956085). Dit auditstatuut beschrijft het strategische kader van het auditproces (Controleverordening art. 2, lid 2). Dit proces is niet in opgenomen in het controleprotocol.
- Voor de operationele uitvoering worden jaarlijks een controleplan en een normenkader opgesteld. Het controleplan wordt vastgesteld door het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden (Controleverordening art 2, lid 3). Het normenkader wordt vastgesteld door de verenigde vergadering (Controleverordening art 4).

5. Regelgeving en Beleid

Het controleplan en het normenkader worden jaarlijks herzien. Het normenkader wordt vastgesteld door de VV (Controleverordening art.4, lid 1). Het controleplan wordt ter vaststelling voorgelegd aan D&H (Controleverordening art 2, lid 3).

6. Financiën

N.v.t.

7. Duurzaamheid

N.v.t.

8. Organisatorische en personele consequenties

Er zijn geen organisatorisch en/of personele consequenties verbonden aan dit voorstel.
De werkzaamheden worden binnen de bestaande formatie uitgevoerd.

9. OR/GO

N.v.t.

10. Risico- en beheersmaatregelen

Er zijn geen risico's verbonden aan het herzien van het normenkader en controleplan.

11. Communicatie (in- en extern)

Het normenkader en controleplan worden na vaststelling geplaatst op de Intranet website van Concerncontrol.

12. Bekendmaking en vervolgprocedure

N.v.t.

13. Bevoegd orgaan

De verenigde vergadering stelt het normenkader vast conform artikel 4, lid 1 van de Controleverordening Hoogheemraadschap van Delfland. Het college van D&H stelt het controleplan vast conform artikel 2, lid 3 van deze verordening.

14. Toelichting

Normenkader
Een verschillenlijst met de wijzigingen van het Normenkader 2017 ten opzichte van het normenkader 2016 is hieronder weergegeven.
Aan het normenkader 2017 zijn de volgende wetten toegevoegd:

Regelgeving nieuw/gewijzigd in het normenkader 2017
Aanstellingsbesluit onbezoldigde ambtenaar, van belang m.b.t. RBG
Aanstellingsbesluit ambtenaar belast met de heffing, van belang m.b.t. RBG
Aanstellingsbesluit ambtenaar belast met de invordering , van belang m.b.t. RBG
Nota activabeleid, geactualiseerd in 2016
Wet deregulering beoordeling arbeidsrelaties (DBA)

In het normenkader 2017 zijn de volgende wetten komen te vervallen:

Regelgeving niet meer opgenomen in het normenkader 2017
Europese Privacy Verordening (opgenomen in de Algemene verordening gegevensbescherming deze is pas vanaf 2018 van kracht. Voor 2017 is alleen de wet bescherming persoonsgegevens van kracht)
Europese aanbestedingsrichtlijnen. Deze richtlijnen zijn opgenomen in de aanbestedingswet
Tijdelijke regeling eenmalige uitkering stedelijke synergieprojecten KRW (vervallen)
Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (vervallen)

Controleplan
De te toetsen processen bij de controle op de Jaarrekening 2017 zijn bepaald naar aanleiding van de managementletter (tussentijdse voortgangsrapportage) van de accountant over Jaarrekening 2016, de managementletters over de voorafgaande jaarrekeningen en de bevindingen uit de interne controles over de laatste jaren. Een overzicht van de processen is in bijlage 2 van dit controleplan opgenomen.

15. Bijlagen

1. Normenkader 2017
2. Controleplan 2017.

Normenkader en Controleplan 2017

Hoogheemraadschap van Delfland

Kenmerk VV : 1290117 Vergaderdatum : 18 mei 2017

Beleidsveld : Ondersteunend organsiatie Agendapunt :

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van 28 februari 2017, kenmerk 56765;

gelezen het positieve/negatieve advies van de commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering en de rekeningcommissie;

overwegende dat:

het normenkader jaarlijks opnieuw door de verenigde vergadering dient te worden vastgesteld.

Gelet op:

artikel 77 van de Waterschapswet;

Besluit:

1. Het Normenkader Financiële Rechtmatigheid Delfland 2017 vast te stellen, zoals opgenomen in bijlage 1 van het voorstel.

2. Kennis te nemen van het Controleplan 2017.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 18 mei 2017

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris, de Voorzitter,

mr. drs. P.I.M. van den Wijngaart mr. M.A.P. van Haersma Buma

NORMENKADER 2017
Regelgeving vastgesteld door de verenigde vergadering
Aansluitverordening
Aanstellingsbesluit onbezoldigde ambtenaar (N)
Aanstellingsbesluit ambtenaar belast met de heffing (N)
Aanstellingsbesluit ambtenaar belast met de invordering (N)
Begroting 2017
Bezwaarschriftenverordening
Controleprotocol, bijlage bij Controleverordening Delfland
Controleverordening Delfland
Inspraakverordening
Kostentoedelingsverordening watersysteemheffing Delfland
Kwijtscheldingsverordening
Nota activabeleid (N)
Nota investerings- en activabeleid
Nota reserves en voorzieningen
Nota risicomanagement
Nota verbonden partijen
Sociaal statuut Delfland
Treasurystatuut Delfland
Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie Delfland
Verordening doorvaartrechten
Verordening leges Delfland
Verordening precariobelasting Delfland
Verordening schadevergoeding (verordening nadeelcompensatie)
Verordening verontreinigingsheffing Delfland
Verordening watersysteemheffing
Verordening zuiveringsheffing
Waterbeheerplan
Provinciale, Nationale en Europese wet- en regelgeving
Aanbestedingsreglement werken
Aanbestedingswet
Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers
Algemene verordening gegevensbescherming (avg) (per 25 mei 2018)
Algemene wet bestuursrecht
Algemene wet inzake rijksbelastingen
Belemmeringenwet privaatrecht
Besluit leningvoorwaarden decentrale overheden (bldo)
Besluit proceskosten bestuursrecht
Besluit ruimtelijke ordening
Besluit tarieven openbaarheid van bestuur
Besluit vervuilingswaarde ingenomen water
Burgerlijk Wetboek
Checklist staatsteun
De-minimisverordening
Invorderingswet
Kostenwet invordering rijksbelastingen
Mededingingswet (incl. wet markt en overheid)
Meldplicht datalekken wet bescherming persoonsgegevens
Onteigeningswet
Pachtprijzenbesluit
Pensioenreglement Stichting Pensioenfonds ABP
Pensioenwet (PW)
Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen
Regeling bijzondere subsidies waterkeren en waterbeheren
Regeling diplomatieke en internationale vrijstellingen waterschappen
Regeling schatkistbankieren decentrale overheden
Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (ruddo)
Richtlijn van de bestrijding betalingsachterstand bij handelstransacties
Richtlijn gemeenschappelijk stelsel belasting over de toegevoegde waarde (btw-richtlijn)
Sectorale Arbeidsvoorwaarden Waterschapspersoneel
Subsidieregeling ESF
Uitvoeringsbeschikking omzetbelasting
Uitvoeringsbesluit loonbelasting
Uitvoeringsregeling algemene wet inzake rijksbelastingen

Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden (UFDO)
Uitvoeringsregeling invorderingswet
Uitvoeringsregeling loonbelasting
Uitvoeringsregeling pacht
Uitvoeringsregeling vennootschapsbelasting
Vaarwegenverordening Zuid Holland
Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU)
Visserijwet
Waterbesluit
Waterregeling
Waterschapsbesluit
Waterschapswet
Waterwet
Werkkostenregeling (wkr)
Werkloosheidswet
Wet aanpak schijnconstructies
Wet administratieve lastenverlichting en vereenvoudiging in sociale verzekeringswetten (WALVIS)
Wet Arbeid vreemdelingen
Wet belastingen op milieugrondslag
Wet bescherming persoonsgegevens
Wet deregulering beoordeling arbeidsrelaties (DBA) (N)
Wet financiering decentrale overheden (FIDO)
Wet financiering sociale verzekeringen
Wet gemeenschappelijke regelingen
Wet houdbare overheidsfinanciën (HOF)
Wet informatie-uitwisseling ondergrondse netten
Wet inkomstenbelasting 2001
Wet inrichting landelijk gebied (WILG)
Wet kaderregeling VUT personeel
Wet milieubeheer
Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag
Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)
Wet op de belastingen van rechtsverkeer
Wet op de internationale bijstandsverlening bij de heffing van belastingen
Wet op de loonbelasting
Wet op de omzetbelasting
Wet op de ruimtelijke ordening (WRO)
Wet op de vennootschapsbelasting
Wet overheidspersoneel onder de werknemersverzekering
Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen
Wet verbetering Poortwachter
Wet vermindering afdracht loonbelasting en premie voor de volksverzekeringen
Wet waardering onroerende zaken
Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wajong)
Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WWIA)
Ziektewet
Zorgverzekeringswet

* *(N) regel nieuw opgenomen in het Normenkader 2017*

Hoogheemraadschap van Delfland

CONTROLEPLAN

2017

Controleplan 2017
Concerncontrol/Internal Audit
Status definitief dec 2016

Index

1. Algemeen 3

1.1 Inleiding ***..... 3***

1.2 Doel & vaststelling ***..... 3***

1.3 Rechtmatigheidscontrole. ***..... 3***

2. Opzet van de controle 3

2.1 Proces van interne controle ***..... 3***

2.2 Randvoorwaarden voor het uitvoeren van audits ***..... 3***

2.4 Afstemming accountant over de uit te voeren audits ***..... 3***

2.5 Processen in de controle 2017: toelichting en prioritering ***..... 4***

2.6 Belangrijke data tussentijdse en Jaarrekeningcontrole. ***..... 4***

2.7 Controleplan 2017: uitgangspunten uitvoering. ***..... 4***

Bijlage 1. Processtappen Interne Controle 5

Bijlage 2. Onderzoeksobjecten van de toetsen processen 2017 7

1. Algemeen

1.1 Inleiding

Het voorliggende document is het controleplan Delfland voor het jaar 2017.
Dit controleplan is de operationele uitwerking van het Controleprotocol en het Auditstatuut. Het controleprotocol richt zich op het (strategische) proces van de controle voor de Jaarrekening door de accountant. In het auditstatuut wordt een strategisch kader geboden voor de invulling van het auditproces van Delfland.

1.2 Doel & vaststelling

Dit controleplan heeft uitsluitend tot doel, in overeenstemming met de opgenomen bepaling in de Controleverordening (artikel 109 Waterschapswet), de controleaanpak en controle-onderwerpen met de concerncontroller en organisatie af te stemmen. Het college van dijkgraaf en hoogheemraden (hierna college), in het vervolg college genoemd, stelt het controleplan vast en kan hierbij specifieke aandachtspunten en specifieke rapporteringtoleranties aangeven.

1.3 Rechtmatigheidscontrole.

De externe regelgeving, verordeningen van de verenigde vergadering en besluiten van het college die verplicht voortvloeien uit externe regelgeving/verordeningen van de verenigde vergadering bepalen het normen- en toetsingskader van de controles.
Het beleid en de uitvoering van het beleid worden/ kunnen worden getoetst aan de hand van de controleaspecten getrouwheid, rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid. Deze aspecten worden in het controleprotocol kort toegelicht.

Met de invoering van de nieuwe Waterschapswet (art. 109) op 1 januari 2009 staat de rechtmatigheidscontrole centraal in het werk van de accountant en daarmee ook in het werk van Internal Audit. Delfland richt zich binnen de rechtmatigheid primair op de financiële rechtmatigheid.

2. Opzet van de controle

2.1 Proces van interne controle

Het proces van interne controle bestaat uit het voorbereiden, uitvoeren en opvolgen van audits. Dit zijn zowel audits ten behoeve van de jaarrekeningcontrole door de externe accountants als audits ten behoeve van de bedrijfsprocessen om zo tijdig (rechtmatigheid) risico's in het proces te signaleren en te voorkomen.

In bijlage 1. Processtappen Interne Controle zijn de processtappen verder uitgewerkt.

2.2 Randvoorwaarden voor het uitvoeren van audits

De controlefunctie heeft ten behoeve van de taakuitvoering volledige en onbeperkte toegang tot alle gegevens en eigendommen van het Hoogheemraadschap van Delfland, die naar het oordeel van de controlefunctie noodzakelijk zijn voor de goede uitvoering van de auditwerkzaamheden. Alle gegevens en middelen, die gedurende het uitvoeren van de auditactiviteiten in handen zijn, worden zorgvuldig en vertrouwelijk, in overeenstemming met de gedragsregels van het IIA[1], behandeld.

2.4 Afstemming accountant over de uit te voeren audits

De volgende algemene afspraken zijn met de accountant gemaakt t.a.v. het prioriteren van de processen en single auditen[2]:

- Alle processen uit tabel 1. 'Onderzoeksobjecten van de te toetsen processen in 2017' in bijlage 2 met een prioriteit 1 zullen in het betreffende controlejaar worden getoetst.

[1] IIA: Instituut van Internal Auditors (Nederland)
[2] Single audit: Audits waarop de externe accountant zal steunen bij de interim- en jaarrekeningcontrole.

Per proces zullen afhankelijk van de prioriteitsstelling gedurende het jaar een controle of meerdere deelcontroles worden uitgevoerd. De controle voor de jaarrekening vindt plaats in de eerste twee maanden van het daarop volgende jaar. De toetsing op jaarbasis van de processen met prioriteit 2 of 3 is afhankelijk van de beschikbare capaciteit. De processen met prioriteit 2 en 3 worden wel minimaal een keer in de drie jaar uitgevoerd.

- De audits ten behoeve van de jaarrekeningcontrole zullen tussen de Internal audit en de accountant daar waar mogelijk uitgevoerd worden volgens het concept van 'single audit': controlewerkzaamheden die elkaar niet overlappen, die op elkaar voortbouwen en waar nodig elkaar versterken en verbeteren. Hiermee wordt voorkomen dat de organisatie extra wordt belast tijdens de controleperiode.

2.5 Processen in de controle 2017: toelichting en prioritering

In bijlage 2. Onderzoeksobjecten van de te toetsen processen 2017 is een overzicht opgenomen met daarin opgenomen de kritische processen welke worden getoetst in het kader van de audits ten behoeve van de jaarrekeningcontrole en die ten behoeve van de bedrijfsprocessen 2017. In het overzicht is ook de prioriteiten van de te toetsen processen aangegeven.

2.6 *Belangrijke data tussentijdse en Jaarrekeningcontrole.*

Afspraken betreffende de tussentijdse controle en jaarrekeningcontrole:

- In de Controleverordening Delfland (kenmerk 1048074) is in artikel 2, lid 3 opgenomen dat het college het Controleplan vaststelt. Dit plan wordt voorgesproken met de accountant.
- Internal audit zal bij de start van de interim-controle en jaarrekeningcontrole de uitgevoerde werkzaamheden conform het interne controleplan aanleveren aan de accountant. Een foutenanalyse wordt opgesteld, waarin inzichtelijk worden gemaakt de herstelbare en onherstelbare fouten in relatie tot de materialiteit van de werkelijke lasten.
- De accountantscontrole op deze uitgevoerde werkzaamheden en aanvullende werkzaamheden in het kader van de beroepsregels van de registeraccountants vindt primair plaats in september/oktober 2017 en februari/maart 2018.
- In november 2017 zullen afspraken worden gemaakt m.b.t. de controles met de accountant.
- De verslagen over de interim controle, de management letter en het accountants-verslag, zullen naar verwachting in december 2017 en maart 2018 worden besproken met de rekeningcommissie.

2.7 Controleplan 2017: uitgangspunten uitvoering.

Voor het uitvoeren van dit controleplan is uitgegaan van de volgende uitgangspunten:

1. De werkzaamheden in het kader van het controleplan 2017 worden verricht door het team Concerncontrol/Internal audit. De formatie voor 2017 bedraagt 2,6 fte. Voor werkzaamheden waarvan de uren de personele capaciteit te boven gaan zal inhuur van derden plaatsvinden.

2. Binnen de processen vindt prioriteitstelling plaats als gevolg van de beperkingen binnen de beschikbare capaciteit. De audits met de hoogste prioriteit (1) worden uitgevoerd in het controlejaar. De resterende tijd is beschikbaar voor het uitvoeren van audits met prioriteit 2.

3. Aan de onderzoeksonderwerpen binnen de interne controle zijn prioriteiten toegekend op basis van de financiële materialiteit in combinatie met de bevindingen van deze onderzoeken vanaf 2011 tot en met heden.

Bijlage 1. Processtappen Interne Controle

Het interne controle proces kent over het algemeen de volgende stappen:

1. Voorbereiden van audits
De auditor maakt een controledossier aan voor de uit te voeren audit. Voorts wordt een beperkte risicoanalyse uitgevoerd ter bepaling van de reikwijdte en de omvang van de te controleren werkzaamheden. Een controlewerkinstructie, inclusief checklist, wordt opgesteld. De relevante administratieve organisatie en checklists worden gearchiveerd in het controledossier.
De geplande audit wordt aangekondigd bij de proceseigenaar. Bij generieke audits zoals Inkoop en aanbesteden worden daarna door middel van een aankondigingsbrief de betrokken sectorhoofden c.q. budgethouders van de te controleren dossiers op de hoogte gesteld van de start van de audit.

2. Uitvoeren van audits
De auditor vraagt op of verzamelt informatie m.b.t. in de steekproef opgenomen dossiers. De auditor toetst de informatie met de actuele administratieve organisatie (indien aanwezig), het normenkader, het beleid van Delfland en geldende wet- en regelgeving. Het onderzoek wordt uitgevoerd d.m.v. desk research eventueel aangevuld met interviews. De bevindingen worden vastgelegd in een concept controlememorandum. Indien noodzakelijk wordt aanvullende informatie verzameld ten behoeve van het uitbreiden van de controle. Alle controle-informatie wordt gearchiveerd in het controledossier.

3. Accorderen van conceptmemo
Het conceptmemo wordt ter beoordeling gestuurd naar de proceseigenaar en/of het sectorhoofd (hoor en wederhoor). De proceseigenaar zal binnen de gestelde termijn reactie geven op het conceptmemo. Als hier geen gebruik van wordt gemaakt, wordt geacht dat men akkoord gaat met de inhoud van het conceptmemo. Met de proceseigenaar wordt een afspraak gemaakt wanneer het plan van aanpak m.b.t. de eventuele verbeterpunten wordt aangeleverd. Deze afspraak wordt opgenomen in het memorandum. Een aangepaste versie wordt nogmaals ter beoordeling gestuurd met daarbij een kortere reactietermijn. De proceseigenaar ondertekent het controlememorandum. Hierna vindt automatisch vaststelling plaats. Alle reacties worden gearchiveerd in het controledossier. Daarna wordt het controlememorandum aan de Concerncontroller ter ondertekening voorgelegd.
Bij generieke audits zoals Inkoop en aanbesteden vindt daarna terugkoppeling plaats aan de proceseigenaren van de dossiers en hun leidinggevenden (budgethouders), waarbij een toelichting plaatsvindt op geconstateerde bevindingen.

4. Plan van Aanpak Verbeterpunten
De proceseigenaar bestudeert de bevindingen en stelt in geval van verbeterpunten een plan van aanpak per verbeterpunt op. Vervolgens ontvangt de interne controlefunctionaris het controlememo met het plan van aanpak. Het plan van aanpak wordt gearchiveerd in het controledossier.
Bij de voorbereiding van de volgende audit wordt het meest recente plan van aanpak als bijlage opgenomen in het controlememorandum en zal dienen als vertrekpunt voor de audit. In het conceptmemo zal de voortgang van deze bevindingen en aanbevelingen worden toegelicht.

5. Opvolgingsrapportage verbeterpunten
Over de belangrijkste bevindingen en aanbevelingen van de audits zal aan D&H worden gerapporteerd. Ook zal worden gerapporteerd over de voortgang van de nog openstaande bevindingen en aanbevelingen van de audits uit voorafgaande jaren.

6. Relatie met de accountant
De accountant beoordeelt jaarlijks tijdens de interim-controle in het najaar de (belangrijkste) processen binnen Delfland. Vervolgens voert de accountant aan het begin van het volgende jaar een jaarrekeningcontrole uit. Bij beide werkzaamheden maakt de accountant gebruik van de bevindingen en aanbevelingen uit de controles en rapportages van Internal audit.

7. Management Letter

De accountant legt zijn bevindingen van de interim-controle vast in de Management Letter. Per bevinding staat vermeld welke risico's Delfland loopt en welke aanbevelingen de accountant doet om de situatie te verbeteren. Deze aanbevelingen worden voor zover van toepassing door de auditor meegenomen bij de audits ten behoeve van de jaarrekeningcontrole. De aanbevelingen van de accountant kunnen ook leiden tot aanvullende audits.

8. Accountantsverslag

De accountant brengt na de jaarrekeningcontrole een accountantsverslag uit. Bevindingen en aanbevelingen in het accountantsverslag worden op dezelfde wijze door Internal audit meegenomen bij de audits als de bevindingen en aanbevelingen in de Management Letter.

Bijlage 2. Onderzoeksobjecten van de toetsen processen 2017

Tabel 1. Onderzoeksobjecten van de te toetsen processen in 2017

Prioriteit	**Onderzoeksonderwerpen:**
	Algemene onderzoeksdoelstelling
	Onderzoeken of en in welke mate de processen op het gebied van de onderstaande onderzoeksobjecten getrouw en rechtmatig zijn uitgevoerd ten einde tot een afgewogen oordeel te kunnen komen.
	Audits ten behoeve van de jaarrekeningcontrole
	Lasten
1	*Inkoop en Aanbesteding*
	Inkoop en aanbesteding van werken, diensten en leveringen binnen de exploitatie en investeringen t/m het aanmaken van de verplichtingen. Daarnaast wordt ook onderzocht het aantal inkooporders en de financiële omvang per leverancier/overeenkomst.
1	*Factuurbehandeling*
	Vervolgonderzoek dossiers binnen de IC inkoop en aanbesteding door een steekproef op de betalingen en onderzoek door een steekproef op de populatie. De onderzoeken zijn met name gericht op autorisatie en betaling binnen gestelde termijn.
1	*Personeelsadministratie*
	De overeenstemming van de salariskosten volgens de Personeelsadministratie met de verwerking van deze kosten in de financiële administratie. Gegevensgerichte controle vindt plaats met name m.b.t. de in-, door- en uitstroom van personeel, langdurig zieken. Als ook de verwerking incidentele declaraties.
1	*Salarisadministratie*
	Onderzocht wordt de berekening de totale salariscomponenten, in het bijzonder pensioenlasten, en de processen op het gebied van de inhoudingen en afdrachten.
1	*Activering (im)materiële vaste activa*
	Het onderzoek richt zich o.a. op de afschrijvingstermijnen en de boekingen van de immateriële en materiële vaste activa.
2	Verstrekte subsidies
	De processen op het gebied van de verstrekte subsidies en bijdragen worden onderzocht. Het betreft de subsidies en bijdragen welke vallen onder Algemene Subsidieverordening, de bijdrageregelingen of overige bijdragen (aan derden).
	Baten
1	*Subsidiebaten*
	De processen op het gebied van de ontvangen subsidies en bijdragen worden onderzocht.
1	*Belastingbaten RBG*
	Onderzocht wordt de financiële naleving van het contract met de Regionale Belastinggroep (RBG) en de verwerking van de belastingontvangsten in financiële administratie.
2	*Volledigheid overige baten*
	Onderzoek van de opbrengsten, niet zijnde de subsidiebaten en belastingbaten RBG. En onderzoek volledigheid van deze opbrengsten.
	IT
1	*General IT en AC Controls*
	Toetsen van de inrichting en werking van de General IT Controls en de Application of Authorization Controls
	Audits ten behoeve van de bedrijfsprocessen
1	*Maandafsluiting*
	Een review op de uitvoering van de processen van de financiële periodeafsluiting door de financiële administratie.
1	*Wagenparkbeheer*
	De opzet, bestaan en werking van de processen van het wagenpark. Vervolgens is de gegevensgerichte controle uitgevoerd op de rittenadministratieperiode.
1	*Investeringen: urenadministratie*
	Onderzoek naar de activering van uren naar onderhanden werken/gereedgekomen werken. Het doel is om vast te stellen of het juiste aantal uren geactiveerd wordt.
1	*Investeringen: nacalculatie*
	De processen op het gebied van het opstellen van een nacalculatie van gerealiseerde investeringen. Dit betreft met name de gerealiseerde kosten, inclusief financieringslasten, t.o.v. de raming van deze investeringen.
1	*Grootboekrekeningen*

	Onderzoek naar het juist gebruik van kostensoorten bij het vastleggen van inkooporders in de financiële administratie.
2	*Treasury*
	De processen m.b.t. de inrichting, borging van de financieringsfunctie zoals vastgelegd in het treasurystatuut dat eind 2015 door de verenigde vergadering is vastgesteld.

agendapunt H.04
1300195

Hoogheemraadschap van Delfland

Aan Verenigde Vergadering

BEGROTINGSWIJZIGING 2017 EN ONTWERPBEGROTING 2018 GR HWH

Gevraagd besluit Verenigde Vergadering 18-05-2017
I. Kennis te nemen van het voorstel voor de begrotingswijziging 2017 en ontwerpbegroting 2018 van de GR HWH. II. Hierover de zienswijze als verwoord in bijgaande brief vast te stellen.

Besluit Verenigde Vergadering 18-05-2017

Voorstel Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering 02-05-2017
1 Kennis te nemen van de begrotingswijziging 2017 en ontwerpbegroting 2018 van de GR HWH. 2. In te stemmen met de Delflandse zienswijze op de begrotingswijziging 2017 en ontwerpbegroting 2018 van de GR HWH.

Advies Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering 02-05-2017

Begrotingswijziging 2017 en ontwerpbegroting 2018 Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis

1. Probleemstelling - context

Op 31 maart 2017 heeft Delfland de begrotingswijziging 2017 en ontwerpbegroting 2018 van de Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (GR HWH) ontvangen. Beide begrotingen worden in één zienswijzeprocedure behandeld. De zienswijzeprocedure loopt van 31 maart tot en met 24 mei 2017.

In 2010 is besloten HWH om te vormen van een stichting naar een GR met als doel meer sturingsmogelijkheden te geven op de activiteiten van HWH. De feitelijke transitie van de activiteiten en de activa en passiva van de stichting naar de GR heeft plaatsgevonden in 2013. In 2014 is een nieuwe uitgewerkte koers voor HWH vastgesteld met o.a. de Koersnotitie HWH 2.0 en de gewijzigde Gemeenschappelijke regeling. In 2015 is de organisatorische invulling van de Opdrachtgeverstafel rondgekomen en zijn het dienstverleningshandvest en het model dienstverleningsovereenkomst vastgesteld. De nieuwe koers HWH 2.0 kent een duidelijke, ook financiële, splitsing tussen collectieve en facultatieve programma's en het HWH is kleiner van omvang en meer resultaatgericht opgezet.

Conform de Wet op gemeenschappelijke regelingen moeten de begrotingswijziging 2017 en ontwerpbegroting 2018 van de Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis door Delfland ter inzage worden gelegd en ter kennisneming worden gebracht aan de VV. Het algemeen bestuur kan besluiten om een zienswijze op de begrotingswijziging 2017 en ontwerpbegroting 2018 kenbaar te maken bij HWH.

2. Beoogd effect

Het beoogd effect van dit voorstel is de VV te laten kennisnemen van de begrotingswijziging 2017 en ontwerpbegroting 2018 en de VV voor te stellen op basis van deze notitie, hierover een zienswijze naar voren te brengen.

3. Kernboodschap

Op hoofdlijnen vallen in de begrotingswijziging 2017 en ontwerpbegroting 2018 van GR HWH de volgende zaken op die voor Delfland van belang zijn:

- De indeling van de begrotingen is gewijzigd ten opzichte van de in juli 2016 vastgestelde begroting 2017. Om beter aan te sluiten op de verschillende informatiebehoeften, is de begroting in tegenstelling tot voorgaande jaren opgesteld in vier verschillende delen:
  - Deel 1: Instandhouding
  - Deel 2: Projecten waterschappen
  - Deel 3: Projecten derden
  - Deel 4: Verwachte begrotingswijzigingen op basis van het meerjarenprogramma.

  De kostenindeling in programma's is vrijwel niet gewijzigd waardoor de begrotingen van 2017 en 2018 goed te vergelijken zijn met die van voorgaande jaren.
- In tegenstelling tot de afgelopen jaren waarin de begrotingen steeds transparanter werden, wordt dit door Delfland helaas niet zo ervaren in de voorliggende begrotingen. De begrotingen zijn minder transparant dan vorige

jaren. Bij de aanwending van middelen (FTE en geld) door HWH wordt in de tekst van de begrotingen over het algemeen onvoldoende toegelicht welke concrete resultaten de waterschappen hiervoor krijgen.

- Een belangrijke basis voor de HWH-begrotingen zijn de personeelslasten. De begrote productieve uren bedragen in 2017 75.851 en in 2018 74.038. De totale omvang van HWH bedroeg op 31 december 2016 64,4 FTE. Dit betekent dat de productieve uren per FTE in 2017 1.177 en in 2018 1.150 bedragen. Op een totaal van 1872 uren per jaar per FTE blijft de productiviteit per FTE achter bij de norm die de waterschappen hierbij hanteren (1.600).
- De geactualiseerde begroting 2017 van HWH stijgt met € 1.789.097 ten opzichte van de vastgestelde begroting 2017. Deze stijging wordt veroorzaakt door:
    - De herberekening van de basisuurtarieven (€ 411.668). Zoals aangekondigd en uitgelegd in de kaderbrief worden overheadkosten en kosten van Kennisdelen en Verbinden niet meer in het uurtarief opgenomen, maar doorbelast op basis van uitgevoerde diensten aan programma's en projecten. Deze kosten worden begroot in instandhouding (het abonnement) en bij afname van diensten verrekend met projecten en beheer. Daarnaast zijn de uurtarieven voor inleen (vanuit waterschappen) en inhuur gelijkgetrokken naar € 98, gebaseerd op de Handleiding overheidstarieven 2017 (ministerie van Financiën).
    - Toevoeging van een begrotingspost mobiliteit (€ 278.000). De verwachting dat flexibilisering en mobiliteit in 2016 volledig zou zijn afgerond is te ambitieus gebleken. Ongeveer 2 FTE is nog niet elders geplaatst.
    - Kosten als gevolg van de verdere kwaliteitsontwikkeling van de organisatie (HWH 2.0). Hierdoor stijgt de begroting met € 490.906. Deze interne verbetermaatregelen bestaan uit een aantal éénmalige nieuwe interne projecten en werkzaamheden zoals het vernieuwen en beheer en onderhoud van Kantoorautomatisering, DIV en de financiële systemen, het verbeteren van de business cases, het uitvoeren van een evaluatie, het maken van een strategische planning 2018-2020 en een aanpassing van processen en procedures op het gebied van informatieveiligheid en privacy (BIWA).
        - De vraag rijst hierbij waarom deze kosten niet eerder bekend waren en waarom er bijna € 500.000 (waarvan alleen al € 275.000 voor kantoorautomatisering) wordt uitgegeven om de bedrijfsvoering van HWH op een peil te brengen dat past bij HWH 2.0. Dit is wel een erg hoog bedrag voor een organisatie met een vaste bezetting van 15.8 FTE.
        - De tekstuele onderbouwing verklaart niet waarom deze bedragen zo hoog zijn en maakt onvoldoende duidelijk welke concrete resultaten hiermee zullen worden bereikt.
    - Wijziging in producten. Op verzoek van de Opdrachtgeverstafel (OGT) voert HWH-opdrachten uit. In 2016 zijn er een aantal nieuwe opdrachten bijgekomen en zijn de ontwikkelingen en actualisaties in dienstverleningsovereenkomsten verwerkt. Door de verwijdering van overheadkosten en Kennisdelen en Verbinden uit de uurtarieven nemen de kosten van de projecten af. Door de nieuwe projecten en de uitbreiding van de werkzaamheden voor bestaande projecten is er netto een stijging van de kosten voor projecten van € 608.523.
        - De grootste stijging van de kosten wordt veroorzaakt door de Omgevingswet (€806.845). In de begroting 2017 waren nog geen kosten opgenomen voor de Omgevingswet omdat de bijdrage van HWH destijds nog niet duidelijk was. Nadat begin 2016 in gezamenlijkheid met de UvW een position paper is geschreven over de rol van HWH voor de Omgevingswet, is dit uitgemond in een akkoord van de OGT om resources ter beschikking te stellen aan zowel de opdrachtgeverszijde, het Digitaal Stelsel Omgevingswet en de ontwikkeling van het Informatiehuis Water

        - Ondanks de verwijdering van overheadkosten en Kennisdelen en Verbinden uit de uurtarieven zijn er een aantal projecten (o.a. programma Informatie Veiligheid, Gartner contractmanagement, NDFF, vangstregistratie), waarvan de kosten stijgen. Deze stijging is onvoldoende toegelicht en het is niet duidelijk of deze kostenstijging is goedgekeurd door de OGT.
        - In tegenstelling tot de vorige begrotingen, zijn de kosten voor ondersteuning OGT opgenomen in programma 4 Diensten in plaats van in het programma instandhouding. Ten opzichte van 2016 en de eerder vastgestelde begroting van 2017 zijn de kosten voor ondersteuning I-platform hier ook begroot. Volgens de DVO voor ondersteuning OGT (€ 24.475) en het voorstel voor ondersteuning i-Platform zoals behandeld in de OGT van 17 maart 2017 (€ 65.000) zou er totaal € 89.475 hiervoor in de begrotingen moeten worden opgenomen. In de geactualiseerde begroting is echter een bedrag van € 147.000 zonder verdere toelichting voor deze ondersteuning opgenomen.
- De kosten voor Het Waterschapshuis van de individuele waterschappen zijn de afgelopen jaren door verscheidende fusies gestegen, omdat de evenredige kosten door minder waterschappen worden gedeeld. De fuserende waterschappen hebben hier een onevenredig financieel voordeel van.
- Onder het programma Diensten is een groot bedrag (€ 366.000) opgenomen voor het Vergadercentrum. Het vergadercentrum wordt niet alleen door Het Waterschapshuis zelf gebruikt. In de begrotingen is het niet inzichtelijk gemaakt welk deel van de kosten van het vergadercentrum is toe te rekenen naar het eigen gebruik door Het Waterschapshuis en welk deel toe te rekenen is aan andere gebruikers
- Opvallend in de begrotingen zijn de kosten van het Informatiehuis Water (IHW). De begroting van IHW daalt met € 840.000 t.o.v. de vastgestelde begroting 2017, maar de bijdrage van de waterschappen stijgt met bijna € 15.000 per waterschap. Deze toename wordt niet toegelicht in de begrotingen. Daarnaast is de begroting van IHW vereenvoudigd zodat IHW kan schuiven binnen haar werkzaamheden. Nu is echter niet meer inzichtelijk aan welke onderwerpen en projecten IHW het geld besteedt.
- De bijdrage van Delfland in de geactualiseerde begroting 2017 (€ 814.862) laat een stijging zien van € 157.000 t.o.v. de vastgestelde begroting 2017 (€ 657.422). Dit wordt veroorzaakt door:
    - De toename van de instandhoudingskosten (€ 106.000) zoals hierboven uitgelegd.
    - Tegenover de kostendaling van de meeste projecten waar Delfland al aan meedoet staat de deelname van Delfland aan nieuwe projecten en de ontwikkeling en actualisatie van bestaande projecten. Hierdoor stijgt de bijdrage van Delfland met netto € 36.000. Delfland neemt alleen deel aan door de business van Delfland op basis van Business Cases gewenste en goedgekeurde projecten.
        - Het grootste deel van de netto stijging van de Delflandse bijdrage wordt veroorzaakt door het project Omgevingswet. De Delflandse bijdrage hieraan is € 55.000.
    - De toename van kosten van het Informatiehuis Water (IHW, € 15.000).

T.a.v. Ontwerpbegroting 2018.

- De begroting 2018 van HWH daalt in totaal met € 781.468, wat vooral wordt veroorzaakt door een daling van de kosten van:
    - Instandhouding (€ 540.000). De interne projecten zoals opgenomen in de geactualiseerde begroting 2017 worden naar verwachting in 2017 gerealiseerd. Voor deze projecten worden in 2018 niet opnieuw kosten begroot. Dit is vreemd aangezien een deel van de kosten Beheer en Onderhoud (Kantoorautomatisering) betreft. Deze kosten zouden logischerwijs ook in 2018 betaald moeten worden.

- Projecten derden (€ 356.000). Dit betreft de aframing van het project SAW@.

In de begroting 2018 zijn de (in de kaderbrief 2018 aangekondigde) indexering van materiële kosten van 1,5% en de stijging van personele kosten met 1,5% verwerkt, waardoor de kosten van alle projecten stijgen.

- In 2018 daalt de bijdrage van Delfland aan HWH van € 814.862 naar € 785.570. Dit wordt geheel veroorzaakt door de afname van de instandhoudingskosten (zie hierboven). Delfland doet niet mee aan het project SAW@.
- Nieuw in de begrotingen is Deel 4 met de verwachte begrotingswijzigingen. Deze verwachting is afgeleid uit het Meerjarenprogramma HWH opgesteld door de OGT. Deze projecten hebben nog niet geleid tot een dienstverleningsovereenkomst (DVO) en worden daarom nog niet in de financiële begroting verwerkt. Besluitvorming hieromtrent gaat via de geëigende weg langs OGT en leidt tot een begrotingswijziging die te zijner tijd aan het Algemeen bestuur ter besluitvorming wordt voorgelegd. Voor 2017 is totaal € 3.074.746 in dit deel opgenomen en voor 2018 € 3.614.956. Deze bedragen zijn slechts inschattingen op basis van huidige inzichten.
  Voor Delfland geldt dat er diverse projecten in 2017 en 2018 opgestart gaan worden, waarvan Delfland op basis van business cases reeds animo heeft om aan mee te doen, maar waar nog geen DVO voor is of waar Delfland nog over moet besluiten. Voor 2017 zijn dat o.a. uitbreiding huidige en ontwikkeling nieuwe DAMO's (verwachte kosten voor Delfland € 80.000), Nationale Regenradar (€ 22.000), GovRoam (€ 11.000) en verdere ontwikkeling Centrale Distributielaag (€18.000). In 2018 zijn dat o.a. eHRM (€41.000), uitbreiding en ontwikkeling nieuwe DAMO's (€ 80.000), WBI (€ 16.000).

Op basis van bovenstaande wordt aan de VV voorgesteld een zienswijze op de begrotingswijziging 2017 en de ontwerpbegroting 2018 van de GR Het Waterschapshuis in te dienen. De voorgestelde zienswijze van Delfland op de begrotingswijziging 2017 en de ontwerpbegroting 2018 van de GR Het Waterschapshuis is als bijlage 6 aan dit voorstel toegevoegd.

4. Historie - eerdere besluitvorming

- Op 22 april 2010 heeft de VV van Delfland ingestemd met het voorstel om Het Waterschapshuis (HWH) om te vormen van een stichting tot een Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (GR HWH) met de andere 26 waterschappen in deze GR.
- Op 1 juli 2010 is de GR HWH formeel opgericht.
- Op 17 december 2012 hebben de waterschappen ingestemd met de transitie van stichting naar GR HWH. Tevens is de Stuurgroep HWH 2.0 in het leven geroepen.
- Op 1 januari 2013 heeft de transitie van Stichting naar GR plaatsgevonden.
- Op 25 april 2014 is de nieuwe uitgewerkte koers voor HWH vastgesteld.
- Op 19 december 2014 is de wijziging van de GR HWH t.b.v. HWH 2.0 vastgesteld.
- Op 6 maart 2015 zijn de nieuwe Dienstverleningshandvest, Dienstverleningsovereenkomst en Bijdrageverordening vastgesteld en is de gewijzigde GR in werking getreden.
- Op 8 juli 2016 zijn de begrotingswijziging 2016 en de begroting 2017 vastgesteld door het AB GR HWH
- Op 28 maart 2017 zijn de begrotingswijziging 2017 en ontwerpbegroting 2018 vastgesteld door het DB van de GR HWH
- Op 31 maart 2017 zijn de begrotingen naar de waterschappen verstuurd en is de zienswijzeperiode gestart.

5. Regelgeving en Beleid

- Ingevolge de verplichting genoemd in de Wet gemeenschappelijke regelingen artikel 50g lid 2 legt D&H, voorafgaande aan de vergadering van de VV, de

ontwerpbegroting van de GR voor eenieder ter inzage, stelt deze verkrijgbaar en doet hiervan openbare kennisgeving.
- Waterschapswet art. 100 analoog, termijn terinzagelegging: 2 weken.
- Op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen artikel 50g lid 3 is de VV bevoegd een zienswijze over de begroting naar voren te brengen.
- Voor de waterschappen is expliciet de mogelijkheid gecreëerd om binnen de inhoudelijke programma's van HWH per onderwerp te besluiten om al dan niet deel te nemen. Voor Delfland geldt het uitgangspunt dat Delfland participeert in activiteiten als deze voldoende toegevoegde waarde opleveren.
- Voor nieuwe ontwikkelingen van HWH is afgesproken dat besluitvorming over deelname plaatsvindt op basis van een business case.

6. Financiën

Hoewel de VV geen besluit neemt over de begroting van de GR HWH en evenmin over de hoogte van de bijdrage van Delfland in de kosten van de GR HWH, betaalt Delfland op basis van de begroting van de GR HWH en de kostenverdeling een bijdrage aan de GR HWH.

De Ontwerp Begroting van HWH voor de going concern bedraagt in 2017 totaal € 17.692.048 en in 2018 € 16.910.581. De bijdrage van Delfland in 2017 bedraagt € 814.862 en in 2018 € 785.570. Deze bijdragen zijn in de begrotingen van Delfland opgenomen. Nieuwe ontwikkelingen in 2017 en 2018, waarvan Delfland op basis van business cases nog moet besluiten of Delfland hier al dan niet aan meedoet, zijn hier niet in opgenomen.

De actuele relatieve belastingopbrengsten van Delfland voor 2017 en 2018 zijn nog niet opgenomen in de begrotingen. In de begrotingen is uitgegaan van de cijfers van 2016 (8,59332%). Zodra de cijfers van 2017 en 2018 bekend zijn, worden de bijdragen daar middels een begrotingswijziging op gecorrigeerd. Daardoor kan het voorkomen dat bij gelijkblijvende totale kosten voor een programma of dienst die afgenomen wordt van HWH, de bijdrage van Delfland fractioneel hoger (of lager) wordt. Dit is het gevolg van de afgesproken verdeelsleutel van 45/55 (conform de Unie van Waterschappen), wat betekent dat 45% van de kosten evenredig worden verdeeld en 55% van de kosten worden verdeeld op basis van belastingopbrengsten.

De begroting van HWH is net als in 2015 en 2016 onderverdeeld in 6 programma's. Vanaf 2017 is het Programma "Nog beschikbare capaciteit" komen te vervallen. Daarvoor in de plaats is het Programma "Projecten Waterketen" gekomen.

Programma	**Begroting 2016[1]**	**Begroting 2017[2]**	**Actualisatie Begroting 2017**	**Ontwerp Begroting 2018**	**Bijdrage Delfland 2017**	**Bijdrage Delfland 2018**
1. Programma Instandhouding	€ 1.952.079	€ 1.629.094	€ 3.243.178	€ 2.702.745	€ 222.780	€ 185.657
2. Programma Nog beschikbare capaciteit (tot 2017)	€ 723.281	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
2. Programma Waterketen (va 2017)	€ 0	€ 1.240.648	€ 1.142.691	€ 1.159.357	€ 78.259	€ 79.400
3. Programma Bedrijfsfuncties	€ 2.944.994	€ 1.987.416	€ 1.064.172	€ 1.079.715	€ 50.917	€ 51.658
4. Programma Diensten	€ 4.847.486	€ 4.729.115	€ 5.789.090	€ 5.871.912	€ 387.984	€ 393.937
5. Programma Derden	€ 3.890.198	€ 3.890.198	€ 4.876.116	€ 4.520.049	€ 12.948	€ 12.948
6. Programma IHW	€ 3.359.921	€ 2.426.478	€ 1.576.801	€ 1.576.801	€ 62.229	€ 62.229
Totaal	***€ 17.873.960***	***€ 15.902.949***	***€ 17.692.048***	***€ 16.910.581***	***€ 814.862***	***€ 785.570***

Bijdrage Delfland[3]	€ 698.495	€ 657.422	€ 814.862	€ 785.570		

1) Gewijzigde begroting die op 8 juli 2016 door het AB HWH is goedgekeurd.
2) Begroting die op 8 juli 2016 door het AB HWH is goedgekeurd.
3) In 2017 en 2018 wordt ca. € 60.000 doorbelast aan Delfluent voor deelname aan het product Z-Info.

7. Duurzaamheid

N.v.t.

8. Organisatorische en personele consequenties

N.v.t.

9. OR/GO

N.v.t.

10. Risico- en beheersmaatregelen

- Steeds meer waterschappen gaan fuseren waardoor de totale kosten door steeds minder waterschappen gedeeld worden. Dit betekent een stijging voor de kosten van de individuele niet fuserende waterschappen;
- Deze begroting bevat alleen de kosten voor de going concern. Daarnaast komen er mogelijk nog kosten die voortvloeien uit de nieuwe ontwikkelingen, maar de hoogte van die bedragen is nog onduidelijk. Waterschappen kunnen op basis van een business case besluiten al dan niet in te stappen en dienen bij instappen ook de middelen ter beschikking te stellen. Delfland zal alleen deelnemen aan nieuwe ontwikkelingen die passen bij de doelstellingen van Delfland, waarvoor een positieve business case is en waarvoor de middelen beschikbaar zijn.
- De GR HWH heeft een risicoparagraaf (5.6, Weerstandsvermogen) in de begrotingen opgenomen waarin de belangrijkste risico's worden benoemd en waarin de bijbehorende beheersmaatregelen worden beschreven.

11. Communicatie (in- en extern)

Een eventuele zienswijze van Delfland of het afzien daarvan wordt schriftelijk kenbaar gemaakt aan het bestuur van de GR HWH, na behandeling in de commissie Bestuur, Organisatie en Bedrijfsvoering van 2 mei 2017 en in de Verenigde Vergadering van 18 mei 2017.

In het kader van de samenwerking tussen Delfland, Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard wordt de inhoud van dit voorstel gedeeld met de twee buurwaterschappen.

12. Bekendmaking en vervolgprocedure

Op de website: https://www.hhdelfland.nl/actueel/bekendmakingen is de volgende tekst gepubliceerd:

Het Hoogheemraadschap van Delfland neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis. Voor de aan haar opgedragen taken stelt Het Waterschaphuis jaarlijks een begroting op. Met deze begrotingen wil Het Waterschapshuis duidelijk maken op welke manier en aan welke doelen zij de middelen, die de waterschappen daartoe beschikbaar stellen, in 2017 en 2018 wil gaan besteden. De actualisatie van de begroting van 2018 is een gevolg van nieuwe projecten en de aanpassing van tarieven.

Het college van dijkgraaf en hoogheemraden van Delfland maakt bekend dat de begrotingswijziging 2017 en ontwerpbegroting 2018 van de Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis ter inzage liggen. U kunt de desbetreffende stukken van 5 april tot en met 19 april 2017 inzien op het hoofdkantoor van Delfland, tijdelijk gevestigd op Brassersplein 2, 2612 CT te Delft tijdens kantooruren. De stukken zijn tevens als bijlage bij deze kennisgeving gevoegd en zijn onderdeel van deze kennisgeving.

Indien u vragen heeft naar aanleiding van deze kennisgeving, dan kunt u op werkdagen van 9.00 tot 16.00 uur contact opnemen met de sector Bedrijfsvoering, team Informatisering & Automatisering, tel 015-2608134.

Vervolgprocedure:

- 5 april – 19 april 2017: Ter inzagelegging begrotingswijziging 2017 en ontwerpbegroting 2018 van de GR HWH;
- 10 april 2017: Behandeling begrotingen en conceptvoorstel in PFO;
- 25 april 2017: Behandeling begrotingen en conceptvoorstel in D&H;
- 25 april 2017: Nazending begrotingen en conceptvoorstel aan commissie BOB;
- 2 mei 2017: Behandeling begrotingen en conceptvoorstel in commissie BOB;
- 18 mei 2017: Behandeling begrotingen en conceptvoorstel in VV;
- 19 mei 2017: Versturen reactie Delfland naar het DB van HWH;
- 6 juli 2018: Vaststelling begrotingswijziging 2017 en ontwerpbegroting 2018 in het AB GR HWH.

13. Bevoegd orgaan

De VV is bevoegd zienswijzen naar voren te brengen op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen artikel 50g lid 3.

14. Toelichting

De GR HWH is ingesteld met het doel om door samenwerking tussen de waterschappen, ICT-projecten efficiënter en effectiever uit te voeren. Jaarlijks brengt de GR HWH haar ontwerpbegroting in procedure om tot een vastgestelde begroting te komen.

Volgens de Wet gemeenschappelijke regelingen artikel 50g lid 1 moet de ontwerpbegroting acht weken voordat zij aan het algemeen bestuur van de GR HWH ter vaststelling wordt aangeboden, door het dagelijks bestuur van de GR HWH aan het algemeen bestuur van de deelnemende overheden ter kennisname worden toegezonden.

Hierna volgt de procedure als vermeld onder 5. Regelgeving en Beleid.
De enige verplichting die op Delfland rust, is het ter inzage leggen en de bekendmaking daarvan. Delfland behoeft niet op te roepen tot reacties en evenmin iets met eventuele reacties te doen.

Wegens het bepaalde in de Wet gemeenschappelijke regelingen artikel 50g stelt het algemeen bestuur van de GR HWH de begroting voor het komende jaar vast.
Het dagelijks bestuur van de GR HWH zendt de begroting binnen vier weken na de vaststelling, doch in ieder geval vóór 1 augustus van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, aan gedeputeerde staten van de provincie waarin haar plaats van vestiging ligt.

15. Bijlagen

1. Aanbiedingsbrief zienswijzeprocedure 20170331
2. Concept AB-voorstel actualisatie begroting 2017 versie 20170331
3. HWH Actualisatie Begroting 2017 versie 20170406 tbv zienswijze
4. Concept AB-voorstel ontwerp-begroting 2018 versie 20170331
5. HWH Ontwerpbegroting 2018 versie 20170406 tbv zienswijze
6. Concept Zienswijze Delfland op Begrotingswijziging 2017 en Ontwerpbegroting 2018

Begrotingswijziging 2017 en ontwerpbegroting 2018 Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis

Hoogheemraadschap van Delfland

Kenmerk VV : 1300195 Vergaderdatum : 18 mei 2017

Beleidsveld : Instrumenten Agendapunt : H.04

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van 25 april 2017, kenmerk 57599;

gelezen het positieve advies van de commissie Bestuur, Organisatie en Bedrijfsvoering;

overwegende dat:
a. De Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (GR HWH) haar begrotingswijziging 2017 en ontwerpbegroting 2018 ter kennisgeving heeft toegezonden;
b. deze begrotingen 2 weken voor een ieder ter inzage hebben gelegen;
c. er aanleiding bestaat tot het naar voren brengen van een zienswijze;
d. de GR HWH hiervan op de hoogte zal worden gebracht.

Gelet op:
- artikel 50g van de Wet gemeenschappelijke regelingen*;*

Besluit:
1 Kennis te nemen van de begrotingswijziging 2017 en ontwerpbegroting 2018 van de GR HWH.
2 Hierover de zienswijze als verwoord in bijgaande brief vast te stellen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 18 mei 2017,

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris, de Voorzitter,

mr. drs. P.I.M. van den Wijngaart mr. M.A.P. van Haersma Buma

HetWaterschapshuis

De dagelijkse besturen van de waterschappen

Behandeld door
M. van der Veen

Aantal pagina's
2

Datum
31 maart 2017

Uw kenmerk

Onderwerp
Zienswijzeprocedure begrotingswijziging 2017 en begroting 2018 Het Waterschapshuis

Ons kenmerk
Z1358/H006180

Geachte heer/mevrouw ,

Hierbij bieden wij de begrotingswijziging 2017 en de ontwerp-begroting 2018 van Het Waterschapshuis aan ten behoeve van de wettelijke zienswijzeprocedure. Met deze twee documenten wordt inzichtelijk gemaakt op welke wijze Het Waterschapshuis de voor 2017 en 2018 gestelde doelen wil realiseren en welke financiële middelen hiermee gemoeid zijn.

Begrotingswijziging 2017
Bij het vaststellen van de begroting 2017 op 8 juli 2016 is aangekondigd dat begin 2017 een gewijzigde begroting zal worden opgesteld, welke is aangepast aan de actualiteit.

De indeling van de geactualiseerde begroting 2017 is gewijzigd ten opzichte van de in juli 2016 vastgestelde begroting 2017. Om beter aan te sluiten op de verschillende informatiebehoeften, is de begroting in tegenstelling tot voorgaande jaren, opgesteld in vier verschillende delen:

- Deel 1: Instandhouding
- Deel 2: Projecten waterschappen
- Deel 3: Projecten derden
- Deel 4: Verwachte begrotingswijzigingen op basis van het meerjarenprogramma

Voor meer informatie wordt verwezen naar de leeswijzer in hoofdstuk 2 van de begroting.

De begroting 2017 is gebaseerd op recente inzichten en veranderingen:

- Overheadkosten worden niet meer in het uurtarief opgenomen, maar doorbelast op basis van uitgevoerde diensten aan programma's en projecten. Deze kosten worden begroot in instandhouding (het abonnement) en bij afname van diensten verrekend met projecten en beheer. In hoofdstuk 5.4 van de begroting is dit nader toegelicht.
- In de geactualiseerde begroting 2017 zijn de uurtarieven voor inleen (vanuit waterschappen) en inhuur gelijk getrokken naar € 98, gebaseerd op de Handleiding overheidstarieven 2017 (ministerie van Financiën).
- Jaarlijks terugkerende kosten voor instandhouding zijn afzonderlijk in de begroting opgenomen. De begrotingspost 'onvoorzien' kan hierdoor aangewend worden voor onvoorziene zaken.

Het Waterschapshuis Stationsplein 89 3818 LE Amersfoort • Postbus 2180 3800 CD Amersfoort • T 033 460 31 00 • F 033 460 31 01
info@hetwaterschapshuis.nl • www.hetwaterschapshuis.nl • IBAN NL25NWAB0636756262 BIC NWABNL2G • KvK-nummer 56683464

HetWaterschapshuis

- Er zijn kosten toegevoegd aan de begroting voor mobiliteit.
- De ontwikkelingen en actualisaties in dienstverleningsovereenkomsten zijn verwerkt.
- De toetreding van Hunze en Aa's aan de Gemeenschappelijke regeling in 2017 is verwerkt.
- De actuele capaciteitsplanning per project is verwerkt.

De begroting 2017 stijgt met € 1.789.097 wat veroorzaakt wordt door een herberekening van de basisuurtarieven (€ 411.668), toevoeging van een begrotingspost mobiliteit (€ 278.000), interne projecten (€ 490.906) en wijziging in producten (€ 608.523). In bijlage 1 van de begroting is te zien wat het effect hiervan op de bijdrage per waterschap is.

Ontwerp begroting 2018
De indeling van de begroting 2018 is gelijk aan de geactualiseerde begroting 2017.
De begroting 2018 daalt met € 781.468, wat vooral wordt veroorzaakt door een daling van de kosten van instandhouding (deel 1 van de begroting) en projecten derden (deel 3 van de begroting).

De interne projecten zoals opgenomen in de geactualiseerde begroting 2017 worden naar verwachting in 2017 gerealiseerd. Voor deze projecten worden in 2018 niet opnieuw kosten begroot.

Voor die projecten of beheer- en onderhoud diensten waarvan de Dienstverleningsovereenkomst in 2017, dan wel in 2018 aflopen, maar waar het in de lijn der verwachting is dat deze worden gecontinueerd, zijn de ramingen daarvan voor het gehele jaar opgenomen.
De uitgangspunten van de kaderbrief 2018 zijn in de begroting verwerkt:

- Indexering materiële kosten 1,5%
- Stijging personele kosten 1,5%

Procedure zienswijze
Financieel-technische vragen kunnen ambtelijk worden gesteld tot 17 mei 2017. De vragen kunnen worden gemaild naar Sanne Hooijer (s.hooijer@hetwaterschapshuis.nl), die deze vragen zal beantwoorden.

Conform de wettelijke zienswijzeprocedure en de planning van het Algemeen bestuur vragen wij u om uiterlijk 24 mei 2017 uw zienswijze in te dienen. Dat kan via mail aan m.vanderveen@hetwaterschapshuis.nl of via het postadres van Het Waterschapshuis. Op basis van de ingebrachte zienswijzen zal een reactienota worden geschreven die medio juni 2017 zal worden aangeboden aan het Algemeen bestuur Gr HWH ten behoeve van de vergadering van het Algemeen bestuur op 6 juli 2017.

Op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen moet de vastgestelde begroting 2018 van de Gemeenschappelijke regeling voor 1 augustus 2017 worden aangeboden aan Gedeputeerde Staten.
Ik vertrouw erop u met deze brief voldoende te hebben geïnformeerd.
Hoogachtend,

namens het Dagelijks bestuur van Het Waterschapshuis

drs. G.J.A. Smits,
secretaris-directeur

Het Waterschapshuis Stationsplein 89 3818 LE Amersfoort • Postbus 2180 3800 CD Amersfoort • T 033 460 31 00 • F 033 460 31 01
info@hetwaterschapshuis.nl • www.hetwaterschapshuis.nl • IBAN NL25NWAB0636756262 BIC NWABNL2G • KvK-nummer 56683464

Vergaderstuk Algemeen bestuur

HetWaterschapshuis

Opsteller Sanne Hooijer	Aantal pagina's 7
Behandelend gremium Algemeen Bestuur	Datum voorgelegd 6 juli 2017
Agendapunt, Onderwerp …, Actualisatie begroting 2017	Agendering Ter besluitvorming
Kopie aan	Kenmerk V0367/CONCEPT

1 Samenvatting voorstel

Bij het vaststellen van de begroting 2017 op 8 juli 2016 is aangekondigd dat begin 2017 een gewijzigde begroting zal worden opgesteld, welke is aangepast aan de actualiteit.

De indeling van de geactualiseerde begroting 2017 is gewijzigd ten opzichte van de in juli 2016 vastgestelde begroting 2017. Om beter aan te sluiten op de verschillende informatiebehoeften, zal de begroting in tegenstelling tot voorgaande jaren, worden opgesteld in vier verschillende delen:

- Deel 1: Instandhouding
- Deel 2: Projecten waterschappen
- Deel 3: Projecten derden
- Deel 4: Verwachte begrotingswijzigingen op basis van het meerjarenprogramma

Voor meer informatie wordt verwezen naar de leeswijzer in hoofdstuk 2 van de begroting.

De begroting 2017 stijgt met € 1.789.097 wat veroorzaakt wordt door een herberekening van de basisuurtarieven (€ 411.668), toevoeging van een begrotingspost mobiliteit (€ 278.000) en interne projecten (€ 490.906) en een wijziging in producten (€ 608.523). In bijlage 1 is te zien wat het effect hiervan op de bijdrage per waterschap is.

2 Inleiding

De begroting 2017 is gebaseerd op:

- Een organisatie waarin de flexibilisering voor 90% is afgerond.
- Een organisatie waar de vaste kern en instandhouding synoniem zijn. Maar waar ook binnen de vaste kern zoveel als mogelijk met meerjarige contracten wordt gewerkt.
- Een organisatie die in haar programma's werkt volgens Integraal Project Management (IPM).
- De uitgangspunten van de kaderbrief 2018, zodat de hierin aangekondigde verbeteringen al in 2017 bewerkstelligd kunnen worden.

De begroting 2017 is gebaseerd op recente inzichten en veranderingen:

- Overheadkosten worden niet meer in het uurtarief opgenomen, maar doorbelast op basis van uitgevoerde diensten aan programma's en projecten. Deze kosten worden begroot in instandhouding (het abonnement) en bij afname van diensten verrekend met projecten en beheer. In hoofdstuk 5.4 is dit nader toegelicht.
- In de geactualiseerde begroting 2017 zijn de uurtarieven voor inleen (vanuit waterschappen) en inhuur gelijk getrokken naar € 98, gebaseerd op de Handleiding overheidstarieven 2017 (ministerie van Financiën).
- Jaarlijks terugkerende kosten voor instandhouding zijn afzonderlijk in de begroting opgenomen. De begrotingspost 'onvoorzien' kan hierdoor aangewend worden voor onvoorziene zaken.

- Er zijn kosten toegevoegd aan de begroting voor mobiliteit.
- De ontwikkelingen en actualisaties in dienstverleningsovereenkomsten zijn verwerkt.
- De toetreding van Hunze en Aa's aan de Gemeenschappelijke regeling in 2017 is verwerkt.
- De actuele capaciteitsplanning per project is verwerkt.

3 Structuur en de systematiek van de begroting

De indeling van producten naar begrotingsprogramma's is licht gewijzigd ten opzichte van de in juli 2016 vaststelde begroting 2017. Dit is bij de betreffende programma's toegelicht (hoofdstuk 8 tot en met 13 van de begroting).

3.1 Uurtarieven en opslagen

Vooruitlopend op de kaderbrief 2018 is in de geactualiseerde begroting 2017 het uurtarief voor inleen (vanuit waterschappen) en inhuur reeds gelijk getrokken naar € 98 inclusief BTW, gebaseerd op de Handleiding overheidstarieven 2017 (ministerie van financiën). Hierbij is het gemiddelde voor de flexibele schil gesteld op schaal 11.

Vooruitlopend op de kaderbrief 2018 is in de geactualiseerde begroting 2017 geen opslag voor overhead meer toegerekend aan de uurtarieven. Uitgangspunt is het doorbelasten van uitgevoerde diensten aan de producten en programma's op basis van vaste rekentarieven per dienst.

De rekentarieven zijn:

- Virtuele werkplek: € 300 per medewerker per maand.
- Capaciteitsmanagement: € 5.000 per medewerker voor de gehele begeleiding van instroom, doorstroom tot uitstroom.
- Reiskosten € 2.000 per jaar per medewerker.

3.2. Capaciteitsraming

Een belangrijke basis voor de HWH begroting zijn de personeelslasten. Hieronder is een overzicht opgenomen van de begrote uren per programma.

Overzicht uren per programma	2017 begroot	2017 begroot herzien	Mutatie 2017 t.o.v. herzien
1. Instandhouding	19.671	30.143	10.472
2. Waterketen	4.626	4.455	-171
3. Projecten Bedrijfsfuncties	2.616	2.049	-567
4. Projecten Diensten	11.109	22.447	11.338
5. Projecten Derden AHN, BM en SAW@	7.140	8.114	974
6. Projecten Informatiehuis Water	15.352	8.643	-6.709
Totaal begroot	**60.514**	**75.851**	**15.337**

3.3 Herverdeeleffecten

In bijlage 1 worden de effecten voor de waterschappen weergegeven.

4 Financiële analyse wijziging 2017

In deze paragraaf worden de belangrijkste wijzigingen aangegeven ten opzichte van de begroting 2017 zoals deze is vastgesteld op 8 juli 2016.

Programma	2016 werkelijk	2016 begroot herzien	2017 begroot	2017 begroot herzien	Mutatie 2017 t.o.v. herzien
1. Instandhouding	3.742.191	2.656.850	1.604.619	3.243.178	1.638.559
2. Waterketen	1.100.209	1.101.016	1.240.648	1.142.691	-97.957
3. Projecten Bedrijfsfuncties	1.112.608	1.068.044	1.152.216	1.064.172	-88.044
4. Projecten Diensten	5.093.295	4.865.996	4.753.591	5.789.090	1.035.499
5. Projecten Derden AHN, BM en SAW@	4.467.384	4.666.132	4.725.398	4.876.116	150.717
6. Projecten Informatiehuis Water	2.660.777	3.359.921	2.426.478	1.576.801	-849.677
Totaal begroot	**18.176.462**	**17.717.961**	**15.902.950**	**17.692.048**	**1.789.097**

De opbouw van de vastgestelde begroting 2017 naar de herziene begroting 2017 kan als volgt worden weergegeven:

Wijzigingen geactualiseerde begroting	Totaal	Instand-houding	projecten
Vastgestelde begroting 2017	**15.902.950**	**1.604.619**	**14.298.331**
Terugdraaien opslagen uurtarieven	-	1.637.359	-1.637.359
Doorbelasting van diensten	-	-954.801	954.801
Subtotaal na wijziging opslagen	*15.902.950*	*2.287.177*	*13.615.773*
Aanpassing basis uurtarief naar € 72 c.q. € 98	411.668	22.261	389.407
Subtotaal na wijziging uitgangspunten	***16.314.618***	***2.309.438***	***14.005.180***
Toevoeging mobiliteit	278.000	278.000	-
Toevoeging interne projecten	490.906	490.906	-
Wijzigingen projecten (excl. IHW)	2.020.564	151.080	1.869.484
Wijzigingen IHW	-849.677	-	-849.677
Overige wijzigingen (out of pocketkosten)	-562.364	13.754	-576.118
Geactualiseerde begroting 2017	**17.692.048**	**3.243.178**	**14.448.869**

Aan de begroting 2017 zijn de volgende nieuwe projecten toegevoegd:

Nieuw toegevoegde projecten herziene begroting 2017	Totaal
Programma 4. Diensten	
IPv6	27.442
B&O Centrale Distributie laag	254.405
B&O eHRM	*392.664*
Omgevings wet	795.400
B&O Geo voorziening (vervangen door B&O CDL)	-276.660
Programma 5. Derden AHN, BM en SAW@	
Project SAW@	356.219
SAW@ HWH-werkzaamheden	10.846
Totaal toegevoegde projecten	1.560.316

5 Vervolg planning

De planning voor de begroting is als volgt:

Programmabegroting 2018 en wijziging 2017	Deadline	Team/Gremium
DB vaststellen concept ontwerp begroting	23 maart	DB
Start zienswijzeprocedure, begroting naar ws'en 8 weken	30 maartl	Waterschappen
Einde zienswijzeperiode	24 mei	Waterschappen
DB: vaststellen nota van toelichting begrotingswijziging 2017, definitieve ontwerp begroting 2018 en eventuele concept wijzigingsvoorstellen 2018	2 juni	Dagelijks Bestuur
AB vaststellen wijziging begroting 2017 en begroting 2018	6 juli	Alg. Bestuur
Aanleveren vastgestelde geactualiseerde begroting 2017 en ontwerp begroting 2018 bij provincie	Uiterlijk 1 augustus	Provincie

6 Gevraagd besluit

1. De 1e begrotingswijziging 2017 van de Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis vast te stellen;

2. Kennis te nemen van de reactienota op de ingediende zienswijzen.

7 Besluit

☐ Positief, conform voorstel
☐ Overwegend positief, onder voorbehoud van de volgende aanpassingen
☐ Negatief, niet conform voorstel

Bijlagen

1) Totale bijdrage per waterschap herziene begroting 2017
2) Totale bijdrage per waterschap van de in juli 2016 vastgestelde begroting 2017
3) Verschil bijdrage per waterschap herziene en vastgestelde begroting 2017

Bijlage 1: Bijdrage per waterschap herziene begroting 2017

Totale bijdrage per waterschap herziene begroting 2017	Instand-houding	Waterketen	Bedrijfs-functies	Diensten	Derden AHN, BM en SAW@	IHW	Totaal
Aa en Maas	142.407	60.503	56.039	321.927	274.293	62.229	**917.398**
AGV/Waternet	192.762	83.366	46.408	186.135	130.856	62.229	**701.756**
Brabantse Delta	148.132	53.225	39.704	310.284	138.241	62.229	**751.814**
De Dommel	134.325	59.281	37.630	263.251	49.141	62.229	**605.856**
De Stichtse Rijnlanden	145.350	56.520	39.319	250.172	26.511	62.229	**580.101**
Delfland	222.780	78.259	50.917	387.729	12.948	62.229	**814.862**
Fryslân	159.906	1.423	58.668	249.061	110.489	62.229	**641.777**
Drents Overijsselse Delta	145.538	46.861	56.510	288.357	81.590	62.229	**681.085**
Hollands Noorderkwartier	219.635	71.105	67.640	357.651	184.460	62.229	**962.720**
Hollandse Delta	172.999	73.303	60.635	339.578	129.323	62.229	**838.067**
Hunze en Aa's	125.506	0	22.134	172.304	66.102	62.229	**448.274**
Noorderzijlvest	109.416	28.902	51.084	195.557	108.442	62.229	**555.630**
Limburg	157.030	85.076	58.236	319.123	316.997	62.229	**998.690**
Rijn en IJssel	124.017	51.009	53.277	214.779	62.270	62.229	**567.581**
Rijnland	193.287	85.131	63.682	354.139	34.471	62.229	**792.939**
Rivierenland	178.066	66.637	61.396	386.460	112.518	62.229	**867.306**
Scheldestromen	126.227	32.579	20.314	202.311	60.761	62.229	**504.419**
Schieland en de Krimpenerwaard	129.084	29.134	54.038	217.597	11.213	62.229	**503.295**
Vallei en Veluwe	155.435	81.370	57.996	304.575	165.752	62.229	**827.357**
Vechtstromen	144.962	71.105	56.423	270.171	72.503	62.229	**677.394**
Zuiderzeeland	116.314	27.900	52.120	197.928	114.845	62.229	**571.336**
Subtotaal waterschappen	***3.243.178***	***1.142.691***	***1.064.172***	***5.789.090***	***2.263.725***	***1.306.801***	***14.809.656***
RWS CIV	0	0	0	0	235.200	90.000	**325.200**
Het Waterschapshuis	0	0	0	0	0	0	**0**
Derden inzake Beeldmateriaal	0	0	0	0	2.377.191	0	**2.377.191**
Derden inzake IHW	0	0	0	0	0	0	**0**
IPO IHW	0	0	0	0	0	180.000	**180.000**
Subtotaal derden	***0***	***0***	***0***	***0***	***2.612.391***	***270.000***	***2.882.391***
Totaal	**3.243.178**	**1.142.691**	**1.064.172**	**5.789.090**	**4.876.116**	**1.576.801**	**17.692.048**

Bijlage 2: Bijdrage per waterschap van de in juli 2016 vastgestelde begroting 2017

Totale bijdrage per waterschap begroting 2017	Instand-houding	Waterketen	Bedrijfs-functies	Diensten	Data	IHW	Totaal
Aa en Maas	76.699	70.083	62.564	290.813	77.387	47.578	**625.124**
AGV/Waternet	101.133	96.286	144.610	125.153	33.843	47.578	**548.603**
Brabantse Delta	77.706	62.145	115.449	268.416	82.067	47.578	**653.361**
De Dommel	70.222	68.373	42.792	224.355	72.691	47.578	**526.010**
De Stichtse Rijnlanden	75.430	65.614	44.967	206.313	39.903	47.578	**479.804**
Delfland	116.473	91.487	59.589	322.804	19.489	47.578	**657.420**
Fryslân	81.938	5.723	57.211	197.749	166.302	47.578	**556.500**
Drents Overijsselse Delta	76.616	55.141	62.534	248.532	122.804	47.578	**613.204**
Hollands Noorderkwartier	113.824	83.515	177.827	290.631	94.398	47.578	**807.772**
Hollandse Delta	90.144	84.713	131.215	293.274	48.934	47.578	**695.857**
Hunze en Aa's	0	0	22.328	28.403	99.493	47.578	**197.801**
Noorderzijlvest	57.508	34.530	107.728	166.020	69.212	47.578	**482.576**
Limburg	84.114	5.875	133.398	301.412	106.198	47.578	**678.574**
Rijn en IJssel	64.700	59.048	58.206	180.324	93.725	47.578	**503.581**
Rijnland	97.900	97.984	70.264	290.201	51.883	47.578	**655.810**
Rivierenland	92.332	77.533	68.242	311.567	96.609	47.578	**693.861**
Scheldestromen	65.620	38.952	21.258	163.687	91.453	47.578	**428.548**
Schieland en de Krimpenerwaard	67.782	35.312	59.326	156.026	16.877	47.578	**382.900**
Vallei en Veluwe	81.365	93.085	137.424	262.472	117.677	47.578	**739.600**
Vechtstromen	75.810	81.581	62.241	229.171	109.127	47.578	**605.508**
Zuiderzeeland	61.778	33.667	113.043	171.792	72.096	47.578	**499.955**
Subtotaal waterschappen	***1.629.094***	***1.240.648***	***1.752.216***	***4.729.115***	***1.682.166***	***999.132***	***12.032.372***
RWS CIV	0	0	235.200	0	0	300.000	**535.200**
Het Waterschapshuis	0	0	0	0	0	0	**0**
Derden inzake Beeldmateriaal	0	0	0	0	2.208.032	0	**2.208.032**
Derden inzake IHW	0	0	0	0	0	947.346	**947.346**
IPO IHW	0	0	0	0	0	180.000	**180.000**
Subtotaal derden	***0***	***0***	***235.200***	***0***	***2.208.032***	***1.427.346***	***3.870.578***
Totaal	**1.629.094**	**1.240.648**	**1.987.416**	**4.729.115**	**3.890.198**	**2.426.478**	**15.902.950**

Bijlage 3: Verschil bijdrage per waterschap herziene en vastgestelde begroting 2017

Mutatie 2017 herzien t.o.v. 2017	Instand-houding	Waterketen	Bedrijfs-functies (excl SAW@)	Diensten	Derden AHN, BM en SAW@	IHW	Totaal
Aa en Maas	65.708	-9.580	-6.525	31.114	196.906	14.651	**292.274**
AGV/Waternet	91.629	-12.920	-7.610	60.982	6.421	14.651	**153.153**
Brabantse Delta	70.426	-8.920	-5.806	41.867	-13.765	14.651	**98.453**
De Dommel	64.103	-9.092	-5.162	38.896	-23.550	14.651	**79.846**
De Stichtse Rijnlanden	69.920	-9.094	-5.648	43.860	-13.392	14.651	**100.297**
Delfland	106.307	-13.228	-8.672	64.925	-6.541	14.651	**157.442**
Fryslân	77.968	-4.300	1.457	51.312	-55.812	14.651	**85.276**
Drents Overijsselse Delta	68.922	-8.279	-6.024	39.825	-41.214	14.651	**67.881**
Hollands Noorderkwartier	105.812	-12.410	-8.407	67.020	-11.718	14.651	**154.947**
Hollandse Delta	82.855	-11.410	10.324	46.304	-514	14.651	**142.210**
Hunze en Aa's	125.506	-	-194	143.901	-33.391	14.651	**250.474**
Noorderzijlvest	51.908	-5.628	-4.511	29.538	-12.904	14.651	**73.054**
Limburg	72.917	79.201	426	17.711	135.210	14.651	**320.116**
Rijn en IJssel	59.317	-8.039	-4.929	34.455	-31.455	14.651	**63.999**
Rijnland	95.387	-12.853	-6.582	63.938	-17.413	14.651	**137.130**
Rivierenland	85.734	-10.896	-6.846	74.893	15.909	14.651	**173.445**
Scheldestromen	60.606	-6.374	-944	38.623	-30.692	14.651	**75.871**
Schieland en de Krimpenerwaard	61.302	-6.178	-5.287	61.571	-5.664	14.651	**120.395**
Vallei en Veluwe	74.070	-11.715	-6.262	42.103	-25.090	14.651	**87.757**
Vechtstromen	69.152	-10.476	-5.818	41.000	-36.624	14.651	**71.886**
Zuiderzeeland	54.536	-5.767	-5.025	26.136	-13.149	14.651	**71.381**
	-	-	-	-	-	-	
Subtotaal waterschappen	**1.614.084**	**-97.958**	**-88.044**	**1.059.974**	**-18.442**	**307.669**	**2.777.284**
RWS CIV	-	-	-	-	0	-210.000	**-210.000**
Het Waterschapshuis	-	-	-	-	-	-	**-**
Derden inzake Beeldmateriaal	-	-	-	-	169.159	-	**169.159**
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-947.346	**-947.346**
IPO IHW	-	-	-	-	-	-	**-**
Subtotaal derden	**-**	**-**	**-**	**-**	**169.159**	**-1.157.346**	**-988.187**
Totaal	**1.614.084**	**-97.958**	**-88.044**	**1.059.974**	**150.718**	**-849.677**	**1.789.097**

HetWaterschapshuis

Actualisatie Begroting 2017

Het Waterschapshuis

Versie 06-04-2017 t.b.v. AB van 6 juli 2017

Kenmerk: V0367/CONCEPT

Deel 1: Financiële analyse en instandhouding

In deel 1 wordt een algemeen beeld geschetst van de financiële en inhoudelijke ontwikkelingen. Deze hoofdstukken vormen een bestuurlijke samenvatting van de begroting. Daarnaast is in dit deel het begrotingsprogramma Instandhouding uitgewerkt.

CONCEPT

Inhoudsopgave

Deel 1: Financiële analyse en instandhouding 2

1 Voorwoord 6

2 Leeswijzer 8

3 Begroting in één oogopslag 9

4 Financiële analyse 10

5 Paragrafen 11

5.1 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar 11
5.2 Uitgangspunten en normen 12
5.3 Incidentele baten en lasten 12
5.4 Kostentoerekening 12
5.5 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen 13
5.6 Weerstandsvermogen 13
5.7 Financiering 15
5.8 Verbonden partijen 16
5.9 Bedrijfsvoering 16
5.10 EMU saldo 17

6 Begroting naar programma's 18

7 Begroting naar kosten – en opbrengstensoorten 19

8 Programma 1 Instandhouding 20

8.1 Wat willen we bereiken? 20
8.2 Relevante beleidskaders 20
8.3 Ontwikkelingen 2017 21
8.4 Wat gaan we daarvoor doen? 21
8.5 Wat mag het kosten? 23

Deel 2: Projecten waterschappen 24

9 Programma 2 Waterketen 25

9.1 Wat willen we bereiken? 25
9.2 Relevante beleidskaders 25

CONCEPT

9.3 Verwachte business cases bij dit programma 25
9.4 Wat gaan we daarvoor doen? 26
9.5 Wat mag het kosten? 26

10 Programma 3 Bedrijfsfuncties 27
10.1 Wat willen we bereiken? 27
10.2 Relevante beleidskaders 27
10.3 Verwachte business cases bij dit programma 28
10.4 Wat gaan we daarvoor doen? 28
10.5 Wat mag het kosten? 30

11 Programma 4 Uitvoering: Diensten 31
11.1 Wat willen we bereiken? 31
11.2 Relevante beleidskaders 32
11.3 Verwachte business cases bij dit programma 32
11.4 Wat gaan we daarvoor doen? 32
11.5 Wat mag het kosten? 36

Deel 3: Projecten derden 37

12 Programma 5 Derden AHN, BM en SAW@ 38
12.1 Wat willen we bereiken? 38
12.2 Relevante beleidskaders 38
12.3 Business cases bij dit programma 39
12.4 Wat gaan we daarvoor doen? 39
12.5 Wat mag het kosten? 40

13 Programma 6 Informatiehuis Water 41
13.1 Wat willen we bereiken? 41
13.2 Relevante beleidskaders 41
13.3 Business cases bij dit programma 42
13.4 Wat gaan we daarvoor doen? 42
13.5 Wat mag het kosten? 43

Deel 4: Verwachte begrotingswijzigingen 2017 44

14 Bijlagen 45
14.1 Bijlage 1 Overzicht formatie en capaciteit 45
14.2 Bijlage 2 Verdeelsleutels 46

CONCEPT

14.3	Bijlage 3 Bijdragen per waterschap	47
14.4	Bijlage 4 Totaal bijdragen 2017 herzien t.o.v. 2017	54
14.5	Bijlage 5 Berekening merendeelcriterium (werk voor derden)	57
14.6	Bijlage 6 EMU saldo	58

CONCEPT

1 Voorwoord

Voor u ligt de geactualiseerde programmabegroting 2017 van Het Waterschapshuis. Deze begroting maakt inzichtelijk op welke wijze het Waterschapshuis de in 2017 gestelde doelen wil realiseren en welke financiële middelen hiermee gemoeid zijn.

De indeling van de geactualiseerde begroting 2017 is gewijzigd ten opzichte van de in juli 2016 vastgestelde begroting 2017. Om beter aan te sluiten op de verschillende informatiebehoeften, zal de begroting in tegenstelling tot voorgaande jaren, worden opgesteld in vier verschillende delen:

- Deel 1: Instandhouding
- Deel 2: Projecten waterschappen
- Deel 3: Projecten derden
- Deel 4: Verwachte begrotingswijzigingen op basis van het meerjarenprogramma

Voor meer informatie wordt verwezen naar de leeswijzer in hoofdstuk 2.

De begroting 2017 is gebaseerd op:

- Een organisatie waarin de flexibilisering voor 90% is afgerond.
- Een organisatie waar de vaste kern en instandhouding synoniem zijn. Maar waar ook binnen de vaste kern zoveel als mogelijk met meerjarige contracten wordt gewerkt, in zoverre dit binnen de wetgeving mogelijk is.
- Een organisatie die in haar programma's werkt volgens Integraal Project Management (IPM).
- De uitgangspunten van de kaderbrief 2018, zodat de hierin aangekondigde verbeteringen al in 2017 bewerkstelligd kunnen worden.

In de geactualiseerde begroting 2017 zijn enkele aanpassingen verwerkt ten opzichte van de in juli 2016 vastgestelde begroting 2017:

- Overheadkosten worden niet meer in het uurtarief opgenomen, maar doorbelast op basis van uitgevoerde diensten aan programma's en projecten. Deze kosten worden begroot in instandhouding (het abonnement) en bij afname van diensten verrekend met projecten en beheer. In hoofdstuk 5.4 is dit nader toegelicht.
- In de geactualiseerde begroting 2017 zijn de uurtarieven voor inleen (vanuit waterschappen) en inhuur gelijk getrokken naar € 98, gebaseerd op de Handleiding overheidstarieven 2017 (ministerie van Financiën).
- Jaarlijks terugkerende kosten voor instandhouding zijn afzonderlijk in de begroting opgenomen. De begrotingspost 'onvoorzien' kan hierdoor aangewend worden voor onvoorziene zaken.
- Er zijn kosten toegevoegd aan de begroting voor mobiliteit.
- De ontwikkelingen en actualisaties in dienstverleningsovereenkomsten zijn verwerkt.
- De toetreding van Hunze en Aa's aan de Gemeenschappelijke regeling in 2017 is verwerkt.
- De actuele capaciteitsplanning per project is verwerkt.

Korte analyse van de begroting:
Deel 1. Instandhouding.
De kosten van instandhouding stijgen t.o.v. de eerdere begroting hiervoor zijn 3 oorzaken te benoemen:

a. Overhead kosten niet langer in het uur tarief voor de programma's maar op basis van diensten. Voor Capaciteitsmanagement en kantoorautomatisering maakt dit geen noemenswaardig verschil. Echter de capaciteit beschikbaar voor het begeleiden van business cases wordt nu niet direct doorbelast maar dit zal gedurende het jaar gebeuren wanneer de business cases worden opgesteld.
b. De verwachting dat flexibilisering en mobiliteit tot 100% in 2016 zou kunnen worden afgerond is gebleken onjuist te zijn. Ongeveer 2 FTE kan op basis van SAW en markt niet elders worden geplaats.
c. Interne projecten en nieuwe noodzakelijke werkzaamheden. Een aantal elementen van bedrijfsvoering zijn niet ingericht conform de vereisten van HWH 2.0. Dit zijn vooral Kantoorautomatisering, DIV en de financiële systemen. Voor de verbetering van

kantoorautomatisering en DIV zijn in 2016 de voorbereidingen getroffen om die in 2017 aan te passen. Vooral de verstoringen in de IT-systemen geven veel overlast. De aanpassing van de financiële systemen zal in 2017 worden voorbereid.
Daarnaast voldoen de opgestelde business cases niet aan de eisen van deze tijd en wordt een verbeterprogramma, o.a. met de hulp van Maastricht School of Management, in 2017 uitgevoerd. De uitvoering van aanbestedingen, projecten en beheer komen in 2018 aan bod.
In 2016 is het besluit genomen tot een evaluatie. Deze zal in 2017 worden uitgevoerd en tevens zal op basis hiervan een strategische planning voor de jaren 2018-2020 worden uitgevoerd.
Nieuwe wetgeving o.a. op het gebied van informatieveiligheid en privacy vraagt ook bij HWH om een versnelde aanpassing van processen en procedures. Tevens moet de organisatie uitgebreid worden met de rollen CISO (Chief Information en Security Officer) en Privacy officer. Deze rollen worden zoveel mogelijk ingevuld door capaciteit in te kopen bij ons omringende waterschappen.

Deel 2. Projecten Waterschappen
Op verzoek van de Opdrachtgeverstafel voert HWH opdrachten uit. In 2016 zijn er een aantal nieuwe opdrachten bijgekomen en een aantal projecten zijn uitgebreid.

Deel 3. Projecten derden.
Op de inhoud van deze projecten hebben de waterschappen maar beperkt invloed. De kosten binnen deze projecten zijn beperkt gestegen.

Een meer gedetailleerde analyse is opgenomen in hoofdstuk 4.

CONCEPT

2 Leeswijzer

De opbouw van de geactualiseerde begroting 2017 is als volgt.

In deel 1 (hoofdstuk 3 tot en met 8) wordt een algemeen beeld geschetst van de financiële en inhoudelijke ontwikkelingen. Deze hoofdstukken vormen een bestuurlijke samenvatting van de begroting. Daarnaast is in dit deel het begrotingsprogramma Instandhouding uitgewerkt. Alle wijzigingen die betrekking hebben op het begrotingsprogramma Instandhouding moeten na een zienswijzeprocedure door het Algemeen bestuur worden vastgesteld.

In deel 2 (hoofdstuk 9 tot en met 11) worden de begrotingsprogramma's waterschappen uitgewerkt. Dit betreft de programma's Waterketen, Bedrijfsfuncties en Diensten. De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen) organiseren zich per project in een uitvoerend overleg. Dit uitvoerend overleg heeft zeggenschap over de gelden die worden begroot voor de projecten. Dit deel van de begroting dient formeel door het Algemeen bestuur van HWH te worden vastgesteld.

In deel 3 (hoofdstuk 12 en 13) worden de begrotingsprogramma's derden uitgewerkt. Dit betreft de programma's AHN, Beeldmateriaal en SAW@ en het programma IHW. De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen en derden) organiseren zich per project in samengesteld uitvoerend overleg. De opdracht van de waterschappen aan HWH beperkt zich tot facilitering. De bestuurlijke aansturing ligt niet bij het bestuur van HWH. Dit deel van de begroting dient echter wel formeel door het Algemeen bestuur van HWH te worden vastgesteld.

In deel 4 wordt aangekondigd welke begrotingswijzigingen voor 2017 worden verwacht op het moment van het opstellen van de begroting. Deze verwachting is afgeleid uit het Meerjarenprogramma HWH opgesteld door de OGT. Deze projecten hebben nog niet geleid tot een dienstverleningsovereenkomst en worden daarom nog niet in de financiële begroting verwerkt. De genoemde bedragen zijn slechts inschattingen op basis van huidige inzichten.

Per Programma wordt een vaste opzet gehanteerd volgens de bekende 3 'W-vragen':
- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we daarvoor doen?
- Wat mag het kosten?

De indeling van producten naar begrotingsprogramma's is licht gewijzigd ten opzichte van de in juli 2016 vaststelde begroting 2017. Dit is bij de betreffende programma's toegelicht.

In hoofdstuk 5 zijn de wettelijk verplichte paragrafen opgenomen. Deze paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de begroting. Hierin zijn onder andere de begrotingsuitgangspunten opgenomen, de risico-inventarisatie en de ontwikkelingen in de bedrijfsvoering.

In de verdere hoofdstukken en bijlagen treft u diverse overzichten aan, waaronder de overzichten met bijdragen per product/per waterschap.

CONCEPT

3 Begroting in één oogopslag

De opbouw van de geactualiseerde begroting 2017 wordt in onderstaande cirkeldiagram in hoofdlijn weergegeven. De analyse ten opzichte van de in juli 2016 vastgestelde begroting 2017 wordt in hoofdstuk 4 weergegeven.

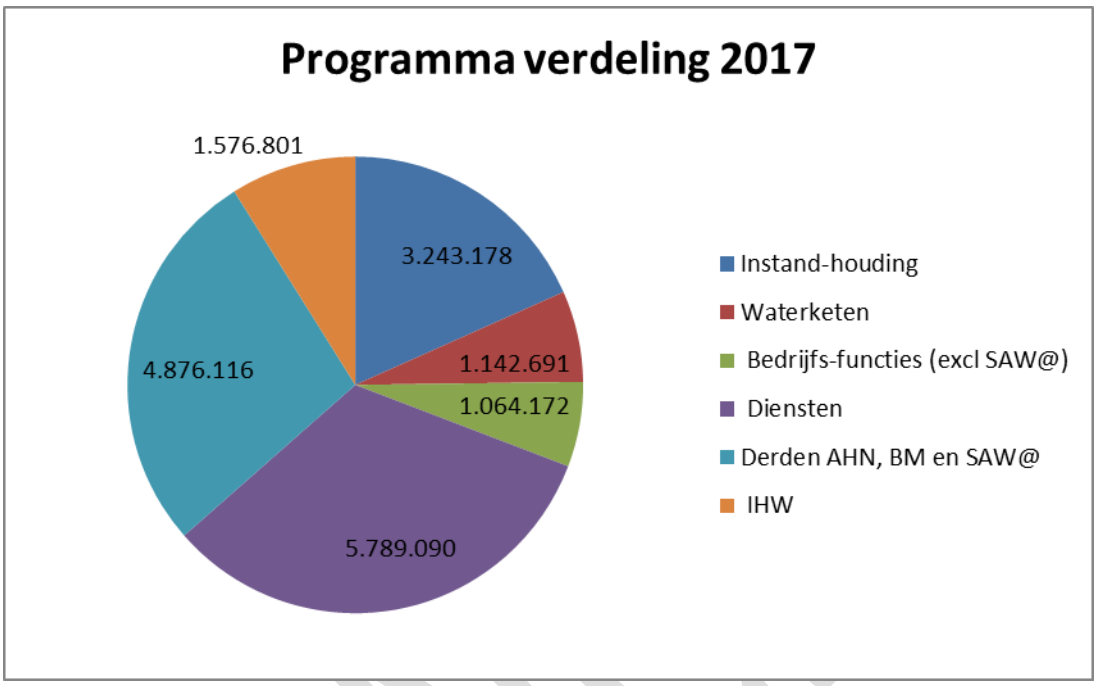

CONCEPT

4 Financiële analyse

In deze paragraaf worden de mutaties tussen de vastgestelde begroting 2017 en de geactualiseerde begroting 2017 toegelicht. De totale begroting stijgt met € 1.789.097.

Programma	2016 werkelijk	2016 begroot herzien	2017 begroot	2017 begroot herzien	Mutatie 2017 t.o.v. herzien
1. Instandhouding	3.742.191	2.656.850	1.604.619	3.243.178	1.638.559
Projecten	14.434.271	15.061.112	14.298.331	14.448.869	150.538
	18.176.462	**17.717.961**	**15.902.950**	**17.692.048**	**1.789.097**

Door de verschuiving in de in juli 2016 vastgestelde begroting 2017 van Kennis en Verbinden naar de programma's namen de kosten voor instandhouding af. De in de projecten te hanteren tarieven werden hierdoor onduidelijk en niet meer vergelijkbaar met de kosten binnen de waterschappen of markttarieven. Mede op verzoek van de waterschappen is in de geactualiseerde begroting 2017 deze verschuiving teruggedraaid. Hierdoor nemen de kosten van Instandhouding weer toe. Daarnaast is een aantal noodzakelijke interne projecten begroot. Ook het aantal mobiliteitsuren is toegenomen (was niet begroot) wat tevens een stijging van de vaste kosten van Instandhouding veroorzaakt.

De geactualiseerde begroting 2017 is als volgt tot stand gekomen:

Wijzigingen geactualiseerde begroting	Totaal	Instand-houding	projecten
Vastgestelde begroting 2017	**15.902.950**	**1.604.619**	**14.298.331**
Terugdraaien opslagen uurtarieven	-	1.637.359	-1.637.359
Doorbelasting van diensten	-	-954.801	954.801
Subtotaal na wijziging opslagen	*15.902.950*	*2.287.177*	*13.615.773*
Aanpassing basis uurtarief naar € 72 c.q. € 98	411.668	22.261	389.407
Subtotaal na wijziging uitgangspunten	***16.314.618***	***2.309.438***	***14.005.180***
Toevoeging mobiliteit	278.000	278.000	-
Toevoeging interne projecten	490.906	490.906	-
Wijzigingen projecten (excl. IHW)	2.020.564	151.080	1.869.484
Wijzigingen IHW	-849.677	-	-849.677
Overige wijzigingen (out of pocketkosten)	-562.364	13.754	-576.118
Geactualiseerde begroting 2017	**17.692.048**	**3.243.178**	**14.448.869**

De begroting van de projecten per programma is:

Programma	2016 werkelijk	2016 begroot herzien	2017 begroot	2017 begroot herzien	Mutatie 2017 t.o.v. herzien
2. Waterketen	1.100.209	1.101.016	1.240.648	1.142.691	-97.957
3. Projecten Bedrijfsfuncties	1.112.608	1.068.044	1.152.216	1.064.172	-88.044
4. Projecten Diensten	5.093.295	4.865.996	4.753.591	5.789.090	1.035.499
5. Projecten Derden AHN, BM en SAW@	4.467.384	4.666.132	4.725.398	4.876.116	150.717
6. Projecten Informatiehuis Water	2.660.777	3.359.921	2.426.478	1.576.801	-849.677
	14.434.271	**15.061.112**	**14.298.331**	**14.448.869**	**150.538**

In de hoofdstukken 8 tot en met 13 wordt op de programma's een verdere toelichting gegeven.

De nieuw toegevoegde projecten zijn:

Nieuw toegevoegde projecten herziene begroting 2017	Totaal
Programma 4. Diensten	
IPv6	27.442
B&O Centrale Distributie laag	254.405
B&O eHRM	*392.664*
Omgevings wet	795.400
B&O Geo voorziening (vervangen door B&O CDL)	-276.660
Programma 5. Derden AHN, BM en SAW@	
Project SAW@	356.219
SAW@ HWH-werkzaamheden	10.846
Totaal toegevoegde projecten	1.560.316

5 Paragrafen

5.1 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

HWH 2.0

In het achterliggende jaar is veel tijd en energie gestoken in de afronding van de flexibilisering van HWH 2.0. De waterschappen verwachten van Het Waterschapshuis dat het zo compact mogelijk, dienstbaar, vaardig en effectief is. Voor veel projecten is een Dienstverleningsovereenkomst opgesteld en een Uitvoerend Overleg ingesteld. Voor de verbetering van de aansturing van programma's en projecten wordt nu IPM gehanteerd.
Om de kwaliteit van de ondersteunende processen te verbeteren is toenadering gezocht met de waterschappen.

Sturing en verantwoording binnen HWH 2.0

De inrichting van HWH 2.0 heeft invloed gehad op de begrotings- en verantwoordingstructuur van Het Waterschapshuis. Dat betreft onder andere het inrichten van een programma "Instandhouding" en het creëren van loden deuren tussen de diverse producten en programma's. Het programma instandhouding betreft de instandhouding van de basisinfrastructuur van Het Waterschapshuis, waarvan de kosten niet toegerekend worden aan taken en waarvan de kosten worden gedragen door alle deelnemers. Het uitgangspunt blijft dat alle geldstromen waarbij HWH (juridisch) contractpartner is, via de begroting van HWH blijven lopen.

Ten aanzien van begrotingswijzigingen leiden alleen contractmutaties (dienstverleningsovereenkomsten met waterschappen of derden) tot begrotingswijzigingen. Deze worden formeel vastgesteld door het Algemeen Bestuur. De wettelijke zienswijzeprocedure geldt alleen nog voor begrotingswijzigingen die de "instandhouding" betreffen.

De bestuursrapportages zijn conform de wens van het Algemeen bestuur compacter geworden en meer toegesneden worden op de instandhouding en de capaciteit. De informatie inzake programma's en projecten wordt primair gericht aan de opdrachtgeverstafel en de stuurgroepen. Voor het Dagelijks bestuur en het Algemeen bestuur zal deze informatie in de vorm van een bijlage worden meegezonden.

De uitgangspunten voor de geactualiseerde begroting 2017 worden in de volgende paragraaf toegelicht. Belangrijke afwijkingen ten opzichte van de eerder vastgestelde begroting 2017 worden per programma behandeld in de hoofdstukken 8 tot en met 13.

5.2 Uitgangspunten en normen

Voor de begroting 2017 hanteren we de volgende financiële uitgangspunten:

Indexering voor materiële kosten

Er is geen generieke inflatiecorrectie wordt doorgevoerd voor de materiële overheadkosten. Daar waar sprake is van meerjarige contracten met een contractuele bepaling inzake inflatiecorrectie wordt deze wel meegenomen in de meerjarenraming.

Personeelslasten

De CAO voor de waterschappen is het uitgangspunt voor de personeelslasten. De personeelsbegroting en formatie wordt aangepast op basis van de laatste besluitvorming.

De loonkosten zijn per 1 januari 2016 verhoogd met 1,5 % en dit wordt als basis genomen voor de begroting 2017. De pensioenlasten voor 2017 blijven gelijk.

Systematiek en kostprijs van de uitvoeringskosten

De norm voor de productiviteitsuren blijft 1400 uur. De systematiek met het gebruik van kostenplaatsen en kostendragers is aangepast. Uitgangspunt is het doorbelasten van uitgevoerde diensten aan de producten en programma's op basis van vaste rekentarieven per dienst.

5.3 Incidentele baten en lasten

Deze paragraaf geeft inzicht in de baten en lasten die als eenmalig ten opzichte van voorgaande en komende begrotingsjaren moeten worden beschouwd.

De incidentele baten en lasten zijn in de begroting 2017 nihil. De begroting van Het Waterschapshuis kenmerkt zich doordat opdrachten vanuit de waterschappen via getekende deelname overeenkomsten financieel worden vertaald.

5.4 Kostentoerekening

In de paragraaf betreffende de kostentoerekening wordt ingegaan op de principes die zijn gehanteerd bij de toerekening van kosten aan de kostendragers. Daarbij wordt inzicht gegeven in:
- de wijze waarop uitvoering is gegeven aan de eis van objectieve en bedrijfseconomische criteria
- de kwantitatieve grondslagen die als onderdeel van de kostentoerekening zijn gehanteerd.

Uurtarieven en doorbelastingen

Vooruitlopend op de kaderbrief 2018 is in de geactualiseerde begroting 2017 het uurtarief voor inleen (vanuit waterschappen) en inhuur reeds gelijk getrokken naar € 98 inclusief BTW, gebaseerd op de Handleiding overheidstarieven 2017 (ministerie van financiën).

CONCEPT

Vooruitlopend op de kaderbrief 2018 is in de geactualiseerde begroting 2017 wordt er geen opslag voor overhead meer toegerekend aan de uurtarieven. Uitgangspunt is het doorbelasten van uitgevoerde diensten aan de producten en programma's op basis van vaste rekentarieven per dienst. De rekentarieven zijn:

- Virtuele werkplek: € 300 per medewerker per maand.
- Capaciteitsmanagement: € 5.000 per medewerker voor de gehele begeleiding van instroom, doorstroom tot uitstroom.
- Reiskosten € 2.000 per jaar per medewerker.

Verdeelsleutels

Naar verwachting vindt er de komende periode geen fusie van waterschappen plaats. In 2017 zal Hunze en Aa's naar verwachting toetreden als deelnemer aan de Gemeenschappelijke regeling. Dit heeft invloed op de vaste componenten in de verdeelsleutels.

Bij de doorbelasting aan de deelnemende waterschappen worden soorten verdeelsleutels gebruikt:

a. *Gelijke delen* - Totale kosten gedeeld door het aantal opdrachtgevers.
b. *Verdeelmodel van de Unie van Waterschappen* - Totale kosten deels verdeeld in gelijke delen, deels naar rato van de belastingopbrengst, een en ander gelijk de Unie van Waterschappen dit verdeelmodel toepast.
c. *Naar rato van het aantal inwoners* – Percentage gelijk aan het percentage dat het aantal inwoners binnen het eigen zorggebied uitmaakt van het totaal aantal inwoners binnen de zorggebieden van alle opdrachtgevers tezamen.
d. *Naar rato van het aantal vervuilingseenheden* - Percentage gelijk aan het percentage dat het aantal vervuilingseenheden binnen het eigen zorggebied uitmaakt van het totaal aantal vervuilingseenheden binnen de zorggebieden van alle opdrachtgevers tezamen.
e. *Naar rato van het aantal hectare gebied* - Percentage gelijk aan het percentage dat het aantal hectare van het eigen zorggebied uitmaakt van het totaal aantal hectare van de zorggebieden van alle opdrachtgevers tezamen.
f. *Vast procentueel per opdrachtgever bepaald gedeelte* – Procentueel deel van de totale kosten zoals dit als genoemd percentage is bepaald, niet afhankelijk gesteld van berekening of berekeningswijze.

5.5 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen

In 2016 is een voorziening gevormd van € 30.000. Dit betreft een voorziening voor nog te verwachten kosten in het kader van HWH 2.0. De verwachting is dat deze kosten in 2017 worden gerealiseerd en dat de voorziening hiertoe toereikend is. Er worden geen aanvullende onttrekkingen of toevoegingen aan de voorziening begroot.

Bij de afwikkeling van de jaarrekening 2016 zijn de resterende bestemmingsreserves uitbetaald aan de waterschappen. Alleen de bestemmingsreserve HWH 2.0 is in stand gehouden. Hierin is eind 2016 nog een saldo van € 37.000 aanwezig. De bestemmingsreserve kan aangewend worden voor toekomstige kosten in het kader van HWH 2.0. In 2017 zijn in de begroting geen mutaties in bestemmingsreserves opgenomen.

5.6 Weerstandsvermogen

Algemeen

Het Waterschapshuis wil op gestructureerde wijze risico's beheersen. Om die reden is het van belang om inzicht te hebben in de risico's zodat passende beheersmaatregelen getroffen kunnen worden. Conform artikel 4.19 van Het Waterschapsbesluit bevat de paragraaf betreffende het weerstandsvermogen ten minste:

a. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, met daarbij een beschouwing over de stand aan het begin, de mutaties en de stand aan het eind van het begrotingsjaar van de algemene reserves en de voorzieningen;
b. een inventarisatie van de risico's;
c. het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's.

Inventarisatie van de risico's

Met de inwerkingtreding van de nieuwe Gemeenschappelijke Regeling per maart 2015 worden programma/project-specifieke risico's door de deelnemers aan het betreffende programma/project gedragen. Dit betreft de zogenaamde "loden deur". Dit belangrijke principe is verankerd in de Gemeenschappelijke regeling (artikel 4, 5, 36) en verder uitgewerkt in het dienstverleningshandvest (vrijwaringsbepaling) en de dienstverleningsovereenkomsten. Aangezien de programma/projectrisico's bij de deelnemers liggen, worden de risico's niet meer opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Wel wordt in de bestuursrapportage (per 1 mei, 1 september en 31 december) inzicht gegeven in de risico's per project.

Naast projectspecifieke risico's zijn er ook programma overstijgende risico's die het geheel van Het Waterschapshuis betreffen. In onderstaande tabel zijn deze risico's opgenomen. Gelet op het algemene karakter van deze risico's is een financiële vertaling niet mogelijk.

Nr		Risico	Beheersmaatregel
1	Risico uittreding	Het risico dat waterschappen uittreden uit (onderdelen van) programma's. Uittreding van waterschappen kan lopende activiteiten in gevaar brengen en kan tot kostenstijging voor andere waterschappen leiden.	Procedure uittreding opgenomen in Gemeenschappelijke Regeling en Dienstverleningshandvest. M.b.t. programma's worden waterschappen contractueel verbonden middels een Dienstverleningsovereenkomst.
2	Financiële positie Waterschappen	Bezuinigingen en financiële positie bij waterschappen. Het Waterschapshuis wordt gefinancierd door de deelnemende waterschappen. Bij verdergaande noodzaak tot bezuinigingen en bij een verslechterende financiële positie van waterschappen zal dat invloed kunnen hebben op de financiële huishouding van Het Waterschapshuis.	Door de doorgevoerde flexibilisering van HWH 2.0, kan HWH eenvoudig krimpen en groeien. Voor de instandhouding is echter een zekere minimale bezetting noodzakelijk.
3	Projectcapaciteit	De invulling van projectcapaciteit met deskundige en professionele medewerkers. Het niet kunnen aantrekken dan wel inhuren van deskundig personeel leidt tot kwaliteitsverlies bij de uitvoering van projecten.	Binnen HWH 2.0 veel aandacht voor competenties en in beeld brengen van beschikbare capaciteit binnen waterschappen. In dienstverleningshandvest en model dienstverleningsovereenkomst verplichting vanuit Waterschap opgenomen om projectcapaciteit beschikbaar te hebben. Aanvullend hierop heeft HWH een eigen capaciteitsmanagement bureau opgezet.
4	Urenverantwoording	Medewerkers vanuit de vaste kern en de flexibele schil schrijven uren op producten/projecten. Als urenrealisatie beneden de norm is of uren blijken niet declarabel te zijn betekent dit een financieel risico voor Het Waterschapshuis.	Bewaking via maandrapportage en bestuursrapportage. Veel aandacht voor wekelijkse indiening en autorisatie van urenstaten.

Nr		Risico	Beheersmaatregel
5	Mobiliteitsuren	Soms zal voor een medewerker gelden dat er structureel geen match is tussen het cv van deze medewerker en het profiel behorende bij de in de projecten uit te voeren activiteiten.	Op vrijwillige basis zijn bijna alle projectmedewerkers overgegaan naar waterschappen of andere organisaties. Hierdoor wordt nu altijd een "perfect" match gezocht. Wanneer die toch niet aanwezig blijkt te zijn wordt het contract ontbonden.

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit structurele weerstandscapaciteit en incidentele weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit
De structurele weerstandscapaciteit bestaat in de begroting van Het Waterschapshuis uitsluitend uit de post onvoorzien. In de Gemeenschappelijke regeling (artikel 37 lid 2) is opgenomen dat de begroting een bedrag voor onvoorziene uitgaven bevat. In de begroting 2017 is een bedrag van € 300.000 opgenomen voor onvoorzien in het programma Instandhouding.

Incidentele weerstandscapaciteit
Er is geen incidentele weerstandscapaciteit aanwezig bij Het Waterschapshuis.

Uiteindelijk zullen de waterschappen op grond van artikel 41 van de Gemeenschappelijke regeling er steeds voor zorg dragen dat Het Waterschapshuis te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen. De waterschappen zijn daarmee risicodrager voor eventuele risico's en tekorten die ontstaan bij HWH.

5.7 Financiering

Deze paragraaf geeft inzicht in de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille.

Treasury statuut

Op 17 december 2012 heeft het Algemeen bestuur van de Gr HWH het treasurystatuut vastgesteld. Hierin is het beleid rondom treasury opgenomen. Met de introductie van schatkistbankieren zijn andere uitzettingen niet meer van toepassing.

Algemene ontwikkelingen inzake de treasury functie en vermogensbehoefte

Het Waterschapshuis wordt gefinancierd door de waterschappen. Op dit moment is er geen kredietfaciliteit bij de NWB. De geldstromen die HWH aan leveranciers betaald worden zo goed mogelijk afgestemd op de geldstromen die HWH van waterschappen ontvangt. In de achterliggende jaren is het beeld dat op basis van deze uitgangspunten HWH voldoende liquiditeiten heeft om aan de verplichtingen te kunnen voldoen.

Renterisiconorm en kasgeldlimiet

Renterisiconorm is een bedrag ter grootte van een percentage van het begrotingstotaal van het openbare lichaam bij aanvang van het jaar. In de uitvoeringsregeling Financiering Decentrale Overheden is dit percentage voor gemeenschappelijke regelingen vastgesteld op 20% van het primaire begrotingstotaal 2017 van circa € 15,9 miljoen is € 3,18 miljoen.

Kasgeldlimiet is een bedrag ter grootte van een percentage van het begrotingstotaal van het openbare lichaam bij aanvang van het jaar. In de uitvoeringsregeling Financiering Decentrale

CONCEPT

Overheden is dit percentage voor gemeenschappelijke regelingen vastgesteld op 8,2% van het primaire begrotingstotaal van circa € 15,9 miljoen is € 1,30 miljoen.

In het achterliggende jaar 2016 is het banksaldo het gehele jaar positief geweest en er is geen sprake van kasgeldleningen of andere faciliteiten. Derhalve geen overschrijdingen van de renterisiconorm en kasgeldlimiet. Het positieve saldo is ondergebracht bij de schatkist.

Risicobeleid

Het risicobeleid is in het treasurystatuut vastgelegd: risicomijdend.

Op dit moment heeft HWH geen derivaten of andere complexe financiële producten en is er uitsluitend een bankrekening bij de NWB en de Rabobank.

Treasury organisatie

De treasuryorganisatie is opgezet conform de uitgangspunten die in het treasurystatuut zijn vastgelegd.

5.8 Verbonden partijen

Deze paragraaf geeft inzicht in:

- De visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting.
- De Beleidsvoornemens omtrent Verbonden Partijen.

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarmee Het Waterschapshuis een bestuurlijke en financiële band heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van het stemrecht. Er is sprake van een financieel belang wanneer Het Waterschapshuis middelen ter beschikking heeft gesteld en het risico die kwijt te raken bij faillissement. Hiervan is ook sprake als financiële problemen bij verbonden partijen verhaald kunnen worden op Het Waterschapshuis.

In 2017 is er geen sprake van verbonden partijen zoals bedoeld in het Waterschapsbesluit.

5.9 Bedrijfsvoering

De paragraaf bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering.

Financiën

- Door de flexibilisering, de hiermee verband houdende snelle wisseling van de personele bezetting en groei van de opdrachten, zwelt de roep om andere financiële ondersteuning aan. Vooral voor een adequate projectbeheersing wordt meer financiële informatie gevraagd en in een hogere frequentie. Dit heeft impact op het functioneren van de kleine financiële afdeling. Het reorganisatieplan spreekt de voorkeur uit dat HWH zich ook bij de ondersteunende processen laat ondersteunen door de waterschappen
- De nieuwe accountancy dienst Flynth dringt aan op nog betere naleving van de administratieve taken door iedere medewerker van HWH
- Voorbereiding Vennootschapsbelasting (VPB) wordt uitgevoerd.
- In het proces om tot definitieve afspraken inzake BTW en VPB te komen met de belastinginspecteur zijn belangrijke stappen gezet maar helaas nog niet afgerond.
- Het contract met de accountancy dienst is opnieuw aanbesteed en gegund aan Flynth.

CONCEPT

ICT

- Het huidige systeem is ingericht voor een kleine stabiele organisatie en niet voor de dynamische omgeving van HWH 2.0 en vraagt daarom een aanpassing.
- In 2016 is de wens om tijd en plaatsonafhankelijk te kunnen werken in een beter functionerende omgeving vastgelegd in een visie document. Op basis van deze visie zijn via het i-platform de waterschappen benaderd om ICT diensten te leveren. Helaas is dit niet gelukt en zal in 2017 een externe partij worden geselecteerd. Om dit te kunnen realiseren zal eerst een project worden uitgevoerd om achterstallig onderhoud uit te voeren.
- De BIWA scan is uitgevoerd. Het oplossen van de bevindingen is projectmatig opgepakt. Dit project is in 2016 gestart in samenwerking met de waterschappen Vallei en Veluwe en De Stichtse Rijnlanden. Tevens is de rol van CISO (Chief Information Security Officer) belegd (ingeleend van De Stichtse Rijnlanden) en in 2017 komt daar de invulling van de rol van privacy manager nog bij.
- Er is een nieuw intranet ontwikkeld: "Het Waterplein". In 2017 zullen intranet en extranet worden geïntegreerd.

Communicatie

- In 2016 is geen ruimte geweest (financieel, organisatorisch) voor de uitvoering van het communicatieplan. Bij een zo snel wisselende bezetting van een organisatie is een goede communicatie essentieel. Tevens worden successen, belangrijk voor het imago van HWH, op deze wijze niet gecommuniceerd met de waterschappen. In de eerste helft van 2017 zal worden onderzocht of een waterschap deze rol voor HWH kan invullen.
- Er is een begin gemaakt met het organiseren van speciale informatiesessies voor de waterschappen. Vanuit Kennis en verbinden worden de samen met de waterschappen gekozen onderwerpen verder uitgediept.

Organisatie

- De uitkomst van de evaluatie zal worden gebruikt om in de 2e helft van 2017 de strategie te bepalen voor HWH voor de periode 2018-2020.
- In 2016 is hard gewerkt aan de verdere ombouw van HWH naar HWH 2.0. Op basis van vrijwilligheid is een flexibiliseringsprogramma samen met de waterschappen uitgevoerd. Dit programma loopt ook het 1e kwartaal van 2017 nog door. Het eindresultaat moet worden dat HWH geen eigen/vast personeel meer heeft in de categorie flexibele schil. Aan het einde van het 1e kwartaal van 2017 zal 90% van de beoogde flexibele schil ook flexibel zijn. Pas na 2021 kan de 100% worden gerealiseerd.
  In 2017 wil HWH doorgroeien naar de 'place to be' voor waterschappers. Een plaats ook waar waterschappers zich verder kunnen ontwikkelen, o.a. door extra opleidingsmogelijkheden te bieden.
- De kwaliteit van de business cases is nog niet op het gewenste niveau. Mede hierdoor leveren de aanbestedingen niet altijd het gewenste resultaat. Er is een plan opgesteld om samen met de Maastricht School of Management om hier in 2017 een verbeterslag te maken.

Op gebied van documentaire informatievoorziening wordt nauw samengewerkt met het archief Eemland

5.10 EMU saldo

In de paragraaf betreffende het EMU-saldo wordt het EMU-saldo gespecificeerd overeenkomstig de bij ministeriële regeling gestelde regels. In de bijlage 6 is het EMU saldo berekend op € 77.000.

CONCEPT

6 Begroting naar programma's

Programma	2016 werkelijk	2016 begroot herzien	2017 begroot	2017 begroot herzien	Mutatie 2017 t.o.v. herzien
1. Instandhouding	3.742.191	2.656.850	1.604.619	3.243.178	1.638.559
2. Waterketen	1.100.209	1.101.016	1.240.648	1.142.691	-97.957
3. Projecten Bedrijfsfuncties	1.112.608	1.068.044	1.152.216	1.064.172	-88.044
4. Projecten Diensten	5.093.295	4.865.996	4.753.591	5.789.090	1.035.499
5. Projecten Derden AHN, BM en SAW@	4.467.384	4.666.132	4.725.398	4.876.116	150.717
6. Projecten Informatiehuis Water	2.660.777	3.359.921	2.426.478	1.576.801	-849.677
Totaal begroot	**18.176.462**	**17.717.961**	**15.902.950**	**17.692.048**	**1.789.097**

CONCEPT

7 Begroting naar kosten – en opbrengstensoorten

Opbrengsten & kosten categorieën	Totaal 2017 herzien
Kapitaallasten	106.750
Personeelskosten	6.691.199
Huren en rechten	287.000
Overige diensten door derden	10.607.099
Totaal kosten	**17.692.048**
4.1 Bijdragen van waterschappen	15.044.857
4.2 Bijdragen van overigen	2.647.191
Totaal opbrengsten	**17.692.048**
Saldo	-

CONCEPT

8 Programma 1 Instandhouding

8.1 Wat willen we bereiken?

Het programma instandhouding betreft de basisinfrastructuur van Het Waterschapshuis, waarvan de kosten niet worden toegerekend aan taken en waarvan de kosten worden gedragen door alle deelnemers.

Bestuur en Bedrijfsvoering
Het Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur in staat te stellen om op een goede wijze sturing te geven aan organisatie Het Waterschapshuis zodat de doelstellingen worden gerealiseerd binnen de daarvoor gestelde beleidsmatige en financiële kaders.

Kennis en Verbinden
HWH is verkenner en verbinder bij veranderingen en articuleert vragen vanuit de business. Het brengt kennis samen, om kansen te benutten en veranderingen te bewerkstelligen.

Daarnaast vervult HWH in de uitvoering van projecten de rol van deskundig begeleider.

Business Cases
In opdracht van de opdrachtgeverstafel uitwerken van nieuwe ontwikkelingen en onderzoeken van kansen om te komen tot samenwerking in nieuwe ICT projecten.

8.2 Relevante beleidskaders

Het programma wordt uitgevoerd binnen de volgende interne en externe beleidskaders:

Omschrijving	Jaar
Wet Gemeenschappelijke Regelingen	2015
Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis	2015
Verordening Beleids- en verantwoordingsfunctie	2015
Controleverordening	2016
Treasurystatuut	2012
Dienstverleningshandvest	2015
Verfijning Flexibilisering	2015
Reorganisatieplan, sociaal plan	2014

8.3 Ontwikkelingen 2017

Van alle opdrachten bestaan dienstverleningsovereenkomsten en zijn de bijbehorende uitvoerend overleggen benoemd en in werking getreden.

In 2017 wordt het flexibiliseringsprogramma voor 90% afgerond. Het restant vindt in de periode tot 2021 plaats.

In 2016 is Integraal Projectmanagement (IPM) geïmplementeerd. Op cruciale rollen is gebruikt gemaakt van ervaren managers uit de markt als kwartiermaker. In 2017 worden deze rollen zo veel mogelijk ingevuld met mensen vanuit de waterschappen.

Medio 2017 zal de evaluatiecommissie haar bevindingen met aanbevelingen presenteren aan het Algemeen Bestuur. Vervolgens kan in kwartaal 3 een strategisch plan voor de periode 2018-2020 worden opgesteld.

8.4 Wat gaan we daarvoor doen?

Naam	Omschrijving
Bestuur	Het voorbereiden en faciliteren van de vergaderingen van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur. Hieronder wordt ook inzet van derden begroot, zoals accountantskosten, juridisch advies en strategische planning.
Bestuursonder-steuning	Het ondersteunen van het bestuur door inzet van de vaste kern, zoals de secretaris-directeur, beleidsadviseur bestuur en juridische zaken, controller en beleidsadviseur financiën.
Organisatie directie	De kosten (ten behoeve van) de directie zijn hier begroot: secretaris-directeur, plaatsvervangend secretaris-directeur, beleidsadviseur bestuur en juridische zaken en controller.
Organisatie capaciteits-management	Capaciteitsmanagement ten behoeve van de instroom, doorstroom en uitstroom van de flexibele schil.
Organisatie ondersteuning	De facilitering van de primaire processen van de organisatie in de breedste zin van het woord, waaronder financiën, P&O, juridisch, facilitair.
Kennis en Verbinden	Kennis en Verbinden HWH is verkenner en verbinder bij veranderingen en articuleert vragen vanuit de business. Het brengt kennis samen, om kansen te benutten en veranderingen te bewerkstelligen. Daarnaast vervult HWH in de uitvoering van projecten de rol van deskundig begeleider. Vanuit het principe van loden deuren worden deze uren en kosten op uur basis toegerekend aan de projecten.
Mobiliteit	Naast het ramen van de kosten van personeel dat niet geplaatst is, is ook het personeel dat op basis van vrijwilligheid meewerkt aan flexibilisering in deze post opgenomen. Vergoedingen voor detachering van de betreffende medewerkers zijn op de kosten in mindering gebracht.

CONCEPT

Naam	Omschrijving
Business Cases	Activiteiten die, in opdracht van de opdrachtgeverstafel, uitgevoerd worden tot en met de definitieve besluitvorming over de business cases. Deze kosten worden per uitgevoerde business case doorbelast aan de deelnemende waterschappen. Voor zover de business case niet leidt tot een opdracht, worden de kosten opgenomen in instandhouding.
Interne projecten	a. Een aantal elementen van bedrijfsvoering zijn niet ingericht conform de vereisten van HWH 2.0. Dit zijn vooral Kantoorautomatisering, DIV en de financiële systemen,. Voor de verbetering van kantoorautomatisering en DIV zijn in 2016 de voorbereidingen getroffen om die in 2017 aan te passen. Vooral de verstoringen in de IT-systemen geven veel overlast. De aanpassing van de financiële systemen zal in 2017 worden voorbereid. b. Daarnaast voldoen de opgestelde business cases niet aan de eisen van deze tijd en wordt een verbeterprogramma, o.a. met de hulp van Maastricht School of Management, in 2017 uitgevoerd. De uitvoering van aanbestedingen, projecten en beheer komen in 2018 aan bod. c. In 2016 is het besluit genomen tot een evaluatie. Deze zal in 2017 worden uitgevoerd en tevens zal op basis hiervan een strategische planning voor de jaren 2018-2020 worden uitgevoerd. d. Nieuwe wetgeving o.a. op het gebied van informatieveiligheid en privacy vraagt ook bij HWH om een versnelde aanpassing van processen en procedures. Tevens moet de organisatie uitgebreid worden met de rollen CISO (Chief Information en Security Officer) en Privacy officer. Deze rollen worden zoveel mogelijk ingevuld door capaciteit in te kopen bij ons omringende waterschappen.

CONCEPT

8.5 Wat mag het kosten?

1. Programma Instandhouding	2016 werkelijk	2016 begroot herzien	2017 begroot	2017 begroot herzien	2018 begroot	2019 begroot	2020 begroot
Bestuur en bedrijfsvoering	1.886.516	1.427.766	1.029.430	-			
HWH 2.0	721.148	-	-	-			
Business case	-	213.981	243.181	-			
Flexibele uren	-	154.302	143.915	-			
Kennis delen & Verbinden (K212)	670.606	291.822	188.093	347.154	352.178	352.178	352.178
Mobiliteit (K096)	463.921	568.979	-	278.000	278.000	278.000	278.000
Organisatie				1.594.085	1.653.591	1.653.591	1.653.591
Bestuur				191.946	194.893	194.893	194.893
Capaciteit BUCA				341.088	224.083	224.083	224.083
Project en B&O Kantoor automatisering				163.806			
Uitbesteden KA				110.325			
Decos overgang naar join div/archief naar ws				41.187			
Project BIWA				89.589			
Evaluatie				46.000			
Strategische planning				40.000			
	3.742.191	**2.656.850**	**1.604.619**	**3.243.178**	**2.702.745**	**2.702.745**	**2.702.745**

Door de verschuiving in de eerder vastgestelde begroting 2017 van een deel van de kosten van Kennis en Verbinden naar de overige programma's namen de kosten voor instandhouding af. In de geactualiseerde begroting is deze verschuiving ongedaan gemaakt.

De geactualiseerde begroting 2017 is meer gedetailleerd opgesteld. De kosten van de voormalig hulpkostenplaatsen (werkplek, kantoorautomatisering, facilitair en P&O) werden voorheen nog als opslag in de uurtarieven verwerkt. In de geactualiseerde begroting zijn deze kosten onder instandhouding opgenomen. Doorbelastingen naar projecten op basis van verrichte diensten worden op de gemaakte kosten in mindering gebracht.

Onder instandhouding zijn diverse interne projecten begroot met een eenmalig karakter. Dit betreft onder andere verbetering business cases, kantoorautomatisering en uitbesteding kantoorautomatisering. Van deze interne projecten worden business cases voorgelegd aan het Dagelijks bestuur.

In de geactualiseerde begroting 2017 zijn de begrote kosten voor de ondersteuning van de OGT verplaatst naar programma 3, in verband met de sterke relatie met projecten.
Kosten voor mobiliteit zijn in de geactualiseerde begroting 2017 wederom begroot.

Deel 2: Projecten waterschappen

In deel 2 worden de begrotingsprogramma's waterschappen uitgewerkt. Dit betreft de programma's Waterketen, Bedrijfsfuncties en Diensten.

CONCEPT

9 Programma 2 Waterketen

9.1 Wat willen we bereiken?

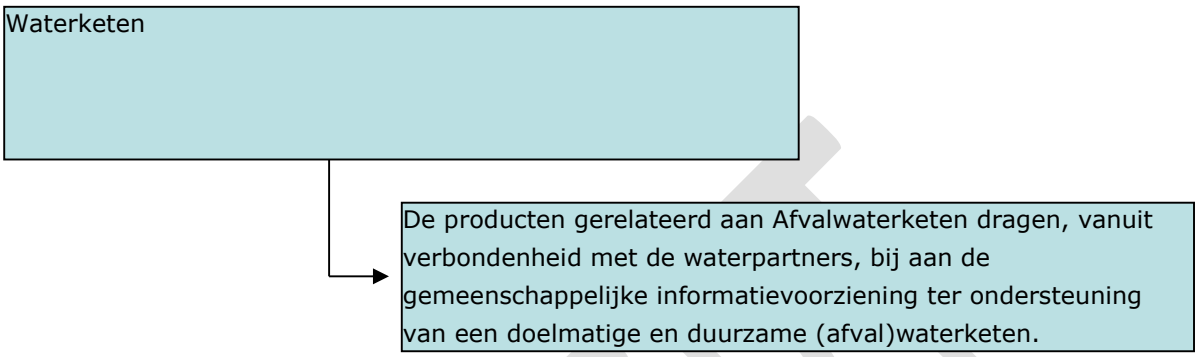

9.2 Relevante beleidskaders

Omschrijving	Jaar
Wet Gemeenschappelijke Regelingen	2015
Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis	2015
Verordening Beleids- en verantwoordingsfunctie	2015
Controleverordening	2016
Treasurystatuut	2012
Dienstverleningshandvest	2015

9.3 Verwachte business cases bij dit programma

De business case vormt de aanloop voor een project. Binnen HWH wordt onderscheid gemaakt tussen business cases voor de waterschappen en business cases voor derden.

- Voor het maken van business cases voor de waterschappen worden kosten gedragen binnen instandhouding. Wanneer een business case leidt tot een opdracht, worden de kosten doorberekend aan het project. Dit betekent dat aan het begin van het jaar de kosten voor de gehele vaste kern in de instandhouding (het abonnement) zullen zitten en dat deze gedurende het jaar gedeeltelijk ten laste van projecten worden gebracht.
- De business cases voor derden staan onder toezicht van derden en hiervoor zijn ook derden geldstromen beschikbaar. Deze business cases staan in deze begroting vermeld. Het percentage werken voor derden (20%) mag niet worden overschreden.

9.4 Wat gaan we daarvoor doen?

Naam	Omschrijving
Z-info	Inmiddels (per 2017) werken 19 van de 22 waterschappen met Z-info. Deze Z-info deelnemers zijn goed op weg met zowel de configuratie als de rapportage(s). HWH/AWK zorgt daarbij voor stabiliteit en continuïteit door o.a.: • Centraal Functioneel Beheer ten behoeve van gebruikersondersteuning • Bewaken, beheren en onderhouden van de standaardisatie afspraken m.b.t. de configuratie van Z-info • Contract Management • Actualisatie van functionaliteit (van requirement management tot tests en releases) • (verder) naar 2 kanten ontsluiten van informatie ook van en naar externe partijen (o.a. BVZ, slibregistratie- en transport systemen). Verdere (hoofd)activiteiten zijn de gebruikersondersteuning bij de waterschappen, uitvoeren van wijzigingen/verbeteringen in het functioneel beheer. De hosting, het technisch en applicatiebeheer en het up-to-date houden ervan, contractenbeheer, proces- en projectbeheersing, financieel beheer, relatiemanagement, afstemming en opdrachtverlening leveranciers, uitvoeren van testen, releases, het oplossen van foutmeldingen en het informeren van waterschappen en overige partners in de (afval)waterketen.
BVZ	In 2016 is de BVZ over 2015 uitgevoerd. In 2017 en 2018 vindt beheer en contract management plaats. In 2019 zal de BVZ over 2018 worden uitgevoerd. Dit betekent dat er jaarlijks regulier werkzaamheden worden uitgevoerd en 3-jaarlijks specifiek voor de BVZ-rapportage voor de UvW. HWH/AWK is verantwoordelijk voor de levering van alle essentiële gegevens vanuit Z-info. Werkzaamheden in basis zijn verder het specifieke beheer en onderhoud en contractmanagement voor de BVZ.

9.5 Wat mag het kosten?

2. Programma Waterketen	2016 werkelijk	2016 begroot herzien	2017 begroot	2017 begroot herzien	2018 begroot	2019 begroot	2020 begroot
Z-info	945.670	1.020.043	1.126.863	1.114.937	1.131.187	1.131.187	1.131.187
BVZ	154.539	80.973	113.785	27.754	28.170	28.170	28.170
	1.100.209	**1.101.016**	**1.240.648**	**1.142.691**	**1.159.357**	**1.159.357**	**1.159.357**

Het totaal aantal begrote uren voor Z-info en BVZ is gedaald ten opzichte van de eerder vastgestelde begroting 2017.

10 Programma 3 Bedrijfsfuncties

10.1 Wat willen we bereiken?

Onderstaand worden de visie en doelstellingen van het programmaplan Bedrijfsfuncties weergegeven.

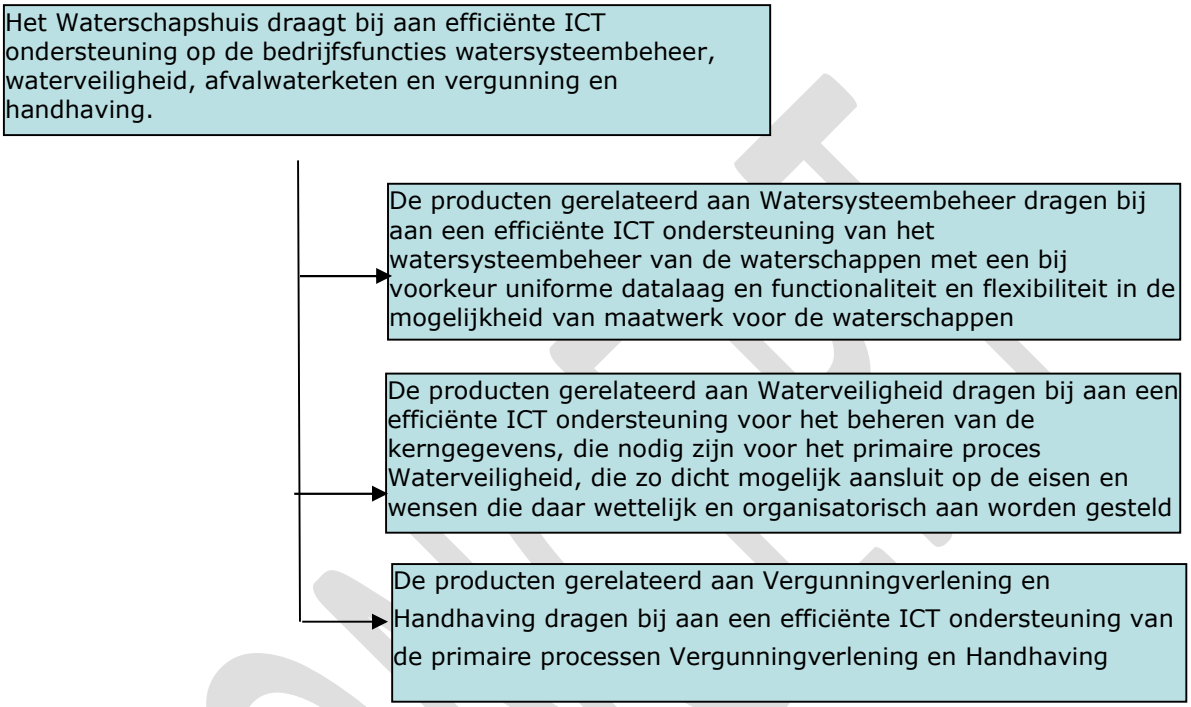

10.2 Relevante beleidskaders

Het programma wordt uitgevoerd binnen de volgende interne en externe beleidskaders:

Omschrijving	Jaar
Waterwet	2009
Kader richtlijn water (KRW)	2013
Bestuursakkoord Water	2011
Waterschaps Informatie- en Logisch model Architectuur (WILMA)	2012
Waterschaps Beveiligingsbeleid	2013
Omgevingswet	2018

10.3 Verwachte business cases bij dit programma

De business case vormt de aanloop voor een project. Binnen HWH wordt onderscheid gemaakt tussen business cases voor de waterschappen en business cases voor derden.

- Voor het maken van business cases voor de waterschappen worden kosten gedragen binnen instandhouding. Wanneer een business case leidt tot een opdracht, worden de kosten doorberekend aan het project. Dit betekent dat aan het begin van het jaar de kosten voor de gehele vaste kern in de instandhouding (het abonnement) zullen zitten en dat deze gedurende het jaar gedeeltelijk ten laste van projecten worden gebracht.
- De business cases voor derden staan onder toezicht van derden en hiervoor zijn ook derden geldstromen beschikbaar. Deze business cases staan in deze begroting vermeld. Het percentage werken voor derden (20%) mag niet worden overschreden.

10.4 Wat gaan we daarvoor doen?

Naam	Omschrijving en ontwikkelingen
De Digitale Watertoets	De Digitale Watertoets is een webapplicatie die op basis van gemeentelijke ruimtelijke ordeningsplannen inzicht geeft in wat een gemeente moet regelen met waterschappen. Het betreft planvorming die de basis vormt voor het vergunningen en handhaving proces (PVTH). De applicatie digitale watertoets heeft in 2016 een upgrade ondergaan waardoor de applicatie toekomst vast is. In 2017 worden geen functionele en geen technische wijzigingen verwacht. Wel overweegt Rijkswaterstaat om de applicatie gebruik te gaan maken. HWH verzorgt contractmanagement, het toezicht op wensen en wijzigingen en ondersteunt/onderhoud contacten met de gebruikersgroep. De gebruikersgroep is verantwoordelijk voor het functioneel beheer.
NDFF	De NDFF bundelt, uniformeert en valideert natuurgegevens in Nederland. De gegevens brengen in beeld wat er bekend is over de verspreiding van planten- en diersoorten. Er zijn ruim 100 miljoen waarnemingen in de NDFF-database opgeslagen. HWH voert voor het project NDFF de Kassiersfunctie/contractmanagement uit en faciliteert het gebruikersoverleg, zonder dat sprake is van functioneel beheer.
B&O DAMO Watersysteem	Het ontwikkelen van toepassingen voor ondersteuning van het primaire proces op basis van DAMO (Keringen en Watersysteem) zal in 2017 verder gestimuleerd worden. Een concreet initiatief op dit vlak is het ontwikkelen van profielen functionaliteit op basis van DAMO. In 2017 wordt tevens het beheer en onderhoud van DAMO opnieuw aanbesteed. De insteek is om een beheer en onderhoudscontract voor langere tijd (3 tot 5 jaar) af te sluiten, waarin beheer en onderhoud van alle DAMO's én het ontwikkelen van nieuwe DAMO's zijn opgenomen Tot slot zal er in 2017 meer aandacht zijn voor leveranciersmanagement. Belangrijkste doelstelling hierbij is om marktpartijen te informeren over DAMO en daarmee het gebruik van DAMO en de ontwikkeling van concrete toepassingen die gebruik maken van DAMO te stimuleren.

Naam	Omschrijving en ontwikkelingen
Vangst-registratie	Vangstregistratie is een landelijk systeem voor de registratie, planning en beheer voor de muskusratten bestrijding. HWH verzorgt beheer, onderhoud, contractmanagement en functioneel beheer. Het informatiesysteem is stabiel en succesvol in productie. Functioneel bestaat de vraag om de huidige rapportages uit te breiden en te flexibiliseren. Op 16 november is besloten om het huidige systeem (en leverancier) te vervangen. Dit betekent dat de voorfase dient te worden opgestart middels het opstellen van een Business Case. Totdat een nieuwe versie van het systeem beschikbaar is blijft het oude systeem in productie. De taken van HWH zijn contractmanagement en het onderhouden van contacten met opdrachtgever en functioneel beheerder. Indien besloten wordt tot vervanging van het huidige systeem dan komt daar de coördinatie en uitvoering van het inkoopproces en aansluitend de implementatie bij.
Digitaal Aangifte Bedrijven	Een informatiesysteem (intelligent elektronisch formulier) waarmee bedrijven aangifte kunnen doen voor zuiveringsheffing en/of verontreinigingsheffing. HWH is verantwoordelijk voor het contractmanagement en functioneel beheer. Het systeem functioneert naar tevredenheid. In 2017 worden geen wijzigingen verwacht
B&O DAMO Keringen	In 2017 zullen waterschappen DAMO Keringen in gebruik gaan nemen. In eerste instantie ten behoeve van het WBI. De verwachting is dat met 2 releases per jaar voldaan kan worden aan de behoefte tot wijziging van het product. In 2017 zal veel aandacht zijn voor ondersteuning van de waterschappen met documentatie en best practices. Het ontwikkelen van toepassingen voor ondersteuning van het primaire proces op basis van DAMO (Keringen en Watersysteem) zal in 2017 verder gestimuleerd worden. Een concreet initiatief op dit vlak is het ontwikkelen van profielen functionaliteit op basis van DAMO. In 2017 wordt tevens het beheer en onderhoud van DAMO opnieuw aanbesteed. De insteek is om een beheer en onderhoudscontract voor langere tijd (3 tot 5 jaar) af te sluiten, waarin beheer en onderhoud van alle DAMO's én het ontwikkelen van nieuwe DAMO's zijn opgenomen. Tot slot zal er in 2017 meer aandacht zijn voor leveranciersmanagement. Belangrijkste doelstelling hierbij is om marktpartijen te informeren over DAMO en daarmee het gebruik van DAMO en de ontwikkeling van concrete toepassingen die gebruik maken van DAMO te stimuleren.

CONCEPT

10.5 Wat mag het kosten?

3. Programma Bedrijfsfuncties	2016 werkelijk	2016 begroot herzien	2017 begroot	2017 begroot herzien	2018 begroot	2019 begroot	2020 begroot
De Digitale Watertoets	119.448	266.799	278.723	275.128	279.149	279.149	279.149
NDFF	318.501	307.196	308.461	326.096	330.982	330.982	330.982
B&O DAMO Water systeem	176.979	107.342	111.336	157.756	160.047	160.047	160.047
Vangst registratie	29.910	72.298	79.206	80.957	82.052	82.052	82.052
Digitaal Aangifte bedrijven	30.423	43.912	45.241	44.757	45.422	45.422	45.422
B&O DDSC	61.733	-	-	0	-	-	-
B&O DAMO Keringen	218.551	159.984	179.189	179.479	182.064	182.064	182.064
Project / B&O DAMO Transport	11.795	89.934	123.749	0	-	-	-
DAMO Metingen Keringen	46.304	20.579	26.311	0	-	-	-
Project DAMO Keringen	43.320	-	-	-	-	-	-
Koppelvlak WBI parameters	11.945	-	-	-	-	-	-
Kiezen, Klik en klaar (BC)	29.966	-	-	-	-	-	-
Transport- en rioleringinformaties	3.248	-	-	-	-	-	-
Rioleringsinformatiesysteem (BC)	10.485	-	-	-	-	-	-
	1.112.608	**1.068.044**	**1.152.216**	**1.064.172**	**1.079.716**	**1.079.716**	**1.079.716**

In tegenstelling tot de vorige begrotingen, zijn de SAW@-projecten opgenomen in programma 5 Derden AHN, BM en SAW@ in plaats van in het programma Bedrijfsfuncties.

Door de herberekening van tarieven zijn er verschillen per product.

CONCEPT

11 Programma 4 Uitvoering: Diensten

11.1 Wat willen we bereiken?

Onderstaand worden de visie en doelstellingen van het programmaplan Diensten weergegeven.

Het programma draagt bij aan efficiënte ondersteuning van de waterschappen met door HWH geleverde gemeenschappelijke voorzieningen voor de ondersteunende bedrijfsprocessen. Het programma brengt kennis samen over landelijke ontwikkelingen omtrent de elektronische dienstverlening en databeheer.

- Conform wettelijke verplichtingen verbeteren van toegankelijkheid en transparantie van waterschapsinformatie. En tegelijkertijd de kosten minimaliseren door bij deze diensten optimaal op de bedrijfsprocessen aan te sluiten.
- Gegevenshuishouding:
  De waterschappen willen met hun gegevenshuishouding op tijd klaar zijn voor nieuwe wettelijke datastromen en andere externe dataverplichtingen. HWH draagt bij aan kennis om deze ambitie waar te maken.
- Licentiemanagement:
  Faciliteren en managen van gezamenlijke inkoop van ICT licenties ten behoeve van de ondersteuning van meerdere primaire processen van de waterschappen; rendement door gezamenlijke inkoop en licentiemanagement.
- Vergadercentrum:
  Onderlinge samenwerking tussen waterschappen en aanverwante partijen uit de watersector faciliteren en bevorderen.

11.2 Relevante beleidskaders

Het programma wordt uitgevoerd binnen de volgende interne en externe beleidskaders:

Omschrijving	Jaar
ISO/IEC 9126 kwaliteitsnorm voor onderhoudbaarheid van informatievoorzieningen	Recentste versie
HWH Waterschaps Informatie- en Logisch Model Architectuur (WILMA)	Recentste versie
Europese Kader richtlijn INSPIRE,	2009
Wet Elektronische Bekendmaking	2014
Regeling elektronische bekendmaking en beschikbaarstelling regelgeving decentrale overheden	2008
Bekendmakingswet	2015
Visie Digitale Overheid 2017	2013
Verklaring 'Betere dienstverlening, minder administratieve lasten met de elektronische overheid!'	2006
Nationaal Uitvoeringsprogramma Dienstverlening en e-overheid	2008

11.3 Verwachte business cases bij dit programma

De business case vormt de aanloop voor een project. Binnen HWH wordt onderscheid gemaakt tussen business cases voor de waterschappen en business cases voor derden.

- Voor het maken van business cases voor de waterschappen worden kosten gedragen binnen instandhouding. Wanneer een business case leidt tot een opdracht, worden de kosten doorberekend aan het project. Dit betekent dat aan het begin van het jaar de kosten voor de gehele vaste kern in de instandhouding (het abonnement) zullen zitten en dat deze gedurende het jaar gedeeltelijk ten laste van projecten worden gebracht.
- De business cases voor derden staan onder toezicht van derden en hiervoor zijn ook derden geldstromen beschikbaar. Deze business cases staan in deze begroting vermeld. Het percentage werken voor derden (20%) mag niet worden overschreden.

11.4 Wat gaan we daarvoor doen?

Naam	Omschrijving en ontwikkelingen
WION portaal	Een centrale gezamenlijke voorziening waarmee de waterschappen voldoen aan de verplichtingen die de Wet Informatie-uitwisseling Ondergrondse Netten (WION) met zich meebrengt. Voor de voorziening wordt het beheer, onderhoud, contractmanagement en het functioneel beheer voor de doorontwikkeling gecoördineerd richting leverancier en waterschappen. In 2017 wordt de aansluiting op KLIC-WIN gerealiseerd. Het betreft een wijziging die als onderdeel van het contract met de huidige dienstverlener kan worden uitgevoerd. Het contract met de huidige dienstverlener loopt af in september 2018 In 2017 zal bepaald moeten worden hoe de verplichtingen die de WION/WIBON met zich meebrengt vanaf eind 2018 ingevuld kunnen worden met producten als DAMO Transport en de Centrale Distributielaag (CDL).

Naam	Omschrijving en ontwikkelingen
Ondersteuning OGT/I-platform	Voorbereiden en faciliteren van vergaderingen van de opdrachtgeverstafel en het I-platform.
IPv6	Elektronische apparaten hebben allen een nummer om via internet bereikbaar te zijn (vergelijk met telefoonnummers). Dit zijn de zogenaamde Internet Protocol (IP) nummers. Tot op heden werkt het internet met de zogenaamde IPv4 nummers; dit systeem is het aan het einde van zijn levensduur; er zijn namelijk niet meer voldoende adressen beschikbaar om het systeem te kunnen uitbreiden. De opvolger van IPv4 wordt IPv6 genoemd en verhelpt dit probleem. Door de Rijksoverheid (Logius) is voor de overheid zelf een zogenaamd IPv6 nummerblok (serie opeenvolgende IP nummers) gereserveerd waarvan een deel aan de waterschappen is toebedeeld. Dit project gaat over afspraken o.a. m.b.t. verdeling.
B&O Centrale Distributie-laag	De opgeleverde Centrale Distributielaag met INSPIRE data voldoet aan de INSPIRE-verplichting van geharmoniseerde datasets. Het Waterschapshuis zorgt vanaf de oplevering voor het gebruiksbeheer, functioneel beheer, contractmanagement en doorontwikkeling van de CDL.
Gegevens-huis-houding	Standaardisatie voor de waterschappen realiseren via de Algemene Waterschapsset; te beginnen met plateau 1 (wettelijke set) en plateau 2 (grootste gemene deler set ondersteunend aan bedrijfsproces). De Algemene Waterschapsset worden gerealiseerd met de DAMO 's voor de verschillende bedrijfsprocessen. Waterschappen structureel met elkaar op laten trekken en van elkaar leren als het gaat om het inrichten van professionele gegevensbeheerorganisaties voor hun gegevenssets.
Project E-HRM	e-HRM omvat de gezamenlijke inkoop, implementatie, beheer en doorontwikkeling van een digitaal, modern en zo uniform mogelijk personeel- en salarisadministratie systeem. Het Waterschapshuis voert het contractmanagement en coördineert het beheer namens (tot nu toe) 16 waterschappen en de Unie. e-HRM heeft tot doel: kostenvermindering (Efficiency), uniformering van processen en werkwijzen, mogelijkheid tot opschalen (SSC), maakt samenwerken en fuseren eenvoudiger en vermindert risico continuïteit informatievoorziening en HR-bezetting.
B&O E-HRM	Zodra alle participerende waterschappen zijn aangesloten, en de aanvullende functionaliteit (Plus en Top) modules zijn geïmplementeerd, wordt het project beëindigd en gaat eHRM volledig over naar de Beheer en Onderhoudsfase.
B & O Nieuw Water-schapsNet	In 2014 is Nieuw WaterschapsNet het nieuwe webcontent managementsysteem (ontwikkeld in Hippo) voor waterschappen in gebruik en in beheer genomen. Het CMS is bij 6 waterschappen in gebruik. Het Waterschapshuis zorgt voor het gebruiksbeheer, functioneel beheer en contractmanagement. Het CMS is bij 6 waterschappen in gebruik. Door de fusie van de Limburgse waterschappen loopt dit terug naar 5 (1 juli 2017). Het CMS (Hippo) is stabiel in het gebruik, maar kent regelmatig nieuwe upgrades.

CONCEPT

Naam	Omschrijving en ontwikkelingen
DROP	Het product Decentrale Regelgeving en Officiële Publicaties (DROP) is de samenvoeging van CVDR (Centrale Voorziening Decentrale Regelgeving) voor integrale publicatie van algemeen verbindende voorwaarden (verordeningen) en de GVOP (Gemeenschappelijke Voorziening Officiële Publicaties) voor alle overige bekendmakingen. Met DROP wordt het consolidatieproces van de CVDR geïntegreerd met het publicatieproces van GVOP, in een gebruiksvriendelijker interface. HWH is verantwoordelijk voor Behoefte- en Contractmanagement. In 2017 is DROP succesvol uitgerold bij Waterschap Rivierenland (pilot voor de waterschappen). In 2017 zal DROP bij de overige waterschappen worden uitgerold, en komt DROP definitief in de B&O fase.
Vergader-centrum	Het continueren van de dienstverlening ten aanzien van het vergadercentrum: • Inplannen vergaderzalen • Cateringfaciliteiten • Beheer en onderhoud vergadercentrum Het huurcontract voor het vergadercentrum loopt tot en met 2019, minimaal één jaar voor einde huurcontract zal het vergadercentrum, net als in 2011, worden geëvalueerd.
B&O WILMA	Wilma is de referentiearchitectuur van de waterschappen. Het geeft houvast in de bewegende wereld van de ICT. Door actief een referentiearchitectuur te onderhouden, wordt ingespeeld op de grote ontwikkelingen die veelal vanuit Den Haag worden gestart. Wilma hergebruikt zoveel mogelijk wat vanuit NORA en GEMMA wordt aangereikt. Daarnaast krijgt het een nadere uitwerking m.b.t. de waterschap specifieke kerntaken. Daarvoor wordt een marktpartij gezocht voor het beheer en de doorontwikkeling van Wilma inclusief een implementatiedienst die ingezet kan worden bij specifieke vragen die spelen bij de afzonderlijke waterschappen. Draagvlak bij het denken en doen vanuit architectuur bij de waterschappen krijgt ook de nodige aandacht in 2017.
Oracle TECH	Licenties Oracle TECH producten. HWH vervult een kassiersfunctie.
Oracle contract mgnt	Het contractmanagement voor Oracle bestaat uit een aantal activiteiten die gedurende het jaar worden uitgevoerd. Deze activiteiten kunnen worden onderverdeeld in structurele en incidentele activiteiten. Bij de structurele activiteiten kan gedacht worden aan licentiebeheer, contacten met Oracle en het beantwoorden van vragen vanuit de waterschappen. De incidentele activiteiten bestaan onder anderen uit het organiseren en begeleiden van workshops voor database analisten, maar kan ook uit een pilot voor nieuwe Oracle producten bestaan. Daarnaast worden met Oracle gesprekken gevoerd over het verminderen van het onderhoud (verlaging licentiekosten).
Omgevings wet	De Omgevingswet kent een sterk interbestuurlijk karakter. Nadat begin 2016 in gezamenlijkheid met de UvW een positioning paper is geschreven over de rol van Het Waterschapshuis voor de Omgevingswet, is dit uitgemond in een akkoord van de OGT om resources ter beschikking te stellen aan zowel de opdrachtgeverszijde, het Digitaal Stelsel Omgevingswet en de ontwikkeling van het Informatiehuis Water.

CONCEPT

Naam	Omschrijving en ontwikkelingen
Programma Informatie veiligheid	De in 2015 geformuleerde opdracht betreft: 1. Het onderhouden en beschikbaar stellen van het collectief opgebouwde instrumentarium. 2. Het op peil houden van opgebouwde schaarse kennis en het actief onderhouden van het onderlinge netwerk. 3. Het in samenwerking met RWS centraal onderbrengen van operationele taken, in een CERT-Water Management. In 2016 is goede voortgang geboekt m.b.t. 1. en 2. Het CERT-WM is volledig operationeel. In 2017 zullen de bij 1 En 2 geformuleerde activiteiten worden afgerond, en geborgd in de waterschaporganisatie, waarbij het CERT-WM zal worden doorontwikkeld. Het CERT-WM zal voor langere tijd beheert gaan worden.
Gartner Contract-manage-ment	Het Waterschapshuis heeft in 2015 namens de gezamenlijke waterschappen én de Unie van Waterschappen een contract afgesloten met Gartner. Door het afsluiten van dit contract hebben zowel de waterschappen, als Het Waterschapshuis en de UvW toegang tot de Gartner services, genaamd 'Gartner for professionals'. Het contractmanagement voor dit contract is ondergebracht bij HWH. Het contractmanagement voor Gartner bestaat uit het organiseren van gebruikersdagen in 2017, het onderhouden van contacten met Gartner en het gebruikersbeheer. Daarnaast worden door het i-platform geformeerde werkgroepen ondersteund bij hun onderzoekswerk. In de tweede helft van 2017 wordt eveneens een eindevaluatie gehouden onder de waterschappen. Deze zal fungeren als input voor de besluitvorming over het al dan niet verlengen van het contract.
B & O Geovoorzie ning	Een generieke voorziening (geo-portaal) voor het ontsluiten van ruimtelijke informatie (geo-data) aan derden. Door de ontwikkeling van de CDL (oplevering begin 2017) wordt de geovoorziening in 2017 uit gefaseerd en vervangen door de CDL.
Centrale Distributie-laag(voor-heen Datalaag)	De Centrale Distributie Laag (CDL, voorheen Data-laag) is het loket voor de data van de waterschappen voor wettelijke verplichte datalevering (INSPIRE), maar ook voor het voldoen van de Open Data ambitie van de waterschappen (besluit UvW). Aan de realisatie van de CDL nemen alle waterschappen deel en de verwachting is dat de waterschappen in 2017 deze volop kunnen gaan inzetten. De CDL vervangt de huidige Geovoorziening. Het project wordt begin 2017 opgeleverd, waarna de Geovoorziening wordt uitgefaseerd (tijdelijk parallel gebruik).

CONCEPT

11.5 Wat mag het kosten?

4. Programma Diensten	2016 werkelijk	2016 begroot herzien	2017 begroot	2017 begroot herzien	2018 begroot	2019 begroot	2020 begroot
B&O WION portaal	8322	23.576	26.014	32.380	32.824	32.824	32.824
Onder steuning OGT / I-platform	16.066	18.511	24.475	147.316	149.358	149.358	149.358
IPv6	-	-	-	27.442	27.768	27.768	27.768
B&O Centrale Distributie laag	277	-	-	254.405	257.878	257.878	257.878
Project branchelicentie ESRI	568	-	-	-	-	-	-
Gegevens huishouding	92.276	-	-	0	-	-	-
Project eHRM	161.536	374.188	395.302	0	-	-	-
B&O eHRM	164.309	-	-	392.664	392.664	392.664	392.664
Nieuw WaterschapsNet	210.745	286.776	300.125	294.845	299.164	299.164	299.164
Software catalogus (Proj + B&O)	13.783	-	-	0	-	-	-
DROP	271.248	280.874	322.779	305.021	309.529	309.529	309.529
Vergader centrum	333.761	421.706	427.029	366.101	371.098	371.098	371.098
B&O WILMA	175.794	236.475	386.554	290.901	295.095	295.095	295.095
Oracle TECH	2.481.654	1.888.823	1.888.823	1.888.823	1.917.155	1.917.155	1.917.155
Oracle Contract mgnt	42.045	59.567	76.486	86.369	87.503	87.503	87.503
Omgevings wet	172.001	467.005	-	795.400	806.845	806.845	806.845
Programma Informatie veiligheid	295.963	438.056	553.102	813.102	829.371	829.371	829.371
Gartner contractmanagement	83.998	74.618	76.243	94.321	95.660	95.660	95.660
B&O Geo voorziening	183.790	240.410	276.660	-	-	-	-
Project fase 1 CDL	57.850	-	-	-	-	-	-
Project fase 2 CDL	292.502	-	-	-	-	-	-
E-formulieren	34.808	55.414	-	-	-	-	-
	5.093.295	**4.865.996**	**4.753.591**	**5.789.090**	**5.871.912**	**5.871.912**	**5.871.912**

In tegenstelling tot de vorige begrotingen, zijn de kosten voor ondersteuning OGT opgenomen in programma 4 Diensten in plaats van in het programma instandhouding. Ten opzichte van 2016 en de eerder vastgestelde begroting van 2017 zijn de kosten voor ondersteuning I-platform hier ook begroot.

De begrote kosten voor eHRM zijn in de begroting gesplitst naar het project en beheer en onderhoud.

De kosten voor het programma informatieveiligheid zijn gestegen door meer uren en meer out of pocketkosten.

Deel 3: Projecten derden

In deel 3 worden de begrotingsprogramma's derden uitgewerkt. Dit betreft de programma's AHN, Beeldmateriaal en SAW@ en het programma IHW.

CONCEPT

12 Programma 5 Derden AHN, BM en SAW@

12.1 Wat willen we bereiken?

Onderstaand worden de visie en doelstellingen van het programmaplan Derden AHN, BM en SAW@ aangegeven.

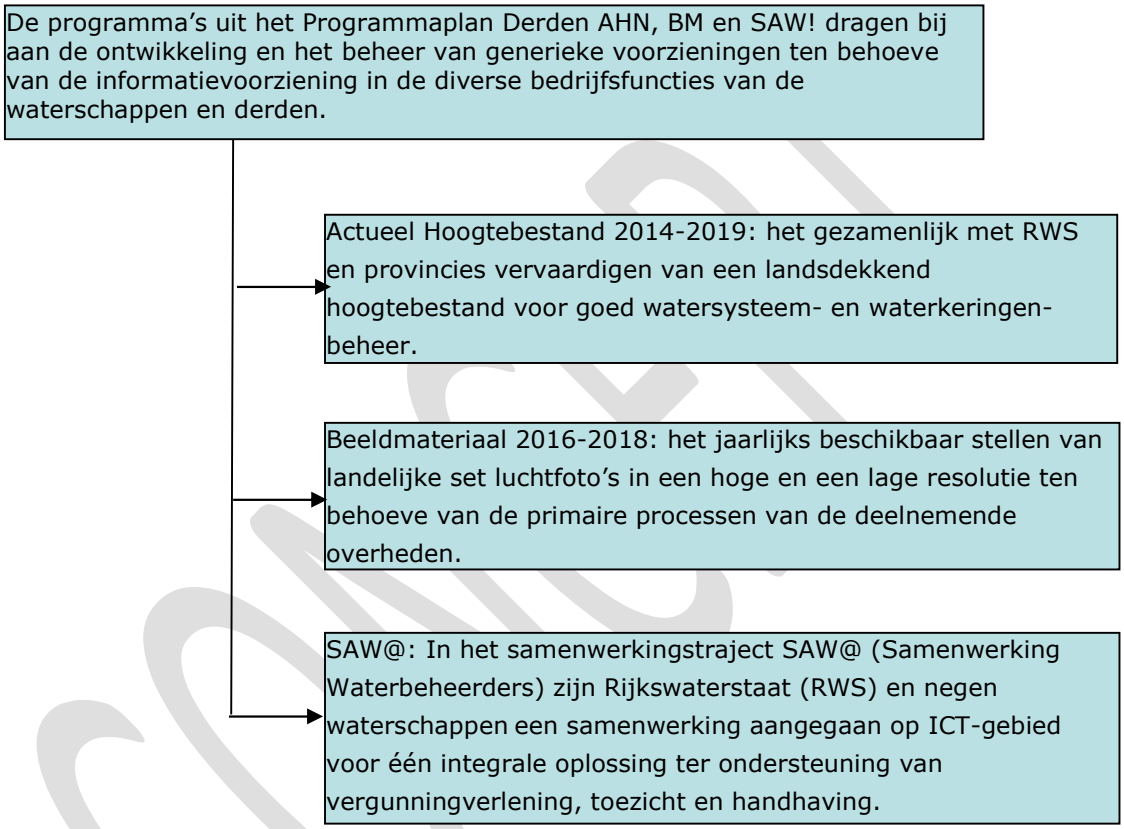

12.2 Relevante beleidskaders

Het programma wordt uitgevoerd binnen de volgende interne en externe beleidskaders:

Omschrijving
Voldoen aan wet en regelgeving: Europese Kader richtlijn INSPIRE, BGT, KRW, WION, Waterwet

12.3 Business cases bij dit programma

Business cases	Omschrijving
3D data.nl	In de periode 2017-2019 worden de gelden uit kaartverkoop van AHN uit eerdere jaren ingezet voor innovatie. Dit moet lijden tot een nieuw programma: 3D data.nl. Voor dit traject is een aparte stuurgroep geformeerd uit de afzonderlijke stuurgroepen AHN en Beeldmateriaal. In een notitie aan de stuurgroep AHN en beeldmateriaal is het als volgt omschreven: *De nationale basisvoorziening '3D DATA NL' is een betrouwbare en actuele 3D basis voor een veelvoud aan toepassingen (stedelijke ontwikkeling, geluid energie, luchtkwaliteit, mobiliteit, etc) bestaande uit landsdekkende 3D referentie data sets zoals luchtfoto's, hoogte informatie ten behoeve van de ontwikkeling en bijhouding van een 3D BGT, 3D BRT, 3D geologische ondergrond, 3D BAG etc. Belangrijke elementen in deze 3D basis laag vormen de landsdekkende data uit het AHN en Beeldmateriaal. Deze hoogte en liggingsgegevens hebben een sterke onderlinge relatie en afhankelijkheid. De ontwikkeling en bijhouding van betrouwbare en actuele 3D gegevens vraagt om afstemming en samenwerking tussen AHN en Beeldmateriaal.* In de jaren 2016, 2017 en 2018 zal samen met Ministerie van I&M, RWS, Het Kadaster, vertegenwoordiging van de stuurgroepen van BM en AHN, gemeenten en koepelorganisaties richting gegeven worden aan de doorontwikkeling van de diensten data. Dit moet resulteren in een nieuw programma waarin de inwinning van basisdata voor de overheid op nationale schaal en deelname wordt georganiseerd.

12.4 Wat gaan we daarvoor doen?

In onderstaande tabel staan de gezamenlijke informatievoorzieningen van de bedrijfsfunctie Derden AHN, BM en SAW@ die in beheer zijn bij Het Waterschapshuis.

Naam	Omschrijving en ontwikkelingen.
SAW@ personele inzet	In het samenwerkingstraject SAW@ (Samenwerking Waterbeheerders) zijn Rijkswaterstaat (RWS) en negen waterschappen een samenwerking aangegaan op ICT-gebied voor één integrale oplossing ter ondersteuning van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Hiermee is invulling gegeven aan het Bestuursakkoord Water. Per 1 april 2015 is de samenwerking SAW@ overgegaan in een nieuwe fase van beheer en doorontwikkeling. De beheer-activiteiten worden uitgevoerd door de: • leverancier(s); • Gemeenschappelijke Beheerorganisatie (het GBO); • deelnemers (lokaal beheer).

Naam	Omschrijving en ontwikkelingen.
	De personele inzet vanuit HWH aan de Gezamenlijke BeheerOrganisatie (GBO van SAW@). Dit is in rekening gebracht bij RWS CIV, als beheerder van het gezamenlijke SAW@-beheerbudget.
SAW@ bijdrage WS aan RWS	Betreft de bijdrage van de waterschappen aan SAW@.
SAW@ IPM	Aanvullende project gerelateerd aan Saw@ voor de invulling van de IPM rollen.
Actueel Hoogte bestand Nederland	Het meerjarenprogramma Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN3) is het inwinprogramma waarbinnen in de periode van 2014 tot en met 2019 een landsdekkend hoogtemodel wordt ingewonnen. In 2017 wordt de Brabanste Delta ingewonnen, waarmee 70% van Nederland gereed zal zijn. In 2017 zal middels een aanbesteding de inwinning van de laatste in te winnen percelen in 2018 en 2019 worden gegund. Vanaf 2016 zullen ook de laseraltimetrie projecten van RWS onder de AHN-organisatie worden uitgevoerd. Sinds 2014 wordt de AHN3 data die gereed is, via PDOK beschikbaar gesteld als open data.
Beeldmateriaal	Dit betreft de samenwerking tot de gezamenlijke inkoop van beeldmateriaal door verschillende overheidsinstellingen. Samenwerkende partners: de Rijksoverheid (i.e.: Ministerie van Infrastructuur en Milieu (incl. Kadaster, Rijkswaterstaat en Prorail), Ministerie van Economische Zaken (incl. CBS), Ministerie van Defensie, Ministerie van Veiligheid en Justitie, de Nationale Politie, de provincies, De gasunie, Staatsbosbeheer, een aantal gemeenten en de waterschappen. HWH is verantwoordelijk voor inkoop en leveranciers-management. De contracten voor de inwinning zijn voor de jaren 2016, 2017 en 2018 getekend (BM3).

12.5 Wat mag het kosten?

5. Programma Derden AHN, BM en SAW@	2016 werkelijk	2016 begroot herzien	2017 begroot	2017 begroot herzien	2018 begroot	2019 begroot	2020 begroot
Project SAW@	170.778	-	-	356.219	-	-	-
SAWA B en O Personele inzet HWH	248.916	235.200	235.200	235.200	235.200	235.200	235.200
B&O SAW@ bijdrage WS aan RWS	540.734	540.734	600.000	779.044	779.044	779.044	779.044
SAW@ HWH-werkzaamheden	-	-	-	10.846	10.998	10.998	10.998
Actueel Hoogte bestand Nederland	774.221	1.356.766	1.356.766	790.000	790.000	790.000	-
Beeld Materiaal	2.732.506	2.533.432	2.533.432	2.704.807	2.704.807	-	-
AHN Kaartverkoop	229	-	-	-	-	-	-
	4.467.384	**4.666.132**	**4.725.398**	**4.876.116**	**4.520.049**	**1.815.242**	**1.025.242**

In tegenstelling tot de vorige begrotingen, zijn de SAW@-projecten opgenomen in programma 5 Derden AHN, BM en SAW@ in plaats van in het programma bedrijfsfuncties.

De begrote kosten voor Actueel Hoogtebestand Nederland zijn naar beneden bijgesteld en liggen in lijn met de gerealiseerde kosten 2016.

13 Programma 6 Informatiehuis Water

13.1 Wat willen we bereiken?

De activiteiten in het kader van het Programmaplan Informatiehuis Water dragen bij aan de volgende missie van het Informatiehuis Water:

'Het Informatiehuis Water heeft als missie waterinformatie efficiënt en effectief te laten stromen tussen waterbeheerders en deze beschikbaar te stellen aan derden. Het IHW is een samenwerkingsverband van Rijk, provincies en waterschappen. Samen met de waterbeheerders wordt gekomen tot uniforme, toegankelijke én bruikbare informatie over water. IHW vormt de digitale schakel tussen waterbeheerders, stimuleert de onderlinge samenwerking & interactie en ontlast de waterbeheerder bij de structurele informatiebehoeftes van buitenaf. In 2022 stroomt de informatie als water door de Rijn.

- 1.Doelmatig waterbeheer: besparing in tijd en geld
- 2. Bevorderen samenwerking van waterbeheerders: efficiënte & effectieve informatie-uitwisseling door gebruik Aquo-standaard
- 3. IHW verbetert zich continu in het voordeel van de waterbeheerders
- 4 Duurzame informatievoorziening middels een gezamenlijk vastgestelde doelarchitectuur
- 5. IHW vervult een makelaarsfunctie tussen vraag en aanbod van waterinformatie
- 6. Waterbeheerders worden bij hun wettelijke rapportageverplichtingen door IHW ondersteund met goed functionerende systemen en informatieprocessen

13.2 Relevante beleidskaders

Het programma wordt uitgevoerd binnen de volgende interne en externe beleidskaders:

Omschrijving
Kaderrichtlijn Water
Richtlijn Overstromingsrisico's

Omschrijving
Inspire
Nationale en Internationale standaarden
Open standaard policy overheid
Eigen beleidskaders zoals datapolicy, doelarchitectuur en rondom ontwikkeltrajecten
Actieve zorgplicht waterveiligheid ; nieuwe normering / landelijke toetsinstrumentarium primaire waterkeringen

Als kapstok gebruikt IHW de informatieplicht die buiten de waterbeheerder (Rijkswaterstaat, waterschap of provincie) zelf ligt. Belangrijk is te vermelden dat IHW gebruik maakt van centrale systemen die door alle waterbeheerders gebruikt worden. Bronhouderschap van de data ligt altijd bij de waterbeheerder en per dataset zijn afspraken gemaakt over het formaat, tijdigheid van aanlevering en verstrekking aan derden in een zogenaamd dataprotocol.

De komst van de Omgevingswet (eind 2018) gaat uit van een aantal informatiehuizen binnen het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Indien bestuurlijk wordt besloten het Informatiehuis Water op te starten voor de Omgevingswet, zal deze parallel aan het huidige Informatiehuis Water gestalte krijgen en t.z.t. wellicht weer worden samengevoegd met het huidige Informatiehuis Water.

13.3 Business cases bij dit programma

Er zijn geen business cases bij IHW voorzien in 2017.

13.4 Wat gaan we daarvoor doen?

In onderstaande tabel staan de gezamenlijke ontwikkelingen die door het Informatiehuis Water worden opgepakt voor waterbeherend Nederland.

Naam	Omschrijving
Personeel IHW	Dit betreft de inzet van 7 fte ten behoeve van de basistaken IHW, welke gefinancierd wordt door de waterschappen.
Basistaken IHW	Alle taken van IHW die in het jaarplan van IHW zijn opgenomen onder de noemer: reguliere taken en doorontwikkeling IHW. Deze taken worden bekostigd uit de financiële bijdrage die de samenwerkingspartners aan IHW leveren. Hieronder valt onder andere: - B&O Aquo standaard. Aquo-standaard is de open-standaard in Nederland om één taal te spreken; uniform met elkaar digitaal te communiceren. - B&O Aquo Kit. Aquo-kit is de landelijke toetsmodule voor waterkwaliteit. - B&O WKP. Het portaal voor waterkwaliteitsgegevens, inclusief de bronadministratie voor de Kaderrichtlijn Water.
Facilitering IHW	Dit betreft de bijdrage van IHW aan de faciliteringkosten HWH. Dit wordt gefinancierd door de waterschappen.
Externe projecten IHW	Een project dat IHW gaat uitvoeren, na goedkeuring door het DO IHW, dat niet betaald wordt uit de bijdrage van de samenwerkingspartners maar waar aparte financiering voor geregeld is. (Dit kan dus ook een project zijn dat door de waterschappen wordt gefinancierd.) In de begroting 2017 zijn nog geen extern gefinancierde projecten opgenomen.

CONCEPT

13.5 Wat mag het kosten?

6. Programma IHW	2016 werkelijk	2016 begroot herzien	2017 begroot	2017 begroot herzien	2018 begroot	2019 begroot	2020 begroot
P605 Personeel IHW	-			875.000	875.000	875.000	875.000
Basistaken IHW	-			420.000	420.000	420.000	420.000
P690 Facilitering IHW door HWH	281.801			281.801	281.801	281.801	281.801
Doorontwikkeling Aquo-standaard	23.442	162.741	66.561		-	-	-
Beheer en Onderhoud Aquo-standaard	114.573	173.907	219.682	-	-	-	-
Projecten tools Aquo/standaard	5.248	124.593	14.525	-	-	-	-
Beheer en Onderhoud tools Aquo-stand	21.953	14.214	14.525	-	-	-	-
Kaderstellende dienst	7.233	94.805	33.936	-	-	-	-
Beheer en onderhoud Aquo-kit	108.686	193.008	283.867	-	-	-	-
Regie op informatiestromen	114.151	41.602	21.312	-	-	-	-
Project realisatie Waterkwaliteitsportaa	1.058.455	-	-	-	-	-	-
Beheer en onderhoud Waterkwaliteitsp	531.141	311.745	362.577	-	-	-	-
Verkenner / vraagarticulatie	22.630	135.339	165.746	-	-	-	-
Programmabureau / Servicedesk	137.112	221.716	250.587	-	-	-	-
Kaderrichtlijn Marien in WKP	35.640	29.495	4.525	-	-	-	-
Digigids	15.145	25.421	25.452	-	-	-	-
Biologie	9.856	27.121	11.312	-	-	-	-
PvA Richtlijn Overstromingsrisico's	26.028	4.214	4.525	-	-	-	-
Realisatie Waterveiligheidsportaal	-	1.800.000	947.346	-	-	-	-
Technisch applicatiebeheer	147.683			-	-	-	-
	2.660.777	**3.359.921**	**2.426.478**	**1.576.801**	**1.576.801**	**1.576.801**	**1.576.801**

De begroting van IHW is ten opzichte van 2016 en de eerder vastgestelde begroting 2017 vereenvoudigd. IHW voert basistaken uit binnen vooraf overeengekomen kaders. Hierbinnen kan IHW schuiven binnen haar werkzaamheden. Om deze reden zijn in de begroting 2017 de basistaken als één project weergegeven. Verschuivingen binnen de basistaken leiden niet tot begrotingswijzigingen.

Indien IHW extern gefinancierde projecten gaat uitvoeren, zullen deze per afzonderlijk project aan de begroting worden toegevoegd door middel van begrotingswijzigingen.

De samenwerkingsovereenkomst tussen de Unie van Waterschappen, het IPO en RWS loopt af 31-12-2017. De verwachting is echter dat de werkzaamheden van IHW ook daarna worden gecontinueerd.

Deel 4: Verwachte begrotingswijzigingen 2017

In deel 4 wordt aangekondigd welke begrotingswijzigingen voor 2017 worden verwacht op het moment van het opstellen van de begroting. Deze verwachting is afgeleid uit het Meerjarenprogramma HWH opgesteld door de OGT. Deze projecten hebben nog niet geleid tot een dienstverleningsovereenkomst en worden daarom nog niet in de financiële begroting verwerkt. De genoemde bedragen zijn slechts inschattingen op basis van huidige inzichten. Besluitvorming hieromtrent gaat via de eigende weg langs OGT en leidt tot een begrotingswijziging die te zijner tijd aan het Algemeen bestuur ter besluitvorming wordt voorgelegd.

Project	Uren in €	Out of pocket in €	Totaal
3. Projecten Bedrijfsfuncties			
De Digitale Watertoets	66.346		**66.346**
B&O DDSC	9.800	100.000	**109.800**
B&O DAMO Keringen	50.666		**50.666**
DAMO Metingen Keringen	201.880	398.000	**599.880**
B&O DAMO Water systeem	20.000		**20.000**
DAMO TRI	392.000	250.000	**642.000**
Invullen gegevensbehoefte WBI	70.560	30.000	**100.560**
Project Aanbesteden en transitie Dijk Data Service Centrum	131.320		**131.320**
Gegevenshuishouding	73.500	20.000	**93.500**
4. Projecten Diensten			-
BC koppelvlak WBI-parameters	43.120	8.890	**52.010**
Software catalogus (Proj + B&O)	205.800	211.000	**416.800**
B&O WILMA	49.000	90.000	**139.000**
Omgevings wet	68.600		**68.600**
DAMO keringen in de CDL		90.000	**90.000**
GOVROAM	8.748	180.516	**189.264**
5. Derden AHN, BM en SAW@			
Nationale regenradar	55.000	250.000	**305.000**
	1.446.340	**1.628.406**	**3.074.746**

CONCEPT

14 Bijlagen

14.1 Bijlage 1 Overzicht formatie en capaciteit

Een belangrijke basis voor de HWH begroting zijn de personeelslasten. Hieronder is een overzicht opgenomen van de begrote uren per programma.

Overzicht uren per programma	2017 begroot	2017 begroot herzien	Mutatie 2017 t.o.v. herzien
1. Instandhouding	19.671	30.143	10.472
2. Waterketen	4.626	4.455	-171
3. Projecten Bedrijfsfuncties	2.616	2.049	-567
4. Projecten Diensten	11.109	22.447	11.338
5. Projecten Derden AHN, BM en SAW@	7.140	8.114	974
6. Projecten Informatiehuis Water	15.352	8.643	-6.709
Totaal begroot	**60.514**	**75.851**	**15.337**

CONCEPT

14.2 Bijlage 2 Verdeelsleutels

Kostenverdeelsleutel	45/55	M2	ONTWERP	LICENTIE
	Belasting opbrengst in procenten t.b.v. de UVW 45/55 verdeelsleutel	Oppervlakte	Vervuilings eenheden - Ontwerp capaciteit	Aantal licenties deelnemers obv database EE
Aa en Maas	4,08747%	161.007	1.500.586	74
AGV/Waternet	6,91048%	70.412	2.068.500	
Brabantse Delta	4,40844%	170.744	1.314.930	44
De Dommel	3,63441%	151.237	1.471.430	18
De Stichtse Rijnlanden	4,25245%	83.021	1.399.022	68
Delfland	8,59332%	40.547	1.932.408	112
Fryslân	5,06853%	346.000		43
Drents Overijsselse Delta	4,26302%	255.500	1.154.300	75
Hollands Noorderkwartier	8,41704%	196.400	1.751.873	80
Hollandse Delta	5,80254%	101.809	1.817.998	30
Hunze en Aa's	3,13996%	207.000		48
Noorderzijlvest	2,23793%	144.000	707.423	35
Limburg	4,90728%	220.951	2.119.814	52
Rijn en IJssel	3,05648%	195.000	1.264.193	32
Rijnland	6,93989%	107.946	2.113.100	70
Rivierenland	6,08657%	201.000	1.648.000	44
Scheldestromen	3,18039%	190.273	796.800	40
Schieland en de Krimpenerwaard	3,34056%	35.113	708.900	30
Vallei en Veluwe	4,81784%	244.833	2.026.300	83
Vechtstromen	4,23073%	227.045	1.768.603	59
Zuiderzeeland	2,62466%	150.000	680.500	30
Totaal	**100,00%**	**3.499.838**	**28.244.680**	**1.067**

Naast bovenstaande kostenverdeelsleutels wordt er ook gebruik gemaakt van:

- VAST, waarbij de bijdrage evenredig wordt verdeeld over het aantal deelnemers
- DVO, waarbij de bijdrage wordt verdeeld over het aantal deelnemers dat een dienstverleningsovereenkomst (DVO) heeft getekend.

CONCEPT

14.3 Bijlage 3 Bijdragen per waterschap

1. Programma Instandhouding	Kennis delen & Verbinden (K212)	Mobiliteit (K096)	Organisatie	Bestuur	Capaciteit BUCA	Project en B&O Kantoor automatisering	Decos overgang naar join div/archief naar ws	uitbestede n KA	Project BIWA	evaluatie	strategische planning	Totaal
Aa en Maas	15.243	12.207	69.996	8.428	14.977	7.193	1.808	4.844	3.934	2.020	1.756	142.407
AGV/Waternet	20.633	16.523	94.746	11.409	20.273	9.736	2.448	6.557	5.325	2.734	2.377	192.762
Brabantse Delta	15.856	12.698	72.810	8.767	15.579	7.482	1.881	5.039	4.092	2.101	1.827	148.132
De Dommel	14.378	11.514	66.024	7.950	14.127	6.784	1.706	4.569	3.711	1.905	1.657	134.325
De Stichtse Rijnlanden	15.558	12.459	71.442	8.602	15.287	7.341	1.846	4.944	4.015	2.062	1.793	145.350
Delfland	23.847	19.096	109.501	13.185	23.430	11.252	2.829	7.578	6.154	3.160	2.748	222.780
Fryslân	17.117	13.707	78.597	9.464	16.817	8.077	2.031	5.440	4.417	2.268	1.972	159.906
Drents Overijsselse Delta	15.579	12.475	71.535	8.614	15.306	7.351	1.848	4.951	4.020	2.064	1.795	145.538
Hollands Noorderkwartier	23.510	18.827	107.955	12.999	23.099	11.093	2.789	7.471	6.067	3.115	2.709	219.635
Hollandse Delta	18.518	14.829	85.033	10.239	18.194	8.738	2.197	5.885	4.779	2.454	2.134	172.999
Noorderzijlvest	11.712	9.379	53.780	6.476	11.507	5.526	1.390	3.722	3.022	1.552	1.349	109.416
Limburg	16.809	13.460	77.183	9.294	16.515	7.931	1.994	5.342	4.338	2.227	1.937	157.030
Rijn en IJssel	13.275	10.631	60.957	7.340	13.043	6.264	1.575	4.219	3.426	1.759	1.530	124.017
Rijnland	20.690	16.568	95.004	11.440	20.328	9.763	2.455	6.575	5.339	2.742	2.384	193.287
Rivierenland	19.060	15.264	87.523	10.539	18.727	8.994	2.261	6.057	4.919	2.526	2.196	178.066
Scheldestromen	13.511	10.820	62.043	7.471	13.275	6.375	1.603	4.294	3.487	1.790	1.557	126.227
Schieland en de Krimpenerwaard	13.817	11.065	63.447	7.640	13.576	6.520	1.639	4.391	3.566	1.831	1.592	129.084
Vallei en Veluwe	16.638	13.324	76.399	9.199	16.347	7.851	1.974	5.287	4.294	2.205	1.917	155.435
Vechtstromen	15.517	12.426	71.252	8.580	15.246	7.322	1.841	4.931	4.004	2.056	1.788	144.962
Zuiderzeeland	12.450	9.970	57.171	6.884	12.233	5.875	1.477	3.957	3.213	1.650	1.435	116.314
RWS CIV	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hunze en Aa's	13.434	10.758	61.688	7.428	13.200	6.339	1.594	4.269	3.467	1.780	1.548	125.506
Het Waterschapshuis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake Beeldmateriaal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IPO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	**347.154**	**278.000**	**1.594.085**	**191.946**	**341.088**	**163.806**	**41.187**	**110.325**	**89.589**	**46.000**	**40.000**	**3.243.178**

CONCEPT

2. Programma Waterketen	Z-info	BVZ	Totaal
Kostenverdeelsleutel	ONTWERP	45/55	
	1	1	
Aa en Maas	59.234	1.269	**60.503**
AGV/Waternet	81.652	1.714	**83.366**
Brabantse Delta	51.906	1.319	**53.225**
De Dommel	58.084	1.197	**59.281**
De Stichtse Rijnlanden	55.225	1.295	**56.520**
Delfland	76.280	1.979	**78.259**
Fryslân	-	1.423	**1.423**
Drents Overijsselse Delta	45.565	1.296	**46.861**
Hollands Noorderkwartier	69.154	1.951	**71.105**
Hollandse Delta	71.764	1.539	**73.303**
Noorderzijlvest	27.925	977	**28.902**
Limburg	83.678	1.398	**85.076**
Rijn en IJssel	49.903	1.106	**51.009**
Rijnland	83.413	1.718	**85.131**
Rivierenland	65.054	1.584	**66.637**
Scheldestromen	31.453	1.126	**32.579**
Schieland en de Krimpenerwaard	27.983	1.151	**29.134**
Vallei en Veluwe	79.987	1.384	**81.370**
Vechtstromen	69.814	1.291	**71.105**
Zuiderzeeland	26.862	1.038	**27.900**
RWS CIV	-	-	-
Hunze en Aa's	-	-	-
Het Waterschapshuis	-	-	-
Derden inzake Beeldmateriaal	-	-	-
Derden inzake IHW	-	-	-
IPO	-	-	-
Totaal	**1.114.937**	**27.754**	**1.142.691**

CONCEPT

3. Programma Bedrijfsfuncties	De Digitale Watertoets	NDFF	B&O DAMO Water systeem	Vangst registratie	Digitaal Aangifte bedrijven	B&O DAMO Keringen	Totaal
Kostenverdeelsleutel	VAST	VAST	45/55	45/55	45/55	45/55	
	1	1	1	1	1	1	
Aa en Maas	17.195	17.163	7.522	3.555	2.046	8.558	**56.039**
AGV/Waternet	-	17.163	10.137	4.812	2.764	11.533	**46.408**
Brabantse Delta	-	17.163	7.819	3.698	2.128	8.896	**39.704**
De Dommel	-	17.163	7.102	3.353	1.931	8.081	**37.630**
De Stichtse Rijnlanden	17.195	-	7.675	3.628	2.088	8.732	**39.319**
Delfland	-	17.163	11.695	5.561	3.192	13.306	**50.917**
Fryslân	17.195	17.163	8.431	3.992	2.296	9.592	**58.668**
Drents Overijsselse Delta	17.195	17.163	7.685	3.633	2.091	8.743	**56.510**
Hollands Noorderkwartier	17.195	17.163	11.532	5.483	3.147	13.120	**67.640**
Hollandse Delta	17.195	17.163	9.111	4.318	2.482	10.365	**60.635**
Noorderzijlvest	17.195	17.163	5.809	2.731	1.576	6.609	**51.084**
Limburg	17.195	17.163	8.281	3.920	2.255	9.422	**58.236**
Rijn en IJssel	17.195	17.163	6.567	3.096	1.784	7.472	**53.277**
Rijnland	17.195	17.163	10.164	4.825	2.772	11.564	**63.682**
Rivierenland	17.195	17.163	9.374	4.445	2.555	10.664	**61.396**
Scheldestromen	-	17.163	-	3.151	-	-	**20.314**
Schieland en de Krimpenerwaard	17.195	17.163	6.830	3.222	1.856	7.771	**54.038**
Vallei en Veluwe	17.195	17.163	8.199	3.880	2.232	9.328	**57.996**
Vechtstromen	17.195	17.163	7.655	3.619	2.083	8.709	**56.423**
Zuiderzeeland	17.195	17.163	6.167	2.903	1.674	7.016	**52.120**
RWS CIV	-	-	-	-	-	-	**-**
Hunze en Aa's	17.195	-	-	3.133	1.805	-	**22.134**
Het Waterschapshuis	-	-	-	-	-	-	**-**
Derden inzake Beeldmateriaal	-	-	-	-	-	-	**-**
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	**-**
IPO	-	-	-	-	-	-	**-**
Totaal	**275.128**	**326.096**	**157.756**	**80.957**	**44.757**	**179.479**	**1.064.172**

4. Programma Diensten	B&O WION portaal	Onder steuning OGT / I-platform	IPv6	B&O Centrale Distributie laag	B&O eHRM	Nieuw WaterschapsNet	DROP
Kostenverdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	45/55	VERLOON	45/55	45/55
	1	1	1	1	1	1	1
Aa en Maas	1.511	6.469	1.254	11.629	25.735	45.028	13.942
AGV/Waternet	-	8.756	1.694	15.707	-	-	18.832
Brabantse Delta	1.572	6.729	1.304	12.092	29.078	46.827	14.498
De Dommel	1.424	6.102	1.184	10.974	25.629	42.488	13.158
De Stichtse Rijnlanden	1.542	6.602	1.280	11.867	-	-	14.228
Delfland	2.373	10.119	1.956	18.138	-	-	21.747
Fryslân	1.698	7.263	1.407	13.046	-	-	15.642
Drents Overijsselse Delta	1.544	6.611	1.282	11.882	32.262	-	14.247
Hollands Noorderkwartier	2.339	9.977	1.929	17.883	-	-	21.441
Hollandse Delta	1.839	7.858	1.522	14.106	29.184	54.643	16.913
Noorderzijlvest	1.157	4.970	966	8.957	19.421	-	10.739
Limburg	1.667	7.133	1.382	12.813	16.927	49.624	15.362
Rijn en IJssel	1.313	5.633	1.094	10.139	21.862	-	12.157
Rijnland	2.056	8.780	1.699	15.749	39.266	-	18.883
Rivierenland	1.893	8.088	1.566	14.517	56.459	56.235	17.405
Scheldestromen	1.337	5.734	1.113	10.318	-	-	12.371
Schieland en de Krimpenerwaard	1.368	5.863	1.138	10.550	19.633	-	12.649
Vallei en Veluwe	1.650	7.060	1.368	12.684	28.972	-	15.207
Vechtstromen	1.538	6.585	1.277	11.836	27.805	-	14.191
Zuiderzeeland	1.231	5.283	1.026	9.516	16.768	-	11.409
RWS CIV	-	-	-	-	-	-	-
Hunze en Aa's	1.329	5.701	-	-	3.661	-	-
Het Waterschapshuis	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake Beeldmateriaal	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	-
IPO	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	**32.380**	**147.316**	27.442	**254.405**	392.664	**294.845**	**305.021**

CONCEPT

4. Programma Diensten	Vergader centrum	B&O WILMA	Oracle TECH	Oracle Contract mgnt	Omgevingswet	Programma Informatie veiligheid	Gartner contractmanagement	Totaal
Kostenverdeelsleutel	45/55	45/55	LICENTIE	45/55	45/55	45/55	45/55	
	1	1	1	1	1	1	1	
Aa en Maas	16.075	13.297	108.017	4.029	34.926	35.703	4.311	**321.927**
AGV/Waternet	21.760	17.960	-	-	47.276	48.328	5.823	**186.135**
Brabantse Delta	16.722	13.827	85.489	4.193	36.330	37.138	4.483	**310.284**
De Dommel	15.163	12.549	60.093	3.798	32.944	33.677	4.069	**263.251**
De Stichtse Rijnlanden	16.408	13.570	104.074	4.113	35.647	36.441	4.400	**250.172**
Delfland	25.148	20.740	163.964	6.328	54.637	55.853	6.725	**387.729**
Fryslân	18.051	14.918	88.361	4.530	39.218	40.090	4.837	**249.061**
Drents Overijsselse Delta	16.429	13.587	109.808	4.119	35.694	36.488	4.405	**288.357**
Hollands Noorderkwartier	24.793	20.449	137.040	6.238	53.866	55.065	6.630	**357.651**
Hollandse Delta	19.529	16.130	81.918	4.904	42.429	43.373	5.230	**339.578**
Noorderzijlvest	12.351	10.242	66.082	3.085	26.835	27.432	3.321	**195.557**
Limburg	17.726	14.651	94.757	4.447	38.512	39.369	4.750	**319.123**
Rijn en IJssel	13.999	11.594	68.217	3.503	30.415	31.092	3.759	**214.779**
Rijnland	21.819	18.009	120.691	5.485	47.404	48.459	5.839	**354.139**
Rivierenland	20.101	16.599	94.852	5.049	43.671	44.643	5.382	**386.460**
Scheldestromen	14.249	11.799	75.394	3.566	30.958	31.646	3.826	**202.311**
Schieland en de Krimpenerwaard	14.571	12.063	68.181	3.648	31.658	32.363	3.911	**217.597**
Vallei en Veluwe	17.546	14.503	119.389	4.402	38.121	38.969	4.703	**304.575**
Vechtstromen	16.364	13.534	96.657	4.102	35.552	36.344	4.388	**270.171**
Zuiderzeeland	13.130	10.881	64.186	3.283	28.526	29.161	3.528	**197.928**
RWS CIV	-	-	-	-	-	-	-	**-**
Hunze en Aa's	14.168	-	81.653	3.546	30.781	31.466	-	**172.304**
Het Waterschapshuis	-	-	-	-	-	-	-	**-**
Derden inzake Beeldmateriaal	-	-	-	-	-	-	-	**-**
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	-	**-**
IPO	-	-	-	-	-	-	-	**-**
Totaal	**366.101**	**290.901**	**1.888.823**	**86.369**	**795.400**	**813.102**	**94.321**	**5.789.090**

CONCEPT

5. Programma Derden AHN, BM en SAW@	Project SAW@	SAWA B en O Personele inzet HWH	B&O SAW@ bijdrage WS aan RWS	Aanvullend project SAW@	SAW@ HWH-werkzaamheden	Actueel Hoogte bestand Nederland	Beeld Materiaal	Totaal
Kostenverdeelsleutel	DNO	VAST	45/55	45/55	VAST	M2	M2	
	1	1			1	1	1	
Aa en Maas	200.218	-	21.764	-	896	36.343	15.072	274.293
AGV/Waternet	-	-	107.163	-	1.208	15.894	6.591	130.856
Brabantse Delta	-	-	82.785	-	931	38.541	15.983	138.241
De Dommel	-	-	-	-	846	34.138	14.157	49.141
De Stichtse Rijnlanden	-	-	-	-	-	18.740	7.772	26.511
Delfland	-	-	-	-	-	9.152	3.796	12.948
Fryslân	-	-	-	-	-	78.101	32.389	110.489
Drents Overijsselse Delta	-	-	-	-	-	57.673	23.917	81.590
Hollands Noorderkwartier	-	-	120.368	-	1.375	44.332	18.385	184.460
Hollandse Delta	-	-	95.727	-	1.085	22.981	9.530	129.323
Noorderzijlvest	-	-	61.767	-	691	32.504	13.480	108.442
Limburg	156.001	-	89.452	-	986	49.874	20.683	316.997
Rijn en IJssel	-	-	-	-	-	44.016	18.254	62.270
Rijnland	-	-	-	-	-	24.366	10.105	34.471
Rivierenland	-	-	47.215	-	1.117	45.371	18.815	112.518
Scheldestromen	-	-	-	-	-	42.949	17.811	60.761
Schieland en de Krimpenerwaard	-	-	-	-	-	7.926	3.287	11.213
Vallei en Veluwe	-	-	86.592	-	977	55.265	22.919	165.752
Vechtstromen	-	-	-	-	-	51.250	21.253	72.503
Zuiderzeeland	-	-	66.211	-	734	33.859	14.041	114.845
RWS CIV	-	235.200	-	-	-	-	-	235.200
Hunze en Aa's	-	-	-	-	-	46.725	19.377	66.102
Het Waterschapshuis	-	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake Beeldmateriaal	-	-	-	-	-	-	2.377.191	2.377.191
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	-	-
IPO	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	**356.219**	**235.200**	**779.044**	**PM**	**10.846**	**790.000**	**2.704.807**	**4.876.116**

CONCEPT

6. Programma IHW	P605 Personeel IHW	P689 Programma bureau	P690 Facilitering IHW door HWH	Totaal
Kostenverdeelsleutel	VAST	VAST	VAST	
	1	1	1	
Aa en Maas	41.667	7.143	13.419	**62.229**
AGV/Waternet	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Brabantse Delta	41.667	7.143	13.419	**62.229**
De Dommel	41.667	7.143	13.419	**62.229**
De Stichtse Rijnlanden	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Delfland	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Fryslân	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Drents Overijsselse Delta	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Hollands Noorderkwartier	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Hollandse Delta	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Noorderzijlvest	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Limburg	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Rijn en IJssel	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Rijnland	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Rivierenland	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Scheldestromen	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Schieland en de Krimpenerwaard	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Vallei en Veluwe	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Vechtstromen	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Zuiderzeeland	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Data ICT Dienst	-	90.000	-	**90.000**
Hunze en Aa's	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Het Waterschapshuis	-	-	-	**-**
Derden inzake Beeldmateriaal	-	-	-	**-**
Derden inzake IHW	-	-	-	**-**
IPO	-	180.000	-	**180.000**
Totaal	**875.000**	**420.000**	**281.801**	**1.576.801**

CONCEPT

14.4 Bijlage 4 Totaal bijdragen 2017 herzien t.o.v. 2017

Totale bijdrage per waterschap herziene begroting 2017	Instand-houding	Waterketen	Bedrijfs-functies	Diensten	Derden AHN, BM en SAW@	IHW	Totaal
Aa en Maas	142.407	60.503	56.039	321.927	274.293	62.229	**917.398**
AGV/Waternet	192.762	83.366	46.408	186.135	130.856	62.229	**701.756**
Brabantse Delta	148.132	53.225	39.704	310.284	138.241	62.229	**751.814**
De Dommel	134.325	59.281	37.630	263.251	49.141	62.229	**605.856**
De Stichtse Rijnlanden	145.350	56.520	39.319	250.172	26.511	62.229	**580.101**
Delfland	222.780	78.259	50.917	387.729	12.948	62.229	**814.862**
Fryslân	159.906	1.423	58.668	249.061	110.489	62.229	**641.777**
Drents Overijsselse Delta	145.538	46.861	56.510	288.357	81.590	62.229	**681.085**
Hollands Noorderkwartier	219.635	71.105	67.640	357.651	184.460	62.229	**962.720**
Hollandse Delta	172.999	73.303	60.635	339.578	129.323	62.229	**838.067**
Hunze en Aa's	125.506	0	22.134	172.304	66.102	62.229	**448.274**
Noorderzijlvest	109.416	28.902	51.084	195.557	108.442	62.229	**555.630**
Limburg	157.030	85.076	58.236	319.123	316.997	62.229	**998.690**
Rijn en IJssel	124.017	51.009	53.277	214.779	62.270	62.229	**567.581**
Rijnland	193.287	85.131	63.682	354.139	34.471	62.229	**792.939**
Rivierenland	178.066	66.637	61.396	386.460	112.518	62.229	**867.306**
Scheldestromen	126.227	32.579	20.314	202.311	60.761	62.229	**504.419**
Schieland en de Krimpenerwaard	129.084	29.134	54.038	217.597	11.213	62.229	**503.295**
Vallei en Veluwe	155.435	81.370	57.996	304.575	165.752	62.229	**827.357**
Vechtstromen	144.962	71.105	56.423	270.171	72.503	62.229	**677.394**
Zuiderzeeland	116.314	27.900	52.120	197.928	114.845	62.229	**571.336**
Subtotaal waterschappen	***3.243.178***	***1.142.691***	***1.064.172***	***5.789.090***	***2.263.725***	***1.306.801***	***14.809.656***
RWS CIV	0	0	0	0	235.200	90.000	**325.200**
Het Waterschapshuis	0	0	0	0	0	0	**0**
Derden inzake Beeldmateriaal	0	0	0	0	2.377.191	0	**2.377.191**
Derden inzake IHW	0	0	0	0	0	0	**0**
IPO IHW	0	0	0	0	0	180.000	**180.000**
Subtotaal derden	***0***	***0***	***0***	***0***	***2.612.391***	***270.000***	***2.882.391***
Totaal	**3.243.178**	**1.142.691**	**1.064.172**	**5.789.090**	**4.876.116**	**1.576.801**	**17.692.048**

CONCEPT

Totale bijdrage per waterschap begroting 2017	Instand-houding	Waterketen	Bedrijfs-functies	Diensten	Data	IHW	Totaal
Aa en Maas	76.699	70.083	62.564	290.813	77.387	47.578	**625.124**
AGV/Waternet	101.133	96.286	144.610	125.153	33.843	47.578	**548.603**
Brabantse Delta	77.706	62.145	115.449	268.416	82.067	47.578	**653.361**
De Dommel	70.222	68.373	42.792	224.355	72.691	47.578	**526.010**
De Stichtse Rijnlanden	75.430	65.614	44.967	206.313	39.903	47.578	**479.804**
Delfland	116.473	91.487	59.589	322.804	19.489	47.578	**657.420**
Fryslân	81.938	5.723	57.211	197.749	166.302	47.578	**556.500**
Drents Overijsselse Delta	76.616	55.141	62.534	248.532	122.804	47.578	**613.204**
Hollands Noorderkwartier	113.824	83.515	177.827	290.631	94.398	47.578	**807.772**
Hollandse Delta	90.144	84.713	131.215	293.274	48.934	47.578	**695.857**
Hunze en Aa's	0	0	22.328	28.403	99.493	47.578	**197.801**
Noorderzijlvest	57.508	34.530	107.728	166.020	69.212	47.578	**482.576**
Limburg	84.114	5.875	133.398	301.412	106.198	47.578	**678.574**
Rijn en IJssel	64.700	59.048	58.206	180.324	93.725	47.578	**503.581**
Rijnland	97.900	97.984	70.264	290.201	51.883	47.578	**655.810**
Rivierenland	92.332	77.533	68.242	311.567	96.609	47.578	**693.861**
Scheldestromen	65.620	38.952	21.258	163.687	91.453	47.578	**428.548**
Schieland en de Krimpenerwaard	67.782	35.312	59.326	156.026	16.877	47.578	**382.900**
Vallei en Veluwe	81.365	93.085	137.424	262.472	117.677	47.578	**739.600**
Vechtstromen	75.810	81.581	62.241	229.171	109.127	47.578	**605.508**
Zuiderzeeland	61.778	33.667	113.043	171.792	72.096	47.578	**499.955**
Subtotaal waterschappen	***1.629.094***	***1.240.648***	***1.752.216***	***4.729.115***	***1.682.166***	***999.132***	***12.032.372***
RWS CIV	0	0	235.200	0	0	300.000	**535.200**
Het Waterschapshuis	0	0	0	0	0	0	**0**
Derden inzake Beeldmateriaal	0	0	0	0	2.208.032	0	**2.208.032**
Derden inzake IHW	0	0	0	0	0	947.346	**947.346**
IPO IHW	0	0	0	0	0	180.000	**180.000**
Subtotaal derden	***0***	***0***	***235.200***	***0***	***2.208.032***	***1.427.346***	***3.870.578***
Totaal	**1.629.094**	**1.240.648**	**1.987.416**	**4.729.115**	**3.890.198**	**2.426.478**	**15.902.950**

CONCEPT

Mutatie 2017 herzien t.o.v. 2017	Instand-houding	Waterketen	Bedrijfs-functies (excl SAW@)	Diensten	Derden AHN, BM en SAW@	IHW	Totaal
Aa en Maas	65.708	-9.580	-6.525	31.114	196.906	14.651	**292.274**
AGV/Waternet	91.629	-12.920	-7.610	60.982	6.421	14.651	**153.153**
Brabantse Delta	70.426	-8.920	-5.806	41.867	-13.765	14.651	**98.453**
De Dommel	64.103	-9.092	-5.162	38.896	-23.550	14.651	**79.846**
De Stichtse Rijnlanden	69.920	-9.094	-5.648	43.860	-13.392	14.651	**100.297**
Delfland	106.307	-13.228	-8.672	64.925	-6.541	14.651	**157.442**
Fryslân	77.968	-4.300	1.457	51.312	-55.812	14.651	**85.276**
Drents Overijsselse Delta	68.922	-8.279	-6.024	39.825	-41.214	14.651	**67.881**
Hollands Noorderkwartier	105.812	-12.410	-8.407	67.020	-11.718	14.651	**154.947**
Hollandse Delta	82.855	-11.410	10.324	46.304	-514	14.651	**142.210**
Hunze en Aa's	125.506	-	-194	143.901	-33.391	14.651	**250.474**
Noorderzijlvest	51.908	-5.628	-4.511	29.538	-12.904	14.651	**73.054**
Limburg	72.917	79.201	426	17.711	135.210	14.651	**320.116**
Rijn en IJssel	59.317	-8.039	-4.929	34.455	-31.455	14.651	**63.999**
Rijnland	95.387	-12.853	-6.582	63.938	-17.413	14.651	**137.130**
Rivierenland	85.734	-10.896	-6.846	74.893	15.909	14.651	**173.445**
Scheldestromen	60.606	-6.374	-944	38.623	-30.692	14.651	**75.871**
Schieland en de Krimpenerwaard	61.302	-6.178	-5.287	61.571	-5.664	14.651	**120.395**
Vallei en Veluwe	74.070	-11.715	-6.262	42.103	-25.090	14.651	**87.757**
Vechtstromen	69.152	-10.476	-5.818	41.000	-36.624	14.651	**71.886**
Zuiderzeeland	54.536	-5.767	-5.025	26.136	-13.149	14.651	**71.381**
	-	-	-	-	-	-	
Subtotaal waterschappen	**1.614.084**	**-97.958**	**-88.044**	**1.059.974**	**-18.442**	**307.669**	**2.777.284**
RWS CIV	-	-	-	-	0	-210.000	**-210.000**
Het Waterschapshuis	-	-	-	-	-	-	**-**
Derden inzake Beeldmateriaal	-	-	-	-	169.159	-	**169.159**
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-947.346	**-947.346**
IPO IHW	-	-	-	-	-	-	**-**
Subtotaal derden	**-**	**-**	**-**	**-**	**169.159**	**-1.157.346**	**-988.187**
Totaal	**1.614.084**	**-97.958**	**-88.044**	**1.059.974**	**150.718**	**-849.677**	**1.789.097**

CONCEPT

14.5 Bijlage 5 Berekening merendeelcriterium (werk voor derden)

Conform de door KokxDeVoogd voorgestelde systematiek is het merendeelcriterium (werk voor derden) berekend. Voor de toepassing van een vrijstelling voor aanbesteding is het van belang dat HWH minimaal 80% van haar werkzaamheden verricht voor waterschappen die deelnemen aan de Gemeenschappelijke regeling. Het merendeelcriterium mag berekend worden over een periode van 3 jaar. Het percentage werk voor derden in de periode 2015, 2016 en 2017 (begroot) bedraagt 13,4% en valt daarmee ruimschoots binnen het maximum van 20%.

CONCEPT

14.6 Bijlage 6 EMU saldo

Centraal Bureau voor de Statistiek
Sector Overheidsfinanciën en consumentenprijzen
Antwoordnummer 25000, 2490 XA Den Haag

Berekening EMU-saldo
Gemeenschappelijke regeling

Algemene gegevens:	
Naam gemeenschappelijke regeling	**Het Waterschapshuis**
Nummer gemeenschappelijke regeling	
Jaar:	**2017**
Naam contactpersoon:	
Telefoon:	
E-mail:	
Bestandsnaam:	EMU17005.XLS

	Omschrijving	2017 x € 1000,- Volgens begroting 2017	2016 x € 1000,- Volgens realisatie 2016
1	Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)		-621
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	107	98
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie		30
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd		33
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4		
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), **voor zover niet op exploitatie verantwoord**		
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)		
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties **niet op exploitatie verantwoord**		
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	30	
10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten		
11	Verkoop van effecten:	○ ja ◉ nee	○ ja ◉ nee
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)		
b	Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?		
Berekend EMU-saldo		**77**	**-526**

CONCEPT

CONCEPT

Vergaderstuk Algemeen bestuur

HetWaterschapshuis

Opsteller Sanne Hooijer	Aantal pagina's 6
Behandelend gremium Algemeen bestuur	Datum voorgelegd 6 juli 2017
Agendapunt, Onderwerp .., Begroting 2018	Agendering Ter besluitvorming
Kopie aan	Kenmerk V0367/CONCEPT

1 Samenvatting voorstel

In een afzonderlijke kaderbrief over de begroting 2018 (behandeld in de vergadering van het Algemeen bestuur Gr HWH d.d. 23 maart 2017) zijn de belangrijkste uitgangspunten reeds opgenomen.

De indeling van de begroting 2018 is gelijk aan de geactualiseerde begroting 2017:

- Deel 1: Instandhouding
- Deel 2: Projecten waterschappen
- Deel 3: Projecten derden
- Deel 4: Verwachte begrotingswijzigingen op basis van het meerjarenprogramma

Voor meer informatie wordt verwezen naar de leeswijzer in hoofdstuk 2 van de begroting.

De begroting 2018 daalt met € 781.468, wat vooral wordt veroorzaakt door een daling van de kosten van instandhouding (deel 1 van de begroting) en projecten derden (deel 3 van de begroting).

De interne projecten zoals opgenomen in de geactualiseerde begroting 2017 worden naar verwachting in 2017 gerealiseerd. Voor deze projecten worden in 2018 niet opnieuw kosten begroot.

Voor die projecten of beheer- en onderhoud diensten waarvan de Dienstverleningsovereenkomst in 2017, dan wel in 2018 aflopen, maar waar het in de lijn der verwachting is dat deze worden gecontinueerd, zijn de ramingen daarvan voor het gehele jaar opgenomen.

2 Inleiding

De begroting 2018 is gebaseerd op de geactualiseerde begroting 2017, met als uitgangspunten:

- Een flexibele organisatie waarin de medewerkers die de programma's/projecten/diensten uitvoeren of worden ingeleend vanuit de waterschappen of worden ingehuurd vanuit de markt.
- Een organisatie waar de vaste kern en instandhouding synoniem zijn. Maar waar ook binnen de vaste kern zoveel als mogelijk met meerjarige contracten wordt gewerkt.
- Een organisatie die in haar programma's werkt volgens Integraal Project Management (IPM).
- De uitgangspunten van de kaderbrief 2018:
    - Indexering materiële kosten 1,5%
    - Stijging personele kosten 1,5%

3 Wijzigingen in de structuur en de systematiek

De indeling van producten naar begrotingsprogramma's is niet gewijzigd ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2017.

3.1 Uurtarieven en opslagen

Zoals vermeld in de kaderbrief 2018 is in begroting 2018 het uurtarief voor inleen (vanuit waterschappen) en inhuur reeds gelijk getrokken naar € 99,47 inclusief BTW. Dit is gebaseerd op de Handleiding overheidstarieven 2017 (ministerie van financiën) met een indexatie van 1,5% voor 2018. Hierbij is het gemiddelde voor de flexibele schil gesteld op schaal 11.

Er wordt geen opslag voor overhead meer toegerekend aan de uurtarieven. Uitgangspunt is het doorbelasten van uitgevoerde diensten aan de producten en programma's op basis van vaste rekentarieven per dienst. De rekentarieven in 2018 zijn:

- Virtuele werkplek: € 300 per medewerker per maand.
- Capaciteitsmanagement: € 5.000 per medewerker voor de gehele begeleiding van instroom, doorstroom tot uitstroom.
- Reiskosten € 2.000 per jaar per medewerker.

3.2 Capaciteitsraming

Een belangrijke basis voor de HWH begroting zijn de personeelslasten. Hieronder is een overzicht opgenomen van de begrote uren per programma.

Overzicht uren per programma	2017 begroot herzien	2018 begroot	Mutatie 2018 t.o.v. 2017
1. Instandhouding	30.143	28.458	-1.685
2. Waterketen	4.455	4.455	-
3. Projecten Bedrijfsfuncties	2.049	2.049	-
4. Projecten Diensten	22.447	22.447	-
5. Projecten Derden AHN, BM en SAW@	8.114	8.114	-
6. Projecten Informatiehuis Water	8.643	8.515	-128
Totaal begroot	**75.851**	**74.038**	**-1.813**

4 Financiële begroting 2018

In deze paragraaf worden de belangrijkste wijzigingen aangegeven ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2017 die gelijktijdig met de begroting 2018 ter besluitvorming wordt voorgelegd.

Programma	2016 werkelijk	2016 begroot herzien	2017 begroot herzien	2018 begroot	Mutatie 2018 t.o.v. 2017
1. Instandhouding	3.742.191	2.656.850	3.243.178	2.702.745	-540.433
2. Waterketen	1.100.209	1.101.016	1.142.691	1.159.357	16.667
3. Projecten Bedrijfsfuncties	1.112.608	1.068.044	1.064.172	1.079.715	15.543
4. Projecten Diensten	5.093.295	4.865.996	5.789.089	5.871.912	82.822
5. Projecten Derden AHN, BM en SAW@	4.467.384	4.666.132	4.876.116	4.520.049	-356.067
6. Projecten Informatiehuis Water	2.660.777	3.359.921	1.576.801	1.576.801	-
Totaal begroot	**18.176.462**	**17.717.961**	**17.692.048**	**16.910.581**	**-781.468**

De daling van de begroting 2018 ten opzichte van 2017 is als volgt te verklaren:

Wijzigingen begroting 2018 ten opzichte van 2017	Totaal	Instand-houding	Projecten
Geactualiseerde begroting 2017	**17.692.048**	**3.243.178**	**14.448.868**
Indexering basis uurtarief	85.844	31.466	54.378
Subtotaal na wijziging uitgangspunten	***17.777.892***	***3.274.644***	***14.503.246***
Indexering out of pocketkosten	76.658	15.850	60.808
Wijzigingen projecten	-943.968	-587.749	-356.219
Begroting 2018	**16.910.581**	**2.702.744**	**14.207.834**

5 Vervolg/planning

De planning voor de begroting is als volgt:

Programmabegroting 2018 en wijziging 2017	Deadline	Team/Gremium
DB vaststellen concept ontwerp begroting	23 maart	DB
Start zienswijzeprocedure, begroting naar ws'en 8 weken	30 maart	Waterschappen
Einde zienswijzeperiode	24 mei	Waterschappen
DB: vaststellen nota van toelichting begrotingswijziging 2017, definitieve ontwerp begroting 2018 en eventuele concept wijzigingsvoorstellen 2018	2 juni	Dagelijks Bestuur
AB vaststellen gewijzigde begroting 2017 en begroting 2018	6 juli	Alg. Bestuur
Aanleveren vastgestelde gewijzigd Begroting 2017 en ontwerp begroting 2018 bij provincie	Uiterlijk 1 augustus	Provincie

6 Gevraagd besluit

1. De ontwerp begroting 2018 van de Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis vast te stellen.

2. Kennis te nemen van de reactienota op de ingediende zienswijzen.

7 Besluit

☐ Positief, conform voorstel
☐ Overwegend positief, onder voorbehoud van de volgende aanpassingen
☐ Negatief, niet conform voorstel

Bijlagen:

1) Totale bijdrage per waterschap begroting 2018
2) Totale bijdrage per waterschap herziene begroting 2017
3) Verschil bijdrage per waterschap herziene begroting 2017 en begroting 2018

Bijlage 1: Bijdrage per waterschap begroting 2018

Totale bijdrage per waterschap begroting 2018	Instand-houding	Waterketen	Bedrijfs-functies	Diensten	Derden AHN, BM en SAW@	IHW	Totaal
Aa en Maas	118.677	61.385	56.859	326.617	74.087	62.229	**699.853**
AGV/Waternet	160.641	84.582	47.085	189.055	130.873	62.229	**674.464**
Brabantse Delta	123.448	54.001	40.284	314.757	138.254	62.229	**732.973**
De Dommel	111.942	60.145	38.181	267.049	49.153	62.229	**588.699**
De Stichtse Rijnlanden	121.129	57.344	39.887	254.192	26.511	62.229	**561.293**
Delfland	185.657	79.401	51.658	393.937	12.948	62.229	**785.829**
Fryslân	133.260	1.445	59.525	253.087	110.489	62.229	**620.035**
Drents Overijsselse Delta	121.286	47.545	57.336	292.466	81.590	62.229	**662.452**
Hollands Noorderkwartier	183.036	72.142	68.626	363.402	184.479	62.229	**933.914**
Hollandse Delta	144.171	74.372	61.520	344.526	129.339	62.229	**816.157**
Hunze en Aa's	104.592	0	22.454	171.347	66.102	62.229	**426.723**
Noorderzijlvest	91.183	29.324	51.832	198.409	108.452	62.229	**541.428**
Limburg	130.863	86.316	59.087	323.924	161.009	62.229	**823.429**
Rijn en IJssel	103.351	51.753	54.057	217.906	62.270	62.229	**551.565**
Rijnland	161.078	86.373	64.611	359.207	34.471	62.229	**767.968**
Rivierenland	148.393	67.609	62.292	391.711	112.534	62.229	**844.768**
Scheldestromen	105.193	33.054	20.614	205.582	60.761	62.229	**487.431**
Schieland en de Krimpenerwaard	107.574	29.559	54.829	220.807	11.213	62.229	**486.211**
Vallei en Veluwe	129.534	82.557	58.844	308.992	165.766	62.229	**807.921**
Vechtstromen	120.806	72.142	57.248	274.073	72.503	62.229	**659.002**
Zuiderzeeland	96.932	28.307	52.883	200.866	114.855	62.229	**556.072**
Subtotaal waterschappen	***2.702.745***	***1.159.357***	***1.079.715***	***5.871.912***	***1.907.658***	***1.306.801***	***14.028.189***
RWS CIV	0	0	0	0	235.200	90.000	**325.200**
Het Waterschapshuis	0	0	0	0	0	0	**0**
Derden inzake Beeldmateriaal	0	0	0	0	2.377.191	0	**2.377.191**
Derden inzake IHW	0	0	0	0	0	0	**0**
IPO IHW	0	0	0	0	0	180.000	**180.000**
Subtotaal derden	***0***	***0***	***0***	***0***	***2.612.391***	***270.000***	***2.882.391***
Totaal	**2.702.745**	**1.159.357**	**1.079.715**	**5.871.912**	**4.520.049**	**1.576.801**	**16.910.581**

Bijlage 2: Bijdrage per waterschap herziene begroting 2017

Totale bijdrage per waterschap herziene begroting 2017	Instand-houding	Waterketen	Bedrijfs-functies	Diensten	Data	IHW	Totaal
Aa en Maas	142.407	60.503	56.039	322.102	274.293	62.229	**917.573**
AGV/Waternet	192.762	83.366	46.408	186.135	130.856	62.229	**701.756**
Brabantse Delta	148.132	53.225	39.704	310.465	138.241	62.229	**751.995**
De Dommel	134.325	59.281	37.630	263.418	49.141	62.229	**606.023**
De Stichtse Rijnlanden	145.350	56.520	39.319	250.350	26.511	62.229	**580.279**
Delfland	222.780	78.259	50.917	387.984	12.948	62.229	**815.117**
Fryslân	159.906	1.423	58.668	249.253	110.489	62.229	**641.969**
Drents Overijsselse Delta	145.538	46.861	56.510	288.535	81.590	62.229	**681.263**
Hollands Noorderkwartier	219.635	71.105	67.640	357.903	184.460	62.229	**962.972**
Hollandse Delta	172.999	73.303	60.635	339.784	129.323	62.229	**838.273**
Hunze en Aa's	125.506	0	22.134	168.759	66.102	62.229	**444.729**
Noorderzijlvest	109.416	28.902	51.084	195.699	108.442	62.229	**555.772**
Limburg	157.030	85.076	58.236	319.313	316.997	62.229	**998.880**
Rijn en IJssel	124.017	51.009	53.277	214.936	62.270	62.229	**567.737**
Rijnland	193.287	85.131	63.682	354.365	34.471	62.229	**793.165**
Rivierenland	178.066	66.637	61.396	386.671	112.518	62.229	**867.517**
Scheldestromen	126.227	32.579	20.314	202.470	60.761	62.229	**504.578**
Schieland en de Krimpenerwaard	129.084	29.134	54.038	217.759	11.213	62.229	**503.456**
Vallei en Veluwe	155.435	81.370	57.996	304.763	165.752	62.229	**827.545**
Vechtstromen	144.962	71.105	56.423	270.349	72.503	62.229	**677.572**
Zuiderzeeland	116.314	27.900	52.120	198.077	114.845	62.229	**571.485**
Subtotaal waterschappen	***3.243.178***	***1.142.691***	***1.064.172***	***5.789.090***	***2.263.725***	***1.306.801***	***14.809.656***
RWS CIV	0	0	0	0	235.200	90.000	**325.200**
Het Waterschapshuis	0	0	0	0	0	0	**0**
Derden inzake Beeldmateriaal	0	0	0	0	2.377.191	0	**2.377.191**
Derden inzake IHW	0	0	0	0	0	0	**0**
IPO IHW	0	0	0	0	0	180.000	**180.000**
Subtotaal derden	***0***	***0***	***0***	***0***	***2.612.391***	***270.000***	***2.882.391***
Totaal	**3.243.178**	**1.142.691**	**1.064.172**	**5.789.090**	**4.876.116**	**1.576.801**	**17.692.048**

Bijlage 3: Verschil bijdrage per waterschap herziene begroting 2017 en begroting 2018

Mutatie 2017 herzien t.o.v. 2018	Instand-houding	Waterketen	Bedrijfs-functies (excl SAW@)	Diensten	Derden AHN, BM en SAW@	IHW	Totaal
Aa en Maas	-23.730	882	819	4.514	-200.205	-	**-217.719**
AGV/Waternet	-32.121	1.216	677	2.920	17	-	**-27.292**
Brabantse Delta	-24.684	776	580	4.292	13	-	**-19.022**
De Dommel	-22.384	865	551	3.632	12	-	**-17.325**
De Stichtse Rijnlanden	-24.221	824	569	3.842	-	-	**-18.986**
Delfland	-37.123	1.141	741	5.952	-	-	**-29.288**
Fryslân	-26.646	21	857	3.834	-	-	**-21.934**
Drents Overijsselse Delta	-24.252	684	826	3.931	-	-	**-18.812**
Hollands Noorderkwartier	-36.599	1.037	986	5.499	19	-	**-29.058**
Hollandse Delta	-28.828	1.069	885	4.743	15	-	**-22.116**
Hunze en Aa's	-20.914	-	321	2.588	-	-	**-18.005**
Noorderzijlvest	-18.233	422	748	2.709	10	-	**-14.344**
Limburg	-26.167	1.241	851	4.612	-155.987	-	**-175.451**
Rijn en IJssel	-20.666	744	780	2.970	-	-	**-16.172**
Rijnland	-32.209	1.242	929	4.842	-	-	**-25.197**
Rivierenland	-29.672	972	896	5.039	16	-	**-22.749**
Scheldestromen	-21.034	475	300	3.112	-	-	**-17.147**
Schieland en de Krimpenerwaard	-21.510	425	791	3.049	-	-	**-17.246**
Vallei en Veluwe	-25.901	1.187	848	4.229	14	-	**-19.624**
Vechtstromen	-24.156	1.037	825	3.724	-	-	**-18.570**
Zuiderzeeland	-19.382	407	763	2.789	10	-	**-15.413**
	-	-	-	-	-	-	
Subtotaal waterschappen	**-540.433**	**16.667**	**15.543**	**82.822**	**-356.067**	**-**	**-781.468**
RWS CIV	-	-	-	-	-	-	-
Het Waterschapshuis	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake Beeldmateriaal	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	-
IPO IHW	-	-	-	-	-	-	-
Subtotaal derden	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Totaal	**-540.433**	**16.667**	**15.543**	**82.822**	**-356.067**	**-**	**-781.468**

HetWaterschapshuis

Ontwerp Begroting 2018

Het Waterschapshuis

Versie 06-04-2017 t.b.v. AB van 6 juli 2017

Kenmerk: V0367/CONCEPT

Deel 1: Financiële analyse en instandhouding

In deel 1 wordt een algemeen beeld geschetst van de financiële en inhoudelijke ontwikkelingen. Deze hoofdstukken vormen een bestuurlijke samenvatting van de begroting. Daarnaast is in dit deel het begrotingsprogramma Instandhouding uitgewerkt.

CONCEPT

Inhoudsopgave

Deel 1: Financiële analyse en instandhouding 2

1 Voorwoord 6

2 Leeswijzer 7

3 Begroting in één oogopslag 8

4 Financiële analyse 9

5 Paragrafen 9

5.1 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar 9
5.2 Uitgangspunten en normen 10
5.3 Incidentele baten en lasten 10
5.4 Kostentoerekening 11
5.5 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen 11
5.6 Weerstandsvermogen 12
5.7 Financiering 13
5.8 Verbonden partijen 14
5.9 Bedrijfsvoering 14
5.10 EMU saldo 15

6 Begroting naar programma's 16

7 Begroting naar kosten – en opbrengstensoorten 17

8 Programma 1 Instandhouding 18

8.1 Wat willen we bereiken? 18
8.2 Relevante beleidskaders 18
8.3 Ontwikkelingen 2018 19
8.4 Wat gaan we daarvoor doen? 19
8.5 Wat mag het kosten? 20

Deel 2: Projecten waterschappen 21

9 Programma 2 Waterketen 22

9.1 Wat willen we bereiken? 22
9.2 Relevante beleidskaders 22

CONCEPT

9.3 Verwachte business cases bij dit programma 22
9.4 Wat gaan we daarvoor doen? 23
9.5 Wat mag het kosten? 23

10 Programma 3 Bedrijfsfuncties 24
10.1 Wat willen we bereiken? 24
10.2 Relevante beleidskaders 24
10.3 Verwachte business cases bij dit programma 25
10.4 Wat gaan we daarvoor doen? 25
10.5 Wat mag het kosten? 27

11 Programma 4 Uitvoering: Diensten 28
11.1 Wat willen we bereiken? 28
11.2 Relevante beleidskaders 29
11.3 Verwachte business cases bij dit programma 29
11.4 Wat gaan we daarvoor doen? 29
11.5 Wat mag het kosten? 33

Deel 3: Projecten derden 34

12 Programma 5 Derden AHN, BM en SAW@ 35
12.1 Wat willen we bereiken? 35
12.2 Relevante beleidskaders 35
12.3 Business cases bij dit programma 36
12.4 Wat gaan we daarvoor doen? 36
12.5 Wat mag het kosten? 37

13 Programma 6 Informatiehuis Water 38
13.1 Wat willen we bereiken? 38
13.2 Relevante beleidskaders 38
13.3 Business cases bij dit programma 39
13.4 Wat gaan we daarvoor doen? 39
13.5 Wat mag het kosten? 40

Deel 4: Verwachte begrotingswijzigingen 2018 41

14 Bijlagen 43
14.1 Bijlage 1 Overzicht formatie en capaciteit 43
14.2 Bijlage 2 Verdeelsleutels 44

CONCEPT

14.3	Bijlage 3 Bijdragen per waterschap	45
14.4	Bijlage 4 Totaal bijdragen 2018 t.o.v. 2017	52
14.5	Bijlage 5 Berekening merendeelcriterium (werk voor derden)	55
14.6	Bijlage 6 EMU saldo	56

CONCEPT

1 Voorwoord

Voor u ligt de ontwerp programmabegroting 2018 van Het Waterschapshuis. Deze begroting maakt inzichtelijk op welke wijze het Waterschapshuis de in 2018 gestelde doelen wil realiseren en welke financiële middelen hiermee gemoeid zijn.

De indeling van de ontwerp begroting 2018 is gelijk aan de geactualiseerde begroting 2017:
- Deel 1: Instandhouding
- Deel 2: Projecten waterschappen
- Deel 3: Projecten derden
- Deel 4: Verwachte begrotingswijzigingen op basis van het meerjarenprogramma

Voor meer informatie wordt verwezen naar de leeswijzer in hoofdstuk 2.

De begroting 2018 is gebaseerd op:
- Een flexibele organisatie waarin de medewerkers die de programma's/projecten/diensten uitvoeren of worden ingeleend vanuit de waterschappen of worden ingehuurd vanuit de markt.
- Een organisatie waar de vaste kern en instandhouding synoniem zijn. Maar waar ook binnen de vaste kern zoveel als mogelijk met meerjarige contracten wordt gewerkt, in zoverre dit binnen de wetgeving mogelijk is.
- Een organisatie die in haar programma's werkt volgens Integraal Project Management (IPM).
- De uitgangspunten van de kaderbrief 2018:
    - Indexering materiële kosten 1,5%
    - Stijging personele kosten 1,5%

In de ontwerp begroting 2018 zijn de volgende uitgangspunten verwerkt:
Deel 1. Instandhouding.
- De interne projecten zoals opgenomen in de geactualiseerde begroting 2017 worden naar verwachting in 2017 gerealiseerd. Voor deze projecten worden in 2018 niet opnieuw kosten begroot.
- Er is nog geen rekening gehouden met de uitkomsten van de evaluatie HWH 2.0. Indien deze evaluatie leidt tot gewijzigd beleid zal hiervoor via een begrotingswijziging budget worden gevraagd aan het Algemeen bestuur.
- In 2018 zal, zoals aangekondigd in de kaderbrief, een begin worden gemaakt om de kwaliteit van de uitvoering van projecten en beheer te verbeteren. Dit wordt in detail uitgewerkt in het jaarplan 2018, welke november 2017 aan het Algemeen bestuur ter informatie wordt voorgelegd. Daarnaast zal de tooling voor financiën in 2018 worden verbeterd. Deze interne projecten zijn vooralsnog opgenomen in deel 4 van de begroting bij de verwachte begrotingswijzigingen 2018.

Deel 2. Projecten Waterschappen
- Op verzoek van de Opdrachtgeverstafel voert HWH opdrachten uit. De ontwerp begroting 2018 is gebaseerd op dezelfde projecten en deelname als de geactualiseerde begroting 2017.

Deel 3. Projecten derden.
- Op de inhoud van deze projecten hebben de waterschappen maar beperkt invloed. De kosten voor 2018 zijn binnen deze projecten op hetzelfde niveau gesteld als 2017.
- Bij SAW@ is in 2017 het laatste deel van de projectkosten voor de bouw van SAW@ met RWS afgerekend.
- Bij SAW@ zal in 2017 een start gemaakt worden met aanvullende projecten. Hiervoor wordt in deel 4 van de begroting een bijdrage vanuit de waterschappen voorzien van € 150.000.
- In de komende jaren zullen naar verwachting aan SAW@ nieuwe deelnemers toetreden. In deel 4 van de begroting is hiervoor een verwachte begrotingswijziging vermeld.

Een meer gedetailleerde analyse is opgenomen in hoofdstuk 4.

CONCEPT

2 Leeswijzer

De opbouw van de ontwerp begroting 2018 is als volgt.

In deel 1 (hoofdstuk 3 tot en met 8) wordt een algemeen beeld geschetst van de financiële en inhoudelijke ontwikkelingen. Deze hoofdstukken vormen een bestuurlijke samenvatting van de begroting. Daarnaast is in dit deel het begrotingsprogramma Instandhouding uitgewerkt. Alle wijzigingen die betrekking hebben op het begrotingsprogramma Instandhouding moeten na een zienswijzeprocedure door het Algemeen bestuur worden vastgesteld.

In deel 2 (hoofdstuk 9 tot en met 11) worden de begrotingsprogramma's waterschappen uitgewerkt. Dit betreft de programma's Waterketen, Bedrijfsfuncties en Diensten. De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen) organiseren zich per project in een uitvoerend overleg. Dit uitvoerend overleg heeft zeggenschap over de gelden die worden begroot voor de projecten. Dit deel van de begroting dient formeel door het Algemeen bestuur van HWH te worden vastgesteld.

In deel 3 (hoofdstuk 12 en 13) worden de begrotingsprogramma's derden uitgewerkt. Dit betreft de programma's AHN, Beeldmateriaal en SAW@ en het programma IHW. De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen en derden) organiseren zich per project in samengesteld uitvoerend overleg. De opdracht van de waterschappen aan HWH beperkt zich tot facilitering. De bestuurlijke aansturing ligt niet bij het bestuur van HWH. Dit deel van de begroting dient echter wel formeel door het Algemeen bestuur van HWH te worden vastgesteld.

In deel 4 wordt aangekondigd welke begrotingswijzigingen voor 2018 worden verwachten op het moment van het opstellen van de begroting. Deze projecten hebben nog niet geleid tot een dienstverleningsovereenkomst en worden daarom nog niet in de financiële begroting verwerkt.

Per Programma wordt een vaste opzet gehanteerd volgens de bekende 3 'W-vragen':
- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we daarvoor doen?
- Wat mag het kosten?

De indeling van producten naar begrotingsprogramma's is voor 2018 niet gewijzigd ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2017.

In hoofdstuk 5 zijn de wettelijk verplichte paragrafen opgenomen. Deze paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de begroting. Hierin zijn onder andere de begrotingsuitgangspunten opgenomen, de risico-inventarisatie en de ontwikkelingen in de bedrijfsvoering.

In de verdere hoofdstukken en bijlagen treft u diverse overzichten aan, waaronder de overzichten met bijdragen per product/per waterschap.

CONCEPT

3 Begroting in één oogopslag

De opbouw van de ontwerp begroting 2018 wordt in onderstaande cirkeldiagram in hoofdlijn weergegeven. De analyse 2018 ten opzichte van 2017 wordt in hoofdstuk 4 weergegeven.

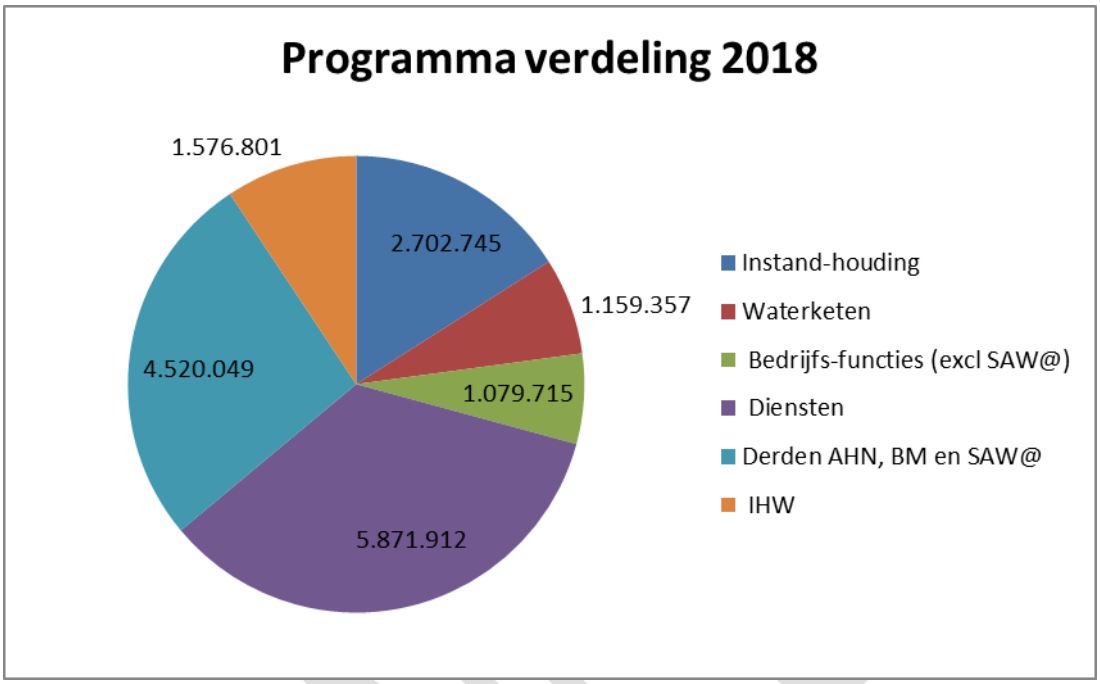

CONCEPT

4 Financiële analyse

In deze paragraaf worden de mutaties tussen de ontwerp begroting 2018 en de geactualiseerde begroting 2017 toegelicht. De totale begroting daalt met € 781.468 als gevolg van het eenmalige karakter van diverse interne projecten in 2017 en de eindafrekening van de bouw van SAW@ die in 2017 heeft plaatsgevonden. In de hoofdstukken 8 tot en met 13 wordt op de programma's een verdere toelichting gegeven.

Programma	2016 werkelijk	2016 begroot herzien	2017 begroot herzien	2018 begroot	Mutatie 2018 t.o.v. 2017
1. Instandhouding	3.742.191	2.656.850	3.243.178	2.702.745	-540.433
2. Waterketen	1.100.209	1.101.016	1.142.691	1.159.357	16.667
3. Projecten Bedrijfsfuncties	1.112.608	1.068.044	1.064.172	1.079.715	15.543
4. Projecten Diensten	5.093.295	4.865.996	5.789.089	5.871.912	82.822
5. Projecten Derden AHN, BM en SAW@	4.467.384	4.666.132	4.876.116	4.520.049	-356.067
6. Projecten Informatiehuis Water	2.660.777	3.359.921	1.576.801	1.576.801	-
Totaal begroot	**18.176.462**	**17.717.961**	**17.692.048**	**16.910.581**	**-781.468**

De begroting 2018 is gebaseerd op de geactualiseerde begroting 2017 en is als volgt tot stand gekomen:

Wijzigingen begroting 2018 ten opzichte van 2017	Totaal	Instand-houding	Projecten
Geactualiseerde begroting 2017	**17.692.048**	**3.243.178**	**14.448.868**
Indexering basis uurtarief	85.844	31.466	54.378
Subtotaal na wijziging uitgangspunten	***17.777.892***	***3.274.644***	***14.503.246***
Indexering out of pocketkosten	76.658	15.850	60.808
Wijzigingen projecten	-943.968	-587.749	-356.219
Begroting 2018	**16.910.581**	**2.702.744**	**14.207.834**

5 Paragrafen

5.1 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

HWH 2.0

In het achterliggende jaar is veel tijd en energie gestoken in de afronding van de flexibilisering van HWH 2.0. De waterschappen verwachten van Het Waterschapshuis dat het zo compact mogelijk, dienstbaar, vaardig en effectief is. Voor veel projecten is een Dienstverleningsovereenkomst opgesteld en een Uitvoerend Overleg ingesteld. Voor de verbetering van de aansturing van programma's en projecten wordt nu IPM gehanteerd.
Om de kwaliteit van de ondersteunende processen te verbeteren is toenadering gezocht met de waterschappen.

Sturing en verantwoording binnen HWH 2.0

De inrichting van HWH 2.0 heeft invloed gehad op de begrotings- en verantwoordingstructuur van Het Waterschapshuis. Dat betreft onder andere het inrichten van een programma "Instandhouding" en het creëren van loden deuren tussen de diverse producten en programma's. Het programma instandhouding betreft de instandhouding van de basisinfrastructuur van Het Waterschapshuis, waarvan de kosten niet toegerekend worden aan taken en waarvan de kosten worden gedragen door alle deelnemers. Het uitgangspunt blijft dat alle geldstromen waarbij HWH (juridisch) contractpartner is, via de begroting van HWH blijven lopen.

Ten aanzien van begrotingswijzigingen leiden alleen contractmutaties (dienstverleningsovereenkomsten met waterschappen of derden) tot begrotingswijzigingen. Deze worden formeel vastgesteld door het Algemeen Bestuur. De wettelijke zienswijzeprocedure geldt alleen nog voor begrotingswijzigingen die de "instandhouding" betreffen.

De bestuursrapportages zijn conform de wens van het Algemeen bestuur compacter geworden en meer toegesneden worden op de instandhouding en de capaciteit. De informatie inzake programma's en projecten wordt primair gericht aan de opdrachtgeverstafel en de stuurgroepen. Voor het Dagelijks bestuur en het Algemeen bestuur zal deze informatie in de vorm van een bijlage worden meegezonden.

De uitgangspunten voor de geactualiseerde begroting 2018 worden in de volgende paragraaf toegelicht. Belangrijke afwijkingen ten opzichte van de eerder vastgestelde begroting 2018 worden per programma behandeld in de hoofdstukken 8 tot en met 13.

5.2 Uitgangspunten en normen

Voor de begroting 2018 hanteren we de volgende financiële uitgangspunten:

Indexering voor materiële kosten

Er is een generieke inflatiecorrectie doorgevoerd voor de materiële kosten van 1,5%.

Personeelslasten

De CAO voor de waterschappen is het uitgangspunt voor de personeelslasten. De salarisschalen voor de waterschappen zijn per 1 januari 2017 niet verhoogd. In verband met individuele salarisstijgingen wordt een gemiddelde stijging van 1,5% als basis genomen voor de begroting 2018.

Systematiek en kostprijs van de uitvoeringskosten

De norm voor de productiviteitsuren blijft 1400 uur. De systematiek met het gebruik van kostenplaatsen en kostendragers is aangepast. Uitgangspunt is het doorbelasten van uitgevoerde diensten aan de producten en programma's op basis van vaste rekentarieven per dienst.

5.3 Incidentele baten en lasten

Deze paragraaf geeft inzicht in de baten en lasten die als eenmalig ten opzichte van voorgaande en komende begrotingsjaren moeten worden beschouwd.

De incidentele baten en lasten zijn in de begroting 2018 nihil. De begroting van Het Waterschapshuis kenmerkt zich doordat opdrachten vanuit de waterschappen via getekende deelname overeenkomsten financieel worden vertaald.

5.4 Kostentoerekening

In de paragraaf betreffende de kostentoerekening wordt ingegaan op de principes die zijn gehanteerd bij de toerekening van kosten aan de kostendragers. Daarbij wordt inzicht gegeven in:
- de wijze waarop uitvoering is gegeven aan de eis van objectieve en bedrijfseconomische criteria
- de kwantitatieve grondslagen die als onderdeel van de kostentoerekening zijn gehanteerd.

Uurtarieven en doorbelastingen

Het uurtarief voor inleen (vanuit waterschappen) en inhuur is gelijk getrokken naar € 98 inclusief BTW, gebaseerd op de Handleiding overheidstarieven 2017 (ministerie van financiën). Voor de begroting 2018 is dit tarief geïndexeerd met 1,5% naar € 99,47.

Uitgangspunt is het doorbelasten van uitgevoerde diensten aan de producten en programma's op basis van vaste rekentarieven per dienst. De rekentarieven zijn:

- Virtuele werkplek: € 300 per medewerker per maand.
- Capaciteitsmanagement: € 5.000 per medewerker voor de gehele begeleiding van instroom, doorstroom tot uitstroom.
- Reiskosten € 2.000 per jaar per medewerker.

Verdeelsleutels

Naar verwachting vindt er de komende periode geen fusie van waterschappen plaats. In 2017 zal Hunze en Aa's naar verwachting toetreden als deelnemer aan de Gemeenschappelijke regeling. Dit heeft invloed op de vaste componenten in de verdeelsleutels.

Bij de doorbelasting aan de deelnemende waterschappen worden soorten verdeelsleutels gebruikt:

a. *Gelijke delen* - Totale kosten gedeeld door het aantal opdrachtgevers.
b. *Verdeelmodel van de Unie van Waterschappen* - Totale kosten deels verdeeld in gelijke delen, deels naar rato van de belastingopbrengst, een en ander gelijk de Unie van Waterschappen dit verdeelmodel toepast.
c. *Naar rato van het aantal inwoners* – Percentage gelijk aan het percentage dat het aantal inwoners binnen het eigen zorggebied uitmaakt van het totaal aantal inwoners binnen de zorggebieden van alle opdrachtgevers tezamen.
d. *Naar rato van het aantal vervuilingseenheden* - Percentage gelijk aan het percentage dat het aantal vervuilingseenheden binnen het eigen zorggebied uitmaakt van het totaal aantal vervuilingseenheden binnen de zorggebieden van alle opdrachtgevers tezamen.
e. *Naar rato van het aantal hectare gebied* - Percentage gelijk aan het percentage dat het aantal hectare van het eigen zorggebied uitmaakt van het totaal aantal hectare van de zorggebieden van alle opdrachtgevers tezamen.
f. *Vast procentueel per opdrachtgever bepaald gedeelte* – Procentueel deel van de totale kosten zoals dit als genoemd percentage is bepaald, niet afhankelijk gesteld van berekening of berekeningswijze.

5.5 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen

In 2018 worden geen onttrekkingen of toevoegingen aan voorzieningen begroot.

Bij de afwikkeling van de jaarrekening 2016 zijn de resterende bestemmingsreserves uitbetaald aan de waterschappen. Alleen de bestemmingsreserve HWH 2.0 is in stand gehouden. Hierin is eind 2016 nog een saldo van € 37.000 aanwezig. De bestemmingsreserve kan aangewend worden

voor toekomstige kosten in het kader van HWH 2.0. In 2018 zijn in de begroting geen mutaties in bestemmingsreserves opgenomen.

5.6 Weerstandsvermogen

Algemeen

Het Waterschapshuis wil op gestructureerde wijze risico's beheersen. Om die reden is het van belang om inzicht te hebben in de risico's zodat passende beheersmaatregelen getroffen kunnen worden. Conform artikel 4.19 van Het Waterschapsbesluit bevat de paragraaf betreffende het weerstandsvermogen ten minste:

a. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, met daarbij een beschouwing over de stand aan het begin, de mutaties en de stand aan het eind van het begrotingsjaar van de algemene reserves en de voorzieningen;
b. een inventarisatie van de risico's;
c. het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's.

Inventarisatie van de risico's

Met de inwerkingtreding van de nieuwe Gemeenschappelijke Regeling per maart 2015 worden programma/project-specifieke risico's door de deelnemers aan het betreffende programma/project gedragen. Dit betreft de zogenaamde "loden deur". Dit belangrijke principe is verankerd in de Gemeenschappelijke regeling (artikel 4, 5, 36) en verder uitgewerkt in het dienstverleningshandvest (vrijwaringsbepaling) en de dienstverleningsovereenkomsten. Aangezien de programma/projectrisico's bij de deelnemers liggen, worden de risico's niet meer opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Wel wordt in de bestuursrapportage (per 1 mei, 1 september en 31 december) inzicht gegeven in de risico's per project.

Naast projectspecifieke risico's zijn er ook programma overstijgende risico's die het geheel van Het Waterschapshuis betreffen. In onderstaande tabel zijn deze risico's opgenomen. Gelet op het algemene karakter van deze risico's is een financiële vertaling niet mogelijk.

Nr		Risico	Beheersmaatregel
1	Risico uittreding	Het risico dat waterschappen uittreden uit (onderdelen van) programma's. Uittreding van waterschappen kan lopende activiteiten in gevaar brengen en kan tot kostenstijging voor andere waterschappen leiden.	Procedure uittreding opgenomen in Gemeenschappelijke Regeling en Dienstverleningshandvest. M.b.t. programma's worden waterschappen contractueel verbonden middels een Dienstverleningsovereenkomst.
2	Financiële positie Waterschappen	Bezuinigingen en financiële positie bij waterschappen. Het Waterschapshuis wordt gefinancierd door de deelnemende waterschappen. Bij verdergaande noodzaak tot bezuinigingen en bij een verslechterende financiële positie van waterschappen zal dat invloed kunnen hebben op de financiële huishouding van Het Waterschapshuis.	Door de doorgevoerde flexibilisering van HWH 2.0, kan HWH eenvoudig krimpen en groeien. Voor de instandhouding is echter een zekere minimale bezetting noodzakelijk.

Nr		Risico	Beheersmaatregel
3	Projectcapaciteit	De invulling van projectcapaciteit met deskundige en professionele medewerkers. Het niet kunnen aantrekken dan wel inhuren van deskundig personeel leidt tot kwaliteitsverlies bij de uitvoering van projecten.	Binnen HWH 2.0 veel aandacht voor competenties en in beeld brengen van beschikbare capaciteit binnen waterschappen. In dienstverleningshandvest en model dienstverleningsovereenkomst verplichting vanuit Waterschap opgenomen om projectcapaciteit beschikbaar te hebben. Aanvullend hierop heeft HWH een eigen capaciteitsmanagement bureau opgezet.
4	Urenverantwoording	Medewerkers vanuit de vaste kern en de flexibele schil schrijven uren op producten/projecten. Als urenrealisatie beneden de norm is of uren blijken niet declarabel te zijn betekent dit een financieel risico voor Het Waterschapshuis.	Bewaking via maandrapportage en bestuursrapportage. Veel aandacht voor wekelijkse indiening en autorisatie van urenstaten.
5	Mobiliteitsuren	Soms zal voor een medewerker gelden dat er structureel geen match is tussen het cv van deze medewerker en het profiel behorende bij de in de projecten uit te voeren activiteiten.	Op vrijwillige basis zijn bijna alle projectmedewerkers overgegaan naar waterschappen of andere organisaties. Hierdoor wordt nu altijd een "perfect" match gezocht. Wanneer die toch niet aanwezig blijkt te zijn wordt het contract ontbonden.

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit structurele weerstandscapaciteit en incidentele weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit
De structurele weerstandscapaciteit bestaat in de begroting van Het Waterschapshuis uitsluitend uit de post onvoorzien. In de Gemeenschappelijke regeling (artikel 37 lid 2) is opgenomen dat de begroting een bedrag voor onvoorziene uitgaven bevat. In de begroting 2017 is een bedrag van € 300.000 opgenomen voor onvoorzien in het programma Instandhouding.

Incidentele weerstandscapaciteit
Er is geen incidentele weerstandscapaciteit aanwezig bij Het Waterschapshuis.

Uiteindelijk zullen de waterschappen op grond van artikel 41 van de Gemeenschappelijke regeling er steeds voor zorg dragen dat Het Waterschapshuis te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen. De waterschappen zijn daarmee risicodrager voor eventuele risico's en tekorten die ontstaan bij HWH.

5.7 Financiering

Deze paragraaf geeft inzicht in de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille.

Treasury statuut

Op 17 december 2012 heeft het Algemeen bestuur van de Gr HWH het treasurystatuut vastgesteld. Hierin is het beleid rondom treasury opgenomen. Met de introductie van schatkistbankieren zijn andere uitzettingen niet meer van toepassing.

Algemene ontwikkelingen inzake de treasury functie en vermogensbehoefte

Het Waterschapshuis wordt gefinancierd door de waterschappen. Op dit moment is er geen kredietfaciliteit bij de NWB. De geldstromen die HWH aan leveranciers betaald worden zo goed

mogelijk afgestemd op de geldstromen die HWH van waterschappen ontvangt. In de achterliggende jaren is het beeld dat op basis van deze uitgangspunten HWH voldoende liquiditeiten heeft om aan de verplichtingen te kunnen voldoen.

Renterisiconorm en kasgeldlimiet

Renterisiconorm is een bedrag ter grootte van een percentage van het begrotingstotaal van het openbare lichaam bij aanvang van het jaar. In de uitvoeringsregeling Financiering Decentrale Overheden is dit percentage voor gemeenschappelijke regelingen vastgesteld op 20% van het primaire begrotingstotaal 2018 van circa € 16,9 miljoen is € 3,38 miljoen.

Kasgeldlimiet is een bedrag ter grootte van een percentage van het begrotingstotaal van het openbare lichaam bij aanvang van het jaar. In de uitvoeringsregeling Financiering Decentrale Overheden is dit percentage voor gemeenschappelijke regelingen vastgesteld op 8,2% van het primaire begrotingstotaal van circa € 16,9 miljoen is € 1,39 miljoen.

In het achterliggende jaar 2016 is het banksaldo het gehele jaar positief geweest en er is geen sprake van kasgeldleningen of andere faciliteiten. Derhalve geen overschrijdingen van de renterisiconorm en kasgeldlimiet. Het positieve saldo is ondergebracht bij de schatkist.

Risicobeleid

Het risicobeleid is in het treasurystatuut vastgelegd: risicomijdend.

Op dit moment heeft HWH geen derivaten of andere complexe financiële producten en is er uitsluitend een bankrekening bij de NWB en de Rabobank.

Treasury organisatie

De treasuryorganisatie is opgezet conform de uitgangspunten die in het treasurystatuut zijn vastgelegd.

5.8 Verbonden partijen

Deze paragraaf geeft inzicht in:

- De visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting.
- De Beleidsvoornemens omtrent Verbonden Partijen.

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarmee Het Waterschapshuis een bestuurlijke en financiële band heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van het stemrecht. Er is sprake van een financieel belang wanneer Het Waterschapshuis middelen ter beschikking heeft gesteld en het risico die kwijt te raken bij faillissement. Hiervan is ook sprake als financiële problemen bij verbonden partijen verhaald kunnen worden op Het Waterschapshuis.

In 2018 is er geen sprake van verbonden partijen zoals bedoeld in het Waterschapsbesluit.

5.9 Bedrijfsvoering

De paragraaf bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering.

CONCEPT

De focus voor 2018 zal gericht zijn op:
1. Verbetering financieel systeem;
2. Verbetering van projecten en beheer
3. Uitvoering van plan 2018 -2020

Ad 1. De focus voor 2017 lag op de verbetering van de kwaliteit van de ondersteunende diensten en de kwaliteit van de business cases. Het verbeteren van alle ondersteunende diensten is meer dan de huidige organisatie van HWH aan kan. Besloten is om de verbeteringen in de financiële administratie op te schuiven. In de 2e helft van 2017 zal een business case worden opgesteld die in 2018 kan worden uitgevoerd.

Ad 2. Nadat in 2017 de kwaliteit van de business cases is verbeterd, kan in 2018 de focus worden verlegd naar de uitvoering van de aanbesteding, de implementatie en vervolgens het beheer. Uniformering en standaardisatie moet kunnen leiden tot zowel een kwaliteitsverbetering (het primaire doel) voor bijna gelijke kosten en mogelijk zelfs ook nog lagere kosten.

Ad 3. In de eerste helft van 2017 wordt een evaluatie naar het functioneren van HWH uitgevoerd. De uitkomst hiervan zal door organisatie en bestuur worden gebruikt in het strategisch plan 2018-2020 dat in de tweede helft van 2017 zal worden opgesteld.

5.10 EMU saldo

In de paragraaf betreffende het EMU-saldo wordt het EMU-saldo gespecificeerd overeenkomstig de bij ministeriële regeling gestelde regels. In de bijlage 6 is het EMU saldo berekend op € 107.000.

CONCEPT

6 Begroting naar programma's

Programma	2016 werkelijk	2016 begroot herzien	2017 begroot herzien	2018 begroot	Mutatie 2018 t.o.v. 2017
1. Instandhouding	3.742.191	2.656.850	3.243.178	2.702.745	-540.433
2. Waterketen	1.100.209	1.101.016	1.142.691	1.159.357	16.667
3. Projecten Bedrijfsfuncties	1.112.608	1.068.044	1.064.172	1.079.715	15.543
4. Projecten Diensten	5.093.295	4.865.996	5.789.089	5.871.912	82.822
5. Projecten Derden AHN, BM en SAW@	4.467.384	4.666.132	4.876.116	4.520.049	-356.067
6. Projecten Informatiehuis Water	2.660.777	3.359.921	1.576.801	1.576.801	-
Totaal begroot	**18.176.462**	**17.717.961**	**17.692.048**	**16.910.581**	**-781.468**

CONCEPT

7 Begroting naar kosten – en opbrengstensoorten

Opbrengsten & kosten categorieën	Totaal 2018
Kapitaallasten	108.351
Personeelskosten	6.655.722
Huren en rechten	291.305
Overige diensten door derden	9.855.202
Totaal kosten	**16.910.581**
4.1 Bijdragen van waterschappen	14.263.390
4.2 Bijdragen van overigen	2.647.191
Totaal opbrengsten	**16.910.581**
Saldo	-

CONCEPT

8 Programma 1 Instandhouding

8.1 Wat willen we bereiken?

Het programma instandhouding betreft de basisinfrastructuur van Het Waterschapshuis, waarvan de kosten niet worden toegerekend aan taken en waarvan de kosten worden gedragen door alle deelnemers.

Bestuur en Bedrijfsvoering
Het Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur in staat te stellen om op een goede wijze sturing te geven aan organisatie Het Waterschapshuis zodat de doelstellingen worden gerealiseerd binnen de daarvoor gestelde beleidsmatige en financiële kaders.

Kennis en Verbinden
HWH is verkenner en verbinder bij veranderingen en articuleert vragen vanuit de business. Het brengt kennis samen, om kansen te benutten en veranderingen te bewerkstelligen.

Daarnaast vervult HWH in de uitvoering van projecten de rol van deskundig begeleider.

Business Cases
In opdracht van de opdrachtgeverstafel uitwerken van nieuwe ontwikkelingen en onderzoeken van kansen om te komen tot samenwerking in nieuwe ICT projecten.

8.2 Relevante beleidskaders

Het programma wordt uitgevoerd binnen de volgende interne en externe beleidskaders:

Omschrijving	Jaar
Wet Gemeenschappelijke Regelingen	2015
Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis	2017
Verordening Beleids- en verantwoordingsfunctie	2015
Controleverordening	2016
Treasurystatuut	2012
Dienstverleningshandvest	2015
Verfijning Flexibilisering	2015
Reorganisatieplan, sociaal plan	2014

8.3 Ontwikkelingen 2018

Van alle opdrachten bestaan dienstverleningsovereenkomsten en zijn de bijbehorende uitvoerend overleggen benoemd en in werking getreden.

In 2018 werkt HWH als flexibele organisatie.

Medio 2017 zal de evaluatiecommissie haar bevindingen met aanbevelingen presenteren aan het Algemeen Bestuur. Vervolgens kan in kwartaal 3 een strategisch plan voor de periode 2018-2020 worden opgesteld.

8.4 Wat gaan we daarvoor doen?

Naam	Omschrijving
Bestuur	Het voorbereiden en faciliteren van de vergaderingen van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur. Hieronder wordt ook inzet van derden begroot, zoals accountantskosten, juridisch advies en strategische planning.
Bestuursonder-steuning	Het ondersteunen van het bestuur door inzet van de vaste kern, zoals de secretaris-directeur, beleidsadviseur bestuur en juridische zaken, controller en beleidsadviseur financiën.
Organisatie directie	De kosten (ten behoeve van) de directie zijn hier begroot: secretaris-directeur, plaatsvervangend secretaris-directeur, beleidsadviseur bestuur en juridische zaken en controller.
Organisatie capaciteits-management	Capaciteitsmanagement ten behoeve van de instroom, doorstroom en uitstroom van de flexibele schil.
Organisatie ondersteuning	De facilitering van de primaire processen van de organisatie in de breedste zin van het woord, waaronder financiën, P&O, juridisch, facilitair.
Kennis en Verbinden	Kennis en Verbinden HWH is verkenner en verbinder bij veranderingen en articuleert vragen vanuit de business. Het brengt kennis samen, om kansen te benutten en veranderingen te bewerkstelligen. Daarnaast vervult HWH in de uitvoering van projecten de rol van deskundig begeleider. Vanuit het principe van loden deuren worden deze uren en kosten op uur basis toegerekend aan de projecten.
Mobiliteit	Naast het ramen van de kosten van personeel dat niet geplaatst is, is ook het personeel dat op basis van vrijwilligheid meewerkt aan flexibilisering in deze post opgenomen. Vergoedingen voor detachering van de betreffende medewerkers zijn op de kosten in mindering gebracht.

CONCEPT

Naam	Omschrijving
Business Cases	Activiteiten die, in opdracht van de opdrachtgeverstafel, uitgevoerd worden tot en met de definitieve besluitvorming over de business cases. Deze kosten worden per uitgevoerde business case doorbelast aan de deelnemende waterschappen. Voor zover de business case niet leidt tot een opdracht, worden de kosten opgenomen in instandhouding.
Interne projecten	Een aantal elementen van bedrijfsvoering zijn niet ingericht conform de vereisten van HWH 2.0. De aanpassing van de financiële systemen zal in 2017 worden voorbereid en in 2018 worden uitgevoerd. Daarnaast zal een begin worden gemaakt om de kwaliteit van de uitvoering van projecten en beheer te verbeteren. Voor deze interne project wordt een business case opgesteld en voorgelegd aan het Dagelijks bestuur. Beide interne projecten zijn in deel 4 opgenomen als verwachte begrotingswijziging voor 2018.

8.5 Wat mag het kosten?

1. Programma Instandhouding	2016 werkelijk	2016 begroot herzien	2017 begroot herzien	2018 begroot	2019 begroot	2020 begroot	2021 begroot
Bestuur en bedrijfsvoering	1.886.516	1.427.766	-	-			
HWH 2.0	721.148	-	-	-			
Business case	-	213.981	-	-			
Flexibele uren	-	154.302	-	-			
Kennis delen & Verbinden (K212)	670.606	291.822	347.154	352.178	352.178	352.178	352.178
Mobiliteit (K096)	463.921	568.979	278.000	278.000	278.000	278.000	278.000
Organisatie			1.594.085	1.653.591	1.653.591	1.653.591	1.653.591
Bestuur			191.946	194.893	194.893	194.893	194.893
Capaciteit BUCA			341.088	224.083	224.083	224.083	224.083
Project en B&O Kantoor automatisering			163.806	-			
Uitbesteden KA			110.325	-			
Decos overgang naar join div/archief naar ws			41.187	-			
Project BIWA			89.589	-			
Evaluatie			46.000	-			
Strategische planning			40.000	-			
	3.742.191	**2.656.850**	**3.243.178**	**2.702.745**	**2.702.745**	**2.702.745**	**2.702.745**

De ontwerp begroting 2018 is ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2017 geïndexeerd met 1,5%.

CONCEPT

Deel 2: Projecten waterschappen

In deel 2 worden de begrotingsprogramma's waterschappen uitgewerkt. Dit betreft de programma's Waterketen, Bedrijfsfuncties en Diensten.

CONCEPT

9 Programma 2 Waterketen

9.1 Wat willen we bereiken?

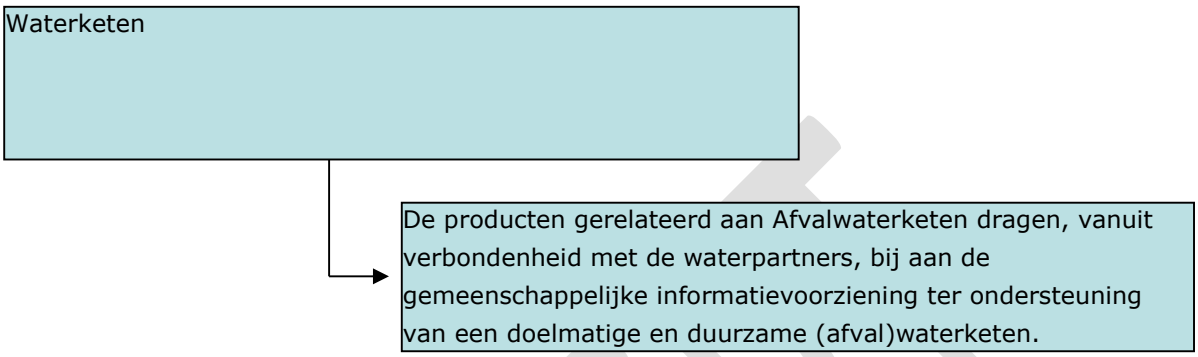

9.2 Relevante beleidskaders

Omschrijving	Jaar
Wet Gemeenschappelijke Regelingen	2015
Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis	2015
Verordening Beleids- en verantwoordingsfunctie	2015
Controleverordening	2016
Treasurystatuut	2012
Dienstverleningshandvest	2015

9.3 Verwachte business cases bij dit programma

De business case vormt de aanloop voor een project. Binnen HWH wordt onderscheid gemaakt tussen business cases voor de waterschappen en business cases voor derden.

- Voor het maken van business cases voor de waterschappen worden kosten gedragen binnen instandhouding. Wanneer een business case leidt tot een opdracht, worden de kosten doorberekend aan het project. Dit betekent dat aan het begin van het jaar de kosten voor de gehele vaste kern in de instandhouding (het abonnement) zullen zitten en dat deze gedurende het jaar gedeeltelijk ten laste van projecten worden gebracht.
- De business cases voor derden staan onder toezicht van derden en hiervoor zijn ook derden geldstromen beschikbaar. Deze business cases staan in deze begroting vermeld. Het percentage werken voor derden (20%) mag niet worden overschreden.

9.4 Wat gaan we daarvoor doen?

Naam	Omschrijving
Z-info	Inmiddels (per 2017) werken 19 van de 22 waterschappen met Z-info. Deze Z-info deelnemers zijn goed op weg met zowel de configuratie als de rapportage(s). HWH/AWK zorgt daarbij voor stabiliteit en continuïteit door o.a.: • Centraal Functioneel Beheer ten behoeve van gebruikersondersteuning • Bewaken, beheren en onderhouden van de standaardisatie afspraken m.b.t. de configuratie van Z-info • Contract Management • Actualisatie van functionaliteit (van requirement management tot tests en releases) • (verder) naar 2 kanten ontsluiten van informatie ook van en naar externe partijen (o.a. BVZ, slibregistratie- en transport systemen). Verdere (hoofd)activiteiten zijn de gebruikersondersteuning bij de waterschappen, uitvoeren van wijzigingen/verbeteringen in het functioneel beheer. De hosting, het technisch en applicatiebeheer en het up-to-date houden ervan, contractenbeheer, proces- en projectbeheersing, financieel beheer, relatiemanagement, afstemming en opdrachtverlening leveranciers, uitvoeren van testen, releases, het oplossen van foutmeldingen en het informeren van waterschappen en overige partners in de (afval)waterketen.
BVZ	In 2016 is de BVZ over 2015 uitgevoerd. In 2017 en 2018 vindt beheer en contract management plaats. In 2019 zal de BVZ over 2018 worden uitgevoerd. Dit betekent dat er jaarlijks regulier werkzaamheden worden uitgevoerd en 3-jaarlijks specifiek voor de BVZ-rapportage voor de UvW. HWH/AWK is verantwoordelijk voor de levering van alle essentiële gegevens vanuit Z-info. Werkzaamheden in basis zijn verder het specifieke beheer en onderhoud en contractmanagement voor de BVZ.

9.5 Wat mag het kosten?

2. Programma Waterketen	2016 werkelijk	2016 begroot herzien	2017 begroot herzien	2018 begroot	2019 begroot	2020 begroot	2021 begroot
Z-info	945.670	1.020.043	1.114.937	1.131.187	1.131.187	1.131.187	1.131.187
BVZ	154.539	80.973	27.754	28.170	28.170	28.170	28.170
	1.100.209	**1.101.016**	**1.142.691**	**1.159.357**	**1.159.357**	**1.159.357**	**1.159.357**

De ontwerp begroting 2018 is ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2017 geïndexeerd met 1,5%.

10 Programma 3 Bedrijfsfuncties

10.1 Wat willen we bereiken?

Onderstaand worden de visie en doelstellingen van het programmaplan Bedrijfsfuncties weergegeven.

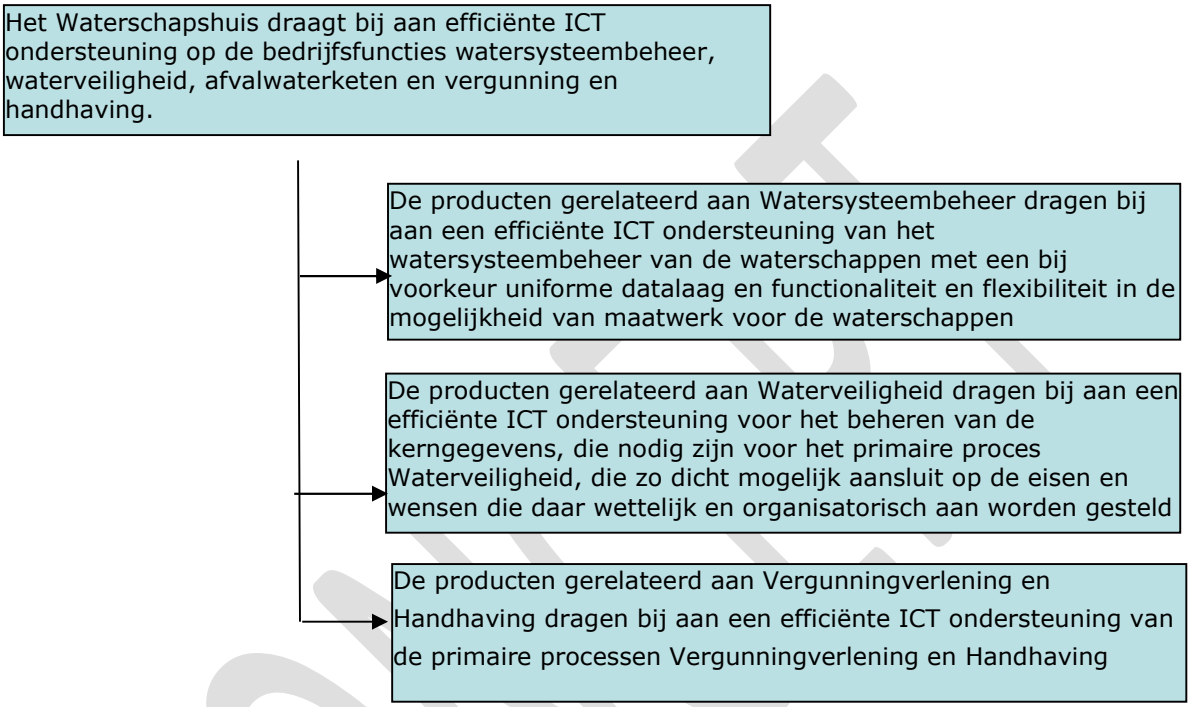

10.2 Relevante beleidskaders

Het programma wordt uitgevoerd binnen de volgende interne en externe beleidskaders:

Omschrijving	Jaar
Waterwet	2009
Kader richtlijn water (KRW)	2013
Bestuursakkoord Water	2011
Waterschaps Informatie- en Logisch model Architectuur (WILMA)	2012
Waterschaps Beveiligingsbeleid	2013
Omgevingswet	2018

10.3 Verwachte business cases bij dit programma

De business case vormt de aanloop voor een project. Binnen HWH wordt onderscheid gemaakt tussen business cases voor de waterschappen en business cases voor derden.

- Voor het maken van business cases voor de waterschappen worden kosten gedragen binnen instandhouding. Wanneer een business case leidt tot een opdracht, worden de kosten doorberekend aan het project. Dit betekent dat aan het begin van het jaar de kosten voor de gehele vaste kern in de instandhouding (het abonnement) zullen zitten en dat deze gedurende het jaar gedeeltelijk ten laste van projecten worden gebracht.
- De business cases voor derden staan onder toezicht van derden en hiervoor zijn ook derden geldstromen beschikbaar. Deze business cases staan in deze begroting vermeld. Het percentage werken voor derden (20%) mag niet worden overschreden.

10.4 Wat gaan we daarvoor doen?

Naam	Omschrijving en ontwikkelingen
De Digitale Watertoets	De Digitale Watertoets is een webapplicatie die op basis van gemeentelijke ruimtelijke ordeningsplannen inzicht geeft in wat een gemeente moet regelen met waterschappen. Het betreft planvorming die de basis vormt voor het vergunningen en handhaving proces (PVTH). De applicatie digitale watertoets heeft in 2016 een upgrade ondergaan waardoor de applicatie toekomst vast is. In 2017 worden geen functionele en geen technische wijzigingen verwacht. Wel overweegt Rijkswaterstaat om de applicatie gebruik te gaan maken. HWH verzorgt contractmanagement, het toezicht op wensen en wijzigingen en ondersteunt/onderhoud contacten met de gebruikersgroep. De gebruikersgroep is verantwoordelijk voor het functioneel beheer.
NDFF	De NDFF bundelt, uniformeert en valideert natuurgegevens in Nederland. De gegevens brengen in beeld wat er bekend is over de verspreiding van planten- en diersoorten. Er zijn ruim 100 miljoen waarnemingen in de NDFF-database opgeslagen. HWH voert voor het project NDFF de Kassiersfunctie/contractmanagement uit en faciliteert het gebruikersoverleg, zonder dat sprake is van functioneel beheer.
B&O DAMO Watersysteem	Het ontwikkelen van toepassingen voor ondersteuning van het primaire proces op basis van DAMO (Keringen en Watersysteem) zal in 2017 verder gestimuleerd worden. Een concreet initiatief op dit vlak is het ontwikkelen van profielen functionaliteit op basis van DAMO. In 2017 wordt tevens het beheer en onderhoud van DAMO opnieuw aanbesteed. De insteek is om een beheer en onderhoudscontract voor langere tijd (3 tot 5 jaar) af te sluiten, waarin beheer en onderhoud van alle DAMO's én het ontwikkelen van nieuwe DAMO's zijn opgenomen Tot slot zal er in 2017 meer aandacht zijn voor leveranciersmanagement. Belangrijkste doelstelling hierbij is om marktpartijen te informeren over DAMO en daarmee het gebruik van DAMO en de ontwikkeling van concrete toepassingen die gebruik maken van DAMO te stimuleren.

Naam	Omschrijving en ontwikkelingen
Vangst-registratie	Vangstregistratie is een landelijk systeem voor de registratie, planning en beheer voor de muskusratten bestrijding. HWH verzorgt beheer, onderhoud, contractmanagement en functioneel beheer. Het informatiesysteem is stabiel en succesvol in productie. Functioneel bestaat de vraag om de huidige rapportages uit te breiden en te flexibiliseren. Op 16 november 2016 is besloten om het huidige systeem (en leverancier) te vervangen. Dit betekent dat de voorfase dient te worden opgestart middels het opstellen van een Business Case. Totdat een nieuwe versie van het systeem beschikbaar is blijft het oude systeem in productie. De taken van HWH zijn contractmanagement en het onderhouden van contacten met opdrachtgever en functioneel beheerder. Indien besloten wordt tot vervanging van het huidige systeem dan komt daar de coördinatie en uitvoering van het inkoopproces en aansluitend de implementatie bij.
Digitaal Aangifte Bedrijven	Een informatiesysteem (intelligent elektronisch formulier) waarmee bedrijven aangifte kunnen doen voor zuiveringsheffing en/of verontreinigingsheffing. HWH is verantwoordelijk voor het contractmanagement en functioneel beheer. Het systeem functioneert naar tevredenheid. In 2017 worden geen wijzigingen verwacht
B&O DAMO Keringen	In 2017 zullen waterschappen DAMO Keringen in gebruik gaan nemen. In eerste instantie ten behoeve van het WBI. De verwachting is dat met 2 releases per jaar voldaan kan worden aan de behoefte tot wijziging van het product. In 2017 zal veel aandacht zijn voor ondersteuning van de waterschappen met documentatie en best practices. Het ontwikkelen van toepassingen voor ondersteuning van het primaire proces op basis van DAMO (Keringen en Watersysteem) zal in 2017 verder gestimuleerd worden. Een concreet initiatief op dit vlak is het ontwikkelen van profielen functionaliteit op basis van DAMO. In 2017 wordt tevens het beheer en onderhoud van DAMO opnieuw aanbesteed. De insteek is om een beheer en onderhoudscontract voor langere tijd (3 tot 5 jaar) af te sluiten, waarin beheer en onderhoud van alle DAMO's én het ontwikkelen van nieuwe DAMO's zijn opgenomen. Tot slot zal er in 2017 meer aandacht zijn voor leveranciersmanagement. Belangrijkste doelstelling hierbij is om marktpartijen te informeren over DAMO en daarmee het gebruik van DAMO en de ontwikkeling van concrete toepassingen die gebruik maken van DAMO te stimuleren.

concept

10.5 Wat mag het kosten?

3. Programma Bedrijfsfuncties	2016 werkelijk	2016 begroot herzien	2017 begroot herzien	2018 begroot	2019 begroot	2020 begroot	2021 begroot
De Digitale Watertoets	119.448	266.799	275.128	279.149	279.149	279.149	279.149
NDFF	318.501	307.196	326.096	330.982	330.982	330.982	330.982
B&O DAMO Water systeem	176.979	107.342	157.756	160.047	160.047	160.047	160.047
Vangst registratie	29.910	72.298	80.957	82.052	82.052	82.052	82.052
Digitaal Aangifte bedrijven	30.423	43.912	44.757	45.422	45.422	45.422	45.422
B&O DDSC	61.733	-	-	0	-	-	-
B&O DAMO Keringen	218.551	159.984	179.479	182.064	182.064	182.064	182.064
Project / B&O DAMO Transport	11.795	89.934	-	0	-	-	-
DAMO Metingen Keringen	46.304	20.579	-	0	-	-	-
Project DAMO Keringen	43.320	-	-	-	-	-	-
Koppelvlak WBI parameters	11.945	-	-	-	-	-	-
Kiezen, Klik en klaar (BC)	29.966	-	-	-	-	-	-
Transport- en rioleringinformaties	3.248	-	-	-	-	-	-
Rioleringsinformatiesysteem (BC)	10.485	-	-	-	-	-	-
	1.112.608	**1.068.044**	**1.064.172**	**1.079.715**	**1.079.715**	**1.079.715**	**1.079.715**

De ontwerp begroting 2018 is ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2017 geïndexeerd met 1,5%.

CONCEPT

11 Programma 4 Uitvoering: Diensten

11.1 Wat willen we bereiken?

Onderstaand worden de visie en doelstellingen van het programmaplan Diensten weergegeven.

Het programma draagt bij aan efficiënte ondersteuning van de waterschappen met door HWH geleverde gemeenschappelijke voorzieningen voor de ondersteunende bedrijfsprocessen. Het programma brengt kennis samen over landelijke ontwikkelingen omtrent de elektronische dienstverlening en databeheer.

- Conform wettelijke verplichtingen verbeteren van toegankelijkheid en transparantie van waterschapsinformatie. En tegelijkertijd de kosten minimaliseren door bij deze diensten optimaal op de bedrijfsprocessen aan te sluiten.
- Gegevenshuishouding:
  De waterschappen willen met hun gegevenshuishouding op tijd klaar zijn voor nieuwe wettelijke datastromen en andere externe dataverplichtingen. HWH draagt bij aan kennis om deze ambitie waar te maken.
- Licentiemanagement:
  Faciliteren en managen van gezamenlijke inkoop van ICT licenties ten behoeve van de ondersteuning van meerdere primaire processen van de waterschappen; rendement door gezamenlijke inkoop en licentiemanagement.
- Vergadercentrum:
  Onderlinge samenwerking tussen waterschappen en aanverwante partijen uit de watersector faciliteren en bevorderen.

11.2 Relevante beleidskaders

Het programma wordt uitgevoerd binnen de volgende interne en externe beleidskaders:

Omschrijving	Jaar
ISO/IEC 9126 kwaliteitsnorm voor onderhoudbaarheid van informatievoorzieningen	Recentste versie
HWH Waterschaps Informatie- en Logisch Model Architectuur (WILMA)	Recentste versie
Europese Kader richtlijn INSPIRE,	2009
Wet Elektronische Bekendmaking	2014
Regeling elektronische bekendmaking en beschikbaarstelling regelgeving decentrale overheden	2008
Bekendmakingswet	2015
Visie Digitale Overheid 2017	2013
Verklaring 'Betere dienstverlening, minder administratieve lasten met de elektronische overheid!'	2006
Nationaal Uitvoeringsprogramma Dienstverlening en e-overheid	2008

11.3 Verwachte business cases bij dit programma

De business case vormt de aanloop voor een project. Binnen HWH wordt onderscheid gemaakt tussen business cases voor de waterschappen en business cases voor derden.

- Voor het maken van business cases voor de waterschappen worden kosten gedragen binnen instandhouding. Wanneer een business case leidt tot een opdracht, worden de kosten doorberekend aan het project. Dit betekent dat aan het begin van het jaar de kosten voor de gehele vaste kern in de instandhouding (het abonnement) zullen zitten en dat deze gedurende het jaar gedeeltelijk ten laste van projecten worden gebracht.
- De business cases voor derden staan onder toezicht van derden en hiervoor zijn ook derden geldstromen beschikbaar. Deze business cases staan in deze begroting vermeld. Het percentage werken voor derden (20%) mag niet worden overschreden.

11.4 Wat gaan we daarvoor doen?

Naam	Omschrijving en ontwikkelingen
WION portaal	Een centrale gezamenlijke voorziening waarmee de waterschappen voldoen aan de verplichtingen die de Wet Informatie-uitwisseling Ondergrondse Netten (WION) met zich meebrengt. Voor de voorziening wordt het beheer, onderhoud, contractmanagement en het functioneel beheer voor de doorontwikkeling gecoördineerd richting leverancier en waterschappen. In 2017 wordt de aansluiting op KLIC-WIN gerealiseerd. Het betreft een wijziging die als onderdeel van het contract met de huidige dienstverlener kan worden uitgevoerd. Het contract met de huidige dienstverlener loopt af in september 2018 In 2017 zal bepaald moeten worden hoe de verplichtingen die de WION/WIBON met zich meebrengt vanaf eind 2018 ingevuld kunnen worden met producten als DAMO Transport en de Centrale Distributielaag (CDL).

Naam	Omschrijving en ontwikkelingen
Ondersteuning OGT/I-platform	Voorbereiden en faciliteren van vergaderingen van de opdrachtgeverstafel en het I-platform.
IPv6	Elektronische apparaten hebben allen een nummer om via internet bereikbaar te zijn (vergelijk met telefoonnummers). Dit zijn de zogenaamde Internet Protocol (IP) nummers. Tot op heden werkt het internet met de zogenaamde IPv4 nummers; dit systeem is het aan het einde van zijn levensduur; er zijn namelijk niet meer voldoende adressen beschikbaar om het systeem te kunnen uitbreiden. De opvolger van IPv4 wordt IPv6 genoemd en verhelpt dit probleem. Door de Rijksoverheid (Logius) is voor de overheid zelf een zogenaamd IPv6 nummerblok (serie opeenvolgende IP nummers) gereserveerd waarvan een deel aan de waterschappen is toebedeeld. Dit project gaat over afspraken o.a. m.b.t. verdeling.
B&O Centrale Distributie-laag	De opgeleverde Centrale Distributielaag met INSPIRE data voldoet aan de INSPIRE-verplichting van geharmoniseerde datasets. Het Waterschapshuis zorgt vanaf de oplevering voor het gebruiksbeheer, functioneel beheer, contractmanagement en doorontwikkeling van de CDL.
Gegevens-huis-houding	Standaardisatie voor de waterschappen realiseren via de Algemene Waterschapsset; te beginnen met plateau 1 (wettelijke set) en plateau 2 (grootste gemene deler set ondersteunend aan bedrijfsproces). De Algemene Waterschapsset worden gerealiseerd met de DAMO 's voor de verschillende bedrijfsprocessen. Waterschappen structureel met elkaar op laten trekken en van elkaar leren als het gaat om het inrichten van professionele gegevensbeheerorganisaties voor hun gegevenssets.
Project E-HRM	e-HRM omvat de gezamenlijke inkoop, implementatie, beheer en doorontwikkeling van een digitaal, modern en zo uniform mogelijk personeel- en salarisadministratie systeem. Het Waterschapshuis voert het contractmanagement en coördineert het beheer namens (tot nu toe) 16 waterschappen en de Unie. e-HRM heeft tot doel: kostenvermindering (Efficiency), uniformering van processen en werkwijzen, mogelijkheid tot opschalen (SSC), maakt samenwerken en fuseren eenvoudiger en vermindert risico continuïteit informatievoorziening en HR-bezetting.
B&O E-HRM	Zodra alle participerende waterschappen zijn aangesloten, en de aanvullende functionaliteit (Plus en Top) modules zijn geïmplementeerd, wordt het project beëindigd en gaat eHRM volledig over naar de Beheer en Onderhoudsfase.
B & O Nieuw Water-schapsNet	In 2014 is Nieuw WaterschapsNet het nieuwe webcontent managementsysteem (ontwikkeld in Hippo) voor waterschappen in gebruik en in beheer genomen. Het CMS is bij 6 waterschappen in gebruik. Het Waterschapshuis zorgt voor het gebruiksbeheer, functioneel beheer en contractmanagement. Het CMS is bij 6 waterschappen in gebruik. Door de fusie van de Limburgse waterschappen loopt dit terug naar 5 (1 juli 2017). Het CMS (Hippo) is stabiel in het gebruik, maar kent regelmatig nieuwe upgrades.

CONCEPT

Naam	Omschrijving en ontwikkelingen
DROP	Het product Decentrale Regelgeving en Officiële Publicaties (DROP) is de samenvoeging van CVDR (Centrale Voorziening Decentrale Regelgeving) voor integrale publicatie van algemeen verbindende voorwaarden (verordeningen) en de GVOP (Gemeenschappelijke Voorziening Officiële Publicaties) voor alle overige bekendmakingen. Met DROP wordt het consolidatieproces van de CVDR geïntegreerd met het publicatieproces van GVOP, in een gebruiksvriendelijker interface. HWH is verantwoordelijk voor Behoefte- en Contractmanagement. In 2017 is DROP succesvol uitgerold bij Waterschap Rivierenland (pilot voor de waterschappen). In 2017 zal DROP bij de overige waterschappen worden uitgerold, en komt DROP definitief in de B&O fase.
Vergader-centrum	Het continueren van de dienstverlening ten aanzien van het vergadercentrum: • Inplannen vergaderzalen • Cateringfaciliteiten • Beheer en onderhoud vergadercentrum Het huurcontract voor het vergadercentrum loopt tot en met 2019, minimaal één jaar voor einde huurcontract zal het vergadercentrum, net als in 2011, worden geëvalueerd.
B&O WILMA	Wilma is de referentiearchitectuur van de waterschappen. Het geeft houvast in de bewegende wereld van de ICT. Door actief een referentiearchitectuur te onderhouden, wordt ingespeeld op de grote ontwikkelingen die veelal vanuit Den Haag worden gestart. Wilma hergebruikt zoveel mogelijk wat vanuit NORA en GEMMA wordt aangereikt. Daarnaast krijgt het een nadere uitwerking m.b.t. de waterschap specifieke kerntaken. Daarvoor wordt een marktpartij gezocht voor het beheer en de doorontwikkeling van Wilma inclusief een implementatiedienst die ingezet kan worden bij specifieke vragen die spelen bij de afzonderlijke waterschappen. Draagvlak bij het denken en doen vanuit architectuur bij de waterschappen krijgt ook de nodige aandacht in 2017.
Oracle TECH	Licenties Oracle TECH producten. HWH vervult een kassiersfunctie.
Oracle contract mgnt	Het contractmanagement voor Oracle bestaat uit een aantal activiteiten die gedurende het jaar worden uitgevoerd. Deze activiteiten kunnen worden onderverdeeld in structurele en incidentele activiteiten. Bij de structurele activiteiten kan gedacht worden aan licentiebeheer, contacten met Oracle en het beantwoorden van vragen vanuit de waterschappen. De incidentele activiteiten bestaan onder anderen uit het organiseren en begeleiden van workshops voor database analisten, maar kan ook uit een pilot voor nieuwe Oracle producten bestaan. Daarnaast worden met Oracle gesprekken gevoerd over het verminderen van het onderhoud (verlaging licentiekosten).
Omgevings wet	De Omgevingswet kent een sterk interbestuurlijk karakter. Nadat begin 2016 in gezamenlijkheid met de UvW een positioning paper is geschreven over de rol van Het Waterschapshuis voor de Omgevingswet, is dit uitgemond in een akkoord van de OGT om resources ter beschikking te stellen aan zowel de opdrachtgeverszijde, het Digitaal Stelsel Omgevingswet en de ontwikkeling van het Informatiehuis Water.

CONCEPT

Naam	Omschrijving en ontwikkelingen
Programma Informatie veiligheid	De in 2015 geformuleerde opdracht betreft: 1. Het onderhouden en beschikbaar stellen van het collectief opgebouwde instrumentarium. 2. Het op peil houden van opgebouwde schaarse kennis en het actief onderhouden van het onderlinge netwerk. 3. Het in samenwerking met RWS centraal onderbrengen van operationele taken, in een CERT-Water Management. In 2016 is goede voortgang geboekt m.b.t. 1. en 2. Het CERT-WM is volledig operationeel. In 2017 zullen de bij 1 en 2 geformuleerde activiteiten worden afgerond, en geborgd in de waterschaporganisatie, waarbij het CERT-WM zal worden doorontwikkeld. Het CERT-WM zal voor langere tijd beheert gaan worden.
Gartner Contract-manage-ment	Het Waterschapshuis heeft in 2015 namens de gezamenlijke waterschappen én de Unie van Waterschappen een contract afgesloten met Gartner. Door het afsluiten van dit contract hebben zowel de waterschappen, als Het Waterschapshuis en de UvW toegang tot de Gartner services, genaamd 'Gartner for professionals'. Het contractmanagement voor dit contract is ondergebracht bij HWH. Het contractmanagement voor Gartner bestaat uit het organiseren van gebruikersdagen in 2017, het onderhouden van contacten met Gartner en het gebruikersbeheer. Daarnaast worden door het i-platform geformeerde werkgroepen ondersteund bij hun onderzoekswerk. In de tweede helft van 2017 wordt eveneens een eindevaluatie gehouden onder de waterschappen. Deze zal fungeren als input voor de besluitvorming over het al dan niet verlengen van het contract.
B & O Geovoorzie ning	Een generieke voorziening (geo-portaal) voor het ontsluiten van ruimtelijke informatie (geo-data) aan derden. Door de ontwikkeling van de CDL (oplevering begin 2017) wordt de geovoorziening in 2017 uit gefaseerd en vervangen door de CDL.
Centrale Distributie-laag(voor-heen Datalaag)	De Centrale Distributie Laag (CDL, voorheen Data-laag) is het loket voor de data van de waterschappen voor wettelijke verplichte datalevering (INSPIRE), maar ook voor het voldoen van de Open Data ambitie van de waterschappen (besluit UvW). Aan de realisatie van de CDL nemen alle waterschappen deel en de verwachting is dat de waterschappen in 2017 deze volop kunnen gaan inzetten. De CDL vervangt de huidige Geovoorziening. Het project wordt begin 2017 opgeleverd, waarna de Geovoorziening wordt uitgefaseerd (tijdelijk parallel gebruik).

CONCEPT

11.5 Wat mag het kosten?

4. Programma Diensten	2016 werkelijk	2016 begroot herzien	2017 begroot herzien	2018 begroot	2019 begroot	2020 begroot	2021 begroot
B&O WION portaal	8322	23.576	32.380	32.824	32.824	32.824	32.824
Onder steuning OGT / I-platform	16.066	18.511	147.316	149.358	149.358	149.358	149.358
IPv6	-	-	27.442	27.768	27.768	27.768	27.768
B&O Centrale Distributie laag	277	-	254.405	257.878	257.878	257.878	257.878
Project branchelicentie ESRI	568	-	-	-	-	-	-
Gegevens huishouding	92.276	-	-	0	-	-	-
Project eHRM	161.536	374.188	-	0	-	-	-
B&O eHRM	164.309	-	392.664	392.664	392.664	392.664	392.664
Nieuw WaterschapsNet	210.745	286.776	294.845	299.164	299.164	299.164	299.164
Software catalogus (Proj + B&O)	13.783	-	-	0	-	-	-
DROP	271.248	280.874	305.021	309.529	309.529	309.529	309.529
Vergader centrum	333.761	421.706	366.101	371.098	371.098	371.098	371.098
B&O WILMA	175.794	236.475	290.901	295.095	295.095	295.095	295.095
Oracle TECH	2.481.654	1.888.823	1.888.823	1.917.155	1.917.155	1.917.155	1.917.155
Oracle Contract mgnt	42.045	59.567	86.369	87.503	87.503	87.503	87.503
Omgevings wet	172.001	467.005	795.400	806.845	806.845	806.845	806.845
Programma Informatie veiligheid	295.963	438.056	813.102	829.371	829.371	829.371	829.371
Gartner contractmanagement	83.998	74.618	94.321	95.660	95.660	95.660	95.660
B&O Geo voorziening	183.790	240.410	-	-	-	-	-
Project fase 1 CDL	57.850	-	-	-	-	-	-
Project fase 2 CDL	292.502	-	-	-	-	-	-
E-formulieren	34.808	55.414	-	-	-	-	-
	5.093.295	**4.865.996**	**5.789.089**	**5.871.912**	**5.871.912**	**5.871.912**	**5.871.912**

De ontwerp begroting 2018 is ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2017 geïndexeerd met 1,5%.

CONCEPT

Deel 3: Projecten derden

In deel 3 worden de begrotingsprogramma's derden uitgewerkt. Dit betreft de programma's AHN, Beeldmateriaal en SAW@ en het programma IHW.

CONCEPT

12 Programma 5 Derden AHN, BM en SAW@

12.1 Wat willen we bereiken?

Onderstaand worden de visie en doelstellingen van het programmaplan Derden AHN, BM en SAW@ aangegeven.

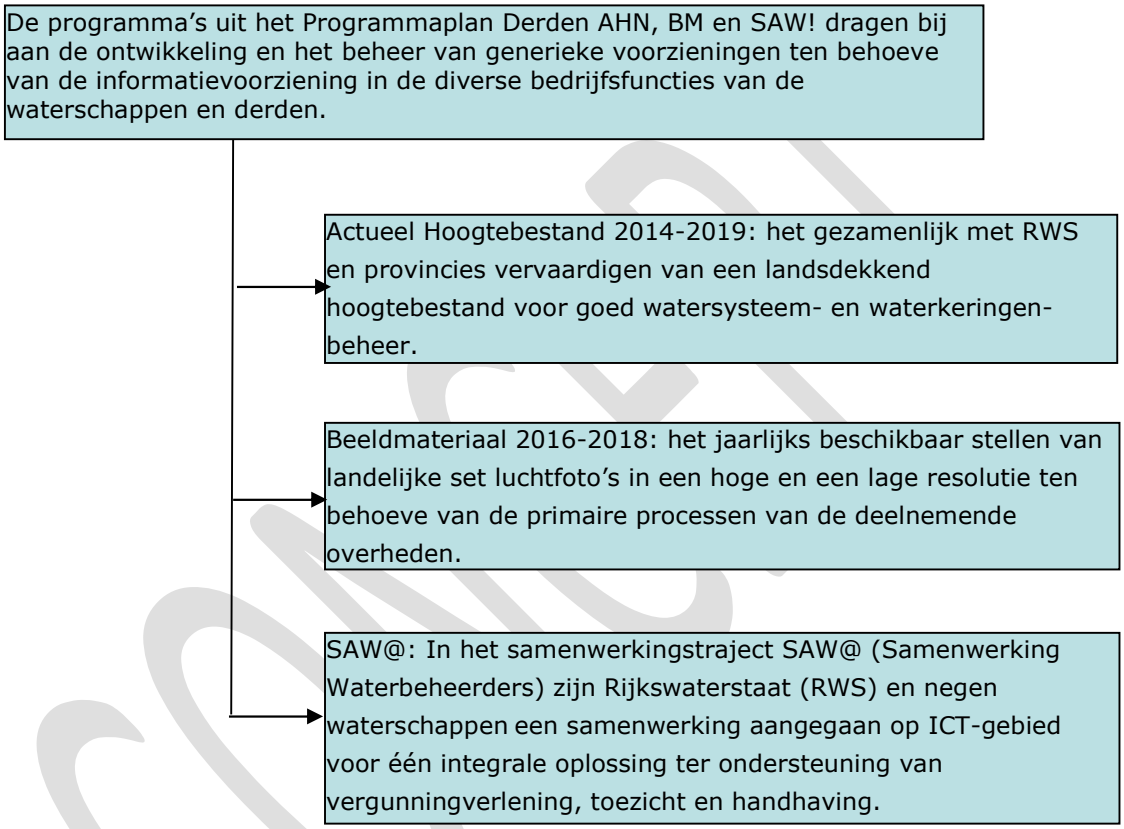

12.2 Relevante beleidskaders

Het programma wordt uitgevoerd binnen de volgende interne en externe beleidskaders:

Omschrijving
Voldoen aan wet en regelgeving: Europese Kader richtlijn INSPIRE, BGT, KRW, WION, Waterwet

12.3 Business cases bij dit programma

Business cases	Omschrijving
3D data.nl	In de periode 2017-2019 worden de gelden uit kaartverkoop van AHN uit eerdere jaren ingezet voor innovatie. Dit moet lijden tot een nieuw programma: 3D data.nl. Voor dit traject is een aparte stuurgroep geformeerd uit de afzonderlijke stuurgroepen AHN en Beeldmateriaal. In een notitie aan de stuurgroep AHN en beeldmateriaal is het als volgt omschreven: *De nationale basisvoorziening '3D DATA NL' is een betrouwbare en actuele 3D basis voor een veelvoud aan toepassingen (stedelijke ontwikkeling, geluid energie, luchtkwaliteit, mobiliteit, etc) bestaande uit landsdekkende 3D referentie data sets zoals luchtfoto's, hoogte informatie ten behoeve van de ontwikkeling en bijhouding van een 3D BGT, 3D BRT, 3D geologische ondergrond, 3D BAG etc. Belangrijke elementen in deze 3D basis laag vormen de landsdekkende data uit het AHN en Beeldmateriaal. Deze hoogte en liggingsgegevens hebben een sterke onderlinge relatie en afhankelijkheid. De ontwikkeling en bijhouding van betrouwbare en actuele 3D gegevens vraagt om afstemming en samenwerking tussen AHN en Beeldmateriaal.* In de jaren 2016, 2017 en 2018 zal samen met Ministerie van I&M, RWS, Het Kadaster, vertegenwoordiging van de stuurgroepen van BM en AHN, gemeenten en koepelorganisaties richting gegeven worden aan de doorontwikkeling van de diensten data. Dit moet resulteren in een nieuw programma waarin de inwinning van basisdata voor de overheid op nationale schaal en deelname wordt georganiseerd.

12.4 Wat gaan we daarvoor doen?

In onderstaande tabel staan de gezamenlijke informatievoorzieningen van de bedrijfsfunctie Derden AHN, BM en SAW@ die in beheer zijn bij Het Waterschapshuis.

Naam	Omschrijving en ontwikkelingen.
SAW@ personele inzet	In het samenwerkingstraject SAW@ (Samenwerking Waterbeheerders) zijn Rijkswaterstaat (RWS) en negen waterschappen een samenwerking aangegaan op ICT-gebied voor één integrale oplossing ter ondersteuning van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Hiermee is invulling gegeven aan het Bestuursakkoord Water. Per 1 april 2015 is de samenwerking SAW@ overgegaan in een nieuwe fase van beheer en doorontwikkeling. De beheer-activiteiten worden uitgevoerd door de: • leverancier(s); • Gemeenschappelijke Beheerorganisatie (het GBO); • deelnemers (lokaal beheer).

Naam	Omschrijving en ontwikkelingen.
	De personele inzet vanuit HWH aan de Gezamenlijke BeheerOrganisatie (GBO van SAW@). Dit is in rekening gebracht bij RWS CIV, als beheerder van het gezamenlijke SAW@-beheerbudget.
SAW@ bijdrage WS aan RWS	Betreft de bijdrage van de waterschappen aan SAW@.
SAW@ HWH-werkzaamheden	Aanvullende project gerelateerd aan Saw@ voor de invulling van de IPM rollen.
Actueel Hoogte bestand Nederland	Het meerjarenprogramma Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN3) is het inwinprogramma waarbinnen in de periode van 2014 tot en met 2019 een landsdekkend hoogtemodel wordt ingewonnen. In 2017 wordt de Brabanste Delta ingewonnen, waarmee 70% van Nederland gereed zal zijn. In 2017 zal middels een aanbesteding de inwinning van de laatste in te winnen percelen in 2018 en 2019 worden gegund. Vanaf 2016 zullen ook de laseraltimetrie projecten van RWS onder de AHN-organisatie worden uitgevoerd. Sinds 2014 wordt de AHN3 data die gereed is, via PDOK beschikbaar gesteld als open data.
Beeldmateriaal	Dit betreft de samenwerking tot de gezamenlijke inkoop van beeldmateriaal door verschillende overheidsinstellingen. Samenwerkende partners: de Rijksoverheid (i.e.: Ministerie van Infrastructuur en Milieu (incl. Kadaster, Rijkswaterstaat en Prorail), Ministerie van Economische Zaken (incl. CBS), Ministerie van Defensie, Ministerie van Veiligheid en Justitie, de Nationale Politie, de provincies, De gasunie, Staatsbosbeheer, een aantal gemeenten en de waterschappen. HWH is verantwoordelijk voor inkoop en leveranciers-management. De contracten voor de inwinning zijn voor de jaren 2016, 2017 en 2018 getekend (BM3).

12.5 Wat mag het kosten?

5. Programma Derden AHN, BM en SAW@	2016 werkelijk	2016 begroot herzien	2017 begroot herzien	2018 begroot	2019 begroot	2020 begroot	2021 begroot
Project SAW@	170.778	-	356.219	0	-	-	-
SAWA B en O Personele inzet HWH	248.916	235.200	235.200	235.200	235.200	235.200	235.200
B&O SAW@ bijdrage WS aan RWS	540.734	540.734	779.044	779.044	779.044	779.044	779.044
SAW@ HWH-werkzaamheden	-	-	10.846	10.998	10.998	10.998	10.998
Actueel Hoogte bestand Nederland	774.221	1.356.766	790.000	790.000	790.000	-	-
Beeld Materiaal	2.732.506	2.533.432	2.704.807	2.704.807	-	-	-
AHN Kaartverkoop	229	-	-	-	-	-	-
	4.467.384	**4.666.132**	**4.876.116**	**4.520.049**	**1.815.242**	**1.025.242**	**1.025.242**

De ontwerp begroting 2018 sluit aan bij de geactualiseerde begroting 2017. In 2017 heeft de eindafrekening voor de bouw van SAW@ met RWS plaatsgevonden.

Verder zal in 2018 beeldmateriaal opnieuw worden aanbesteed.

13 Programma 6 Informatiehuis Water

13.1 Wat willen we bereiken?

De activiteiten in het kader van het Programmaplan Informatiehuis Water dragen bij aan de volgende missie van het Informatiehuis Water:

'Het Informatiehuis Water heeft als missie waterinformatie efficiënt en effectief te laten stromen tussen waterbeheerders en deze beschikbaar te stellen aan derden. Het IHW is een samenwerkingsverband van Rijk, provincies en waterschappen. Samen met de waterbeheerders wordt gekomen tot uniforme, toegankelijke én bruikbare informatie over water. IHW vormt de digitale schakel tussen waterbeheerders, stimuleert de onderlinge samenwerking & interactie en ontlast de waterbeheerder bij de structurele informatiebehoeftes van buitenaf. In 2022 stroomt de informatie als water door de Rijn.

- 1.Doelmatig waterbeheer: besparing in tijd en geld
- 2. Bevorderen samenwerking van waterbeheerders: efficiënte & effectieve informatie-uitwisseling door gebruik Aquo-standaard
- 3. IHW verbetert zich continu in het voordeel van de waterbeheerders
- 4 Duurzame informatievoorziening middels een gezamenlijk vastgestelde doelarchitectuur
- 5. IHW vervult een makelaarsfunctie tussen vraag en aanbod van waterinformatie
- 6. Waterbeheerders worden bij hun wettelijke rapportageverplichtingen door IHW ondersteund met goed functionerende systemen en informatieprocessen

13.2 Relevante beleidskaders

Het programma wordt uitgevoerd binnen de volgende interne en externe beleidskaders:

Omschrijving
Kaderrichtlijn Water
Richtlijn Overstromingsrisico's

Versie: 06-04-2017

Omschrijving
Inspire
Nationale en Internationale standaarden
Open standaard policy overheid
Eigen beleidskaders zoals datapolicy, doelarchitectuur en rondom ontwikkeltrajecten
Actieve zorgplicht waterveiligheid ; nieuwe normering / landelijke toetsinstrumentarium primaire waterkeringen

Als kapstok gebruikt IHW de informatieplicht die buiten de waterbeheerder (Rijkswaterstaat, waterschap of provincie) zelf ligt. Belangrijk is te vermelden dat IHW gebruik maakt van centrale systemen die door alle waterbeheerders gebruikt worden. Bronhouderschap van de data ligt altijd bij de waterbeheerder en per dataset zijn afspraken gemaakt over het formaat, tijdigheid van aanlevering en verstrekking aan derden in een zogenaamd dataprotocol.

De komst van de Omgevingswet (eind 2018) gaat uit van een aantal informatiehuizen binnen het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Indien bestuurlijk wordt besloten het Informatiehuis Water op te starten voor de Omgevingswet, zal deze parallel aan het huidige Informatiehuis Water gestalte krijgen en t.z.t. wellicht weer worden samengevoegd met het huidige Informatiehuis Water.

13.3 Business cases bij dit programma

Er zijn geen business cases bij IHW voorzien in 2017.

13.4 Wat gaan we daarvoor doen?

In onderstaande tabel staan de gezamenlijke ontwikkelingen die door het Informatiehuis Water worden opgepakt voor waterbeherend Nederland.

Naam	Omschrijving
Personeel IHW	Dit betreft de inzet van 7 fte ten behoeve van de basistaken IHW, welke gefinancierd wordt door de waterschappen.
Basistaken IHW	Alle taken van IHW die in het jaarplan van IHW zijn opgenomen onder de noemer: reguliere taken en doorontwikkeling IHW. Deze taken worden bekostigd uit de financiële bijdrage die de samenwerkingspartners aan IHW leveren. Hieronder valt onder andere: - B&O Aquo standaard. Aquo-standaard is de open-standaard in Nederland om één taal te spreken; uniform met elkaar digitaal te communiceren. - B&O Aquo Kit. Aquo-kit is de landelijke toetsmodule voor waterkwaliteit. - B&O WKP. Het portaal voor waterkwaliteitsgegevens, inclusief de bronadministratie voor de Kaderrichtlijn Water.
Facilitering IHW	Dit betreft de bijdrage van IHW aan de faciliteringkosten HWH. Dit wordt gefinancierd door de waterschappen.
Externe projecten IHW	Een project dat IHW gaat uitvoeren, na goedkeuring door het DO IHW, dat niet betaald wordt uit de bijdrage van de samenwerkingspartners maar waar aparte financiering voor geregeld is. (Dit kan dus ook een project zijn dat door de waterschappen wordt gefinancierd.) In de begroting 2017 zijn nog geen extern gefinancierde projecten opgenomen.

CONCEPT

13.5 Wat mag het kosten?

6. Programma IHW	2016 werkelijk	2016 begroot herzien	2017 begroot herzien	2018 begroot	2019 begroot	2020 begroot	2021 begroot
P605 Personeel IHW	-		875.000	875.000	875.000	875.000	875.000
Basistaken IHW	-		420.000	420.000	420.000	420.000	420.000
P690 Facilitering IHW door HWH	281.801		281.801	281.801	281.801	281.801	281.801
Doorontwikkeling Aquo-standaard	23.442	162.741			-	-	-
Beheer en Onderhoud Aquo-standaard	114.573	173.907		-	-	-	-
Projecten tools Aquo/standaard	5.248	124.593		-	-	-	-
Beheer en Onderhoud tools Aquo-stand	21.953	14.214		-	-	-	-
Kaderstellende dienst	7.233	94.805		-	-	-	-
Beheer en onderhoud Aquo-kit	108.686	193.008		-	-	-	-
Regie op informatiestromen	114.151	41.602		-	-	-	-
Project realisatie Waterkwaliteitsportaa	1.058.455	-		-	-	-	-
Beheer en onderhoud Waterkwaliteitsp	531.141	311.745		-	-	-	-
Verkenner / vraagarticulatie	22.630	135.339		-	-	-	-
Programmabureau / Servicedesk	137.112	221.716		-	-	-	-
Kaderrichtlijn Marien in WKP	35.640	29.495		-	-	-	-
Digigids	15.145	25.421		-	-	-	-
Biologie	9.856	27.121		-	-	-	-
PvA Richtlijn Overstromingsrisico's	26.028	4.214		-	-	-	-
Realisatie Waterveiligheidsportaal	-	1.800.000		-	-	-	-
Technisch applicatiebeheer	147.683			-	-	-	-
	2.660.777	**3.359.921**	**1.576.801**	**1.576.801**	**1.576.801**	**1.576.801**	**1.576.801**

De ontwerp begroting 2018 sluit aan bij de geactualiseerde begroting 2017.

IHW voert basistaken uit binnen vooraf overeengekomen kaders. Hier binnen kan IHW schuiven binnen haar werkzaamheden. Om deze reden zijn in de begroting de basistaken als één project weergegeven. Verschuivingen binnen de basistaken leiden niet tot begrotingswijzigingen.

Indien IHW extern gefinancierde projecten gaat uitvoeren, zullen deze per afzonderlijk project aan de begroting worden toegevoegd door middel van begrotingswijzigingen.

De samenwerkingsovereenkomst tussen de Unie van Waterschappen, het IPO en RWS loopt af 31-12-2017. De verwachting is echter dat de werkzaamheden van IHW ook daarna worden gecontinueerd.

CONCEPT

Deel 4: Verwachte begrotingswijzigingen 2018

Project		Totaal
1. Instandhouding		
Verbetering financieel systeem		€ 80.000
Project verbetering uitvoering projecten en beheer		€ 200.000
3. Projecten Bedrijfsfuncties		
De Digitale Watertoets		€ 67.000
B&O DDSC		€ 204.000
DAMO's collectief:	Afvalwaterketen	€ 100.000
	wegen	€ 10.000
	metingen ws	€ 25.000
	metingen gw	€ 10.000
	metingen k	€ 100.000
	vth omgevingswet	€ 100.000
	omgevingswet	€ 10.000
DAMO's facultatief:	Afvalwaterketen	€ 100.000
	wegen	€ 50.000
	metingen ws	€ 50.000
	metingen gw	€ 125.000
	metingen k	€ 100.000
	vth omgevingswet	€ 100.000
	omgevingswet	€ 125.000
Functionaliteit metingen K		€ 500.000
Functionaliteit TRI		€ 40.000
4. Projecten Diensten		
Project en B&O koppelvlak WBI-parameters		€ 200.000
Software catalogus (Proj + B&O)		€ 125.000
Projecte & B&O WILMA		€ 200.000
Omgevings wet		€ 75.000
Doorontwikkeling CDL		€ 250.000
B&O GOVROAM		€ 33.000
Kennis en vebinden mbt o.a open data, digitaal kompas, etc		€ 100.000
5. Derden AHN, BM en SAW@		
Diverse projecten SAW@		€ 150.000
Nationale regenradar		€ 290.000
B&O SAW@ bijdrage WS aan RWS (nieuwe deelnemers)		€ 95.956
Totaal		**€ 3.614.956**

CONCEPT

CONCEPT

14 Bijlagen

14.1 Bijlage 1 Overzicht formatie en capaciteit

Een belangrijke basis voor de HWH begroting zijn de personeelslasten. Hieronder is een overzicht opgenomen van de begrote uren per programma.

Overzicht uren per programma	2017 begroot herzien	2018 begroot	Mutatie 2018 t.o.v. 2017
1. Instandhouding	30.143	28.458	-1.685
2. Waterketen	4.455	4.455	-
3. Projecten Bedrijfsfuncties	2.049	2.049	-
4. Projecten Diensten	22.447	22.447	-
5. Projecten Derden AHN, BM en SAW@	8.114	8.114	-
6. Projecten Informatiehuis Water	8.643	8.515	-128
Totaal begroot	**75.851**	**74.038**	**-1.813**

CONCEPT

14.2 Bijlage 2 Verdeelsleutels

Kostenverdeelsleutel	45/55	M2	ONTWERP	LICENTIE
	Belasting opbrengst in procenten t.b.v. de UVW 45/55 verdeelsleutel	Oppervlakte	Vervuilings eenheden - Ontwerp capaciteit	Aantal licenties deelnemers obv database EE
Aa en Maas	4,08747%	161.007	1.500.586	74
AGV/Waternet	6,91048%	70.412	2.068.500	
Brabantse Delta	4,40844%	170.744	1.314.930	44
De Dommel	3,63441%	151.237	1.471.430	18
De Stichtse Rijnlanden	4,25245%	83.021	1.399.022	68
Delfland	8,59332%	40.547	1.932.408	112
Fryslân	5,06853%	346.000		43
Drents Overijsselse Delta	4,26302%	255.500	1.154.300	75
Hollands Noorderkwartier	8,41704%	196.400	1.751.873	80
Hollandse Delta	5,80254%	101.809	1.817.998	30
Hunze en Aa's	3,13996%	207.000		48
Noorderzijlvest	2,23793%	144.000	707.423	35
Limburg	4,90728%	220.951	2.119.814	52
Rijn en IJssel	3,05648%	195.000	1.264.193	32
Rijnland	6,93989%	107.946	2.113.100	70
Rivierenland	6,08657%	201.000	1.648.000	44
Scheldestromen	3,18039%	190.273	796.800	40
Schieland en de Krimpenerwaard	3,34056%	35.113	708.900	30
Vallei en Veluwe	4,81784%	244.833	2.026.300	83
Vechtstromen	4,23073%	227.045	1.768.603	59
Zuiderzeeland	2,62466%	150.000	680.500	30
Totaal	**100,00%**	**3.499.838**	**28.244.680**	**1.067**

Naast bovenstaande kostenverdeelsleutels wordt er ook gebruik gemaakt van:

- VAST, waarbij de bijdrage evenredig wordt verdeeld over het aantal deelnemers
- DVO, waarbij de bijdrage wordt verdeeld over het aantal deelnemers dat een dienstverleningsovereenkomst (DVO) heeft getekend.

CONCEPT

14.3 Bijlage 3 Bijdragen per waterschap

1. Programma Instandhouding	Kennis delen & Verbinden (K212)	Mobiliteit (K096)	Organisatie	Bestuur	Capaciteit BUCA	Totaal
Aa en Maas	15.464	12.207	72.609	8.558	9.839	118.677
AGV/Waternet	20.932	16.523	98.283	11.584	13.319	160.641
Brabantse Delta	16.086	12.698	75.528	8.902	10.235	123.448
De Dommel	14.586	11.514	68.488	8.072	9.281	111.942
De Stichtse Rijnlanden	15.784	12.459	74.109	8.735	10.043	121.129
Delfland	24.192	19.096	113.588	13.388	15.393	185.657
Fryslân	17.364	13.707	81.531	9.609	11.049	133.260
Drents Overijsselse Delta	15.804	12.475	74.205	8.746	10.056	121.286
Hollands Noorderkwartier	23.850	18.827	111.985	13.199	15.175	183.036
Hollandse Delta	18.786	14.829	88.207	10.396	11.953	144.171
Noorderzijlvest	11.881	9.379	55.788	6.575	7.560	91.183
Limburg	17.052	13.460	80.065	9.436	10.850	130.863
Rijn en IJssel	13.467	10.631	63.232	7.453	8.569	103.351
Rijnland	20.989	16.568	98.551	11.615	13.355	161.078
Rivierenland	19.336	15.264	90.790	10.701	12.303	148.393
Scheldestromen	13.707	10.820	64.359	7.585	8.721	105.193
Schieland en de Krimpenerwaard	14.017	11.065	65.816	7.757	8.919	107.574
Vallei en Veluwe	16.879	13.324	79.251	9.341	10.740	129.534
Vechtstromen	15.741	12.426	73.911	8.711	10.016	120.806
Zuiderzeeland	12.631	9.970	59.305	6.990	8.037	96.932
RWS CIV	-	-	-	-	-	-
Hunze en Aa's	13.629	10.758	63.991	7.542	8.672	104.592
Het Waterschapshuis	-	-	-	-	-	-
Derden inzake Beeldmateriaal	-	-	-	-	-	-
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-
IPO	-	-	-	-	-	-
Totaal	**352.178**	**278.000**	**1.653.591**	**194.893**	**224.083**	**2.702.745**

CONCEPT

2. Programma Waterketen	Z-info	BVZ	Totaal
Kostenverdeelsleutel	ONTWERP	45/55	
	1	1	
Aa en Maas	60.098	1.288	**61.385**
AGV/Waternet	82.843	1.739	**84.582**
Brabantse Delta	52.662	1.339	**54.001**
De Dommel	58.930	1.215	**60.145**
De Stichtse Rijnlanden	56.030	1.314	**57.344**
Delfland	77.392	2.008	**79.401**
Fryslân	-	1.445	**1.445**
Drents Overijsselse Delta	46.229	1.316	**47.545**
Hollands Noorderkwartier	70.162	1.980	**72.142**
Hollandse Delta	72.810	1.562	**74.372**
Noorderzijlvest	28.332	992	**29.324**
Limburg	84.898	1.419	**86.316**
Rijn en IJssel	50.630	1.123	**51.753**
Rijnland	84.629	1.744	**86.373**
Rivierenland	66.002	1.607	**67.609**
Scheldestromen	31.911	1.143	**33.054**
Schieland en de Krimpenerwaard	28.391	1.168	**29.559**
Vallei en Veluwe	81.152	1.404	**82.557**
Vechtstromen	70.832	1.311	**72.142**
Zuiderzeeland	27.254	1.054	**28.307**
RWS CIV	-	-	**-**
Hunze en Aa's	-	-	**-**
Het Waterschapshuis	-	-	**-**
Derden inzake Beeldmateriaal	-	-	**-**
Derden inzake IHW	-	-	**-**
IPO	-	-	**-**
Totaal	**1.131.187**	**28.170**	**1.159.357**

CONCEPT

3. Programma Bedrijfsfuncties	De Digitale Watertoets	NDFF	B&O DAMO Water systeem	Vangst registratie	Digitaal Aangifte bedrijven	B&O DAMO Keringen	Totaal
Kostenverdeelsleutel	VAST	VAST	45/55	45/55	45/55	45/55	
	1	1	1	1	1	1	
Aa en Maas	17.447	17.420	7.631	3.603	2.077	8.681	**56.859**
AGV/Waternet	-	17.420	10.284	4.877	2.805	11.699	**47.085**
Brabantse Delta	-	17.420	7.933	3.748	2.159	9.024	**40.284**
De Dommel	-	17.420	7.206	3.398	1.960	8.197	**38.181**
De Stichtse Rijnlanden	17.447	-	7.786	3.677	2.119	8.858	**39.887**
Delfland	-	17.420	11.865	5.636	3.239	13.498	**51.658**
Fryslân	17.447	17.420	8.553	4.046	2.330	9.730	**59.525**
Drents Overijsselse Delta	17.447	17.420	7.796	3.682	2.122	8.869	**57.336**
Hollands Noorderkwartier	17.447	17.420	11.700	5.557	3.194	13.309	**68.626**
Hollandse Delta	17.447	17.420	9.243	4.377	2.519	10.514	**61.520**
Noorderzijlvest	17.447	17.420	5.893	2.768	1.599	6.704	**51.832**
Limburg	17.447	17.420	8.402	3.973	2.288	9.557	**59.087**
Rijn en IJssel	17.447	17.420	6.663	3.138	1.811	7.579	**54.057**
Rijnland	17.447	17.420	10.312	4.890	2.813	11.730	**64.611**
Rivierenland	17.447	17.420	9.510	4.505	2.592	10.818	**62.292**
Scheldestromen	-	17.420	-	3.194	-	-	**20.614**
Schieland en de Krimpenerwaard	17.447	17.420	6.930	3.266	1.884	7.883	**54.829**
Vallei en Veluwe	17.447	17.420	8.318	3.932	2.265	9.462	**58.844**
Vechtstromen	17.447	17.420	7.766	3.668	2.114	8.834	**57.248**
Zuiderzeeland	17.447	17.420	6.257	2.943	1.699	7.118	**52.883**
RWS CIV	-	-	-	-	-	-	**-**
Hunze en Aa's	17.447	-	-	3.175	1.832	-	**22.454**
Het Waterschapshuis	-	-	-	-	-	-	**-**
Derden inzake Beeldmateriaal	-	-	-	-	-	-	**-**
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	**-**
IPO	-	-	-	-	-	-	**-**
Totaal	**279.149**	**330.982**	**160.047**	**82.052**	**45.422**	**182.064**	**1.079.715**

CONCEPT

4. Programma Diensten	B&O WION portaal	Onder steuning OGT / I-platform	IPv6	B&O Centrale Distributie laag	B&O eHRM	Nieuw WaterschapsNet	DROP
Kostenverdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	45/55	VERLOON	45/55	45/55
	1	1	1	1	1	1	1
Aa en Maas	1.531	6.558	1.269	11.788	25.735	45.688	14.149
AGV/Waternet	-	8.877	1.714	15.921	-	-	19.110
Brabantse Delta	1.593	6.822	1.320	12.258	29.078	47.513	14.713
De Dommel	1.443	6.186	1.198	11.124	25.629	43.111	13.352
De Stichtse Rijnlanden	1.563	6.694	1.295	12.029	-	-	14.439
Delfland	2.405	10.260	1.980	18.385	-	-	22.068
Fryslân	1.722	7.364	1.424	13.224	-	-	15.873
Drents Overijsselse Delta	1.565	6.702	1.297	12.045	32.262	-	14.457
Hollands Noorderkwartier	2.371	10.115	1.952	18.127	-	-	21.758
Hollandse Delta	1.864	7.967	1.540	14.299	29.184	55.443	17.163
Noorderzijlvest	1.173	5.039	978	9.079	19.421	-	10.898
Limburg	1.690	7.232	1.399	12.988	16.927	50.351	15.589
Rijn en IJssel	1.331	5.711	1.107	10.278	21.862	-	12.336
Rijnland	2.084	8.901	1.719	15.964	39.266	-	19.162
Rivierenland	1.919	8.200	1.585	14.715	56.459	57.059	17.662
Scheldestromen	1.355	5.813	1.126	10.459	-	-	12.554
Schieland en de Krimpenerwaard	1.386	5.945	1.152	10.694	19.633	-	12.836
Vallei en Veluwe	1.673	7.158	1.384	12.857	28.972	-	15.432
Vechtstromen	1.559	6.676	1.292	11.997	27.805	-	14.400
Zuiderzeeland	1.248	5.357	1.039	9.646	16.768	-	11.578
RWS CIV	-	-	-	-	-	-	-
Hunze en Aa's	1.347	5.780	-	-	3.661	-	-
Het Waterschapshuis	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake Beeldmateriaal	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	-
IPO	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	**32.824**	**149.358**	27.768	**257.878**	392.664	**299.164**	**309.529**

CONCEPT

4. Programma Diensten	Vergader centrum	B&O WILMA	Oracle TECH	Oracle Contract mgnt	Omgevingswet	Programma Informatie veiligheid	Gartner contractmanagement	Totaal
Kostenverdeelsleutel	45/55	45/55	LICENTIE	45/55	45/55	45/55	45/55	
	1	1	1	1	1	1	1	
Aa en Maas	16.295	13.489	109.638	4.082	35.428	36.417	4.373	**326.439**
AGV/Waternet	22.057	18.219	-	-	47.956	49.295	5.906	**189.055**
Brabantse Delta	16.950	14.027	86.771	4.248	36.853	37.882	4.547	**314.574**
De Dommel	15.370	12.730	60.994	3.848	33.418	34.351	4.127	**266.880**
De Stichtse Rijnlanden	16.632	13.765	105.635	4.167	36.160	37.170	4.462	**254.012**
Delfland	25.491	21.039	166.424	6.411	55.424	56.971	6.820	**393.678**
Fryslân	18.297	15.133	89.687	4.589	39.782	40.893	4.906	**252.892**
Drents Overijsselse Delta	16.653	13.783	111.455	4.173	36.207	37.218	4.468	**292.285**
Hollands Noorderkwartier	25.132	20.744	139.095	6.320	54.641	56.167	6.724	**363.147**
Hollandse Delta	19.795	16.363	83.147	4.969	43.039	44.241	5.304	**344.318**
Noorderzijlvest	12.520	10.390	67.073	3.126	27.221	27.981	3.368	**198.265**
Limburg	17.968	14.862	96.179	4.506	39.066	40.157	4.818	**323.732**
Rijn en IJssel	14.190	11.761	69.240	3.549	30.853	31.715	3.813	**217.747**
Rijnland	22.117	18.268	122.501	5.557	48.086	49.429	5.922	**358.978**
Rivierenland	20.375	16.838	96.275	5.116	44.300	45.536	5.459	**391.497**
Scheldestromen	14.443	11.969	76.525	3.613	31.403	32.280	3.880	**205.421**
Schieland en de Krimpenerwaard	14.770	12.237	69.204	3.696	32.114	33.010	3.967	**220.643**
Vallei en Veluwe	17.785	14.713	121.179	4.460	38.669	39.749	4.769	**308.802**
Vechtstromen	16.587	13.729	98.107	4.156	36.064	37.071	4.450	**273.893**
Zuiderzeeland	13.309	11.038	65.149	3.326	28.937	29.745	3.578	**200.715**
RWS CIV	-	-	-	-	-	-	-	**-**
Hunze en Aa's	14.361	-	82.878	3.592	31.224	32.095	-	**174.939**
Het Waterschapshuis	-	-	-	-	-	-	-	**-**
Derden inzake Beeldmateriaal	-	-	-	-	-	-	-	**-**
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	-	**-**
IPO	-	-	-	-	-	-	-	**-**
Totaal	**371.098**	**295.095**	**1.917.155**	**87.503**	**806.845**	**829.371**	**95.660**	**5.871.912**

CONCEPT

5. Programma Derden AHN, BM en SAW@	SAWA B en O Personele inzet HWH	B&O SAW@ bijdrage WS aan RWS	SAW@ HWH-werkzaamheden	Actueel Hoogte bestand Nederland	Beeld Materiaal	Totaal
Kostenverdeelsleutel	VAST	45/55	VAST	M2	M2	
	1		1	1	1	
Aa en Maas	-	21.764	908	36.343	15.072	74.087
AGV/Waternet	-	107.163	1.225	15.894	6.591	130.873
Brabantse Delta	-	82.785	944	38.541	15.983	138.254
De Dommel	-	-	858	34.138	14.157	49.153
De Stichtse Rijnlanden	-	-	-	18.740	7.772	26.511
Delfland	-	-	-	9.152	3.796	12.948
Fryslân	-	-	-	78.101	32.389	110.489
Drents Overijsselse Delta	-	-	-	57.673	23.917	81.590
Hollands Noorderkwartier	-	120.368	1.394	44.332	18.385	184.479
Hollandse Delta	-	95.727	1.101	22.981	9.530	129.339
Noorderzijlvest	-	61.767	701	32.504	13.480	108.452
Limburg	-	89.452	1.000	49.874	20.683	161.009
Rijn en IJssel	-	-	-	44.016	18.254	62.270
Rijnland	-	-	-	24.366	10.105	34.471
Rivierenland	-	47.215	1.133	45.371	18.815	112.534
Scheldestromen	-	-	-	42.949	17.811	60.761
Schieland en de Krimpenerwaard	-	-	-	7.926	3.287	11.213
Vallei en Veluwe	-	86.592	990	55.265	22.919	165.766
Vechtstromen	-	-	-	51.250	21.253	72.503
Zuiderzeeland	-	66.211	744	33.859	14.041	114.855
RWS CIV	235.200	-	-	-	-	235.200
Hunze en Aa's	-	-	-	46.725	19.377	66.102
Het Waterschapshuis	-	-	-	-	-	-
Derden inzake Beeldmateriaal	-	-	-	-	2.377.191	2.377.191
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-
IPO	-	-	-	-	-	-
Totaal	**235.200**	**779.044**	**10.998**	**790.000**	**2.704.807**	**4.520.049**

CONCEPT

6. Programma IHW	P605 Personeel IHW	P689 Programma bureau	P690 Facilitering IHW door HWH	Totaal
Kostenverdeelsleutel	VAST	VAST	VAST	
	1	1	1	
Aa en Maas	41.667	7.143	13.419	**62.229**
AGV/Waternet	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Brabantse Delta	41.667	7.143	13.419	**62.229**
De Dommel	41.667	7.143	13.419	**62.229**
De Stichtse Rijnlanden	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Delfland	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Fryslân	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Drents Overijsselse Delta	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Hollands Noorderkwartier	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Hollandse Delta	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Noorderzijlvest	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Limburg	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Rijn en IJssel	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Rijnland	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Rivierenland	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Scheldestromen	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Schieland en de Krimpenerwaard	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Vallei en Veluwe	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Vechtstromen	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Zuiderzeeland	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Data ICT Dienst	-	90.000	-	**90.000**
Hunze en Aa's	41.667	7.143	13.419	**62.229**
Het Waterschapshuis	-	-	-	**-**
Derden inzake Beeldmateriaal	-	-	-	**-**
Derden inzake IHW	-	-	-	**-**
IPO	-	180.000	-	**180.000**
Totaal	**875.000**	**420.000**	**281.801**	**1.576.801**

CONCEPT

14.4 Bijlage 4 Totaal bijdragen 2018 t.o.v. 2017

Totale bijdrage per waterschap begroting 2018	Instand-houding	Waterketen	Bedrijfs-functies	Diensten	Derden AHN, BM en SAW@	IHW	Totaal
Aa en Maas	118.677	61.385	56.859	326.439	74.087	62.229	**699.676**
AGV/Waternet	160.641	84.582	47.085	189.055	130.873	62.229	**674.464**
Brabantse Delta	123.448	54.001	40.284	314.574	138.254	62.229	**732.790**
De Dommel	111.942	60.145	38.181	266.880	49.153	62.229	**588.529**
De Stichtse Rijnlanden	121.129	57.344	39.887	254.012	26.511	62.229	**561.112**
Delfland	185.657	79.401	51.658	393.678	12.948	62.229	**785.570**
Fryslân	133.260	1.445	59.525	252.892	110.489	62.229	**619.840**
Drents Overijsselse Delta	121.286	47.545	57.336	292.285	81.590	62.229	**662.271**
Hollands Noorderkwartier	183.036	72.142	68.626	363.147	184.479	62.229	**933.658**
Hollandse Delta	144.171	74.372	61.520	344.318	129.339	62.229	**815.949**
Hunze en Aa's	104.592	0	22.454	174.939	66.102	62.229	**430.315**
Noorderzijlvest	91.183	29.324	51.832	198.265	108.452	62.229	**541.284**
Limburg	130.863	86.316	59.087	323.732	161.009	62.229	**823.237**
Rijn en IJssel	103.351	51.753	54.057	217.747	62.270	62.229	**551.406**
Rijnland	161.078	86.373	64.611	358.978	34.471	62.229	**767.739**
Rivierenland	148.393	67.609	62.292	391.497	112.534	62.229	**844.554**
Scheldestromen	105.193	33.054	20.614	205.421	60.761	62.229	**487.270**
Schieland en de Krimpenerwaard	107.574	29.559	54.829	220.643	11.213	62.229	**486.047**
Vallei en Veluwe	129.534	82.557	58.844	308.802	165.766	62.229	**807.731**
Vechtstromen	120.806	72.142	57.248	273.893	72.503	62.229	**658.822**
Zuiderzeeland	96.932	28.307	52.883	200.715	114.855	62.229	**555.921**
Subtotaal waterschappen	***2.702.745***	***1.159.357***	***1.079.715***	***5.871.912***	***1.907.658***	***1.306.801***	***14.028.189***
RWS CIV	0	0	0	0	235.200	90.000	**325.200**
Het Waterschapshuis	0	0	0	0	0	0	**0**
Derden inzake Beeldmateriaal	0	0	0	0	2.377.191	0	**2.377.191**
Derden inzake IHW	0	0	0	0	0	0	**0**
IPO IHW	0	0	0	0	0	180.000	**180.000**
Subtotaal derden	***0***	***0***	***0***	***0***	***2.612.391***	***270.000***	***2.882.391***
Totaal	**2.702.745**	**1.159.357**	**1.079.715**	**5.871.912**	**4.520.049**	**1.576.801**	**16.910.581**

CONCEPT

Totale bijdrage per waterschap herziene begroting 2017	Instand-houding	Waterketen	Bedrijfs-functies	Diensten	Data	IHW	Totaal
Aa en Maas	142.407	60.503	56.039	321.927	274.293	62.229	**917.398**
AGV/Waternet	192.762	83.366	46.408	186.135	130.856	62.229	**701.756**
Brabantse Delta	148.132	53.225	39.704	310.284	138.241	62.229	**751.814**
De Dommel	134.325	59.281	37.630	263.251	49.141	62.229	**605.856**
De Stichtse Rijnlanden	145.350	56.520	39.319	250.172	26.511	62.229	**580.101**
Delfland	222.780	78.259	50.917	387.729	12.948	62.229	**814.862**
Fryslân	159.906	1.423	58.668	249.061	110.489	62.229	**641.777**
Drents Overijsselse Delta	145.538	46.861	56.510	288.357	81.590	62.229	**681.085**
Hollands Noorderkwartier	219.635	71.105	67.640	357.651	184.460	62.229	**962.720**
Hollandse Delta	172.999	73.303	60.635	339.578	129.323	62.229	**838.067**
Hunze en Aa's	125.506	0	22.134	172.304	66.102	62.229	**448.274**
Noorderzijlvest	109.416	28.902	51.084	195.557	108.442	62.229	**555.630**
Limburg	157.030	85.076	58.236	319.123	316.997	62.229	**998.690**
Rijn en IJssel	124.017	51.009	53.277	214.779	62.270	62.229	**567.581**
Rijnland	193.287	85.131	63.682	354.139	34.471	62.229	**792.939**
Rivierenland	178.066	66.637	61.396	386.460	112.518	62.229	**867.306**
Scheldestromen	126.227	32.579	20.314	202.311	60.761	62.229	**504.419**
Schieland en de Krimpenerwaard	129.084	29.134	54.038	217.597	11.213	62.229	**503.295**
Vallei en Veluwe	155.435	81.370	57.996	304.575	165.752	62.229	**827.357**
Vechtstromen	144.962	71.105	56.423	270.171	72.503	62.229	**677.394**
Zuiderzeeland	116.314	27.900	52.120	197.928	114.845	62.229	**571.336**
Subtotaal waterschappen	***3.243.178***	***1.142.691***	***1.064.172***	***5.789.090***	***2.263.725***	***1.306.801***	***14.809.656***
RWS CIV	0	0	0	0	235.200	90.000	**325.200**
Het Waterschapshuis	0	0	0	0	0	0	**0**
Derden inzake Beeldmateriaal	0	0	0	0	2.377.191	0	**2.377.191**
Derden inzake IHW	0	0	0	0	0	0	**0**
IPO IHW	0	0	0	0	0	180.000	**180.000**
Subtotaal derden	***0***	***0***	***0***	***0***	***2.612.391***	***270.000***	***2.882.391***
Totaal	**3.243.178**	**1.142.691**	**1.064.172**	**5.789.090**	**4.876.116**	**1.576.801**	**17.692.048**

CONCEPT

Mutatie 2017 herzien t.o.v. 2018	Instand-houding	Waterketen	Bedrijfs-functies (excl SAW@)	Diensten	Derden AHN, BM en SAW@	IHW	Totaal
Aa en Maas	-23.730	882	819	4.512	-200.205	-	**-217.722**
AGV/Waternet	-32.121	1.216	677	2.920	17	-	**-27.292**
Brabantse Delta	-24.684	776	580	4.290	13	-	**-19.024**
De Dommel	-22.384	865	551	3.630	12	-	**-17.327**
De Stichtse Rijnlanden	-24.221	824	569	3.839	-	-	**-18.988**
Delfland	-37.123	1.141	741	5.949	-	-	**-29.292**
Fryslân	-26.646	21	857	3.831	-	-	**-21.936**
Drents Overijsselse Delta	-24.252	684	826	3.928	-	-	**-18.814**
Hollands Noorderkwartier	-36.599	1.037	986	5.496	19	-	**-29.061**
Hollandse Delta	-28.828	1.069	885	4.740	15	-	**-22.118**
Hunze en Aa's	-20.914	-	321	2.634	-	-	**-17.959**
Noorderzijlvest	-18.233	422	748	2.707	10	-	**-14.346**
Limburg	-26.167	1.241	851	4.609	-155.987	-	**-175.453**
Rijn en IJssel	-20.666	744	780	2.968	-	-	**-16.174**
Rijnland	-32.209	1.242	929	4.839	-	-	**-25.200**
Rivierenland	-29.672	972	896	5.037	16	-	**-22.752**
Scheldestromen	-21.034	475	300	3.110	-	-	**-17.149**
Schieland en de Krimpenerwaard	-21.510	425	791	3.047	-	-	**-17.248**
Vallei en Veluwe	-25.901	1.187	848	4.227	14	-	**-19.626**
Vechtstromen	-24.156	1.037	825	3.722	-	-	**-18.572**
Zuiderzeeland	-19.382	407	763	2.787	10	-	**-15.415**
	-	-	-	-	-	-	
Subtotaal waterschappen	**-540.433**	**16.667**	**15.543**	**82.822**	**-356.067**	**-**	**-781.468**
RWS CIV	-	-	-	-	-	-	**-**
Het Waterschapshuis	-	-	-	-	-	-	**-**
Derden inzake Beeldmateriaal	-	-	-	-	-	-	**-**
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	**-**
IPO IHW	-	-	-	-	-	-	**-**
Subtotaal derden	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Totaal	**-540.433**	**16.667**	**15.543**	**82.822**	**-356.067**	**-**	**-781.468**

CONCEPT

14.5 Bijlage 5 Berekening merendeelcriterium (werk voor derden)

Conform de door KokxDeVoogd voorgestelde systematiek is het merendeelcriterium (werk voor derden) berekend. Voor de toepassing van een vrijstelling voor aanbesteding is het van belang dat HWH minimaal 80% van haar werkzaamheden verricht voor waterschappen die deelnemen aan de Gemeenschappelijke regeling. Het merendeelcriterium mag berekend worden over een periode van 3 jaar. Het percentage werk voor derden in de periode 2016, 2017 (begroot) en 2018 (begroot) bedraagt 10,6% en valt daarmee ruimschoots binnen het maximum van 20%.

CONCEPT

14.6 Bijlage 6 EMU saldo

Centraal Bureau voor de Statistiek
Sector Overheidsfinanciën en consumentenprijzen
Antwoordnummer 25000, 2490 XA Den Haag

Berekening EMU-saldo
Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis

Algemene gegevens:	
Naam gemeenschappelijke regeling	**Het Waterschapshuis**
Nummer gemeenschappelijke regeling	
Jaar:	**2018**
Naam contactpersoon:	
Telefoon:	
E-mail:	
Bestandsnaam:	EMU18005.XLS

	Omschrijving	2018 x € 1000,- Volgens begroting 2018	2017 x € 1000,- Volgens begroting 2017	2016 x € 1000,- Volgens realisatie 2016
1	Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)			-621
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	107	107	98
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie			30
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd			33
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4			
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), **voor zover niet op exploitatie verantwoord**			
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)			
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties **niet op exploitatie verantwoord**			
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen		30	
10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten			
11	Verkoop van effecten:	○ ja ◉ nee	○ ja ◉ nee	
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)			
b	Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?			
Berekend EMU-saldo		**107**	**77**	**-526**

Versie: 06-04-2017

Het dagelijks bestuur GR Het Waterschapshuis
T.a.v. de heer drs. G.J.A. Smits (secretaris-directeur)
Postbus 2180
3800 CD AMERSFOORT

UW BRIEF
31 maart 2017
UW KENMERK
Z1358/H006180
ONS KENMERK
1303046
DELFT
18 mei 2017

CONCEPT

ONDERWERP
Zienswijze Delfland op het voorstel voor de begrotingswijziging 2017 en de ontwerpbegroting 2018 van GR Het Waterschapshuis

Geachte heer Smits,

Hierbij bieden wij u de zienswijze van Delfland op het voorstel voor de begrotingswijziging 2017 en de ontwerpbegroting 2018 van de Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (GR HWH) aan, waarmee het algemeen bestuur van Delfland heeft ingestemd.

Delfland heeft de volgende opmerkingen bij het voorstel voor de begrotingswijziging 2017 en de ontwerpbegroting 2018 van HWH:

1. In tegenstelling tot de afgelopen jaren waarin de begrotingen steeds transparanter werden, wordt dit door Delfland helaas niet zo ervaren in de voorliggende begrotingen. De begrotingen zijn minder transparant dan vorige jaren. Bij de aanwending van middelen (FTE en geld) door HWH wordt in de tekst van de begrotingen over het algemeen onvoldoende toegelicht welke concrete resultaten de waterschappen hiervoor krijgen. Delfland zou dit graag verbeterd zien.
2. Een belangrijke basis voor de HWH-begrotingen zijn de personeelslasten. De begrote productieve uren bedragen in 2017 75.851 en in 2018 74.038. De totale omvang van HWH bedroeg op 31 december 2016 64,4 FTE. Dit betekent dat de productieve uren per FTE in 2017 1.177 en in 2018 1.150 bedragen. Op een totaal van 1872 uren per jaar per FTE blijft de productiviteit per FTE achter bij de norm die de waterschappen hierbij hanteren (1.600). Delfland ziet dit graag uitgelegd.
3. In de begrotingswijziging van 2017 zijn onder het programma Instandhouding kosten opgenomen voor een aantal interne projecten. De toelichting maakt echter niet duidelijk waarom er bijna € 500.000 (waarvan alleen al € 275.000 voor kantoorautomatisering) wordt uitgegeven om de bedrijfsvoering van HWH op een peil te brengen dat past bij HWH 2.0. Delfland is van mening dat dit wel een erg hoog bedrag is voor een organisatie met een vaste bezetting van 15.8 FTE. De tekstuele onderbouwing verklaart niet waarom deze bedragen zo hoog zijn en maakt onvoldoende duidelijk welke concrete resultaten hiermee zullen worden bereikt. Delfland zou graag antwoord willen zien op deze vragen.

BIJLAGE(N) -
CONTACT de heer ir. G.J. Gelling • T (015) 260 81 34• E ggelling@hhdelfland.nl
POSTADRES Postbus 3061, 2601 DB Delft • WEBSITE www.hhdelfland.nl
SECTOR Bedrijfsvoering • TEAM Informatisering en Automatisering

4. De interne projecten zoals opgenomen in de geactualiseerde begroting 2017 worden naar verwachting in 2017 gerealiseerd. Voor deze projecten worden in 2018 niet opnieuw kosten begroot. Dit is vreemd aangezien een deel van de kosten Beheer en Onderhoud (Kantoorautomatisering) betreft. Deze kosten zouden logischerwijs ook in 2018 betaald moeten worden. Delfland wil graag weten waarom deze beheer- en onderhoudskosten niet in de ontwerpbegroting 2018 zijn opgenomen.
5. Door de verwijdering van overheadkosten en Kennisdelen en Verbinden uit de uurtarieven nemen de kosten van de projecten af. Voor een aantal projecten (o.a. programma Informatie Veiligheid, Gartner contractmanagement, NDFF, vangstregistratie) stijgen de kosten echter. De stijging van de kosten voor deze producten is onvoldoende toegelicht en het is niet duidelijk of de kostenstijging van deze projecten is goedgekeurd door de OGT. Delfland zou dit graag toegelicht zien.
6. In tegenstelling tot de vorige begrotingen, zijn de kosten voor ondersteuning OGT opgenomen in programma 4 Diensten in plaats van in het programma instandhouding. Ten opzichte van 2016 en de eerder vastgestelde begroting van 2017 zijn de kosten voor ondersteuning I-platform hier ook begroot. Volgens de DVO voor ondersteuning OGT (€ 24.475) en het voorstel voor ondersteuning i-Platform zoals behandeld in de OGT van 17 maart 2017 (€ 65.000) zou er totaal € 89.475 hiervoor in de begrotingen moeten worden opgenomen. In de geactualiseerde begroting is echter een bedrag van € 147.000 zonder verdere toelichting voor deze ondersteuning opgenomen. Delfland zit dit graag gecorrigeerd naar de juiste kosten.
7. Opvallend in de begrotingen zijn de kosten van het Informatiehuis Water (IHW). De begroting van IHW daalt met € 840.000 t.o.v. de vastgestelde begroting 2017, maar de bijdrage van de waterschappen stijgt met bijna € 15.000 per waterschap. Deze toename wordt niet toegelicht in de begrotingen. Daarnaast is de begroting van IHW vereenvoudigd zodat IHW kan schuiven binnen haar werkzaamheden. Nu is echter niet meer inzichtelijk en transparant aan welke onderwerpen en projecten IHW het geld besteedt. Delfland ziet bovenstaande discrepantie graag toegelicht en stelt voor de projecten van IHW alsnog op te nemen in de begroting.

Wij gaan ervan uit u zo voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Dijkgraaf en Hoogheemraden van Delfland,

de Secretaris, de Dijkgraaf,

mr. drs. P.I.M. van den Wijngaart mr. M.A.P. van Haersma Buma

CONCEPT

agendapunt H.05
1301128

Hoogheemraadschap van Delfland

Aan Verenigde Vergadering

INVESTERINGSPLAN EN UITVOERINGSKREDIET NIEUW FINANCIEEL SYSTEEM

Gevraagd besluit Verenigde Vergadering 18-05-2017
I. In te stemmen met het aansluiten per 1-1-2019 bij de samenwerking van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en het Hoogheemraadschap van Rijnland ten behoeve van het gebruik van het financieel systeem Prosa, tenzij de ambtelijke proceseigenaren van de drie waterschappen uiterlijk 1 januari 2018 aangeven dat niet door Delfland aan het geharmoniseerd financieel procesmodel van HHSK en HHR wordt voldaan. II. Het investeringsplan voor de vervanging van Gids ter grootte van € 2,1 mln vast te stellen. III. Het uitvoeringskrediet voor de vervanging van Gids ter grootte van € 1,9 mln beschikbaar te stellen.

Besluit Verenigde Vergadering 18-05-2017

Voorstel Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering 02-05-2017
1. In te stemmen met het aansluiten per 1-1-2019 bij de samenwerking van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en het Hoogheemraadschap van Rijnland ten behoeve van het gebruik van het financieel systeem Prosa, tenzij de ambtelijke proceseigenaren van de drie waterschappen uiterlijk 1 januari 2018 aangeven dat niet door Delfland aan het geharmoniseerd financieel procesmodel van HHSK en HHR wordt voldaan. 2. Het investeringsplan voor de vervanging van Gids ter grootte van € 2,1 mln vast te stellen. 3. Het uitvoeringskrediet voor de vervanging van Gids ter grootte van € 1,9 mln beschikbaar te stellen.

Advies Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering 02-05-2017

Investeringsplan en uitvoeringskrediet nieuw financieel systeem

1. Probleemstelling - context

Binnen Delfland wordt breed de noodzaak voor het vervangen van Gids ervaren. De problemen met Gids betreffen:

1. De informatievoorziening is complex ingericht en inefficiënt te genereren.
2. Het systeem is verouderd en eventuele nieuwe problemen worden niet meer ondersteund door Oracle
3. Werken ermee is inefficiënt, traag en gebruikersonvriendelijk
4. Het inkoop proces wordt niet goed ondersteund
5. Naast de eenmalige investering bedragen de jaarlijkse beheers- en exploitatie kosten van AllSolutions € 0,25 mln. Ter vergelijk: voor Gids bedragen deze kosten € 0,45 mln. Deze kosten zijn bij AllSolutions minder doordat (oa):
    - AllSolutions beschikbaar wordt gesteld via internet en Wifi waardoor op termijn minder infrastructuur kosten gemaakt worden
    - kosten gedeeld worden met HHSK en HHR
    - externe inhuurkosten voor applicatiebeheer van de Gids en rapportage applicaties verminderd kunnen worden
    - interne kosten van gegevensontsluiting en management rapportage verminderen

Het college van D&H heeft op 30 augustus 2016 ingestemd met het verder verkennen van de samenwerking met het Hoogheemraadschap van Rijnland en het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard op het gebied van financiële processen. Op ambtelijk niveau is de samenwerking onderzocht. Gebleken is dat samenwerking mogelijk is.

2. Beoogd effect

Met de vervanging van Gids door AllSolutions wordt bereikt dat Delfland gebruik kan maken van een kostenefficiënt, gebruiksvriendelijk en modern financieel informatiesysteem dat door enkele waterschappen gezamenlijk wordt gebruikt. Hierdoor kunnen best practices van AllSolutions worden geïmplementeerd zoals die voor andere waterschappen zijn ontworpen.
De scope van deze implementatie betreft:
financiële administratie, projectadministratie, risicomanagement, projectplanning, treasury, contractbeheer, bestellen tot betalen en het opleveren van management informatie.
Implementatie van bestellen tot betalen en contractbeheer is rand voorwaardelijk voor het realiseren van de kosten reductie bij inkopen. Daarnaast zal de management informatie vereenvoudigd, efficiënter en robuuster worden. Het nieuwe systeem heeft de flexibiliteit om andere programma indelingen te faciliteren. Verder zullen de jaarlijkse exploitatie kosten van het nieuwe financieel systeem lager uitvallen dan het huidige systeem (circa € 0,2 mln).
Voor aanbevelingen die de rekeningcommissie heeft gedaan en die raken aan het financieel systeem, geldt dat deze worden meegenomen in 2018 en verder.

3. Kernboodschap

De dagelijks bestuurders van HHD, HHSK en HHR hebben de wens uitgesproken om samen te werken bij het verbeteren van de management informatie, de werkprocessen en de gebruikersvriendelijkheid.

Vanuit HHSK en HHR is in 2015 een gezamenlijke aanbesteding voor een nieuw financieel informatiesysteem gedaan. Dit is uitgemond in de keuze voor het pakket AllSolutions. Vervolgens is bij HHSK de gezamenlijke financiële administratie ondergebracht in een overeenkomst voor "Kosten Voor Gemene Rekening" (kvgr). Daarbij is nadrukkelijk de mogelijkheid ingebouwd voor andere waterschappen om zich aan te sluiten. Door aansluiting van Delfland bij deze overeenkomst van gemene rekening ontstaan kostenvoordelen en kan Delfland gebruik maken van de best practices voor de inrichting van het systeem en de daarmee samenhangende inrichting van de administratieve werkprocessen bij HHSK en HHR, ook wel geharmoniseerd procesmodel genoemd.

4. Historie - eerdere besluitvorming

Besluit verder verkennen samenwerking met HHR en HHSK op het gebied van financiële processen, D&H 30 augustus 2016, zaaknummer 53095.

5. Regelgeving en Beleid

De nota's activabeleid en investeringsbeleid zijn van toepassing.

6. Financiën

De afgelopen periode is een onderzoekskrediet beschikbaar gesteld onder meer voor het uitvoeren van een FIT Gap analyse voor vervanging van het financieel systeem. Het doel van dit onderzoek was om vast te stellen dat Delfland voor de administratieve processen kan aansluiten bij het geharmoniseerd procesmodel van HHSK en HHR op basis van de software van AllSolutions. Door verschillende werkgroepen is vastgesteld dat Delfland haar werkzaamheden met behulp van AllSolutions en het geharmoniseerd procesmodel kan uitvoeren en dat het opleveren van managementinformatie eenvoudiger en efficiënter kan plaats vinden.

Het investeringsplan en uitvoeringskrediet worden aangevraagd voor contractering en implementatie van AllSolutions, zo dat in 2017 kan worden geïmplementeerd en het financiële systeem per 1 januari 2018 in gebruik kan worden genomen door Delfland. Bij goedkeuring van het krediet wordt het onderzoekskrediet ad 0,5 mln. terug gegeven.

De jaarlijkse kosten van de kvgr per 1 januari 2019 zullen naar rato worden verdeeld tussen drie waterschappen. De sleutel voor verdeling is HHD 40%, HHR 40% en HHSK 20%. Op dit moment is dit bedrag nog niet precies bekend. Naar verwachting bedraagt het aandeel van HHD in de jaarlijkse kosten € 0,4 mln.

Project	Investeringsplan	Krediet	Onvoorzien
701773 Implementatie AllSolutions	€ 2,1 mln.	€ 1,9 mln.	€ 0,2 mln.

De raming is opgenomen als vertrouwelijke bijlage. In de begroting 2017 is rekening gehouden met € 2,1 mln. De investering zal in vijf jaar worden afgeschreven.

Naast de eenmalige investering bedragen de jaarlijkse beheers- en exploitatie kosten van AllSolutions € 0,25 mln. Ter vergelijk: voor Gids bedragen deze kosten € 0,45 mln. Deze kosten zijn bij AllSolutions minder doordat (oa):

- AllSolutions beschikbaar wordt gesteld via internet en Wifi waardoor op termijn minder infrastructuur kosten gemaakt worden
- kosten gedeeld worden met HHSK en HHR
- externe inhuurkosten voor applicatiebeheer van de Gids en rapportage applicaties verminderd kunnen worden
- interne kosten van gegevensontsluiting en management rapportage verminderen

Naast het buitengebruik stellen van Oracle (Gids) zullen ook de navolgende applicaties als gevolg van de implementatie buitengebruik worden gesteld:

- APRO
- More4apps
- 4apps - ODS

Voor Primavera geldt dat wordt onderzocht of het project management bureau van de planningsfunctionaliteit van AllSolutions gebruik gaat maken.
Voor business object geldt dat deze applicatie niet gebruikt zal worden voor reguliere rapportages uit het financieel systeem en het HRM systeem omdat beide systemen goede rapportage mogelijkheden hebben.

7. Duurzaamheid

Niet van toepassing.

8. Organisatorische en personele consequenties

HHSK en HHR hebben een gezamenlijke financiële administratie ingericht. Zij hebben daartoe m.b.v. een Europese aanbesteding voor het pakket van AllSolutions gekozen. Deze gemeenschappelijke administratie is ondergebracht in een overeenkomst van kosten voor gemene rekening (kvgr). Kenmerkend voor deze samenwerking is dat de samenwerkende waterschappen eigenaar zijn van de administratie (materieel eigendom), maar dat juridisch het eigendom is ondergebracht bij een van de waterschappen (formeel eigendom). Het formele eigendom zal worden ondergebracht bij HHSK. Middels een governance model is geregeld dat HHR en HHD hun materiele eigendom vorm kan geven. In bijlage 2 zijn de uitgangspunten voor de samenwerking beschreven.

9. OR/GO

De WOR bestuurder betrekt actief de OR. Voorafgaand aan de besluitvorming over deze investering, bespreekt de WOR-bestuur met de OR de aanpak en de noodzaak van het traject. Daarna wordt de OR tijdens het implementatietraject - naar eigen behoefte - betrokken bij de stand van zaken en de voortgang.

10. Risico- en beheersmaatregelen

Risico:
De kans bestaat dat het project uitloopt en de implementatiedatum van 1 januari 2018 niet gehaald wordt. Daartoe zullen in het kader van risicomanagement beheersmaatregelen worden genomen om dit te voorkomen. In dat geval zal Gids later uit bedrijf genomen worden.

Beveiliging:
AllSolutions is een systeem dat in de cloud is onder gebracht (SAAS). Deze software voldoet aan de vigerende beveiligingseisen. Dit blijkt uit de certificeringen ISO9001 en ISO27001.

ISAE3402 is een assurance standaard, die zich richt op het aantonen van IT beheersmaatregelen (controls) in een IT service organisatie. Een onafhankelijke organisatie geeft hierbij een verklaring af dat de controls aantoonbaar zijn gevolgd. Zowel AllSolutions als haar datacenter beschikken over deze verklaring.

11. Communicatie (in- en extern)

Er wordt een communicatieplan opgesteld. Op basis daarvan zullen alle medewerkers worden geïnformeerd. Er zal een voorlichtingsronde georganiseerd worden om teamleiders en sectorhoofden te informeren over het project. Vervolgens zal periodiek overleg gehouden worden met een klankbordgroep.
Aan alle medewerkers zal voorafgaand aan ingebruikname een opleiding worden gegeven over de werking van het nieuwe systeem. Daarbij zal onderscheid gemaakt worden tussen medewerkers financiële administratie, medewerkers PMB, Medewerkers JVI, bestellers, budgethouders, medewerkers die urenschrijven en managers.

12. Bekendmaking en vervolgprocedure

Niet van toepassing.

13. Bevoegd orgaan

De VV is bevoegd tot het vaststellen van een investeringsplan en het beschikbaar stellen van het uitvoeringskrediet.

14. Toelichting

De implementatie van het AllSolutions systeem vindt plaats gedurende 2017. De scope bestaat daarbij uit de volgende onderdelen:

- Contractering en implementatie van functioneel beheer door SSC
- Contractering en implementatie van AllSolutions:
    - Basis
    - Inkoop
    - Contractbeheer
    - Relaties ten behoeve van facturering
    - Financieel
    - HRM
    - Projecten
    - Uren
    - Management informatie
    - Capaciteit en planning
    - Risico management
  - Koppelingen:
    - (nieuw) eHRM
    - Archiefsysteem (EDocs)
    - Toegang tot systemen (Active directory)
- Buiten bedrijf stelling, archivering data en opzegging contracten van:
  - Oracle EBS
  - APRO
  - More4apps
  - 4apps - ODS
  - PrimaVera (indien mogelijk)

    Voor business object geldt dat dit systeem niet meer gebruikt zal worden voor rapportages uit het nieuwe systeem.

15. Bijlagen

1. Vertrouwelijke Kostenraming
2. Uitgangspunten samenwerking met Delfland

Investeringsplan en uitvoeringskrediet nieuw financieel systeem

Hoogheemraadschap van Delfland

Kenmerk VV	:	1301128	Vergaderdatum	:	18 mei 2017
Beleidsveld	:	Ondersteunend organisatie	Agendapunt	:	H.05

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van 11 april 2017, kenmerk 57671;

gelezen het positieve advies van de commissie Bestuur, Organisatie en bedrijfsvoering;

overwegende dat:

- Er noodzaak is om tot een betere financiële informatievoorziening te komen
- Het wenselijk is dat we deze verbetering realiseren middels aansluiting met het samenwerkingsverband tussen Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en het Hoogheemraadschap van Rijnland ten behoeve van het gebruik van het financieel systeem Prosa

Gelet op:

- artikel 77 van de Waterschapswet;

Besluit:

1. In te stemmen met het aansluiten per 1-1-2019 bij de samenwerking van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en het Hoogheemraadschap van Rijnland ten behoeve van het gebruik van het financieel systeem Prosa, tenzij de ambtelijke proceseigenaren van de drie waterschappen uiterlijk 1 januari 2018 aangeven dat niet door Delfland aan het geharmoniseerd financieel procesmodel van HHSK en HHR wordt voldaan.
2. Het investeringsplan voor de vervanging van Gids ter grootte van € 2,1 mln vast te stellen.
3. Het uitvoeringskrediet voor de vervanging van Gids ter grootte van € 1,9 mln beschikbaar te stellen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 18 mei 2017

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris, de Voorzitter,

mr. drs. P.I.M. van den Wijngaart mr. M.A.P. van Haersma Buma

Uitgangspunten document samenwerking met Delfland

Eind 2016 heeft Delfland aangegeven dat zij willen aansluiten bij de gemeenschappelijke administratie zoals die door Rijnland en HHSK is samengesteld. In de eerste maanden hebben verschillende mensen van Delfland meegekeken met het systeem en daaruit hebben zij geconcludeerd dat All Sollutions (Prosa) een oplossing voor Delfland is. Daarnaast hebben zij ook aangegeven dat zij willen aansluiten bij de gemeenschappelijke administratie. Vervolgens hebben de drie directeuren op hoofdlijnen met elkaar besproken onder welke voorwaarden Delfland kan aansluiten en deze lijn vervolgens ook bestuurlijk gewisseld. In dit document zijn de procedure en voorwaarden verder uitgewerkt.

Implementatie van het systeem

Afgesproken is, dat Delfland het jaar 2017 zal gebruiken voor de implementatie van Prosa. Dit betekent dat zij in 2017 een krediet aanvragen en vervolgens over zullen gaan tot de implementatie. Deze implementatie kent 2 onderdelen en wel de feitelijke implementatie en het verandertraject wat aan een dergelijke implementatie gekoppeld zit.

De feitelijke implementatie zal worden uitgevoerd door een projectleider van Delfland, gezamenlijk met All Sollutions. Het doel is om de implementatie op 1/1/2018 te hebben afgerond. Het systeem zal worden ingericht conform het geharmoniseerd procesmodel zoals dat door Rijnland en HHSK is vastgesteld. Delfland heeft zich eraan geconformeerd om dit procesmodel te hanteren, ten einde de mogelijkheid te hebben om aan te sluiten bij de gemeenschappelijke administratie in Rotterdam.

Gedurende het implementatie proces is het belangrijk dat van het procesmodel, zoals dat is vastgesteld, niet wordt afgeweken. Om dit te borgen zal vanuit de gemeenschappelijke administratie een liaison worden aangesteld. Deze zal de eindtoets hebben over de mate waarin Delfland voldoet aan de het geharmoniseerde procesmodel en zal van daaruit ondersteunen bij de implementatie. Deze kosten zullen ten laste van Delfland komen. Afspraken hierover worden vastgelegd in een aparte overeenkomst.

Juridische organisatievorm

De gemeenschappelijke administratie is ondergebracht in een overeenkomst van kosten voor gemene rekening (kvgr). Deze vorm kenmerkt zich erin dat de drie waterschappen eigenaar zijn van de administratie (materieel eigendom), maar dat juridisch het eigendom is ondergebracht bij een van de waterschappen (formeel eigendom). Het formele eigendom zal worden ondergebracht bij HHSK en middels een governance model is geregeld dat Rijnland en Delfland zijn materiele eigendom vorm kan geven. Dit betekent dat de administratie voor de drie waterschappen als standplaats Rotterdam krijgt. In deze kvgr zal ook een exit regeling zijn opgenomen.

In geval Delfland aansluit bij de gemene rekening dan zal dit dus betekenen dat zij ook materieel eigenaar van de gemeenschappelijke administratie worden en dat zij daarmee dezelfde status zullen krijgen in het governance model. Hier zal later op terug worden gekomen.

Rijnland en Schieland hebben om de volgende redenen gekozen voor deze vorm:

1. Door te kiezen voor een kvgr hoeft de formele eigenaar geen BTW in rekening te brengen bij de andere eigenaren binnen de samenwerking.
2. De kvgr vraagt geen bestuurlijk besturingsorgaan. Dit past naar de mening van Rijnland en HHSK bij een bedrijfsvoeringstaak zoals de administratie is.

Als Delfland aansluit bij de gemeenschappelijke administratie dan zal dit betekenen dat we een nieuwe KvgR moeten opstellen. Deze zullen we moeten laten goedkeuren door de belastingdienst in Rotterdam. Gezien de ervaringen van afgelopen jaar lijkt dit geen probleem op te leveren. De drie waterschappen zullen wel een verdeelsleutel moeten afspreken die recht doet aan de mate van belang per waterschap. De kosten zullen, conform de verdeling tussen Rijnland en HHSK, worden verdeeld op de gemiddelde exploitatie kosten van de jaren 2012, 2013 en 2014 van de drie waterschappen. Op basis van deze kosten is de verdeelsleutel 40% voor Rijnland, 40% voor Delfland en 20% voor HHSK.

Rijnland en Schieland hebben bij de implementatie van Prosa ontwikkelkosten gemaakt waardoor Delfland een doorontwikkeld systeem tot zijn beschikking krijgt. Daarom is het gerechtvaardigd dat Delfland een deel van deze kosten voor zijn rekening zal moeten nemen. Aan de ene kant is dat een deel van de kosten die door beide waterschappen aan All Sollutions zijn betaald, aan de andere kant is dit een deel van de kosten voor de ontwikkeling van het systeem van Rijnland en Schieland. De berekening is toegevoegd in de bijlage. Naast deze bijdrage betaalt Delfland ook een apart investeringsbedrag aan All Sollutions voor de implementatie.

Aangaande de licenties is het zo dat Delfland deze in eerste instantie zal aanschaffen bij All Sollutions ten einde het systeem te kunnen gaan gebruiken per 1/1/2018. Met All Sollutions zal worden afgesproken dat dit een tijdelijke situatie betreft. Vervolgens zullen de licenties op de datum dat Delfland toetreedt tot de kvgr worden overgedragen naar de gemeenschappelijke administratie waarna de kosten via de afgesproken verdeelsleutel zullen worden doorbelast.

Governance

Als Delfland de administratie onderbrengt bij de kvgr dan is HHSK formeel eigenaar van het systeem en zijn de mensen die op de administratie werkzaam zijn in dienst bij HHSK. Materieel zijn de drie waterschappen eigenaar van het systeem en de administratie. Teneinde dit op een goede manier vorm te kunnen geven zullen de drie waterschappen een stuurgroep hebben. Deze stuurgroep wordt bemenst door de (ambtelijke) proceseigenaren van de drie waterschappen.

De stuurgroep stuurt op een goede en efficiënte uitvoering van de financiële administratie op basis van de afspraken die hierover gemaakt zijn in de kvgr. De werking en eventuele aanpassingen in het systeem worden behandeld van een gezamenlijk key-usersoverleg. Dit overleg wordt gevormd door een vertegenwoordiging van key-users uit de drie deelnemers aangevuld met functioneel beheerders van de administratie. Besluitvorming vindt plaats in de stuurgroep.

Twee keer per jaar vindt er een directeurenoverleg plaats. Hier wordt de uitvoering van de kvgr besproken. Aan dit directieoverleg kunnen zaken worden voorgelegd waar binnen de stuurgroep geen overeenstemming wordt bereikt.

Personeel financiële administratie

De deelnemers aan de kvgr hebben invloed op het aanname en ontslagbeleid van het personeel van de administratie. De afspraken hierover worden in de stuurgroep gemaakt.

In 2018 zal verder worden vorm gegeven aan de nieuwe administratie per 1/1/2019. Op basis hiervan zal ook de personele invulling verder worden gedaan.

Indien er vacatures ontstaan zal de stuurgroep besluiten of de vacature wordt opengesteld. Daarnaast zullen zij besluiten hoe de sollicitatieprocedure eruit zal zien. Uitgangspunt is dat de leden van de stuurgroep onderdeel van de selectie procedure uitmaken bij de functies van teamleider, administrateur en functioneel beheerder. De overige functies zullen door de teamleider worden geworven. In specifieke gevallen kan de stuurgroep besluiten om hiervan af te wijken.

Indien de stuurgroep geen overeenstemming kan bereiken op een bepaald punt dan zal dit worden voorgelegd aan het directeuren overleg die vervolgens een besluit nemen over de te volgen richting.

Proces afspraken

Het proces is ingedeeld in drie fasen die afgesloten worden met een evaluatie van de uitvoering van de gemaakte afspraken en een besluit door alle drie de partijen tot uitvoering van de volgende fase. Wij onderscheiden :

1. Invoering PROSA bij Delfland, 2017.
   Af te ronden met vaststelling of PROSA is ingevoerd conform het procesmodel van de kvgr zoals hiervoor beschreven.
   Besluit tot uitvoering volgende fase, eerste kwartaal 2018
2. Voorbereiding samenwerking in kvgr, mbt personeel
   Besluit tweede kwartaal 2018
   Goedkeuring kvgr belastingdienst
   Start samenwerking 1.1.2019
3. Indien personeel overgaat van Delfland naar HHSK dan zijn extra stappen nodig.
   -Opstellen gemeenschappelijk sociaal plan, eerste kwartaal 2018
   -bepalen formatie en start plaatsingsproces, start tweede kwartaal 2018.

Gedurende de implementatie van prosa (2017) en de voorbereiding van de samenwerking (2018) kunnen beide partijen (Rijnland/HHSK of Delfland) afzien van de samenwerking als de voortgang en de resultaten niet overeenstemmen met de afspraken daarover, er geen overeenstemming bereikt wordt over de invulling van de vervolgafspraken (fase 2 en 3) of het vertrouwen ontbreekt. In dat geval zal Delfland zelfstandig werkzaam zijn met Prosa, in zijn eigen omgeving, met zijn eigen processen en met zijn eigen licenties.

Juni 2017	Goedkeuren van de samenwerking onder de in dit stuk vermelde voorwaarden en het goedkeuren van het krediet door de VV van Delfland Besluitvorming HHSK en Rijnland over het proces van voorbereiding.	Go/no go: Als de vv van Delfland niet akkoord gaat zal dit betekenen dat de samenwerking niet door kan gaan.
April 2017-dec 2017	Implementatie van Prosa door Delfland op basis van het geharmoniseerde procesmodel	Go/No go: Als Delfland afwijkt van het geharmoniseerde procesmodel dan zal de

		samenwerking niet worden doorgezet en zal Delfland zelfstandig met Prosa gaan werken.
2018	Opstellen gemeenschappelijk sociaal plan	Go/No Go: Als er geen gemeenschappelijk statuut is dan is het niet mogelijk om de beide administratie samen te voegen en daarmee wordt de samenwerking stopgezet.
2018	Delfland zal zelfstandig met prosa werken	
2019	Samenvoegen van de administraties op basis van het sociaal plan	

agendapunt H.06
1302235

Hoogheemraadschap van Delfland

Aan Verenigde Vergadering

CONCEPTBEGROTING 2018 REGIONALE BELASTING GROEP

Gevraagd besluit Verenigde Vergadering 18-05-2017
I. Kennis te nemen van de conceptbegroting 2018 van de Regionale Belasting Groep. II. Hierover geen zienswijzen naar voren te brengen en dit aan het dagelijks bestuur van de Regionale Belasting Groep mee te delen.

Besluit Verenigde Vergadering 18-05-2017

Voorstel Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering 02-05-2017
De VV te adviseren: 1. Kennis te nemen van de conceptbegroting 2018 van de Regionale Belasting Groep. 2. Hierover geen zienswijzen naar voren te brengen en dit aan het dagelijks bestuur van de Regionale Belasting Groep mee te delen.

Advies Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering 02-05-2017

Conceptbegroting 2018 Regionale Belasting Groep

1. Probleemstelling – context

De Regionale Belasting Groep, verder de RBG, wenst haar conceptbegroting 2018 vast te stellen en doorloopt daartoe de vereiste procedure. Het DB van de RBG biedt daartoe de conceptbegroting voor het jaar 2018 aan de verenigde vergaderingen (en de gemeenteraden) aan.

2. Beoogd effect

De VV te laten kennisnemen van de conceptbegroting van de GR opdat de VV de mogelijkheid heeft bij het DB van de RBG zienswijzen daarover naar voren te brengen.

3. Kernboodschap

De conceptbegroting 2018 van de RBG wordt ter kennis van de VV gebracht. Aan de VV wordt voorgesteld hierover geen zienswijzen naar voren te brengen.

4. Historie - eerdere besluitvorming

Op 2 juli 2009, kenmerk 755190, heeft D&H, met toestemming van de VV, besloten de RBG in te stellen.
Voor de VV-vergadering van 18 mei 2017, DMS kenmerk 1298644, wordt de VV voorgesteld, na beoordeling van de kaderbrief 2018 van de RBG, deze voor kennisgeving aan te nemen.

5. Regelgeving en Beleid

Ingevolge de verplichting genoemd in Wgr. art 50g lid 2 legt D&H, voorafgaande aan de vergadering van de VV, de conceptbegroting van de RBG voor een ieder ter inzage, stelt deze verkrijgbaar en doet hiervan openbare kennisgeving.
Waterschapswet art. 100 analoog, termijn terinzagelegging: 2 weken.
Op grond van Wgr. art 50g lid 3 is de VV bevoegd een zienswijze over de conceptbegroting bij het DB van de GR naar voren te brengen.

6. Financiën

Hoewel de VV geen besluit neemt over de begroting van de RBG en evenmin over de hoogte van de bijdrage van Delfland in de kosten van de RBG, betaalt Delfland op basis van de begroting van de RBG en de kostenverdeling jaarlijks een bijdrage aan de RBG.
De bijdrage voor het begrotingsjaar 2018 bedraagt € 7.377.000 (inclusief € 300.000 voor de uitvoering van het nieuwe kwijtscheldingsbeleid van Delfland) en zal in de begroting 2018 van Delfland worden opgenomen.
Deze bijdrage is circa € 90.000 lager dan de raming voor de jaarschijf 2018 zoals deze in de meerjarenraming 2017-2021 van de RBG is opgenomen. De lagere raming in 2018 wordt vooral veroorzaakt door het verwerken van de structurele voordelen die voortvloeien uit de resultaten van de jaarrekening 2016 RBG.

7. Duurzaamheid

N.v.t.

8. Organisatorische en personele consequenties

N.v.t.

9. OR/GO

N.v.t.

10. Risico- en beheersmaatregelen

N.v.t.

11. Communicatie (in- en extern)

N.v.t.

12. Bekendmaking en vervolgprocedure

Op de website www.overheid.nl in de Waterschapsbladen van Delfland is de volgende tekst gepubliceerd:

De conceptbegroting 2018 van de RBG ligt met ingang van 11 april 2017 twee weken voor een ieder ter inzage, zowel digitaal door onderstaande PDF te downloaden, als door de stukken te komen inzien op het hoofdkantoor, Brassersplein 2 te Delft op werkdagen van 9.00-12.00 uur en van 14.00-16.00 uur. Papieren afschriften zijn kosteloos verkrijgbaar.

13. Bevoegd orgaan

De VV is bevoegd zienswijzen naar voren te brengen op grond van Wgr. art 50g lid 3.

14. Toelichting

De GR RBG is ingesteld met het doel de kwaliteit van de werkprocessen en de kennis op het gebied van belastingen te waarborgen en te komen tot een kostenreductie.
Jaarlijks brengt het DB van de GR de conceptbegroting in procedure om tot een vastgestelde begroting te komen.
Volgens Wgr. art. 50g lid 1, moet de conceptbegroting acht weken voordat zij aan het algemeen bestuur van de RBG ter vaststelling wordt aangeboden, door het dagelijks bestuur van de RBG aan het algemeen bestuur van de deelnemende overheden ter kennisname worden toegezonden.
Hierna volgt de procedure als vermeld onder 5. Regelgeving en Beleid.
De enige verplichting die op Delfland rust, is het ter inzage leggen en de bekendmaking daarvan. Delfland hoeft niet op te roepen tot reacties en evenmin iets met eventuele reacties te doen.
Wegens het bepaalde in Wgr. art 50g stelt het algemeen bestuur van de GR de begroting voor het komende jaar vast.
Het dagelijks bestuur van de RBG zendt de begroting binnen vier weken na de vaststelling, doch in ieder geval vóór 1 augustus van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, aan gedeputeerde staten van de provincie waarin haar plaats van vestiging ligt.

Vooruitlopend op de conceptbegroting 2018 heeft de RBG haar kaderbrief met daarin de voorgenomen algemene financiële en beleidsmatige kaders voor het jaar 2018, ter beoordeling aan de VV aangeboden, opdat de VV daarover met D&H, als deelnemer in de RBG, van gedachten kan wisselen. De kaderbrief bevat de uitgangs- en aandachtspunten voor het opstellen van de begroting. De kaderbrief wordt gelijktijdig met de conceptbegroting 2018 aan de VV voorgelegd met het voorstel om deze voor kennisgeving aan te nemen.

In de conceptbegroting 2018 wordt uitgegaan van een bijdrage van de deelnemende overheden aan de RBG van € 15.443.000. Dit bedrag bestaat uit een algemene bijdrage van € 14.867.000 en specifieke bijdragen van € 576.000. Het aandeel van Delfland in de algemene bijdrage is € 7.077.000 (47,6%) en in de specifieke bijdrage € 300.000 (afwijkend kwijtscheldingsbeleid).

De totale bijdrage van Delfland in 2018 bedraagt derhalve € 7.377.000. Dit bedrag is circa € 400.000 lager dan de geraamde bijdrage over 2017 en € 90.000 lager dan de raming voor 2018 zoals deze in de meerjarenraming 2017-2022 van de RBG is opgenomen.
De lagere raming in 2018 ten opzichte van 2017 wordt veroorzaakt door het niet meer begroten van incidentele uitgaven van het nieuwe kwijtscheldingsbeleid (van € 760.000 in 2016 naar € 300.000 in 2018). Overigens is gerekend met 1% kostenstijgingen van personeel en goederen en diensten en een toename met 2% van de vergoeding aan het ministerie BZK voor het verkrijgen van de WOZ-gegevens.
De lagere kosten in 2018 ten opzichte van de jaarschijf 2018 in de meerjarenraming 2017-2021 wordt vooral veroorzaakt door het verwerken van de structurele voordelen die voortvloeien uit de resultaten van de jaarrekening 2016 RBG.

Op basis van het voorgaande wordt voorgesteld geen zienswijze in te dienen.

15. Bijlagen

1. Conceptbegroting 2018 RBG.
2. Brief van de VV aan het DB van de RBG waarin de VV meedeelt geen zienswijzen met betrekking tot de conceptbegroting 2018 naar voren te brengen.
3. Conceptnotitie Groei Regionale Belasting Groep (vertrouwelijk)

Conceptbegroting 2018 Regionale Belasting Groep

Hoogheemraadschap van Delfland

Kenmerk VV : 1302235 Vergaderdatum : 18 mei 2017

Beleidsveld : Ondersteunend organisatie Agendapunt : H.06

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van 25 april 2017, kenmerk 1298644;

gelezen het positieve advies van de commissie Bestuur, Organisatie en Bedrijfsvoering;

overwegende dat:
- de GR Regionale Belasting Groep haar conceptbegroting voor het jaar 2018 ter kennisgeving heeft toegezonden;
- deze conceptbegroting twee weken voor een ieder ter inzage heeft gelegen;
- er geen aanleiding bestaat tot het naar voren brengen van zienswijzen;
- het DB van de Regionale Belasting Groep hiervan op de hoogte wordt gebracht;

Gelet op:
- artikel 50g van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

Besluit:

1. Kennis te nemen van de conceptbegroting 2018 van de Regionale Belasting Groep.
2. Hierover geen zienswijzen naar voren te brengen en dit aan het DB van de Regionale Belasting Groep mee te delen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 18 mei 2017,

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris, de Voorzitter,

mr. drs. P.I.M. van den Wijngaart mr. M.A.P. van Haersma Buma

REGIONALE
BELASTING
GROEP

Begroting 2018

Inhoudsopgave

Inleiding		3
1	**Begroting 2018**	4
1.1	Algemeen	4
1.2	Ontwikkelingen en financiële kaders	6
1.2.1	Algemene ontwikkelingen	6
1.2.2	Groei RBG	7
1.2.3	Ontwikkelingen deelnemers	8
1.2.4	Wettelijke ontwikkelingen	8
1.2.5	Financiële kaders	10
1.3	Planning & controlcyclus	13
1.4	Begroting naar kosten- en opbrengstensoorten in €	14
1.5	Product: Belastingheffing	15
1.6	Product: Invordering	17
2.	**Meerjarenperspectief**	18
2.1	Meerjarenperspectief 2018-2022 - cijfermatig	18
3.	**Paragrafen**	19
3.1	Financiering	19
3.2	Financiële risico's	20
3.3	Reserves	21
3.4	Verbonden partijen	21
3.5	Incidentele baten en lasten	22
3.6	EMU-saldo	22
4.	**Verdeelsleutel en financiering**	22
4.1	Verdeelsleutel	22
4.2	Financiering door deelnemers	23
5.	**Vaststelling**	24

Inleiding

De voorliggende begroting 2018 RBG is opgebouwd vanuit de jaarschijf 2018 van de meerjarenbegroting 2017-2021, behorende bij de 1e wijziging van de begroting 2017, zoals is vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur op 8 december 2016.

De wijzigingen op deze jaarschijf worden verder in de begroting nader toegelicht. Bij het opstellen van deze begroting is rekening gehouden met de uitgangspunten van de kaderbrief 2018, zoals deze is vastgesteld in de vergadering van het dagelijks bestuur van 23 februari 2017, alsmede met de uitkomsten van de jaarrekening 2016.

Volgens de begrotingsprocedure uit de gemeenschappelijke regeling moet het algemeen bestuur van de RBG vóór 15 juli 2017 de begroting 2018 vaststellen. Om de deelnemers in de gelegenheid te stellen om hun zienswijze op de begroting kenbaar te maken moet de ontwerpbegroting acht weken voor vaststelling aan hen worden toegezonden. Het algemeen bestuur zal de begroting in haar vergadering van 13 juli definitief vaststellen. Daartoe dient het dagelijks bestuur op 10 april de conceptbegroting 2018 vast te stellen en op te sturen naar de deelnemers.

1 Begroting 2018

1.1 Algemeen

In Nederland zien wij een toenemende vorm van samenwerking op het gebied van uitvoeringenstaken belastingen. Meer dan 50% van alle gemeenten en waterschappen hebben haar belastingtaken ondergebracht in een samenwerkingsverband en naar verwachting zal dit percentage komende jaren stijgen. Er zijn op dit gebied 20 samenwerkingsverbanden ontstaan. Deze variëren in grootte tussen een samenwerking van slechts tussen 2 gemeenten tot samenwerkingsverbanden met meer dan 300.000 WOZ objecten.

Wat is de missie en visie van de RBG?
Missie
De RBG is een belastingsamenwerking tussen de het hoogheemraadschap van Delfland, het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en de gemeenten Delft, Vlaardingen en Schiedam.
De RBG maakt het mogelijk om het heffen en innen van de lokale belastingen en waardering van objecten op een betrouwbare, doelmatige en klantgerichte wijze uit te voeren. De medewerkers van de RBG werken daarbij servicegericht en hebben oog voor vernieuwing.

Visie
Bij de uitvoering van het proces van heffen en innen van de lokale belastingen en de uitvoering van de Wet WOZ, dient de RBG zich te onderscheiden om daarmee een aantrekkelijke partij te zijn voor nieuwe deelnemers. Om deze aantrekkelijke partner te zijn, staan vier begrippen centraal bij de uitvoering: betrouwbaar, doelmatig, klantgericht en vernieuwend.

Om deze missie en visie te kunnen realiseren zijn o.a. de volgende doelstellingen bepaald
- het neerzetten van een efficiënte organisatie waardoor de uitvoeringskosten voor de deelnemers in de samenwerking ten opzichte van de oude situatie worden verlaagd;
- het vergroten van de klantgerichtheid naar de burgers en bedrijven;
- het beperken van de kwetsbaarheid van de organisatie en het beter waarborgen van de continuïteit door schaalvergroting;
- het borgen van de kwaliteit van de uitvoering op minimaal hetzelfde niveau als het geval was bij de deelnemers met de ambitie deze voortdurend te verbeteren;
- het bereiken van een zodanige performance op het gebied van heffing en inning van belastinggelden en de uitvoering van de Wet WOZ, waardoor deze taakuitvoering ook voor andere partijen aantrekkelijk is.

De RBG streeft ernaar om de maatschappelijke kosten voor haar deelnemers en van haar uitvoeringsorganisatie zo laag mogelijk te houden met behoud van kwaliteit. Dit doen wij door de werkprocessen efficiënt in te richten. De uitbreiding met nieuwe deelnemers is er altijd op gericht om langdurige synergievoordelen te behalen.

Efficiency
Eén van de doelstellingen van de RBG is het realiseren van efficiency. Deze doelstelling is in ons bedrijfsplan als volgt geformuleerd:

> *"het neerzetten van een efficiënte organisatie waardoor de uitvoeringskosten voor de deelnemers in de samenwerking ten opzichte van de oude situatie worden verlaagd"*

Bij de toetreding van een nieuwe deelnemer is deze doelstelling steeds gerealiseerd. Zowel de toetredende partij als de bestaande deelnemers hebben steeds voordeel gehad van de toetreding. Voor de toetredende partij omdat de uitvoeringskosten bij de RBG lager zijn ten opzichte van de situatie waarin de deelnemer het zelf zou blijven uitvoeren (frictiekosten buiten beschouwing gelaten). Voor de bestaande deelnemers omdat in de begroting sprake is van een kostenverlaging als gevolg van schaalvoordelen door de toetreding. Het omzetten van schaalvoordeel in concrete kostenverlagingen wordt gerealiseerd door kritisch de inrichting van de belasting- en bedrijfsprocessen te screenen op efficiency. Uitgangspunt van de RBG is dat de zittende deelnemers voordeel moeten hebben van de toetreding van een nieuwe partij. Deze ingeboekte voordelen in de diverse begrotingen zijn in de praktijk ook altijd gerealiseerd. Zie ook de hierna vermelde opsomming. Deze voordelen komen uiteraard niet 'zomaar' tot stand. Diverse werkprocessen moeten hiertoe steeds worden geoptimaliseerd.

De positieve jaarrekeningresultaten ten opzichte van de begroting waren als volgt:

- 2010: € 154.000
- 2011: € 105.600
- 2012: € 257.400
- 2013: € 594.700
- 2014: € 737.300
- 2015: € 1.245.300

Voor de onderbouwing van het resultaat (€ 1,1 miljoen positief) van de jaarrekening 2016 verwijzen wij naar de betreffende jaarrekening.

Dat wij efficiency realiseren blijkt ook uit het feit dat de RBG in de afgelopen jaren de nodige activiteiten heeft uitgevoerd zonder dat daarvoor extra kosten werden opgenomen in de begrotingen. Voorbeelden van dergelijke activiteiten zijn:

- de verbetering van de kwaliteit van het bestandsbeheer waardoor de belastinginkomsten van de deelnemers zijn gestegen;
- de extra inzet op invorderingsactiviteiten waardoor de invorderingsopbrengsten zijn gestegen;
- de oprichting van een eigen RBG-Academie (in company-opleidingen), waardoor tegen relatief lage kosten het kennisniveau van de medewerkers wordt verbeterd;
- de verbeteringslagen in de afhandeling van de klantenreacties bijvoorbeeld door het toepassen van nieuwe technieken in de telefonische opvang en de inrichting van het digitale portal MijnRBG;
- de aansluiting op diverse landelijke voorzieningen zoals de LV WOZ en
- de aansluiting op MijnOverheid, de persoonlijke website voor overheidszaken, van waaruit klanten kunnen aangeven dat ze berichten van de overheid digitaal willen ontvangen.

De wijze waarop de RBG de efficiency realiseert is divers. Voorbeelden daarvan zijn:

- doorlopende aandacht voor procesoptimalisatie;
- efficiënte en flexibele inzet van personeel;
- samenwerking met andere belastingkantoren, waardoor geprofiteerd wordt van ontwikkelde best-practice;
- afsluiten van convenanten (zoals met de brancheorganisatie voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren, waardoor we onze administratieve lasten rond schuldhulpverlening kunnen verlagen);
- realiseren voordelige aanbestedingen.

1.2 Ontwikkelingen en financiële kaders

1.2.1 Algemene ontwikkelingen

Ook in de begroting 2018 is sprake van 'verborgen' efficiency, dat wil zeggen efficiency die niet teruggevonden kan worden als aparte post in de begroting, maar die in feite verwerkt is in de begroting. Zoals in de kaderbrief 2018 is vermeld, zal voorlopig geen extra budget worden opgenomen voor bijvoorbeeld de Generieke Digitale Infrastructuur van de overheid (GDI) en wijzigingen op het gebied van bezwaarschriften.

De GDI bestaat uit standaarden, producten en voorzieningen die gezamenlijk gebruikt worden door overheden, publieke organisaties en in een aantal gevallen ook private partijen. Hierdoor is het mogelijk om primaire processen doelmatiger in te richten en te blijven ontwikkelen. De RBG is in de kern een organisatie die grote hoeveelheden gegevens verzamelt en verwerkt en gebruik maakt van deze voorzieningen (voorbeelden zijn MijnOverheid en de Landelijke Voorzieningen).

We zullen de volgende nieuwe activiteiten verrichten:
- Uitvoering geven aan het informatiebeleidsplan (kaders waarbinnen de ontwikkelingen van gegevensmanagement en informatiebeleid binnen de RBG worden vormgegeven)
- Uitvoering geven aan het Beveiligingsplan (hierin zijn alle maatregelen opgenomen die noodzakelijk zijn om een betrouwbare werking van onze informatiesystemen zoveel mogelijk te garanderen)
- Werkzaamheden die voortvloeien uit de Wet Gegevensbescherming (versterking en uitbreiding van privacyrechten en meer verantwoordelijkheden voor organisaties die privacygevoelige informatie verwerken)
- Aanstellen van een functionaris voor gegevensbescherming (de functie wordt ingevuld vanuit bestaande vacatureruimte binnen de organisatie)
- Uitvoeren van een IT-audit door onze accountant bij de RBG en Centric (2-jaarlijkse cyclus)
- Inbedden van beheertaken voor de Basisregistratie WOZ en het actueel houden van de afnemersfunctionaliteiten van de LV-WOZ, de Basisregistratie Personen (BRP), het Nationaal Handelsregister (NHR) en het Kadaster (BRK)
- Implementeren van nieuwe authenticatiemethoden (nieuwe manieren met een verbeterd betrouwbaarheidsniveau en groter bereik waardoor burgers ook in het bedrijfsleven met hetzelfde inlogmiddel kunnen inloggen)
- Uitbreiden bezorging van digitale poststukken in de persoonlijke Berichtenbox van MijnOverheid (denk aan het digitaal bezorgen van ontvangstbevestigingen, kennisgevingen, invorderingsstukken, etc.)
- Aansluiten op de Berichtenbox Bedrijven (= digitale brievenbus voor bedrijven).

<u>Verdere harmonisatie deelnemers</u>
De RBG zal in overleg met haar gemeentelijke deelnemers in 2017 inventariseren welke belastingen (meer) geharmoniseerd kunnen worden, waardoor wij de uitvoering van deze belastingen efficiënter kunnen uitvoeren. Voor de waterschapsheffingen hebben wij inmiddels de belangrijkste onderdelen geharmoniseerd. Voor de gemeenten zijn nog de nodige verschillen per gemeente aanwezig.

Bezwaar
Openbaarmaking WOZ-waarden
In 2016 heeft de RBG de aansluiting op de Landelijke voorziening WOZ (LV-WOZ) voor alle deelnemende gemeenten gerealiseerd. In 2017 is er landelijk voor het eerst sprake van het openbaar zijn van de WOZ-waarden. In 2017 zal blijken of er meer reacties en/of bezwaarschriften komen van belanghebbenden.

Tegengesteld belang
Huurders met een maximale huur kunnen tegen de hoogte van de WOZ-waarde bezwaar maken. Het aantal te behandelen bezwaren (van huurders) zal toenemen en communicatie met belanghebbenden (eigenaar en gebruiker) die een tegengesteld belang hebben, vraagt ook meer aandacht. De VNG en de Waarderingskamer beraden zich nog over een aantal onderdelen van deze recent ingevoerde Wet wijziging woningwaarderingsstelsel (WWS), waardoor de gevolgen voor de uitvoering nog niet duidelijk zijn.

Personele ontwikkelingen (Wet normalisering rechtspositie ambtenaren)
De Wet normalisering rechtspositie ambtenaren zorgt ervoor dat ambtenaren dezelfde rechtspositie krijgen als werknemers in het bedrijfsleven. Beide groepen vallen straks onder het private arbeidsrecht. Voordat de nieuwe wet in werking kan treden, is er nog veel werk te verzetten. Er moet namelijk veel wet- en regelgeving worden aangepast en de werkgevers (ook RBG) moeten aanpassingen in hun organisatie doorvoeren. Dit zal ongeveer twee tot drie jaar in beslag nemen. Op dit moment is de prognose dat de nieuwe wet in 2020 in werking treedt.

Financiële consequenties
De (mogelijke) financiële consequenties van bovengenoemde ontwikkelingen worden vooralsnog binnen de begroting 2018 opgevangen.

1.2.2 Groei RBG

De RBG zal zich blijven inzetten op verdere groei van de RBG in het aantal deelnemers. Voor uitwerking van deze strategie wordt verwezen naar de notitie 'Groei RBG' die aan het algemeen bestuur op 20 april 2017 ter vaststelling wordt aangeboden. In de meerjarenbegroting is geen rekening gehouden met mogelijk nieuwe deelnemers.

Uitbreiding dienstenpakket
De RBG is in de kern een organisatie die in grote hoeveelheden gegevens verzamelt en verwerkt. De expertise en de digitale infrastructuur zijn bij de RBG aanwezig en kunnen ook ten dienste worden gesteld aan derden. De RBG kan informatie ontsluiten waaraan bestaande en nieuwe deelnemers behoefte hebben en die nu door een ieder afzonderlijk wordt verzameld. Een mogelijke uitbreiding van het dienstenpakket is de uitvoering van de BAG-werkzaamheden. De BAG-administratie en de WOZ-administratie hangen nauw met elkaar samen. Een goede afstemming van de beide administraties zorgt voor kwaliteits- en efficiencywinst. In 2017 zal de RBG met de deelnemende gemeenten nogmaals de mogelijkheden verkennen voor de uitwerking van een BAG-pilot.

Tevens willen wij aan nieuwe gemeenten (deel)diensten aanbieden op het gebied van het heffen en innen van belastingen. Als voorbeelden hiervan kan de RBG voor gemeenten de uitvoering van de kwijtschelding verzorgen, dwanginvorderingstrajecten uitvoeren (waaronder deurwaardersdiensten) en taxaties in het kader van de Wet WOZ uitvoeren. Een voordeel daarvan is dat de betreffende gemeenten kennismaken met de uitvoering van taken door de RBG, zodat uitvoering van een compleet dienstenpakket en daarmee deelname aan onze GR kansrijker wordt.

1.2.3 Ontwikkelingen deelnemers

De begroting van de RBG is gerelateerd aan de uitvoering van de belastingtaken die door de deelnemers zijn overgedragen. Ontwikkelingen in omvang van de dienstverlening of op het belastingbeleid van een of meerdere deelnemers kunnen van invloed zijn op de begroting van de RBG.

Verzelfstandiging begraafplaatsen + parkeren

De gemeente Delft heeft het voornemen om uitvoerende taken zoals de heffing en inning van de lijkbezorgingsrechten en parkeren (inclusief de bezwaar- en beroepsafhandeling) buiten de gemeentelijke organisatie te plaatsen. De streefdatum hiervoor is 1 januari 2018. De bespreking met de gemeente Delft over de financiële effecten van de ontvlechting van deze taken zijn bij het opstellen van deze ontwerpbegroting 2018 nog in volle gang. In de loop van 2017 wordt de besluitvorming over beide onderwerpen afgerond en zal worden gerapporteerd aan het bestuur van de RBG, mogelijk ook via een begrotingswijziging.

Wijziging kwijtscheldingsbeleid

Voor de uitvoering van het gewijzigde kwijtscheldingbeleid van de hoogheemraadschappen van Delfland en van Schieland en de Krimpenerwaard, zijn en worden in 2016 en 2017 op projectbasis kosten gemaakt, die ten laste van beide waterschappen worden gebracht. Ook na 2017, zal de RBG extra kosten houden voor de uitvoering van dit kwijtscheldingsbeleid. Door de afschaffing van kwijtschelding zuiveringsheffing heeft de RBG immers te maken met circa 75.000 nieuwe incassoklanten die voorheen niet met invorderingsactiviteiten te maken hadden vanwege de kwijtschelding.

De kosten hebben betrekking op het opvangen van extra telefoonverkeer en communicatie, maar vooral op de extra inspanning op het gebied van incasso. Daarbij moet gedacht worden aan het behandelen van betalingsregelingen, beoordelingen oninbaar, afwijkende procedures administratieve invordering en de contacten met de schuldhulpverlening. Het gaat om een structurele extra last die op dit moment voor de jaren na 2017, geraamd wordt op € 450.000 (€ 300.000 ten laste van Delfland en € 150.000 ten laste van Schieland en de Krimpenerwaard). De RBG zal de hoogte van deze bedragen blijven monitoren. In de loop van 2017 zal de omvang van deze extra incassoactiviteiten beter bepaald kunnen worden. Aan de hand van de concrete resultaten zal worden bezien of een begrotingswijziging noodzakelijk is, voor wat betreft de (structurele) meerkosten na 2017.

1.2.4 Wettelijke ontwikkelingen

Een aantal ontwikkelingen, dat relevant is voor de uitvoering van het takenpakket van de RBG, kan de komende jaren ook gevolgen hebben voor de begroting. Met de (mogelijke) financiële consequenties van de hierna vermelde ontwikkelingen bij de deelnemers, is bij de opstelling van de begroting 2018 nog geen rekening gehouden. Hiervoor moet eerst besluitvorming plaatsvinden.

Verruiming/aanpassing van het lokale belastinggebied

Zowel binnen de gemeenten als binnen de waterschappen wordt nagedacht over een nieuwe vormgeving van zowel het gemeentelijk als het waterschapsbelastingstelsel.

Gemeenten

Het kabinet is voorstander van een verschuiving van Rijks- naar gemeentebelastingen. Het beoogde wetsvoorstel voor de uitbreiding van het gemeentelijke belastinggebied met circa € 4 miljard wordt niet meer door het huidige Kabinet gerealiseerd. Naar verwachting wordt dit onderwerp besproken tijdens de kabinetsformatie 2017.

Inmiddels is de Landelijke Vereniging Lokale Belastingen (LVLB) een onderzoek gestart om te achterhalen welke gevolgen eventuele hervormingen van de lokale belastingen in de praktijk zullen hebben.

Waterschappen
De Commissie Aanpassing Belastingstelsel (CAB) van de Unie van Waterschappen verwacht medio 2017 met voorstellen te komen voor een zo goed mogelijke verdeling van de kosten binnen het bestaande belastingstelsel van de waterschappen. Voor wat betreft de Watersysteemheffing wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van het meer toepassen van het profijtbeginsel. Voor wat betreft de Waterzuiveringsheffing kijkt men naar de mogelijkheden van het meer toepassen van het kostenveroorzakersbeginsel.

De RBG volgt nauwlettend deze ontwikkelingen op het belastinggebied.

Uitvoering Wet WOZ
In 2016 is de RBG gestart met het harmoniseren van de WOZ-administraties van de drie gemeenten. Begin 2017 zullen we dit volledig afronden. Hierna gaan wij ons oriënteren op de verplichte overgang van de voorgestelde nieuwe methode van m3 naar m2.

Nieuwe meetmethode van m3 naar m2
De Waarderingskamer heeft aangegeven dat uiterlijk 1 januari 2022 gewaardeerd moet worden op basis van de gebruiksoppervlakte (m2) in plaats van de inhoud (m3) van een object. Dit betekent dat er door de RBG een conversie moet plaatsvinden in het waarderingssysteem en de bijbehorende waarderingsmodellen. De RBG zal in 2017 een plan van aanpak opstellen, waarin de gevolgen van deze overgang worden geraamd.

Omgevingswet
De verwachting is dat in 2019 de Omgevingswet in werking treedt. Door deze wijziging neemt het vergunningvrij bouwen toe, en neemt de meldingsplicht af. Bij het bepalen van de WOZ-waarden moet de RBG wel rekening houden met verbouwingen. Dit betekent voor de RBG dat de controlewerkzaamheden zullen toenemen, evenals de communicatie (terugmeldingen) richting de BAG-deelnemers.

Bestuurlijk-juridische ontwikkelingen

Wijziging beroepsprocedure kwijtschelding
Op dit moment worden voorbereidingen getroffen om de Fiscale vereenvoudigingswet 2017 te wijzigen. Hierin is onder andere het wijzigen van de Invorderingswet opgenomen waarbij het verlenen van uitstel van betaling en het beslissen op een kwijtscheldingsverzoek mogelijk worden aangepast. Tegen een beslissing op een kwijtscheldingsverzoek is dan geen administratief beroep meer mogelijk. Daarvoor in de plaats komt een bezwaarprocedure bij de RBG en een beroepsprocedure bij de Rechtbank. Het streven is dat de wet per 1 januari 2019 in werking treedt. De VNG bereidt een reactie richting de staatssecretaris van Financiën voor, waarin de gevolgen voor uitvoeringsorganisaties worden meegenomen. In dit stadium is het dus nog te voorbarig om de effecten van deze mogelijke wijzigingen in de begroting mee te nemen. Een eerste inschatting is dat wij hierdoor een behoorlijke toename van werkzaamheden zullen krijgen als gevolg van de nieuwe beroepsprocedure kwijtschelding.

1.2.5 Financiële kaders

Onderstaande uitgangspunten zijn gebaseerd op de vastgestelde kaderbrief 2018.

Uitgangspunt lonen
Het aantal beschikbare formatieplaatsen is per 1 januari 2018 116,1 en is ongewijzigd ten opzichte van 2017.

De huidige cao is overeengekomen voor de jaren 2015-2016. De onderhandelingen over een nieuwe cao vanaf 2017 zijn nog niet afgerond. Bij het opstellen van de meerjaren-begroting 2018 is wat betreft de lonen en werkgeverslasten 1% kostenstijging geraamd voor 2018 en verder. Mochten uit de cao-onderhandelingen significante wijzigingen optreden qua kostenstijgingen, dan zullen deze via een begrotingswijziging worden doorgevoerd.

Uitgangspunt prijzen
Voor de prijsontwikkelingen van goederen en diensten wordt gerekend met de nationale consumentenprijsindex (CPI). Deze is in principe gebaseerd op de in de macro economische verkenning 2017 (MEV 2017) van september 2016 van het Centraal Planbureau opgenomen indexcijfers. Voor 2018 wordt uitgegaan van de geprognosticeerde cijfers voor 2017, omdat deze voor 2018 nog niet beschikbaar zijn.

Deze prognose bedroeg 0,6% voor de materiële kosten volgens de nationale consumentenprijsindex (CPI), (bijlage 6, prijzen en lonen, 2003-2017). Inmiddels blijkt de inflatie in januari en februari 2017 te zijn opgelopen naar 1,7-1,8%. In deze begroting 2018 is met 1% CPI gerekend.

Financiële effecten van de uitgangspunten lonen en prijzen op de begroting 2018 vergeleken met de begroting 2017
De begroting 2018 is verhoogd met € 204.300 ten opzichte van de begroting 2017 door:

• Gevolgen 1% kostenstijging personeelskosten	€ 87.400
• Geraamde prijsinflatie van 1% op goederen en diensten	€ 58.400
• Toename 2% van bijdrage ministerie BZK financiering WOZ	€ 58.500
Subtotaal	€ 204.300

Overige financiële effecten op de begroting 2018

De jaarrekening 2016 sluit met een positief resultaat van € 1,1 miljoen. Dit voordeel bestaat voor een deel uit structurele effecten en voor een deel uit incidentele voordelen. Een deel van de structurele effecten was reeds eerder onderkend en is in de begroting 2017 verwerkt. Hierdoor is per saldo het totaal bedrag aan netto-lasten van de RBG verlaagd met € 350.000

Dit betreft de volgende budgetten (kostensoorten):

• Bankkosten	+	€ 50.000
• Kosten van printservice	-/-	€ 50.000
• Facilitaire kosten	-/-	€ 50.000
• Netto-opbrengst invordering	-/-	€ 300.000
Totaal mutaties begroting 2017	-/-	€ 350.000

Hierna worden de nieuwe mutaties toegelicht die voortkomen uit de analyse van het resultaat jaarrekening 2016.

Nieuw gemuteerde exploitatiebudgetten
Door het extra promoten van automatische incasso en het aanbieden van betalingsregelingen zijn er meer betalingsmomenten. Deze kosten van bankmutaties worden door de bank doorberekend aan de RBG. De aanpassingen van het budget voor bankkosten in 2017 (zier hierboven + € 50.000) is niet toereikend. Het budget is in deze begroting 2018 verder verhoogd met € 25.000.

Wij bieden onze klanten steeds meer digitale - en/of telefonieoplossingen aan om onze klanten goed van dienst te zijn. Hierdoor neemt het aantal te scannen documenten af. Bij de RBG worden alle ingaande en uitgaande poststukken gescand. De verwachting is dat deze scankosten structureel € 50.000 lager zullen worden. Dit voordeel is verwerkt in de begroting 2018 onder de post onderhoud derden.

Door deze verdergaande digitalisering nemen ook de kosten van aanschaf papier en van papier-vernietiging af. Tevens zijn de kosten van catering/ bedrijfsrestaurant lager, doordat de beheerskosten van de cateraar nu worden gedeeld met een andere huurder van het pand in Schiedam. Vanwege de recente aanschaf van kantoorbenodigdheden (ingebruikname mei 2014) is nog weinig materiaal aan vervanging toe.
In de begroting 2017 is de post facilitaire kosten reeds structureel verlaagd met € 50.000 en is nog verder verlaagd met € 50.000 in deze begroting 2018.

In de jaarrekening 2015 is gerapporteerd dat er sprake was van een gunstige budgetfinanciering van basisregistraties door het Rijk. In de begroting 2017 is deze post structureel verlaagd met € 100.000. In de loop van 2016 zijn er echter aanpassingen gedaan in de budgetfinanciering (BRP en BRK) die minder voordelig zijn uitgepakt voor de RBG. Het structureel nadeel ten opzichte van de verlaagde begroting 2017 is € 50.000 en is in de begroting 2018 gecorrigeerd op de post gegevensverstrekking.

In de jaarrekening 2016 is met betrekking tot de invorderingsopbrengst een voordeel gerapporteerd van € 900.000. Een bedrag van € 450.000 schatten wij vooralsnog in als structurele meeropbrengst. Van dit structurele voordeel is reeds € 300.000 in de begroting 2017 verwerkt. Het resterende deel van € 150.000 is in de begroting 2018 verwerkt. De invorderingsopbrengst blijft overigens naast onze eigen incassoactiviteiten sterk afhankelijk van het betaalgedrag van de klanten en externe ontwikkelingen, zoals het economisch klimaat of wijzigingen in het belastingstelsel.

De rente en afschrijving van onze twee activaposten (kantoor en belastingsysteem) zijn herrekend en geactualiseerd. Dit levert een voordeel op van € 22.800 dat ook in de begroting 2018 is verwerkt onder de post financiële baten.

In de jaarrekening 2016 is tevens melding gemaakt van een voordeel op portokosten van € 100.000 als gevolg van verzending van aanslagen via MijnOverheid. De verzending via Mijn Overheid is vooralsnog gratis, maar de verwachting is dat op korte termijn voor deze dienst moet worden betaald aan het ministerie van BZK, waardoor dit voordeel zal verdwijnen.

De volgende budgetten zijn gemuteerd in de begroting 2018:

• Bankkosten	+	€ 25.000
• Onderhoud door derden	-/-	€ 50.000
• Facilitaire kosten	-/-	€ 50.000
• Gegevensverstrekking	+	€ 50.000
• Rente en afschrijving	-/-	€ 22.800
• Invorderingsopbrengst	-/-	€ 150.000
Totaal netto-kosten	**-/-**	**€ 197.800**

Als gevolg van onze recente jaarrekeningresultaten is dus in de begroting 2018 een structureel voordeel verwerkt van € 547.800.

In beginsel is het uitgangspunt dat deelnemersbijdragen bij gelijkblijvende taken een constante lijn laten zien met uitzondering voor de doorrekening van de loon- en prijsontwikkelingen. In de voorliggende begroting 2018 zijn de deelnemersbijdragen gedaald. Zie hiervoor ook paragraaf 4.1. Verdeelsleutel.
Ten opzichte van de jaarschijf 2018 uit de meerjarenbegroting 2017-2021 dalen de deelnemersbijdragen met € 191.000 als volgt:

Mutaties ten opzichte van de meerjarenbegroting 2017-2021

	2018	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
HHDelfland	-91	-95	-103	-111	-118
HHSchieland en de Krimpenerwaard	-46	-48	-52	-56	-59
Gemeente Delft	-23	-24	-26	-28	-29
Gemeente Vlaardingen	-16	-16	-18	-19	-20
Gemeente Schiedam	-16	-17	-18	-20	-20
	-191	-200	-217	-234	-246

1.3 Planning & controlcyclus

Op basis van de afspraken uit het prestatiecontract met de deelnemers en op basis van de financiële verordeningen van de RBG is de planning & controlcyclus 2017/2018 als volgt:

Onderwerp	RBG	Deelnemers #
4e Kwartaalrapportage 2017 prestatiecontract		Uiterlijk 31 januari 2018
Specifieke belasting-verantwoording 2017 inclusief accountantsverklaring		Medio februari 2018
Kaderbrief begroting 2019		Februari 2018
1e Kwartaalrapportage 2018 prestatiecontract		Uiterlijk 30 april 2018
Managementrapportage t/m april 2018	Uiterlijk 31 mei 2018	
Jaarrekening 2017 RBG	Concept cijfers voor 15 april 2018 Vaststelling voor 15 juli 2018	
Begroting 2019 RBG	Vaststelling voor 15 juli 2018	
Raming 2019 belastbare eenheden		Uiterlijk 1 juni 2018
2e Kwartaalrapportage 2018 prestatiecontract		Uiterlijk 31 juli 2018
Managementrapportage t/m augustus 2018	Uiterlijk 30 september 2018	
3e Kwartaalrapportage 2018 prestatiecontract		Uiterlijk 31 oktober 2018
Managementrapportage t/m oktober 2018, alleen financieel	Uiterlijk 15 november 2018	
Eindrapportage 2018	Uiterlijk eind januari 2019	

De stukken aan de deelnemers worden behandeld in het MT of het dagelijks bestuur van de RBG

1.4 Begroting naar kosten- en opbrengstensoorten in €

	Begroting 2018	Begroting 2017	Rekening 2016
Lasten			
Rente en afschrijvingen	**547.000**	**547.000**	**546.400**
Personeelslasten			
Lonen, premies en overige lasten	7.588.000	7.512.900	7.016.300
Reiskostenvergoeding	245.900	243.500	237.000
Opleidingen	184.300	182.500	159.500
Personeel van derden	816.100	808.000	1.381.700
Subtotaal: Personeelslasten	**8.834.300**	**8.746.900**	**8.794.500**
Goederen en diensten van derden			
Druk en bindwerk	536.900	531.600	556.700
Onderhoud derden	1.169.200	1.207.100	1.107.800
Huur, service en facilitaire kosten	833.800	875.000	767.600
Kantoorautomatisering en telefonie	558.500	553.000	626.600
Portokosten	754.000	746.500	635.300
Woz-kosten	2.981.500	2.923.000	2.914.100
Bankkosten	272.000	244.600	267.000
Gegevensverstrekking	589.600	534.300	579.400
Overige diensten incl. klanteninformatie	1.161.400	1.149.900	982.900
Subtotaal: Goederen en diensten van derden	**8.856.900**	**8.765.000**	**8.437.400**
Bijdragen aan derden	**0**	**0**	**0**
Toevoeging voorzieningen / onvoorzien			
Onvoorzien	250.000	250.000	0
Toevoeging voorzieningen/reserves	0	0	310.900
Subtot.: Toevoeging voorzieningen / Onvoorzien	**250.000**	**250.000**	**310.900**
Project kwijtschelding Delfland	**300.000**	**700.000**	**740.400**
Project kwijtschelding Schieland en de Krimpenerwaard	**150.000**	**350.000**	
Totaal lasten	**18.938.200**	**19.358.900**	**18.829.600**
Baten			
Financiële baten	**22.800**	**0**	**23.300**
Opbrengsten dwanginvordering	**4.025.500**	**3.875.500**	**4.765.600**
Toevoeging voorzieningen dub. Debiteuren	**-700.000**	**-700.000**	**-943.000**
Bijdrage van deelnemers	**15.443.500**	**16.037.000**	**15.947.500**
Onttrekking aan reserve huur	**146.400**	**146.400**	**146.400**
Totaal baten	**18.938.200**	**19.358.900**	**19.939.800**
Exploitatieresultaat	**€ -**	**€ -**	**€ 1.110.200-**

Netto-belastingopbrengsten	€ 447.941.300	€ 439.158.100	€ 430.547.200

1.5 Product: Belastingheffing

Het product belastingheffing betreft het opleggen van aanslagen gemeentelijke - en waterschapsbelastingen, waaronder zuiverings-, watersysteem- en wegenheffing, OZB-heffing en afvalstoffenheffing, rioolrechten, leges, naheffing parkeerbelasting en precariobelasting. Daarnaast behoort ook de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken tot dit product, alsmede het verwerken van verzoek- en bezwaarschriften en het voeren van beroepsprocedures.

Bij het hoofdproces heffen is sprake van klantcontacten. Bij bedrijven voor het bepalen van de belastingplicht, het opvragen van additionele gegevens voor de aanslagregeling en het afdoen van bezwaar- en beroepschriften. Bij particulieren met name voor het afdoen van verzoek- bezwaar- en beroepschriften.

De belangrijkste taken, die worden uitgevoerd m.b.t. gegevensbeheer, zijn:
- Verwerking kadastrale informatie, WOZ en Basisregistratie personen BRP;
- Verwerking overige basisregistraties en inkomende data;
- Opleggen waterschapsbelastingen;
- Opleggen gemeentelijke belastingen;
- Bepalen en beschikken van WOZ-waarden;
- Opleggen precariobelasting en leges;
- Accountmanagement en contractbeheer;
- Buitendienst controle;
- Data-analyse, uitvoeren crosscontroles;
- Systeemanalyse en functioneel applicatiebeheer.

Gegevensbeheer is een belangrijke taak ten behoeve van belastingheffing. Onder gegevensbeheer worden alle bronnen geschaard die door middel van contracten en overeenkomsten worden gebruikt. Gezien het belang van de kwaliteit van de gegevens worden met gegevensleveranciers afspraken gemaakt over de te leveren en terug te leveren informatie voor het proces. Verder is met de waterschappen en gemeenten afgesproken welke kwaliteitseisen zij stellen aan de registraties, omdat de gegevens die beheerd worden door de RBG ook tot de kerngegevens van andere waterschaps- en gemeenteprocessen behoren.

Doel
- Het juist, volledig en tijdig bepalen van de waarde van onroerende zaken;
- Het juist, volledig en tijdig opleggen van de aanslagen;
- Het juist, volledig, tijdig, en gemotiveerd afhandelen van verzoeken en bezwaar- en beroepschriften.

Effect
De klant begrijpt de belastingaanslag en is mede daardoor bereid de aanslag te betalen.

Kritische succesfactoren
- Juistheid, volledigheid en actualiteit van de brongegevens;
- Volledigheid aanslagoplegging;
- Doorlooptijd afhandeling bezwaar- en beroepschriften.

Prestaties
- Het percentage onbestelbaar retour aanslagbiljetten particulieren bedraagt maxi maal 0,5 procent;
- Het percentage onbestelbaar retour aanslagbiljetten bedrijven bedraagt maximaal 2,0 procent;
- Het oordeel van de Waarderingskamer over de uitvoering van de WOZ is minimaal voldoende;

- Binnen de wettelijke termijn (thans 3 jaar) na het ontstaan van de belastingplicht of het einde van het tijdvak zijn alle nog ontbrekende aanslagen definitief opgelegd;
- 98% van alle aanslagen worden in het heffingsjaar opgelegd;
- 95% van alle volledige parkeerbezwaren worden binnen 6 weken na het einde van de bezwaartermijn afgewikkeld.
- 95% van alle volledige WOZ-bezwaren worden binnen 6 weken na het einde van de bezwaartermijn afgewikkeld.
- 95% van alle overige binnengekomen volledige bezwaar- en verzoekschriften worden 12 weken na dagtekening van de aanslag afgedaan, met een mogelijkheid van 6 weken verdaging.
- Het aantal gegronde WOZ-bezwaren is maximaal 0,5% van de WOZ-beschikkingen.
- Het aantal gegronde bezwaren (plicht) is maximaal 1% van het aantal aanslagen.

Financiën

Product belastingheffing	**Begroting 2018**	**Begroting 2017**	**Rekening 2016**
Lasten	€ 14.430.600	€ 14.358.800	€ 12.918.000
Baten		€ -	
Nettolasten	€ 14.430.600	€ 14.358.800	€ 12.918.000

Voor toelichting op de mutaties, zie de paragraaf 1.2.2. Financiële kaders

1.6 Product: Invordering

Het product invordering betreft het innen van de belastinggelden bij de klanten en het afhandelen van kwijtscheldingsverzoeken. De belangrijkste taken in dit proces zijn:
- Bijhouden belastingdebiteurenadministratie;
- Bijhouden financiële administratie/betalingsverwerking en vervullen kasfunctie;
- Verzenden van aanmaningen, loon- en overheidsvorderingen;
- Betekenen van dwangbevelen;
- Beslagleggen en executoriale verkopen;
- Behandeling van verzoeken, bezwaar- en beroepschriften kwijtschelding;
- Beoordelen invorderbaarheid en het doen van voorstellen tbv oninbaarverklaring.

Vanuit het invorderingproces worden de klanten eerst aangemaand en vervolgens via dwanginvordering benaderd om tot betaling over te gaan. Daarnaast vindt binnen dit product het afdoen van kwijtscheldingverzoeken plaats alsmede het afdoen van beroepschriften tegen een afwijzing kwijtschelding.

Doel
- Het volledig, juist en tijdig incasseren van de belastingaanslagen;
- Het volledig, juist en tijdig en gemotiveerd afhandelen van kwijtscheldingsverzoeken en van bezwaar- en beroepschriften tegen een afwijzing kwijtschelding.

Effect
- De klant betaalt de belastingaanslag tijdig en volledig;
- De klant die een verzoek tot kwijtschelding heeft ingediend én voor kwijtschelding van de belastingschuld in aanmerking komt, wordt kwijtschelding verleend.

Kritische succesfactoren
- Volledigheid en tijdigheid incasso / invordering;
- Doorlooptijd afhandeling van kwijtscheldingsverzoeken.

Prestaties
- De binnengekomen kwijtscheldingsaanvragen worden binnen 8 weken na ontvangst afgedaan indien de aanvraag volledig is.
- De beroepschriften tegen de afwijzing kwijtschelding worden binnen een termijn van 16 weken na ontvangst afgedaan.
- Het toewijzingspercentage naar aanleiding van de beroepschriften kwijtschelding is minder dan 2% van alle kwijtscheldingsverzoeken. Hierbij worden niet de toewijzingen meegerekend, die ontstaan doordat bij eerdere behandeling geen, of onvoldoende informatie is verstrekt door de klant.

Financiën:

Product invordering	**Begroting 2018**	**Begroting 2017**	**Rekening 2016**
Lasten	€ 4.588.400	€ 4.503.700	€ 5.288.800
Baten	€ 4.025.500-	€ 3.875.500-	€ 4.109.300-
Project kwijtschelding HHD/HHSK	€ 450.000	€ 1.050.000	€ 740.400
Nettolasten	€ 1.012.900	€ 1.678.200	€ 1.919.900

Voor toelichting op de mutaties, zie het paragraaf 1.2.2. Financiële kaders

2. Meerjarenperspectief

In deze paragraaf is een doorrekening gemaakt van de opgestelde exploitatiebegroting in meerjarenperspectief. Hierin is een jaarlijkse doorrekening van 1% voor de personele - en 1% voor de materiële kosten opgenomen.
In de jaren 2019-2022 zijn geen andere wijzigingen van budgetten opgenomen.

2.1 Meerjarenperspectief 2018-2022 - cijfermatig

	Meerjarenperspectief RBG 2018-2022					bedragen in €
	Lasten	Totaal 2018	Totaal 2019	Totaal 2020	Totaal 2021	Totaal 2022
42000	***Personeel & Organisatie***					
	Loonkosten	7.588.000	7.663.880	7.740.519	7.817.924	7.896.103
	Reiskostenvergoeding	245.900	248.359	250.843	253.351	255.885
	Opleidingen	184.300	186.143	188.004	189.884	191.783
	Personeel van derden	816.100	824.261	832.504	840.829	849.237
	Subtotaal	**8.834.300**	**8.922.643**	**9.011.869**	**9.101.988**	**9.193.008**
43000	***Goederen en diensten van derden***					
	Druk- & bindwerk	536.900	542.269	547.692	553.169	558.700
	Onderhoud derden	1.169.200	1.180.892	1.192.701	1.204.628	1.216.674
	Portokosten	754.000	761.540	769.155	776.847	784.615
	Huur-, service- en facilitaire kosten	833.800	842.138	850.559	859.065	867.656
	Kantoorautomatisering en telefonie	558.500	564.085	569.726	575.423	581.177
	WOZ-kosten	2.981.500	3.011.315	3.041.428	3.071.842	3.102.561
	Bankkosten	272.000	274.720	277.467	280.242	283.044
	Gegevensverstrekking	589.600	595.496	601.451	607.465	613.540
	Overige diensten incl. klanteninformatie	1.161.400	1.173.014	1.184.744	1.196.592	1.208.557
	Subtotaal	**8.856.900**	**8.945.469**	**9.034.924**	**9.125.273**	**9.216.526**
45000	**Onvoorzien**					
	Onvoorzien	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000
	Toevoeging aan voorzieningen	700.000	700.000	700.000	700.000	700.000
	Subtotaal	**950.000**	**950.000**	**950.000**	**950.000**	**950.000**
	Totaal exploitatielasten	**18.641.200**	**18.818.112**	**18.996.793**	**19.177.261**	**19.359.534**
	Rente en afschrijving	547.000	547.000	547.000	547.000	547.000
	Project kws Delfland	300.000	300.000	300.000	300.000	300.000
	Project kws Schieland en de Krimpenerwaard	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000
	Totaal lasten	**19.638.200**	**19.815.112**	**19.993.793**	**20.174.261**	**20.356.534**
830600	Bijdrage van deelnemers	15.443.500	15.620.412	15.799.093	15.979.561	16.161.834
840100	Opbrengst vervolging	4.025.500	4.025.500	4.025.500	4.025.500	4.025.500
	Onttrekking aan reserve huurcompensatie	146.400	146.400	146.400	146.400	146.400
	Financiële baten	22.800	22.800	22.800	22.800	22.800
	Totaal baten RBG	**19.638.200**	**19.815.112**	**19.993.793**	**20.174.261**	**20.356.534**
	Saldo programma	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3. Paragrafen

3.1 Financiering

Liquiditeit
De exploitatiekosten worden voor een belangrijk deel gefinancierd uit de bijdragen van de deelnemers. Deze bijdragen worden per kwartaal ontvangen van de deelnemers. Hieronder is een liquiditeitsprognose weergegeven, gebaseerd op het uitgavenpatroon van de RBG.

Liquiditeitsprognose	Raming	Kwartaal			
	x € 1.000	1	2	3	4
personeelslasten	8.834	1.937	2.557	1.937	2.402
goederen en diensten van derden	6.879	1.720	1.720	1.720	1.720
WOZ-bijdrage	2.982	2.982			
onvoorzien	250	63	63	63	61
rente en aflossing	524	131	131	131	131
uitgaven	**19.469**	**6.833**	**4.471**	**3.851**	**4.314**
invorderingsopbrengst	4.026	403	1.208	1.208	1.208
inkomsten	**4.026**	**403**	**1.208**	**1.208**	**1.208**
saldo liquide middelen	**-15.443**	**-6.430**	**-9.693**	**-12.337**	**-15.443**
bijdragen van deelnemers	15.443	6.430	3.263	2.644	3.106
overschot / tekort liquide middelen		0	0	0	0

De piek van de uitgaven ligt in het 1e kwartaal van enig jaar omdat de bijdrage in de WOZ-kosten van circa € 3,0 miljoen begin januari in één termijn moet worden betaald aan het Ministerie van Financiën. In de kwartaalbijdrage van de deelnemers wordt hiermee rekening gehouden.

Belastingopbrengsten van de deelnemers
De RBG ontvangt belastingopbrengsten voor haar deelnemers. Op basis van de ramingen 2017 int de RBG in 2018 netto circa € 448 miljoen aan belastingen. Deze gelden komen binnen op de inningsrekeningen van de RBG. De gelden worden minimaal 1x per maand, of zoveel vaker als noodzakelijk is, afgedragen aan de deelnemers.

Kasgeldlimiet
Op grond van de Wet FIDO is bepaald hoeveel maximaal met kort geld gefinancierd mag worden. De norm voor gemeenschappelijke regelingen is vastgesteld op 8,2% van het totaal van de brutokosten van de begroting. Voor het begrotingsjaar 2018 is dit: 8,2% van € 19.638.200 = € 1.610.000 (afgerond).

Vermogensbehoefte
In maart 2014 is de RBG een lening aangegaan van € 1,7 miljoen met een looptijd van 10 jaar tegen een rente van 1,88%.

Renterisiconorm
De renterisiconorm bindt de looptijd van leningen aan een minimum. De Wet FIDO omschrijft deze norm als maximale herfinanciering van bestaande leningen van 20% per jaar voor gemeenschappelijke regelingen. Voor de RBG is dit in 2018 € 340.000 (nl. 20% van € 1,7 miljoen. De lopende geldlening heeft een looptijd van 10 jaar. In 2017 zal de maximale aflossing € 170.000 zijn. Dit blijft ruim onder de renterisiconorm.

Schatkistbankieren
Eind 2013 is de Wet houdbare overheidsfinanciën in werking getreden. Deze wet voorziet in een wettelijk instrument voor het bereiken en vasthouden van houdbare Overheidsfinanciën. Onderdeel van de wet vormt het verplicht schatkistbankieren, waarbij de saldi van de bankrekeningen van lagere overheden, onder bepaalde voorwaarden, verplicht aan de schatkist moeten worden gestort. Met de deelnemers zijn afspraken gemaakt om die verplichte afstorting tot een minimum te beperken.

3.2 Financiële risico's

Met betrekking tot de hiervoor gepresenteerde begroting onderkennen wij de volgende financiële risico's:

1. Tegenvallende opbrengst dwanginvordering
De opbrengst voor de dwanginvordering is een belangrijk dekkingsmiddel voor de uitgaven van de RBG. De invorderingsopbrengst blijft naast onze eigen tijdige incassoactiviteiten sterk afhankelijk van het betaalgedrag van de klanten en externe ontwikkelingen, zoals het economisch klimaat of wijzigingen in het belastingstelsel. De hoogte van de opbrengst is daardoor ongewis. Daarnaast bestaat het risico bestaat dat deze opbrengst niet volledig wordt gerealiseerd (betaald) in 2018. Om dit risico op te vangen wordt jaarlijks bij de jaarrekening de stand van de voorziening dubieuze debiteuren bepaald.

2. Loon, prijs- en rentestijgingen
De huidige CAO heeft een looptijd tot en met 31 december 2016. Met mogelijke gevolgen van een nieuwe cao per 1-1-2017 en verder is bij het opstellen van deze begroting 2018 geen rekening gehouden. In deze begroting is gerekend met een loonstijging van 1,0% per 1 januari 2017 en per 1 januari 2018. Mogelijke verdere loonstijgingen, verdere werktijdaanpassingen of wijzigingen in secundaire arbeidsvoorwaarden kunnen van invloed zijn op de toekomstige personeelskosten.

3. Uitbesteding van niet-kernactiviteiten
Niet-kernactiviteiten zijn waar mogelijk uitbesteed. Het risico is dat afspraken niet, of niet tijdig worden nagekomen, of dat het de kwaliteit van dienstverlening onvoldoende is. Door middel van haar algemene leveringsvoorwaarden, contracten, dienstverlening-overeenkomsten, stuurinformatie en controlemaatregelen houdt de RBG grip op de dienstverlening die is uitbesteed. Via het afsluiten van bewerkersovereenkomsten wordt ook rekening gehouden met bijvoorbeeld bescherming persoonsgegevens.

4. Vervuiling van en/of incomplete gegevensbestanden
Correctiewerkzaamheden als gevolg van foutieve aanslagen hebben extra kosten tot gevolg. In het kader van het uitvoeringsprotocol zijn goede afspraken met deelnemers gemaakt maken over beheer, verantwoordelijkheid, gebruik en uitwisseling van gegevens. Door middel van een stelsel van periodieke verbandcontroles worden de juistheid en volledigheid van de administraties geborgd. Foutieve en/of onvolledige gegevens van

derden worden conform protocol teruggemeld aan de bronhouder van de betreffende (landelijke) basisregistraties.

5. Fraude
Fraude staat en valt met de integriteit van medewerkers. Belastingplichtigen moeten kunnen vertrouwen op een integere overheid. De Gedragscode Integriteit Ambtenaren levert een belangrijke bijdrage aan het bevorderen van het integriteitbewustzijn van de RBG-medewerkers. De gedragscodes en gerichte communicatie over fraudebeleid dragen bij aan een integere organisatiecultuur, waardoor fraude ontmoedigd wordt.
De RBG besteedt nadrukkelijk aandacht aan het thema integriteit. Alle medewerkers hebben workshops gevolgd waarin ze onder andere via dilemmatraining geconfronteerd werden met fraudegevoelige situaties. Deze training wordt voor nieuwe medewerkers herhaald. De (her)invoering van de ambtseed heeft in 2015 plaatsgevonden en maakt nu vast onderdeel uit van het integriteitsprogramma. Omdat de RBG integriteit een belangrijk thema vindt dat voortdurend de aandacht van een ieder vraagt hebben wij in 2016 de integriteitsmodule aangeschaft. Via werkoverleggen worden casussen behandeld.

Naast het streven naar een ingebedde, integere organisatiecultuur zet de RBG interne controlemaatregelen en toetsingsmaatregelen (audits) in om fraude te voorkomen. Deze maatregelen zijn uitgevoerd op basis van een frauderisico-analyse. Aanvullend heeft de RBG een frauderisico-verzekering afgesloten.

6. Claims van derden
De RBG is verzekerd tegen aansprakelijkheid door derden. Daarnaast kunnen in bepaalde gevallen ook claims door derden worden ingediend die niet onder de aansprakelijkheids-verzekering vallen. Claims van derden kunnen betrekking hebben op claims wegens aansprakelijkheid door onzorgvuldig handelen.

7. Risicomanagement
De RBG is bekend met de risico's (bijvoorbeeld financiële of imago) die gelopen worden bij de uitvoering van de werkprocessen. Op een groot aantal onderdelen zijn maatregelen getroffen om deze risico's tot een minimum te beperken. Dat is vooral gebeurd waar de risico's het grootst (kans en impact) zijn. Op basis van een risico-inventarisatie, die eind 2016 is gehouden, wordt per jaar een top vijf van processen nader onderzocht om verdere verfijning van beheersmaatregelen door te voeren om de risico's verder af te dekken.

3.3 Reserves

In de begroting 2018 is rekening gehouden met de „Bestemmingsreserve uitbreiding samenwerking gemeenschappelijke regeling". De stand van de reserve per 1 januari 2018 wordt geraamd op € 50.000. De uitgaven in 2018 zijn afhankelijk van geïnteresseerde partijen die willen toetreden tot de RBG.

Daarnaast is rekening gehouden met de "bestemmingsreserve huurcompensatie kantoorpand Schiedam". Jaarlijks valt een evenredig deel van deze reserve vrij ter compensatie van de huurkosten. De stand van deze reserve wordt op 1 januari 2018 geraamd op € 994.500.

3.4 Verbonden partijen

Vanuit het publiek belang kunnen banden worden aangegaan met derden, de zogenaamde verbonden partijen. De RBG heeft hierbij een bestuurlijk en/of een financieel belang. Momenteel heeft de RBG geen verbonden partijen.

3.5 Incidentele baten en lasten

Voor het jaar 2018 verwachten we geen incidentele lasten en baten.

3.6 EMU-saldo

De RBG is niet gehouden aan de EM regels. De effecten van de RBG behoren tot uitdrukking te komen via de individuele bijdragen aan de RBG in de begrotingen van de deelnemers.

4. Verdeelsleutel en financiering

4.1 Verdeelsleutel

De financiële consequenties voor de deelnemers worden in deze paragraaf benoemd.

De verdeling van de kosten is gebaseerd op paragraaf 6.2 „Verdeelsleutel en bijdrage per deelnemer" uit het Bedrijfsplan RBG 2015. Dit bedrijfsplan is opgesteld in het kader van de samenwerking tussen de gemeente Schiedam en de RBG per 1 januari 2015. Deze verdeelsleutel zal gehanteerd worden totdat er nieuwe deelnemers toetreden tot de gemeenschappelijke regeling of als er significante wijzigingen optreden qua dienstverlening.

Wanneer de geraamde kosten van specifieke dienstverlening onder de grens van een significante afwijking (€50.000) liggen, dan worden deze kosten niet specifiek toegerekend naar de veroorzakende deelnemers, maar via de algemene verdeelsleutel worden verdeeld. In deze begroting 2018 zijn de structurele kosten voor het gewijzigd kwijtscheldingsbeleid (afschaffing kwijtschelding zuiveringsheffing) specifiek toegerekend aan Delfland (€300.000) en Schieland en de Krimpenerwaard (€ 150.000).

Verdeelsleutel 2018 in %	
Hoogheemraadschap van Delfland	47,6%
Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard	23,8%
Gemeente Delft	12,0%
Gemeente Vlaardingen	8,2%
Gemeente Schiedam	8,4%

Voor de gemeente Delft, de gemeente Vlaardingen en de gemeente Schiedam geldt tevens dat zij garant staan voor de meerkosten van salarisgarantie van enkele medewerkers, die zijn overgegaan naar de RBG.

Op basis van deze exploitatiebegroting 2018 van de RBG wordt de bijdrage per deelnemer aan de RBG als volgt geraamd:

	2018	2019	2020	2021	2022
Totale netto-kosten RBG x € 1.000	15.444	15.627	15.806	15.987	16.169
Bijdragen deelnemers wordt					
HHDelfland	7.376	7.463	7.548	7.633	7.719
HHSchieland en de Krimpenerwaard	3.688	3.732	3.774	3.817	3.860
Gemeente Delft	1.801	1.823	1.845	1.867	1.888
Gemeente Vlaardingen	1.322	1.338	1.354	1.369	1.385
Gemeente Schiedam	1.256	1.271	1.286	1.301	1.316
	15.444	15.627	15.806	15.987	16.169
Bijdragen deelnemers was					
HHDelfland	7.467	7.559	7.651	7.744	7.837
HHSchieland en de Krimpenerwaard	3.734	3.779	3.825	3.872	3.919
Gemeente Delft	1.824	1.847	1.871	1.895	1.917
Gemeente Vlaardingen	1.338	1.355	1.371	1.389	1.405
Gemeente Schiedam	1.272	1.288	1.304	1.321	1.337
	15.635	15.828	16.023	16.221	16.415
Mutaties ten opzichte van de meerjarenbegroting 2017-2021					
HHDelfland	-91	-95	-103	-111	-118
HHSchieland en de Krimpenerwaard	-46	-48	-52	-56	-59
Gemeente Delft	-23	-24	-26	-28	-29
Gemeente Vlaardingen	-16	-16	-18	-19	-20
Gemeente Schiedam	-16	-17	-18	-20	-20
	-191	-200	-217	-234	-246

4.2 Financiering door deelnemers

De exploitatiekosten van het RBG worden gefinancierd door de twee deelnemende waterschappen en de gemeenten Delft, Vlaardingen en Schiedam. De deelnemers betalen jaarlijks in 4 kwartaal-voorschotten hun bijdrage overeenkomstig hetgeen is geregeld in het prestatiecontract. De voorschotten 2018 worden afgeleid uit de liquiditeitsprognose van de RBG, zoals opgenomen in paragraaf 2.2.

Bij de vaststelling van de jaarrekening 2018 wordt de definitieve bijdrage per deelnemer bepaald.

5. Vaststelling

Ingevolge artikel 31 van de Gemeenschappelijke Regeling RBG, en artikel 5 en artikel 6, eerste lid, van de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie RBG, opgemaakt door het dagelijks bestuur van de Regionale Belasting Groep.

Rotterdam, 10 april 2017.

Het dagelijks bestuur van de Regionale Belasting Groep,

directeur,	voorzitter,
H.B. Sigmond	drs. A.J.B. van der Klugt

Aldus vastgesteld door het algemeen bestuur van de Regionale Belasting Groep in de openbare vergadering van 13 juli 2017.

Het algemeen bestuur van de Regionale Belasting Groep,

directeur,	voorzitter,
H.B. Sigmond	drs. A.J.B. van der Klugt

Het Dagelijks Bestuur van
de Regionale Belasting Groep
Postbus 4083
3102 GB SCHIEDAM

UW BRIEF
...
ONS KENMERK
1302346
DELFT
18 mei 2017

ONDERWERP
Zienswijze op begroting 2018 Regionale Belasting Groep

Geacht bestuur,

Als antwoord op uw brief van xx april 2017 waarin u ons in de gelegenheid stelt een zienswijze met betrekking tot de ontwerpbegroting 2018 van de Regionale Belasting Groep in te dienen, delen wij u mede dat in onze bijeenkomst van 18 mei 2017 is besloten geen aanleiding te zien hiervan gebruik te maken.

Hoogachtend,
De verenigde vergadering van Delfland,
de Secretaris, de voorzitter,

mr.drs. P.I.M. van den Wijngaart mr. M.A.P. van Haersma Buma

- -

-

BIJLAGE(N) -
CONTACT de heer drs. B.H. de Haan • T (015) 260 82 07• E bdehaan@hhdelfland.nl
POSTADRES Postbus 3061, 2601 DB Delft • WEBSITE www.hhdelfland.nl
SECTOR Bedrijfsvoering • TEAM Financiën

agendapunt H.08
1300354

Hoogheemraadschap van Delfland

Aan Verenigde Vergadering

VASTSTELLEN BELEIDSVISIE MUSKUSRATTENBEHEER WEST EN MIDDEN NEDERLAND 2017-2020

Gevraagd besluit Verenigde Vergadering 18-05-2017
I. In te stemmen met de beleidsvisie muskusrattenbeheer West en Midden Nederland 2017 - 2020.

Besluit Verenigde Vergadering 18-05-2017

Voorstel Commissie Stedelijk water en watersysteem 02-05-2017
1. In te stemmen met de beleidsvisie muskusrattenbeheer West en Midden Nederland 2017 - 2020.

Advies Commissie Stedelijk water en watersysteem 02-05-2017

Vaststellen beleidsvisie Muskusrattenbeheer West en Midden Nederland 2017-2020

1. Probleemstelling - context

Het muskusrattenbeheer is vanaf 1 juli 2011 van rechtswege overgegaan van de provincies naar de waterschappen. Per 1 januari 2012 is het beheer van de muskus- en beverratten voor het beheersgebied van Delfland en vijf andere waterschappen ondergebracht bij de bestaande bestrijdingsorganisatie van het Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden.

Voor de periode 2017 – 2020 is een nieuwe Visie Muskusrattenbeheer West en Midden Nederland opgesteld. Dit is een belangrijk mijlpaal voor de samenwerking op basis van de 'overeenkomst voor Gemene Rekening' inzake het muskusrattenbeheer. De Visie is tot stand gekomen in nauwe onderlinge samenwerking van de zes betrokken waterschappen. Op 16 februari jl. is de Beleidsvisie bestuurlijk besproken in het samenwerkingsverband en is akkoord gegeven om deze voor te leggen aan de algemene besturen van de zes waterschappen ter vaststelling.

In 2015 heeft de Verenigde Vergadering positief besloten over de verlenging van de samenwerking op grond van de destijds uitgevoerde evaluatie. Besloten is om de samenwerking te verlengen met vier jaar tot en met 2019. Met het oog op de op te stellen beleidsvisie, is tot nu toe de bestaande overeenkomst verlengd totdat besluitvorming over de beleidsvisie is afgerond en op basis daarvan een nieuwe samenwerkingsovereenkomst is getekend. In lijn met de eerdere besluitvorming (voorstel 43381) wordt een nieuwe overeenkomst tot samenwerking aangegaan tot 2019.

2. Beoogd effect

Het beschermen van waterkeringen tegen graverij van muskusratten door samenwerking in West en Midden Nederland op basis van de beleidsvisie muskusrattenbeheer West en Midden Nederland 2017 – 2020.

3. Kernboodschap

Het vaststellen van de beleidsvisie muskusrattenbeheer West en Midden Nederland 2017 – 2020 als basis voor de continuering van de samenwerking binnen de kosten voor gemene rekening inzake het muskusrattenbeheer.

4. Historie - eerdere besluitvorming

- De Verenigde Vergadering is door het College van Dijkgraaf en Hoogheemraden bij brief van 7 maart 2011 (kenmerk 938764) en de informatieve VV van 17 mei 2011 geïnformeerd over de organisatorische ontwikkelingen van het muskusrattenbeheer.
- Op 19 juli 2011 heeft het College van Dijkgraaf en Hoogheemraden ingestemd met de regeling Bijzonder GO organisatie muskusrattenbeheer (kenmerk 957686).
- Op 15 september 2011 heeft de Verenigde Vergadering een besluit (kenmerk 936409) genomen over de organisatie van het muskusrattenbeheer vanaf 01-01-2012.
- Op 10 januari 2012 heeft het College van Dijkgraaf en Hoogheemraden ingestemd met aanpassingen op de regeling "Commissie voor bijzonder georganiseerd overleg samenwerking muskusrattenbeheer" (voorstel 26057).

- Op 26 juni 2012 heeft het College van Dijkgraaf en Hoogheemraden ingestemd met het sociaal plan overdracht muskusrattenbeheer (voorstel 28003).

- Op 19 december 2013 heeft de Verenigde Vergadering besloten de overeenkomst van kosten voor gemene rekening Muskusrattenbeheer te verlengen met twee jaar (1 januari 2014 tot 1 januari 2016).

- Op 20 januari 2015 zijn de leden van de Verenigde Vergadering per brief (kenmerk 1174508) geïnformeerd over de resultaten van de evaluatie.

- Op 24 september 2015 heeft de Verenigde Vergadering besloten (voorstel 43381)de overeenkomst van kosten voor gemene rekening Muskusrattenbeheer te verlengen met vier jaar (1 januari 2016 tot 1 januari 2020).

5. Regelgeving en Beleid

Dit voorstel is een vervolg op de besluiten van de Verenigde Vergadering van 15 september 2011, 19 december 2013 en 24 september 2015 en vloeit voort uit verplichtingen in het kader van de Waterwet.

6. Financiën

De begroting 2017 voor de uitvoering van Muskusrattenbeheer in het gehele bestrijdingsgebied van de deelnemende waterschappen sluit op € 9.570.745,- (incl. overhead). Delfland draagt – conform de opgenomen verdeelsleutel in de overeenkomst van december 2011 – 5,3% van de begroting bij, zijnde € 507.250,-. Dit bedrag is opgenomen in de begroting van Delfland. Het ligt in de lijn van verwachting dat deze bijdrage de komende jaren in dezelfde orde van grootte zal liggen.

7. Duurzaamheid

Hoofddoel van het muskusrattenbeheer is de bescherming van waterkeringen tegen graverij van muskusratten. Vooralsnog blijft de bestrijding van muskusratten hierbij een belangrijke rol spelen als effectief middel. Echter, de wijze van bestrijding (meer diervriendelijkere vangstmethoden), het inzetten van alternatieven en het onderzoek hiernaar moeten belangrijke elementen van een duurzame bestrijdingstrategie gaan worden. Het zoveel mogelijk beperken van dierenleed bij het vangen van muskusratten heeft de laatste jaren veel aandacht gekregen. De ambitie om hier maximaal op in te zetten is verwoord in de Beleidsvisie Muskusrattenbeheer 2017-2020.

8. Organisatorische en personele consequenties

Niet van toepassing

9. OR/GO

Het besluit over de verlenging van de samenwerking voor gemene rekening is reeds bij de besluitvorming op 24 september 2015 ter kennisname naar de OR gestuurd.

10. Risico- en beheersmaatregelen

Niet van toepassing

11. Communicatie (in- en extern)

In overleg met het hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden zal gecommuniceerd worden over de verlenging van de samenwerking.

12. Bekendmaking en vervolgprocedure

Dit voorstel wordt behandeld in de commissie Stedelijk Water en Watersysteem van 2 mei 2017 en de Verenigde Vergadering van 18 mei 2017.

Kenmerk VV: 1300354

13. Bevoegd orgaan

De VV is op grond van de artikelen 56 en 77 Waterschapswet bevoegd te bepalen op welke wijze de muskus- en beverrattenbeheer plaatsvindt.

De kosten van het muskusrattenbeheer zijn reeds verankerd in de begroting van Delfland. Het college van D&H is bevoegd om in te stemmen met de begroting van de overeenkomst voor gemene rekening.

14. Toelichting

In 2011 is na goedkeuring door dagelijks en algemeen besturen door zes waterschappen1 de overeenkomst van kosten voor gemene rekening ter voorkoming van schade aan waterstaatswerken veroorzaakt door muskus- en beverratten getekend. Deze overeenkomst is in 2013 geëvalueerd en verlengd met 2 jaar (van 1 januari 2014 tot 1 januari 2016). Er is verlengd met twee jaar omdat de geëvalueerde tijdspanne van anderhalf jaar erg kort was. Zoals opgenomen in de overeenkomst is er eind 2014 opnieuw een evaluatie uitgevoerd. Op basis van die nieuwe evaluatie heeft de Verenigde Vergadering op 24 september 2015 besloten om de samenwerking te verlengen tot 1 januari 2020.

Thans is opgesteld de Visie Muskusrattenbeheer West en Midden Nederland 2017-2020. Dit is een belangrijk mijlpaal voor de samenwerking in kader van het muskusrattenbeheer op basis van de 'overeenkomst voor Gemene Rekening'. De huidige samenwerkingsovereenkomst is eind 2016 afgelopen. Op basis van deze Visie wordt een nieuwe samenwerkingsovereenkomst aangegaan voor de periode 2017-2019. (NB. Omdat op 1 januari 2017 de geldende overeenkomst reeds is verlopen, is een verlenging van de bestaande overeenkomst aangegaan totdat de nieuwe samenwerkingsovereenkomst is getekend).

De Visie is tot stand gekomen in nauwe onderlinge samenwerking van de zes betrokken waterschappen. Op 16 februari jl. is de Beleidsvisie bestuurlijk besproken en is akkoord gegeven om deze voor te leggen aan de algemene besturen van de zes waterschappen ter vaststelling.

Kernpunt van de Visie is de ambitie om op basis van een vlakdekkende en jaarronde bestrijding de populatie in vier jaar zo ver mogelijk terug te brengen en eind 2020 op ca 10.000 vangsten te zitten. Dit is een reductie van meer dan de helft ten opzichte van de huidige situatie. Deze ambitie gaat samen met een ambitie op de kostenreductie van 5-10% ten opzichte van het huidige kostenniveau. Vooral gerealiseerd door scherp aan de wind te varen en de visie dat uiteindelijke minder personele inzet nodig is en innovatieve technieken kunnen worden toegepast.

Het zoveel mogelijk beperken van dierenleed bij het vangen van muskusratten heeft de laatste jaren veel aandacht gekregen. Dat is een van de redenen waarom in deze visie voor een zo laag mogelijke populatie wordt gekozen. Een lage populatie betekent immers weinig (bij)vangsten.

De Visie wordt jaarlijks vertaald naar een jaarplan waarin concrete doelen en prestaties worden beschreven om richting 2020 de ambitie te kunnen halen. Het jaarplan 2017 is het eerste plan en wordt in de ambtelijke stuurgroep van het Muskusrattenbeheer West en Midden Nederland vastgesteld en tussentijds gemonitord. De jaarlijkse begroting en een jaarrapportage ter verantwoording ten opzichte van de afgesproken ambitie worden besproken op het gezamenlijke bestuurlijk overleg Muskusrattenbeheer West en Midden Nederland.

[1] Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK), Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV), Hoogheemraadschap van Delfland, Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard, Hoogheemraadschap van Rijnland en Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR)

Aan het eind van de beleidsperiode zal een evaluatie worden uitgevoerd (start eind 2018). De resultaten zullen de basis vormen voor de toekomstige visie en strategie van het samenwerkingsverband van de zes waterschappen.

15. Bijlagen

1. Visie Muskusrattenbeheer West en Midden Nederland 2017-2020
2. Overeenkomst van kosten voor gemene rekening ter voorkoming van schade aan waterstaatswerken veroorzaakt door muskus- en beverratten in de waterschappen Hollands Noorderkwartier, Delfland, Schieland en de Krimpenerwaard, Rijnland, De Stichtse Rijnlanden en Amstel, Gooi en Vecht.

Vaststellen beleidsvisie Muskusrattenbeheer West en Midden Nederland 2017-2020

Hoogheemraadschap van Delfland

Kenmerk VV : 1300354 Vergaderdatum : 18 mei 2017

Beleidsveld : Veiligheid Agendapunt : H.08

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van 11 april 2017, kenmerk 57616;

gelezen het positieve advies van de commissie Stedelijk Water en Watersysteem;

overwegende dat:

- Delfland deelnemer is van de overeenkomst van kosten voor gemene rekening Muskusrattenbeheer.
- Binnen het samenwerkingsverband een beleidsvisie is opgesteld voor de periode 2017 - 2020

Gelet op:

- artikel 77 van de Waterschapswet;

Besluit:

1. In te stemmen met de beleidsvisie muskusrattenbeheer West en Midden Nederland 2017 – 2020.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 18 mei 2017

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris, de Voorzitter,

mr. drs. P.I.M. van den Wijngaart mr. M.A.P. van Haersma Buma

Visie Muskusrattenbeheer
West en Midden Nederland
2017-2020

DM 1209169

Inhoudsopgave

Waarom deze visie? 3

1. Visie en ambities voor de toekomst **4**
Op langere termijn vrij van muskusratten *4*
Op korte termijn onder veiligheidsnorm *4*
Maximale diervriendelijkheid en minimale bijvangsten *5*
Innovatie *5*
Samenwerken op landelijk niveau *5*

2. Strategische keuzes **6**
Intensief, jaarrond en vlakdekkend bestrijden *6*
Flexibiliteit en kwaliteit van de inzet *6*
Onderzoek naar muskusrattenvrij maken gebied *7*
Samenwerking met landelijke werkgroep *7*
Preventieve middelen inzetten waar mogelijk en kosteneffectief *8*

3. Externe omstandigheden **8**
Uitkomsten veldproef *8*
Effecten KRW: Natuurontwikkeling en effectiviteit van bestrijden *8*
Herintroductie van soorten *9*
Toegankelijkheid gebieden *9*
Populatie veert onverwacht op *9*
Personeelsbestand *9*
Samenwerking waterschappen *10*

4. Financieel kader **10**

5. Eindbeeld **10**

Bijlage 1: Gebruikte onderzoeken **11**

Bijlage 2: Vangstontwikkeling afgelopen jaren **12**

Waarom deze visie?

Voor u ligt de visie Muskusrattenbeheer West- en Midden-Nederland (MRB WMNL). Het is een visie van de betrokken waterschappen tot en met 2020, zowel op de doelstellingen als op de uitgangspunten bij de uitvoering van het muskusrattenbeheer. MRB WMNL wordt gevormd door de volgende waterschappen:

- Hollands Noorderkwartier;
- Amstel, Gooi en Vecht;
- Rijnland;
- Delfland;
- Schieland en de Krimpenerwaard;
- De Stichtse Rijnlanden.

Het vigerende beleidsplan is reeds verlopen en er bestaat behoefte aan een nieuwe visie. De nieuwe visie is nodig om gezamenlijk richting te kunnen geven aan de ambities van de samenwerking.

De waterschappen hebben een zorgplicht voor de waterkeringen. Deze zorgplicht houdt in dat de beheerder de wettelijke taak heeft om de waterkeringen aan de veiligheidseisen te laten voldoen en voor het noodzakelijke preventieve beheer en onderhoud te zorgen. Een van de instrumenten om aan deze zorgplicht te voldoen is het bestrijden van muskusratten. De noodzaak tot bestrijden komt in eerste instantie voort uit de zorg voor veiligheid. Daarnaast is de muskusrat een invasieve exoot in Nederland.

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) geeft het muskusrattenbeheer sinds 2012 vorm, mede namens de andere waterschappen. Samenwerking en solidariteit zijn daarbij de uitgangspunten. Immers, muskusratten bewegen zich over waterschapsgrenzen heen. Het vangen van muskusratten in de zuidelijke waterschappen voorkomt dat de populatie muskusratten in de noordelijke waterschappen toeneemt. De samenwerking betekent dat alle betrokken waterschappen verantwoordelijk zijn voor het muskusrattenbeheer, ook al is de uitvoering daarvan in handen van HDSR. De basis van de samenwerking is een ‘overeenkomst voor Gemene Rekening’.

Muskusratten risico voor veiligheid
Uit verschillende onderzoeken is gebleken dat graverij van muskusratten de veiligheid van waterkeringen aantast. In het kader van overschrijdingskansen neemt de veiligheid fors af. Om veiligheid te waarborgen dient graafschade zoveel mogelijk voorkomen te worden.

MRB WMNL is ook verantwoordelijk voor de bestrijding van beverratten. Aangezien beverratten momenteel niet voorkomen in het gebied wordt er in deze visie niet bij stilgestaan.
Graag hadden we deze visie ondersteund en onderbouwd met de resultaten van de veldproef. Tijdens het schrijven van deze visie zijn echter nog geen definitieve resultaten beschikbaar. De Commissie Muskusrattenbeheer (CMB) heeft inmiddels een tussenrapportage vastgesteld (zie kader op pagina 6). Het onderzoek zal zeker nog een half jaar uitgevoerd worden wat betreft objectbescherming. Verder is intensief gebruik gemaakt van eerder verricht onderzoek (zie bijlage 1). De gegevens van de tussenrapportage zijn, daar waar mogelijk, wel input geweest van deze visie.

1. Visie en ambities voor de toekomst

Visie
Wij maken ons sterk voor de veiligheid van onze waterkeringen. Daartoe zetten we het instrument muskusrattenbeheer in. Dit doen we tegen zo laag mogelijke kosten en met een zo hoog mogelijk rendement. Diervriendelijkheid staat daarbij hoog in het vaandel.

Op langere termijn vrij van muskusratten

In deze visie wordt consequent gesproken over de ambitie van een zo laag mogelijke populatie. Maximale veiligheid wordt geboden wanneer er geen graverij van muskusratten is. De onvermijdelijke vraag is dan of de ambitie niet zou moeten zijn om alle muskusratten weg te vangen in Nederland. Deze vraag wordt mede opgeroepen door het feit dat de muskusrat een invasieve exoot is in Nederland.

De ambitie is om op langere termijn te streven naar een muskusrattenvrije situatie. Kostenreductie is een belangrijke drijfveer. Na een aantal jaren met 'maximale' bestrijdingsintensiteit vangen, verdwijnt de muskusrat in het binnenland en blijft alleen grensbestrijding (met name Duitsland) over. De kosten daarvan zijn aanzienlijk lager dan de huidige kosten van bestrijding.
Voor het creëren van een muskusrattenvrije situatie is intensieve samenwerking op landelijke schaal noodzakelijk. De besluitvorming over deze ambitie op landelijke schaal en de middelen die daarvoor nodig zijn, vindt daarom plaats op landelijk niveau in de CMB en wordt ondersteund door de kennisontwikkeling bij de Stowa.

Nederland Muskusrattenvrij maken mogelijk?
De vraag of dit een reële optie is in Nederland lijkt de laatste jaren steeds meer beantwoord te worden met 'ja'. In Engeland is het in de vorige eeuw gelukt. Daarbij moet bedacht worden dat Engeland een eiland is en dus geen nieuwe aanvoer van muskusratten kent. Echter, ook in België is volledige verwijdering succesvol vormgegeven. Het lijkt dus een mogelijkheid te zijn.

Op korte termijn onder veiligheidsnorm

Om de populatie muskusratten terug te brengen wordt een stevige ambitie neergelegd voor de komende vier jaar. De vangstontwikkeling van de afgelopen jaren is in bijlage 2 inzichtelijk gemaakt. De ambitie is om de populatie in 4 jaar zo ver mogelijk terug te brengen. Het streven is om in 2020 ongeveer 10.000 vangsten te realiseren (>> halvering vangsten bij ongeveer gelijkblijvende urendruk= > 100.000 uur). Hoewel zeer ambitieus denken we op basis van de huidige vangstontwikkeling door een uitgekiende strategie waarbij flexibiliteit, samenwerking en gerichte maandelijkse sturing op juiste ureninzet centraal staan, jaarlijks een vangstdaling met gemiddeld 20 % te realiseren. Daarmee komen de vangsten per kilometer op ongeveer 0,12 v/km. Dat ligt ruim onder de huidige veiligheidsnorm van 0,15 v/km zoals geadviseerd door de CMB. Met deze ambitie wordt ingezet op maximale veiligheid, zo min mogelijk dierenleed en zo laag mogelijke kosten in meerjarig perspectief. Jaarlijks zal de voortgang worden geevalueerd in relatie tot de gestelde doelen. Indien nodig zullen aanvullende maatregelen worden voorgesteld om de doelstelling te halen.

Voor gebieden waar de huidige situatie nu reeds beter is dan de nagestreefde landelijke norm is het uitgangspunt deze situatie te handhaven dan wel verder te verbeteren.
Het succes van muskusrattenbeheer wordt grotendeels bepaald door de kwantiteit en kwaliteit van het beheer. Kwantiteit vertaalt zich in voldoende beheerdruk (uren) zodat de

populatie daalt. Kwaliteit vertaalt zich onder andere in de professionaliteit van de beheerder en de ingezette strategie en middelen.

Maximale diervriendelijkheid en minimale bijvangsten

Een lage populatie betekent weinig (bij)vangsten. Dat is een van de redenen waarom in deze visie voor een zo laag mogelijke populatie wordt gekozen. Het zoveel mogelijk beperken van dierenleed bij het vangen van muskusratten heeft de laatste jaren veel aandacht gekregen. De fuik in onderstaande afbeelding geeft daarvan enkele voorbeelden.

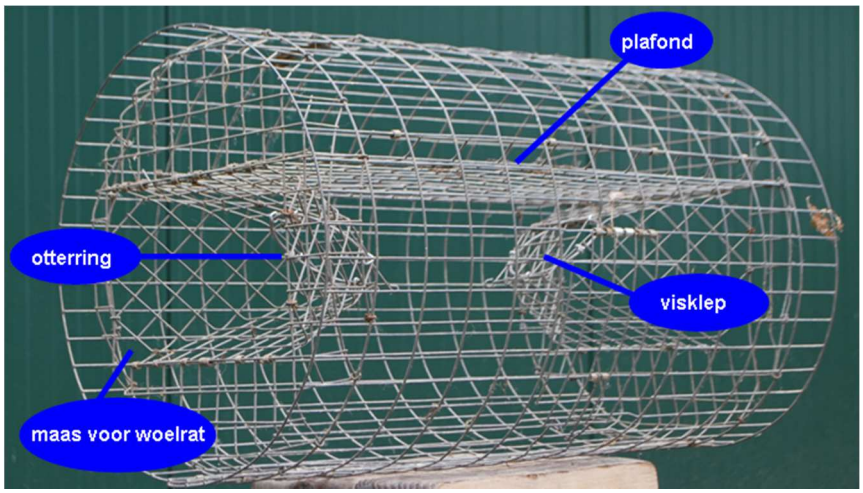

De ambitie is om de komende jaren maximaal in te zetten op het beperken van dierenleed en het voorkomen van bijvangsten.

Innovatie

De afgelopen jaren zijn er binnen het muskusrattenbeheer vele innovaties doorgevoerd. Deze innovaties lagen op het vlak van vangmiddelen, het gebruik van de quad en de introductie van de smartphone met een app voor de registratie van vangsten en vangmiddelen. De komende jaren wordt ingezet op verdere innovaties, waarbij er extra aandacht is voor innovaties die de arbeidsomstandigheden kunnen verlichten zodat mensen het werk langer kunnen uitoefenen zonder slijtage van het lichaam. Daarbij wordt gedacht aan de inzet van drones voor het nemen van watermonsters die inzicht bieden in de aanwezigheid van muskusratten. De eerste resultaten van deze innovatie zijn hoopvol.

Samenwerken op landelijk niveau

Hoewel MRB WMNL een relatief grote organisatie is, is samenwerking op landelijk niveau van groot belang. Op verschillende terreinen biedt de samenwerking meerwaarde, te denken valt aan innovatie en het muskusratvrij maken van Nederland. Komende beleidsperiode is de ambitie om stevig in te blijven zetten op deze samenwerking.

Continueren samenwerkingsverband MRB WMNL

We willen voor de langere termijn blijven samenwerken: in de komende periode streven we naar een algemeen lager kostenniveau en verdergaande kostenreductie van het muskusrattenbeheer. In de tweede helft van 2017 wordt een verkenning gestart of de

huidige financieringsbasis en kostenverdeelsleutel zoals deze in een constructie van Gemene Rekening is vastgelegd, gecontinueerd dan wel aangepast dient te worden.

2. Strategische keuzes

Intensief, jaarrond en vlakdekkend bestrijden

De wijze waarop bestreden wordt bepaalt de effectiviteit. Niet bestrijden is geen optie als het doel is de populatie te verminderen. Hoe intensiever de bestrijding, hoe lager de populatie. Daarmee is de strategie voor de komende vier jaar bepaald. De ambitie is om intensief, jaarrond en vlakdekkend te bestrijden. Dit is een belangrijke doorvertaling van een van de tussenresultaten van de veldproef. Zie het kader voor een samenvatting van belangrijke conclusies en aanbevelingen van de uitgevoerde landelijke veldproef.

Samenvatting veldproef
Belangrijke conclusies
De veldproef heeft geen statistisch bewijs opgeleverd voor een effect op het aantal vangsten bij een variatie van plus of minus 30% in bestrijdingsinzet (t.o.v. de voorafgaande periode). Een belangrijk leerpunt is dat ruimtelijke samenhang en kwaliteit van de inzet een belangrijkere rol spelen dan tevoren gedacht. De historische analyse laat wel zien dat bestrijding tot een daling in het aantal vangsten en de aantallen Muskusratten kan leiden (mits de inspanning voldoende groot is), hetgeen consistent is met diverse situaties in de praktijk. De verschillende uitkomsten tonen aan hoe complex de bestrijding van deze plaagsoort is en dat meerdere factoren van invloed zijn. Het is aannemelijk gemaakt dat niet alleen de kwantiteit van bestrijding, maar ook de kwaliteit van bestrijding van belang is om een effect te hebben op het aantal vangsten en de aantallen Muskusratten. Om de risicofactor voor de veiligheid van waterkeringen te beperken is het nodig om te investeren in preventie en/of het verminderen van aantallen Muskusratten. Ten aanzien van het functioneren van preventieve maatregelen heeft deze studie slechts beperkt nieuwe informatie opgeleverd. Er lopen echter nog enkele deelstudies die nauw samenhangen met de hier gepresenteerde bevindingen.

Belangrijke aanbevelingen
Maak een heldere keuze ten aanzien van de intensiteit van bestrijding. Doe het niet waar de kosten niet tegen de baten opwegen, maar zeer intensief waar dat wèl zo is. Beschouw de optie het doel van de bestrijding bij te stellen van 'control' naar 'complete removal'. Benut ook de resultaten van de nog lopende deelstudie objectbescherming en de ontwikkelingen in het jaar na de veldproef in het besluitvormingsproces.
De intensiteit van bestrijding is cruciaal en daarom kan jaarrond aanwezigheid van bestrijding gewenst zijn. Seizoensbestrijding is zinvol wanneer ze niet absoluut wordt gezien, maar wordt geïmplementeerd in de vorm van een verschuiving van het zwaartepunt van de besteding van uren naar winter en voorjaar. Waar bestreden wordt is een vlakdekkende strategie geboden.

Investeer in de motivatie en de competentie van de bestrijders. Ontwikkel een visie ten aanzien van waar preventieve maatregelen zinvol zijn en houd daarbij rekening met andere gravende soorten, zoals de Bever en de Beverrat. De strategie moet minder afhankelijk zijn van administratieve grenzen dan van de afweging van echte kosten en baten. De laatste kunnen per landschap verschillen

Flexibiliteit en kwaliteit van de inzet

De ambitie vertaalt zich in het brengen van voldoende velduren naar de gebieden met de meeste muskusratten, zodat de populatie zo effectief mogelijk wordt teruggebracht. Wat betreft het jaarrond bestrijden wordt de nuancering aangebracht dat de grootste druk in de meest effectieve periode wordt uitgeoefend (winter en voorjaar). Tenslotte wordt overal bestreden om te voorkomen dat er gebieden ontstaan waar de populatie snel kan groeien (haarden ontstaan), waardoor verspreiding van muskusratten ontstaat en onnodig veel dieren gedood moeten worden. Deze strategie vraagt om een hoge mate van flexibiliteit wat betreft de inzet van personeel.
Een differentiatie in aanpak aanbrengen tussen de verschillende gebieden, anders dan reeds beschreven, is onwenselijk omdat de muskusratten op

Risicobenadering
Het zwaarder inzetten op het toepassen van een risicobenadering is geen verstandige optie. In de bestaande situatie worden in relatief schone gebieden al minder velduren gemaakt, zodat de uren ingezet kunnen worden in gebieden met een hoge populatie. Dat brengt acceptabele risico's met zich mee. Het verder doorvoeren van de risicobenadering door bijvoorbeeld niet jaarrond of niet vlakdekkend te bestrijden maakt de risico's te groot. Er ontstaan 'haarden' van waaruit de muskusratten zich verspreiden. De veiligheidsrisico's nemen daardoor toe. Daarnaast kan het niet bestrijden in bepaalde gebieden de solidariteit binnen de samenwerking onder druk zetten.

populatieniveau bestreden worden. Ondanks de verschillen die bestaan tussen gebieden is een eenduidige normering en aanpak gewenst om de doelstelling van een zo laag mogelijke populatie te bereiken. De effectiviteit van de strategie wordt mede bepaald door de kwaliteit van de inzet. In deze beleidsperiode wordt ook intensief ingezet op een verdere ontwikkeling van de kwaliteit, onder andere door opleiding en verjonging van het personeelsbestand. Daarbij gaat het niet alleen om de kwaliteit van de individuele bestrijder, maar ook om kwaliteit van de samenwerking tussen de betrokken waterschappen en tussen bijvoorbeeld muskusrattenbeheer en natuurorganisaties. Concreet is winst te behalen door muskusrattenbestrijders intensiever samen te laten werken met de watersysteembeheerders.

Onderzoek naar muskusrattenvrij maken gebied

Het muskusrattenvrij maken van Nederland vraagt om betrokkenheid van alle bestrijdingsorganisaties. Om niet afhankelijk te hoeven zijn van de landelijke beheersing, wordt in deze beleidsperiode met een business case onderzocht in hoeverre een deel van ons eigen gebied volledig vrijgemaakt kan worden van de muskusrat. Verder onderzoek naar deze optie is noodzakelijk. Een aantal vragen dient beantwoord te worden:

- In hoeverre bestaat er landelijk draagvlak voor deze optie?
- Hoe lang moet met welke intensiteit worden bestreden en welke kosten brengt dat met zich mee?
- Wat betekent deze optie in het kader van bijvangsten en dierenleed tijdens de periode van intensief vangen en de periode daarna?
- Wat zijn de kosten van grensbewaking en hoe kunnen die kosten worden verdeeld over de waterschappen?
- Wat zijn de effecten op de korte en langere termijn op de personele bezetting?

Geschikt gebied?
Om binnen onze eigen regio een gebied volledig vrij te maken van muskusratten moet een geschikt gebied aanwezig zijn en beschikbaar gesteld worden voor een dergelijke pilot. Er zijn verschillende geïsoleerd gelegen gebieden die zich hiervoor lenen. Nader overleg dient hierover plaats te vinden.

Het streven is om binnen twee jaar inzicht te creëren in de (on)mogelijkheden van deze optie. Er wordt ook landelijk een business case gemaakt die de haalbaarheid van het muskusrattenvrij maken in al haar facetten inzichtelijk maakt.

Samenwerking met landelijke werkgroep

Verschillende onderdelen van deze visie raken thema's waar een landelijke werkgroep zich mee bezig houdt. Innovatie van vangmiddelen is daar een voorbeeld van. Er ontstaan inzichten in innovatieve mogelijkheden die de bestrijdingsstrategie aanzienlijk zouden kunnen wijzigen. Een voorbeeld waar we als MRB WMN zelf mee bezig zijn, is het gebruik van DNA-onderzoek in het water om de aanwezigheid en afkomst van muskusratten te bepalen. Drones worden daarbij ingezet om watermonsters te nemen. Komende periode wordt onderzocht, in samenwerking met de landelijke werkgroep, of het financieel/technisch mogelijk en haalbaar is om DNA onderzoek en drones op deze wijze in te zetten. Samenwerking met de landelijke werkgroepen vindt ook plaats in het kader van de eerder genoemde business case het muskusrattenvrij maken gebied.

Preventieve middelen inzetten waar mogelijk en kosteneffectief

Vanuit eerder gedaan onderzoek zijn er voorbeelden van mogelijke en effectieve preventieve maatregelen die ingezet kunnen worden om schade door graverij van muskusratten zo veel mogelijk te beperken (bijlage 1). Deze onderzoeken geven nu geen aanleiding om deze beleidsperiode vanuit MRB zelf te investeren in nieuw onderzoek. Mochten er nieuwe vragen over preventieve maatregelen zijn die een gebrek aan kennis inzichtelijk maken dan wordt in overleg met de landelijke organisatie van het muskusrattenbeheer bekeken of verder onderzoek van meerwaarde is.

Bij het maken van de afweging of een preventieve maatregelen zinvol kan zijn, kan MRB ondersteunen en waar nodig adviseren.

Preventieve middelen beperkte mogelijkheden
Hoewel geen van de preventieve maatregelen voldoende zekerheid biedt dat geen schade optreedt door graverij door muskusratten, heeft een deel van de preventieve maatregelen wel effect. Preventieve maatregelen kunnen de graverij van muskusratten bemoeilijken en vertragen. Bij een toenemende populatie weten de muskusratten toch om de preventieve maatregelen heen te komen of er doorheen. Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar het betreffende onderzoek (bijlage 1). Voorwaarde voor effectief gebruik van preventieve maatregelen is dus dat de populatie niet in omvang toeneemt, want dan ontstaan onacceptabele risico's. Dit betekent dat preventieve maatregelen (in of bij waterkeringen), daar waar mogelijk en waar kosteneffectief, van meerwaarde kunnen zijn om graafschade te voorkomen.

3. Externe omstandigheden

Uitkomsten veldproef

Zoals eerder is aangegeven zijn er nog geen definitieve resultaten van de veldproef beschikbaar. Het onderzoek loopt nog enige tijd door. De uiteindelijke resultaten van de veldproef kunnen aanleiding zijn om de ambities en strategie van deze visie aan te passen. Zodra de resultaten bekend zijn worden die vertaald naar gevolgen voor deze visie. Dit gebeurt in nauw overleg met de betrokken waterschappen. De kans bestaat dat de veldproef inzichten oplevert die om een volledig andere strategie vragen dan in deze visie is neergelegd. Deze kans wordt echter klein geacht, gezien de voorlopige conclusies van de tussenrapportage.

Effecten KRW: Natuurontwikkeling en effectiviteit van bestrijden

Een belangrijke ontwikkeling van de laatste decennia, mede als gevolg van de Kaderrichtlijn Water (KRW), is het toenemen van natuurontwikkeling, zoals het toepassen van natuurvriendelijke oevers. Deze ontwikkeling wordt als een positieve ontwikkeling beschouwd. Onze natuur neemt hierdoor in (belevings-)waarde en biodiversiteit toe en dat is zeer wenselijk.
Deze ontwikkeling leidt binnen het muskusrattenbeheer echter ook tot uitdagingen. Zo leidt de ontwikkeling van natuurvriendelijke oevers tot een grotere complexiteit bij het vangen van muskusratten. Het vangen van muskusratten is moeilijker, want natuurvriendelijke oevers belemmeren het speuren. Deze ontwikkeling is kostenverhogend.
Het streven voor de komende vier jaar is om te realiseren dat bij de aanleg van natuurvriendelijke oevers het belang van het muskusrattenbeheer wordt meegewogen. De muskusrattenbeheerorganisatie gaat daarvoor in overleg treden met de betreffende waterschappen.

Herintroductie van soorten

Wat voor natuurvriendelijke oevers geldt, geldt ook voor het herintroduceren van inheemse soorten (bijvoorbeeld bevers en otters). Soorten als de otter en bever worden als zeer

wenselijk in onze natuur beschouwd. De bestrijding doet er alles aan om deze soorten niet bij te vangen, wat extra tijd en aandacht vraagt. Tijd en aandacht die graag gegeven worden, maar die wel kostenverhogend werken. De ingezette lijn wat betreft de omgang met deze soorten wordt vastgehouden. De ontwikkeling van de populatie bevers vraagt daarbij de komende jaren extra aandacht, omdat de populatie groeit en de bever, net als muskus- en beverrat, graag graaft. In overleg met de landelijke organisatie wordt bepaald wat deze ontwikkeling voor onze bestrijdingsorganisatie betekent.

Toegankelijkheid gebieden

In de periode die deze visie beslaat wordt ernaar gestreefd om alle gebieden toegankelijk te krijgen voor het muskusrattenbeheer. Muskusrattenvangers zijn professionals met een grote kennis van de natuur. Toegang tot kwetsbare gebieden hoeft het belang van natuurontwikkeling niet in de weg te staan. Wellicht biedt de aanwezigheid van muskusrattenbeheerders in natuurgebieden de mogelijkheid om functies te combineren. Zo kan een muskusrattenbeheerder een aantal taken van een terreinbeheerder wellicht overnemen of vice versa. In de komende periode worden dergelijke opties onderzocht en waar mogelijk geoperationaliseerd. Niet toegankelijk zijn van gebieden leidt tot een toename van de populatie in die gebieden en het verspreiden van de muskusratten vanuit die gebieden. Dit betekent dat er een continue beheer nodig is rond de niet toegankelijke gebieden.

Beperkt toegankelijke gebieden: door de aanleg en inrichting van natuurgebieden ontstaan er steeds grotere gebieden die gedurende langere perioden (met name in de maanden maart t/m juni i.v.m. broedseizoen) niet of beperkt toegankelijk zijn. Door goede afstemming met de beherende instanties wordt getracht de beperkingen en de daarmee samenhangende gevolgen zo beperkt mogelijk te houden.

Populatie veert onverwacht op

In gebieden die relatief schoon zijn worden bewust risico's genomen, omdat de inzet in die gebieden teruggebracht wordt ten faveure van gebieden met meer muskusratten. Het zoeken naar maximale efficiency (lage kosten) leidt tot deze risico's.
Hoewel het een bewust genomen risico is, bestaat altijd de kans dat er haarden ontstaan en extra maatregelen getroffen moeten worden. De kans op haarden wordt wel zoveel mogelijk beperkt door niet frequent, maar wel continu te speuren.

Personeelsbestand

Een groot percentage van de medewerkers van muskusrattenbeheer is op leeftijd. Dit is een zorgpunt omdat het beroep als muskusrattenbeheerder zwaar is. De output van de organisatie staat onder druk als gevolg van toenemende fysieke beperkingen van de medewerkers. In 2016 heeft dit geleid tot ongeveer 10% verminderde inzet van de 118 fte. Om dit probleem het hoofd te kunnen bieden is een projectrond *duurzame inzetbaarheid gestart.*
De ambitie is om met de betrokken waterschappen binnen de periode van deze visie te komen tot een oplossing, bijvoorbeeld door herplaatsing van (6 of meer) medewerkers naar andere taken of een combinatie met minder zware taken binnen de 6 inliggende waterschappen. Zonder herplaatsing wordt het lastig de ambities te halen.
Ontwikkelingen als E-DNA en gebruik van drones kunnen komende jaren leiden tot behoeften aan andere kwaliteiten van medewerkers of de inzet van minder mensen. Het verouderde personeelsbestand biedt in deze ook zeker kansen om het toekomstbeeld dat er mogelijk minder medewerkers nodig zijn te ondersteunen.

Samenwerking waterschappen

Zoals bij iedere samenwerking geldt voor de zes waterschappen, dat een goede onderlinge samenwerking een succesfactor is. Om succesvol te zijn is het gezamenlijk maken van keuzes voor bijvoorbeeld bijsturing, treffen van maatregelen of doen van investeringen cruciaal. Uitgangspunt is dat de samenwerking de komende jaren een goede invulling krijgt en gebaseerd is op onderling vertrouwen. Zodat dit een goede uitvoering van deze visie ondersteunt. Dit is niet altijd vanzelfsprekend en vraagt komende jaren blijvende aandacht.

4. Financieel kader

Bij deze visie hoort ook een financieel plaatje. De verwachting is dat de kosten de komende twee jaar niet (sterk) dalen omdat intensieve inzet nodig blijft om de ambitie om tot een forse vangstdaling te komen, waar te maken. Onder voorwaarde dat de populatie fors daalt is er minder inzet nodig is en vertaalt dit zich in een kostendaling op in ieder geval personeelsvlak. In dat geval is een kostenreductie mogelijk tov 2016 (los van cao- en inflatiecorrectie) in orde grootte van 5 à 10 % in 2020.
Maar sommige keuzes vragen toch om extra investeringen (innovatie, muskusrattenvrij maken, etc.). Indien gezamenlijk besloten wordt voor de strategie van muskusrattenvrij maken is het aannemelijk dat de kosten, als gevolg van toenemende inzet, eerst enkele jaren toenemen, waarna ze structureel dalen. Een business case ter ondersteuning van de besluitvorming hierover wordt in de periode 2017 - 2018 op landelijk niveau verder uitgewerkt.

5. Eindbeeld

Wanneer deze visie gerealiseerd wordt, staat er eind 2020 een muskusrattenbeheer dat maximale veiligheid biedt tegen minimale kosten; een muskusrattenbeheer dat zo min mogelijk dierenleed veroorzaakt en nauwelijks bijvangsten kent; een muskusrattenbeheer dat maximaal en efficiënt gebruik maakt van preventieve maatregelen en innovaties en samen optrekt met natuurorganisaties voor de balans tussen natuurontwikkeling en muskusrattenbeheer; een muskusrattenbeheer dat werkt volgens de laatste (wetenschappelijke) inzichten met een evenwichtig samengestelde formatie.

Bijlage 1: Gebruikte onderzoeken

Deze visie is mede gebaseerd op onderzoek dat de afgelopen jaren is verricht. Hieronder een overzicht van de onderzoeken die voor deze visie gebruikt zijn.

- DHV, 2006, Gevolgen van graverij door muskusratten en beverratten voor de veiligheid van waterkeringen;
- DHV, 2007, Populatieontwikkeling en veiligheid. Nader onderzoek naar de relatie tussen graverij van muskusratten en de veiligheid van waterkeringen;
- DHV, 2007, Preventieve maatregelen tegen graverij van muskusratten en beverratten;
- Altenburg & Wymenga, 2009, Populatiedynamica van muskusratten. Huidige en alternatieve strategieën van bestrijding in Nederland;
- Royal Haskoning, 2011, Bijvangsten muskusrattenbestrijding. Trends, oorzaken en maatregelen;
- Altenburg & Wymenga, 2016, Tussenrapportage beheer van muskusratten en in Nederland. Effectiviteit van bestrijding op grond van historie en een grootschalige veldproef.

Bijlage 2: Vangstontwikkeling afgelopen jaren

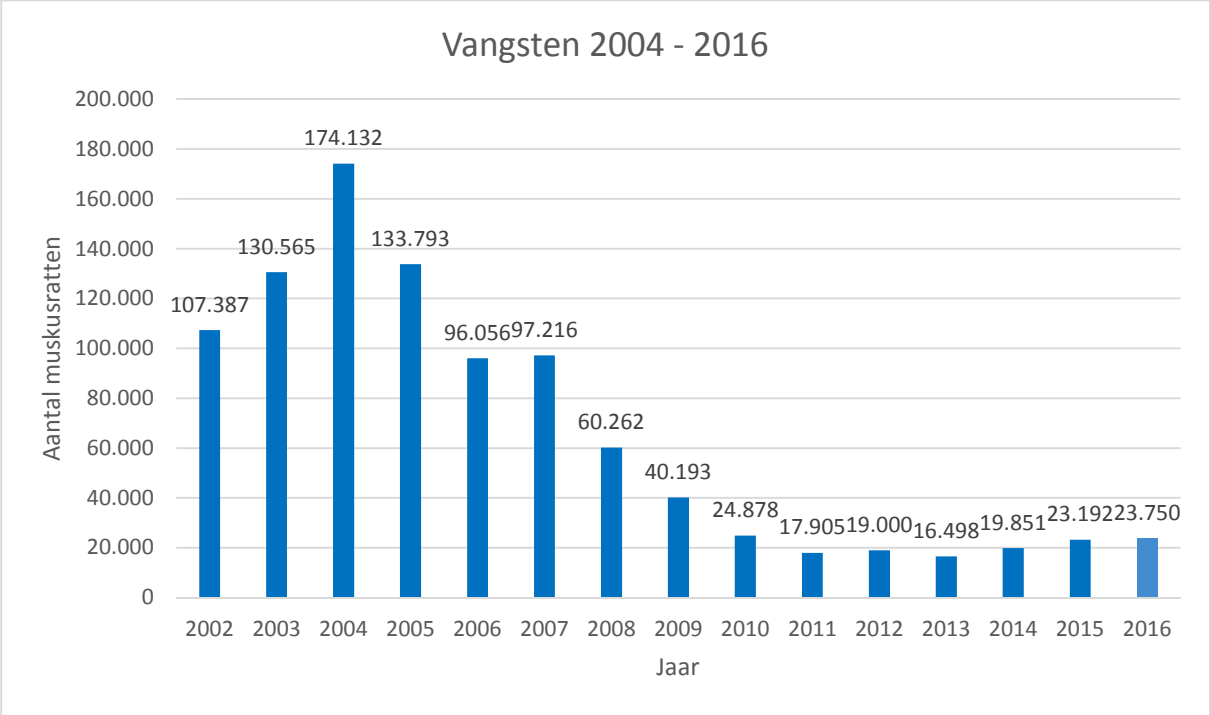

DM 1213175-v1

Overeenkomst van kosten voor gemene rekening ter voorkoming van schade aan waterstaatswerken veroorzaakt door muskus- en beverratten in de waterschappen Hollands Noorderkwartier, Delfland, Schieland en de Krimpenerwaard, Rijnland, De Stichtse Rijnlanden en Amstel, Gooi en Vecht.

Partijen,

1. Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier;
2. Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht;
3. Hoogheemraadschap van Delfland;
4. Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard;
5. Hoogheemraadschap van Rijnland;
6. Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, ook te noemen: ‘waterschap sub 6’;

Hierna gezamenlijk te noemen: “de waterschappen”,

Ten deze ingevolge artikel 95 van de waterschapswet vertegenwoordigd door hun voorzitters, die hierbij handelen ter uitvoering van een ter zake genomen besluit van het hiertoe bevoegde bestuursorgaan binnen het betreffende waterschap;

In aanmerking nemende:

Dat ingevolge de inwerkingtreding van het wetsvoorstel “Wijziging van de waterwet en de Waterschapswet en intrekking van de wet van 18 december 1985, houdende enige voorzieningen te behoeve van de inzet en bekostiging van muskusrattenvangers, tot regeling van de zorgplicht ter voorkoming van schade aan waterstaatswerken veroorzaakt door muskusratten en van de financiële bijdragen aan verbetering van primaire waterkeringen van de waterschappen” de zorg voor het voorkomen van schade aan waterstaatswerken veroorzaakt door muskus- en beverratten vanaf 1 juli 2011 een taak van de waterschappen is;

Dat ten behoeve van een effectieve uitvoering van deze taak in de beheergebieden van Hollands Noorderkwartier, Delfland, Schieland en de Krimpenerwaard, Rijnland, Amstel, Gooi en Vecht en De Stichtse Rijnlanden deze waterschappen vanaf 2012 hebben samengewerkt en dat het gewenst wordt geacht om deze samenwerking te continueren, wederom op basis van een overeenkomst van kosten voor gemene rekening, onder meer ter uitvoering van de Beleidsvisie Muskusrattenbeheer 2017-2020;

Dat de organisatie van de taak “Het voorkomen van schade aan waterstaatswerken door muskus- en beverratten” is ondergebracht bij waterschap sub 6, zijnde Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden;

Dat deze samenwerking tussen de waterschappen, alsmede de daarbij behorende verdeling van kosten en financiële gevolgen van de risico’s, daarom op dezelfde wijze wordt voortgezet op basis van een overeenkomst van kosten voor gemene rekening, met toepassing van het vanaf 2012 gehanteerde financieel verrekenmodel;

Gelet op de van toepassing zijnde bepalingen uit de Waterschapswet en de Waterwet;

Komen als volgt overeen:

Er wordt overeenkomst van kosten voor gemene rekening aangegaan onder de navolgende bepalingen

Artikel 1 Naam

De overeenkomst is genaamd “Overeenkomst van kosten voor gemene rekening ter voorkoming van schade aan waterstaatswerken door muskus- en beverratten in de waterschappen Hollands Noorderkwartier, Delfland, Schieland en de Krimpenerwaard, Rijnland, De Stichtse Rijnlanden en Amstel, Gooi en Vecht”.

Artikel 2 Te behartigen belangen

De overeenkomst wordt gesloten in het belang van het voorkomen van schade aan waterstaatswerken door muskus- en beverratten.

Artikel 3 Werkzaamheden ten behoeve van de overeenkomst

1. Ter behartiging van het in artikel 2 genoemde belang worden voor gemene rekening de gezamenlijke kosten en de financiële gevolgen van de risico’s en onder gezamenlijke verantwoordelijkheid van de deelnemende waterschappen werkzaamheden verricht.
2. De werkzaamheden omvatten de uitvoering van de taak “Het voorkomen van schade aan waterstaatswerken door muskus- en beverratten” in het beheersgebied van de deelnemende waterschappen.
3. Waterschap sub 6 draagt in eerste instantie de gezamenlijke kosten en financiële gevolgen van risico’s en verdeelt deze kosten en financiële gevolgen van risico’s vervolgens op basis van de vooraf overeengekomen verdeelsleutel.
4. De in dit artikel bedoelde kosten en financiële gevolgen van risico’s worden door waterschap sub 6 afzonderlijk geadministreerd.
5. Waterschap sub 6 stelt minimaal twee rapportages per jaar op en zendt deze ter kennisneming aan de deelnemende waterschappen. De rapportage bevat minimaal een overzicht van de geleverde prestaties, de bestede middelen en een prognose van het resultaat.
6. Waterschap sub 6 legt de verwachte ontwikkelingen in meerjarenperspectief vooraf ter bespreking voor aan de deelnemende waterschappen alvorens deze op te nemen in zijn meerjarenraming.

Artikel 4 Uitvoering van de werkzaamheden

1. De werkzaamheden in artikel 3 worden verricht door waterschap sub 6.
2. Waterschap sub 6 is bevoegd voor en namens de deelnemende waterschappen de uitgaven te doen welke bij de begroting zijn voorzien.

Artikel 5 Beleid en toezicht

1. Er is bestuurlijk overleg, waarin een dagelijks bestuurder plaatsneemt, dat minimaal twee keer per jaar vergadert en een stuurgroep, waarin van elk waterschap een directeur plaatsneemt.
2. Het bestuurlijk overleg stelt jaarlijks het meerjarenperspectief, de begroting en de jaarrekening vast. De begroting wordt uiterlijk voor 1 juli voor het komende jaar vastgelegd.
3. Het bestuurlijk overleg stelt het beleid vast voor de taak “Het voorkomen van schade aan waterstaatswerken door muskus- beverratten” en ziet toe op de uitvoering ervan.

Artikel 6 Werkwijze

1. Het bestuurlijk overleg vergadert jaarlijks tenminste tweemaal en voorts zo vaak als waterschap sub 6 dat nodig oordeelt of tenminste een waterschap schriftelijk en met opgave van redenen daarom verzoekt.
2. Het bestuurlijk overleg beslist bij gewone meerderheid van stemmen van het aantal aanwezige leden. Elk der leden heeft een stem.
3. Het bestuurlijk overleg stelt voor zijn vergaderingen een reglement van orde vast, waarin o.a. wordt geregeld de wijze van vaststelling van de begroting. Daarbij kan geen wijziging worden gebracht in hetgeen in deze overeenkomst is geregeld.
4. De vergaderingen worden voorbereid en voorgezeten door waterschap sub 6, niet zijnde de vertegenwoordiger van het waterschap.

Artikel 7 Secretariaat

De ambtenaar in dienst van waterschap sub 6, die door waterschap sub 6 is belast met de dagelijkse leiding over de werkzaamheden ter behartiging van het in artikel 2 genoemde belang, is tevens belast met de uitvoering van de werkzaamheden genoemd in deze overeenkomst.

Artikel 8 Archief

1. Waterschap sub 6 draagt zorg voor de archiefbescheiden overeenkomstig het bepaalde bij of krachtens de wettelijke voorschriften daaromtrent.
2. De secretaris-directeur van waterschap sub 6 is belast met de bewaring en het beheer van de archiefbescheiden.

Artikel 9 Financieel verrekenmodel

1. Waterschap sub 6 stelt voor de kosten van de werkzaamheden, genoemd in artikel 3, vooraf jaarlijks een begroting op.
2. De te verrekenen kosten en opbrengsten vloeien voort uit de jaarrekening van waterschap sub 6.
3. Het bepaalde in dit artikel is van toepassing bij het vaststellen van de financiële verhoudingen tussen de waterschappen in geval van verrekening van de kosten die met deze overeenkomst zijn gemoeid, en in geval van het opstellen van een liquidatieplan bij opzegging of beëindiging van de overeenkomst.
4. De waterschappen nemen deel voor wat betreft waterschap sub 1 voor 18,7%, voor wat betreft waterschap sub 2 voor 17%, voor wat betreft waterschap sub 3 voor 5,3%,voor wat betreft waterschap sub 4 voor 12,7%, voor wat betreft waterschap sub 5 voor 21,7% en voor wat betreft waterschap sub 6 voor 24,6%. Genoemde percentages gelden eveneens voor de onderlinge verrekening van financiële gevolgen van risico's. Onder deze risico's worden in ieder geval verstaan de risico's die waterschap sub 6 loopt in de bijzondere situaties, zoals genoemd in artikel 10.
5. Genoemde vooraf gestelde percentages zullen vervolgens jaarlijks worden toegepast op de door waterschap sub 6 daadwerkelijk te dragen kosten en de financiële gevolgen van risico's, zoals bedoeld in artikel 3.

Artikel 10 Bijzondere situaties

1. Indien door wetswijziging of anderszins de taak "Het voorkomen van schade aan waterstaatswerken door muskus- en beverratten" niet langer is toegestaan waardoor de hiermee belaste werknemers werkeloos raken, dragen de deelnemende waterschappen bij in de kosten die waterschap sub 6 moet maken onder andere in het kader van herplaatsing binnen of buiten het waterschap, suppletie als gevolg van wettelijke

voorschriften (SAW) en kosten voor uitvoering van een sociaal plan en/of sociaal statuut dat in voornoemde situatie wordt opgesteld of moet worden opgesteld.
2. Onder bijzondere situaties moet ook worden gedacht aan calamiteuze situaties waardoor de taak " het voorkomen van schade aan waterstaatswerken door muskus- en beverratten" tijdelijk niet kan worden uitgevoerd, zoals MKZ- crisis, hoogwaterperiode en/of wettelijke voorschriften uit de Flora- en Faunawet. In die gevallen dragen de deelnemende waterschappen bij in de eventuele kosten die moeten worden gemaakt voor de tijdelijke inzet van extra personeel en materieel om achterstanden weg te werken.
3. Indien een medewerker belast met de taak "Het voorkomen van schade aan waterstaatswerken door muskus- en beverratten" bij de uitvoering van zijn werk letsel oploopt en/of arbeidsongeschikt raakt, dragen de deelnemende waterschappen bij in de kosten die waterschap sub 6 moet maken in het kader van verzuimbegeleiding, re-integratie, WIA, Arbo-wet en Andere zaken of wetgeving in dit kader.

Artikel 11 Wijziging

1. Voor wijziging van de overeenkomst is de instemming van alle deelnemende waterschappen vereist.
2. Elk der waterschappen is bevoegd tot het doen van voorstellen tot wijziging van de overeenkomst.

Artikel 12 Duur van de overeenkomst

1. Deze overeenkomst wordt aangegaan in eerste instantie voor de periode tot en met 31 december 2019, met de intentie om deze daarna te continueren.
2. Indien een partij deze overeenkomst wenst te beëindigen - ook tussentijds - dient dit schriftelijk te geschieden en met ingang van een nieuw kalenderjaar, waarbij een opzegtermijn in acht moet worden genomen van minimaal één jaar, in welke periode een in overleg met de deelnemende waterschappen aangewezen deskundige een liquidatieplan opstelt voor de gemene rekening, onder toepassing van het in artikel 9 vastgelegde financieel verrekenmodel.

Artikel 13 Geschillen

Ieder geschil tussen partijen ter zake van deze overeenkomst zal bij uitsluiting worden voorgelegd aan de daartoe bevoegde rechter in het arrondissement Utrecht, waarvan hoger beroep is toegelaten, tenzij partijen alsnog schriftelijke arbitrage of bindend advies zullen overeenkomen. Partijen zullen echter eerst trachten langs informele weg het geschil op te lossen.

Artikel 14 Slotbepalingen

Deze overeenkomst treedt in werking op ……..en treedt in de plaats van de overeenkomst die ter zake ingaande 1 januari 2012 heeft gegolden tussen partijen, met dien verstande dat het destijds overeengekomen financieel verrekenmodel ook onder deze overeenkomst gehanteerd blijft worden.

Aldus overeengekomen,

Voor Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier op …….. 2017

……, drs. L.H.M. Kohsiek, dijkgraaf

Voor Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht op …….. 2017

……..……..., dr. ir. G. van den Top, dijkgraaf

Voor Hoogheemraadschap van Delfland op …… 2017

……..……., mr. M.A.P. van Haersma Buma, dijkgraaf

Voor Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard op …….2017

……., mr. J.H. Oosters, dijkgraaf

Voor Hoogheemraadschap van Rijnland op ……..2017

……..……., G.J. Doornbos, dijkgraaf

Voor Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden op …….……..2017

……..…….……., P.J.M. Poelmann, dijkgraaf

agendapunt H.09
1300852

Hoogheemraadschap van Delfland

Aan Verenigde Vergadering

AANPAK KLIMAATADAPTATIE DELFLAND

Gevraagd besluit Verenigde Vergadering 18-05-2017
I. In te stemmen met de Delflandse aanpak Klimaatadaptatie

Besluit Verenigde Vergadering 18-05-2017

Voorstel Commissie Stedelijk water en watersysteem 02-05-2017
1. In te stemmen met de Delflandse aanpak Klimaatadaptatie

Advies Commissie Stedelijk water en watersysteem 02-05-2017

Hoogheemraadschap van Delfland

Op weg naar een klimaatbewuste regio; Delflandse aanpak klimaatadaptatie

1. Probleemstelling - context

In het Waterbeheerplan 2016-2021 is opgenomen dat Delfland, in nauwe samenwerking met gemeenten en andere belanghebbenden, de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie zal uitwerken en uitdragen, waardoor de sponswerking in bebouwd gebied toeneemt en bij ruimtelijke ontwikkelingen klimaatadaptief wordt gehandeld. Afgesproken is dat Delfland in 2017 hiervoor een strategie vaststelt.

Kern van deze aanpak is het op gang brengen van een beweging richting een klimaatbestendige regio in 2050; een beweging waarbij niet alleen de overheid de nodige maatregelen treft, maar waarbij juist ook burgers, ondernemers, maatschappelijke organisaties worden uitgedaagd, verleid en aangesproken.

Enerzijds geschiedt dat door uitvoeringsprojecten te ondersteunen door middel van een stimuleringsbijdrage vanuit de Stimuleringsregeling Klimaatadaptatie Delfland. Anderzijds door in te zetten op bewustwording en gedragsverandering, het faciliteren, ondersteunen van, het aanboren van nieuwe initiatieven en het verleiden, co-creëren (of co-produceren) en samenwerken met bestaande, maar vooral ook nieuwe netwerkpartners. Hiermee neemt de slagkracht toe, en wordt de effectiviteit van de beweging vergroot.

Het afgelopen jaar heeft Delfland ervaring opgedaan met het subsidiëren en participeren in projecten en netwerken. Deze ervaringen en inzichten zijn gebruikt voor de aanpak die nu voorligt. Hiermee zet Delfland de komende jaren in op het tot stand brengen van een beweging richting een klimaatbewuste regio. Bij deze aanpak richt de eerste stap zich hoofdzakelijk op het vergroten van de sponswerking. Andere thema's volgen later.

2. Beoogd effect

Het vaststellen van de Delflandse aanpak klimaatadaptatie "Op weg naar een klimaatbewuste regio" en het uitvoeringsplan 2017 door de Verenigde Vergadering.

3. Kernboodschap

Delfland heeft een aanpak voor klimaatadaptatie ontwikkeld, waarbij het – gebruik makend van de energie en kansen in de buitenwereld, en aansluitend bij initiatieven van derden – een beweging in de samenleving op gang wil brengen waarbij iedereen (bewoners, bedrijven, (maatschappelijke) organisaties en (mede)overheden) klimaatbewust is en zelf actie onderneemt en maatregelen treft ten behoeve van een klimaatbestendigere regio.

Deze aanpak moet ertoe leiden dat:
1) klimaatbestendig en waterrobuust inrichten uiterlijk in 2020 integraal onderdeel is van beleid en handelen van Delfland, en
2) de regio in 2050 zo goed mogelijk klimaatbestendig en waterrobuust is ingericht.

4. Historie - eerdere besluitvorming

- De verenigde vergadering heeft op 19 november 2015 het Waterbeheerplan 2015-2019 vastgesteld. Hierin is opgenomen dat Delfland:
  - de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie nader zal uitwerken en uitdragen. Dit moet er uiteindelijk toe leiden dat de sponswerking in het verstedelijkte gebied toeneemt en er bij ruimtelijke ontwikkelingen klimaatadaptief wordt gehandeld;

- de belevings- en gebruikswaarde van het water wil vergroten. Belangrijke voorwaarde hiervoor is dat het waterbewustzijn toeneemt en dat mensen zelf weten wat ze kunnen bijdragen aan duurzaam waterbeheer, in hun gedrag en in hun eigen leefomgeving.

- Op 5 januari 2016 heeft D&H (voorstel 46636) het overzicht van klimaatadaptieve projecten, waarmee Delfland in 2016 – vooruitlopend op een in 2017 op te stellen strategie – zou starten om ervaring op te doen, voor kennisgeving aangenomen, en de Verenigde Vergadering hierover geïnformeerd (DMS 1234821). De ervaringen en inzichten zijn gebruikt voor de nu voorliggende Aanpak Klimaatadaptatie Delfland.

- Op 5 juli 2016 heeft D&H (voorstel 51732) de Subsidieregeling Klimaatadaptatie 2016 vastgesteld, om initiatiefnemers die de sponswerking van de stad willen vergroten een kleine financiële bijdrage te kunnen bieden. De looptijd van de regeling en het subsidieplafond is op 20 december 2016 door D&H verlengd (voorstel 54855).

- Op 13 december 2016, resp. 21 februari 2017, is de voortgang van de klimaatadaptatiestrategie gepresenteerd in het PFO.

- Op 28 februari 2017 heeft D&H de Stimuleringsregeling Klimaatadaptatie Delfland vastgesteld. Deze is gebaseerd op de Subsidieregeling Klimaatadaptatie 2016 en de ervaringen en inzichten die daarmee in 2016 zijn opgedaan. Deze regeling loopt van 1 maart 2017 tot en met 31 december 2019.

- Op 7 maart 2017 is zijn de leden van de VV in een informatieve VV-bijeenkomst geïnformeerd over de hoofdlijn van de aanpak, en heeft een interactieve sessie plaatsgevonden over klimaatadaptieve maatregelen in de eigen woonomgeving.

- Op 11 april 2017 heeft D&H (voorstel 57655) ingestemd met de Aanpak Klimaatadaptatie Delfland en besloten om deze ter vaststelling voor te leggen aan de Verenigde Vergadering van 18 mei 2017. De titel van de Aanpak Klimaatadaptatie Delfland is gewijzigd in 'Op weg naar een klimaatbewuste regio; Delflandse aanpak klimaatadaptatie'.

5. Regelgeving en Beleid

Het uitvoeren van klimaatadaptieve projecten past binnen de kaders van het coalitieakkoord 2015-2019 en het Waterbeheerplan 2016-2021.

6. Financiën

In de begroting 2017 is voor de uitvoering van de programmalijn klimaatadaptatie (programma Klimaatadaptatie, Veiligheid en Stedelijk Waterbeheer) in de exploitatie van het team Ruimtelijke Planvorming een bedrag van € 375.000 beschikbaar gesteld voor het voortzetten van subsidieverleningen het ondersteunen van klimaatadaptieve initiatieven van derden (bloknummer: 100181). De acties die voortvloeien uit de uitvoering van de Aanpak Klimaatadaptatie worden vanuit dit budget gefinancierd.

In de meerjarenraming zijn voor 2018, resp. 2019 de volgende bedragen voor de programmalijn klimaatadaptatie opgenomen € 375.000, resp. € 500.000. Deze middelen worden ingezet ten behoeve van de uitvoering van de Delflandse aanpak klimaatadaptatie. Ten behoeve van de Kadernota en de begroting kan worden besloten om deze bedragen indien nodig bij te stellen.

7. Duurzaamheid

Klimaatadaptatie en duurzaamheid zijn nauw met elkaar verbonden. Beide gaan over lange termijn en leefkwaliteit.

8. Organisatorische en personele consequenties

Voor de uitvoering van de programmalijn klimaatadaptatie is voor 2017 een capaciteit beschikbaar van 4 fte. Deels betreft dit vaste formatie, deels tijdelijke formatie. De middelen hiervoor zijn opgenomen in de begroting 2017.

9. OR/GO

Nvt

10. Risico- en beheersmaatregelen

Risico: de aanpak resulteert in zoveel beweging en dynamiek, dat hiermee de beschikbare capaciteit wordt overvraagd (financieel en/of personele inzet).
Beheersmaatregel: naarmate het aantal initiatieven toeneemt, zal een selectievere beoordeling plaatsvinden, en zo nodig een heroverweging worden gemaakt van prioriteiten.

11. Communicatie (in- en extern)

In 2017 wordt een plan opgesteld voor communicatie, marketing en *branding* rondom klimaatadaptatie. Dit geeft mede richting aan de externe communicatie.

12. Bekendmaking en vervolgprocedure

Dit voorstel wordt behandeld in de commissie Stedelijk Water en Watersysteem van 2 mei 2017 en de Verenigde Vergadering van 18 mei 2017.

13. Bevoegd orgaan

Op grond van Waterschapswet art. 77 is de Verenigde Vergadering belast met het vaststellen van strategie en visievorming van het waterschap.

14. Toelichting

Delfland wil samen met gebiedspartners en overige partijen zoals inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties, toewerken naar een klimaatbestendige regio. Daarbij zal vooral gebruik gemaakt worden energie en kansen in de buitenwereld en aansluiting gezocht worden bij initiatieven van derden. De aanpak is gericht op het vergroten van het bewustzijn bij deze partijen en het creëren van een beweging in de samenleving.
De eerste periode ligt het accent vooral op het gebied van het vergroten van de sponswerking, andere thema's volgen later in de tijd.

De Delflandse aanpak klimaatadaptatie is in bijlage 1 beschreven. Daarin is ook een uitvoeringsplan voor 2017 opgenomen.

15. Bijlagen

1. Op weg naar een klimaatbewuste regio; Delflandse aanpak klimaatadaptatie

Op weg naar een klimaatbewuste regio; Delflandse aanpak klimaatadaptatie

Hoogheemraadschap van Delfland

Kenmerk VV : 1300852 Vergaderdatum : 18 mei 2017

Beleidsveld : Klimaatadaptatie Agendapunt : H.09

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van 11 april 2017, kenmerk 57655;

gelezen het positieve advies van de commissie Stedelijk Water en Watersysteem;

overwegende dat:

- in het Waterbeheerplan 2016-2021 is opgenomen dat Delfland de Deltabeslissing in Ruimtelijke Adaptatie zal uitwerken en uitdragen, waardoor de sponswerking in het sterk verharde gebied van Delfland toeneemt en bij ruimtelijke ontwikkelingen klimaatadaptief wordt gehandeld.

Gelet op:
- artikel 77 van de Waterschapswet;

Besluit:

1. De Delflandse aanpak klimaatadaptatie "Op weg naar een klimaatbewuste regio" vast te stellen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 18 mei 2017

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris, de Voorzitter,

mr. drs. P.I.M. van den Wijngaart mr. M.A.P. van Haersma Buma

CONCEPT

Vastgesteld door het College van Dijkgraaf en Hoogheemraden op 11 april 2017.

Deze versie bevat nog niet de definitieve illustraties. Deze worden momenteel nog vervaardigd. De definitieve illustraties zullen worden toegevoegd aan het document zodra deze gereed zijn.

CONCEPT

Op weg naar een klimaatbewuste regio

Delflandse aanpak klimaatadaptatie

CONCEPT

Hoogheemraadschap van Delfland, 18 mei 2017

CONCEPT

Inhoud

Hoofdstuk 1 Klimaatverandering en maatschappelijke ontwikkelingen 8

Het wordt natter, droger, warmer 8

Drukte in de Randstad 10

Klimaatbewuste en betrokken inwoners en bedrijven 10

Snellere informatievoorziening en monitoring 10

Adaptieve overheid 12

Hoofdstuk 2 Strategie naar een klimaatbestendige regio in 2050 14

De ambitie is een klimaatbestendige regio in 2050 14

De beweging op gang brengen 16

Strategie van zeven bouwstenen 18

Hoofdstuk 3 Opbouwen met zeven bouwstenen 20

Projecten 20

Community Building 20

Marketing 20

Innovatie 22

Onderzoek 22

Stimuleringsregeling 24

Beleid 24

Hoofdstuk 4 Organisatie 26

Klimaatteam 26

Voortgang en evaluatie op programmaniveau 26

Financiën 28

KPI 28

Bijlage: Uitvoeringsprogramma 2017 29

Projecten 29

Community Building 29

Marketing 29

Innovatie 30

Onderzoek 30

Stimuleringsregeling 30

Beleid 30

Klimaatteam 31

CONCEPT

Klimaatambassadeurs gezocht

Ik haal de tegels uit mijn tuin!
Zet je gietwaterbassin ook dynamisch in!
We maken een waterplein in onze wijk!
In mijn tuin staat een slimme regenton!
Ik heb een geveltuin!
We willen waterdoorlatende verharding in de straat!
Wow, wij hebben een polderdak op kantoor!

Klimaatambassadeurs zijn enthousiaste mensen die het verhaal van klimaatadaptatie vertellen en anderen inspireren om mee te doen. Om ervoor te zorgen dat iedereen zijn steentje bijdraagt aan een klimaatbestendige regio hebben we zulke mensen keihard nodig. Daarom zoeken we mensen die die ambassadeursrol willen vervullen. Ben jij een klimaatambassadeur? Doe mee, en neem contact met ons op!

Definitieve illustratie wordt opgenomen in versie VV 18 mei 2017

Voorwoord

De veranderingen van het klimaat hebben impact op de regio Delfland. Hittegolven en hoosbuien gaan vaker voorkomen en de zeespiegel stijgt. En die klimaatveranderingen kunnen leiden tot wateroverlast, droogte, verslechtering van de waterkwaliteit en versnelde bodemdaling. Hierdoor neemt de kans op schade of negatieve gevolgen voor de volksgezondheid en de economie toe. Die kans is het grootst in bebouwd gebied, omdat in het verleden bij de locatiekeuze, de ruimtelijke inrichting en de bouwwijze vaak nog geen rekening werd gehouden met extreme weerssituaties bij een toekomstig klimaat.

De laatste jaren zijn verschillende partijen in de regio, waaronder Delfland, begonnen om de regio klimaatbestendiger te maken. We hebben met elkaar een aantal schoolpleiner groener ingericht, in glastuinbouwgebieden en woonwijken zijn maatregelen genomen om regenwater vast te houden en partijen zochten elkaar op in nieuwe samenwerkingsvormen om te werken aan onderzoek, innovatie, projecten en aanpassingen van beleid en regelgeving op het gebied van klimaatadaptatie. Daarnaast is een start gemaakt met het delen van kennis en ervaringen binnen een Community of Practice.

Deze eerste initiatieven moeten zich als een olievlek verspreiden zodat iedereen in beweging komt en we met zijn allen de regio klimaatbestendiger maken. Dát is het vertrekpunt van deze Klimaatadaptatiestrategie van het Hoogheemraadschap van Delfland. De Klimaatadaptatiestrategie is onze leidraad om die beweging de komende jaren vanuit het waterschap te versterken.

Het zal vele jaren kosten om de hele regio klimaatbestendig te krijgen. Daarom zetten we in op het op gang brengen van een beweging gefaciliteerd door een flexibel ingericht meerjarenprogramma. Een programma dat we de komende jaren samen met anderen verder invullen. Voor Delfland ligt de focus deze collegeperiode op het beperken van de gevolgen van wateroverlast én het voorkomen van wateroverlast door het vergroten van de zogenaamde ‘sponswerking’ van bebouwd gebied. Dat betekent dat iedere druppel zoveel mogelijk wordt vastgehouden op de plek waar die valt, door maatregelen op het dak, aan maaiveld of in de bodem. Het uiteindelijke doel is dat inwoners, bedrijven en overheden uit zichzelf maatregelen treffen die hieraan bijdragen, zoals het aanleggen van waterbergende kasdaken, polderdaken, groene daken en waterpleinen, het dynamisch inzetten van gietwaterbassins, het vervangen van traditionele verharding door waterdoorlatende verharding, het verwijderen van tegels uit de tuin, het plaatsen van ‘slimme’ regentonnen en het infiltreren en vasthouden van water in de bodem. De uitdaging voor komende jaren is vooral gericht op het mobiliseren van alle partijen in de samenleving, zodat het besef en bewustzijn ontstaat dat ieder zijn steentje bij kan dragen aan een klimaatbestendigere regio.

Deze Klimaatadaptatiestrategie gaat achtereenvolgens in op de veranderingen van het klimaat en de ontwikkelingen van de maatschappij die de aanleiding vormen voor de strategie (Hoofdstuk 1), de ambitie en invulling van deze strategie (Hoofdstuk 2), de aanpak aan de hand van zeven bouwstenen (Hoofdstuk 3), de organisatie van het Klimaatteam van Delfland (Hoofdstuk 4). Tot slot bevat deze een uitvoeringsprogramma met wat we in 2017 gaan doen (Bijlage).

CONCEPT

Definitieve illustratie wordt opgenomen in versie VV 18 mei 2017

De vertegelde regio versus de natuurlijke situatie

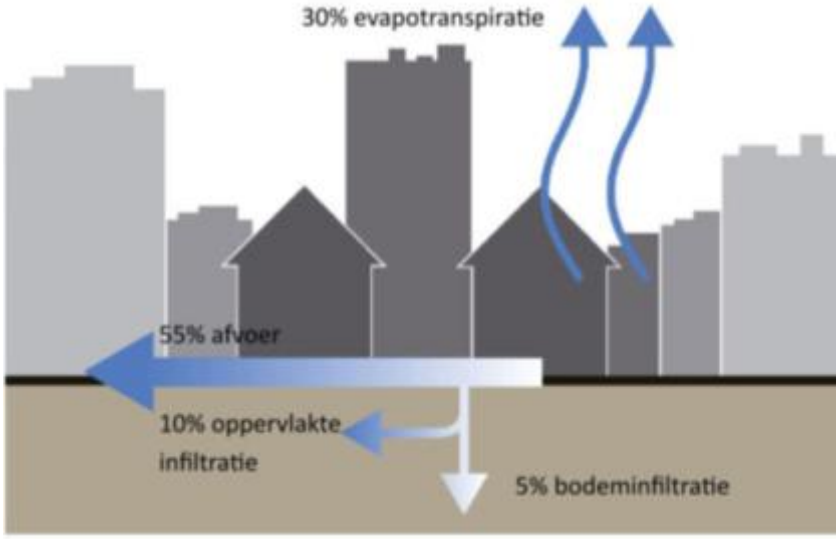

In de bebouwde omgeving wordt meer dan de helft van het regenwater snel afgevoerd via de riolering en het oppervlaktewater. Dat komt uiteindelijk – al dan niet met een tussenstap via de rioolwaterzuiveringsinstallatie – in zee terecht. In droge warme perioden is er dan niet voldoende water beschikbaar waardoor (lokaal) allerlei problemen met watertekort en hitte kunnen optreden.

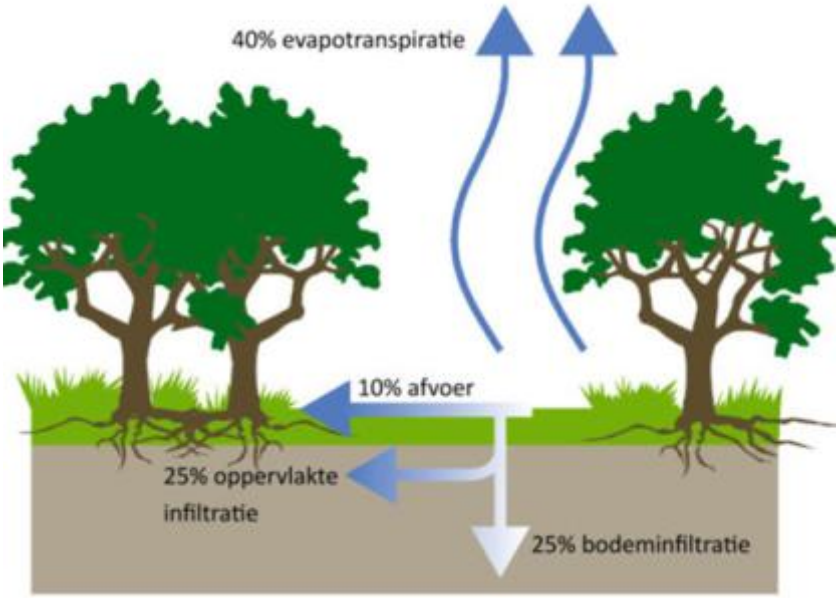

De natuur doet dat anders. Van nature wordt bijna 90% van het regenwater vastgehouden op de plek waar het valt. Het regenwater wordt gebruikt door bomen en planten of trekt in de ondergrond. De grondwateraanvulling helpt bodemdaling voorkomen. En in droge warme perioden kunnen bomen en planten via hun wortels het grondwater bereiken en bovengronds voor schaduw en verkoeling zorgen.

Hoofdstuk 1 Klimaatverandering en maatschappelijke ontwikkelingen

Volgens de klimaatscenario's van het KNMI worden de Nederlandse winters natter, de zomers droger en warmer en stijgt de zeespiegel. Ook het sociaaleconomisch klimaat verandert. De combinatie van klimaatveranderingen en ontwikkelingen in de maatschappij leidt tot uitdagingen voor de regio en mogelijke oplossingen daarop staan ze samen aan de basis van deze strategie.

Het wordt natter, droger, warmer

Het KNMI heeft in 2014 vier scenario's geschetst over het veranderende klimaat in Nederland. De scenario's verschillen in de mate waarin de wereldwijde temperatuur stijgt en de mogelijke verandering van het luchtstromingspatroon. Alle vier scenario's laten echter wel zien dat de Nederlandse winters minder koud en fors natter worden. In de zomers gaan vaker hoosbuien voorkomen, maar het aantal regendagen in de zomer gaat afnemen. Er zal daarom meer water in korte tijd moeten worden verwerkt.

Wateroverlast

In een natuurlijke omgeving wordt een groot deel van het regenwater opgevangen door de vegetatie of de bodem. Maar de regio Delfland is vertegeld. Straten en pleinen zijn geasfalteerd en de gebouwen staan dicht op elkaar. Mensen willen weliswaar meer groen in hun omgeving, maar zij tuinieren niet van harte waardoor ook de tuinen vaak zijn bestraat. Ook in het glastuinbouwgebied is weinig open ruimte. Een afgedekte bodem kan geen regenwater opvangen en bergen. Daarom moet het regenwater meteen via de riolering worden afgevoerd naar het oppervlaktewater of de zuivering. Bij hoosbuien kan het rioolsysteem de grote hoeveelheid water niet aan. Nu al treden er soms hinderlijke situaties op doordat er water op straat blijft staan of er is schade door wateroverlast. Als de winters natter worden en er meer hoosbuien in de zomer gaan optreden, neemt de kans op zulke situaties toe.

Watertekort

In heel droge zomers hebben de glastuinbouw, landbouw, natuurgebieden en verschillende industrieën nu al wel eens schade, omdat er te weinig zoet water beschikbaar is en door verzilting. Als de zomers warmer en droger worden en de verzilting als gevolg van zeespiegelstijging toeneemt dan zal de vraag naar zoet water groter worden. Een tekort aan zoet water heeft niet alleen effect op de glastuinbouw, landbouw en industrie, maar kan ook leiden tot uitzakkende grondwaterstanden, versnelde bodemdaling, verzilting en waterkwaliteitsproblemen. En waterkwaliteitsproblemen kunnen weer vissterfte, botulisme, vertroebeling, meer algenbloei, kroosvorming en stankoverlast veroorzaken. Droogte kan invloed hebben op de stabiliteit van veendijken en er kan funderingsschade aan bouwwerken optreden door uitzakkende grondwaterstanden en ongelijkmatige zettingen.

Hitte

De temperatuur in bebouwd gebied is ook nu al gemiddeld hoger dan in het omliggende landelijke gebied. Dit zogenaamde stedelijke hitte-eiland effect wordt veroorzaakt doordat het 's nachts niet afkoelt tussen de gebouwen. Hittegolven zullen vaker voorkomen en langer duren. Door toename van de duur en intensiteit van hittegolven kunnen problemen, zoals vermindering van comfort en gezondheidsproblemen, verergeren. Vooral kwetsbare groepen zoals ouderen en jonge kinderen kunnen last hebben van de negatieve gevolgen van extreme hitte.

CONCEPT

Definitieve illustratie wordt opgenomen in versie VV 18 mei 2017

Kwetsbaarheid & Stresstests

In een Stresstest brengt een gemeente in samenwerking met Delfland de kwetsbaarheid van een stad of dorp voor overstromingen, wateroverlast, droogte en hitte in beeld. Voor al deze dreigingen wordt eerst de schadegevoeligheid van gebouwen, infrastructuur, nutsvoorzieningen en bepaalde kwetsbare groepen in beeld gebracht. Vervolgens wordt de mate van blootstelling van de als 'kwetsbaar' aangemerkte plekken bepaald. Dit gebeurt zowel voor de huidige situatie als voor de situatie met klimaatverandering over enkele decennia, bijvoorbeeld 2050.

Volgens de Handreiking voor de uitvoering van een Stresstest Klimaatbestendigheid is de centrale vraag: Hoe goed zijn we in staat om klimaatschade te voorkómen of, in het geval schade onvermijdelijk is, die schade tot een minimum te beperken. Daarop worden de adaptatiemaatregelen gericht. Daarnaast wordt aandacht besteed aan het beperken van schade als het systeem faalt door zeer extreem weer. De ontwerpnormen van het systeem worden dan overschreden, dus het systeem mag falen; maar vaak kan in zo'n situatie met eenvoudige maatregelen veel gevolgschade worden voorkomen.

De uitkomsten van de Stresstest geven inzicht in de plekken die kwetsbaar zijn voor klimaatverandering, de urgentie van problemen en de mogelijke adaptatiestrategieën en maatregelen om de leefomgeving aan te passen aan het veranderende klimaat. De Stresstest geeft ook aan waar géén problemen worden verwacht en op welke punten nog onvoldoende kennis en informatie in huis is.

Op basis van de uitkomsten van de Stresstest stellen de gemeente en Delfland klimaatagenda´s op. Een Klimaatagenda bevat afspraken over hoe het dorp of de stad meer klimaatbestendig ingericht kan worden en een planning voor de uitvoering van adaptatiemaatregelen. Voor de uitvoering van adaptatiemaatregelen is het belangrijk om te zoeken naar mogelijkheden om mee te liften met gepland groot onderhoud, vervanging of vernieuwing van onderdelen van de stedelijke omgeving. Naast fysieke maatregelen in de openbare ruimte, kan bij adaptatiemaatregelen ook worden gedacht aan aanpassingen van bijvoorbeeld de bouwregelgeving.

Deze tekst is gebaseerd op de Handreiking voor de uitvoering van een Stresstest Klimaatbestendigheid.
Lees meer op: https://ruimtelijkeadaptatie.nl/hulpmiddelen/stresstest/

Waterveiligheid
De opgaven voor waterveiligheid nemen toe door klimaatverandering. De combinatie van hogere rivierafvoeren, stijging van de zeespiegel en (versnelde) bodemdaling vraagt om aanpassing van de kustverdediging, keringen en infrastructurele werken, zodat we ook in de toekomst droge voeten houden. In het Deltaprogramma is een nieuwe normering voor waterveiligheid vastgesteld waar alle keringen in 2050 aan moeten voldoen. De nieuwe normering gaat uit van een risicobenadering, waarbij het beschermingsniveau samenhangt met de kans op een overstroming en de gevolgen daarvan. Delfland pakt de nieuwe normering op in een andere beleidsthema en waterveiligheid wordt daarom niet verder in deze Klimaatadaptatiestrategie behandeld.

Andere kant van de medaille
Klimaatverandering leidt overigens niet alleen tot negatieve effecten. Een positief effect van hogere temperaturen is dat in de winter minder energie nodig is voor verwarming. De opwarming kan ook gunstig uitpakken voor de productie van sommige landbouwgewassen. Door de hogere temperaturen kan ook het gedrag van mensen veranderen. Naar verwachting zullen mensen meer naar buiten gaan waardoor ze de buitenruimte actiever en anders gaan gebruiken.

Drukte in de Randstad
Sociaaleconomische ontwikkelingen zijn bepalend voor de ruimtelijke ontwikkelingen in de regio en voor de daarmee gepaard gaande druk op de beschikbare ruimte, het percentage verhard oppervlak en de zoetwatervraag. De laatste decennia is de economische waarde van de regio flink gegroeid.

De sociaaleconomische ontwikkelingen zijn onzeker, maar terwijl de bevolking landelijk gezien krimpt en vergrijst, voorzien de scenario's van het Centraal Planbureau en het Planbureau voor de Leefomgeving dat de bevolking van de Delflandse gemeenten tot 2040 blijft groeien. In verschillende toekomstscenario's gaan de planbureaus uit van een groei van 250.000 tot een miljoen woningen in de Randstad tot 2050. Het grootste deel van die groei vindt al plaats voor 2030. Dit betekent dat de druk op de beschikbare ruimte in het beheergebied van Delfland, de zoetwaterbehoefte en het percentage verhard oppervlak zullen toenemen.

CONCEPT

Klimaatbewuste en betrokken inwoners en bedrijven
Nederlanders zijn zich steeds meer bewust van de schaarste aan grondstoffen en de veranderingen van het klimaat. Uit de toename van het gebruik van zonnepanelen, elektrische auto's en biologisch voedsel blijkt dat men bereid is om maatregelen te nemen. Dat mensen ook iets kunnen doen aan de wateroverlast, hitte en droogte in hun eigen omgeving is wellicht nog niet zo goed bekend. Maar naar verwachting zullen inwoners en bedrijven wel klimaatbewuste maatregelen willen nemen als zij daarvan het belang inzien, zeker wanneer blijkt dat dit niet veel hoeft te kosten en wel bijdraagt aan een klimaatbestendige regio.

Snellere informatievoorziening en monitoring
De informatievoorziening is toegenomen en overheden, inwoners en bedrijven zijn daardoor goed geïnformeerd. Via *social media* kunnen mensen elkaar snel en direct bereiken. Door de ontwikkeling van het 'internet der dingen', waarbij systemen zelf via het internet met elkaar communiceren, kan veel meer gemeten en gestuurd worden tegen lagere kosten. Hier liggen allerlei kansen voor het waterbeheer.

Definitieve illustratie wordt opgenomen in versie VV 18 mei 2017

De rol van Delfland in de transitie naar een klimaatbestendige regio

De Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB) heeft reeds in 2014 samen met het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) een essay[1] opgesteld over de energieke samenleving en de verschillende rollen die de overheid daarin kan hebben. Conclusie is dat de energieke samenleving niet vraagt om 'minder overheid', maar om een 'andere overheid': een overheid die vaardig is in het combineren van verschillende rollen.

Van oudsher heeft het waterschap vooral een rechtmatige rol in het voorschrijven van beleid, regels en procedures en een presterende rol waarbij dienstverlening en het uitvoeren van de kerntaken centraal staat. Door de jaren heen is de relatie tussen de samenleving en de overheid veranderd. De klassieke rollen van rechtmatige en presterende overheid zijn hierdoor niet verdwenen, maar er zijn nieuwe rollen bij gekomen (netwerkend/samenwerkend, participerend en faciliterend).

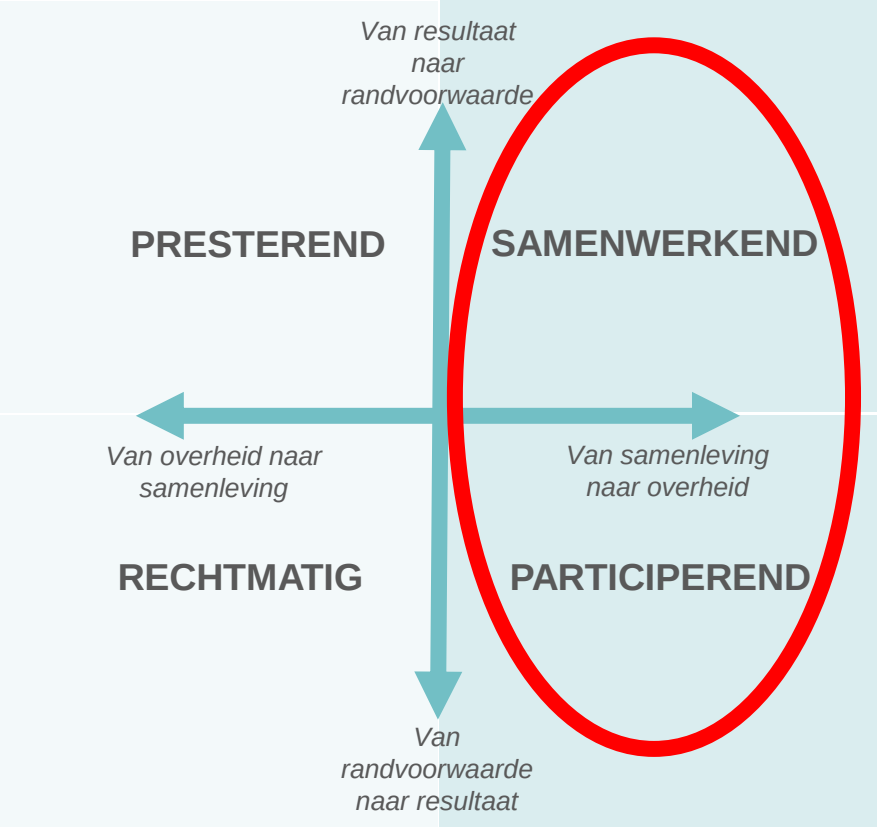

In het kader van klimaatadaptatie kiest Delfland vooral voor de rollen aan de rechterkant van het spectrum: de samenwerkende overheid en de participerende overheid. Een overheid die netwerkend werkt en initiatieven uit de samenleving ondersteund. Delfland kan de regio namelijk niet alleen klimaatbestendig maken. Dit is iets waar iedereen een steentje aan moet bijdragen.

Als samenwerkende overheid gaat het vooral om het in samenspraak met andere overheden en koepelorganisaties komen tot gezamenlijke doelbepaling en (samenwerkings)afspraken. De rol van participerende overheid is voor Delfland nieuw, en vraagt een andere houding en gedrag. Het uitgangspunt is dat bewoners en bedrijven maatschappelijke waarde ontwikkelen en dat de overheid meebeweegt op de dynamiek in de samenleving en daarbij weliswaar vanuit publieke doelen stuurt maar nadrukkelijk aansluiting zoekt bij maatschappelijke initiatieven. Dit uit zich ondermeer in het faciliteren, ondersteunen en stimuleren van lokale (burger)initiatieven.

[1] Leren door doen; overheidsparticipatie in een energieke samenleving, NSOB, PBL, 2014

Adaptieve overheid

Ruimtelijke ontwikkelingen worden steeds meer ingegeven en ingevuld door de lokale vraag. Inwoners en bedrijven ontwikkelen de plannen en wat, hoe en met wie ze dit willen doen. Daarmee verandert de klassieke rol van de overheid als aanjager van gebiedsontwikkelingen naar een ondersteunende, regisserende en faciliterende rol.

Het bestaande beleid is niet meer leidend, maar beweegt mee om de randvoorwaarden en kaders te scheppen voor de maatschappelijke initiatieven. Om aan te haken bij vraaggestuurde gebiedsprocessen is het voor Delfland noodzakelijk om contacten te onderhouden met allerlei partijen, hun belangen te kennen en samen te werken. We werken dan ook steeds meer in netwerken en andere samenwerkingsvormen, en zullen daarbij steeds vaker gebruik moeten maken van een veelheid aan arrangementen en praktijken om initiatieven in al hun variëteit productief te kunnen bedienen.

CONCEPT

Definitieve illustratie wordt opgenomen in versie VV 18 mei 2017

Delfland Rainproof

Onze strategie is gericht op het ontstaan van een gezamenlijk platform binnen de regio. Daarbij hebben we het succes van Amsterdam Rainproof als toekomstbeeld voor ogen.

Amsterdam Rainproof is een sterk netwerk van overheidsinstellingen, de groensector, buurtinitiatieven, netwerkorganisaties, kennisinstituten, ondernemers, vastgoedondernemers en ontwerp- en adviesbureaus die zich actief inzetten voor het regenbestendig maken van Amsterdam. Het platform steunt elkaar bij het rainproof inrichten van de stad waarbij iedere organisatie op haar eigen manier bijdraagt. Door middel van infographics, folders, maatregelen toolbox, interactieve website en factsheets worden bewoners, ambtenaren, kenniswerkers en ondernemers enthousiast gemaakt om mee te doen om hun huis, straat of wijk rainproof te maken en geïnformeerd hoe ze dat kunnen doen.

In onze regio zouden we samen met alle andere partijen kunnen bouwen – gebruik makend van de kennis en ervaringen binnen Rainproof Amsterdam - aan net zo´n open en informeel platform: Delfland Rainproof.

In een dergelijk platform kan kennis, kunde en communicatie van allerlei partijen over klimaatadaptatieprojecten worden samengebracht en uitgewisseld. Binnen Rainproof Delfland kunnen we helpen om succesvolle producten en oplossingen van lokale partijen te ontsluiten zodat anderen deze weer kunnen benutten en we ze gezamenlijk verder kunnen ontwikkelen. Daarnaast kunnen we vragen en dilemma's waar we met elkaar in de uitvoering tegenaan lopen ophalen en er oplossingen voor vinden.

Hoofdstuk 2 Strategie naar een klimaatbestendige regio in 2050

Zoals in het vorige hoofdstuk is beschreven, kunnen de verwachte klimaatveranderingen, versterkt door de ruimtelijke opgaven, leiden tot schade, wateroverlast of negatieve gevolgen voor de volksgezondheid en de economie. Om die gevolgen te voorkomen willen we een beweging op gang brengen om met de hele samenleving de regio zo goed mogelijk klimaatbestendig en waterrobuust te maken. We werken met een flexibel programma dat afhankelijk van het vraagstuk de juiste middelen en instrumenten inzet.

De ambitie is een klimaatbestendige regio in 2050

In de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie hebben alle overheden afgesproken dat Nederland in 2050 zo goed mogelijk klimaatbestendig en waterrobuust is ingericht. Volgens de Deltabeslissing wil dat zeggen dat in 2050 "nieuwe ontwikkelingen, herontwikkeling en beheer en onderhoud zo weinig als redelijkerwijs haalbaar is leiden tot extra risico op schade of slachtoffers door hittestress, wateroverlast, droogte en overstromingen". Als tussendoel hebben de overheden afgesproken dat klimaatbestendigheid en waterrobuustheid in 2020 onderdeel is van beleid en handelen.

In het Waterbeheerplan 5 hebben we de doelstellingen van de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie vertaald naar dat we de Deltabeslissing gaan uitwerken en uitdragen in samenwerking met gemeenten en andere partijen, waardoor de sponswerking in bebouwd gebied toeneemt en bij ruimtelijke ontwikkelingen klimaatadaptief wordt gehandeld.

Het Beleidskader Adaptatie aan Klimaatverandering uit 2008 is nog op hoofdlijnen actueel. Daaraan gaan we niets veranderen, we gaan er juist mee aan de slag. We richten ons voornamelijk op het handelen en zullen ons beleid daarbij steeds zo aanpassen dat het de juiste randvoorwaarden en kaders biedt voor het vergroten van de sponswerking en de samenwerking met gemeenten en andere partijen, zoals bewoners, bedrijven en (maatschappelijke) organisaties.

CONCEPT

Definitieve illustratie wordt opgenomen in versie VV 18 mei 2017

Aanpak Sponswerking

Door het treffen van vasthoudmaatregelen kan een aanzienlijk deel van de wateroverlast opgaven in bebouwd gebied op termijn worden opgelost. Dat blijkt uit een eerste grove verkenning die Delfland heeft laten uitvoeren naar het potentieel aan vasthoudvolume van diverse soorten vasthoudmaatregelen. De verkenning brengt de effectiviteit van het vergroten van de sponswerking en de bijbehorende kosten en baten in beeld.

Uit de analyse van het (theoretisch) maximum volume lokaal 'vasthoudbaar´ water blijkt dat er een grote hoeveelheid tijdelijke berging kan worden gerealiseerd in vasthoudvoorzieningen, in zowel de publieke als de private ruimte. In de publieke ruimte is het potentieel vooral aanwezig op of direct onder maaiveld (in infiltratiekratten, doorlatende verharding en IT-riolen), terwijl in de private ruimte ook de daken groot potentieel hebben naast de ruimte op of direct onder maaiveld (in infiltratiekratten en waterzakken onder panden).

Uit de verkenning blijkt dat er grote regionale verschillen zijn in de bijdrage die vasthoudmaatregelen kunnen leveren aan het beperken van wateroverlast knelpunten. Vasthouden heeft vooral zin in de bebouwde omgeving. De afname van het (huidige) T100-inundatievolume voor het bebouwde gebied varieert van grofweg 40% in 2050 bij vasthoudmaatregelen in de publieke ruimte tot nagenoeg 100% als naast de publieke ruimte ook alle private ruimte van bedrijfsleven en particulieren wordt meegenomen.
Vasthouden loont!

Daarnaast kan op basis van een globale analyse van de kosten en baten een voorzichtige conclusie worden getrokken dat vasthoudmaatregelen in bebouwd gebied een doelmatig alternatief kunnen zijn. Bovendien kunnen ze ook belangrijke andere voordelen opleveren en maatschappelijke waarde creëren, zoals:

- *Minder water op straat*
- *Besparing op zuiveringskosten*
- *Vermindering droogteschade, maar ook kans op toename grondwateroverlast*
- *Verbetering oppervlaktewaterkwaliteit*
- *Vermindering van de hittestress*
- *Beperking bodemdaling, maar ook kans op toename grondwateroverlast*
- *Verbetering van de leefbaarheid en kwaliteit van de leefomgeving*

De opbrengsten/waarde-creatie van bovenstaande voordelen zijn in de genoemde verkenning niet nader gekwantificeerd.

Conclusie: de verkenning laat zien dat het vergroten van de sponswerking vooral in bebouwd gebied een groot potentieel biedt voor het oplossen van de wateroverlastopgave en daarmee is het een kansrijke koers voor transitie naar een klimaatbestendigere regio. Er is maatwerk nodig op gebiedsniveau. Vanuit kosteneffectiviteit moet de aanpak sponswerking aansluiten bij ontwikkelingen op andere beleidsterreinen zoals de vervangingsopgave, nieuwe infrastructuur en sociale ontwikkelingen.
De verkenning krijgt in 2017 een vervolg en zal resulteren in een aanpak sponswerking.

De beweging op gang brengen

De laatste jaren zijn verschillende partijen begonnen om de regio klimaatbestendiger in te richten. Vanuit onze verantwoordelijkheid om te zorgen voor droge voeten, schoon en voldoende water en veilige dijken werken we graag mee in deze initiatieven. Samen met andere partijen hebben we een aantal schoolpleinen groener ingericht. In glastuinbouwgebieden en woonwijken worden maatregelen genomen om regenwater vast te houden en overheden en marktpartijen zoeken elkaar op in nieuwe samenwerkingsvormen. Om ervoor te zorgen dat deze eerste initiatieven als een vliegwiel werken voor de rest van de samenleving hebben we een meerjarenprogramma ontwikkeld waarmee we die beweging de komende jaren gaan versterken.

Het is een zaak van de lange adem. Onze focus ligt deze collegeperiode op het op gang krijgen van de beweging om de zogenaamde 'sponswerking' van het bebouwde gebied te vergroten. Dit kunnen we met elkaar doen door ervoor te zorgen dat iedere druppel wordt vastgehouden op de plek waar die valt, door het treffen van maatregelen op het dak, aan maaiveld of in de bodem. Als regenwater in natte tijden wordt vastgehouden in plaats van afgevoerd, dan kan het in droge tijden worden gebruikt om droogte en hitte problemen te helpen voorkomen.

Het vergroten van de sponswerking vraagt van overheden om op een andere manier met de inrichting en het beheer van de openbare ruimte om te gaan. Bijvoorbeeld door waterpleinen, waterdoorlatende verharding, parken, ondergrondse waterberging en polderdaken op gebouwen. Van inwoners en bedrijven vraagt het om tuinen, daken en gevels te vergroenen. Dit kan onder andere door groene daken en polderdaken aan te leggen en door tegels uit de tuin te halen. Ook dragen 'slimme regentonnen' bij aan het vergroten van het watervasthoudend vermogen. Van tuinders vraagt het om regenwater vast te houden en later als gietwater te gebruiken zoals met waterbergende kasdaken, dynamische inzet van gietwaterbassins en ondergrondse gietwaterberging. We gaan aansluiten bij de belangen, belevingswereld en plannen van de inwoners en bedrijven om samen de sponswerking te vergroten.

Het gaat voor wat betreft klimaatadaptatie deze collegeperiode om het versterken van de beweging, en minder om het oplossen van bestaande knelpunten wateroverlast. Uiteindelijk lossen we met klimaatadaptieve maatregelen ook wateroverlast knelpunten op, maar daar wordt niet op gestuurd. Als een initiatief samenvalt wordt er natuurlijk cohesie gezocht, maar er wordt vanuit dit beleidsthema niet op gestuurd. Als de klimaatbeweging sterk genoeg is, dan zal deze worden gericht op het oplossen van opgaves vanuit andere beleidsthema's. Daar wordt de strategie tegen die tijd op aangepast.

CONCEPT

Definitieve illustratie wordt opgenomen in versie VV 18 mei 2017

Bouwstenen

Strategie van zeven bouwstenen

De strategie bestaat uit de inzet van 7 verschillende bouwstenen. Om de beweging op gang te brengen zal jaarlijks aan de hand van deze bouwstenen een uitvoeringsprogramma worden opgesteld, waarbij al naar gelang de verkregen inzichten en bereikte resultaten een nieuwe focus, of accenten kunnen worden aangebracht.

Hieronder worden de doelen van de verschillende bouwstenen kort toegelicht. Hoofdstuk 3 bevat een uitgebreidere beschrijving wat we de verschillende bouwstenen beogen te bereiken.

De **Bouwsteen Projecten** heeft twee doelen. Ten eerste dragen de projecten (technisch) direct bij aan een klimaatbestendigere regio. Ten tweede zijn het voorbeelden van (sociaal)participatieve samenwerkingen.

Het doel van de **Bouwsteen Community Building** is om een netwerk van bedrijven, instellingen en (semi-)overheden op te bouwen door vanuit een gezamenlijk belang gesprekken aan te gaan, en gezamenlijk op zoek te gaan naar manieren om deze beweging te versterken. Uiteindelijk doel is dat partijen zelf in beweging komen en zelf aan de slag gaan.

Het doel van de **Bouwsteen Marketing** is om ervoor te zorgen inwoners en bedrijven klimaatadaptatie gaan zien als iets waar je echt bij moet zijn. Dat mensen het nut kennen en hun eigen verantwoordelijk daarin nemen.

Delfland is enthousiast over de nieuwdenkers die komen met slimmere, betere, snellere, socialere ideeën om de regio klimaatbestendig te maken. Het doel van de **Bouwsteen Innovatie** is om zulke nieuwe ontwikkelingen te stimuleren en in praktijk te brengen.

De **Bouwsteen Onderzoek** richt zich op twee onderzoeksporen. Ten eerste gaat het om onderzoek naar middelen (technisch, sociaal, financieel, etc.) waarmee we de beweging kunnen versterken of versnellen. Ten tweede om onderzoek naar directe en indirecte effecten van klimaatverandering waar we nog niet zo veel over weten.

Het doel van de **Bouwsteen Stimuleringsregeling** is initiatieven te stimuleren en aan te moedigen. De stimuleringsregeling is een duwtje in de rug en bedoeld als motivatie voor inwoners en bedrijven om zelf klimaatadaptieve maatregelen te nemen.

Het doel van de **Bouwsteen Beleid** is om ons beleid zodanig aan te passen dat het de juiste randvoorwaarden en kaders biedt voor het vergroten van de sponswerking en de samenwerking met gemeenten en andere partijen. Deze bouwsteen richt zich ook op de beïnvloeding van het beleid van andere partijen.

CONCEPT

Definitieve illustratie wordt opgenomen in versie VV 18 mei 2017

Projecten

Groen blauwe schoolpleinen in Maassluis, Delft en de Lier

Netwerken

Hoofdstuk 3 Opbouwen met zeven bouwstenen

Dit hoofdstuk gaat in op de verschillende bouwstenen, en schetst een beeld wat we met deze beogen. Deze collegeperiode ligt het accent vooral op een beweging op gang brengen zodat inwoners en bedrijven zelf maatregelen gaan nemen om de sponswerking te vergroten en daarmee wateroverlast zoveel mogelijk voorkomen.

Projecten

De eerste bouwsteen is: doen! Met eigenaren en beheerders van publieke en private ruimte gaan we maatregelen nemen om de sponswerking van bebouwd gebied te vergroten. We doen mee in projecten van andere partijen zoals van gemeenten, scholen, kinderboerderijen, tuincentra, burgerinitiatieven, wijkverenigingen, VVE's, MKB en ondernemers. We kunnen projecten ondersteunen met technisch inhoudelijke kennis over het watersysteem en ervaring met soortgelijke projecten, procesmatige kennis over het organiseren van projecten, partijen verbinden, hulp bij de organisatie en financiële middelen. Door initiatieven van andere partijen te ondersteunen geven we met elkaar het goede voorbeeld en maken meer mensen water bewust.

Dit is een verandering ten opzichte van hoe we tot nu toe vaak onze werkzaamheden uitvoerden. Bij samenwerking moeten we open staan voor en aansluiten bij de belangen, belevingswereld en plannen van inwoners, bedrijven en andere overheden. Het is belangrijk om verwachtingen goed met elkaar te bespreken en af te stemmen wat ze van ons nodig hebben aan kennis, ondersteuning of advies.

Community Building

Als we een beweging in de hele samenleving op gang willen brengen, dan moeten we in contact komen met andere partijen en zoeken naar mogelijkheden om het samen voor elkaar te krijgen. We leggen contact met andere partijen en willen graag een rol spelen in het verbinden van partijen. In nieuw bebouwd gebied gaat het bijvoorbeeld om projectontwikkelaars, landschapsarchitecten, stedenbouwkundigen, aannemers, gemeenten. In bestaand stedelijk gebied richten we ons op gemeenten, woningbouwcorporaties en VVE's. Ook willen we contact leggen met de toeleveranciers en brancheorganisaties zoals tuincentra en bouwcentra en de financiële instellingen zoals banken, verzekeraars, pensioenfondsen, Jantje Beton, Fonds 1818 en Stichting Doen.

Om samen met overheden gezamenlijke klimaatagenda's op te stellen is maatwerk nodig dat aansluit bij de belangen en opgaves van de gemeenten en de provincie. Soms liggen de bouwstenen er al (zoals de stresstest Rotterdam, de gezamenlijke klimaatagenda Den Haag, een klimaatproof Handboek Openbare Ruimte en het waterklimaatplan van Pijnacker-Nootdorp) en kan dat snel, soms vraagt het eerst nog bewustwording en kan dan pas een gezamenlijke agenda worden opgesteld.

Marketing

We gaan laten zien wat er allemaal gebeurt om de regio aan te passen aan een veranderend klimaat en wat er mogelijk is om zelf bij te dragen aan een klimaatbestendige regio. En we gaan met mensen in gesprek om erachter te komen wat hun drijfveren zijn en geven van daaruit aan waarom het belangrijk is om mee te doen. Succesvolle aansprekende projecten maken we tot *showcases*, waar we laten zien wat inwoners en bedrijven zelf kunnen doen. We dragen bij aan educatie en voorlichting om op die manier aan te zetten tot nieuwe initiatieven. We gaan *social media* inzetten om meer mensen te bereiken en daarmee de beweging te versterken. Ook *branding* is belangrijk, we willen dat klimaatadaptatie een merk wordt waar je echt bij moet zijn.

CONCEPT

Definitieve illustratie wordt opgenomen in versie VV 18 mei 2017

Innovaties

Dynamische inzet gietwaterbassins

Polderdak

Slimme regenton

Onderzoek

Illustraties van onderzoek naar impact op droogte en waterkwaliteit
Illustratie van onderzoek naar proces voor versnellen van de beweging

Innovatie

Naast dat we gewoon aan de slag gaan met de bestaande, beproefde manieren om de regio klimaatbestendig te maken, willen we graag aansluiten bij nieuwe ontwikkelingen. We moedigen entrepreneurs aan en helpen graag om innovaties in ons beheergebied te testen.

Om richting te geven aan het innovatiespoor hebben we in het Waterbeheerplan 5 zes stippen op de horizon gezet, die schetsen waar het volgens Delfland naar toe kan gaan op de lange termijn; tot ver voorbij de planperiode van het Waterbeheerplan 5. Een van de vergezichten is “De stad in een veranderend klimaat”, waarin we medeoverheden, marktpartijen en de wetenschap uitnodigen om met vernieuwende oplossingen te komen om het stedelijk gebied klimaatbestendiger te maken. Een ander vergezicht is “Waterbewustzijn”, waarin we zoeken naar sociale innovaties waarmee we mensen sneller, slimmer of beter in beweging kunnen krijgen en het proces kunnen opschalen of versnellen.

Vanuit het Innovatiefonds financiert Delfland innovaties die passen binnen deze vergezichten. In de Innovatieagenda van Delfland staat een overzicht van innovatieve projecten die de komende jaren mogelijk tot uitwerking zullen komen en vanuit het Innovatiefonds kunnen worden gefinancierd.

Onderzoek

In gesprek met gemeenten, bedrijven en inwoners over klimaatadaptatie lopen we telkens aan tegen vragen over gezamenlijke financiering, andere vormen van financiering, eerlijke verdeling van de kosten en baten van klimaatadaptatie maatregelen, en een minder rigide, bredere taakstelling van overheden. We merken dat we nog niet goed weten hoe we dit moeten organiseren en willen daar onderzoek naar (laten) doen. Vanzelfsprekend zoeken we daarbij aansluiting bij andere kennisprogramma’s en andere lopende initiatieven.

Daarnaast gaan we, vanuit andere beleidsthema’s, onderzoek doen naar directe en indirecte effecten van klimaatverandering waar we nog niet zoveel over weten, zoals droogte, waterkwaliteit, bodemdaling en verzilting en de gevolgen voor vitale en kwetsbare infrastructuur. Zodra we meer zicht hebben op de gevolgen voor de regio en mogelijke maatregelen om de effecten te beperken, zullen deze ook actief worden opgepakt om de regio klimaatbestendig te maken.

CONCEPT

Definitieve illustratie wordt opgenomen in versie VV 18 mei 2017

Klimaatadaptatie en de Omgevingswet

Het verhogen van de kwaliteit van de leefomgeving is een van de inhoudelijke doelstellingen van de nieuwe Omgevingswet die in 2019 in werking zal treden. Het is dan ook niet meer dan logisch dat klimaatadaptatie in de Omgevingswet wordt meegenomen. In de Omgevingswet ligt de nadruk op de samenwerking en afstemming tussen overheden.

Voor Delfland is het belangrijk om nu al aan te haken bij de experimenten met het instrumentarium van de Omgevingswet zodat we ons met de andere gebiedspartners goed voorbereiden op de nieuwe wetgeving.

De Watertoets komt ook in de nieuwe wet terug. Door middel van de Watertoets zal in Omgevingsplannen rekening moeten worden gehouden met de gevolgen voor het beheer van het watersysteem. Daarnaast geeft de wet mogelijkheden om gebiedsgerichte maatwerkregels en eigen regels op te stellen waardoor Delfland het waterbelang en klimaatadaptatie goed kan verankeren in Omgevingsvisies, regionale Waterprogramma´s en Omgevingsplannen.

In bestaand bebouwd gebied gaat het dan om het waterbelang bij vervangingsopgaven en regionale ontwikkelingen. Voor nieuw bebouwd gebied moeten we met elkaar werken aan waterneutrale woonwijken en randvoorwaarden stellen om water maximaal vast te houden.

Nationale Klimaatadaptatiestrategie & Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie

Op Rijksniveau is klimaatadaptatie uitgewerkt in de Nationale Klimaatadaptatiestrategie (NAS) en het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. In de NAS zijn de effecten van klimaatverandering voor Nederland in beeld gebracht en de risico's die grote gevolgen hebben voor de samenleving en daarom extra aandacht nodig hebben. De NAS zet de koers uit en het Rijk zorgt voor invulling door een aantal zaken te initiëren: 1) verhogen van het bewustzijn, 2) stimuleren van maatregelen, 3) benutten en uitbouwen van kennis, 4) adresseren van urgente risico's, 5) verankeren van klimaatadaptatie in beleid en wet- en regelgeving en 6) monitoring van de voortgang en effectiviteit van het adaptatiebeleid.

De NAS vormt de opmaat naar een Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie. Ook het Deltaprogramma draagt bij aan de uitvoering, onder meer door het opstellen van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie.

PM

Stimuleringsregeling

We moedigen andere initiatiefnemers aan om klimaatbestendige maatregelen uit te voeren, want die dragen direct bij aan een klimaatbestendige regio. Bovendien hebben ze een voorbeeldfunctie waardoor weer anderen bewust worden van wat ze kunnen doen en ook in beweging komen. Om zulke projecten van de grond te krijgen, is vaak een financiële impuls nodig. Daarom heeft Delfland een stimuleringsregeling om zulke projecten financieel te ondersteunen. Deze stimuleringsregeling loopt tot eind 2019. Nieuwe aanvragen worden aan criteria getoetst. Jaarlijks evalueren we de gestimuleerde projecten op programmaniveau en passen we zo nodig de criteria van de regeling aan, zodat we meer richting en focus aan kunnen brengen.

Beleid

Het huidige beleid biedt onvoldoende randvoorwaarden en kaders om samen te werken aan een klimaatbestendige regio of nieuwe ideeën uit te voeren. Een participerende overheid vraagt om beleid dat niet in beton gegoten is, maar dat meebeweegt op de dynamiek in de samenleving, en dus continue bijstelling behoeft. Het wordt vaker een sluitstuk van een proces waarbij maatschappelijke initiatieven worden omgezet naar kaders en ondersteuning.

We gaan ons eigen beleid aanpassen zodat we in staat zijn om klimaatbestendig te handelen. Hierbij houden we rekening met de invoering van Asset Management binnen Delfland.
Hiervoor stellen we als mijlpaal 2020, zoals we dat hebben afgesproken in de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie.

Omdat klimaatadaptatie praktisch alle aspecten van onze samenleving raakt, zijn er allerlei raakvlakken met andere wetten, regelgeving en beleid. Delfland gaat zich daarom ook inzetten om op nationaal, provinciaal en gemeentelijk niveau beleid en regelgeving te beïnvloeden om klimaatbestendig te worden.

CONCEPT

Definitieve illustratie wordt opgenomen in versie VV 18 mei 2017

Belang afkoppelen in combinatie met vasthouden

Afkoppelen betekent dat het relatief schone regenwater niet meer samen met het afvalwater via het riool wordt afgevoerd naar de zuivering, maar dat het regenwater via een apart regenwaterriool direct wordt geloosd op het oppervlaktewater.

Het voordeel van een afgekoppeld systeem is dat de zuiveringen een meer constante stroom afvalwater te verwerken krijgen, zonder de piekbelastingen van hevige regenbuien. Daarnaast zullen er bij een afgekoppeld systeem minder vaak riooloverstortingen van ongezuiverd afvalwater op oppervlaktewater plaatsvinden.

Om afkoppeling van het regenwater ook bij te laten dragen aan het voorkomen van wateroverlast en klimaatadaptatie, is het belangrijk om afkoppelen te combineren met lokale vasthoudmaatregelen. Het afgekoppelde regenwater wordt dan niet direct geloosd op het oppervlaktewater, maar op het terrein zelf vastgehouden, geïnfiltreerd, gebruikt of vertraagd afgevoerd.

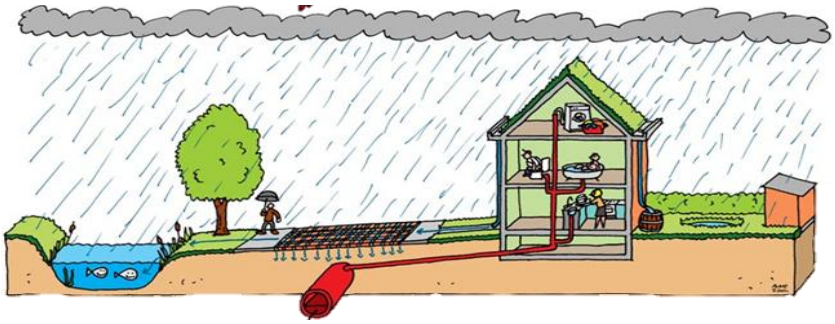

Vanwege het relatief grote areaal private oppervlakte in ons gebied levert juist het afkoppelen van private terreinen een grote winst op. Door regenwater af te koppelen en op het eigen terrein te infiltreren of te hergebruiken kunnen inwoners en bedrijven zelf bijdragen aan het voorkomen van wateroverlast en een appeltje voor de dorst creëren voor droge tijd. Zo kan tevens verdroging worden tegengegaan. Ook zal de waterkwaliteit van oppervlaktewater verbeteren, omdat riooloverstortingen en vervuilde regenwaterlozingen tijdens heftige buien minder voorkomen. Daarnaast wordt de efficiëntie en doelmatigheid van de afvalwaterzuiveringen vergroot.

Hoofdstuk 4 Organisatie

Een flexibel programma vraagt om een dito organisatie. We hebben een Klimaatteam opgezet dat samen met andere partijen aan de slag gaat. Onze sturing richt zich komende jaren op het op gang brengen van een beweging van de samenleving door het stimuleren en ondersteunen van projecten en innovaties, het contact leggen met andere partijen en het verbinden van partijen.

Klimaatteam

Om aan de slag te gaan met de acties die voortkomen uit deze strategie, gaan we samenwerken met veel partijen. Het scheppen van beweging vraagt om nieuwe coalities en samenwerkingen zowel binnen Delfland als met andere partijen. Voor een deel zijn dat partijen waar we nog nooit mee hebben samengewerkt. Daarnaast hebben we in 2016 gemerkt dat het opzetten en uitvoeren van klimaatprojecten voor velen een nieuw en onontgonnen terrein is. Dat betekent vaak dat alleen een financiële stimulering niet genoeg is om tot succes te komen. Het vraagt netwerken, samenwerking en begeleiding, kennis en ervaringen delen en samen leren. In die samenwerking zijn er veel raakvlakken met andere beleidsvelden die we niet gewend zijn of onvoldoende kennen.

Om dit te ondersteunen kiezen we voor een compact integraal Klimaatteam dat dit gaat organiseren en regisseren. Dit team werkt programmatisch en zal als verbinding functioneren tussen Delfland en de omgeving. Het team zal de expertise en vaardigheden (bijvoorbeeld community building en het gebruik van moderne media) moeten hebben om – in nauwe samenwerking met andere partijen en andere teams binnen Delfland – invulling en uitvoering te kunnen geven aan deze strategie en haar bouwstenen.

Ervaring leert dat er veel energie in de maatschappij zit en dat er veel initiatieven zijn, waar we op kunnen aanhaken. Op basis van de opgedane ervaring worden in het kader van de Kadernota en begrotingsproces voorstellen gedaan voor de verdere ontwikkeling van het programma.

Voortgang en evaluatie op programmaniveau

Jaarlijks brengen we op programmaniveau in beeld in hoeverre alle acties vanuit de verschillende Bouwstenen, en ook vanuit andere beleidsthema's zoals waterkwaliteit en wateroverlast, bijdragen aan het versterken van de beweging en de doelen voor 2020 en 2050. Uit de jaarlijkse evaluatie trekken we lessen uit succesvolle, maar ook uit minder fortuinlijke acties, ontdekken wat wel en niet werkt en welke nieuwe samenwerkingen zouden kunnen bijdragen aan het bereiken van de doelen. Op basis daarvan stemmen we kennisagenda's en nieuwe onderzoeksvragen af en dragen nieuwe inzichten uit naar soortgelijke initiatieven. Op basis van de evaluatie op programmaniveau zetten we jaarlijks nieuwe accenten voorafgaand aan het Kadernota proces. Deze leggen we vast in een uitvoeringsprogramma.

CONCEPT

Definitieve illustratie wordt opgenomen in versie VV 18 mei 2017

Waterlabel

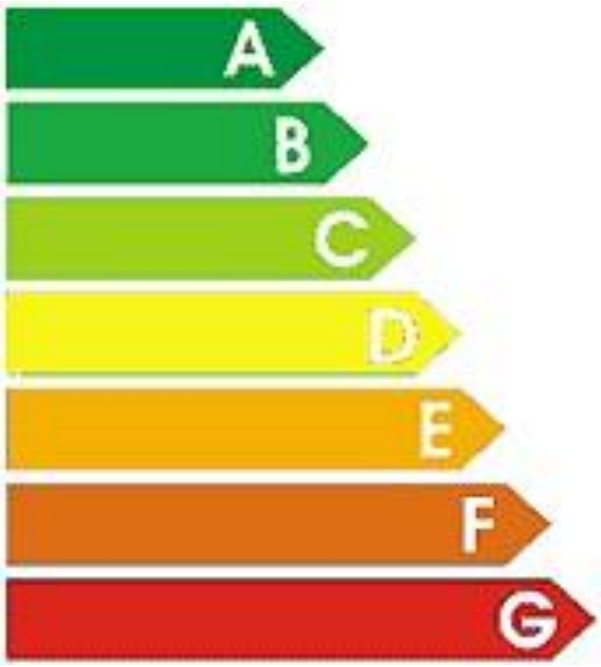

Het Waterlabel geeft inzicht in hoeverre op perceelsniveau regenwater wordt vastgehouden. Op die manier helpt het Waterlabel om inwoners regenwaterbewust te maken en hen te stimuleren om regenwater op hun eigen perceel vast te houden of te laten infiltreren. Groenere Waterlabels dragen op deze wijze bij aan een vermindering van wateroverlast op straat. Daarmee verkleint het de noodzaak voor alternatieve klimaatadaptieve maatregelen voor de stad.

Het Waterlabel kan in gebiedsprocessen worden gebruikt om in gesprek te komen met inwoners en ze met behulp van een overzicht van maatregelen verschillende handelingsperspectieven te bieden voor wat ze zelf op hun eigen perceel kunnen doen.
Daarnaast kan het Waterlabel gebruikt worden als monitoringsinstrument voor de beweging richting een klimaatbestendige regio, en als sturingsinstrument, bijvoorbeeld voor het gericht inzetten van de stimuleringsregeling.

Voor meer informatie over het Waterlabel, zie www.waterlabel.net

Financiën

Projecten van inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers die bijdragen aan een klimaatbestendigere regio kunnen een financiële bijdrage vanuit de Stimuleringsregeling Klimaatadaptatie krijgen. Daarnaast is er ruimte voor specifiek maatwerk (i.c. het faciliteren, ondersteunen en aanboren van (nieuwe) initiatieven van derden, en het co-creëren met (nieuwe) netwerkpartners). De totaal beschikbare budgetten zijn in onderstaande tabel weergegeven. Dit is conform het huidige MJR. Ten behoeve van de Kadernota en de begroting kan worden besloten om deze aan te passen.

Activiteiten:	Beschikbaar bedrag		
	2017	2018	2019
Stimuleringsregeling Klimaatadaptatie	€275.000	€275.000	€365.000
Co-creatie/ondersteuning/facilitering	€100.000	€100.000	€135.000
Totaal	€375.000	€375.000	€500.000

Innovaties worden financieel ondersteund vanuit het Innovatiefonds. De bijdrage van Delfland aan de ontwikkeling van innovatieve oplossingen is daarom niet in bovenstaand overzicht opgenomen.

CONCEPT

KPI

Op concernniveau is de afspraak gemaakt dat er per programmalijn één KPI wordt geformuleerd. We hebben gekozen voor een KPI die met relatief weinig inspanning goed te monitoren is en past bij het doel van deze strategie, namelijk het op gang brengen/versterken van een beweging richting een klimaatbestendige regio!

'Inhoudelijke' pi's komen later en vallen onder de andere programma's (Watersysteem, Gezond, schoon en zoet water en Afvalwaterketen en zuivering). De inhoudelijke voortgang wordt onderdeel van de doorontwikkeling naar beleid.

Bijlage: Uitvoeringsprogramma 2017

In 2017 leggen we de focus op de bouwstenen Projecten, Community Building en Marketing. De bouwstenen Onderzoek, Innovatie, Stimuleringsregeling en Beleid zijn daarbij ondersteunend.

Projecten

In 2017 gaan we door met het ondersteunen van projecten van inwoners, bedrijven en andere overheden. Daarbij zetten we vooral in op de succesvolle projecten uit 2016, zoals de aanleg van Groen-Blauwe schoolpleinen en de dynamische inzet van gietwaterbassins. Ook werken we verder aan de projecten Sponge en de City Deal Klimaatadaptatie.

We evalueren de effectiviteit van projecten op programmaniveau, waarin we onder andere kijken naar de Delflandse inzet, het aantal betrokken partijen, de belangrijkste lessen en ervaringen en de opschaalbaarheid.

Community Building

In 2017 voeren we een doelgroepenanalyse uit. Op basis van die analyse maken we samen met voorlopers uit de verschillende doelgroepen een voorstel dat vervolgens ieder jaar wordt vertaald in een keuze van doelgroepen en een bijbehorende aanpak. Met die doelgroepen gaan we in gesprek of we toe kunnen werken naar meer prikkels om klimaatadaptatie onderdeel te maken van regulier handelen en het opzetten van breed netwerk “Delfland Rainproof”. Voor de jaren daarop gaan we leveranciers en beheerders aan dit platform verbinden.

In 2017 willen we starten met het opstellen van agenda’s met alle overheden. Verder focussen we onze samenwerking op de bestaande Community of Practice Klimaatadaptatie waarin we met alle gemeenten in de regio kennis en ervaringen uitwisselen over klimaatadaptatie en experimenteren met nieuwe samenwerkingsvormen. Met de gemeentes organiseren we een inspirerende gebiedsconferentie waarin we ervaringen uitwisselen over wat wel en niet werkt.

Marketing

In 2017 zetten we de spotlight op een van de succesvolle Groen-Blauwe Schoolpleinen door er een showcase van te maken. Daarnaast richten we ons verder op de ontwikkeling van een educatieprogramma, waar we in 2016 al mee zijn begonnen. In 2017 stellen we een plan op voor de aanpak van communicatie, marketing en *branding* rondom klimaatadaptatie. Daarnaast richten we ons al vast op de gemeenteraadsverkiezingen in 2018, want we willen dat de partijen klimaatadaptatie in hun verkiezingsprogramma verwerken.

CONCEPT

Innovatie

In 2017 zullen met betrekking tot klimaatadaptatie en waterbewustzijn diverse innovaties worden ondersteund. De Innovatieagenda van Delfland bevat diverse ideeën en projecten, die mogelijk uitgevoerd kunnen worden, zoals Rainwinner, Watertoren, GEP regenwater, TKI *Urban water buffer*, TKI *COASTAR* en Regenton van recycled plastic, Waterlabel, Waterplein *Green Village* Technische Universiteit Delft, *WaterWindow* en de KlimaatKeuzeApp.
In een verkenningsfase zal steeds worden bekeken in hoeverre mogelijke innovatieprojecten bijdragen aan het doel van de strategie: het op gang brengen van een beweging.

Onderzoek

In 2017 kiezen we voor het aanzwengelen van onderzoek naar gezamenlijke financiering en andere vormen van financiering. Verder blijven we betrokken bij het programma *Water Sensitive* van de gemeente Rotterdam waarbij de kosten en baten van transitie worden onderzocht, en een onderzoek van de Erasmus Universiteit naar Burgerinitiatieven in het waterbeheer.
Ook zullen we in 2017 een verdere verdiepingsslag maken van de uitgevoerde verkenning naar het vasthoudpotentieel. We pakken dit samen met de gemeenten Den Haag en Rotterdam op voor een tweetal gebieden. Doel is om te komen tot een tool waarmee we de aanpak van de sponswerking kunnen ondersteunen.

In 2017 kiezen we voor onderzoek naar (versnelde) bodemdaling dat buiten dit programma wordt opgepakt en we volgen het onderzoek van STOWA naar een klimaatbestendige stad. Droogte en de gevolgen voor de waterkwaliteit worden in de komende jaren geagendeerd.

CONCEPT

Stimuleringsregeling

De Stimuleringsregeling Klimaatadaptatie Delfland die op 28 februari 2017 door D&H is vastgesteld is gericht op het stimuleren van de uitvoering van klimaatadaptieve maatregelen met als doel:

1. het bij een breder publiek versterken van de kennis en bewustzijn over de opvang en verwerking van hemelwater, en
2. het versterken van groen en water in bebouwd gebied, en/of
3. het vergroten van het watervasthoudend vermogen en het verminderen van de hoeveelheid regenwater op de riolering, en/of
4. het bijdragen aan het klimaatadaptief inrichten van de leefomgeving.

Deze regeling is met ingang van 1 maart 2017 van kracht en loopt tot eind 2019. Aan het eind van 2017 zal een evaluatie worden uitgevoerd en zullen zo nodig de criteria worden aangepast, ter verdere ondersteuning van de beweging.

Beleid

In 2017 programmeren we de aanpassingen van ons eigen beleid. We stellen vanuit het Beleidsthema Wateroverlast een hemelwaterstrategie op en denken na over het veranderen van werkprocessen en instrumenten zoals beheer- en onderhoudsplannen en de watertoets en hoe we klimaatadaptatie in het instrumentarium van de nieuwe Omgevingswet kunnen verweven.

In 2017 richten we ons extern op het borgen van het onderwerp klimaatadaptatie in het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie en het Uitvoeringsprogramma van de Nationale Adaptatiestrategie (NAS). We gaan ook met gemeenten in gesprek waar de grootste knelpunten en opgaven zitten bijvoorbeeld door middel van stresstests en maken afspraken hoe we dat komende jaren gaan aanpakken.

Klimaatteam

In 2017 is in de Kadernota in totaal 4 fte beschikbaar gesteld voor dit team. Het Klimaatteam bestaat uit een mix van vaste medewerkers van Delfland en tijdelijke medewerkers met de juiste kennis, vaardigheden en netwerken.
Naast deze capaciteit is voor 2017 in de begroting een totaal bedrag beschikbaar gesteld van € 375.000.

Voor 2017 kiezen we voor een 'proces' KPI van 15. Deze KPI is gericht op de drie bouwstenen waar dit jaar het accent op ligt: projecten, community building en marketing. In totaal zullen tenminste 15 acties worden gerealiseerd die betrekking kunnen hebben op co-creatie, faciliterings- en ondersteuningsactiviteiten (binnen de bouwsteen projecten), organiseren van (netwerk)bijeenkomsten en events en het versterken van samenwerking (vanuit de bouwsteen community building), en het opzetten van showcases en *branding*sactiviteiten (vanuit de bouwsteen marketing).

CONCEPT

agendapunt H.10
1300891

Hoogheemraadschap van Delfland

Aan Verenigde Vergadering

ONTWERPBEGROTING 2018, KADERNOTA 2018 EN JAARREKENING 2016 VAN DE GR SLIBVERWERKING 2009

Gevraagd besluit Verenigde Vergadering 18-05-2017
Kennis te nemen van onderstaande stukken van De Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009: - jaarrekening 2016; - kadernota 2018; - ontwerpbegroting 2018; - brief VV aan bestuur GR.

Besluit Verenigde Vergadering 18-05-2017

Voorstel Commissie Gezond, schoon en gezuiverd water (GSG) 02-05-2017
I. Onderstaande stukken van De Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009 door te geleiden naar de VV: - jaarrekening 2016; - kadernota 2018; - ontwerpbegroting 2018; - brief VV aan bestuur GR. II. De ontwerpbegroting 2018 van GR Slibverwerking 2009 vanaf 12 april 2017 gedurende twee weken voor een ieder ter inzage te leggen, deze kosteloos verkrijgbaar te stellen en hiervan openbaar kennis te geven.

Advies Commissie Gezond, schoon en gezuiverd water (GSG) 02-05-2017

Ontwerpbegroting 2018, Kadernota 2018 en Jaarrekening 2016 van de GR Slibverwerking 2009

1. Probleemstelling - context

De Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009, biedt u hierbij aan:
1. jaarrekening 2016, ter kennisneming
2. kadernota 2018, om daarover met het college van gedachten te wisselen
3. ontwerpbegroting 2018, om daarover met het college van gedachten te wisselen en desgewenst een zienswijze naar voren te brengen bij de GR

De Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009 wenst haar begroting 2018 vast te stellen en doorloopt daartoe de vereiste procedure. Zij biedt daartoe haar ontwerpbegroting voor het jaar 2018 ter kennisname, met de mogelijkheid om hier een zienswijze op in te dienen, aan.
De jaarrekening geeft inzicht in de resultaten over het boekjaar 2016.
De kadernota bevat de uitgangs- en aandachtspunten voor het opstellen van de begroting 2018 van de GR. De VV kan geen zienswijze indienen op de kadernota. Wel kan D&H, op verzoek van de VV, als één van de deelnemers in de GR, proberen in het bestuur van de GR de koers bij te stellen.

2. Beoogd effect

De VV te laten kennisnemen van de ontwerpbegroting 2018 en opdat de VV de mogelijkheid heeft bij de GR zienswijzen daarover naar voren te brengen.

3. Kernboodschap

De ontwerpbegroting 2018 van de GR Slibverwerking 2009 wordt ter kennis van de VV gebracht. Aan de VV wordt voorgesteld hierover geen zienswijze naar voren te brengen.

De VV ontvangt de jaarrekening 2016 ter informatie en de kadernota 2018 en ontwerpbegroting 2018 van de GR Slibverwerking 2009 ter bespreking.

4. Historie - eerdere besluitvorming

In 1990 heeft Delfland samen met andere waterschappen DRSH N.V. opgericht en werd zij mede-eigenaar in de slibverbrandingsinstallatie in Dordrecht.
Op 19 november 2009 heeft de verenigde vergadering ingestemd met de overname van de aandelen van de gezamenlijke waterschappen in DRSH door HVC, in ruil voor aandelen in HVC. Verder heeft zij ingestemd met de oprichting van, en deelname van Delfland, in de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009 en het onderbrengen van het aandeelhouderschap in HVC in deze gemeenschappelijke regeling.

De gemeenschappelijke regeling behartigt het gezamenlijk belang van de deelnemende waterschappen in HVC.

5. Regelgeving en Beleid

Op grond van art. 50fa van de Wet gemeenschappelijke regelingen, is de GR gehouden vóór 15 april van elk jaar de kaderbrief voor het aankomende jaar aan de algemeen besturen van de deelnemende waterschappen te zenden.

Op grond van art. 50g van de Wet gemeenschappelijke regelingen, is de GR gehouden om acht weken voorafgaand aan vaststelling, de ontwerpbegroting ter zienswijze aan te bieden aan de algemene besturen van de deelnemende waterschappen. De VV kan haar zienswijze bij het dagelijks bestuur van de GR indienen.

6. Financiën

Hoewel de VV geen besluit neemt over de begroting van de GR en evenmin over de hoogte van de bijdrage van Delfland in de kosten van de GR, betaalt Delfland op basis van de begroting van de GR en de kostenverdeling jaarlijks een bijdrage aan de GR.
De bijdrage voor het komend begrotingsjaar bedraagt € 8.400,-. Deze bijdrage zal in de begroting 2018 van Delfland worden opgenomen.

Conform artikel 22 van de GR staat Delfland garant voor 24% van de garantstellingen door de GR aan HVC. Volgens dezelfde verdeelsleutel ontvangt Delfland 24% van de provisie voor de garantstelling door de GR. Volgens de ontwerpbegroting komt dat voor 2018 neer op een bedrag van € 69.757,00.

7. Duurzaamheid

Het hoogheemraadschap van Delfland en andere waterschappen die verenigd zijn in afvalverwerkingsbedrijven HVC en SNB, hebben op 26 februari 2015 een overeenkomst gesloten met de Belgische firma EcoPhos voor het terugwinnen van fosfaat uit de vliegas van slibverbrandingsinstallaties. Daarmee hebben de waterschappen een belangrijke stap gezet in het terugwinnen van grondstoffen uit afvalwater. Daarmee wordt uitvoering gegeven aan de Green Deal Grondstoffen tussen Unie en Rijk. De verwachting is dat de productielijn voor de terugwinning van fosfaat uit de vliegas van de slibverbrandingsinstallatie in 2018 in gebruik zal worden genomen.

Voor de realisatie van de duurzaamheidsdoelstellingen wekt HVC voor haar aandeelhouders duurzame energie op. Via de Bio Energie Centrale, de stoomturbine van de slibverbrandingsinstallatie en de wind op zee participaties wekt HVC duurzame energie op die de GR Slibverwerking naar zich toe mag rekenen.

8. Organisatorische en personele consequenties

N.v.t.

9. OR/GO

N.v.t.

10. Risico- en beheersmaatregelen

N.v.t.

11. Communicatie (in- en extern)

De ontwerpbegroting 2018 van de GR Slibverwerking 2009 wordt 12 april 2017 t/m 26 april 2017 ter inzage gelegd ten kantore van Delfland en gepubliceerd via de website van Delfland.

12. Bekendmaking en vervolgprocedure

Een door de VV ingediende zienswijze op de ontwerpbegroting wordt toegevoegd aan de ontwerpbegroting alvorens deze in de GR wordt vastgesteld.

Conform art. 50g van de Wet gemeenschappelijke regelingen wordt de ontwerpbegroting voor een ieder ter inzage gelegd.

Op de website: www.hhdelfland.nl/bekendmakingen, wordt de volgende tekst gepubliceerd:

> Hoogheemraadschap van Delfland - Kennisgeving Ontwerpbegroting 2018 Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009.
>
> Dijkgraaf en Hoogheemraden nemen deel aan de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009. Voor de aan haar opgedragen taken stelt de GR jaarlijks een begroting op.
>
> Dijkgraaf en Hoogheemraden maken bekend dat de ontwerpbegroting 2018 van de GR met ingang van 12 april 2017 t/m 26 april 2017 voor een ieder ter inzage ligt, zowel digitaal door bijgaande PDF te downloaden, als door de stukken te komen inzien op het tijdelijke hoofdkantoor Brashof, Brassersplein 2 te Delft op werkdagen van 9.00-12.00 uur en van 14.00-16.00 uur.
> U kunt de stukken ook raadplegen via https://www.hhdelfland.nl/bekendmakingen.
>
> Indien u vragen heeft naar aanleiding van deze kennisgeving, dan kunt u op werkdagen van 9.00 tot 16.00 uur contact opnemen met Delfland, via telefoonnummer (015) 445 1528.

13. Bevoegd orgaan

De VV ontvangt de kadernota conform Wgr. art. 50fa.
De VV is bevoegd zienswijzen op de ontwerpbegroting naar voren te brengen op grond van Wgr. art 50g lid 3. (GR waterschappen) en art 68 (GR waterschappen en gemeenten).

14. Toelichting

De GR Slibverwerking 2009 is ingesteld met het doel de behartiging en coördinatie van de belangen van de deelnemende waterschappen met betrekking tot de bewerking en verwerking van slib en residuen en de gezamenlijke ontwikkelingen in de afvalwaterketen. De kerntaak van de gemeenschappelijke regeling is het gezamenlijk behartigen van het aandeelhouderschap in de NV HVC en het afstemmen van de activiteiten die met of door NV HVC ten behoeve van de in de gemeenschappelijke regeling deelnemende waterschappen worden uitgevoerd. Hiertoe oefent de GR een actief aandeelhouderschap uit, om namens de deelnemende waterschappen een nauwe betrokkenheid bij ontwikkelingen en innovatie in afval- en slibverwerking te borgen.

Jaarlijks brengt het DB van de GR de ontwerpbegroting in procedure om tot een vastgestelde begroting te komen.

Volgens Wgr. art. 50g lid 1, moet de ontwerpbegroting acht weken voordat zij aan het algemeen bestuur van de GR ter vaststelling wordt aangeboden, door het dagelijks bestuur van de GR aan het algemeen bestuur van de deelnemende overheden ter kennisname worden toegezonden.

Hierna volgt de procedure als vermeld onder 5. Regelgeving en Beleid.
De enige verplichting die op Delfland rust, is het ter inzage leggen en de bekendmaking daarvan. Delfland behoeft niet op te roepen tot reacties en evenmin iets met eventuele reacties te doen.

Wegens het bepaalde in Wgr. art 50g stelt het algemeen bestuur van de GR de begroting voor het komende jaar vast.
Het dagelijks bestuur van de GR zendt de begroting binnen vier weken na de vaststelling, doch in ieder geval vóór 1 augustus van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, aan gedeputeerde staten van de provincie waarin haar plaats van vestiging ligt.

Doordat de vergaderdata van de VV niet aansluiten aan op de wettelijke termijnen waarbinnen de GR haar stukken aan de VV moet aanbieden, ontvangt u de kadernota en de ontwerpbegroting tegelijkertijd.

15. Bijlagen

1. Jaarrekening 2016
2. Kadernota 2018
3. Ontwerpbegroting 2018
4. Brief van de VV aan het DB van de GR (kenmerk 1391057)

Ontwerpbegroting 2018, Kadernota 2018 en Jaarrekening 2016 van de GR Slibverwerking 2009

Hoogheemraadschap van Delfland

Kenmerk VV : 1300891 Vergaderdatum : 18 mei 2017

Beleidsveld : Gemeenschappelijke regelingen Agendapunt : H.10

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van 11 april 2017, kenmerk 57656;

gelezen het positieve/negatieve advies van de commissie Gezond, Schoon en Gezuiverd water;

overwegende dat:

- De GR Slibverwerking 2009 haar ontwerpbegroting voor het jaar 2018 ter kennisgeving heeft toegezonden;
- deze ontwerpbegroting twee weken voor een ieder ter inzage heeft gelegen;
- er voor Delfland geen aanleiding bestaat tot het naar voren brengen van zienswijzen;
- de GR Slibverwerking 2009 hiervan op de hoogte zal worden gebracht.

Gelet op:
- artikel 50g van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

Besluit:

1. Kennis te nemen van de ontwerpbegroting 2018 van de Gemeenschappelijke Regelingen Slibverwerking 2009.
2. Hierover geen zienswijzen naar voren te brengen en dit aan GR Slibverwerking 2009 mee te delen.
3. Kennis te nemen van de jaarrekening 2016 van de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 18 mei 2017

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris, de Voorzitter,

mr. drs. P.I.M. van den Wijngaart mr. M.A.P. van Haersma Buma

Jaarstukken 2016

Gemeenschappelijke regeling Slibverwerking 2009

Opgesteld door : Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009
Datum : januari 2017
Versie : 1.0

Inhoud

1. Inleiding 3
1.1. Algemeen 3
1.2. Doelstelling 3
1.3. Bestuurlijke ontwikkeling 4
1.4. Leeswijzer 4
JAARVERSLAG 5
2. Programmaverantwoording 6
2.1. Wat wilden we bereiken? 6
2.2. Wat hebben we daarvoor gedaan? 6
2.3. Wat heeft het gekost? 7
3. Paragrafen 8
3.1. Weerstandsvermogen 8
3.2. Financiering 8
3.3. Verbonden partijen 9
JAARREKENING 10
4. Exploitatierekening en balans per 31 december 2016 11
4.1. Waarderingsgrondslagen 11
4.2. Exploitatierekening 11
4.3. Toelichting op de exploitatierekening 12
4.4. Balans per 31 december 2016 13
4.5. Toelichting op de balans per 31 december 2016 14
4.6. Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 17
Bijlage 1: Overzicht leningen HVC 18
Bijlage 2: Aangeleverde hoeveelheid slib, zand en droge stof 19

1. Inleiding

1.1. Algemeen

De verwerking van slib is een activiteit waaraan vanuit maatschappelijk oogpunt steeds meer eisen worden gesteld, onder andere op het gebied van duurzaamheid en kosteneffectiviteit. Om ook op de langere termijn duurzame en kosteneffectieve oplossingen te kunnen nastreven, hebben hoogheemraadschap van Delfland, hoogheemraadschap van Rijnland, hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, waterschap Hollandse Delta en waterschap Rivierenland de samenwerking gezocht. Dit heeft geleid tot de instelling van DRSH NV[1]. DRSH exploiteerde een zogenaamde monoverbrandingsinstallatie, alwaar het zuiveringsslib van deze waterschappen wordt verbrand.

Op 1 januari 2010 is DRSH NV door de aandeelhoudende waterschappen deze installatie in eigendom overgedragen aan de NV HVC. Als gevolg van deze overdracht hebben de waterschappen een gezamenlijk belang verkregen in NV HVC van circa 13%[2]. Dit belang is in september 2011 overgedragen aan de in 2010 opgerichte Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009 (GR Slibverwerking).

Als gevolg van de uitgifte van aandelen aan nieuwe HVC aandeelhouders in 2011 is het belang per januari 2014 circa 12% in NV HVC. Het waterschapsbelang is verankerd in de statuten en de ballotageovereenkomst en staat daarin op een gelijk niveau met de andere aandeelhoudersbelangen (gemeenten) in NV HVC.

1.2. Doelstelling

De GR Slibverwerking heeft tot doel de behartiging en coördinatie van de belangen van de deelnemende waterschappen met betrekking tot de bewerking en verwerking van slib en residuen en de gezamenlijke ontwikkelingen in de afvalwaterketen. De kerntaak van de gemeenschappelijke regeling is het gezamenlijk behartigen van het aandeelhouderschap in de NV HVC en het afstemmen van de activiteiten die met of door NV HVC ten behoeve van de in de gemeenschappelijke regeling deelnemende waterschappen worden uitgevoerd. Hiertoe oefent de GR een actief aandeelhouderschap uit, om namens de deelnemende waterschappen een nauwe betrokkenheid bij ontwikkelingen en innovatie in afval- en slibverwerking te borgen.

Zeggenschap binnen de NV HVC is niet alleen direct gebonden aan het percentage van het aandeelhouderschap in NV HVC, maar vooral aan de manier waarop het aandeelhouderschap wordt ingevuld. Vanuit de GR wordt geparticipeerd in de Raad van Commissarissen van NV HVC. Afvalverwerking en biomassaverwerking (waaronder het zuiveringsslib valt) hebben steeds meer raakvlakken. De uitvoering van de activiteiten vergt nagenoeg dezelfde disciplines. Door deelname in de NV HVC hebben de waterschappen toegang tot kansen ten aanzien van de inzet van technologische en organisatorische innovaties als gevolg van de investeringen die HVC doet op het gebied van afvalstoffenverwerking en energieopwekking. Met de deelname in de NV HVC beogen de waterschappen eveneens invulling te geven aan de duurzaamheidsvraag waar zij mee geconfronteerd worden ten aanzien van slibverwerking.

[1] DRSH Zuiveringsslib NV
[2] De deelnemende waterschappen bezitten gezamenlijk 397 aandelen in de NV HVC.

1.3. Bestuurlijke ontwikkeling

Vanaf de oprichting van de GR Slibverwerking tot eind 2013 heeft HVC het secretariaat van de GR ingevuld. Met ingang van 2014 heeft Hollandse Delta de invulling van het secretariaat op zich genomen. In 2016 zijn hiervoor de volgende werkzaamheden verricht:

- Invulling rol secretaris inclusief ondersteuning
- Planning & Control-cyclus
- Financieel beheer

Wijziging Wet gemeenschappelijke regelingen
In 2016 hebben de deelnemende waterschappen in verband met de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen besloten tot de uitbreiding van het aantal leden van het algemeen bestuur. Er zijn nu twee vertegenwoordigers per deelnemer. Conform de nieuwe wetgeving is er nu in het algemeen bestuur een meerderheid ten opzichte van het dagelijks bestuur.

Het algemeen bestuur bestaat per 5 december 2016 uit:

- Voorzitter, de heer J. Haan (Hoogheemraadschap van Rijnland)
- De heer J.W.A. van Olphen (Hoogheemraadschap van Delfland)
- De heer R. Smits (Hoogheemraadschap van Delfland)
- De heer M. Kastelein (Hoogheemraadschap van Rijnland)
- De heer P. van den Eijnde (Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard)
- Mevrouw A. van Zoelen (Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard)
- De heer J.J.M. van Oorschot (waterschap Hollandse Delta)
- De heer L. Struijk (waterschap Hollandse Delta)
- De heer G. Nieuwenhuis (Waterschap Rivierenland)
- Mevrouw H. Roorda (Waterschap Rivierenland)

Het dagelijks bestuur bestaat per 5 december 2016 uit:

- Voorzitter, de heer J.H.C. Haan (Hoogheemraadschap van Rijnland)
- Vice-voorzitter, mevrouw A. van Zoelen (Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard)
- De heer J.J.M. van Oorschot (waterschap Hollandse Delta)

Bij de aanvang van de bestuursperiode is afgesproken dat na circa twee jaar het voorzitterschap en het dagelijks bestuur zou wijzigen. Per 5 december 2016 heeft de heer Haan (Hoogheemraadschap van Rijnland) het voorzitterschap overgenomen van de heer Van Olphen (Hoogheemraadschap van Delfland). Mevrouw van Zoelen (Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard) is benoemd tot vice-voorzitter. Tevens is de heer Van Olphen zijn plaats in het dagelijks bestuur overgedragen aan de heer Van Oorschot (waterschap Hollandse Delta).

Externe ontwikkelingen
Verder heeft de algemeen directeur van HVC in 2016 afscheid genomen. Naar aanleiding hiervan is het beloningsbeleid van HVC actueel geworden en vindt op bestuurlijk niveau overleg plaats met de Raad van Commissarissen. In het voorjaar van 2017 zal een extra aandeelhoudersvergadering over dit onderwerp worden belegd.

1.4. Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een toelichting gegeven op het programmaplan. Specifiek wordt in dit hoofdstuk ingegaan op de 3 W-vragen:

- Wat wilden we bereiken?
- Wat hebben we daarvoor gedaan?
- Wat heeft het gekost?

De verplichte paragrafen komen aan bod in hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 komen de exploitatierekening en de toelichting op de balans per 31 december 2016 aan de orde. Tot slot is in bijlage 1 het overzicht van de aan HVC gegarandeerde geldleningen opgenomen.

JAARVERSLAG

2. Programmaverantwoording

2.1. Wat wilden we bereiken?

De speerpunten voor 2016 waren:
- Een door het Algemeen Bestuur vastgestelde jaarrekening 2015;
- Een door het Algemeen Bestuur vastgestelde begroting 2017;
- Uitvoering geven aan de door het Dagelijks – en Algemeen Bestuur genomen besluiten;
- Inzetten op de terugwinning van fosfaat uit de as van de slibverbranding door HVC;
- Inzetten op het vergroten van de duurzaamheid door inzet van bermmaaisel en duurzame energie te benutten;
- De tariefstructuur.

2.2. Wat hebben we daarvoor gedaan?

In 2016 heeft het Algemeen Bestuur van de GR de volgende stukken vastgesteld:
- De Jaarrekening 2015 op 7 maart 2016;
- De Begroting 2017 op 20 juni 2016;
- De Kadernota 2018 op 5 december 2016.

Daarnaast zijn de Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders van HVC op 2 juni 2016 en 21 december 2016 voorbereid.

Tariefopbouw
Op verzoek van het bestuur heeft HVC onder begeleiding van een stuurgroep vanuit de deelnemers "de rapportage tariefopbouw" opgeleverd. Hierbij is de opbouw van het tarief voor slibverwerking geanalyseerd en toegelicht.

Herfinanciering HVC
Naar aanleiding van een onderzoek van de Rekenkamer van meerdere gemeenten is door de Raad van Commissarissen een onderzoek in gesteld naar de herfinanciering van HVC. HVC is voor circa 600 miljoen euro gefinancierd met gegarandeerde leningen. Het overgrote deel van deze garantstellingen rust op het conto van de gemeenten. Na uitwerking van een aantal varianten, dat met de aandeelhouders besproken is, is gekozen voor het toevoegen van de winst aan het eigen vermogen om op deze manier het eigen vermogen te versterken.

Duurzaamheidscredits
Aan de aandeelhouders worden duurzaamheidscredits vanuit de energieopwekking door HVC toegerekend. Hierbij zijn wat vragen gerezen naar aanleiding van een door de Unie van waterschappen opgestelde notitie. Na overleg met de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en de Unie van Waterschappen is geconcludeerd dat deze duurzaamheidscredits inderdaad mogen worden meegenomen in het realiseren van de duurzaamheidsdoelstelling van de waterschappen.

Beloningsbeleid
Naar aanleiding van berichten in de media zijn vanuit de algemene besturen van verscheidene aandeelhoudende gemeenten en waterschappen vragen gesteld en moties ingebracht over het salaris van de directie van HVC. Het salaris van de algemene directeur gaat de WNT2 norm te boven. De Raad van Commissarissen bereidt inmiddels een te herzien beloningsbeleid voor. Ook hebben zij een nieuwe algemene directeur geworven. Het standpunt van de gemeenschappelijke regeling in deze is dat allereerst moet worden geworven op basis van de WNT2 norm.

Strategische Studie
De huidige installatie zal tussen 2025 en 2030 afgeschreven zijn. De strategische vraag daarbij is, of moet worden door gegaan met mono-verbranding dan wel dat andere methoden voor de verwerking van zuiveringsslib toegepast kunnen gaan worden. In 2016 is gestart met een studie naar de strategie hoe in de toekomst om te gaan met de verwerking van zuiveringsslib.

2.3. Wat heeft het gekost?

De gemeenschappelijke regeling staat garant voor de uitstaande geldleningen ten behoeve van slibverwerkingsactiviteiten die NV HVC heeft bij de Nederlandse Waterschapsbank. Door deze garantstelling kan NV HVC tegen lagere rentetarieven leningen aantrekken. Het voordeel wat NV HVC hierdoor realiseert, wordt voor een deel, zijnde 1% van de gegarandeerde som aan leningen, uitgekeerd aan de garantstellers. De uitbetaling van deze provisie vindt plaats via de gemeenschappelijke regeling. HVC betaalt de provisie in twee delen uit aan de gemeenschappelijke regeling. Vanuit de GR Slibverwerking wordt de provisie vervolgens betaald aan de deelnemende waterschappen.

De lasten voor het secretariaat worden met ingang van 1 januari 2014 via de gemeenschappelijke regeling in rekening gebracht. De lasten voor het secretariaat bestaan uit:

- De uren voor het voeren van het secretariaat (secretaris, ondersteuning, financiën);
- Notuleren vergaderingen GR en Ambtelijke Ondersteuningsgroep;
- Accountantscontrole.

Voor de door WSHD in rekening gebrachte uren zijn de door de Verenigde Vergadering van WSHD vastgestelde uurtarieven diensten ten behoeve van derden 2016 gehanteerd (vastgesteld op 26 november 2015). Het Algemeen Bestuur van de GR heeft op 22 juni 2015 met vaststelling van de begroting 2016 ingestemd met het hanteren van deze tarieven.

De verplichtingen voor de lasten inzake het secretariaat zijn aangegaan door waterschap Hollandse Delta. Deze lasten zijn inclusief onderbouwing door WSHD doorbelast aan de gemeenschappelijke regeling. Vanuit de gemeenschappelijke regeling heeft een doorbelasting plaatsgevonden naar de deelnemende waterschappen. De lasten voor het secretariaat worden gezamenlijk gedragen door de deelnemende waterschappen. De kosten worden gelijkelijk verdeeld, dit betekent dat ieder van de waterschappen 20% van de kosten zal dragen.

3. Paragrafen

Vanuit het Waterschapsbesluit zijn de volgende paragrafen verplicht:
- Ontwikkelingen sinds het vorig begrotingsjaar
- Uitgangspunten en normen
- Incidentele baten en lasten
- Kostentoerekening
- Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen
- Waterschapsbelastingen
- Weerstandsvermogen
- Financiering
- Verbonden partijen
- Bedrijfsvoering
- EMU-saldo

Van deze paragrafen zijn de paragrafen weerstandsvermogen, financiering en verbonden partijen relevant voor de GR Slibverwerking 2009. De overige paragrafen zijn niet van toepassing.

3.1. Weerstandsvermogen

Financiële risico's
Vanaf de toetreding tot de gemeenschappelijke regeling staan de waterschappen garant voor de financiering van de activiteiten die HVC ten behoeve van de waterschappen uitvoert. In het nieuwe B-plus aandeelhouderschap waartoe in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 4 juli 2013 is besloten, heeft de garantstelling ook betrekking op de financiering van investeringen ter verduurzaming van de activiteiten die ten behoeve van de waterschappen worden uitgevoerd. Zo wordt een deel van de financiering c.q. de daarvoor benodigde garantstelling van de bio-energiecentrale ('BEC') aan de waterschappen toegerekend. Dit aangezien de BEC groene elektriciteit levert voor de bedrijfsvoering van de slibverbrandingsinstallatie (SVI).

Een verdere aanpassing c.q. uitbreiding van de garantstelling zal plaatsvinden afhankelijk van besluitvorming over (financiering van) nieuwe investeringen ten behoeve van de waterschappen. Het continueren van het aandeelhouderschap B betekent een voortzetting van het bestaande principe van lasten- en batendeling.

De aandeelhouders B staan volledig garant voor de Slibverbrandingsinstallatie. Voor de Bio Energie Centrale is de garantstelling naar rato van de aandelenverhouding tussen aandeelhouder A en B, zijnde 12%. De waterschappen stonden garant voor een maximaal rekening-courant krediet van € 10 miljoen. HVC maakte van deze faciliteit geen gebruik. In 2016 is besloten deze faciliteit per 1 juli 2016 op te heffen. Daarnaast is de bereidstelling ten aanzien van de BEC eveneens niet omgezet in een feitelijke garantstelling. Dit betekent dat de GR per 31 december 2016 garant staat voor € 30,2 miljoen aan uitstaande geldleningen.

3.2. Financiering

De aandeelhoudende waterschappen hebben hun gezamenlijk belang in NV HVC overgedragen aan de GR Slibverwerking. Het eigendom per waterschap wordt bepaald aan de hand van het aantal aandelen. Het eigendom wat de GR Slibverwerking heeft, wordt derhalve gefinancierd door de afzonderlijke waterschappen.

3.3. Verbonden partijen

Om op de langere termijn duurzame en kosteneffectieve oplossingen ten aanzien van de verwerking van slib te kunnen nastreven, hebben hoogheemraadschap van Delfland, hoogheemraadschap van Rijnland, hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, waterschap Hollandse Delta en waterschap Rivierenland de samenwerking gezocht. Dit heeft geleid tot de instelling van DRSH NV.

Op 1 januari 2010 is DRSH NV door de aandeelhoudende waterschappen in eigendom overgedragen aan de NV HVC. Als gevolg van deze overdracht hebben de waterschappen een gezamenlijk belang verkregen in NV HVC van circa 13%. Dit belang is in september 2011 overgedragen aan de in 2010 opgerichte Gemeenschappelijk Regeling Slibverwerking 2009 (GR Slibverwerking). Als gevolg van de uitgifte van aandelen aan nieuwe HVC aandeelhouders in 2011 is het belang per januari 2014 circa 12% in NV HVC.

Op 4 juli 2013 is in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders besloten verder te gaan in het nieuwe B-plus aandeelhouderschap (zie paragraaf 3.1).

JAARREKENING

4. Exploitatierekening en balans per 31 december 2016

4.1. Waarderingsgrondslagen

Algemene grondslagen voor het opstellen van de begroting
De jaarrekening 2016 is opgesteld conform de voorschriften van het Waterschapsbesluit. Voor zover niet anders vermeld, worden de activa en passiva gewaardeerd op nominale waarde en afgerond op bedragen van € 1.

De waardering van activa en passiva vindt plaats op basis van historische kosten. Activa en passiva zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, tenzij anders vermeld.

Financiële vaste activa
De participatie in het aandelenkapitaal van NV HVC (kapitaalverstrekking aan een deelneming in de zin van het Waterschapsbesluit[3]) is gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Wanneer de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs dan zal afwaardering plaatsvinden. Tot en met het opstellen van voorliggende jaarrekening heeft een dergelijke afwaardering niet plaatsgevonden.

Waarderingsgrondslagen resultaatbepaling
Baten en lasten
De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben (stelsel van baten en lasten). Winsten worden slechts in acht genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de rekening bekend zijn.

De jaarrekening 2016 sluit met een resultaat van nihil.

4.2. Exploitatierekening

Exploitatierekening (* €1)	**Begroting 2016**	**Realisatie 2016**	**Realisatie 2015**
Baten			
Garantstellingsprovisie HVC	421.090	421.090	454.606
Vergoeding kosten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling	35.000	41.894	51.370
Totaal baten	***456.090***	***462.984***	***505.976***
Lasten			
Garantstellingsprovisie Waterschappen	421.090	421.090	454.606
Kosten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling	35.000	41.894	51.370
Totaal lasten	***456.090***	***462.984***	***505.976***
	-	**0**	**0**

De toelichting op de verdeling van de garantstellingsprovisie en de basis voor deze provisie wordt gegeven in paragraaf 4.3. In deze paragraaf is eveneens de specificatie van de lasten voor het secretariaat opgenomen.

[3] Krachtens artikel 4.1 Waterschapsbesluit is er sprake van een deelneming als de GR participeert in het aandelenkapitaal van een NV of een BV.

4.3. Toelichting op de exploitatierekening

Toelichting op de exploitatierekening (* €1)	Begroting 2016	Realisatie 2016	Realisatie 2015
Baten			
Garantstellingsprovisie HVC	**421.090**	**421.090**	**454.606**
Deze provisie bedraagt 1% van het gegarandeerde leningbedrag van:			
- per 1 januari 2015: € 45.460.500			
- per 1 januari 2016: € 42.109.000			
Vergoeding lasten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling			
- Hoogheemraadschap van Delfland (20%)	7.000	8.153	10.000
- Hoogheemraadschap van Rijnland (20%)	7.000	8.153	10.000
- Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (20%)	7.000	8.153	10.000
- Waterschap Hollandse Delta (20%)	7.000	8.153	10.000
- Waterschap Rivierenland (20%)	7.000	8.153	10.000
Te verrekenen met deelnemers		1.131	1.370
	35.000	**41.894**	**51.370**
Totaal baten	*456.090*	*462.984*	*505.976*
Lasten			
Garantstellingsprovisie Waterschappen			
De deelnemende waterschappen ontvangen van de NV HVC een garantstellingsprovisie van 1% van het gegarandeerde leningbedrag. Conform artikel 22 van de statuten wordt de garantstellingsprovisie verdeeld naar rato van het aantal aandelen:			
- Hoogheemraadschap van Delfland (95 aandelen)	100.765	100.765	108.785
- Hoogheemraadschap van Rijnland (123 aandelen)	130.464	130.464	140.847
- Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (40 aandelen)	42.427	42.427	45.804
- Waterschap Hollandse Delta (111 aandelen)	117.735	117.735	127.106
- Waterschap Rivierenland (28 aandelen)	29.699	29.699	32.063
- Totaal: 397 aandelen	**421.090**	**421.090**	**454.606**
Lasten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling			
- Inzet uren secretariaat (secretaris, ondersteuning, financiën)	28.000	31.330	42.148
- Vergaderingen GR (notuleren, catering)	1.700	5.572	4.231
- Accountantscontrole	5.300	4.991	4.991
	35.000	**41.894**	**51.370**
Totale lasten	***456.090***	***462.984***	***505.976***
Resultaat	**-**	**0**	**0**

Toelichting

Het aantal bestede uren van het secretariaat is in 2016 ten opzichte van 2015 verminderd en komt dicht in de buurt van de raming 2016. De kosten voor vergaderingen van de GR wijken ten opzichte van de begroting 2016 af. Dit wordt met name veroorzaakt door enerzijds een conservatieve raming en anderzijds dat het notuleren van de Ambtelijke Ondersteuningsgroep is uitbesteed.

4.4. Balans per 31 december 2016

OMSCHRIJVING (* €1)	31 december 2016	31 december 2015
ACTIVA		
Vaste activa		
Financiële vaste activa		
- Kapitaalverstrekkingen	18.044	18.044
Vlottende activa		
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	7.500	10.000
Liquide middelen		
- Banksaldi	698	3.603
Overlopende activa		
- Nog te ontvangen bedragen	28.264	36.370
TOTAAL ACTIVA	**54.506**	**68.017**
PASSIVA		
Vlottende passiva		
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
- Overige schulden	18.044	18.044
Overlopende passiva		
- Nog te betalen bedragen	36.462	49.973
TOTAAL PASSIVA	**54.506**	**68.017**

Bovenstaande balans geeft het bedrag weer van het bezit van de waterschappen in HVC. De verdeling over de verschillende waterschappen wordt toegelicht in paragraaf 4.5.

4.5. Toelichting op de balans per 31 december 2016

OMSCHRIJVING (* €1)	31 december 2016	31 december 2015
ACTIVA		
Vaste activa		
Financiële vaste activa		
- Kapitaalverstrekkingen	18.044	18.044
Op 28 september 2011 hebben de deelnemende waterschappen hun aandelen a € 45,45 per aandeel overgedragen aan de gemeenschappelijke regeling Slibverwerking 2009.		
De aandelenverhouding is als volgt:		
- Hoogheemraadschap van Delfland (95 aandelen)		
- Hoogheemraadschap van Rijnland (123 aandelen)		
- Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (40 aandelen)		
- Waterschap Hollandse Delta (111 aandelen)		
- Waterschap Rivierenland (28 aandelen)		
- Totaal: 397 aandelen		
Vlottende activa		
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	7.500	10.000
Liquide middelen		
- Banksaldi	698	3.603
Overlopende activa		
Nog te ontvangen bedragen het voeren van de administratie van de GR Slibverwerking		
- factuur 20160013 Hoogheemraadschap van Delfland	8.153	
- factuur 20160014 Hoogheemraadschap van Rijnland	8.153	
- factuur 20160015 Hoogheemraadschap van Schieland	8.153	
- factuur 20160016 Waterschap Hollandse Delta	8.153	
- factuur 20160017 Waterschap Rivierenland	8.153	
Uitgefactureerd en ontvangen voorschot	-12.500	
- factuur 20150016 Hoogheemraadschap van Rijnland		10.000
- factuur 20150017 Hoogheemraadschap van Delfland		10.000
- factuur 20150018 Hoogheemraadschap van Schieland		10.000
- factuur 20150019 Waterschap Hollandse Delta		10.000
- factuur 20150020 Waterschap Rivierenland		10.000
Uitgefactureerd en ontvangen voorschot		-13.630
	28.264	36.370
TOTAAL ACTIVA	**54.506**	**68.017**
PASSIVA		
Vlottende passiva		
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
- Overige schulden	18.044	18.044
Overlopende passiva		
- Nog te betalen bedragen		
Factuur Waterschap Hollandse Delta inzake vergoeding voeren administratie van de GR Slibverwerking		
- factuur 2016003807 Waterschap Hollandse Delta	31.330	
- factuur 2015001751 WSHD		44.841
Overige nog te ontvangen facturen		
- accountant	5.000	5.000
- nog te vergoeden aan deelnemers	77	77
- standaard bankverklaring	55	55
	36.462	49.973
TOTAAL PASSIVA	**54.506**	**68.017**

De GR Slibverwerking staat garant voor de volgende gewaarborgde geldleningen per 31 december 2016:

Lening	Financiele instelling	Stortingsdatum	Aflossing	Aflossingsjaar	Aflossingswijze	Rente %	**Restant leningen**
IV	Nederlandse Waterschapsbank	01-06-06	01-06-16	2016	Bullet	3,66%	-
V	Nederlandse Waterschapsbank	27-06-08	27-06-18	2018	Bullet	4,99%	5.000
VII	Nederlandse Waterschapsbank	01-03-11	01-03-21	2021	Lineair	3,43%	16.758
67-B	Bank Nederlandse Gemeenten	18-01-16	18-01-26	2026	Lineair	0,86%	8.484
							30.242

De geldleningen genoemd onder IV-V, VI en VII zijn de reeds afgesloten en lopende gegarandeerde geldleningen. De overeenkomsten voor deze leningen zijn ondertekend door de individuele waterschappen in verband met de borgtochtverklaring. De geldlening genoemd onder 67-B is een nieuw afgesloten geldlening en deze overeenkomst is aangegaan door HVC met als onderlegger de Ballotage-overeenkomst B van 11 januari 2010.

Het overzicht van de leningen per 31 december 2015 was:

Lening	Financiele instelling	Stortingsdatum	Aflossing	Aflossingsjaar	Aflossingswijze	Rente %	**Restant leningen**
IV	Nederlandse Waterschapsbank	01-06-06	01-06-16	2016	Bullet	3,66%	17.000
V	Nederlandse Waterschapsbank	27-06-08	27-06-18	2018	Bullet	4,99%	5.000
VII	Nederlandse Waterschapsbank	01-03-11	01-03-21	2021	Lineair	3,43%	20.109
							42.109

De oorspronkelijke bedragen van de geldleningen waren:
- Lening IV: € 17.000.000
- Lening V: € 5.000.000
- Lening VII: € 33.515.000
- Lening 67-B: € 8.484.000

Ten aanzien van het schatkistbankieren wordt dagelijks beoordeeld of de rekening-courant van de GR Slibverwerking bij de NWB moet worden 'afgeroomd' naar of moet worden aangevuld van de rekening bij de schatkist. De GR mag maximaal het drempelbedrag buiten de schatkist aanhouden (op de rekening-courant bij NWB). Het drempelbedrag is gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal (zijnde € 456.090), zijnde € 3.421. Voor het drempelbedrag geldt echter een minimum van € 250.000. Hieronder is te zien dat voor de GR Slibverwerking in heel 2016 onder het drempelbedrag gebleven is.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
		Verslagjaar			
(1)	**Drempelbedrag**	**250**			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	**Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen**	**21**	**4**	**8**	**7**
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	229	246	242	243
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
		Verslagjaar			
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	456			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	456			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	250			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	1.933	362	726	629
(5b)	Dagen in het kwartaal	91	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	21	4	8	7

De GR Slibverwerking heeft daarmee in 2016 voldaan aan de verplichtingen rondom het schatkistbankieren.

4.6. Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Met ingang van 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) van kracht. De WNT normeert de bezoldiging (het bezoldigingsmaximum) en ontslagvergoedingen van topfunctionarissen in de (semi)publieke sector. Indien de bezoldiging en/of een ontslagvergoeding van een topfunctionaris de wettelijke norm overschrijdt, dient het meerdere teruggevorderd te worden van de betreffende topfunctionaris. In de wet is tevens geregeld wie als topfunctionaris dient te worden aangemerkt.

Het algemeen bestuur bestaat per 5 december 2016 uit:
- Voorzitter, de heer J. Haan (Hoogheemraadschap van Rijnland)
- De heer J.W.A. van Olphen (Hoogheemraadschap van Delfland)
- De heer R. Smits (Hoogheemraadschap van Delfland)
- De heer M. Kastelein (Hoogheemraadschap van Rijnland)
- De heer P. van den Eijnde (Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard)
- Mevrouw A. van Zoelen (Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard)
- De heer J.J.M. van Oorschot (waterschap Hollandse Delta)
- De heer L. Struijk (waterschap Hollandse Delta)
- De heer G. Nieuwenhuis (Waterschap Rivierenland)
- Mevrouw H. Roorda (Waterschap Rivierenland)

Het dagelijks bestuur bestaat per 5 december 2016 uit:
- Voorzitter, de heer J. Haan (Hoogheemraadschap van Rijnland)
- Mevrouw A. van Zoelen (Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard)
- De heer J.J.M. van Oorschot (waterschap Hollandse Delta)

De secretaris van de Gemeenschappelijke Regeling is mr. M. (Martin) Dijkgraaf (waterschap Hollandse Delta).

De leden van het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de secretaris zijn onbezoldigd binnen de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009.

Bijlage 1: Overzicht leningen HVC

Het bedrag dat door de financiers is verstrekt onder voorwaarde van artikel 7 (hoofdelijke garantstelling aandeelhouders B)
van de Ballotageovereenkomst van de Aandeelhouders B van de N.V. HVC (gedateerd 11 januari 2010) bedraagt :

Lening	Financiele instelling	Stortingsdatum	Aflossing	Aflossingsjaar	Aflossingswijze	Rente %	**Restant leningen**	Aflossings	Garantstellings provisie
Stand eind 2014:									
IV	Nederlandse Waterschapsbank	01-06-06	01-06-16	2016	Bullet	3,66%	17.000		
V	Nederlandse Waterschapsbank	27-06-08	27-06-18	2018	Bullet	4,99%	5.000		
VII	Nederlandse Waterschapsbank	01-03-11	01-03-21	2021	Lineair	3,43%	23.461	3.352	
							45.461	**3.352**	455
Stand eind 2015:									
IV	Nederlandse Waterschapsbank	01-06-06	01-06-16	2016	Bullet	3,66%	17.000	-	
V	Nederlandse Waterschapsbank	27-06-08	27-06-18	2018	Bullet	4,99%	5.000		
VII	Nederlandse Waterschapsbank	01-03-11	01-03-21	2021	Lineair	3,43%	20.109	3.352	
							42.109	**3.352**	421
Stand eind 2016:									
IV	Nederlandse Waterschapsbank	01-06-06	01-06-16	2016	Bullet	3,66%	-	17.000	
V	Nederlandse Waterschapsbank	27-06-08	27-06-18	2018	Bullet	4,99%	5.000		
VII	Nederlandse Waterschapsbank	01-03-11	01-03-21	2021	Lineair	3,43%	16.758	3.352	
67-B	Bank Nederlandse Gemeenten	18-01-16	18-01-26	2026	Lineair	0,86%	8.484	-	
							30.242	**3.352**	302
Stand eind 2017:									
V	Nederlandse Waterschapsbank	27-06-08	27-06-18	2018	Bullet	4,99%	5.000		
VII	Nederlandse Waterschapsbank	01-03-11	01-03-21	2021	Lineair	3,43%	13.406	3.352	
67-B	Bank Nederlandse Gemeenten	18-01-16	18-01-26	2026	Lineair	0,86%	7.636	848	
70	Nederlandse Waterschapsbank	16-01-17	16-01-27	2027	Lineair	1,17%	536		
NIEUW	NIEUWE LENING 2017			2027	Lineair		2.573		
							29.151	**4.200**	292
Stand eind 2018:									
V	Nederlandse Waterschapsbank	27-06-08	27-06-18	2018	Bullet	4,99%	-	5.000	
VII	Nederlandse Waterschapsbank	01-03-11	01-03-21	2021	Lineair	3,43%	10.055	3.352	
67-B	Bank Nederlandse Gemeenten	18-01-16	18-01-26	2026	Lineair	0,86%	6.788	848	
70	Nederlandse Waterschapsbank	16-01-17	16-01-27	2027	Lineair	1,17%	482	54	
73	Nederlandse Waterschapsbank	15-01-18	15-01-28	2028	Lineair	1,37%	5.003		
NIEUW	NIEUWE LENING 2017			2027	Lineair		2.316	257	
NIEUW	NIEUWE LENING 2018			2028	Lineair		2.962		
							27.606	**9.510**	276
Stand eind 2019:									
VII	Nederlandse Waterschapsbank	01-03-11	01-03-21	2021	Lineair	3,43%	6.703	3.352	
67-B	Bank Nederlandse Gemeenten	18-01-16	18-01-26	2026	Lineair	0,86%	5.940	848	
70	Nederlandse Waterschapsbank	16-01-17	16-01-27	2027	Lineair	1,17%	429	54	
73	Nederlandse Waterschapsbank	15-01-18	15-01-28	2028	Lineair	1,37%	4.503	500	
NIEUW	NIEUWE LENING 2017			2027	Lineair		2.059	257	
NIEUW	NIEUWE LENING 2018			2028	Lineair		2.666	296	
NIEUW	NIEUWE LENING 2019			2029	Lineair		4.518		
							26.817	**5.306**	268
Stand eind 2020:									
VII	Nederlandse Waterschapsbank	01-03-11	01-03-21	2021	Lineair	3,43%	3.351	3.352	
67-B	Bank Nederlandse Gemeenten	18-01-16	18-01-26	2026	Lineair	0,86%	5.092	848	
70	Nederlandse Waterschapsbank	16-01-17	16-01-27	2027	Lineair	1,17%	375	54	
73	Nederlandse Waterschapsbank	15-01-18	15-01-28	2028	Lineair	1,37%	4.003	500	
NIEUW	NIEUWE LENING 2017			2027	Lineair		1.802	257	
NIEUW	NIEUWE LENING 2018			2028	Lineair		2.370	296	
NIEUW	NIEUWE LENING 2019			2029	Lineair		4.066	452	
							21.059	**5.758**	211
Stand eind 2021:									
VII	Nederlandse Waterschapsbank	01-03-11	01-03-21	2021	Lineair	3,43%	-	3.350	
67-B	Bank Nederlandse Gemeenten	18-01-16	18-01-26	2026	Lineair	0,86%	4.244	848	
70	Nederlandse Waterschapsbank	16-01-17	16-01-27	2027	Lineair	1,17%	322	54	
73	Nederlandse Waterschapsbank	15-01-18	15-01-28	2028	Lineair	1,37%	3.503	500	
NIEUW	NIEUWE LENING 2017			2027	Lineair		1.546	257	
NIEUW	NIEUWE LENING 2018			2028	Lineair		2.074	296	
NIEUW	NIEUWE LENING 2019			2029	Lineair		3.614	452	
							15.303	**5.757**	153
Stand eind 2022:									
67-B	Bank Nederlandse Gemeenten	18-01-16	18-01-26	2026	Lineair	0,86%	3.396	848	
70	Nederlandse Waterschapsbank	16-01-17	16-01-27	2027	Lineair	1,17%	268	54	
73	Nederlandse Waterschapsbank	15-01-18	15-01-28	2028	Lineair	1,37%	3.003	500	
NIEUW	NIEUWE LENING 2017			2027	Lineair		1.289	257	
NIEUW	NIEUWE LENING 2018			2028	Lineair		1.778	296	
NIEUW	NIEUWE LENING 2019			2029	Lineair		3.162	452	
							12.896	**2.407**	129
Stand eind 2023:									
67-B	Bank Nederlandse Gemeenten	18-01-16	18-01-26	2026	Lineair	0,86%	2.548	848	
70	Nederlandse Waterschapsbank	16-01-17	16-01-27	2027	Lineair	1,17%	214	54	
73	Nederlandse Waterschapsbank	15-01-18	15-01-28	2028	Lineair	1,37%	2.503	500	
NIEUW	NIEUWE LENING 2017			2027	Lineair		1.033	257	
NIEUW	NIEUWE LENING 2018			2028	Lineair		1.482	296	
NIEUW	NIEUWE LENING 2019			2029	Lineair		2.710	452	
							10.490	**2.407**	105
Stand eind 2024:									
67-B	Bank Nederlandse Gemeenten	18-01-16	18-01-26	2026	Lineair	0,86%	1.700	848	
70	Nederlandse Waterschapsbank	16-01-17	16-01-27	2027	Lineair	1,17%	161	54	
73	Nederlandse Waterschapsbank	15-01-18	15-01-28	2028	Lineair	1,37%	2.003	500	
NIEUW	NIEUWE LENING 2017			2027	Lineair		776	257	
NIEUW	NIEUWE LENING 2018			2028	Lineair		1.186	296	
NIEUW	NIEUWE LENING 2019			2029	Lineair		2.258	452	
							8.084	**2.407**	81

Bijlage 2: Aangeleverde hoeveelheid slib, zand en droge stof

	begroot (jaar)			t/m december			% aanvoer	
	ton ds	ton	% ds	ton ds	ton	% ds	ton ds	ton
Delfland	17732	81373	21,8%	17694	77017	23,0%	99,8%	94,6%
Rijnland	20489	100490	22,0%	21716	102282	21,2%	106,0%	101,8%
Rivierenland	4450	21948	20,3%	4627	23468	19,7%	104,0%	106,9%
Schieland	6909	30708	22,5%	7057	32198	21,9%	102,1%	104,9%
Hollandse Delta	18951	79219	23,9%	18554	78868	23,5%	97,9%	99,6%
totaal aandeelhouders	68531	313738	21,8%	69649	313834	22,2%	101,6%	100,0%
alleen slib								
n.b. er is gecorrigeerd voor nat slib van Lyondell binnenkomt								

Slibverwerking

Ten aanzien van de slibverwerking zelf staan hieronder de begrote en daadwerkelijk aangeleverde hoeveelheden slib (in ton) per deelnemend waterschap toegelicht:

Aangeleverd slib in 2016 (ton)	**Begroting**	**Werkelijk**	**%**
Delfland	81.373	77.017	94,60%
Rijnland	100.490	102.282	101,80%
Rivierenland	21.948	23.468	106,90%
Schieland	30.708	32.198	104,90%
Hollandse Delta	79.219	78.868	99,60%
Totaal	**313.738**	**313.834**	**100,00%**

Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking

Handelsweg 100
2988 DC Ridderkerk
telefoon: 088-9743149

Onderwerp: Kadernota 2018

u1700122

Aan algemene besturen van de deelnemers van de gemeenschappelijke regeling slibverwerking

VERZONDEN 04 JAN. 2017

Ridderkerk, 4 januari 2017.

Geacht college,

Bijgevoegd treft u aan de Kadernota 2018. In deze Kadernota worden de contouren voor de begroting 2018 van de gemeenschappelijke regeling geschetst. Met deze Kadernota wordt het bestuur van het deelnemende waterschap in staat gesteld in een vroeg stadium kennis te nemen van de bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling en deze in te passen in de eigen begroting. De wet heeft hier niet voorzien in het indienen van zienswijzen.

In deze Kadernota zijn de te verwachten hoeveelheden aan te bieden zuiveringsslib opgenomen. Het tarief wordt jaarlijks vastgesteld door de Raad van Commissarissen van HVC. Daarom is in deze Kadernota geen prognose van de te verwachten jaarlijkse bijdrage aan HVC opgenomen. Tot nu toe zijn de tarieven in het algemeen verhoogd met de inflatie. Daarmee zijn de tarieven gebleven binnen de bandbreedte, die is geschetst bij de verkoop van DRSH aan HVC.

In 2016 is gestart met een studie naar de strategie hoe in de toekomst om te gaan met de verwerking van zuiveringsslib. Thans wordt deze verwerkt in een mono verbrander. In het najaar zal tijdens de jaarlijkse strategische conferentie een aantal globale denkrichtingen worden uitgewerkt. We voorzien een mogelijkheid dat er in 2018 nog aanvullend onderzoek nodig is en stellen voor dat buiten de GR te financieren.

De ontwerpbegroting 2018 zal in de maand maart 2017 aan u worden gezonden. Daar kunt u binnen 8 weken een zienswijze bij de gemeenschappelijke regeling indienen. Na vaststelling door het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling kunnen zienswijzen worden ingediend bij Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland.

Wij verwachten u hiermede voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Namens het dagelijks bestuur van
de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking.

M. Dijkgraaf

Secretaris

J.C.H. Haan,

voorzitter

Kadernota
2018

Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking

Opgesteld door	: Secretariaat Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking
Datum	: 14 december 2016
Versie	: 2

Inhoud

1. Inleiding 4
1.1. Algemeen 4
1.2. Doelstelling 4
1.3. Bestuurlijke ontwikkeling 5
1.4. Leeswijzer 5
2. Programmaplan 6
2.1. Wat willen we bereiken? 6
2.2. Wat gaan we daarvoor doen? 6
2.3. Wat gaat het kosten? 8
3. Paragrafen 9
3.1. Weerstandsvermogen 9
3.2. Financiering 9
3.3. Verbonden partijen 9
4. Exploitatiebegroting en geprognosticeerde balans 11
4.1. Waarderingsgrondslagen 11
4.2. Exploitatiebegroting 11
4.3. Toelichting op de exploitatiebegroting 12
4.4. Geprognosticeerde balans 13
4.5. Toelichting op de geprognosticeerde balans 13
Bijlage 1: Gegarandeerde geldleningen HVC 14
Bijlage 2: Prognose afvoer slib en zand 15

1. Inleiding

1.1. Algemeen

De verwerking van slib is een activiteit waaraan vanuit maatschappelijk oogpunt steeds meer eisen worden gesteld, onder andere op het gebied van duurzaamheid en kosteneffectiviteit. Om ook op de langere termijn duurzame en kosteneffectieve oplossingen te kunnen nastreven, hebben hoogheemraadschap van Delfland, hoogheemraadschap van Rijnland, hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, waterschap Hollandse Delta en waterschap Rivierenland de samenwerking gezocht. Dit heeft geleid tot de instelling van DRSH NV[1].

Op 1 januari 2010 is DRSH NV door de aandeelhoudende waterschappen in eigendom overgedragen aan de NV HVC. Als gevolg van deze overdracht hebben de waterschappen een gezamenlijk belang verkregen in NV HVC van circa 13%[2]. Dit belang is in september 2011 overgedragen aan de in 2010 opgerichte Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009 (GR Slibverwerking).

Als gevolg van de uitgifte van aandelen aan nieuwe HVC aandeelhouders in 2011 is het belang sinds januari 2014 circa 12% in NV HVC. Het waterschapsbelang is verankerd in de statuten en de ballotageovereenkomst en staat daarin op een gelijk niveau met de andere aandeelhoudersbelangen (gemeenten) in de NV HVC.

In 2016 is gestart met een studie naar de strategie hoe in de toekomst om te gaan met de verwerking van zuiveringsslib. Thans wordt deze verwerkt in een mono verbrander. In het najaar zal tijdens de jaarlijkse strategische conferentie een aantal globale denkrichtingen worden uitgewerkt. We voorzien een mogelijkheid dat er in 2018 nog aanvullend onderzoek nodig is en stellen voor dat buiten de GR te financieren.

1.2. Doelstelling

De GR Slibverwerking heeft tot doel de behartiging en coördinatie van de belangen van de deelnemende waterschappen met betrekking tot de verwerking van zuiveringsslib en de gezamenlijke ontwikkelingen in de afvalwaterketen. De kerntaak van de gemeenschappelijke regeling is het gezamenlijk behartigen van het aandeelhouderschap in de NV HVC en het afstemmen van de activiteiten die met of door NV HVC ten behoeve van de in de gemeenschappelijke regeling deelnemende waterschappen worden uitgevoerd. Hiertoe oefent de GR een actief aandeelhouderschap uit, om namens de deelnemende waterschappen een nauwe betrokkenheid bij ontwikkelingen en innovatie in afval- en slibverwerking te borgen.

Zeggenschap binnen de NV HVC is niet alleen direct gebonden aan het percentage van het aandeelhouderschap in de NV HVC, maar vooral aan de manier waarop het aandeelhouderschap wordt ingevuld.

Afvalverwerking en biomassaverwerking (waaronder het zuiveringsslib valt) hebben steeds meer raakvlakken. De uitvoering van de activiteiten vergt nagenoeg dezelfde disciplines. Door deelname in de NV HVC hebben de waterschappen toegang tot kansen ten aanzien van de inzet van technologische en organisatorische innovaties als gevolg van de investeringen die HVC doet op het gebied van afvalstoffenverwerking en energieopwekking. Met de deelname in de NV HVC beogen de waterschappen eveneens invulling te geven aan de ambitie voor invulling van de duurzaamheidsvraag.

[1] DRSH Zuiveringsslib NV
[2] De deelnemende waterschappen bezitten gezamenlijk 397 aandelen in de NV HVC.

1.3. Bestuurlijke ontwikkeling

Vanaf de oprichting van de GR Slibverwerking tot eind 2013 heeft HVC het secretariaat van de GR ingevuld. Het bestuur heeft in 2013 besloten het secretariaat met ingang van 2014 te bemannen vanuit de waterschappen zelf. Vanaf dat moment worden de volgende werkzaamheden uitgevoerd door waterschap Hollandse Delta:

- Invulling rol secretaris inclusief ondersteuning
- Opstellen van de producten behorende tot de Planning & Control-cyclus
- Financieel beheer

Wijziging Wet gemeenschappelijke regelingen

In 2016 hebben de deelnemende waterschappen in verband met de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen besloten tot de uitbreiding van het aantal leden van het algemeen bestuur. Er zijn nu twee vertegenwoordigers per deelnemer. Hier door is er nu in het algemeen bestuur conform de nieuwe wetgeving een meerderheid ten opzichte van het dagelijks bestuur.

Het algemeen bestuur bestaat per 5 december 2016 uit:

- Voorzitter, de heer J. Haan (Hoogheemraadschap van Rijnland)
- De heer J.W.A. van Olphen (Hoogheemraadschap van Delfland)
- De heer R. Smits (Hoogheemraadschap van Delfland)
- De heer M. Kastelein (Hoogheemraadschap van Rijnland)
- De heer P. van den Eijnde (Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard)
- Mevrouw A. van Zoelen (Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard)
- De heer J.J.M. van Oorschot (waterschap Hollandse Delta)
- De heer L. Struijk (waterschap Hollandse Delta)
- De heer G. Nieuwenhuis (Waterschap Rivierenland)
- Mevrouw H. Roorda (Waterschap Rivierenland)

Het dagelijks bestuur bestaat uit:

- Voorzitter, de heer J. Haan (Hoogheemraadschap van Rijnland)
- Mevrouw A. van Zoelen (Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard)
- De heer J.J.M. van Oorschot (waterschap Hollandse Delta)

Bij de aanvang van de bestuursperiode is afgesproken dat na twee jaar het voorzitterschap en het dagelijks bestuur zou wijzigen. Per 5 december 2016 heeft de heer Haan (Hoogheemraadschap van Rijnland) het voorzitterschap overgenomen van de heer Van Olphen (Hoogheemraadschap van Delfland). Tevens heeft de heer Van Olphen zijn plaats in het dagelijks bestuur overgedragen aan de heer Van Oorschot (waterschap Hollandse Delta).

Externe ontwikkelingen

Verder heeft de algemeen directeur van HVC in 2016 afscheid genomen. Naar aanleiding hiervan is het beloningsbeleid van HVC actueel geworden en vindt op bestuurlijk niveau overleg plaats met de Raad van Commissarissen.

1.4. Leeswijzer

In hoofdstuk 2 van voorliggende begroting wordt ingegaan op het programmaplan. In dit hoofdstuk zal antwoord gegeven worden op de vragen: "Wat willen we bereiken?", "Wat gaan we daarvoor doen?", "Wat gaat het kosten?". De verplichte paragrafen komen aan de orde in hoofdstuk 3. De grondslagen voor de waardering van activa en passiva, balans, toelichting op de balans evenals een overzicht van de lasten en baten inclusief toelichting zijn opgenomen in hoofdstuk 4. Afgesloten wordt met een tweetal bijlagen, in de eerste bijlage wordt inzicht gegeven in de gegarandeerde geldleningen aan HVC. De prognose voor de afvoer van slib en zand is opgenomen in bijlage 2.

2. Programmaplan

2.1. Wat willen we bereiken?

De algemene doelstellingen van de gemeenschappelijke regeling zijn gedefinieerd in artikel 3 en 4 van de gemeenschappelijke regeling.

Artikel 3 Belangen
Het Openbaar Lichaam behartigt de belangen van de Waterschappen op het terrein van:
(i) het transporteren of doen transporteren van zuiveringsslib naar verwerkingsinstallaties, stortplaatsen of andere eindbestemmingen;
(ii) het gecontroleerd storten of verwerken of doen storten of doen verwerken van zuiveringsslib in verbrandingsinstallaties of op andere wijze; [3]
(iii) het afvoeren en storten of doen afvoeren en doen storten van asresten of andere restproducten van de verwerking van zuiveringsslib, voor zover geen nuttig gebruik daarvan mogelijk is;
(iv) het afzetten of doen afzetten van zuiveringsslib en/of restproducten van de verwerking daarvan voor nuttig gebruik; en
(v) het produceren van duurzame energie en de interne afzet daarvan.

Artikel 4 - Taken en bevoegdheden
Ten behoeve van de behartiging van de in artikel 3 genoemde belangen, is het Openbaar lichaam belast met en bevoegd tot:
a het verwerven, houden, beheren en vervreemden voor de Waterschappen van aandelen in het kapitaal van HVC;
b het toetreden tot een ballotageovereenkomst, waaronder in elk geval de Ballotageovereenkomst B, met HVC;
c het garant staan voor de verplichtingen van HVC krachtens door HVC gesloten overeenkomsten van geldlening, conform het bepaalde in artikel 7 van de Ballotageovereenkomst B;
d het actief invulling geven aan het aandeelhouderschap in HVC door ketenontwikkelingen, onderling en met HVC te bespreken, die in brede zin verband houden met slibverwerking en duurzaamheid;
e het, op basis van hoeveelheden tonnages door HVC verwerkt zuiveringsslib, factureren aan de Waterschappen;
f het benoemen van een commissaris in de raad van commissarissen van HVC namens de Waterschappen.
g het actief uitoefenen van de stemrechten verbonden aan de aandelen die het Openbaar lichaam in HVC houdt;
h het goed uitvoering en inhoud geven aan ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid;
i het bewaken en proactief invullen van de afspraken en normen op het gebied van corporate governance, zoals onder meer vastgelegd in de Nederlandse corporate governance code.

Daarnaast beoogt het orgaan (dit om de regeling van de rechtspersoon te onderscheiden) in 2018:
- Een door het Algemeen Bestuur vastgestelde jaarrekening 2017 op te leveren;
- Een door het Algemeen Bestuur vastgestelde begroting 2019 op te leveren;
- Een door het Algemeen Bestuur vastgestelde kadernota 2020 op te leveren;
- Uitvoering te geven aan de door het Dagelijks - en Algemeen Bestuur genomen besluiten.

2.2. Wat gaan we daarvoor doen?

Het orgaan wil de belangen van de deelnemende waterschappen zo goed mogelijk behartigen en haar taken zo goed mogelijk uitvoeren.

Belangen
De belangenbehartiging wordt voorbereid in de Ambtelijke Ondersteuning Groep (OAGR), waarin medewerkers van de deelnemende waterschappen en HVC zitting hebben. Zij bereiden de adviezen aan het bestuur voor.

[3] Binnen de Nederlandse wetgeving is alleen thermische reiniging van zuiveringsslib toegestaan. Storten is verboden.

Ad i: Met de overdracht van de verbrandingsinstallatie aan HVC is de kwaliteit van de bedrijfsvoering gewaarborgd.
Ad ii: Er zijn goede afspraken met HVC gemaakt over het transport van het zuiveringsslib naar de installatie. Optimalisatie is verder mogelijk door een verbeterde toegankelijkheid van de installaties, zodat HVC zelfstandig kan lossen.
Ad iii: HVC heeft aan het orgaan verzocht of het een constante aanvoer van zuiveringsslib kan garanderen, opdat de asresten gebruikt kunnen worden voor de terugwinning van fosfaat. Het huidige as wordt overeenkomstig de daarop betrekking hebbende regelgeving gestort.
Ad iv: Zie ad iii
Ad v: Na een aanbesteding wordt duurzame energie van een andere leverancier afgenomen.

Taken
Ad a t/m c: De taken onder a tot en met c zijn uitgevoerd. U kunt deze onderwerpen terug vinden in de programmabegroting en jaarrekening van de deelnemende waterschappen.

Ad d: Met een gedegen voorbereiding door de ambtelijke ondersteuningsgroep en behandeling hiervan in het dagelijks en algemeen bestuur van het orgaan kan een adequate invulling gegeven worden aan het aandeelhouderschap. Dit betreft zowel de inhoudelijke invulling daarvan als het verwerven van draagvlak onder de deelnemers.

Ad e: Met de overdracht van de bevoegdheden van het secretariaat van HVC kan het orgaan thans invulling geven aan de facturatie van geleverde tonnen slib aan de deelnemende waterschappen. Overigens voert HVC deze betalingen in mandaat uit. Echter, de bevoegdheid is nu op de juiste plaats neergelegd.

Ad f: de GR heeft de bevoegdheid een commissaris in de Raad van Commissarissen te benoemen. In 2015 is de heer J.H. Oosters, dijkgraaf van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard herbenoemd.

Ad g: zie onder sub e.

Ad h: duurzaamheid; dit onderwerp is voortdurend onder de aandacht. Het bedrijf waar HVC in februari 2015 een overeenkomst mee heeft gesloten, is in 2016 gestart met de voorbereiding van de bouw van een productielijst van fosfaaterts. De productielijn voor terugwinning van fosfaat uit het as van het verbrande zuiveringsslib zal naar verwachting in 2018 in gebruik worden genomen. Doordat HVC duurzaam energie opwekt, worden zogenaamde duurzaamheidscredits aan de waterschappen toegerekend. Deze credits dragen bij aan de realisatie van de duurzaamheidsdoelstellingen van de deelnemende waterschappen. Nader onderzoek heeft aangetoond dat deze credits inderdaad kunnen worden toegerekend.

Ad i: aan het onderwerp governance is als eerste invulling gegeven door vanaf 2014 zelf het secretariaat te verzorgen. In 2015 zijn acties in gang gezet om een duidelijk onderscheid te maken tussen het dagelijks en algemeen bestuur. Hiermee is een duidelijke scheiding aangebracht tussen het aandeelhoudersbelang en de belangen van HVC. In de jaarrekening 2016 zal hier nader over gerapporteerd worden.

Hiertoe zullen in 2018 de stukken ten behoeve van de ambtelijke ondersteuningsgroep, het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur worden voorbereid. De door het dagelijks - en algemeen bestuur genomen besluiten zullen worden uitgevoerd. Tot deze stukken behoren in ieder geval de jaarrekening 2017, de begroting 2019 en de kadernota 2020.

Tevens zal ingezet worden op het uitvoeren van de acties ten aanzien van:
- Inzicht over de opbouw en het verloop van de tarieven voor de komende 15 jaar.
- Het starten van bestuurlijk overleg met andere partijen om vraagstukken voor een gezamenlijke toekomst te onderzoeken. Door het algemeen bestuur is een oproep aan HVC gedaan om in overleg met SNB te gaan om de samenwerking te intensiveren. SNB heeft aangegeven eerst een strategische studie te willen doen. Dat betekent, dat eerst eind

2017 dit verder kan worden opgepakt. Ook met andere partijen wordt gekeken naar intensievere samenwerking. Deze zijn onder andere Waternet, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en de Commissie water en Emissie van de Unie van Waterschappen.

2.3. Wat gaat het kosten?

Kosten gemeenschappelijke regeling

De gemeenschappelijke regeling staat garant voor de uitstaande geldleningen ten behoeve van slibverwerkingsactiviteiten die NV HVC heeft bij de Nederlandse Waterschapsbank. Door deze garantstelling kan NV HVC tegen lagere rentetarieven leningen aantrekken. Het voordeel wat NV HVC hierdoor realiseert, wordt voor een deel, zijnde 1% van de gegarandeerde som aan leningen, uitgekeerd aan de garantstellers. De uitbetaling van deze provisie vindt plaats via de gemeenschappelijke regeling. Dit betekent dat HVC de provisie betaalt aan de gemeenschappelijke regeling. Waterschap Hollandse Delta zorgt vanuit haar rol van secretariaat voor betaling van de provisie vanuit de GR naar de deelnemende waterschappen.

De lasten voor het secretariaat worden via de gemeenschappelijke regeling in rekening worden gebracht. De lasten voor het secretariaat bestaan uit:

- De uren voor het voeren van het secretariaat (secretaris, ondersteuning, financiën), deze uren worden doorbelast op basis van de tarieven werken voor derden die door de Verenigde Vergadering van WSHD worden vastgesteld voor 2018;
- Notuleren vergaderingen GR;
- Accountantscontrole.

De lasten voor onderzoeken rechtstreeks gelieerd aan de bedrijfsvoering HVC zullen direct voor rekening van HVC komen. Deze lasten worden dan met de waterschappen verrekend via het tarief per ton verwerkt slib. Eventuele onderzoeken van belang voor of gewenst door de waterschappen zullen de waterschappen zelfstandig oppakken. Facturatie vindt direct dan plaats door het waterschap wat aangewezen is als 'trekker' van dat onderzoek.

De lasten voor het secretariaat worden gezamenlijk gedragen door de deelnemende waterschappen. De kosten worden gelijkelijk verdeeld, dit betekent dat ieder van de waterschappen 20% van de kosten zal dragen.

De verplichtingen voor de lasten inzake het secretariaat zullen worden aangegaan door waterschap Hollandse Delta. Deze lasten zullen dan inclusief onderbouwing door WSHD worden doorbelast aan de gemeenschappelijke regeling. Vanuit de gemeenschappelijke regeling vindt daarna de verdeling en doorbelasting naar de deelnemende waterschappen plaats.

Kosten slibverwerking

De kosten voor de waterschappen ten aanzien van de slibverwerking door HVC worden bepaald door:

- de door de waterschappen aan te leveren hoeveelheid slib;
- het tarief per ton slib dat wordt vastgesteld door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van HVC.

De verwachtingen van de waterschappen ten aanzien van de slibafzet voor de jaren tot en met 2021 zijn opgenomen in bijlage 2.

Vanuit HVC is aangegeven dat de tarieven worden geïndexeerd bij een gelijkblijvende hoeveelheid slib aangeleverd door de aandeelhouders. Indien er wijzigingen komen in de aangeleverde hoeveelheden zal dit consequenties hebben voor het slibverwerkingstarief per ton slib. Overigens zal dit niet op nacalculatiebasis geschieden.

3. Paragrafen

Vanuit het Waterschapsbesluit zijn de volgende paragrafen verplicht:
- Ontwikkelingen sinds het vorig begrotingsjaar
- Uitgangspunten en normen
- Incidentele baten en lasten
- Kostentoerekening
- Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen
- Waterschapsbelastingen
- Weerstandsvermogen
- Financiering
- Verbonden partijen
- Bedrijfsvoering
- EMU-saldo

De relevante paragrafen zijn hieronder opgenomen. De overige paragrafen zijn niet van toepassing.

3.1. Weerstandsvermogen

Financiële risico's

Vanaf de toetreding tot de gemeenschappelijke regeling staan de waterschappen garant voor de financiering van de activiteiten die HVC ten behoeve van de waterschappen uitvoert. In het nieuwe B-plus aandeelhouderschap waartoe in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 4 juli 2013 is besloten, heeft de garantstelling ook betrekking op de financiering van investeringen ter verduurzaming van de activiteiten die ten behoeve van de waterschappen worden uitgevoerd. Zo wordt een deel van de financiering c.q. de daarvoor benodigde garantstelling van de bio-energiecentrale ('BEC') aan de waterschappen toegerekend. Dit aangezien de BEC groene elektriciteit levert voor de bedrijfsvoering van de slibverbrandingsinstallatie (SVI).

Een verdere aanpassing c.q. uitbreiding van de garantstelling zal plaatsvinden afhankelijk van besluitvorming over (financiering van) nieuwe investeringen ten behoeve van de waterschappen. Het continueren van het aandeelhouderschap B betekent een voortzetting van het bestaande principe van lasten- en batendeling.

De aandeelhouders B staan volledig garant voor de Slibverbrandingsinstallatie. Voor de Bio Energie Centrale is de garantstelling naar rato van de aandelenverhouding tussen aandeelhouder A en B, zijnde 12%. In totaal staat de GR garant voor € 28,6 miljoen op 1 januari 2018 (€ 23,2 miljoen uitstaande geldleningen + € 5,4 miljoen BEC). De waterschappen zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de activiteiten. De aansprakelijkheid per waterschap is daardoor € 28,6 miljoen op 1 januari 2018.

3.2. Financiering

De aandeelhoudende waterschappen hebben hun gezamenlijk belang in NV HVC overgedragen aan de GR Slibverwerking. Het eigendom per waterschap wordt bepaald aan de hand van het aantal aandelen. Het eigendom wat de GR Slibverwerking heeft, wordt derhalve gefinancierd door de afzonderlijke waterschappen.

3.3. Verbonden partijen

Om op de langere termijn duurzame en kosteneffectieve oplossingen ten aanzien van de verwerking van slib te kunnen nastreven, hebben hoogheemraadschap van Delfland, hoogheemraadschap van Rijnland, hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, waterschap Hollandse Delta en waterschap Rivierenland de samenwerking gezocht. Dit heeft geleid tot de instelling van DRSH NV.

Op 1 januari 2010 is DRSH NV door de aandeelhoudende waterschappen in eigendom overgedragen aan de NV HVC. Als gevolg van deze overdracht hebben de waterschappen een gezamenlijk belang verkregen in NV HVC van circa 13%. Dit belang is in september 2011 overgedragen aan de in 2010 opgerichte Gemeenschappelijk Regeling Slibverwerking 2009 (GR

Slibverwerking). Als gevolg van de uitgifte van aandelen aan nieuwe HVC aandeelhouders in 2011 is het belang per januari 2014 circa 12% in NV HVC.

Op 4 juli 2013 is in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders besloten verder te gaan in het nieuwe B-plus aandeelhouderschap (zie paragraaf 3.1).

Financiële kerncijfers (x € 1.000):	31-12-2015	31-12-2014
GR Slibverwerking 2009		
- Eigen vermogen	0	0
- Vreemd vermogen	18	18
- Jaarresultaat	0	0
N.V. HVC		
- Eigen vermogen	81.849	68.381
- Vreemd vermogen	687.012	713.404
- Jaarresultaat	13.476	5.137
Het jaarresultaat is het genormaliseerde resultaat na belasting.		

4. Exploitatiebegroting en geprognosticeerde balans

4.1. Waarderingsgrondslagen

Algemene grondslagen voor het opstellen van de begroting

De exploitatiebegroting 2018 is opgesteld conform de voorschriften van de Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen (RBVW). Voor zover niet anders vermeld, worden de activa en passiva gewaardeerd op nominale waarde en afgerond op bedragen van € 1.

De waardering van activa en passiva vindt plaats op basis van historische kosten. Activa en passiva zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, tenzij anders vermeld.

Financiële vaste activa

De participatie in het aandelenkapitaal van NV HVC (kapitaalverstrekking aan een deelneming in de zin van het Waterschapsbesluit[4]) is gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Wanneer de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden. Tot en met het opstellen van voorliggende begroting heeft een dergelijke afwaardering niet plaatsgevonden.

Waarderingsgrondslagen resultaatbepaling

Baten en lasten

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben (stelsel van baten en lasten). Winsten worden slechts in acht genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de rekening bekend zijn.

De exploitatiebegroting voor 2018 sluit met een resultaat van nihil.

4.2. Exploitatiebegroting

Exploitatiebegroting (* €1)	**Begroting 2018**	**Begroting 2017**
Baten		
Garantstellingsprovisie HVC	232.250	268.890
Vergoeding kosten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling	42.000	42.000
Totaal baten	***274.250***	***310.890***
Lasten		
Garantstellingsprovisie Waterschappen	232.250	268.890
Kosten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling	42.000	42.000
Totaal lasten	***274.250***	***310.890***
Resultaat	-	-

De toelichting op de verdeling van de garantstellingsprovisie en de basis voor deze provisie wordt gegeven in paragraaf 4.3. In deze paragraaf is eveneens de specificatie van de lasten voor het secretariaat opgenomen.

[4] Krachtens artikel 4.1 Waterschapsbesluit is er sprake van een deelneming als de GR participeert in het aandelenkapitaal van een NV of een BV.

4.3. Toelichting op de exploitatiebegroting

Toelichting op de exploitatiebegroting (* €1)	Begroting 2018	Begroting 2017
Baten		
Garantstellingsprovisie HVC	**232.250**	**268.890**
Deze provisie bedraagt 1% van het gegarandeerde leningbedrag van:		
- per 1 januari 2017: € 26.889.000		
- per 1 januari 2018: € 23.225.000		
Vergoeding lasten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling		
- Hoogheemraadschap van Delfland (20%)	8.400	8.400
- Hoogheemraadschap van Rijnland (20%)	8.400	8.400
- Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (20%)	8.400	8.400
- Waterschap Hollandse Delta (20%)	8.400	8.400
- Waterschap Rivierenland (20%)	8.400	8.400
	42.000	**42.000**
Totaal baten	***274.250***	***310.890***
Lasten		
Garantstellingsprovisie Waterschappen		
De deelnemende waterschappen ontvangen van de NV HVC een garantstellingsprovisie van 1% van het gegarandeerde leningbedrag. Conform artikel 22 van de statuten wordt de garantstellingsprovisie verdeeld naar rato van het aantal aandelen:		
- Hoogheemraadschap van Delfland (95 aandelen)	55.576	64.344
- Hoogheemraadschap van Rijnland (123 aandelen)	71.957	83.308
- Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (40 aandelen)	23.401	27.092
- Waterschap Hollandse Delta (111 aandelen)	64.936	75.181
- Waterschap Rivierenland (28 aandelen)	16.380	18.965
- Totaal: 397 aandelen	**232.250**	**268.890**
Lasten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling		
- Inzet uren secretariaat (secretaris, ondersteuning, financiën)	32.000	32.000
- Notuleren vergaderingen GR	1.700	1.700
- Notuleren vergaderingen AOGR	2.000	2.000
- Representatiekosten	1.000	1.000
- Accountantscontrole	5.300	5.300
	42.000	**42.000**
Totale lasten	***274.250***	***310.890***
Resultaat	-	-

4.4. Geprognosticeerde balans

OMSCHRIJVING (* €1)	31 december 2018	31 december 2017
ACTIVA		
Vaste activa		
Financiële vaste activa		
- Deelnemingen	18.044	18.044
TOTAAL ACTIVA	**18.044**	**18.044**
PASSIVA		
Vlottende passiva		
- Kortlopende schulden	18.044	18.044
TOTAAL PASSIVA	**18.044**	**18.044**

Bovenstaande balans geeft het bedrag weer van het bezit van de waterschappen in HVC. De verdeling over de verschillende waterschappen wordt toegelicht in paragraaf 4.5.

4.5. Toelichting op de geprognosticeerde balans

OMSCHRIJVING (* €1)	31 december 2018	31 december 2017
ACTIVA		
Vaste activa		
Financiële vaste activa		
- Deelnemingen	18.044	18.044
Op 28 september 2011 hebben de deelnemende waterschappen hun aandelen a € 45,45 per aandeel overgedragen aan de gemeenschappelijke regeling Slibverwerking 2009.		
De aandelenverhouding is als volgt: - Hoogheemraadschap van Delfland (95 aandelen) - Hoogheemraadschap van Rijnland (123 aandelen) - Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (40 aandelen) - Waterschap Hollandse Delta (111 aandelen) - Waterschap Rivierenland (28 aandelen) **- Totaal: 397 aandelen**		
TOTAAL ACTIVA	**18.044**	**18.044**
PASSIVA		
Vlottende passiva		
- Kortlopende schulden	18.044	18.044
TOTAAL PASSIVA	**18.044**	**18.044**

Bijlage 1: Gegarandeerde geldleningen HVC

Aangegeven jaartal geeft de postie van de lening per begin van het betreffende jaar aan.

Leningen bij Nederlandse Waterschaps-Bank	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
IV - V	17.000	17.000	17.000	--	--	--	--	--	--	--	--
VI	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	--	--	--	--	--	--
VII	23.461	20.109	16.757	13.405	10.053	6.701	3.349	--	--	--	--
Herfinanciering	--	--		8.484	8.172	12.273	10.870	9.468	8.066	6.663	5.261
Totaal	45.461	42.109	38.757	26.889	23.225	18.974	14.219	9.468	8.066	6.663	5.261
Boekwaarde	37.605	32.514	29.705	25.981	23.651	19.075	18.157	16.050	14.155	12.092	10.593

De geldleningen genoemd onder IV-V, VI en VII zijn de reeds afgesloten en lopende gegarandeerde geldleningen. De overeenkomsten voor deze leningen zijn ondertekend door de individuele waterschappen in verband met de borgtochtverklaring.

De nieuw aan te trekken geldleningen zijn opgenomen onder herfinanciering.

Geldlening 40.110186 BNG

Omvang	Hoofdsom € 20.712.000 waarvan voor de waterschappen (aandeelhouders B) € 8.484.000
Startdatum	18-1-2016
Looptijd	10 jaar, aflossing lineair
Rentepercentage	0,86%
Overeenkomst ondertekend door	N.V. HVC met als onderlegger de Ballotage-overeenkomst B van 11 januari 2010.

Geldlening 1-28938 bij de NWB

Omvang	€ 5.003.000
Startdatum	15-1-2018
Looptijd	10 jaar, aflossing lineair
Rentepercentage	1,37% per jaar
Overeenkomst ondertekend door	Voorzitter van de GR Slibverwerking 2009 namens de GR Slibverwerking met vermelding van de borgtochtverklaring door de GR Slibverwerking

Geldlening 1-28939 bij de NWB

Omvang	€ 536.000
Startdatum	16-1-2017
Looptijd	10 jaar, aflossing lineair
Rentepercentage	1,17% per jaar
Overeenkomst ondertekend door	Voorzitter van de GR Slibverwerking 2009 namens de GR Slibverwerking met vermelding van de borgtochtverklaring door de GR Slibverwerking

Bijlage 2: Prognose afvoer slib exclusief zand

Onderstaande gegevens zijn de prognose afgegeven door de waterschappen in juli 2016.

	2017	2018	2019	2020	2021
Delfland	77.094	77.094	77.094	77.263	77.837
Rijnland	107.820	107.970	108.730	109.530	111.620
Schieland en de Krimpenerwaard	30.394	26.655	26.538	26.714	26.895
Hollandse Delta	78.305	78.305	78.305	78.305	78.305
Rivierenland	22.072	21.428	21.428	13.477	13.477
	315.685	**311.452**	**312.095**	**305.289**	**308.134**

Ontwerp begroting
2018

Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking

Opgesteld door	: Secretariaat Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking
Datum	: 27 maart 2017
Versie	: 2

Inhoud

1. Inleiding 4
1.1. Algemeen 4
1.2. Doelstelling 4
1.3. Bestuurlijke ontwikkeling 5
1.4. Leeswijzer 5
2. Programmaplan 6
2.1. Wat willen we bereiken? 6
2.2. Wat gaan we daarvoor doen? 6
2.3. Wat gaat het kosten? 8
3. Paragrafen 10
3.1. Weerstandsvermogen 10
3.2. Financiering 10
3.3. Verbonden partijen 10
4. Exploitatiebegroting en geprognosticeerde balans 12
4.1. Waarderingsgrondslagen 12
4.2. Exploitatiebegroting 12
4.3. Toelichting op de exploitatiebegroting 13
4.4. Geprognosticeerde balans 14
4.5. Toelichting op de geprognosticeerde balans 14
Bijlage 1: Prognose afvoer slib exclusief zand 15
Bijlage 2: Meerjarenraming 15

1. Inleiding

1.1. Algemeen

De verwerking van slib is een activiteit waaraan vanuit maatschappelijk oogpunt steeds meer eisen worden gesteld, onder andere op het gebied van duurzaamheid en kosteneffectiviteit. Om ook op de langere termijn duurzame en kosteneffectieve oplossingen te kunnen nastreven, hebben hoogheemraadschap van Delfland, hoogheemraadschap van Rijnland, hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, de rechtsvoorganger van waterschap Hollandse Delta en waterschap Rivierenland de samenwerking gezocht. Dit heeft geleid tot de instelling van DRSH NV[1].

Op 1 januari 2010 is DRSH NV door de aandeelhoudende waterschappen in eigendom overgedragen aan de NV HVC. Als gevolg van deze overdracht hebben de waterschappen een gezamenlijk belang verkregen in NV HVC van circa 13%[2]. Dit belang is in september 2011 overgedragen aan de in 2010 opgerichte Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009 (GR Slibverwerking).

Als gevolg van de uitgifte van aandelen aan nieuwe HVC aandeelhouders in 2011 is het belang sinds januari 2014 circa 12% in NV HVC. Het waterschapsbelang is verankerd in de statuten en de ballotageovereenkomst en staat daarin op een gelijk niveau met de andere aandeelhoudersbelangen (gemeenten) in de NV HVC.

In 2016 is gestart met een studie naar de strategie hoe in de toekomst om te gaan met de verwerking van zuiveringsslib. Thans wordt deze verwerkt in een mono verbrander. In het najaar zal tijdens de jaarlijkse strategische conferentie een aantal globale denkrichtingen worden uitgewerkt. We voorzien een mogelijkheid dat er in 2018 nog aanvullend onderzoek nodig is en stellen voor dat buiten de GR te financieren.

1.2. Doelstelling

De GR Slibverwerking heeft tot doel de behartiging en coördinatie van de belangen van de deelnemende waterschappen met betrekking tot de verwerking van zuiveringsslib en de gezamenlijke ontwikkelingen in de afvalwaterketen. De kerntaak van de gemeenschappelijke regeling is het gezamenlijk behartigen van het aandeelhouderschap in de NV HVC en het afstemmen van de activiteiten die met of door NV HVC ten behoeve van de in de gemeenschappelijke regeling deelnemende waterschappen worden uitgevoerd. Hiertoe oefent de GR een actief aandeelhouderschap uit, om namens de deelnemende waterschappen een nauwe betrokkenheid bij ontwikkelingen en innovatie in afval- en slibverwerking te borgen.

Zeggenschap binnen de NV HVC is niet alleen direct gebonden aan het percentage van het aandeelhouderschap in de NV HVC, maar vooral aan de manier waarop het aandeelhouderschap wordt ingevuld.

Afvalverwerking en biomassaverwerking (waaronder het zuiveringsslib valt) hebben steeds meer raakvlakken. De uitvoering van de activiteiten vergt nagenoeg dezelfde disciplines. Door deelname in de NV HVC hebben de waterschappen toegang tot kansen ten aanzien van de inzet van technologische en organisatorische innovaties als gevolg van de investeringen die HVC doet op het gebied van afvalstoffenverwerking en energieopwekking. Met de deelname in de NV HVC beogen de waterschappen eveneens invulling te geven aan de ambitie voor invulling van de duurzaamheidsvraag.

[1] DRSH Zuiveringsslib NV
[2] De deelnemende waterschappen bezitten gezamenlijk 397 aandelen in de NV HVC.

1.3. Bestuurlijke ontwikkeling

Vanaf de oprichting van de GR Slibverwerking tot eind 2013 heeft HVC het secretariaat van de GR ingevuld. Het bestuur heeft in 2013 besloten het secretariaat met ingang van 2014 te bemannen vanuit de waterschappen zelf. Vanaf dat moment worden de volgende werkzaamheden uitgevoerd door waterschap Hollandse Delta:

- Invulling rol secretaris inclusief ondersteuning
- Opstellen van de producten behorende tot de Planning & Control-cyclus
- Financieel beheer

Wijziging Wet gemeenschappelijke regelingen

In 2016 hebben de deelnemende waterschappen in verband met de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen besloten tot de uitbreiding van het aantal leden van het algemeen bestuur. Er zijn nu twee vertegenwoordigers per deelnemer. Hier door is er nu in het algemeen bestuur conform de nieuwe wetgeving een meerderheid ten opzichte van het dagelijks bestuur.

Het algemeen bestuur bestaat per 5 december 2016 uit:

- Voorzitter, de heer J.C.H. Haan (Hoogheemraadschap van Rijnland)
- De heer J.W.A. van Olphen (Hoogheemraadschap van Delfland)
- De heer R. Smits (Hoogheemraadschap van Delfland)
- De heer M. Kastelein (Hoogheemraadschap van Rijnland)
- De heer P. van den Eijnden (Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard)
- Mevrouw A.M. van Zoelen (Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard)
- De heer J.J.M. van Oorschot (waterschap Hollandse Delta)
- De heer L. Struik (waterschap Hollandse Delta)
- De heer G. Nieuwenhuis (Waterschap Rivierenland)
- Mevrouw H. Roorda (Waterschap Rivierenland)

Het dagelijks bestuur bestaat uit:

- Voorzitter, de heer J.C.H. Haan (Hoogheemraadschap van Rijnland)
- Mevrouw A.M. van Zoelen (Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard)
- De heer J.J.M. van Oorschot (waterschap Hollandse Delta)

Bij de aanvang van de bestuursperiode is afgesproken dat na twee jaar het voorzitterschap en het dagelijks bestuur zou wijzigen. Per 5 december 2016 heeft de heer Haan (Hoogheemraadschap van Rijnland) het voorzitterschap overgenomen van de heer Van Olphen (Hoogheemraadschap van Delfland). Tevens heeft de heer Van Olphen zijn plaats in het dagelijks bestuur overgedragen aan de heer Van Oorschot (waterschap Hollandse Delta).

Externe ontwikkelingen

Verder heeft de algemeen directeur van HVC in 2016 afscheid genomen. Naar aanleiding hiervan is het beloningsbeleid van HVC actueel geworden en vindt op bestuurlijk niveau overleg plaats met de Raad van Commissarissen.

1.4. Leeswijzer

In hoofdstuk 2 van voorliggende begroting wordt ingegaan op het programmaplan. In dit hoofdstuk zal antwoord gegeven worden op de vragen: "Wat willen we bereiken?", "Wat gaan we daarvoor doen?", "Wat gaat het kosten?". De verplichte paragrafen komen aan de orde in hoofdstuk 3. De grondslagen voor de waardering van activa en passiva, balans, toelichting op de balans evenals een overzicht van de lasten en baten inclusief toelichting zijn opgenomen in hoofdstuk 4. Afgesloten wordt met een tweetal bijlagen. De prognose voor de afvoer van slib en zand is opgenomen in bijlage 1. Bijlage 2 bevat de meerjarenraming.

2. Programmaplan

2.1. Wat willen we bereiken?

De algemene doelstellingen van de gemeenschappelijke regeling zijn gedefinieerd in artikel 3 en 4 van de gemeenschappelijke regeling.

Artikel 3 Belangen
Het Openbaar Lichaam behartigt de belangen van de Waterschappen op het terrein van:
(i) het transporteren of doen transporteren van zuiveringsslib naar verwerkingsinstallaties, stortplaatsen of andere eindbestemmingen;
(ii) het gecontroleerd storten of verwerken of doen storten of doen verwerken van zuiveringsslib in verbrandingsinstallaties of op andere wijze; [3]
(iii) het afvoeren en storten of doen afvoeren en doen storten van asresten of andere restproducten van de verwerking van zuiveringsslib, voor zover geen nuttig gebruik daarvan mogelijk is;
(iv) het afzetten of doen afzetten van zuiveringsslib en/of restproducten van de verwerking daarvan voor nuttig gebruik; en
(v) het produceren van duurzame energie en de interne afzet daarvan.

Artikel 4 - Taken en bevoegdheden
Ten behoeve van de behartiging van de in artikel 3 genoemde belangen, is het Openbaar lichaam belast met en bevoegd tot:
a het verwerven, houden, beheren en vervreemden voor de Waterschappen van aandelen in het kapitaal van HVC;
b het toetreden tot een ballotageovereenkomst, waaronder in elk geval de Ballotageovereenkomst B, met HVC;
c het garant staan voor de verplichtingen van HVC krachtens door HVC gesloten overeenkomsten van geldlening, conform het bepaalde in artikel 7 van de Ballotageovereenkomst B;
d het actief invulling geven aan het aandeelhouderschap in HVC door ketenontwikkelingen, onderling en met HVC te bespreken, die in brede zin verband houden met slibverwerking en duurzaamheid;
e het, op basis van hoeveelheden tonnages door HVC verwerkt zuiveringsslib, factureren aan de Waterschappen;
f het benoemen van een commissaris in de raad van commissarissen van HVC namens de Waterschappen.
g het actief uitoefenen van de stemrechten verbonden aan de aandelen die het Openbaar lichaam in HVC houdt;
h het goed uitvoering en inhoud geven aan ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid;
i het bewaken en proactief invullen van de afspraken en normen op het gebied van corporate governance, zoals onder meer vastgelegd in de Nederlandse corporate governance code.

Daarnaast beoogt het orgaan (dit om de regeling van de rechtspersoon te onderscheiden) in 2018:
- Een door het Algemeen Bestuur vastgestelde jaarrekening 2017 op te leveren;
- Een door het Algemeen Bestuur vastgestelde begroting 2019 op te leveren;
- Een door het Algemeen Bestuur vastgestelde kadernota 2020 op te leveren;
- Uitvoering te geven aan de door het Dagelijks - en Algemeen Bestuur genomen besluiten.

2.2. Wat gaan we daarvoor doen?

Het orgaan wil de belangen van de deelnemende waterschappen zo goed mogelijk behartigen en haar taken zo goed mogelijk uitvoeren.

<u>Doelstellingen</u>
In 2018 zullen de stukken ten behoeve van de ambtelijke ondersteuningsgroep, het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur worden voorbereid. De door het dagelijks - en algemeen bestuur

[3] Binnen de Nederlandse wetgeving is alleen thermische reiniging van zuiveringsslib toegestaan. Storten is verboden.

genomen besluiten zullen worden uitgevoerd. Tot deze stukken behoren in ieder geval de jaarrekening 2017, de begroting 2019 en de kadernota 2020.

Tevens zal ingezet worden op het uitvoeren van de acties ten aanzien van:
- Inzicht over de opbouw en het verloop van de tarieven voor de komende 15 jaar.
- Het starten van bestuurlijk overleg met andere partijen om vraagstukken voor een gezamenlijke toekomst te onderzoeken. Door het algemeen bestuur is een oproep aan HVC gedaan om in overleg met SNB te gaan om de samenwerking te intensiveren. SNB heeft aangegeven eerst een strategische studie te willen doen. Dat betekent, dat eerst eind 2017 dit verder kan worden opgepakt. Ook met andere partijen wordt gekeken naar intensievere samenwerking. Deze zijn onder andere Waternet en Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.

Verder verwijzen wij u naar de beschrijving van het geformuleerde beleid in de Kadernota 2018. Belangrijke elementen hierbij zijn de strategiestudie naar de verwerking van slib op lange termijn inclusief een benchmark van slibverwerkingstarieven, de tariefstelling en de fosfaatroute.

Belangen
De belangenbehartiging wordt voorbereid in de Ambtelijke Ondersteuning Groep (OAGR), waarin medewerkers van de deelnemende waterschappen en HVC zitting hebben. Zij bereiden de adviezen aan het bestuur voor.

Ad i: Met de overdracht van de verbrandingsinstallatie aan HVC is de kwaliteit van de bedrijfsvoering gewaarborgd.
Ad ii: Er zijn goede afspraken met HVC gemaakt over het transport van het zuiveringsslib naar de installatie. Optimalisatie is verder mogelijk door een verbeterde toegankelijkheid van de installaties, zodat HVC zelfstandig kan lossen.
Ad iii: HVC heeft aan het orgaan verzocht of het een constante aanvoer van zuiveringsslib kan garanderen, opdat de asresten gebruikt kunnen worden voor de terugwinning van fosfaat. Het huidige as wordt overeenkomstig de daarop betrekking hebbende regelgeving gestort.
Ad iv: Zie ad iii
Ad v: Na een aanbesteding wordt duurzame energie van een andere leverancier afgenomen.

Taken
Ad a t/m c: De taken onder a tot en met c zijn uitgevoerd. U kunt deze onderwerpen terug vinden in de programmabegroting en jaarrekening van de deelnemende waterschappen.

Ad d: Met een gedegen voorbereiding door de ambtelijke ondersteuningsgroep en behandeling hiervan in het dagelijks en algemeen bestuur van het orgaan kan een adequate invulling gegeven worden aan het aandeelhouderschap. Dit betreft zowel de inhoudelijke invulling daarvan als het verwerven van draagvlak onder de deelnemers.

Ad e: Met de overdracht van de bevoegdheden van het secretariaat van HVC kan het orgaan thans invulling geven aan de facturatie van geleverde tonnen slib aan de deelnemende waterschappen. Overigens voert HVC deze betalingen in mandaat uit. Echter, de bevoegdheid is nu op de juiste plaats neergelegd.

Ad f: de GR heeft de bevoegdheid een commissaris in de Raad van Commissarissen te benoemen. In 2015 is de heer J.H. Oosters, dijkgraaf van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard herbenoemd.

Ad g: zie onder sub e.

Ad h: duurzaamheid; dit onderwerp is voortdurend onder de aandacht. Het bedrijf waar HVC in februari 2015 een overeenkomst mee heeft gesloten, is in 2016 gestart met de voorbereiding van de bouw van een productielijn van fosfaaterts. De productielijn voor terugwinning van fosfaat uit het as van het verbrande zuiveringsslib zal naar verwachting in 2018 in gebruik worden genomen. Doordat HVC duurzaam energie opwekt, worden zogenaamde duurzaamheidscredits aan de

waterschappen toegerekend. Deze credits dragen bij aan de realisatie van de duurzaamheidsdoelstellingen van de deelnemende waterschappen. Nader onderzoek heeft aangetoond dat deze credits inderdaad kunnen worden toegerekend.

Ad i: aan het onderwerp governance is als eerste invulling gegeven door vanaf 2014 zelf het secretariaat te verzorgen. In 2015 zijn acties in gang gezet om een duidelijk onderscheid te maken tussen het dagelijks en algemeen bestuur. Hiermee is een duidelijke scheiding aangebracht tussen het aandeelhoudersbelang en de belangen van HVC. In de jaarrekening 2016 zal hier nader over gerapporteerd worden.

2.3. Wat gaat het kosten?

Kosten gemeenschappelijke regeling

De gemeenschappelijke regeling staat garant voor de uitstaande geldleningen ten behoeve van slibverwerkingsactiviteiten die NV HVC heeft bij de Nederlandse Waterschapsbank. Door deze garantstelling kan NV HVC tegen lagere rentetarieven leningen aantrekken. Het voordeel wat NV HVC hierdoor realiseert, wordt voor een deel, zijnde 1% van de gegarandeerde som aan leningen, uitgekeerd aan de garantstellers. De uitbetaling van deze provisie vindt plaats via de gemeenschappelijke regeling. Dit betekent dat HVC de provisie betaalt aan de gemeenschappelijke regeling. Waterschap Hollandse Delta zorgt vanuit haar rol van secretariaat voor betaling van de provisie vanuit de GR naar de deelnemende waterschappen.

De lasten voor het secretariaat worden via de gemeenschappelijke regeling in rekening worden gebracht. De lasten voor het secretariaat bestaan uit:

- De uren voor het voeren van het secretariaat (secretaris, ondersteuning, financiën), deze uren worden doorbelast op basis van de tarieven werken voor derden die door de Verenigde Vergadering van WSHD worden vastgesteld voor 2018;
- Notuleren vergaderingen GR (inclusief die van de AOG);
- Accountantscontrole.

De lasten voor onderzoeken rechtstreeks gelieerd aan de bedrijfsvoering HVC zullen direct voor rekening van HVC komen. Deze lasten worden dan met de waterschappen verrekend via het tarief per ton verwerkt slib. Eventuele onderzoeken van belang voor of gewenst door de waterschappen zullen de waterschappen zelfstandig oppakken. Facturatie vindt direct dan plaats door het waterschap wat aangewezen is als ‘trekker’ van dat onderzoek.

De lasten voor het secretariaat worden gezamenlijk gedragen door de deelnemende waterschappen. De kosten worden gelijkelijk verdeeld, dit betekent dat ieder van de waterschappen 20% van de kosten zal dragen.

De verplichtingen voor de lasten inzake het secretariaat zullen worden aangegaan door waterschap Hollandse Delta. Deze lasten zullen dan inclusief onderbouwing door WSHD worden doorbelast aan de gemeenschappelijke regeling. Vanuit de gemeenschappelijke regeling vindt daarna de verdeling en doorbelasting naar de deelnemende waterschappen plaats.

Kosten slibverwerking

De kosten voor de waterschappen ten aanzien van de slibverwerking door HVC worden bepaald door:

- de door de waterschappen aan te leveren hoeveelheid slib;
- het tarief per ton slib dat wordt vastgesteld door de Raad van Commissarissen van HVC.

De verwachtingen van de waterschappen ten aanzien van de slibafzet voor de jaren tot en met 2021 zijn opgenomen in bijlage 1.

Vanuit HVC is aangegeven dat de tarieven worden geïndexeerd bij een gelijkblijvende hoeveelheid slib aangeleverd door de aandeelhouders. De Raad van Commissarissen stelt ieder jaar in de maand juni het tarief vast voor het volgende jaar. Indien er wijzigingen komen in de aangeleverde hoeveelheden zal dit consequenties hebben voor het slibverwerkingstarief per ton slib voor het

volgende jaar. Een eenmaal door de Raad van Commissarissen vastgesteld tarief wordt niet meer gewijzigd.

3. Paragrafen

Vanuit het Waterschapsbesluit zijn de volgende paragrafen verplicht:
- Ontwikkelingen sinds het vorig begrotingsjaar
- Uitgangspunten en normen
- Incidentele baten en lasten
- Kostentoerekening
- Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen
- Waterschapsbelastingen
- Weerstandsvermogen
- Financiering
- Verbonden partijen
- Bedrijfsvoering
- EMU-saldo

De relevante paragrafen zijn hieronder opgenomen. De overige paragrafen zijn niet van toepassing.

3.1. Weerstandsvermogen

Financiële risico's

Vanaf de toetreding tot de gemeenschappelijke regeling staan de waterschappen garant voor de financiering van de activiteiten die HVC ten behoeve van de waterschappen uitvoert. In het nieuwe B-plus aandeelhouderschap waartoe in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 4 juli 2013 is besloten, heeft de garantstelling ook betrekking op de financiering van investeringen ter verduurzaming van de activiteiten die ten behoeve van de waterschappen worden uitgevoerd. Zo wordt een deel van de financiering c.q. de daarvoor benodigde garantstelling van de bio-energiecentrale ('BEC') aan de waterschappen toegerekend. Dit aangezien de BEC groene elektriciteit levert voor de bedrijfsvoering van de slibverbrandingsinstallatie (SVI).

Een verdere aanpassing c.q. uitbreiding van de garantstelling zal plaatsvinden afhankelijk van besluitvorming over (financiering van) nieuwe investeringen ten behoeve van de waterschappen. Het continueren van het aandeelhouderschap B betekent een voortzetting van het bestaande principe van lasten- en batendeling.

De aandeelhouders B staan volledig garant voor de Slibverbrandingsinstallatie. Voor de Bio Energie Centrale is de garantstelling naar rato van de aandelenverhouding tussen aandeelhouder A en B, zijnde 12%. In totaal staat de GR garant voor € 34,6 miljoen op 1 januari 2018 (€ 29,2 miljoen uitstaande geldleningen + € 5,4 miljoen BEC). De waterschappen zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de activiteiten. De aansprakelijkheid per waterschap is daardoor € 34,6 miljoen op 1 januari 2018.

3.2. Financiering

De aandeelhoudende waterschappen hebben hun gezamenlijk belang in NV HVC overgedragen aan de GR Slibverwerking. Het eigendom per waterschap wordt bepaald aan de hand van het aantal aandelen. Het eigendom wat de GR Slibverwerking heeft, wordt derhalve gefinancierd door de afzonderlijke waterschappen.

3.3. Verbonden partijen

Om op de langere termijn duurzame en kosteneffectieve oplossingen ten aanzien van de verwerking van slib te kunnen nastreven, hebben hoogheemraadschap van Delfland, hoogheemraadschap van Rijnland, hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, de rechtsvoorganger van waterschap Hollandse Delta en waterschap Rivierenland de samenwerking gezocht. Dit heeft geleid tot de instelling van DRSH NV.

Op 1 januari 2010 is DRSH NV door de aandeelhoudende waterschappen in eigendom overgedragen aan de NV HVC. Als gevolg van deze overdracht hebben de waterschappen een gezamenlijk belang verkregen in NV HVC van circa 13%. Dit belang is in september 2011 overgedragen aan de in 2010 opgerichte Gemeenschappelijk Regeling Slibverwerking 2009 (GR

Slibverwerking). Als gevolg van de uitgifte van aandelen aan nieuwe HVC aandeelhouders in 2011 is het belang per januari 2014 circa 12% in NV HVC.

Op 4 juli 2013 is in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders besloten verder te gaan in het nieuwe B-plus aandeelhouderschap (zie paragraaf 3.1).

Financiële kerncijfers (x € 1.000):	31-12-2015	31-12-2014
GR Slibverwerking 2009		
- Eigen vermogen	0	0
- Vreemd vermogen	18	18
- Jaarresultaat	0	0
N.V. HVC		
- Eigen vermogen	81.849	68.381
- Vreemd vermogen	687.012	713.404
- Jaarresultaat	13.476	5.137
Het jaarresultaat is het genormaliseerde resultaat na belasting.		

4. Exploitatiebegroting en geprognosticeerde balans

4.1. Waarderingsgrondslagen

Algemene grondslagen voor het opstellen van de begroting

De exploitatiebegroting 2018 is opgesteld conform de voorschriften van de Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen (RBVW). Voor zover niet anders vermeld, worden de activa en passiva gewaardeerd op nominale waarde en afgerond op bedragen van € 1.

De waardering van activa en passiva vindt plaats op basis van historische kosten. Activa en passiva zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, tenzij anders vermeld.

Financiële vaste activa

De participatie in het aandelenkapitaal van NV HVC (kapitaalverstrekking aan een deelneming in de zin van het Waterschapsbesluit[4]) is gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Wanneer de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden. Tot en met het opstellen van voorliggende begroting heeft een dergelijke afwaardering niet plaatsgevonden.

Waarderingsgrondslagen resultaatbepaling

Baten en lasten

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben (stelsel van baten en lasten). Winsten worden slechts in acht genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de rekening bekend zijn.

De exploitatiebegroting voor 2018 sluit met een resultaat van nihil.

4.2. Exploitatiebegroting

Exploitatiebegroting (* €1)	**Begroting 2018**	**Begroting 2017**
Baten		
Garantstellingsprovisie HVC	291.510	302.420
Vergoeding kosten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling	42.000	42.000
Totaal baten	***333.510***	***344.420***
Lasten		
Garantstellingsprovisie Waterschappen	291.510	302.420
Kosten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling	42.000	42.000
Totaal lasten	***333.510***	***344.420***
Resultaat	**-**	**-**

De toelichting op de verdeling van de garantstellingsprovisie en de basis voor deze provisie wordt gegeven in paragraaf 4.3. In deze paragraaf is eveneens de specificatie van de lasten voor het secretariaat opgenomen.

[4] Krachtens artikel 4.1 Waterschapsbesluit is er sprake van een deelneming als de GR participeert in het aandelenkapitaal van een NV of een BV.

4.3. Toelichting op de exploitatiebegroting

Toelichting op de exploitatiebegroting (* €1)	Begroting 2018	Begroting 2017
Baten		
Garantstellingsprovisie HVC	**291.510**	**302.420**
Deze provisie bedraagt 1% van het gegarandeerde leningbedrag van:		
- per 31 december 2016: € 30.242.000		
- per 31 december 2017: € 29.151.000		
Vergoeding lasten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling		
- Hoogheemraadschap van Delfland (20%)	8.400	8.400
- Hoogheemraadschap van Rijnland (20%)	8.400	8.400
- Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (20%)	8.400	8.400
- Waterschap Hollandse Delta (20%)	8.400	8.400
- Waterschap Rivierenland (20%)	8.400	8.400
	42.000	**42.000**
Totaal baten	***333.510***	***344.420***
Lasten		
Garantstellingsprovisie Waterschappen		
De deelnemende waterschappen ontvangen van de NV HVC een garantstellingsprovisie van 1% van het gegarandeerde leningbedrag. Conform artikel 22 van de statuten wordt de garantstellingsprovisie verdeeld naar rato van het aantal aandelen:		
- Hoogheemraadschap van Delfland (95 aandelen)	69.757	72.368
- Hoogheemraadschap van Rijnland (123 aandelen)	90.317	93.697
- Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (40 aandelen)	29.371	30.471
- Waterschap Hollandse Delta (111 aandelen)	81.505	84.556
- Waterschap Rivierenland (28 aandelen)	20.560	21.329
- Totaal: 397 aandelen	**291.510**	**302.420**
Lasten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling		
- Inzet uren secretariaat (secretaris, ondersteuning, financiën)	32.000	32.000
- Notuleren vergaderingen GR	1.700	1.700
- Notuleren vergaderingen AOGR	2.000	2.000
- Representatiekosten	1.000	1.000
- Accountantscontrole	5.300	5.300
	42.000	**42.000**
Totale lasten	***333.510***	***344.420***
Resultaat	**-**	**-**

4.4. Geprognosticeerde balans

OMSCHRIJVING (* €1)	31 december 2018	31 december 2017
ACTIVA		
Vaste activa		
Financiële vaste activa		
- Deelnemingen	18.044	18.044
TOTAAL ACTIVA	**18.044**	**18.044**
PASSIVA		
Vlottende passiva		
- Kortlopende schulden	18.044	18.044
TOTAAL PASSIVA	**18.044**	**18.044**

Bovenstaande balans geeft het bedrag weer van het bezit van de waterschappen in HVC. De verdeling over de verschillende waterschappen wordt toegelicht in paragraaf 4.5.

4.5. Toelichting op de geprognosticeerde balans

OMSCHRIJVING (* €1)	31 december 2018	31 december 2017
ACTIVA		
Vaste activa		
Financiële vaste activa		
- Deelnemingen	18.044	18.044
Op 28 september 2011 hebben de deelnemende waterschappen hun aandelen a € 45,45 per aandeel overgedragen aan de gemeenschappelijke regeling Slibverwerking 2009.		
De aandelenverhouding is als volgt: - Hoogheemraadschap van Delfland (95 aandelen) - Hoogheemraadschap van Rijnland (123 aandelen) - Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (40 aandelen) - Waterschap Hollandse Delta (111 aandelen) - Waterschap Rivierenland (28 aandelen) **- Totaal: 397 aandelen**		
TOTAAL ACTIVA	**18.044**	**18.044**
PASSIVA		
Vlottende passiva		
- Kortlopende schulden	18.044	18.044
TOTAAL PASSIVA	**18.044**	**18.044**

Bijlage 1: Prognose afvoer slib exclusief zand

Onderstaande gegevens zijn de prognose afgegeven door de waterschappen in juli 2016.

	2017	2018	2019	2020	2021
Delfland	77.094	77.094	77.094	77.263	77.837
Rijnland	107.820	107.970	108.730	109.530	111.620
Schieland en de Krimpenerwaard	30.394	26.655	26.538	26.714	26.895
Hollandse Delta	78.305	78.305	78.305	78.305	78.305
Rivierenland	22.072	21.428	21.428	13.477	13.477
	315.685	**311.452**	**312.095**	**305.289**	**308.134**

Bijlage 2: Meerjarenraming

Toelichting op de exploitatiebegroting (* €1)	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Baten					
Garantstellingsprovisie HVC	**291.510**	**276.060**	**268.170**	**210.590**	**153.030**
Deze provisie bedraagt 1% van het gegarandeerde leningbedrag van:					
- per 31 december 2016: € 30.242.000					
- per 31 december 2017: € 29.151.000					
Vergoeding lasten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling					
- Hoogheemraadschap van Delfland (20%)	8.400	8.400	8.400	8.400	8.400
- Hoogheemraadschap van Rijnland (20%)	8.400	8.400	8.400	8.400	8.400
- Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (20%)	8.400	8.400	8.400	8.400	8.400
- Waterschap Hollandse Delta (20%)	8.400	8.400	8.400	8.400	8.400
- Waterschap Rivierenland (20%)	8.400	8.400	8.400	8.400	8.400
	42.000	**42.000**	**42.000**	**42.000**	**42.000**
Totaal baten	***333.510***	***318.060***	***310.170***	***252.590***	***195.030***
Lasten					
Garantstellingsprovisie Waterschappen					
De deelnemende waterschappen ontvangen van de NV HVC een garantstellingsprovisie van 1% van het gegarandeerde leningbedrag. Conform artikel 22 van de statuten wordt de garantstellingsprovisie verdeeld naar rato van het aantal aandelen:					
- Hoogheemraadschap van Delfland (95 aandelen)	69.757	66.060	64.172	50.393	36.619
- Hoogheemraadschap van Rijnland (123 aandelen)	90.317	85.530	83.085	65.246	47.412
- Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (40 aandelen)	29.371	27.815	27.020	21.218	15.419
- Waterschap Hollandse Delta (111 aandelen)	81.505	77.186	74.980	58.880	42.787
- Waterschap Rivierenland (28 aandelen)	20.560	19.470	18.914	14.853	10.793
- Totaal: 397 aandelen	**291.510**	**276.060**	**268.170**	**210.590**	**153.030**
Lasten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling					
- Inzet uren secretariaat (secretaris, ondersteuning, financiën)	32.000	32.000	32.000	32.000	32.000
- Notuleren vergaderingen GR	1.700	1.700	1.700	1.700	1.700
- Notuleren vergaderingen AOGR	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
- Representatiekosten	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
- Accountantscontrole	5.300	5.300	5.300	5.300	5.300
	42.000	**42.000**	**42.000**	**42.000**	**42.000**
Totale lasten	***333.510***	***318.060***	***310.170***	***252.590***	***195.030***
Resultaat	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Aan het Dagelijks Bestuur van
Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009
Handelsweg 100
2988 DC RIDDERKERK

ONS KENMERK
1301057
DELFT
18 mei 2017

ONDERWERP
Ontwerpbegroting 2018 Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009

Geacht bestuur,

Wij hebben kennis genomen van de Ontwerpbegroting 2018 en zien geen aanleiding om daarover een zienswijze naar voren te brengen.

Hoogachtend,
Verenigde Vergadering van Delfland,
de Secretaris, de Voorzitter,

mr.drs. P.I.M. van den Wijngaart mr. M.A.P. van Haersma Buma

BIJLAGE(N) -
CONTACT mevrouw ing. A.W.M. Rombouts • T (010) 445 15 28• E jrombouts@hhdelfland.nl
POSTADRES Postbus 3061, 2601 DB Delft • WEBSITE www.hhdelfland.nl
SECTOR Zuivering en Technisch Onderhoud • TEAM Proces-, Contract- en Afvalwaterketenbeheer

agendapunt H.11
1296062

Hoogheemraadschap van Delfland

Aan Verenigde Vergadering

HERZIENING WATERAKKOORD KWA

Gevraagd besluit Verenigde Vergadering 18-05-2017
Het geactualiseerde Waterakkoord KWA vast te stellen.

Besluit Verenigde Vergadering 18-05-2017

Voorstel Commissie Gezond, schoon en gezuiverd water (GSG) 02-05-2017
De Verenigde Vergadering te adviseren het geactualiseerde Waterakkoord KWA vast te stellen.

Advies Commissie Gezond, schoon en gezuiverd water (GSG) 02-05-2017

Herziening waterakkoord KWA

1. Probleemstelling - context

De KWA (Kleinschalige Water Aanvoervoorzieningen Midden-Holland) is een alternatieve wateraanvoerroute die ingezet kan worden bij grote droogte en verzilting van de reguliere aanvoerpunten. Via deze route kan vanuit het Amsterdam-Rijnkanaal en de Lek water worden aangevoerd naar de beheergebieden van Rijnland, Delfland en Schieland. De afspraken hiervoor zijn vastgelegd in het waterakkoord KWA uit 2005. Het waterakkoord is niet meer actueel en is daarom herzien.

2. Beoogd effect

Het beoogd effect is om met het nieuwe waterakkoord de afspraken over de KWA te actualiseren en daarmee de aanvoer van water in zeer droge perioden voor de toekomst te borgen.

3. Kernboodschap

Het waterakkoord KWA is geactualiseerd. Dit is gebeurd in goed overleg met de betrokken waterbeheerders (naast Delfland zijn dit het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Hoogheemraadschap van Rijnland, Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard en Rijkswaterstaat). De noodzakelijke afspraken zijn weer actueel en de aanvoer van water in zeer droge perioden is daarmee voor de toekomst geborgd.

4. Historie - eerdere besluitvorming

- Waterakkoord KWA 2005: Het vigerende waterakkoord is vastgesteld in 2005 (DMS 543612).

- Brief van Rijnland inzake wijziging in de kostentoerekening van het Waterakkoord KWA: D&H 5 januari 2016 (DMS 1237365)

5. Regelgeving en Beleid

In het Waterbeheerplan 2016-2021 is als doel opgenomen dat Delfland zich inzet voor het behoud van een goede zoetwatervoorziening voor het beheergebied, ook op de lange termijn. Het actueel houden van de waterakkoorden draagt hier aan bij.

Delfland en de andere betrokken waterbeheerders wensen in het waterakkoord hun beheergebied overstijgende aspecten van het beheer ten opzichte van elkaar te regelen, mede gelet op artikel 3.7 Waterwet.

6. Financiën

De artikelen uit het vigerende waterakkoord die gaan over verrekening van de kosten bij toepassing van de KWA zijn komen te vervallen. Dit levert Delfland een financieel voordeel op. Bij de inzet van de KWA brengt Rijnland voortaan geen kosten meer in rekening bij Delfland en HHSK (zie ook de brief van Rijnland hierover, DMS nr1237365). Dit heeft te maken met de inwerkingtreding van het Waterakkoord Sluis Bodegraven (2015) tussen Rijnland en HDSR, waarin de kosten voor beheer, onderhoud en bediening van de KWA zijn opgenomen.

7. Duurzaamheid

Met het nieuwe waterakkoord wordt een bijdrage geleverd aan het borgen van een toekomstbestendige regionale zoetwatervoorziening.

8. Organisatorische en personele consequenties

N.v.t.

9. OR/GO

N.v.t.

10. Risico- en beheersmaatregelen

N.v.t.

11. Communicatie (in- en extern)

Het voornemen is om met de KWA-partners de actualisatie van het waterakkoord KWA te benutten voor communicatie over de duurzame zoetwatervoorziening van West-Nederland. In samenspraak met de Delflandse communicatieadviseur en de andere waterbeheerders wordt besloten hoe dit wordt vormgegeven. Mogelijke communicatie wordt geplaatst in het bredere verband van de doelen binnen het programma Gezond, schoon en zoet water. Daarbij wordt getracht om aan te haken op de beleving van de doelgroep, bijv. qua moment van communicatie.

12. Bekendmaking en vervolgprocedure

Fase	Planning
D&H	28 maart 2017
Cie Gezond, schoon en gezuiverd water	2 mei 2017
VV	18 mei 2017
Ondertekening en publicatie.	Na ondertekening wordt het waterakkoord bekend gemaakt. Het waterakkoord treedt in werking op de achtste dag na bekendmaking tenzij in het waterakkoord een andere datum is vastgesteld. Tot 6 weken na bekendmaking kunnen beroepschriften worden ingediend bij de rechtbank.

13. Bevoegd orgaan

De Verenigde Vergadering is op grond van artikel 77 Waterschapswet bevoegd tot het vaststellen van een waterakkoord. Besluitvorming van het waterakkoord zal via D&H en de VV plaatsvinden.

Het waterakkoord ligt ook ter besluitvorming voor bij de KWA-partners.

14. Toelichting

<u>Waterakkoord KWA</u>
De KWA (Kleinschalige Water Aanvoervoorzieningen Midden-Holland) is een alternatieve wateraanvoerroute die ingezet kan worden bij grote droogte en verzilting van de aanvoerpunten. Via deze route kan vanuit het Amsterdam-Rijnkanaal en de Lek water worden aangevoerd naar de beheergebieden van Rijnland, Delfland en Schieland. Dit gebeurt volgens een vaste verdeling zoals vastgelegd in het Waterakkoord. Delfland mag 3 m^3/s aanvoeren bij Leidschendam, waarvan ruim 1 m^3/s weer doorgevoerd dient te worden bij de Bergsluis naar Schieland. Delfland maakt primair gebruik van de zoetwateraanvoer uit het Brielse Meer en hiermee kan in de praktijk ook bijna altijd in onze zoetwaterbehoefte worden voorzien, de

KWA is aanvullend voor extreme situaties. De KWA is sinds de jaren 80 operationeel en is daadwerkelijk ingezet in de droge zomer van 2003 en het droge voorjaar van 2011.

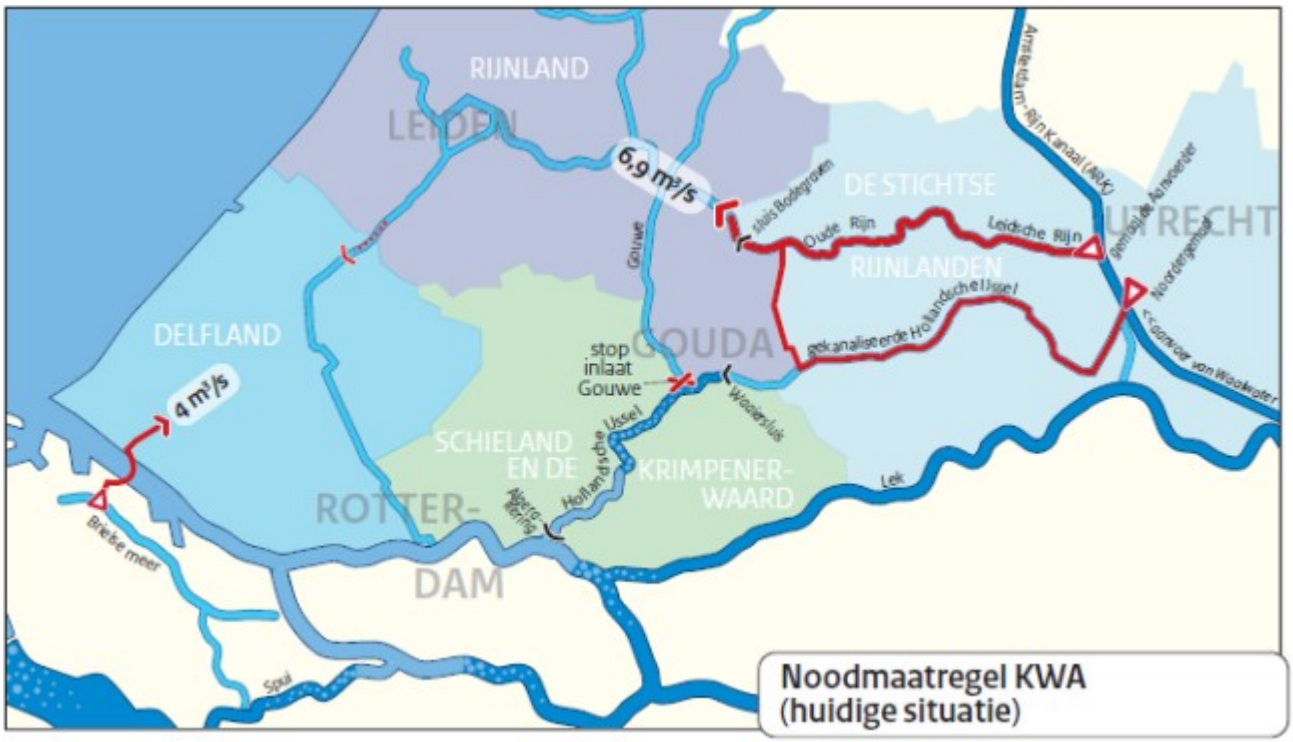

De Commissie KWA

In het waterakkoord zijn een beraadsgroep KWA (ambtelijk) en een commissie KWA benoemd. De commissie KWA besluit onder meer (o.b.v. het advies van de beraadsgroep) of de KWA in werking wordt gesteld / wordt beëindigd. De reden dat voor de inwerkingtreding een bestuurlijk besluit genomen dient te worden is dat de inzet van de KWA niet puur operationeel is, maar flinke gevolgen heeft voor de omgeving (langdurige afsluiting vaarwegen etc) en er behoorlijk hoge kosten mee gemoeid zijn. Ook bij aanpassing van het waterakkoord of het draaiboek wordt er ook een besluit van de commissie gevraagd. Aangezien de KWA slechts 1 x in de 5 a 10 jaar wordt ingezet, zal de commissie niet vaak bijeengeroepen worden.

In het geactualiseerde waterakkoord is de begripsomschrijving van de 'Commissie KWA' aangepast. Voorheen konden hierin alleen dijkgraven zitting nemen. Nu is vastgelegd dat de Commissie KWA bestaat uit "de dijkgraaf (…) of de verantwoordelijk portefeuillehouder waterakkoorden". Voor Delfland zal hoogheemraad Ter Woorst, verantwoordelijk voor de waterakkoorden, deel uitmaken van de Commissie KWA.

Draaiboeken

Ook de bij het waterakkoord behorende draaiboeken zijn herzien. Het betreft onder meer actualisatie van de NAW-gegevens, een update van de communicatiemiddelen (social media), een betere beschrijving van de KWA-werken en de toevoeging van kaarten, diagrammen en foto's. Dit betekent dat bij ingebruikname van het akkoord slagvaardiger en efficiënter kan worden opgetreden.

Capaciteitsuitbreiding KWA

In het Deltaprogramma Zoetwater is besloten om de capaciteit van de KWA stapsgewijs uit te breiden van het huidige debiet van 6,9 m^3/s tot in eerste instantie 15 m^3/s, via zowel Gouda (Waaijersluis) als Bodegraven (sluis Bodegraven). Deze stap moet in 2021 zijn afgerond. De extra capaciteit komt beschikbaar voor het beheergebied van Rijnland

vanwege het knelpunt dat daar in de huidige situatie al bestaat. De investeringen komen volledig uit het landelijke Deltafonds. Het project bevindt zich op dit moment in de verkenningsfase.

Het nu voorliggende waterakkoord houdt nog geen rekening met de capaciteitsuitbreiding. Na realisatie van de maatregelen zal het waterakkoord daar op aangepast worden.

Overzicht wijzigingen

Het vigerende waterakkoord stamt uit 2005 en was gedateerd. De belangrijkste wijzigingen in het herziene waterakkoord zijn:

- Actualisatie namen deelnemende partijen, wet- en regelgeving etc.
- Het vervallen van de financiële artikelen vanwege de inwerkingtreding van het Waterakkoord Sluis Bodegraven in 2015, waarin de kosten voor beheer, onderhoud en bediening van de KWA al zijn opgenomen.
- De begripsomschrijving van de Commissie KWA is in het geactualiseerde akkoord aangepast.
- Verplichte evaluatie één keer in de twee jaar is komen te vervallen.

15. Bijlagen

1. Waterakkoord KWA 2017
2. Waterakkoord KWA uit 2005

Herziening waterakkoord KWA

Hoogheemraadschap van Delfland

Kenmerk VV : 1296062 Vergaderdatum : 18 mei 2017

Beleidsveld : Zoetwatervoorziening Agendapunt : H.11

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van 28 maart 2017, kenmerk 57346;

gelezen het positieve advies van de commissie Gezond, schoon en gezuiverd water;

overwegende dat:
met het herziene waterakkoord de afspraken over de KWA weer actueel zijn en de aanvoer van water in zeer droge periode daarmee voor de toekomst geborgd is.

Gelet op:
artikel 77 van de Waterschapswet.

Besluit:
Het geactualiseerde Waterakkoord KWA vast te stellen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 18 mei 2017.

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris, de Voorzitter,

mr. drs. P.I.M. van den Wijngaart mr. M.A.P. van Haersma Buma

Waterakkoord KWA

Hieronder is de integrale tekst van het waterakkoord Kleinschalige Wateraanvoervoorzieningen (KWA) zoals dat op 4 juli 2005 door het hoogheemraadschap van Delfland, het hoogheemraadschap van Rijnland, het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, het hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Rijkswaterstaat Utrecht is ondertekend opgenomen.

Het akkoord bestaat uit de volgende artikelen:

artikel 1 Begripsomschrijving
artikel 2 Beheerders
artikel 3 Beraadsgroep KWA
Artikel 4 Commissie KWA
Artikel 5 Verplichtingen
Artikel 6 Communicatie
Artikel 7 Draaiboek
Artikel 8 Financieel verslag
Artikel 9 Kostentoerekening
Artikel 10 Kostenverdeling
Artikel 11 Geschillenregeling
Artikel 12 Evaluatie en monitoring
Artikel 13 Inwerkingtreding
Artikel 14 Citeertitel

Verder is er nog een toelichting op het waterakkoord, die ingaat op de historie en ingaat op de meeste artikelen. Tenslotte is er een kaartbijlage bij het waterakkoord waar de routes en de werken op staan vermeld.

Waterakkoord Kleinschalige Wateraanvoervoorzieningen Midden-Holland

De ondergetekenden:

1. De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, vertegenwoordigd door: de heer ir. I.J. de Boer, hoofdingenieur-directeur van het Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat Utrecht, handelende namens het Rijk;
2. de heer J.J.J.M. van der Burg, waarnemend dijkgraaf van het Hoogheemraadschap van Delfland, handelende ter uitvoering van het besluit van de verenigde vergadering van 30 juni 2005;
3. de heer E. H. Togtema, dijkgraaf van het Hoogheemraadschap van Rijnland, handelende ter uitvoering van het besluit van de algemene vergadering van 25 mei 2005;

4. de heer drs. J.H.M. Kienhuis, waarnemend dijkgraaf van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, handelende ter uitvoering van het besluit van de verenigde vergadering van 29 juni 2005;
5. de heer ir. N.J.M. Ypma, waarnemend dijkgraaf van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden handelende ter uitvoering van het besluit van het algemeen bestuur van 15 juni 2005;

Overwegen het volgende:

Er zijn bijzondere omstandigheden, waarbij in de beheersgebieden van Delfland, Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard, (waarmee in het hierna volgende steeds wordt bedoeld gebiedsdeel Schieland), een tekort aan zoet water kan ontstaan. Deze omstandigheden, die globaal worden gekenmerkt door lage Rijnafvoeren en (dreigende) verzilting van de Hollandsche IJssel, worden nader omschreven in dit waterakkoord.

1. In het belang van de zoetwatervoorziening van de hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard is het noodzakelijk te beschikken over de in dit waterakkoord nader aangeduide werken en voorzieningen (zie art. 1, lid 3).
2. De onder II bedoelde werken en voorzieningen, hierna te noemen Kleinschalige wateraanvoervoorzieningen Midden-Holland (KWA), kunnen samen met reeds langer bestaande werken en voorzieningen, worden gebruikt om uit het Amsterdam-Rijnkanaal, respectievelijk de Lek, zoet water aan te voeren, respectievelijk door te voeren via het beheergebied van het hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden ten behoeve van de beheergebieden van de hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard.
   Bedoelde KWA- en overige werken en voorzieningen zijn aangegeven op de kaartbijlage welke onderdeel uitmaakt van dit waterakkoord.
3. Partijen achten het, mede gelet op het bepaalde in de artikelen 17 e.v. van de Wet op de Waterhuishouding en artikel 19 van de Uitvoeringsregeling waterhuishouding, voor een doelmatig beheer en gebruik van de KWA gewenst, de sinds 1 november 1989 bestaande beheerovereenkomst Kleinschalige Wateraanvoervoorzieningen Midden-Holland om te zetten in een waterakkoord. Bij de opstelling van het waterakkoord is rekening gehouden met de waterbeheerplannen van betrokken partijen.

Komen overeen als volgt:

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

Voor de toepassing van het bij of krachtens dit waterakkoord bepaalde wordt verstaan onder:

1. Partijen: de ondertekenaars van dit waterakkoord.
2. Bijzondere omstandigheden:
   a. een afvoer van de Rijn te Lobith lager dan 1100 m3/sec, zoals gemeten door het Rijk; en
   b. een verhoging - door zee-invloed - van het chloridegehalte in de Hollandsche IJssel nabij de stormvloedkering te Krimpen aan den IJssel, zoals die verhoging blijkt uit de routinematige bemonstering door het Rijk, dan wel blijkend uit specifieke bemonstering door het hoogheemraadschap van Rijnland op de Hollandsche IJssel, en welke verhoging gerekend wordt ten opzichte van het chloridegehalte van de Rijn te Lobith, met een faseverschil van twee dagen, en;
   c. een ongunstig verwachtingspatroon - andere factoren dan onder a. en b. genoemd mede in beschouwing genomen - in die zin dat het waarschijnlijk is dat in de mond van de Hollandsche IJssel zich zodanige verzilting zal gaan voordoen dat de taak ten aanzien van de zoetwatervoorziening van de hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard onvoldoende kan worden behartigd; een en ander ter beoordeling van de Beraadsgroep KWA.
3. KWA-werken:
   a. werken in of langs de Leidsche Rijn respectievelijk Oude Rijn ten behoeve van aanvoer en doorstroming van 6,9 m3/s, te weten:
   i. keersluis in de Leidsche Rijn;
   ii. gemaal De Aanvoerder in de Leidsche Rijn te De Meern (capaciteit max. 2 x 3,5 m3/s);
   iii. stroomkoker in de Leidsche Rijn naast Haanwijkersluis te Harmelen (capaciteit 6,2 m3/s bij een verval van 4,5 cm);
   iv. beschoeiingen Leidsche Rijn;
   v. bodembeschermingen onder bruggen Leidsche Rijn;
   vi. bodembeschermingen onder bruggen Oude Rijn;
   b een spuikoker in de Oude Rijn naast de schutsluis te Bodegraven;
   c werken in de Lopikerwaard ten behoeve van aanvoer van 4,9 m3/s en doorvoer van 2 m3/s, resulterend in beschikbaarkoming van 4 m3/s, in de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel, te weten:
   i. verruimde inlaatvoorziening Lekgemaal De Koekoek;
   ii. pijpleiding Willige Langerak;
   iii. vijzelgemaal ‘t Hazepad te Polsbroekerdam;
   iv. inlaatduiker Willeskop;
   v. drie verruimde watergangen;
   d. de doorvoersystemen zoals deze op de van dit waterakkoord deel

uitmakende kaartbijlage in rood zijn aangegeven;
e. dan wel eventuele vervangende werken.

4. Overige werken:
   a.Noordergemaal, inclusief bijbehorende werken;
   b. de stuw bij de Slangeweg in de gemeente Vlist, het gemaal De Keulevaart te Haastrecht, het inlaatwerk in de Enkele Wiericke, de Haanwijkersluis in de Leidsche Rijn en de sluis in de Oude Rijn te Bodegraven;
   c. gemaal mr. dr. Th.F.J.A. Dolk te Leidschendam;
   d. de Bergsluis te Rotterdam als doorvoermiddel van Delfland naar Schieland en de Krimpenerwaard;
   e. de overige doorvoersystemen en voorzieningen, noodzakelijk voor een adequaat functioneren van de KWA, nader aangeduid op de van dit waterakkoord deel uitmakende kaartbijlage;
   f. dan wel eventuele vervangende werken.
5. Beheerder:de beheerders als bedoeld in artikel 2 van dit waterakkoord.
6. Beraadsgroep KWA:
   a.
   de directeur Sector Water, Plannen en Controle van het hoogheemraadschap van Rijnland, voorzitter;
   de adjunct-directeur Waterbeheer van het hoogheemraadschap van Delfland;
   het sectorhoofd Waterbeheer van het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard;
   het sectorhoofd Waterbeheer van het hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden;
   de door de directeur Water en Scheepvaart van RWS Utrecht aangewezen vertegenwoordiger van RWS Utrecht;
   b.
   het hoofd van de afdeling waterhuishouding en waterkering van Rijkswaterstaat Zuid-Holland, neemt als adviseur aan de beraadslagingen van de beraadsgroep deel;
   de door de beraadsgroep aan te wijzen technisch coördinator, neemt als adviseur aan de beraadslagingen van de beraadsgroep deel. De technisch coördinator is afkomstig van het hoogheemraadschap van Rijnland;
   het hoofd van het Bureau Integraal Waterbeleid en Waterschappen van de provincie Zuid-Holland, neemt als toehoorder, mede namens de provincies Noord-Holland en Utrecht, aan de beraadslagingen van de beraadsgroep deel;
   c. de deelnemers aan de beraadsgroep onder a. en b. kunnen zich laten vertegenwoordigen.
7. Commissie KWA:
   a.
   de dijkgraaf van het Hoogheemraadschap van Rijnland, voorzitter;
   de dijkgraaf van het Hoogheemraadschap van Delfland;

de dijkgraaf van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard;
de dijkgraaf van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden;
de hoofdingenieur-directeur van Rijkswaterstaat Utrecht;
b. de voorzitter van de beraadsgroep KWA, neemt als adviseur aan de beraadslagingen van de commissie deel;
c. de deelnemers aan de commissie kunnen zich laten vertegenwoordigen.

8. Fasering:
   Er wordt een drietal fasen onderscheiden:
   Voorbereidingsfase:
   deze fase betreft de voorbereiding op de eventuele ingebruikname van de KWA-werken. De voorbereidingsfase vangt aan en eindigt indien de beraadsgroep KWA daartoe besluit, of eindigt indien de commissie KWA besluit tot de ingebruikfase.
   Ingebruikfase:
   deze fase betreft de ingebruikname van de KWA-werken. De ingebruikfase vangt aan en eindigt indien de commissie KWA daartoe besluit. De ingebruikfase kan zowel de volledige benutting van de KWA-werken betreffen als een gedeeltelijke benutting, al dan niet in combinatie met aanvullende maatregelen. Binnen deze fase kan sprake zijn van een afschalingsscenario.
   Afhandelingfase:
   deze fase betreft de beëindiging en afwikkeling van de ingebruikname van de KWA-werken. Deze fase vangt aan indien de commissie KWA besluit tot beëindiging van de ingebruikfase en eindigt bij het besluit van de commissie KWA tot goedkeuring van het financiële verslag en de afwikkeling ervan.

Artikel 2 Beheerders

1. Beheerder van de in artikel 1, lid 3, genoemde KWA-werken met uitzondering van de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel, is Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. De beheerder van de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel is het Rijk;
2. Beheerder van de in artikel 1, vierde lid, genoemde overige werken zijn:
   Het Rijk voor wat betreft het werk genoemd onder a;
   Het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden voor wat betreft de werken genoemd onder b;
   Het Hoogheemraadschap van Delfland voor wat betreft het werk genoemd onder c;
   Het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard treedt voor de toepassing van dit waterakkoord in de plaats van de gemeente Rotterdam als beheerder van de in artikel 1, vierde lid onder d genoemde doorlaatvoorziening, voor zover het betreft het

beheer van de schuiven in de sluisdeuren ten behoeve van het inlaten van water ten behoeve van de waterkwantiteitsbeheersing. Ieder van de partijen voor wat betreft de werken genoemd onder e, voor zover vallend in het eigen beheergebied.

Artikel 3 Beraadsgroep KWA

1. Er is een beraadsgroep KWA. De beraadsgroep KWA heeft tot taak:
   a. te besluiten tot de aanvang en de beëindiging van de voorbereidingsfase;
   b. tijdens de voorbereidingsfase de actuele situatie te beoordelen en alle voorbereidingen te treffen die zij nodig acht voor een doeltreffende ingebruikname van de KWA-werken, waaronder het actualiseren van gegevens van contactpersonen. De beraadsgroep houdt tijdens de voorbereidingsfase de commissie KWA op de hoogte van de stand van zaken;
   c. de commissie KWA te adviseren of zich de bijzondere omstandigheden, zoals bedoeld in artikel 1, tweede lid, van dit akkoord, voordoen;
   d. het actueel houden van het draaiboek KWA en het adviseren van de commissie over de goedkeuring van het draaiboek;
   e. de evaluatie van de uitvoering van dit akkoord.
2. De beraadsgroep KWA wordt, op verzoek van één van de partijen, door de voorzitter bijeengeroepen.
3. De beraadsgroep KWA voorziet onderling in het secretariaat en kan nadere regels stellen omtrent haar werkwijze.
4. De beraadsgroep KWA besluit bij unanimiteit.
5. De beraadsgroep KWA wordt vertegenwoordigd door de voorzitter.
6. De voorzitter draagt er zorg voor dat het advies van de beraadsgroep binnen een week schriftelijk wordt vastgelegd en aan de leden van de commissie KWA en aan de leden van de beraadsgroep KWA wordt toegezonden. In het advies, zoals bedoeld in artikel 3, eerste lid sub c, kan in voorkomende gevallen een minderheidsstandpunt worden opgenomen.

Artikel 4 Commissie KWA

1. Er is een commissie KWA. De commissie KWA heeft tot taak:
   a. te besluiten, met inachtname van het advies van de beraadsgroep KWA, of de in het artikel 1, tweede lid, genoemde omstandigheden zich voordoen;
   b. te besluiten tot de aanvang en beëindiging van de ingebruikfase en de afhandelingsfase;
   c. te besluiten, met inachtname van het advies van de beraadsgroep KWA, tot ingebruikname van de KWA-werken;
   d. tijdens de voorbereidingsfase treffen van maatregelen die zij

nodig acht;
e. tijdens de ingebruikfase, in voorzienbare gevallen, te besluiten tot afschaling. In onvoorziene gevallen beslist hiertoe de desbetreffende dijkgraaf, resp. de HID, die de commissie KWA daarover per omgaande informeert en achteraf verantwoording aflegt;
f. te besluiten tot goedkeuring van het financiële verslag en afwikkeling ervan;
g. te besluiten over het verrekenen van schadeclaims volgens de KWA-systematiek (zie artikel 9 en 10);
h. de goedkeuring van het draaiboek KWA;
i. zorg te dragen voor de communicatie naar belanghebbenden over KWA-brede aangelegenheden (zie artikel 6 en 7).

2. Indien een situatie als bedoeld in artikel 1, tweede lid, nog niet is bereikt, maar zich een ontwikkeling voordoet die tot die situatie kan leiden, kan de commissie KWA, op verzoek van een van de partijen, met inachtname van het advies van de beraadsgroep KWA, besluiten tot ingebruikname van de KWA-werken.
3. De commissie KWA wordt, op verzoek van één van de partijen, door de voorzitter bijeengeroepen.
4. De commissie KWA voorziet onderling in het secretariaat en kan nadere regels stellen omtrent haar werkwijze.
5. De commissie KWA besluit bij unanimiteit.
6. De commissie KWA wordt vertegenwoordigd door de voorzitter.
7. De commissie KWA kan de beraadsgroep KWA schriftelijk machtigen tot het nemen van beslissingen ten behoeve van een slagvaardige uitvoering van de nodige maatregelen.
8. De commissie KWA draagt er zorg voor dat beslissingen van de commissie KWA zo spoedig mogelijk aan de partijen, alsmede aan de colleges van gedeputeerde staten van Zuid-Holland, Utrecht en Noord-Holland mondeling worden medegedeeld en vervolgens met de nodige motivering en eventuele overige beschouwingen binnen een week schriftelijk aan eerdergenoemden worden toegezonden.

Artikel 5 Verplichtingen

1. Partijen verplichten zich om, wanneer de commissie KWA heeft besloten dat de in artikel 1, tweede lid omschreven bijzondere omstandigheden zich gelijktijdig voordoen, dan wel zich de situatie voordoet als genoemd in artikel 4, tweede lid, door middel van de KWA zoet water ten behoeve van de beheersgebieden van de Hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard te leveren, door te voeren, dan wel daaraan hun medewerking te verlenen.
2. Het Rijk verplicht zich tot levering van 13 m3/s water uit het Amsterdam-Rijnkanaal (7 m^3 via gemaal De Aanvoerder en 6 m^3/sec via het Noordergemaal) en 4,9 m3/s uit de Lek ten behoeve

van de KWA. Het afwegingskader hiervoor is aangegeven in het waterakkoord Noordzeekanaal/Amsterdam-Rijnkanaal.

3. Het Rijk is niet gehouden de in het tweede lid genoemde verplichting na te komen, indien de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, op basis van een advies van de Landelijke Coördinatiecommissie Waterverdeling, besluit tot een andere waterverdeling door het hoofdwatersysteem.
4. Met inachtneming van het eerste, tweede en derde lid verplicht het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden zich tot levering van minimaal 6,9 m3/s bij de Bodegraafse sluis.
5. Met inachtneming van het eerste, tweede, derde en vierde lid verplichten de Hoogheemraadschappen van Rijnland en van Delfland zich tot levering van water bij respectievelijk, de schutsluis te Leidschendam en de Bergsluis te Rotterdam.
6. Voor de verdeling van het te Bodegraven aangevoerde water geldt als uitgangspunt 11/19e deel voor Rijnland, 5/19e deel voor Delfland en 3/19e deel voor Schieland en de Krimpenerwaard, tenzij de commissie KWA, op verzoek van één van de partijen, anders beslist.
7. De beheerder van een werk of voorziening in het kader van de KWA is, behoudens de omstandigheden als bedoeld in het derde lid, gehouden een beslissing van de commissie KWA terstond uit te voeren en ook overigens mee te werken aan het doeltreffend functioneren van de KWA.
8. De beheerders dragen er zorg voor dat de KWA- en overige werken te allen tijde bedrijfs- en gebruiksgereed zijn.

Artikel 6 Communicatie

De communicatie in het kader van de KWA is er op gericht de verschillende externe doelgroepen tijdig, adequaat en volledig te informeren en waar gewenst bij de maatregelen in het kader van de KWA te betrekken (zie artikel 7). De beheerders dragen zorg voor de communicatie over lokale aangelegenheden, alsmede voor de communicatie in de eigen organisatie.

Artikel 7 Draaiboek

- Er is een draaiboek KWA, dat onder meer inzicht geeft in, c.q. regelt:
  de ingebruikstelling, het gebruik en de buitengebruikstelling van de KWA-werken na besluit van de commissie KWA;
- de scheepvaartstremming bij de ingebruikstelling, tijdens het in bedrijf zijn en bij het beëindigen van het gebruik van de KWA-werken;

- waterkwantiteits- en waterkwaliteitsmetingen tijdens in bedrijf zijn van de KWA-werken;
- de verslaglegging, inclusief eventuele schademeldingen;
- bijzondere omstandigheden, zoals calamiteiten tijdens het gebruik van de KWA-werken;
- nadere uitwerkingen van verantwoordelijkheden van actoren;
- activiteiten in het kader van op- en afschaling;
- de communicatie, waaronder: de doelgroepen, middelen en timing van communicatieboodschappen in verschillende fasen en omstandigheden; relevante adresgegevens, dan wel verwijzing naar de vindplaats van de betreffende gegevens; de taakverdeling en te volgen procedures inzake de onderlinge en de externe communicatie (zie artikel 6).

Artikel 8 Financieel verslag

1. Jaarlijks wordt een financieel verslag opgesteld door het Hoogheemraadschap van Rijnland.
2. In het financieel verslag wordt onderscheid gemaakt tussen de jaarlijks ten behoeve van beheer en onderhoud gemaakte kosten en de kosten wegens eventueel feitelijk gebruik ter uitvoering van een beslissing van de commissie KWA.
3. Eventuele lasten in verband met het beheer en onderhoud van de KWA-werken worden door de beheerders gedragen en voor zover in aanmerking komend betrokken bij het in lid 1 bedoelde jaarlijks financieel verslag. Eventuele lasten in verband met feitelijk gebruik worden door partijen gedragen en eveneens betrokken bij het in lid 1 bedoelde jaarlijks financieel verslag.
4. Het financiële verslag wordt voorgelegd aan de commissie KWA, die ter zake het advies van de beraadsgroep KWA kan inwinnen.
5. Na goedkeuring van het financiële verslag door de commissie KWA, wordt dit aan partijen en aan de colleges van gedeputeerde staten van Zuid-Holland, Utrecht en Noord-Holland toegezonden.

Artikel 9 Kostentoerekening

1. Het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden doet jaarlijks voor 1 april verslag van de in het voorafgegane jaar voor de KWA gemaakte kosten en eventueel genoten baten, voor zover deze kosten en baten aan de KWA dienen te worden toegerekend.
2. In het verslag wordt onderscheid gemaakt tussen de jaarlijks ten behoeve van beheer en onderhoud gemaakte kosten en de kosten wegens eventueel feitelijk gebruik ter uitvoering van een beslissing van de commissie KWA.
3. Kosten en baten worden als volgt aan de KWA toegerekend voor wat betreft de in artikel 1, derde lid genoemde KWA-werken:

a. die van derde lid, sub a, voor 100%;
b. derde lid, sub b, voor 60%;
c. derde lid, sub c, voor 85%;
d. derde lid, sub d en vierde lid, sub d: voor 100% voor zover het aantoonbare aan het feitelijk gebruikmaken van de KWA toe te schrijven kosten betreffen.
e. voor de in artikel 1, lid 4, sub b de direct, dan wel indirect ten behoeve van het doorvoeren noodzakelijke bestaande werken en voorzieningen: voor 100% voor zover het aantoonbare aan het feitelijk gebruikmaken ten behoeve van de KWA toe te schrijven kosten betreffen.

4. Partijen kunnen nader overeenkomen de jaarlijks ten behoeve van beheer en onderhoud van de KWA noodzakelijke kosten over een daarbij te bepalen aantal jaren te kapitaliseren en overeenkomstig de in artikel 10 vermelde verdeelsleutels door middel van een eenmalige betaling en ten laste van de Hoogheemraadschappen van Delfland, van Rijnland en van Schieland en de Krimpenerwaard aan het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden te vergoeden.
5. Partijen kunnen nader overeenkomen de kosten voor feitelijk gebruik af te rekenen volgens een vast tarief per gebruiksdag. Het aantal gebruiksdagen is te bepalen aan de hand van de door de commissie vastgestelde duur van de ingebruikfase. Bedoeld dagtarief vermenigvuldigd met het aantal gebruikdagen, wordt alsdan overeenkomstig de in artikel 10 vermelde verdeelsleutel verrekend.
6. De door het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden gestuurde facturen worden van een accountantsverklaring voorzien.

Artikel 10 Kostenverdeling

1. De aan de KWA toe te rekenen kosten - na aftrek van de eventuele baten - worden binnen een maand na toezending van het in artikel 9 bedoeld verslag rechtstreeks aan de beheerders vergoed.
2. De met betrekking tot de in artikel 1, derde lid , sub a, sub b en sub d bedoelde werken en voorzieningen in rekening gebrachte kosten, niet zijnde kosten die voortvloeien uit het feitelijk gebruikmaken van bestaande werken en voorzieningen ten behoeve van de KWA, worden door de Hoogheemraadschappen van Delfland, van Rijnland en van Schieland en de Krimpenerwaard vergoed voor respectievelijk 5/19e, 11/19e en 3/19e deel.
3. De met betrekking tot de in artikel 1, derde lid, sub c bedoelde werken en voorzieningen in rekening gebrachte kosten, niet zijnde kosten die voortvloeien uit het feitelijk gebruikmaken van bestaande werken en voorzieningen ten behoeve van de KWA, worden door de Hoogheemraadschappen van Delfland en van Rijnland vergoed voor respectievelijk 18% en 82%.

4. De beheerskosten van de in artikel 1, vierde lid , sub d bedoelde voorziening komen geheel ten laste van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard.
5. De aan de inwerkingtreding van de KWA toe te rekenen kosten – na aftrek van de eventuele baten – worden door de Hoogheemraadschappen van Delfland, van Rijnland en van Schieland en de Krimpenerwaard vergoed op basis van de werkelijke hoeveelheid ingevoerd water in het gebied van Rijnland in het kader van de KWA en de werkelijke hoeveelheid doorgevoerd water naar Delfland en Schieland en de Krimpenerwaard in het kader van de KWA.
6. Ingeval van betwisting door een partij inzake een door haar te betalen vergoeding is het bepaalde in artikel 11 van toepassing.
7. Het Hoogheemraadschap van Rijnland fungeert als centraal punt voor het indienen van nota's.

Artikel 11 Geschillenregeling

1. Indien er een geschil bestaat omtrent de naleving van dit waterakkoord, leggen de desbetreffende partijen dit zo spoedig mogelijk voor aan de commissie KWA.
2. De commissie KWA beslist zo spoedig mogelijk omtrent het geschil.
3. Indien er geen overeenstemming wordt bereikt, is er sprake van een geschil in de zin van artikel 52 van de Wet op de waterhuishouding, met uitzondering van geschillen op financieel gebied.

Artikel 12 Evaluatie en monitoring

1. De beraadsgroep komt in elk geval bijeen in het jaar dat het waterakkoord feitelijk in gebruik is geweest en daarnaast één maal per twee jaar om de situatie te beoordelen en dit waterakkoord te evalueren. In geval van feitelijk gebruik van de KWA stelt de beraadsgroep een evaluatie op.
2. Onverminderd het in het eerste lid bepaalde, kan elke partij de beraadsgroep schriftelijk verzoeken om een evaluatie.

Artikel 13 Inwerkingtreding

Het waterakkoord Kleinschalige wateraanvoervoorzieningen Midden-Holland treedt in werking met ingang van 4 juli 2005 onder gelijktijdige intrekking van de beheersovereenkomst Kleinschalige wateraanvoervoorzieningen Midden-Holland.

Artikel 14 Citeertitel

Dit akkoord kan worden aangehaald als Waterakkoord kleinschalige wateraanvoervoorzieningen Midden-Holland.

Nieuwegein, 27 juni 2005,

De hoofdingenieur-directeur van Rijkswaterstaat Utrecht

Utrecht, 4 juli 2005,

Waarnemend dijkgraaf van het Hoogheemraadschap van Delfland,

Dijkgraaf van het Hoogheemraadschap van Rijnland,

Waarnemend dijkgraaf van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard,

Waarnemend dijkgraaf van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden.

Toelichting Waterakkoord KWA

Toelichting op het waterakkoord Kleinschalige Wateraanvoer voorzieningen (KWA)

Hieronder volgt een toelichting op het waterakkoord KWA. Deze toelichting bestaat uit de volgende onderdelen:

Historie - Beschrijving van de ontstaansgeschiedenis
Artikel 1 - Begripsomschrijving
Artikel 2 - Beheerders
Artikel 3 - Beraadsgroep KWA
Artikel 4 - Commissie KWA
Artikel 5 - Verplichtingen
Artikel 6 - Communicatie
Artikel 9 - Kostentoerekening
Artikel 10 - Kostenverdeling
Artikel 11 - Geschillenregeling
Artikel 12 - Evaluatie en monitoring

Historie

De in het verleden uitgevoerde verdieping van de Nieuwe Waterweg en de uitbreiding van het Rotterdamse havengebied zijn er de oorzaak van dat steeds verder landinwaarts in het oppervlaktewater de verziltende zee-invloed merkbaar is. Dit maakte oostwaartse verschuiving van inlaatpunten van het Hoogheemraadschap van Delfland noodzakelijk. Op den duur moest Delfland ten dele via Rijnland in zijn waterbehoefte voorzien. Daarmee werden de Hoogheemraadschappen van Rijnland, Delfland en Schieland en de Krimpenerwaard voor hun watervoorziening praktisch geheel aangewezen op de Hollandsche IJssel.Bij lage Rijnafvoeren en een daarmee samenhangende versterkte zee-invloed blijkt het niet mogelijk te zijn voldoende water van goede kwaliteit aan te voeren als gevolg van verzilting van de mond van de Hollandsche IJssel.

Vanaf 1950 onderzoeken diverse belanghebbende instanties, waaronder de drie hoogheemraadschappen, de provincie Zuid-Holland en het Rijk, mogelijkheden om in de waterbehoefte van deze hoogheemraadschappen te voorzien. Het eerste concrete plan betrof een kanaal tussen Maarssen en Bodegraven met een capaciteit van 66 m3/s en een kanaal tussen Waddinxveen en Voorburg met een capaciteit van 23 m3/s. Het eerst genoemde kanaal diende om het Hoogheemraadschap van Rijnland en langs de aanvoerroute gelegen gebieden van water te voorzien, het laatstgenoemde kanaal vooral om de Hoogheemraadschappen van Delfland en Schieland en de Krimpenerwaard via Rijnland van water te voorzien.

Een nadere oriëntatie op de waterbehoefte van de hoogheemraadschappen maakte duidelijk dat, in verband met de verhouding tussen kosten en baten van het project, slechts een kanaal met een aanvoercapaciteit van 20 m3/s financieel haalbaar zou zijn. In de jaren 1980 en 1981 zijn daarom voor het kanaal Maarssen-Bodegraven twee alternatieven uitgewerkt, namelijk een kanaal door de Lopikerwaard en een kanaal door de Krimpenerwaard.

Gelijktijdig met het uitwerken van deze alternatieven voor het kanaal Maarssen-Bodegraven werd in het kader van het Voortgezet onderzoek Kanaal Waddinxveen-Voorburg onderzocht op welke wijze Delfland en Schieland en de Krimpenerwaard van water dienden te worden voorzien. Op basis van die studie werden de buisleiding van het Brielse Meer naar Delfland en het definitief inschakelen van het gemaal te Leidschendam gekozen als alternatief voor het kanaal Waddinxveen-Voorburg.

Aanleg van een Waardkanaal was niet meer rendabel omdat door de aanleg van de Brielse Meerleiding een groot deel van de in het Westland te verwachten baten kwam te vervallen. Toch dienden er, omdat bij genoemd onderzoek was uitgegaan van een niet-verzilte Hollandsche IJssel, structurele voorzieningen te worden getroffen om verziltingsperioden van

deze rivier te overbruggen. Besloten werd om tegen geringe kosten bestaande werken en voorzieningen geschikt te maken om in dergelijke perioden wateraanvoer van elders mogelijk te maken.

Ten opzichte van de oorspronkelijke “kanaalplannen” waren die plannen tot aanpassing van bestaande werken en voorzieningen “kleinschalig”. Verder was de oorspronkelijke opzet om de watervoorziening van het gehele gebied tussen het Noordzeekanaal, het Amsterdam-Rijnkanaal, de Lek en de kust, kortweg aangeduid als Midden-West-Nederland, veilig te stellen. De kleinschalige voorzieningen beogen uitsluitend de watervoorziening voor de Hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard, kortweg aangeduid als “Midden-Holland”, althans voor een deel veilig te stellen. In verband hiermee worden de voorzieningen in dit waterakkoord “kleinschalige wateraanvoervoorzieningen Midden-Holland” (KWA) genoemd.

Nu deze werken en voorzieningen zijn aangebracht en operationeel zijn, zijn enkele begin zeventiger jaren aangebrachte noodvoorzieningen gesaneerd. Het Rijk is bereid gevonden de investeringskosten voor de aanpassingen van de bestaande werken en voorzieningen te subsidiëren. Daartoe zijn de Hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard met het Rijk een overeenkomst aangegaan.

Eén van de voorwaarden waaronder het Rijk bereid was deze overeenkomst aan te gaan, is dat door middel van een beheersregeling moet zijn verzekerd dat de gerealiseerde werken op het juiste moment overeenkomstig hun doel zullen worden ingezet. Het Rijk bleek een voorkeur voor regeling van het beheer in een waterakkoord te hebben. Op 1 november 1989 is door de 9 betrokken partijen een overeenkomst - in de vorm van een waterakkoord avant la lettre - ondertekend.

De bestuurlijk-organisatorische veranderingen in het waterschapsbestel in het Utrechts-Zuid-Hollands grensgebied na 1989, waardoor het aantal partijen van 9 naar 5 is afgenomen, is een belangrijke aanleiding tot het vaststellen van dit waterakkoord. Van de gelegenheid is gebruik gemaakt om de tekst te actualiseren.

Beheerders zijn vanaf aanvang van mening dat boven een ambtelijke beraadsgroep een “bestuurlijk dak” moet komen. Gebleken is dat de aan de bestuurlijke beheerscommissie toe te delen bevoegdheden overwegend op het uitvoerend vlak liggen. Immers, voor het overgrote deel zijn de bijzondere omstandigheden waarin de KWA operationeel moeten zijn, voorzienbaar en kan het gebruik van deze voorzieningen worden genormeerd. De vrije beslissingsruimte is daarmee gereduceerd tot een besluit omtrent hoelang welke voorzieningen operationeel zullen zijn.

Ook bij voorzienbare, maar niet normeerbare omstandigheden is de beleidsmatigheid van het besluit omtrent het gebruikmaken van het systeem marginaal en meer uitvoerend van karakter. Het waterakkoord biedt de mogelijkheid een “bestuurlijk dak” aan te brengen van voldoende gewicht en met voldoende bevoegdheden om alle door de deelnemers gewenste beslissingen te kunnen nemen.

Het waterakkoord heeft betrekking op een vrijwillige inperking van bevoegdheden, in die zin, dat de deelnemers in de zo veel als mogelijk genormeerde omstandigheden, overeenkomstig gemaakte afspraken zullen handelen en in niet-normeerbare, maar wel voorzienbare

omstandigheden zich gebonden achten aan het oordeel van een voor dat doel ingestelde bestuurlijke commissie. Er zijn evenwel omstandigheden denkbaar waaronder het niet redelijk is van een deelnemer te eisen het waterakkoord onverkort na te komen.

De KWA kan worden gekarakteriseerd als een aantal aanvullende structurele voorzieningen die, met gebruikmaking van deels bestaande, deels speciaal voor dit doel aangelegde werken en voorzieningen, in bepaalde bijzondere omstandigheden aanvoer van water van voldoende kwaliteit mogelijk moeten maken.

De naam “KWA” heeft weliswaar betrekking op deze speciaal ten behoeve van de KWA aangelegde werken en voorzieningen, maar bestaande werken en voorzieningen vormen een even essentieel onderdeel van het aanvoer- en distributiesysteem.

In 2003 is de KWA daadwerkelijk in werking getreden en heeft tevens een verdere opschaling plaatsgevonden. De betrokken organisaties hebben naar aanleiding hiervan evaluaties uitgevoerd. De ervaringen in 2003 gaven aanleiding om het waterakkoord te herzien.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1 - Begripsomschrijvingen

In lid 6 is de positie van toehoorder opgenomen, omdat er belang aan wordt gehecht dat de provincies op de hoogte zijn van de ontwikkelingen die zich voordoen. De toehoorder neemt niet actief aan de beraadslagingen deel. De activiteiten van de diverse actoren zijn nader uitgewerkt in het draaiboek KWA.

De Beraadsgroep kan zich ambtelijk laten ondersteunen, waarbij in het bijzonder wordt gedacht aan juridische adviseurs of communicatieadviseurs.

Geattendeerd wordt op het feit dat het niet vanzelfsprekend is dat de reglementaire vervangers van de in lid 7 van dit artikel genoemde dijkgraven en HID bij daadwerkelijke vervanging ook de eerstaangewezenen zijn voor besluitvorming inzake en verantwoordelijkheid voor de KWA. Het is raadzaam dat de desbetreffende partijen hierover intern afspraken maken.

De fasering, zoals aangegeven in lid 8, is toegespitst op een situatie van bijzondere omstandigheden, zonder dat sprake is van een calamiteit. In geval van een calamiteit voorzien de calamiteitenplannen van de respectievelijke autoriteiten. Er kunnen zich omstandigheden voordoen dat het niet langer noodzakelijk is om de volledige KWA-werken te benutten. In dat geval kan sprake zijn van afschaling, zonder dat de ingebruikfase wordt beëindigd. Indien de inzet van de KWA-werken onvoldoende soulaas biedt, kan worden besloten aanvullende maatregelen te nemen. In deze situatie – aan te duiden als KWA-plus – blijft het voorliggende waterakkoord onverkort van toepassing.

Artikel 2 - Beheerders

In artikel 2 zijn alle beheerders van de KWA-werken, de overige werken en doorvoerroutes ten behoeve van de KWA genoemd. Het Rijk heeft het beheer over de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel en het Noordergemaal. Aangezien beide een regionale functie hebben, is

de intentie van het Rijk om het beheer van zowel de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel als van het Noordergemaal over te dragen aan HDSR.

Artikel 3 – Beraadsgroep KWA

Het advies van de beraadsgroep aan de commissie KWA dient vergezeld te gaan van een motivering en, indien noodzakelijk, de nodige beschouwingen. Voorts dient de beraadsgroep bij haar advies aan te geven op basis van welke voorspellingen en verwachtingen zij tot het oordeel is gekomen dat en voor hoelang, onderdelen van de KWA in werking dienen te worden gesteld, of juist waarom niet. Tenslotte dient de beraadsgroep aan te geven van welke bestaande voorzieningen gebruik moet worden gemaakt en wat daarvan globaal de kosten zullen zijn.

Het advies van de beraadsgroep wordt - gelet op de eis van unanimiteit - door de gehele beraadsgroep ondersteund. In het advies kunnen echter minderheidsstandpunten zijn opgenomen.

Artikel 4 – Commissie KWA

Teneinde de slagvaardigheid van de commissie te vergroten, treedt de voorzitter als vertegenwoordiger van de commissie op. Dit doet niets af aan de in dit artikel omschreven taken van de commissie.

De communicatie met de LCW wordt ingevuld door de vertegenwoordiger van RWS Utrecht.

Voor zover het besluit omtrent inwerkingzetting van de KWA niet tevens het beëindigen daarvan bepaalt, dient voor het besluit omtrent het beëindigen daarvan, zoveel als mogelijk, dezelfde procedure als voor inwerkingzetting te worden doorlopen.

Een beslissing omtrent het medegebruik van bestaande voorzieningen impliceert dat de kosten daarvan, overeenkomstig het bepaalde in artikel 9, aan de KWA kunnen worden toegerekend.

De commissie dient goedkeuring te verlenen aan het Draaiboek KWA. Dit laat onverlet dat de beraadsgroep periodiek het draaibek actualiseert, bijvoorbeeld waar het gaat om adresgegevens. Voor dit soort kleinere wijzigingen is goedkeuring van de commissie niet vereist.

Het werd bij de totstandkoming van het akkoord niet wenselijk gevonden de werking van de regeling uit te breiden, in die zin, dat de KWA in werking zouden kunnen worden gesteld vanwege andere bijzondere omstandigheden, die geen verband houden met lage Rijnafvoeren en merkbare zee-invloed in de mond van de Hollandsche IJssel. Indien door nieuwe inzichten behoefte bestaat de KWA in werking te stellen, dan biedt artikel 4, lid 2 hiertoe de ruimte.

In geval van calamiteiten in een beheersgebied kan de desbetreffende dijkgraaf of HID de verantwoordelijkheid nemen om de wateraanvoer via de KWA met onmiddellijke ingang stil te leggen. Te denken valt aan kadebreuken, waardoor de waterstand in het aanvoertraject snel daalt, een plotseling zeer sterke regenval, waardoor het peil snel stijgt, of aan plaatselijk sterke wateraan-/doorvoer direct (tijdelijk) moet worden beëindigd. Ook kan gedacht worden

aan het buiten gebruik raken van een KWA-werk, of een waterverontreiniging door bijv. een olielozing waardoor de wateraanvoer-/doorvoer moet worden gestaakt. De betreffende dijkgraaf is per direct verantwoording schuldig aan de voorzitter van de commissie KWA. De commissie beslist in dergelijke gevallen of en zo ja wanneer, de wateraanvoer hersteld wordt.

Artikel 5 - Verplichtingen

Dit artikel verplicht de partijen tot het, onder de gegeven omstandigheden, naar beste kunnen water te leveren ten behoeve van de KWA tot maximaal de aangegeven hoeveelheid.

Omdat het hier veelal een periode van schaarste aan water betreft, kan geen garantie worden gegeven dat de in dit artikel bepaalde hoeveelheid water op dat moment ook daadwerkelijk beschikbaar zal zijn. De landelijke coördinatiecommissie waterverdeling (LCW) adviseert de staatssecretaris over de verdeling van het water van het hoofdsysteem in tijden van schaarste en warmte, waarna de staatssecretaris het besluit neemt over de waterverdeling in het hoofdwatersysteem. De LCW baseert haar advies op basis van het wateraanbod van het hoofdsysteem, de watervraag van de regio's en van het hoofdsysteem, de diverse waterakkoorden en de prioriteiten zoals vastgelegd in de verdringingsreeks. Ook voor eventuele (nieuwe) alternatieve aanvoerroutes naar de Hoogheemraadschappen Rijnland, Delfland en Schieland en de Krimpenerwaard besluit het Rijk over de beschikbaarheid van het water in het hoofdsysteem. De toekenning van het water voor de alternatieve route gebeurt conform bovengenoemde afweging. De beheerder van de aanvoerroute beslist over de ingebruikname van deze route.

Het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden verplicht zich in dit artikel tot levering van minimaal 6,9 m3/s via de Sluis Bodegraven. Deze verplichting is afhankelijk van de beschikbaarheid van water op het Amsterdam-Rijnkanaal (maximaal 13 m3/s) en de Lek (maximaal 6,9 m3/s) zoals hierboven is aangegeven. Het water wordt aangevoerd via twee aanvoerroutes, namelijk Lopikerwaardroute en Leidsche/Oude Rijnroute. Voor de Lopikerwaardroute wordt 4,9 m3/s water onttrokken aan de Lek. Dit water wordt via de Lopikerwaard doorgevoerd naar De Hollandsche IJssel. Daarbij wordt maximaal 6 m3/s onttrokken aan het Amsterdam Rijnkanaal (Noordergemaal) en 2 m3/s onttrokken aan de Lek (inlaat Vreeswijk) welk water via de Doorslag op de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel wordt gebracht. Vanuit de Hollandsche IJssel wordt het water via de Enkele Wiericke doorgevoerd naar de Oude Rijn. Voor de Leidsche/Oude Rijn route wordt maximaal 7 m3/s via de Aanvoerder op de Leidsche en Oude Rijn gebracht. Een deel van het ingelaten water wordt gebruikt voor de watervoorziening van het beheergebied van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (maximaal 11 m3/s). Al met al resulteert dit in een minimale waterlevering van 6,9 m3/s bij Bodegraven. Bij een verval van 5 cm over de sluis van Bodegraven kan maximaal 12 m3/s worden geleverd via de rinketten van de sluis en de spuikoker bij Bodegraven.

In aansluiting op en afgestemd met de verplichting van het Rijk, zijn overeenkomstige verplichtingen opgenomen voor het hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden en de Hoogheemraadschappen van Rijnland en Delfland met betrekking tot de doorvoer van het ingelaten water. De verdeling van het water is gebaseerd op de verdeling van de kosten van aanleg van de KWA werken tussen de ontvangende hoogheemraadschappen. Een en ander staat verwoord in ”Advisering Eindrapport Stuurgroep Wateraanvoer Zuid-Holland”, gedateerd 10 oktober 1984, uitgebracht door een werkgroep, ingesteld door de

Hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard, met medewerking van het Groot-Waterschap van Woerden en het waterschap Lopikerwaard.

In de komende periode zal worden gewerkt aan de regionale uitwerking van de nieuwe verdringingsreeks. In deze uitwerking zal tevens worden nagegaan welke gevolgen er zijn voor het waterbeheer in buitengewone omstandigheden. De uitwerking kan mogelijk leiden tot wijziging van het waterakkoord.

Ten behoeve van de KWA is een aantal reeds bestaande werken en voorzieningen aangepast om deze voor doorvoer en distributie van een in deze regeling bepaalde hoeveelheid water geschikt te maken. Deze bestaande werken en voorzieningen vormen derhalve evenzeer een essentieel onderdeel van het aanvoer- en distributiesysteem. Dientengevolge impliceert een besluit tot inwerkingzetting van de KWA eveneens het medegebruik van die bestaande voorzieningen.

Artikel 6 - Communicatie

Uit de evaluatie van de KWA-inzet in 2003 is gebleken dat een adequate communicatie met belanghebbenden van essentieel belang is. Daarom is in het Draaiboek een communicatiesectie opgenomen. Uitgangspunten zijn:

- Communicatie is een essentieel onderdeel van beleid en maatregelen in het kader van de KWA, in de voorbereidings-, ingebruik- en afhandelingsfase.
- De KWA heeft te maken met verschillende doelgroepen, die ieder hun eigen benadering vragen. Deze doelgroepen hebben verschillende (en soms tegenstrijdige) belangen.
- Communicatie is vooral gericht op het toelichten van de maatregelen, het doel ervan en de afwegingen die aan de inzet van de KWA ten grondslag liggen.
- In het draaiboek staan operationele afspraken beschreven met betrekking tot:
  - wie communiceert, inclusief afspraken over onderlinge afstemming van communicatie;
  - wat zijn de doelgroepen;
  - hoe verloopt de communicatie, per doelgroep;
  - wat zijn de kernboodschappen;
  - welke middelen wanneer worden ingezet;

  Daarnaast bevat het draaiboek basisteksten (factsheets, persberichten, achtergronden). In een bijlage komt een jaarlijkse update van naam- en adresgegevens van relevante partijen.

Artikel 9 - Kostentoerekening

De commissie heeft aangegeven dat gestreefd wordt naar een aanzienlijke vereenvoudiging van kostentoerekening. In lid 4 en 5 is hiertoe de ruimte opgenomen. Zolang de vereenvoudigde methodiek niet is overeengekomen geldt de systematiek conform de in dit artikel genoemde uitgangspunten.

Gevolg van de indeling van jaarlijkse kosten voor beheer en onderhoud enerzijds en kosten bij inwerkingtreding van de KWA anderzijds, is dat er dient te worden gespecificeerd welke kosten in welke categorie vallen. Door het maken van een dergelijke indeling zullen geen kosten dubbel in rekening worden gebracht.

Als kostensoorten die in rekening kunnen worden gebracht voor beheer en onderhoud van KWA-werken is onderstaande limitatieve lijst opgesteld:

1. Aanschaf en huur onderhoudsmiddelen en gereedschappen;
2. Elektriciteit / brandstoffen;
3. Onderhoud door derden;
4. Water;
5. Huur;
6. Belastingen en verzekeringen;
7. Vuilafvoer;
8. Telefoon / communicatiemiddelen;
9. Kapitaallasten;
10. Personeelslasten onderhoud.

Kostensoorten die in rekening kunnen worden gebracht bij inwerkingtreding van de KWA zijn:

a. Extra personeels- en communicatiekosten ten behoeve van de KWA;
b. Extra energiekosten ten behoeve van ingebruikname gemalen;
c. Extra werkzaamheden zoals vuilvissen, verstevigingen aanbrengen (voor zover dit in redelijke wijze toe te rekenen is aan de KWA) en monstername;
d. Schadeclaims van beheerders of door beheerders toegekende schadeclaims van derden, voorzover deze naar het oordeel van de Commissie worden erkend als KWA-gerelateerde schadeclaims.

Artikel 10 – Kostenverdeling

Het hoogheemraadschap van Rijnland fungeert als centraal punt voor het indienen van nota's en zal de betaling daarvan voorfinancieren door eventuele nota's aan betrokkenen te betalen. Jaarlijks dienen de deelnemers daartoe een globale begroting op te maken met betrekking tot de bedrijfskosten en exploitatiekosten van de bij hun in beheer zijnde werken en voorzieningen en dienen deze vervolgens aan het Hoogheemraadschap van Rijnland te doen toekomen. Later zal het Hoogheemraadschap overeenkomstig de in dit waterakkoord vastgelegde procedure en verdeelsleutels de kosten doorberekenen.

De door de beheerders bij Rijnland te declareren indirecte kosten, zoals kosten voor bestuur en toezicht, worden bepaald op 15% van de te declareren directe kosten, zoals nota's van derden en eigen personeelskosten voor bediening en reparatie in eigen beheer. Voor kapitaalinvesteringen wordt het opslagpercentage per geval vastgesteld.

In het geval buitengewoon onderhoud als een kapitaalwerk is aan te merken, namelijk bij afzonderlijk te beschouwen vervangingsinvesteringen van € 22.231 of hoger, kan het opslagpercentage worden beperkt tot een per geval in overleg vast te stellen percentage. Dit percentage is mede afhankelijk van de mate waarin externe adviesbureaus moeten worden ingeschakeld waarvan de kosten voor doorberekening in aanmerking komen.

In het kader van dit artikel kunnen ook de bedrijfskosten worden vergoed die voortvloeien uit feitelijk gebruik ten behoeve van de KWA van bestaande werken en voorzieningen die onderdeel uitmaken van het directe en indirecte aan- en doorvoersysteem van de KWA. Deze zijn gespecificeerd in artikel 1, lid 4, sub b. Voorts kunnen worden gedeclareerd aantoonbare extra kosten voor onderhoud en beheer van de watergangen waarvan gebruik wordt gemaakt.

Ten slotte kunnen, voor zover bestaande werken ten gevolge van het feitelijke gebruik van de KWA aantoonbaar schade leiden - een en ander ter beoordeling van de commissie bedoeld in artikel 8 -, deze kosten op gelijke wijze als de bedrijfs- en exploitatiekosten in rekening worden gebracht.

De resterende kosten en baten van de in artikel 1, lid 3 genoemde werken in de Lopikerwaard, die niet aan de KWA kunnen worden toegerekend (15%), zullen aan het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden worden toegerekend. Omdat deze kosten geen verband houden met de KWA, kan de verdeling van deze kosten geen onderwerp van dit waterakkoord zijn.

Artikel 11 – Geschillenregeling

Geschillen op financieel gebied vallen niet onder artikel 52 van Wet op de waterhuishouding. Deze dienen zo nodig bij de burgerlijke rechter te worden neergelegd.

Artikel 12 - Evaluatie en monitoring

Tijdens de periodieke beoordeling en evaluatie worden diverse aspecten van de KWA beschouwd. Hiertoe behoort ook de periodieke beoordeling van het de actualiteit van het draaiboek KWA. Gelet op het feit dat de KWA in 2003 daadwerkelijk is ingezet, wordt het proefdraaien van het systeem vooralsnog niet nodig geacht

Kaartbijlage KWA

Een onderdeel van het waterakkoord KWA vormt de kaartbijlage.
Op deze kaart zijn twee routes aangegeven, namelijk de KWA-route en de zogenaamde overige routes.
Verder zijn op de kaart de KWA-werken en de overige werken aangegeven.
Deze begrippen komen terug in het waterakkoord en de toelichting daarop.

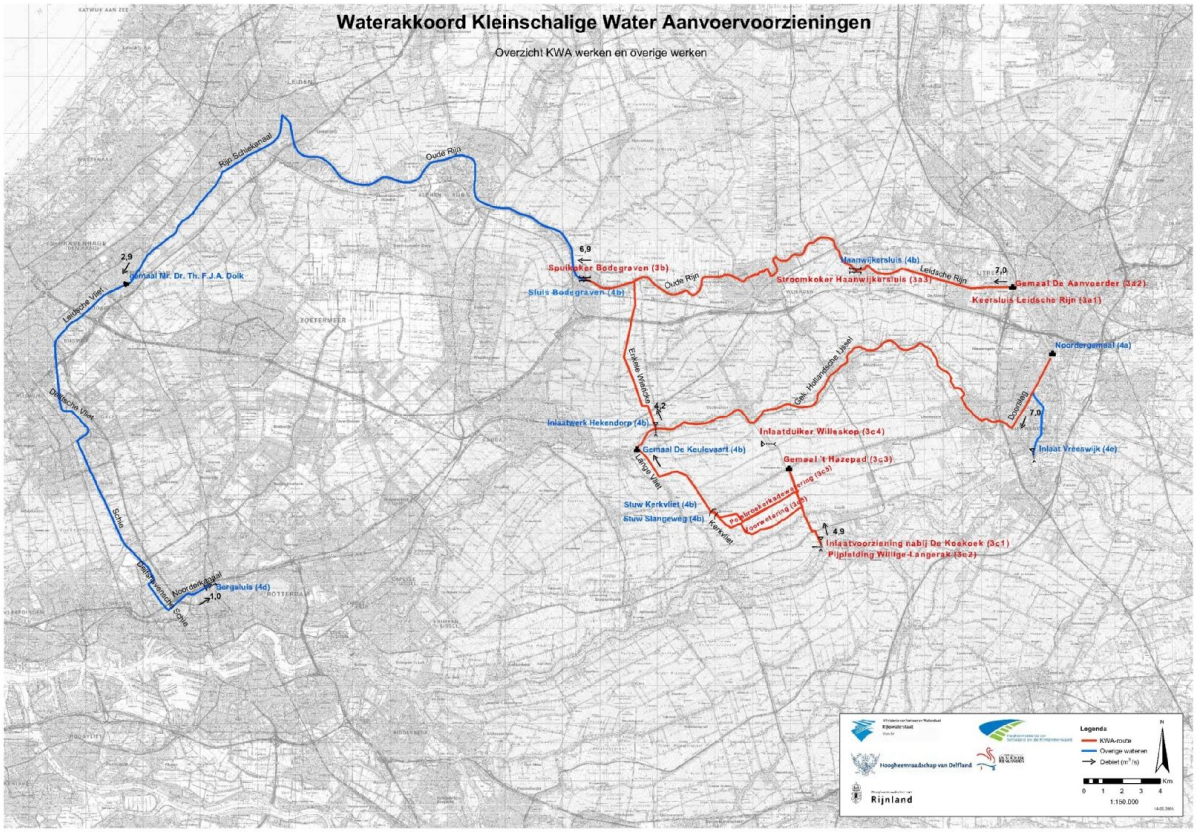

Bovenstaande kaart geeft een overzicht van de diverse routes en werken van de KWA.

Waterakkoord
Kleinschalige Wateraanvoervoorzieningen
Midden-Holland

2017

Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Rijkswaterstaat Utrecht

Hoogheemraadschap van Delfland

Hoogheemraadschap van Rijnland

Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

Waterakkoord Kleinschalige Wateraanvoervoorzieningen Midden-Holland (KWA)

Hieronder is de integrale tekst van het waterakkoord Kleinschalige Wateraanvoervoorzieningen Midden-Holland (KWA) zoals dat op dd-mm-jjjj door het hoogheemraadschap van Delfland, het hoogheemraadschap van Rijnland, het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, het hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, het Ministerie van Infrastructuur en Milieu , Rijkswaterstaat Midden Nederland is ondertekend, opgenomen.

Het akkoord bestaat uit de volgende artikelen:
Artikel 1 Begripsomschrijving
Artikel 2 Beheerders
Artikel 3 Beraadsgroep KWA
Artikel 4 Commissie KWA
Artikel 5 Verplichtingen
Artikel 6 Communicatie
Artikel 7 Draaiboek
Artikel 8 Financieel verslag
Artikel 9 Kostentoerekening
Artikel 10 Kostenverdeling
Artikel 11 Geschillenregeling
Artikel 12 Evaluatie en monitoring
Artikel 13 Inwerkingtreding
Artikel 14 Citeertitel

In de toelichting op het waterakkoord wordt ingegaan op de historie en wordt een uitleg gegeven op de meeste artikelen. In de kaartbijlage bij het waterakkoord staan de routes en de werken vermeld.

Waterakkoord Kleinschalige Wateraanvoervoorzieningen Midden-Holland

De ondergetekenden:

1. De minister van Infrastructuur en Milieu, vertegenwoordigd door: de heer ir. W.H.B. Aarnink, (waarnemend) hoofdingenieur-directeur van het Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat Midden Nederland, handelende namens het Rijk;
2. Het hoogheemraadschap van Delfland, gevestigd te Delft, ten deze vertegenwoordigd door de heer mr. M.A.P. van Haersma Buma, dijkgraaf van het hoogheemraadschap van Delfland, handelende ter uitvoering van het besluit van de verenigde vergadering van dd-mm-jjjj;
3. Het hoogheemraadschap van Rijnland, gevestigd te Leiden, ten deze vertegenwoordigd door de heer G.J. Doornbos, dijkgraaf van het hoogheemraadschap van Rijnland, handelende ter uitvoering van het besluit van de verenigde vergadering van 29-3-2017 met kenmerk ;
4. Het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, gevestigd te Rotterdam, ten deze vertegenwoordigd door de heer J.H. Oosters, dijkgraaf van het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, handelende ter uitvoering van het besluit van het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden van 28-02-2017 met kenmerk 2017.01616;
5. Het hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, gevestigd te Houten, ten deze vertegenwoordigd door de heer P. Poelmann, dijkgraaf van het hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, handelende ter uitvoering van het besluit van het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden van 14-3-2017;

Overwegen het volgende:

Er zijn bijzondere omstandigheden, waarbij in de beheergebieden van Delfland, Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard, (waarmee in het hierna volgende steeds wordt bedoeld gebiedsdeel Schieland), een tekort aan zoet water kan ontstaan. Deze omstandigheden, die globaal worden gekenmerkt door lage Rijnafvoeren en (dreigende) verzilting van de Hollandsche IJssel, worden nader omschreven in dit waterakkoord.

1. In het belang van de zoetwatervoorziening van de hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard is het noodzakelijk te beschikken over de in dit waterakkoord nader aangeduide werken en voorzieningen (zie art. 1, lid 3).
2. De in artikel 1 lid 3 bedoelde werken en voorzieningen, hierna te noemen Kleinschalige wateraanvoervoorzieningen Midden-Holland (KWA), kunnen samen met reeds langer bestaande werken en

voorzieningen, worden gebruikt om uit het Amsterdam-Rijnkanaal, respectievelijk de Lek, zoet water aan te voeren, respectievelijk door te voeren via het beheergebied van het hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden ten behoeve van de beheergebieden van de hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard.

3. Bedoelde KWA- en overige werken en voorzieningen zijn aangegeven op de kaartbijlage welke onderdeel uitmaakt van dit waterakkoord.
4. Gelet op artikel 3.7 lid 1 van de Waterwet staan in dit waterakkoord afspraken, nodig voor een samenhangend en doelmatig waterbeheer.

Partijen komen overeen als volgt:

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

Voor de toepassing van het bij of krachtens dit waterakkoord bepaalde wordt verstaan onder:

1. Partijen: de ondertekenaars van dit waterakkoord.
2. Bijzondere omstandigheden:
    a. een afvoer van de Rijn te Lobith lager dan 1100 m³/sec, zoals gemeten door het Rijk; en
    b. een verhoging - door zee-invloed - van het chloridegehalte in de Hollandsche IJssel nabij de stormvloedkering te Krimpen aan den IJssel, zoals die verhoging blijkt uit de routinematige bemonstering door het Rijk, dan wel blijkend uit specifieke bemonstering door het hoogheemraadschap van Rijnland op de Hollandsche IJssel, en welke verhoging gerekend wordt ten opzichte van het chloridegehalte van de Rijn te Lobith, met een faseverschil van twee dagen, en;
    c. een ongunstig verwachtingspatroon - andere factoren dan onder a. en b. genoemd mede in beschouwing genomen - in die zin dat het waarschijnlijk is dat in de mond van de Hollandsche IJssel zich zodanige verzilting zal gaan voordoen dat de taak ten aanzien van de zoetwatervoorziening van de hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard onvoldoende kan worden behartigd; een en ander ter beoordeling van de Beraadsgroep KWA.
3. KWA-werken:
    a. werken in of langs de Leidsche Rijn respectievelijk Oude Rijn ten behoeve van aanvoer en doorstroming van 6,9 m³/s, te weten:
        i. keersluis in de Leidsche Rijn;
        ii. gemaal De Aanvoerder in de Leidsche Rijn te De Meern (capaciteit max. 2 x 3,5 m³/s);

iii. stroomkoker in de Leidsche Rijn naast Haanwijkersluis te Harmelen (capaciteit 6,2 m³/s bij een verval van 4,5 cm);
iv. beschoeiingen in de Leidsche Rijn;
v. bodembeschermingen onder bruggen over de Leidsche Rijn;
vi. bodembeschermingen onder bruggen over de Oude Rijn;

b. een spuikoker in de Oude Rijn naast de schutsluis te Bodegraven;
c. werken in de Lopikerwaard ten behoeve van aanvoer van 4,9 m³/s en doorvoer van 2 m³/s, resulterend in beschikbaarkoming van 4 m³/s, in de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel, te weten:
i. verruimde inlaatvoorziening Lekgemaal De Koekoek;
ii. pijpleiding Willige Langerak;
iii. vijzelgemaal 't Hazepad te Polsbroekerdam;
iv. inlaatduiker Willeskop;
v. drie verruimde watergangen;
d. de doorvoersystemen zoals deze op de van dit waterakkoord deel uitmakende kaartbijlage in rood zijn aangegeven;
e. dan wel eventuele vervangende werken.

4. Overige werken:
a. Noordergemaal, inclusief bijbehorende werken;
b. de stuw bij de Slangeweg in de gemeente Vlist, het gemaal De Keulevaart te Haastrecht, het inlaatwerk in de Enkele Wiericke, de Haanwijkersluis in de Leidsche Rijn en de sluis in de Oude Rijn te Bodegraven;
c. gemaal mr. dr. Th.F.J.A. Dolk te Leidschendam;
d. de Bergsluis te Rotterdam als doorvoermiddel van Delfland naar Schieland en de Krimpenerwaard;
e. de overige doorvoersystemen en voorzieningen, noodzakelijk voor een adequaat functioneren van de KWA, nader aangeduid op de van dit waterakkoord deel uitmakende kaartbijlage;
f. dan wel eventuele vervangende werken.

5. Beheerder: de beheerders als bedoeld in artikel 2 van dit waterakkoord.

6. Beraadsgroep KWA:
a.
- directeur van het hoogheemraadschap van Rijnland, voorzitter;
- sectorhoofd Waterbeheer van het hoogheemraadschap van Delfland;
- directeur van het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard;
- afdelingshoofd Watersysteembeheer van het hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden;
  - de door de directeur Netwerkmanagement van RWS Midden-Nederland aangewezen vertegenwoordiger van RWS Midden-Nederland;

b.
- de coördinator Beschikbaarheid Netwerken en Crisismanagement van Rijkswaterstaat West-Nederland Zuid, district zuid, neemt als adviseur aan de beraadslagingen van de beraadsgroep deel;

- de door de beraadsgroep aan te wijzen technisch coördinator, neemt als adviseur aan de beraadslagingen van de beraadsgroep deel. De technisch coördinator is afkomstig van het hoogheemraadschap van Rijnland;
- het bureauhoofd van het bureau Water, afdeling Water en Groen van de provincie Zuid-Holland, neemt als toehoorder, mede namens de provincies Noord-Holland en Utrecht, aan de beraadslagingen van de beraadsgroep deel;

c.

- de deelnemers aan de beraadsgroep onder a. en b. kunnen zich laten vertegenwoordigen.

7. Commissie KWA:
   a. de dijkgraaf, de hoofdingenieur-directeur of de verantwoordelijk portefeuillehouder waterakkoorden hebben zitting in de commissie KWA;
   b. de voorzitter van de beraadsgroep KWA, neemt als adviseur aan de beraadslagingen van de commissie deel;
   c. de deelnemers aan de commissie kunnen zich laten vertegenwoordigen.
8. Fasering:
   Er wordt een drietal fasen onderscheiden:
   a. Voorbereidingsfase:
      deze fase betreft de voorbereiding op de eventuele ingebruikname van de KWA-werken. De voorbereidingsfase vangt aan en eindigt indien de beraadsgroep KWA daartoe besluit, of eindigt indien de commissie KWA besluit tot de ingebruikfase.
   b. Ingebruikfase:
      deze fase betreft de ingebruikname van de KWA-werken. De ingebruikfase vangt aan en eindigt indien de commissie KWA daartoe besluit. De ingebruikfase kan zowel de volledige benutting van de KWA-werken betreffen als een gedeeltelijke benutting, al dan niet in combinatie met aanvullende maatregelen. Binnen deze fase kan sprake zijn van een afschalingsscenario.
   c. Afhandelingfase:
      deze fase betreft de beëindiging en afwikkeling van de ingebruikname van de KWA-werken. Deze fase vangt aan indien de commissie KWA besluit tot beëindiging van de ingebruikfase.

Artikel 2 Beheerders

1. Beheerder van de in artikel 1, lid 3, genoemde KWA-werken, is Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden;
2. Beheerder van de in artikel 1, vierde lid, genoemde overige werken zijn:
   - Het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden voor wat betreft de werken genoemd onder a en b;

- Het Hoogheemraadschap van Delfland voor wat betreft het werk genoemd onder c;
- Het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard treedt voor de toepassing van dit waterakkoord in de plaats van de gemeente Rotterdam als beheerder van de in artikel 1, vierde lid onder d genoemde doorlaatvoorziening, voor zover het betreft het beheer van de schuiven in de sluisdeuren ten behoeve van het inlaten van water ten behoeve van de waterkwantiteitsbeheersing.
- Ieder van de partijen voor wat betreft de werken genoemd onder e, voor zover vallend in het eigen beheergebied.

Artikel 3 Beraadsgroep KWA

1. Er is een beraadsgroep KWA. De beraadsgroep KWA heeft tot taak:
   a. te besluiten tot de aanvang en de beëindiging van de voorbereidingsfase;
   b. tijdens de voorbereidingsfase de actuele situatie te beoordelen en alle voorbereidingen te treffen die zij nodig acht voor een doeltreffende ingebruikname van de KWA-werken, waaronder het actualiseren van gegevens van contactpersonen. De beraadsgroep houdt tijdens de voorbereidingsfase de commissie KWA op de hoogte van de stand van zaken;
   c. de commissie KWA te adviseren of zich de bijzondere omstandigheden, zoals bedoeld in artikel 1, tweede lid, van dit akkoord, voordoen;
   d. het actueel houden van het draaiboek KWA en het adviseren van de commissie over de goedkeuring van het draaiboek;
   e. de evaluatie van de uitvoering van dit akkoord.
2. De beraadsgroep KWA wordt, op verzoek van één van de partijen, door de voorzitter bijeengeroepen.
3. De beraadsgroep KWA voorziet onderling in het secretariaat en kan nadere regels stellen omtrent haar werkwijze.
4. De beraadsgroep KWA besluit bij unanimiteit.
5. De beraadsgroep KWA wordt vertegenwoordigd door de voorzitter.
6. De voorzitter draagt er zorg voor dat het advies van de beraadsgroep binnen een week schriftelijk wordt vastgelegd en aan de leden van de commissie KWA, aan de leden van de beraadsgroep KWA en aan het Regionaal Droogte Overleg West-Midden wordt toegezonden. In het advies, zoals bedoeld in artikel 3, eerste lid sub c, kan in voorkomende gevallen een minderheidsstandpunt worden opgenomen.

Artikel 4 Commissie KWA

1. Er is een commissie KWA. De commissie KWA heeft tot taak:

a. te besluiten, met inachtname van het advies van de beraadsgroep KWA, of de in het artikel 1, tweede lid, genoemde omstandigheden zich voordoen;
b. te besluiten tot de aanvang en beëindiging van de ingebruikfase en de afhandelingsfase;
c. te besluiten, met inachtname van het advies van de beraadsgroep KWA, tot ingebruikname van de KWA-werken;
d. tijdens de voorbereidingsfase treffen van maatregelen die zij nodig acht;
e. tijdens de ingebruikfase, in voorzienbare gevallen, te besluiten tot afschaling. In onvoorziene gevallen beslist hiertoe de desbetreffende dijkgraaf, resp. de HID, die de commissie KWA daarover per omgaande informeert en achteraf verantwoording aflegt;
f. te besluiten tot goedkeuring van het evaluatieverslag en afwikkeling ervan;
g. te besluiten over het verrekenen van schadeclaims volgens de KWA-systematiek (zie artikel 9 en 10);
h. de goedkeuring van het draaiboek KWA;
i. zorg te dragen voor de communicatie naar belanghebbenden over KWA-brede aangelegenheden (zie artikel 6 en 7).

2. Indien een situatie als bedoeld in artikel 1, tweede lid, nog niet is bereikt, maar zich een ontwikkeling voordoet die tot die situatie kan leiden, kan de commissie KWA, op verzoek van een van de partijen, met inachtname van het advies van de beraadsgroep KWA, besluiten tot ingebruikname van de KWA-werken.
3. De commissie KWA wordt, op verzoek van één van de partijen, door de voorzitter bijeengeroepen.
4. De commissie KWA voorziet onderling in het secretariaat en kan nadere regels stellen omtrent haar werkwijze.
5. De commissie KWA besluit bij unanimiteit.
6. De commissie KWA wordt vertegenwoordigd door de voorzitter.
7. De commissie KWA kan de beraadsgroep KWA schriftelijk machtigen tot het nemen van beslissingen ten behoeve van een slagvaardige uitvoering van de nodige maatregelen.
8. De commissie KWA draagt er zorg voor dat beslissingen van de commissie KWA zo spoedig mogelijk aan de partijen, alsmede aan de colleges van gedeputeerde staten van Zuid-Holland, Utrecht en Noord-Holland, aan het Regionaal Droogte Overleg West-Midden en aan de Veiligheidsregio's in Rijnlands beheergebied mondeling worden medegedeeld en vervolgens met de nodige motivering en eventuele overige beschouwingen binnen een week schriftelijk aan eerdergenoemden worden toegezonden.

Artikel 5 Verplichtingen

1. Partijen verplichten zich om, wanneer de commissie KWA heeft besloten dat de in artikel 1, tweede lid omschreven bijzondere

omstandigheden zich gelijktijdig voordoen, dan wel zich de situatie voordoet als genoemd in artikel 4, tweede lid, door middel van de KWA zoet water ten behoeve van de beheergebieden van de Hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard te leveren, door te voeren, dan wel daaraan hun medewerking te verlenen.

2. Het Rijk is verplicht, onder de gegeven omstandigheden, naar beste kunnen water te leveren tot maximaal de aangegeven hoeveelheid van 13 m³/s water uit het Amsterdam-Rijnkanaal (7 m³/s via gemaal De Aanvoerder en 6 m³/sec via het Noordergemaal) en 4,9 m³/s uit de Lek ten behoeve van de KWA. Het afwegingskader hiervoor is aangegeven in het waterakkoord Noordzeekanaal/Amsterdam-Rijnkanaal en de prioriteiten zoals vastgelegd in de verdringingsreeks (Waterbesluit art. 2.1).
3. Het Rijk is niet gehouden de in het tweede lid genoemde verplichting na te komen, indien de minister/staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, op basis van een advies van de Landelijke Coördinatiecommissie Waterverdeling, anders besluit in geval van watertekort of dreigend watertekort.
4. Met inachtneming van het eerste, tweede en derde lid verplicht het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden zich tot levering van minimaal 6,9 m³/s bij de Bodegraafse sluis.
5. Met inachtneming van het eerste, tweede, derde en vierde lid verplichten de Hoogheemraadschappen van Rijnland en van Delfland zich tot levering van water bij respectievelijk de schutsluis te Leidschendam en de Bergsluis te Rotterdam.
6. Voor de verdeling van het te Bodegraven aangevoerde water geldt als uitgangspunt 11/19e deel voor Rijnland, 5/19e deel voor Delfland en 3/19e deel voor Schieland en de Krimpenerwaard, tenzij de commissie KWA, op verzoek van één van de partijen, anders beslist.
7. De beheerder van een werk of voorziening in het kader van de KWA is, behoudens de omstandigheden als bedoeld in het derde lid, gehouden een beslissing van de commissie KWA terstond uit te voeren en ook overigens mee te werken aan het doeltreffend functioneren van de KWA.
8. De beheerders dragen er zorg voor dat de KWA- en overige werken te allen tijde bedrijfs- en gebruiksgereed zijn.

Artikel 6 Communicatie

De communicatie in het kader van de KWA is er op gericht de verschillende externe doelgroepen tijdig, adequaat en volledig te informeren en waar gewenst bij de maatregelen in het kader van de KWA te betrekken (zie artikel 7). De beheerders dragen zorg voor de communicatie over lokale aangelegenheden, alsmede voor de communicatie in de eigen organisatie.

Artikel 7 Draaiboek

Er is een draaiboek KWA, dat onder meer inzicht geeft in, c.q.regelt:

- de ingebruikstelling, het gebruik en de buitengebruikstelling van de KWA-werken na besluit van de commissie KWA;
- de scheepvaartstremming bij de ingebruikstelling, tijdens het in bedrijf zijn en bij het beëindigen van het gebruik van de KWA-werken;
- waterkwantiteits- en waterkwaliteitsmetingen tijdens in bedrijf zijn van de KWA-werken;
- de verslaglegging, inclusief eventuele schademeldingen;
- bijzondere omstandigheden, zoals calamiteiten tijdens het gebruik van de KWA-werken;
- nadere uitwerkingen van verantwoordelijkheden van actoren;
- activiteiten in het kader van op- en afschaling;
- de communicatie, waaronder: de doelgroepen, middelen en timing van communicatieboodschappen in verschillende fasen en omstandigheden; relevante adresgegevens, dan wel verwijzing naar de vindplaats van de betreffende gegevens; de taakverdeling en te volgen procedures inzake de onderlinge en de externe communicatie (zie artikel 6).

Artikel 8 Financieel verslag

Dit artikel is bij de herziening van 2017 komen te vervallen

Artikel 9 Kostentoerekening

In het waterakkoord Sluis Bodegraven is vastgelegd dat voor de verdeling van de kosten van het waterbeheer de watersystemen van Rijnland en de Stichtse Rijnlanden als een geheel worden beschouwd. In het verlengde daarvan worden alle kosten, zowel de waterafvoer bij wateroverlast als ook voor wateraanvoer bij watertekorten, als ook de baggerkosten, kosten voor piekberging en de kosten voor beheer, onderhoud en bediening naar rato verdeeld worden tussen Rijnland en De Stichtse Rijnlanden. Het waterakkoord Sluis Bodegraven loopt tot en met het jaar 2024. Hieronder vallen ook de jaarlijkse kosten voor beheer, onderhoud en bediening van de KWA en de KWA+ stap 1, eveneens tot en met 2024. Zie de afspraken daarover in artikel 3.1 lid 1 van dat waterakkoord. Dit betekent dat er tot en met 2024 geen verrekening van voor onderhoud of inzet van de KWA gemaakte kosten plaats zal vinden.

Artikel 10 Kostenverdeling

Dit artikel is bij de herziening van 2017 komen te vervallen

Artikel 11 Geschillenregeling

1. Indien er een geschil bestaat omtrent de naleving van dit waterakkoord, leggen de desbetreffende partijen dit zo spoedig mogelijk voor aan de commissie KWA.
2. De commissie KWA beslist zo spoedig mogelijk omtrent het geschil.
3. Indien er geen overeenstemming wordt bereikt zal via mediation getracht worden tot een oplossing te komen. De te kiezen mediator dient geregistreerd te zijn bij de Mediators federatie Nederland (MfN).

Artikel 12 Evaluatie en monitoring

1. De beraadsgroep komt in elk geval bijeen in het jaar dat het waterakkoord feitelijk in gebruik is geweest. In geval van feitelijk gebruik van de KWA stelt de beraadsgroep een evaluatie op.
2. Onverminderd het in het eerste lid bepaalde, kan elke partij de beraadsgroep schriftelijk verzoeken om een evaluatie.

Artikel 13 Inwerkingtreding

Het waterakkoord Kleinschalige wateraanvoervoorzieningen Midden-Holland treedt in werking met ingang van dd-mm-jjjj en geldt tot de inwerkingtreding van de KWA+, wat naar verwachting in 2021 zal plaatsvinden. Het vigerende waterakkoord Kleinschalige wateraanvoervoorzieningen Midden-Holland 2005 wordt ingetrokken.

Artikel 14 Citeertitel

Dit akkoord kan worden aangehaald als Waterakkoord kleinschalige wateraanvoervoorzieningen Midden-Holland 2017.

Utrecht, dd-mm-jjjj,

De (waarnemend) hoofdingenieur-directeur van Rijkswaterstaat Midden-Nederland;
.
.
.
Delft, dd-mm-jjjj,

Dijkgraaf van het Hoogheemraadschap van Delfland;
.
.
.
Leiden, dd-mm-jjjj,

Dijkgraaf van het Hoogheemraadschap van Rijnland;
.
.
.
Rotterdam, dd-mm-jjjj,

Dijkgraaf van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard;
.
.
.
Houten, dd-mm-jjjj,

Dijkgraaf van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden.

Toelichting Waterakkoord KWA

Toelichting op het waterakkoord Kleinschalige Wateraanvoer voorzieningen (KWA)

Hieronder volgt een toelichting op het waterakkoord KWA. Deze toelichting bestaat uit de volgende onderdelen:

Historie Beschrijving van de ontstaansgeschiedenis
Artikel 1 Begripsomschrijving
Artikel 2 Beheerders
Artikel 3 Beraadsgroep KWA
Artikel 4 Commissie KWA
Artikel 5 Verplichtingen
Artikel 6 Communicatie
Artikel 9 Kostentoerekening
Artikel 10 Kostenverdeling
Artikel 11 Geschillenregeling
Artikel 12 Evaluatie en monitoring

Historie

De in het verleden uitgevoerde verdieping van de Nieuwe Waterweg en de uitbreiding van het Rotterdamse havengebied zijn er de oorzaak van dat steeds verder landinwaarts in het oppervlaktewater de verziltende zee-invloed merkbaar is. Dit maakte oostwaartse verschuiving van inlaatpunten van het Hoogheemraadschap van Delfland noodzakelijk. Op den duur moest Delfland ten dele via Rijnland in zijn waterbehoefte voorzien. Daarmee werden de Hoogheemraadschappen van Rijnland, Delfland en Schieland en de Krimpenerwaard voor hun watervoorziening praktisch geheel aangewezen op de Hollandsche IJssel. Bij lage Rijnafvoeren en een daarmee samenhangende versterkte zee-invloed blijkt het niet mogelijk te zijn voldoende water van goede kwaliteit aan te voeren als gevolg van verzilting van de mond van de Hollandsche IJssel.

Vanaf 1950 onderzoeken diverse belanghebbende instanties, waaronder de drie hoogheemraadschappen, de provincie Zuid-Holland en het Rijk, mogelijkheden om in de waterbehoefte van deze hoogheemraadschappen te voorzien. Het eerste concrete plan betrof een kanaal tussen Maarssen en Bodegraven met een capaciteit van 66 m3/s en een kanaal tussen Waddinxveen en Voorburg met een capaciteit van 23 m3/s. Het eerst genoemde kanaal diende om het Hoogheemraadschap van Rijnland en langs de aanvoerroute gelegen gebieden van water te voorzien, het laatstgenoemde kanaal vooral om de Hoogheemraadschappen van Delfland en Schieland en de Krimpenerwaard via Rijnland van water te voorzien. Een nadere oriëntatie op de waterbehoefte van de hoogheemraadschappen maakte duidelijk dat, in verband met de verhouding tussen kosten en baten van het project, slechts een kanaal met een aanvoercapaciteit van 20 m3/s financieel haalbaar zou zijn. In de jaren 1980 en 1981 zijn daarom voor het kanaal Maarssen-Bodegraven twee alternatieven uitgewerkt, namelijk een kanaal door de Lopikerwaard en een kanaal door de Krimpenerwaard.

Gelijktijdig met het uitwerken van deze alternatieven voor het kanaal Maarssen-Bodegraven werd in het kader van het Voortgezet onderzoek Kanaal Waddinxveen-Voorburg onderzocht op welke wijze Delfland en Schieland en de Krimpenerwaard van water dienden te worden voorzien. Op basis van die studie werden de buisleiding van het Brielse Meer naar Delfland en het definitief inschakelen van het gemaal te Leidschendam gekozen als alternatief voor het kanaal Waddinxveen-Voorburg.

Aanleg van een Waardkanaal was niet meer rendabel omdat door de aanleg van de Brielse Meerleiding een groot deel van de in het Westland te verwachten baten kwam te vervallen. Toch dienden er, omdat bij genoemd onderzoek was uitgegaan van een niet-verzilte Hollandsche IJssel, structurele voorzieningen te worden getroffen om verziltingsperioden van deze rivier te overbruggen. Besloten werd om tegen geringe kosten bestaande werken en voorzieningen geschikt te maken om in dergelijke perioden wateraanvoer van elders mogelijk te maken.

Ten opzichte van de oorspronkelijke “kanaalplannen” waren die plannen tot aanpassing van bestaande werken en voorzieningen “kleinschalig”. Verder was de oorspronkelijke opzet om de watervoorziening van het gehele gebied tussen het Noordzeekanaal, het Amsterdam- Rijnkanaal, de Lek en de kust, kortweg aangeduid als Midden-West-Nederland, veilig te stellen. De kleinschalige voorzieningen beogen uitsluitend de watervoorziening voor de Hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard, kortweg aangeduid als “Midden-Holland”, althans voor een deel veilig te stellen. In verband hiermee worden de voorzieningen in dit waterakkoord “kleinschalige wateraanvoervoorzieningen Midden-Holland” (KWA) genoemd.

Nu deze werken en voorzieningen zijn aangebracht en operationeel zijn, zijn enkele begin zeventiger jaren aangebrachte noodvoorzieningen gesaneerd. Het Rijk is bereid gevonden de investeringskosten voor de aanpassingen van de bestaande werken en voorzieningen te subsidiëren. Daartoe zijn de Hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard met het Rijk een overeenkomst aangegaan.

Eén van de voorwaarden waaronder het Rijk bereid was deze overeenkomst aan te gaan, is dat door middel van een beheersregeling moet zijn verzekerd dat de gerealiseerde werken op het juiste moment overeenkomstig hun doel zullen worden ingezet. Het Rijk bleek een voorkeur voor regeling van het beheer in een waterakkoord te hebben. Op 1 november 1989 is door de 9 betrokken partijen een overeenkomst - in de vorm van een waterakkoord avant la lettre - ondertekend. Deze beheersovereenkomst werd in 2005 vervangen door het Waterakkoord KWA.

Beheerders zijn vanaf aanvang van mening dat boven een ambtelijke beraadsgroep een “bestuurlijk dak” moet komen. Gebleken is dat de aan de bestuurlijke beheerscommissie toe te delen bevoegdheden overwegend op het uitvoerend vlak liggen. Immers, voor het overgrote deel zijn de bijzondere omstandigheden waarin de KWA operationeel moeten zijn, voorzienbaar en kan het gebruik van deze voorzieningen worden genormeerd. De vrije

beslissingsruimte is daarmee gereduceerd tot een besluit omtrent hoelang welke voorzieningen operationeel zullen zijn.

Ook bij voorzienbare, maar niet normeerbare omstandigheden is de beleidsmatigheid van het besluit omtrent het gebruikmaken van het systeem marginaal en meer uitvoerend van karakter. Het waterakkoord biedt de mogelijkheid een "bestuurlijk dak" aan te brengen van voldoende gewicht en met voldoende bevoegdheden om alle door de deelnemers gewenste beslissingen te kunnen nemen.

Het waterakkoord heeft betrekking op een vrijwillige inperking van bevoegdheden, in die zin, dat de deelnemers in de zo veel als mogelijk genormeerde omstandigheden, overeenkomstig gemaakte afspraken zullen handelen en in niet-normeerbare, maar wel voorzienbare omstandigheden zich gebonden achten aan het oordeel van een voor dat doel ingestelde bestuurlijke commissie. Er zijn evenwel omstandigheden denkbaar waaronder het niet redelijk is van een deelnemer te eisen het waterakkoord onverkort na te komen.

De KWA kan worden gekarakteriseerd als een aantal aanvullende structurele voorzieningen die, met gebruikmaking van deels bestaande, deels speciaal voor dit doel aangelegde werken en voorzieningen, in bepaalde bijzondere omstandigheden aanvoer van water van voldoende kwaliteit mogelijk moeten maken.

De naam "KWA" heeft weliswaar betrekking op deze speciaal ten behoeve van de KWA aangelegde werken en voorzieningen, maar bestaande werken en voorzieningen vormen een even essentieel onderdeel van het aanvoer- en distributiesysteem.

In 2003 en in 2011 is de KWA daadwerkelijk in werking getreden en heeft tevens een verdere opschaling plaatsgevonden. De betrokken organisaties hebben naar aanleiding hiervan evaluaties uitgevoerd. Naar aanleiding van de gemaakte financiële afspraken in het waterakkoord Sluis Bodegraven in 2015 diende het waterakkoord KWA daarop aangepast te worden. Tevens zijn verwijzingen naar verouderde wet- en regelgeving verwijderd.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1 - Begripsomschrijvingen

In lid 6 is de positie van toehoorder opgenomen, omdat er belang aan wordt gehecht dat de provincies op de hoogte zijn van de ontwikkelingen die zich voordoen. De toehoorder neemt niet actief aan de beraadslagingen deel. De activiteiten van de diverse actoren zijn nader uitgewerkt in het draaiboek KWA.

De Beraadsgroep kan zich ambtelijk laten ondersteunen, waarbij in het bijzonder wordt gedacht aan juridische adviseurs of communicatieadviseurs. Geattendeerd wordt op het feit dat het niet vanzelfsprekend is dat de reglementaire vervangers van de in lid 7 van dit artikel genoemde dijkgraven en HID bij daadwerkelijke vervanging ook de eerstaangewezenen zijn voor besluitvorming inzake en

verantwoordelijkheid voor de KWA. Het is raadzaam dat de desbetreffende partijen hierover intern afspraken maken.

De fasering, zoals aangegeven in lid 8, is toegespitst op een situatie van bijzondere omstandigheden, zonder dat sprake is van een calamiteit. In geval van een calamiteit voorzien de calamiteitenplannen van de respectievelijke autoriteiten. Er kunnen zich omstandigheden voordoen dat het niet langer noodzakelijk is om de volledige KWA-werken te benutten. In dat geval kan sprake zijn van afschaling, zonder dat de ingebruikfase wordt beëindigd. Indien de inzet van de KWA-werken onvoldoende soelaas biedt, kan worden besloten aanvullende maatregelen te nemen. In deze situatie – aan te duiden als KWA-plus – blijft het voorliggende waterakkoord onverkort van toepassing.

Artikel 2 - Beheerders

In artikel 2 zijn alle beheerders van de KWA-werken, de overige werken en doorvoerroutes ten behoeve van de KWA genoemd.

Artikel 3 – Beraadsgroep KWA

Het advies van de beraadsgroep aan de commissie KWA dient vergezeld te gaan van een motivering en, indien noodzakelijk, de nodige beschouwingen. Voorts dient de beraadsgroep bij haar advies aan te geven op basis van welke voorspellingen en verwachtingen zij tot het oordeel is gekomen dat en voor hoelang, onderdelen van de KWA in werking dienen te worden gesteld, of juist waarom niet. Tenslotte dient de beraadsgroep aan te geven van welke bestaande voorzieningen gebruik moet worden gemaakt en wat daarvan globaal de kosten zullen zijn.

Het advies van de beraadsgroep wordt - gelet op de eis van unanimiteit - door de gehele beraadsgroep ondersteund. In het advies kunnen echter minderheidsstandpunten zijn opgenomen.

Artikel 4 – Commissie KWA

Teneinde de slagvaardigheid van de commissie te vergroten, treedt de voorzitter als vertegenwoordiger van de commissie op. Dit doet niets af aan de in dit artikel omschreven taken van de commissie. De communicatie met de LCW wordt ingevuld door de vertegenwoordiger van RWS Midden-Nederland.

Voor zover het besluit omtrent inwerkingzetting van de KWA niet tevens het beëindigen daarvan bepaalt, dient voor het besluit omtrent het beëindigen daarvan, zoveel als mogelijk, dezelfde procedure als voor inwerkingzetting te worden doorlopen.

De commissie dient goedkeuring te verlenen aan het Draaiboek KWA. Dit laat onverlet dat de beraadsgroep periodiek het draaiboek actualiseert, bijvoorbeeld waar het gaat om adresgegevens. Voor dit soort kleinere wijzigingen is goedkeuring van de commissie niet vereist.

Het werd bij de totstandkoming van het akkoord niet wenselijk gevonden de werking van de regeling uit te breiden, in die zin, dat de KWA in werking zouden kunnen worden gesteld vanwege andere bijzondere omstandigheden, die geen

verband houden met lage Rijnafvoeren en merkbare zee-invloed in de mond van de Hollandsche IJssel. Indien door nieuwe inzichten behoefte bestaat de KWA in werking te stellen, dan biedt artikel 4, lid 2 hiertoe de ruimte.

In geval van calamiteiten in een beheersgebied kan de desbetreffende dijkgraaf of HID de verantwoordelijkheid nemen om de wateraanvoer via de KWA met onmiddellijke ingang stil te leggen. Te denken valt aan kadebreuken, waardoor de waterstand in het aanvoertraject snel daalt, een plotseling zeer sterke regenval, waardoor het peil snel stijgt, of aan plaatselijk sterke wateraan-/doorvoer direct (tijdelijk) moet worden beëindigd. Ook kan gedacht worden aan het buiten gebruik raken van een KWA-werk, of een waterverontreiniging door bijvoorbeeld Een olielozing waardoor de wateraanvoer-/doorvoer moet worden gestaakt. De betreffende dijkgraaf is per direct verantwoording schuldig aan de voorzitter van de commissie KWA. De commissie beslist in dergelijke gevallen of en zo ja wanneer, de wateraanvoer hersteld wordt.

Artikel 5 - Verplichtingen

Dit artikel verplicht de partijen tot het, onder de gegeven omstandigheden, naar beste kunnen water te leveren ten behoeve van de KWA tot maximaal de aangegeven hoeveelheid.

Omdat het hier veelal een periode van schaarste aan water betreft, kan geen garantie worden gegeven dat de in dit artikel bepaalde hoeveelheid water op dat moment ook daadwerkelijk beschikbaar zal zijn. De landelijke coördinatiecommissie waterverdeling (LCW) adviseert de minister/staatssecretaris over de verdeling van het water van het hoofdsysteem in tijden van schaarste en warmte, waarna de minister/staatssecretaris het besluit neemt over de waterverdeling in het hoofdwatersysteem. De LCW baseert haar advies op basis van het wateraanbod van het hoofdsysteem, de watervraag van de regio's en van het hoofdsysteem, de diverse waterakkoorden en de prioriteiten zoals vastgelegd in de verdringingsreeks.

Het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden verplicht zich in dit artikel tot levering van minimaal 6,9 m3/s via de Sluis Bodegraven. Deze verplichting is afhankelijk van de beschikbaarheid van water op het Amsterdam-Rijnkanaal (maximaal 13 m3/s) en de Lek (maximaal 6,9 m3/s) zoals hierboven is aangegeven. Het water wordt aangevoerd via twee aanvoerroutes, namelijk Lopikerwaardroute en Leidsche/Oude Rijnroute. Voor de Lopikerwaardroute wordt 4,9 m3/s water onttrokken aan de Lek. Dit water wordt via de Lopikerwaard doorgevoerd naar De Hollandsche IJssel. Daarbij wordt maximaal 6 m3/s onttrokken aan het Amsterdam Rijnkanaal (Noordergemaal) en 2 m3/s onttrokken aan de Lek (inlaat Vreeswijk) welk water via de Doorslag op de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel wordt gebracht. Vanuit de Hollandsche IJssel wordt het water via de Enkele Wiericke doorgevoerd naar de Oude Rijn. Voor de Leidsche/Oude Rijn route wordt maximaal 7 m3/s via de Aanvoerder op de Leidsche en Oude Rijn gebracht. Een deel van het ingelaten water wordt gebruikt voor de watervoorziening van het beheergebied van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (maximaal 11 m3/s). Al met al resulteert dit in een minimale waterlevering van 6,9 m3/s bij Bodegraven. Bij een verval van 5 cm over de sluis van Bodegraven kan maximaal 12 m3/s worden geleverd via de rinketten van de sluis en de spuikoker bij Bodegraven.

In aansluiting op en afgestemd met de verplichting van het Rijk, zijn overeenkomstige verplichtingen opgenomen voor het hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden en de Hoogheemraadschappen van Rijnland en Delfland met betrekking tot de doorvoer van het ingelaten water. De verdeling van het water is gebaseerd op de verdeling van de kosten van aanleg van de KWA werken tussen de ontvangende hoogheemraadschappen. Een en ander staat verwoord in ”Advisering Eindrapport Stuurgroep Wateraanvoer Zuid-Holland”, gedateerd 10 oktober 1984, uitgebracht door een werkgroep, ingesteld door de Hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard, met medewerking van het Groot-Waterschap van Woerden en het waterschap Lopikerwaard.

Ten behoeve van de KWA is een aantal reeds bestaande werken en voorzieningen aangepast om deze voor doorvoer en distributie van een in deze regeling bepaalde hoeveelheid water geschikt te maken. Deze bestaande werken en voorzieningen vormen derhalve evenzeer een essentieel onderdeel van het aanvoer- en distributiesysteem. Dientengevolge impliceert een besluit tot inwerkingzetting van de KWA eveneens het medegebruik van die bestaande voorzieningen.

Artikel 6 - Communicatie

Uit de evaluatie van de KWA-inzet in 2003 en 2011 is gebleken dat een adequate communicatie met belanghebbenden van essentieel belang is. Daarom is in het Draaiboek een communicatiesectie opgenomen. Uitgangspunten zijn:

- Communicatie is een essentieel onderdeel van beleid en maatregelen in het kader van de KWA, in de voorbereidings-, ingebruik- en afhandelingsfase.
- De KWA heeft te maken met verschillende doelgroepen, die ieder hun eigen benadering vragen. Deze doelgroepen hebben verschillende (en soms tegenstrijdige) belangen.
- Communicatie is vooral gericht op het toelichten van de maatregelen, het doel ervan en de afwegingen die aan de inzet van de KWA ten grondslag liggen.

In het draaiboek staan operationele afspraken beschreven met betrekking tot:

- wie communiceert, inclusief afspraken over onderlinge afstemming van communicatie;
- wat zijn de doelgroepen;
- hoe verloopt de communicatie, per doelgroep;
- wat zijn de kernboodschappen;
- welke middelen wanneer worden ingezet;
- Daarnaast bevat het draaiboek basisteksten (factsheets, persberichten, achtergronden). In een bijlage komt een jaarlijkse update van naam- en adresgegevens van relevante partijen.

Artikel 9 - Kostentoerekening

De kostentoerekening is in vergelijking met het vorige waterakkoord sterk vereenvoudigd. Dit is een direct gevolg van de financiële afspraken die zijn gemaakt in het waterakkoord Sluis Bodegraven uit 2015. De in deze nieuwe

financiële regeling gehanteerde uitgangspunten zijn gebaseerd op een integrale watersysteembenadering, in zowel natte als droge situaties, waarbij de (boezem)watersystemen van de Stichtse Rijnlanden en Rijnland als één geheel worden beschouwd. De afdracht van HDSR aan Rijnland is vastgesteld op een jaarlijks bedrag, vast en onafhankelijk van de hoeveelheid water. In dit bedrag zijn ook de kosten voor beheer, onderhoud en bediening van de KWA en KWA+ tot 2024 inbegrepen.

Artikel 12 - Evaluatie en monitoring

Tijdens de periodieke beoordeling en evaluatie worden diverse aspecten van de KWA beschouwd. Hiertoe behoort ook de periodieke beoordeling van het de actualiteit van het draaiboek KWA. Gelet op het feit dat de KWA in 2003 en 2011 daadwerkelijk is ingezet, wordt het proefdraaien van het systeem vooralsnog niet nodig geacht.

Kaartbijlage KWA

Een onderdeel van het waterakkoord KWA vormt de kaartbijlage. Op deze kaart zijn twee routes aangegeven, namelijk de KWA-route en de zogenaamde overige routes.

Verder zijn op de kaart de KWA-werken en de overige werken aangegeven. Deze begrippen komen terug in het waterakkoord en de toelichting daarop. Bovengenoemde kaart geeft een overzicht van de diverse routes en werken van de KWA.